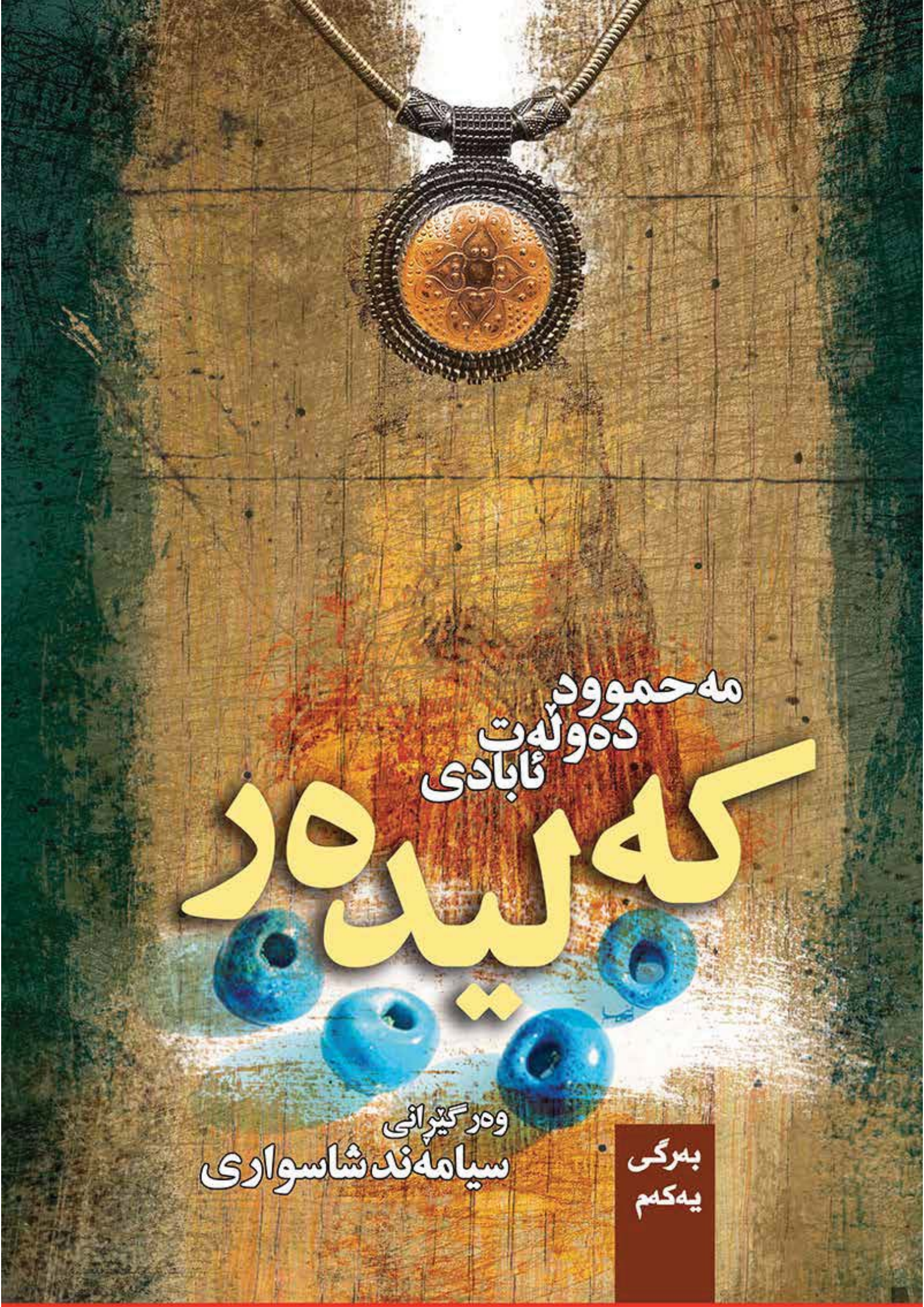
مەحموود دەولەت ئابادی
کەلیدەر
وەرگێڕانی
سیامەند شاسواری
بەرگی یەکەم

مەسعود دەولەت ئابادی
کەشمیر
و سیاحەند شاسوارێ

آگیده

ناوی کتێب: کەلیدەر (بەرگی یەکەم)
نووسینی: مەحموودی دەوڵەت ئابادی
وەرگێڕانی لە فارسییەوە: سیامەند شاسواری
بابەت: ڕۆمان
تایپ: سەرکەوت فایەق
پێداچوونەوەی زمانەوانی:
مۆنتاژی کۆمپیوتەر: سەیران عەبدولڕەحمان فەرەج
دیزاینی بەرگ: ئارام عەلی
تیراژ: ١٠٠٠ دانە
نرخ: زنجیرەی ١٠بەرگی+ فەرهەنگۆک دینار
دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم
چاپی یەکەم: ساڵی ٢٠١٢
کوردستان _ سلێمانی
www.serdam.org
بۆ پەیوەندیکردن بە زنجیرەی کتێبەوە:
kteb@serdam.org
لەبەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان ژمارە (٠٠٠٠) ی ساڵی ٢٠١١ی پێدراوە

مافی لە چاپدانەوەی بۆ دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم پارێزراوە

مەحموود دەوڵەتئابادی

گەلیدەر

وەرگێڕانی: سیامەند شاسواری

زنجیرەی کتێبی دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم

کتێبی سەردەم ژۆمانی دە بەرگی ژمارە (000 - 000)

هەوڵگەی کتێب

سەرپەرشتیاری گشتیی زنجیرە

ئازاد بەرزنجی

پێشکەشی ئەویندارانم

هەواڵنامەی کتێب

هەوالنامەی کتێب

هەوالنامەی کتێب

بەرگی یەکەم

هەوالنامەی کتێب

هەوالنامەی کتێب

بەشی یەکەم

هەوالنامەی کتێب

بەندی یەکەم

خەڵکی خوراسان مرۆڤی کوردیان زۆر بینیوە. چونکە ئەم دوو نەتەوەیە پێکەوە لە هاتووچۆدا بوون. خۆش و ناخۆش. بەڵام بۆچی بەو جۆرە چاویان لە سەر **مارالّ** ئەبڵەق ببوو، خۆشیان نەیان ئەزانی. مارالّی کچە کورد، دەسکەوساری ئەسپە ڕەشەکەی دابوو بە شانیدا، قیت و قنج ملی ڕاگرتبوو و بە هەنگاوی بڵێند، ئارام و لەسەرخۆ بەرەو نەزمییە ئەچوو. گۆناکانی سوور هەڵگەڕابوون. پووڵەکە زێوینە سواوەکانی لێواری لەچکەکەی ڕژابوونە سەر تەوێڵ و ڕوخساری خڕ و گڕگرتووی و بە هەر هەنگاوێک بە نەرمی بە سەر گۆنا و بڕۆکانیدا باڵیان ئەکوتا. مەمکەکانی خڕۆڵە بوون و بەشێوەیەک هەڵتۆقیبوون، ئەتوت جووتێک کۆتری بێ ئوقرەن و ئەیانەوێ لە یەخەی کراسەکەیەوە خۆیان دەرباز بکەن؛ لفکەکانی لەچکەکەی مەمکەکانی داپۆشیبوو و لە هەر پێ بزووتنێکدا بە بێ ئوقرە شەپۆلیان ئەدا. داوێنی کراسە دڕێژەکەی لە هەر هەنگاوێکدا لەگەڵ جووڵەی مەمکەکانی، نیوچەرخێک بە دەور پووزە بەلەک پێچ کراوەکانیا ئەسووڕایەوە. چاوەکانی ئەیانڕوانیە بەردەمی و سەرنجی لە سەرووی سەری ڕێبوارانەوە بڕیبوویە پێشی خۆی و، لێوە قەندەکانی خستبوویە سەر یەک و وەها پێی هەڵئەهێنا ئەتوت پاڵەوانێکە و سەربەرزانە لە

جەنگ گەڕاوەتەوە. هەروەها ئەسپە ڕەشەکەی **قەرەئات**یش بە جۆرێک گەردنی ڕاگرتبوو و سینگی دابوویە پێش و لەخۆڕازی سمی بە سەر بەردچنەکەدا ئەکوتا، ئەتوت منەت بە سەر عەرزەکەدا ئەکا و ناز بە دەوروبەری ئەفرۆشێ.

دەرۆیشێک کە پەردە نیگاری بە دیوارەکەدا هەڵواسیبوو، زمانی لەنگ بوو. چونکە ئەوانەی لە دەوری بوون، لەپڕ چاویان لە پەردەکە وەرگێڕا و گوێیان لە بیستن خەواند و، ئاوڕیان لە ئەسپە ڕەش و کچە دایەوە. گوێیان دایە دەرەقی خۆگرانەی سمی ئەسپەکە لە سەر بەردچنی شەقامەکە. پەردەدار نەعرەتەی کێشا و خەڵکەکەی بانگ هێشتەوە.

ماراڵ، لە نزیک بینایەک کە ئالایەک بە سەر دەرگاکەیەوە ئەشەکایەوە، ڕوو لەو پاسەوانەی لە ناو بۆتکەی قەراخ دەرگاکەدا ڕاوەستابوو و چاوەکانی ئەبریسکایەوە، وتی:

ــ برام، ئەمن کارم بە دەزگیرانەکەم و باوکم هەیە. بۆ سااڵێک ئەچێ وا لە حەپسن. خێرێک ئەکەی ڕێوشوێنێکم پیشان بدەی؟

پاسەوانی گەنج، زیاتر سەرنجی بڕییە کچە کورد و ئەو ئەسپە ڕەشەی قەپۆزی لای شانی کیژەکە ڕاگرتبوو و وەاڵمی دایەوە:

ــ خۆ بەم ئەسپەوە ناتوانی بچیتە ژوورەوە. ئەسپەکەت ئەبێ لە الیەکەوە ببەستیەوە.

ماراڵ وتی:

ــ بەاڵێنم بدەرێ ئاگات لێی ئەبێ، ئەوا ڕەشمەکەی لەو دارە گرێ ئەدەم.

پاسەوان وتی:

ــ بەمەرجێک لە ژوورەوە زۆرت پێ نەچێ، چونکە نیو کاژێرێتر ئێشکی من تەواو ئەبێ.

ماراڵ «جا باشە»یەکی وت و ئەسپەکەی بردە بن

سپێنداره‌که، ڕەشمه‌که‌ی به ده‌ور قه‌دی لاوازی دره‌خته‌که‌وه به‌ست، توربێنه‌که‌ی له پشتی داگرت. دای به شانی‌دا، به ڕێزه‌وه سه‌یرێکی پاسه‌وانه‌که‌ی کرد و پێی نایه ناو دالانه‌که. تا ژێر تاقی قه‌راخ حه‌وشه‌که ڕۆیشت و له‌وێ ساتێک ڕاما. ڕوانییه حه‌وشه‌که‌ی له به‌رده‌می‌دا ڕاخرابوو:

ڕووبه‌ری که‌رپووچ کراوی شێدار، ئه‌ستێلێک له ناوه‌ڕاستی‌دا، ڕیزه ژوورێک له لایه‌که‌یه‌وه، دیواری به‌رزی سواخدراوی نسێ. کۆمه‌ڵێک ژن و پیاو که له سووچێکی نزیکی پلیکانه‌کان چاوه‌ڕوان بوون. لای سه‌رووی پێ‌پلیکانه‌کان، له ناو به‌رهه‌یوانه‌که عه‌ریفێک له پشت میزێکی کۆنه‌دا، هیلالێکی زه‌ردی به سینگیا هه‌ڵواسیبوو و به ده‌سڕه سپیه‌که‌ی ئاره‌قه‌ی ده‌ور مله قه‌ڵه‌وه‌که‌ی ئه‌سڕییه‌وه. مارالّی بینی له جێی خۆی چه‌قیوه، له دووره‌وه بانگی کرد:

ــ هۆی... کچێ چیت ئه‌وێ؟ وه‌ره بۆ ئه‌ملایه.

مارالّ سه‌یری کرد و که‌وته ڕێ؛ پیاوانه له پێ‌پلیکانه‌کان سه‌رکه‌وت و له به‌رهه‌یوان، له لای میزی نیگابانیه‌وه وه‌ستا و وتی:

ــ ده‌زگیرانم و باوکی خۆمم ئه‌وێ.

سه‌رنیگابان که ڕوخساریکی سپیکه‌ڵانه و ئاوساوی هه‌بوو و تووکه نه‌رمه‌کانی سه‌ر و سمێڵی گرتبوویه خه‌نه، چاکتر و زیاتر له‌وه‌ی که پێویست بوو سه‌یری مارالّی کرد و پرسی:

ــ ناویان نییه؟ ناوه‌کانیان بڵێ.

ــ **عه‌بدۆس** و **دلاوەر**. باوکم ناوی عه‌بدۆسه. ده‌زگیرانم دلاوه‌ره.

ــ تێگه‌یشتم کامانه ئه‌ڵێی. له کورده‌کانی تۆپکاڵین!

ــ نه برام، له کورده‌کانی **میشکاڵین**. لای ده‌ربه‌ندی شۆر، نزیک سه‌روچاوه. پێشتر له زیندانی نه‌یشاپوور بوون.

ــ تۆ ناوت چییه؟ بڵێم کێ هاتووه بۆ لایان؟

ـ مارالْ. مارالْی عەبدۆس. ڕاستەوخۆ لە کەلیدەرەوە هاتووم.

ـ باشە. لەوێ لای ئەو ژنانە بوەستە. ئەڵێم بانگیان بکەن.

مارالْ چووە سووچەکە بۆ لای ئەو خەڵکەی چاوەڕوان بوون. بە دەم ڕێوە بە سیلەی چاو، سەرنیگابانی سەیر ئەکرد کە پاسەوانێکی بانگ کرد، پارچە کاغەزێکی دایە دەستی و وتی:

ـ بڵێ زوو بانگیان بکەن، کات درەنگە.

سەرنیگابان بە دوای قسەکەیدا چاوی بڕییە کیژە کورد. مارالْ سەری داخست و ڕووی لە سەرنیگابان وەرگێڕا. توربێنەکەی لە شانی داگرت و پاڵی دا بە دیوارە بڵیندەکەوە. بۆنی گڵی کۆنی دیوارەکە، بۆنی ئەو شێیەی لە ئاجووڕەکان هەڵئەسا، بۆنی نسێی هاوین، بۆنی ئاوی گەنیو و لیخنی ئەستێڵەکە کە توێژێکی قەوزە سەری گرتبوو. بۆنی گەڵای هەنار و بەی، بۆنی خەڵکی غەریب و غەریبایەتی، تێکڕا ئەڕژانە لووتی مارالْەوە و دۆخێکی تازەی پێئەناساند. حەشامات، بەو جۆرەی کە لە سووچێکدا خڕ ببوونەوە و ملە کزەکانیان، هەر کامە بە لایەکدا چەماندبوو، پەرەمە بەرانێکی گەرما لێدراوی لە ڕەوە دابڕاوی ئەخستەوە بیری مارالْ کە لە ئاخوڕێکدا بە بارمتە گیرابێتن. ژاکاو و غەمگین بوون و لە ڕوخساری هەر کامیاندا خەمی گیروگرفتێک بەدی ئەکرا. پیاوێکی شاریی وشکەڵاتوو بە کراسێکی سپیباو، بە سەردەستی هەڵکراو، مەچەکی باریک، لێوی ڕەش هەڵگەڕاو و قژی خۆڵەمێشی، لە سەر پێپلیکانەی بەر هەیوانەکە دانیشتبوو و جگەرەی ئەکێشا. پیرێژنێکی گوندیی، ئارام، پاڵی دابوو بە دیوارەکەوە، لە سەر عەرزەکە دانیشتبوو و بیر بردبوویەوە. ژنە گەنجێکی شاریی بە ڕوخساری سپیکەلانەوە لە لێواری یەکێک لە پێپلیکانەکان

دانێشتبوو، منالّەکەی لە سەر ڕانی پاڵ خستبوو و بە ئەسپایی ڕای‌ئەژاند. پاسەوانێکی درێژە، لەو بەری باخچەکە، لە قەراخ دیوارە بەرزەکە، لە بەر سێبەر ڕاوەستابوو و سەیری هەنارێکی سووری ئەکرد بە لقەکەوە شۆڕەوە ببوو.

مارالّیان بانگ کرد.

ــ برۆ بۆ ئەوێ. لەو دەرگایەوە.

مارالّ تۆربێنەکەی هەلّگرت، دای بە شانی‌دا. ئەوەندەی پێی نایە سەر پێپلیکانە، پاسەوانەکە لێی هاتە پێشێ، تۆربێنەکەی پێداگرت و وتی:

ــ قەدەغەیە خوشکە. لێرە بەجێی بێلّە.

مارالّ لە نیگای پاسەوانەکە ڕاما و وتی:

ــ بەلّێنم پێئەدەی بیگەیەنیتە دەسیان کاکە گیان؟

تەوسی گوتەکەی مارالّ پاسەوانەکەی تووڕە کرد و وتی:

ــ پێت وایە خەسەتوورەکەمان نەدیوە؟ یالّلّا لە سەری مەڕۆ، کات درەنگە.

مارالّ نەک لە تەشەری پاسەوانەکە سلّ بکاتەوە، بەلّام بەشێوەیەک لە کردە و گوتەی خۆی تەڕێق بوویەوە. پارچە کاغەزەکەی لە کابرای پاسەوانی وەرگرتبوو، خنی بە گیرفانی سوخمەکەی‌دا و، لە لای تۆربێنەکە دانیشت. چارەکەی نان‌ساجی، خیگە ڕەشی ماست و کیتەلّەی قەیماخی لە تۆربێنەکە دەرهێنا و دای بە پاسەوانەکە. شەرمی لە خۆی ڕادا و جارێکی‌تر پاسەوانەکەی هەلّسەنگاند، بە جۆرێک کە ئەیویست لە ڕوومەت و چاوەکانیەوە دڵنیا بێ، ئاخۆ ئەمانەتەکەی بە ساخی ئەگەیەنێتە جێ؟ هەر وەها وەک بڵێی ئەیویست نیشانەکانی ڕوخساری کابرا لە بەر بکات کە ئەگەر هەلّەیەک ڕووی‌دا، بتوانێ بیناسێتەوە: سمێڵّێکی کورت لە بن لولەی لووتێکی تیژ، بالووکەیەکی گەورە لە سەر لێوی خوارەوەی، شوێن برینێک لە سەر گۆنای چەپی، دوو چاوی

قاوەیی لە چاڵی کالانەی ژێر تەوێڵێدا و، دوو هێڵی بڕۆی نەرم وەک تووکی پشیلە.

پاسەوان، لە بن نیگای سمێنەر و وشیاری کیژە کورددا، چارەکە و خیگ و کیتەڵەی هەڵگرت و بردی بۆ سووچی ئەوبەری حەوشەکە، لە تەنیشت دەرگایەکی سەوزی چڵکن -دەرگای سەرەکی زیندان- هەر هەمووی یەکە یەکە بە ناو خوێندەوە، لە دەربیجەکەوە ناردی بۆ ئەو دیو و بە دەنگی بەرز وتی:

ــ دڵاوەر و عەبدۆس.

ماراڵ بە بیستنی ناوی کەسەکانی، ئەرخایەن بوو و هیوای وەرگرت کە قەیماخ و نانساجی و خەسەتوورەکە ئەگات بە باوکی و دڵاوەر. دانیشتەوە و پەتەکانی دەمی توربێنەکەی گرێ دایەوە، هەڵیگرت و بردی بۆ لای ئەو پاسەوانەی هێشتاش لە بن دارهەنارەکەدا وەستابوو. لە بن دیوارەکەی دانا و وتی:

ــ تا گەڕانەوەم دامە دەس تۆ کاکە.

پاسەوانی باڵابەرز بە لاپەسەنیەوە سەرێکی ڕاوەشاند، بزەیەکی بێڕەنگ نیشتە سەر لێوی و وتی:

ــ لە پلیکانەکان سەرکەوە. لە پشت ئەو دەرگایە، لەوێن.

ماراڵ نزای خێری بۆ کرد و لە پلیکانەکان سەرکەوت. بەرهەیوانەکەی بڕی و گەیشتە دەرگایەکی ڕەنگ ڕۆیشتوو. وەستا و، دەسکی دەرگاکەی گرت و بەخێرایی بای‌دا. دەرگا نەکرایەوە. ماراڵ ڕاما و ئاورێکی دایەوە، کابرای کراس سپی، لە پلیکانەکان سەرکەوت و لە بەر دەرگاکە، بەرامبەر بە ماراڵ وەستا.

دەسکی ئاسنی دەرگاکە بەردەوام لە ناو دەستی ماراڵدا ئەگوشرا و دۆشداماو سەیری کابرای ئەکرد. بزەیەکی زیرەکانە خزایە ژێر پێستی داتەکاوی کابرا، دەسکی دەرگاکەی لە دەستی کچەی خێڵەکی دەرهێنا و سووڕاندی. دەرگا کرایەوە و کابرا پێی

نایە ژووڕەوە و بەر لەوەی دەرگاکە داخرێتەوە، مارااڵ لە دووی وەژوور کەوت.

دوو ژووری گەورەی بە سەر یەکەوە. قەرەوێڵە لە بن دیوارەکاندا و چەن کورسی بە دەوری دوو کۆڵەکەدا. وەک چاخانەیەک. بەڵام دیوارەکانی ڕووت و چڵکن و؛ وێنەی شای لاو بە تەختی تەوێڵی دیوارەکەی بەرامبەرەوە. لە گۆشە و کەناری ژووڕەکاندا، خەڵکێک دانیشتبوون کە بێگومان زیندانیەکان و کەسوکاریان بوون. تۆپەڵ تۆپەڵ، منااڵ و پیرێژن، ژن و پیاو لە هەموو سووچێکدا بە دەور یەکەوە لە سەر عەرز و لە سەر قەرەوێڵەکان دانیشتبوون، ئازیزی بەندکراوی خۆیان خستبوویە نیوان خۆیانەوە، سەیریان ئەکرد و یەکیان ئەداوند. هەندێکیشیان میوەیان ئەخوارد. تڕێ و قەیسی و شوتی. پیاوەکان هەندێکیان جگەرەیان ئەکێشا. منااڵکان لە سەر عەرزە چەپەڵەکەی ژووڕەکان ئەتلانەوە و پاسەوانێکی ماندووی کاری بێکاری، بە نووکی پۆستاڵەکەی یاری لەگەڵ منااڵێکی تازە پێگرتوودا ئەکرد.

مارااڵ هێشتاش نەیئەزانی ئەبێ چی بکات. لە شوێنی خۆی ڕامابوو و نیگای گێژ و وێژی بە هەموو لایەکدا ئەفڕی. پاسەوان لێی پرسی لە کێ ئەگەڕێ. مارااڵ وتی «دلاوەر و عەبدۆس».

پاسەوان بە ناو خەڵکە دانیشتوەکەدا بردی و لە بەر وەنەدییەک کە بە دیوارەکەوە بوو و هێشتا نەکرابوویەوە، ڕایگرت و وتی چاوەڕێ بێ هەتاکوو دێن. مارااڵ شانی دا بە دیوارەکەوە و لە پشت وەنەدییە داخراوەکە چاوەڕێی کرد، لە بیری ئەوەدا کە ئەشبێ ڕێگە بە کەسووکاری نەدەن لە پشت دیوارەکانەوە بێنە ئەم دیو. عەبدۆس و دلاوەر و ڕەجەب کشمیر، سەرکاری زەوییەکانی دەربەندی شۆڕی مەلەکیان بە گۆپاڵ تەخت کردبوو کە ئیتر سەری هەڵنەهێنابوویەوە

و هێسرەکەشیان ڕفاندبوو. هەر ئەمەش بوو تاوانەکەیان و قورسی سزاکەیان.

لەتی وەنەدییەکە کرایەوە و قۆڵ و ناوچەوان و لێواری کلاوی پاسەوانێک لەو بەر سەرنجی مارانی ڕاکێشا. دەسبەجێ عەبدۆس و دلاوەر، لە بنی دالانێکی تەنگەبەردا دەرکەوتن. عەبدۆس سەری داخستبوو و، دلاوەر سەیری بەردەمی خۆی ئەکرد. هاتنە پێشەوە و لە پشت دەربیجەکە وەستان. هەر دووک، شان بە شانی یەکدی. دلاوەر کورتەباڵا و چوارشانە، هەر چەند تێکڕووخاو. چاوە وردە مەڕییەکانی تۆزێ چووبوون بە قووڵا، بەڵام تینی گلێنەکانی وەکوو بوون، هێشتا مابوون. سمێڵ و کاکۆڵەکەی دیار بوو هەر ئێستە شانەی لێداون، ڕیشی لە بنڕا تاشرابوو. مەچەکە ئەستوور و کوڵکنەکانی دەستی و ئەو تووکانەی وەکوو لباد قۆڵی داپۆشابوو، تەوێڵی کورت و بڕۆی پان و کراکەی قەمچکراوی گوێی، تێکڕا و تێکڕا دلاوەر بوون. بەڵام ڕەنگی ڕوخسار، ڕەنگی ڕوخساری دلاوەر نەبوو. ڕوومەتی دلاوەر ئەوسا کە لە بیابان بوو ڕەنگی پێستی چنار بوو، نەک ڕەنگی سێبەر. حەیف بۆ گۆنا کەوگ و قورسەکانی دلاوەر کە تاوی سێبەری هەمیشەیی زیندانی نەهێنابوو: ئای... مارا لە دەورت گەڕێ دلاوەر!

نیگای دلاوەر، بەڵام تیشکی خۆی، سۆز و مرازی ڕاستەقینەی خۆی پاراستبوو و بەند بەندی پەنجەکانی هەر وا سەخت بوون. هەڵقەی ئەنگوستیلە لە دەور ئەنگوستی دلاوەر هێشتاش شل نەببوو. نینۆکەکانیشی وەک هەمیشە درێژ بوون، بەڵام بن نینۆکەکانی سپی بوون. نەک وەک ئەوسا ڕەش و چڵکن. وا دیارە لە شار -لە زیندانەکانیشیدا- ئاوێکی زیاتر لە بەردەستدا هەیە هەتا بیابانەکانی جوین، دەربەندی شۆر و دەشتی ماروس. یەخەی کراسە شینەکەی داخستبوو و دەسرێ سوورە هەورێشمەکەی -وەکوو هەمیشە- لە دەور

ملی گرێ دابوو. قایشەکەی لە پشتی بەستبوو، بەڵام پێی پەتی بوون؛ نە وەکوو هەمیشە. لە دەشت، کاتێکە بە دوای بەرغەڵدا ئەڕۆیشت، چاڕۆخ، پاوزار، یان گیوەی دەورگیراوی لەپێ بوو. ئێستا ئەوا سەردەستێکی ئاوەڵە بوو. دڵنیا قۆپچەکەی داکەوتووە. ئەڕێ. ئەگینا ڕێ نەئەکەوت مەچەکی دەستی دڵاوەر ببینی. هەمیشە، کە بە دووی ڕاندا ئەڕۆیشت، مەچەکەکانی بە مەچەکپێچ بەستراببوون و؛ لێرە لێوەکانیان بەستبوو.

لێوەکانی وشک هەڵاتبوون، ئەتوت دادووراون بە یەکدا. تەنیا چاوەکانی ئەدوان و ئەکوژانەوە. ئەیانوت و دیسانەوە ئەیانوتەوە. هەر دووک گرژ و بێدەنگ بەرامبەر بە یەکدی وەستابوون. مەگەر زمانیان بەستبوون؟ نەء، زمانی مارأڵ کراوە بوو، بەڵام هەستی ئەکرد ناتوانێ قسەی پێبکات. لێوەکانی مردبوون و زمانی خنکێنرابوو. هەستکردن بە سینگی ئاخنراوی لەو وشانەی کە هەتا ئێستا لە لای بێگانە بوون، خەریک بوو هەناسەی لێئەبڕی. ئەو وشانەی کە بە ڕوونی لای دەرئەکەوت هەتا ئەم دەمە بە مێشکیا گوزەریان نەکردوە. کۆمەڵی وشە. قسەی سەمەرە. ئەوەی کە هەر ئێستە، لەم ساتەدا ئەیانەوێ بگوترێن و ئەو ناتوانێ لە قەفەسەی سینەی دەربازیان بکات. ئەیویست بڵێ «من هاتووم بتانبینم. ڕۆژتان باش. خەم مەخۆن.» بەڵام هەر ئەم قسانە لە ناخیدا سەمەرە بوون و، مارأڵ نەیئەتوانی دەریانببڕێ. دەرووی گەرووی ئەتوت بە تۆپەڵێکی کوڵکەی بزن گیراوە. دەنگی وشک و غەمگینی باوکی، عەبدۆس، هەوای بەژان و داخراو، دۆخی کەیف سازکەری نێوان مارأڵ و دلاوەری تێکدا:

ــ ڕەوەند لە کام لایە وا تۆ توانیوتە بێی بۆ ئێرە؟

مارأڵ ئەم کات توانی ڕووی بکاتە باوکی و بڕوانێتە ڕوخساری. عەبدۆس لەگەڵ ئەوەی لە پشت دەربیجەکە وەستابوو و

شانەکانی زیاتر چەمابوونەوە، دیسانەوەش سەرێک لە دڵاوەر بەرزتر بوو. کەپۆی گەورە، ناوچەوانی ڕەق و چاوی شینی تۆخ و -وەک ئاسمانی پاش کازیوە- بە چاڵاچووی ناو کاڵانەی چاڵ. دەماری دەرپەڕیوی گەردن، ڕیشی ماش و برنجی شووش و زبر، دەستی بڵێند و نیگای وەک نیگای ئەسپ. ئارام و پڕ؛ خۆی بوو. هەمان شوانی میشکاڵی کە بەرغەلی تۆپکاڵیەکانی ئەلەوەڕان و ساڵی بەفرەکە، ساڵی پێش گرانییەکە، دەڵە گورگێکی لە قەفی کێوی "دوو براران" دابوو بە عەرزا و قۆچی بووکەکەی "فەرادخان"ی لە بن کەڵپەی هێنابوویە دەر؛ شوێن برینی پشت دەستی چەپی یادگاری جێددانی دەڵە گورگ!

ماراڵ سەری داخست. چونکە نەی ئەتوانی بڕوانێتە چاوە تۆخ و خەم ئاشنا و ئەندێشمەندەکانی باوکی. نیگای عەبدۆس دەربڕی غوربەتێکی دوورەدەس بوو کە ئاشنای ماراڵ بوون. ماراڵ ئەوەی ئەزانی کە باوکی کوردە و دایکی بەلووچ بووە: **مەهتاو**. مەهتاو، لە بەلووچە پەڕاگەندەکانی پشتی سوورکێو و چاڵەسووتاو بوو. لە وشکە ساڵیەکەدا، پێش گرانییەکە لە ڕەشماڵەکانی خۆیان تەرە ببوو، ڕێی کەوتبوویە ناو تیرەی تۆپکاڵی و لەوێ لە ڕەشماڵی "حاجی پەسند" کارەکەریی کردبوو هەتا پێی نابوویە تافی گەنجێتی. هەتا باڵق بوونی ژنانە لە دڵی هەژارییەوە یاڵی ڕاوەشاندبوو و ویستی باڵق بوون دەستی بەرەو عەبدۆس ڕادێرابوو. ئەوین. هەمان هێزی لە بن نەهاتوو کە بەندە و کوێخا ناناسێ. بایەخکی شیاوی مرۆڤ و خووی تایبەت بە ئەو. ئەوین لە سینەی هەژاریشەوە سەر هەڵئەدا. عەبدۆس دەستی یارمەتی بۆ مەهتاو ڕادێرابوو. مەهتاو ببوو بە ناودێری عەبدۆس. درکێک لە چاوی خزماندا. دڵی پڕ لە دفرە، کەی تاوی ئەوە ئەهێنێ عەبدۆس کەنیزێکی بەلووچ بکاتە هاوسەری خۆی! عەبدۆسیان لە ناو خۆیان تەراندبوو. عەبدۆسیش دەستی مەهتاوی گرتبوو

و ڕووی کردبوویە تۆپکاڵێەکان. دیارە ئەوەی لە هۆزی دابڕا، لە ڕەشماڵی تردا جێ‌پێیەکی پتەوی نابێ. ئەگەر منالّکار بێت، ئەوە گەدەگی ئەکاتە پیشەی. ئەگەر مێرمنداڵ بێت، بەختی ئەوەی هەیە ببێتە یاریدەدەری شوان. بەڵام ئەوسا کە شان و باهۆیەکی پێکەوە نابێ ئەوا شوانە. نەک بە ئاسانی. شک و گومانی ئەبێ لە فەراگەردی ڕەواندبێتەوە. شوانکارە. عەبدۆس خاوەنی باسک و باهۆ بوو و پسپۆڕی مەڕان. گومانی خراپەشی لێنەئەکرا. ژنەکەی لە لای هۆز بوو. بارمتەی لای مەڕدارەکان. تۆپکاڵێەکان بە کرێکاریی ڕایانگرت. پیاوی کار. قاچی بەبڕشتی دەشت و بیابان.

شەوێکیان عەبدۆس لە ڕان گەڕایەوە ناو ڕەشماڵّەکەی خۆی و مەهتاوی دی کچێکی بۆ هێناوە. ژنانی ڕەوەند ناوی ماراڵیان لێنابوو: پێوقەدەمی خێر بێ! گومانی تێدا نەبوو. ماراڵ هی ئەو خێڵ و ڕەشماڵانە بوو کە تێیدا چاوی بە ژیان هەڵهێنابوو. کە وا بوو عەبدۆس بە هێزی دوو عەشق -ماراڵ و مەهتاو- پشتێنەی توندتر کردبوو و ڕۆژ و شەو، بە بێ ساتێک پشوودان، بە بێ کاتێک وەستان بە دوای ڕانەوە بوو. کێو و دەشت و بیابانەکانی لە بن پێڵاوەکانیدا تێپەڕاندبوو. لە تاغیەوە هەتا سەرەخس. لە پردی هەورێشم و سەنگەسەرەوە تا دەربەندی شۆر و ئەوبەری سوورکێو. وەشاندبووی، خواردبووی، لەوەڕاندبووی، دزیبووی، لێی دزرابوو، کڕیبووی، فرۆشتبووی و، بە هەزار هەڵبەز و دابەز توانیبووی ژمارەی پەزەکانی لە یەکەوە بگەیەنێتە پەنجا و، نیوقولاجێک لە ناو خێڵدا ڕەگ داکوتێ. ببێ بە خاوەنی ماینێکی کەووگ، خیگی کەرە و مەشکەی ماستی هەبێ، خێوەتێکی گەورەتر دەس خات، سەگێگ ببەستێتەوە و چەن جاجم و قاڵیچە و جێوبان پێکەوە بنێ و وشترێک بکرێ. ئەم هەوڵدانە تا سەروبەندی باڵق بوونی ماراڵ درێژەی کێشابوو. ماراڵ پێگەیشتبوو و سەرنجی چاوەکانی ڕەوەندی

بۆ لای خۆی ڕاکێشابوو. برازای نێرەم خان ببوو بە خوازیاری ماراڵ. بەڵام عەبدۆس «نای» پێوتبوو و بیانووی هێنابوویەوە کە ئێوە لە مەزنانن و ئێمە بچووکین. وا باشترە ئەمکارە سەر نەگرێ. وا باشترە ئێمە لەگەڵ هاوبەڕەی خۆماندا ڕێ بکەوین و ئێوەش لەگەڵ هاوتای خۆتان. کە وا بوو ماراڵ بە ناوی دلاوەری شوانەوە ناودێر کرابوو. چونکە دلاوەریش لە بابەتی خودی عەبدۆس بوو. بێکەس و تەنها، کارا و یەکڕەنگ. هاوخوێن نەبوو، با نەبێ. دەسکەرەوە و دڵپاک و بێ ئازار و دڵ بەکار بوو. پیاو ئەوەندەی بەسە! خەڵکی «قەڵاچیمەن» بوو. گەدەگی کردبوو، گەیشتبوویە هەڕەتی لاوی و لەگەڵ عەبدۆس کەوتبوویە دوای ڕان. ڕیش و سمێڵی دانابوو و ببوو بە شارەزای پەزان. هەر چەن لەوە بەریش نەشارەزا نەبوو. بەڵام پەیوەندکردن لەگەڵ ماراڵ سەرئێشەی بۆ دلاوەر بە دواوە بوو. پێش هەموو شتێک ماراڵ ترسی خزاندە دڵی دلاوەرەوە، ترس لە گەورە و کوێخاکانی تۆپکاڵی. ترس لە نەیرەم خان و برازاکەی. ئەو ترسەی ڕۆژ لەگەڵ ڕۆژ زیاتر ئەبوو. ئەم ژیلەمۆیە لە ژێر خۆڵەمێشدا مایەوە تا ئەو ڕۆژەی کە نەیرەم خان سیان لە شوانەکانی -عەبدۆس و دلاوەر و ڕەجەب کشمیر-ی نارد تا بچن و بە بێ دانی ئاوبایی ڕانی خۆیان لە زەوییە جاڕی "مەلیک ئەخەلمەدی"دا بلەوەڕێنن. چوون و ڕانیان لە زەوییەکەدا مۆڵدا. ڕەوە بە سەر زەوییەکەدا بلاّو بوونەوە. سەرکاری "حاجی عەبدەلمەلیکی ئەخەلمەدی" گەیشت. پلّیتەکە لە پێشەوە شێی هەبوو. گزیری ئەخەلمەدی زنجیری ئەردەکانی لە گیرفان دەرهێنا و سەروقەپۆزی مەڕە بێ زمانەکانی دایە بەر زنجیر و دەستی کرد بە جنێودان. جنێو بە هەموان. بە ورد و درشتی خێڵ و هۆزی تۆپکاڵی. گزیر، پشتی قوورس بوو؛ بەڵام کوردەش نەیان ئەتوانی قسەی تاڵ لەگەڵ خۆیان ببەنەوە بۆ ناو ڕەوەند. شەڕ دەستی پێکرد. خەڵکەکە تێک وەربوون و داردەستەکەی

دڵاوەر کە بە نیشانەی شارەگی گزیری ئەخەڵمەدی داهاتبۆوە، بەر تەختی تەوێڵی کەوت و کابرا تەختی عەرز بوو، بە دەور خۆیا تلایەوە، دەست و لاقی کەوتنە فرتە و کاتێک پاشتر لە جووڵە کەوت و گیانی دەرچوو. هەر سێ شوان بران بۆ زاڵگەی جەندرمە و پاشان پەلکێش کران بۆ زیندان. هەر لەم کاتەدا، وشکە سااڵی داهات و لەگەڵی نەخۆشی ئاژەڵ: دانکە. سنگی ڕەشماڵەکان لە خاک دەرهێنرا و خەڵکی ڕەوەند ئاوارەتر لە هەمیشە ڕێی بیابانە دوورەکانیان گرتەبەر. داراییەکەی عەبدۆس هیچی لێ نەمایەوە. بزەباقە بێدادی ئەکرد. مەهتاو دیقی کرد و لە جێدا کەوت. بەو جۆرەی کە لە کاتی کۆچ و ڕەودا لە چوارپێیەکیان ئەبەست و ماراڵ...

ــ دایکت لەگەڵ خۆت نەهێنا؟

عەبدۆس وای پرسی و لەگەڵ ئەم دەنگە شەپۆلێکی ژەهر و ژان سەرتاپێی ماراڵی داگرت، بەند بە بەندی لەشی لەرزی، سەرگۆنا و چەناگەی بزوا، دەستەکانی لە بنی شانیەوە سست بوون و نیگای لە سەر ڕوخساری عەبدۆس خزا. نەء! ماراڵ نەی ئەتوانی هەموو ئەو شتانەی ڕاست بوون و ڕوویان دابوو بگێڕێتەوە. ئەو نەخۆشیەی کەوتە گیانی مەڕەکان، هەموو دار و نەداری عەبدۆسی لەگەڵ خۆی برد. هەواڵی مردنی مەهتاویش بۆ عەبدۆس ئەستەم بوو. بە چ زمانێک ئەیتوانی بیگێڕێتەوە؟ ماراڵ لە گێژەنی ناخدا گرمۆڵە بوو، گرژ بوو و گوشاری بۆ خۆی هێنا تا لەم تەنگەژەیە تێپەڕێت. بۆیە بە ئازارێکەوە کە وتەکانی، چاوەکانی و هەموو ڕوخساری داگرتبوو، وتی:

ــ نەخۆش کەوت. بردم بۆ **دەرزیوەر** بۆ ماڵی پووری **بڵقیس**.

ناوی بڵقیس، ماڵی پووری و دەرزیوەر لە یادی عەبدۆسدا ئەو ونبووانە بوون کە بە ئاستەم شوێنەوارێکیان لە خۆیان بەجێ هێشتبوو و، ڕازێک ئەگەر لە ئارادا بوو، ئەوە بوو کە

جێ پێکان هەر گیز نەئەسرانەوە. دەرزیوەر: دیواری کورت، زۆر کورت. دەرگای کورت، زۆر کورت. بانی کورت، زۆر کورت. عەبدۆس منالێیەک بوو کە تیرەی میشکالێی بڕیاری دا دەرزیوەر لە سەر ڕێی نێوان گەرمێن و کوێستاندا دروست بکات. شوێنێک بۆ لادان لە نێوان دوو مەبەستدا، دوو بنەدا، کاژەیەک بۆ ساتێک حەسانەوە. هەندێک ئەگەر ویستیشیان بە دێمەکاریی تۆوێک بچێنن. جێ پشوویەک، پێی لە سەر خاک. شەوێک، نیوەشەوێک. هەزار ڕوداو هەیە. ڕەوەند بۆچی ئەبێ دوور لە خێوەتگە شوێنێکی بۆ حەسانەوە نەبێ؟ جێیەک لە نزیکی ڕێگەی گەورە. لە نێوان نەیشاپوور و سەبزەوار. دوو ناوەندی مەزنی کڕین و فرۆشی خوری و پێستە و ڕیخۆڵە و چوارپێ. حاجی پەسەند دەسپێشخەری کرد و خزمانیش خڕ بوونەوە، زەوییەکەیان بە باریکە ئاوی کارێزەکەیەوە کڕی و کەوتنە بنیات نان. ئەو ڕۆژانە عەبدۆس بە قنی ڕووت ئەگەڕا. کوڕێژگەیەک بوو و، لەو قوڕەی بۆ دروستکردنی پایە دیوارەکان شێلابوویان، کاروانی وشتری بۆ خۆی دروست ئەکرد. بڵقیس هەوایەک لەو گەورەتر بوو و کراسێکی ڕەشی درێژی لە بەر ئەکرد. بەڵام **گوڵئەندام** لە هەموان گەورەتر بوو و بەو زووانە ناودێریان کردبوو بۆ حاجی پەسەند. "**مەدیار**" لە عەبدۆسیش گچکەتر بوو. بە جۆرێک کە عەبدۆس نەی ئەتوانی ڕوخساری ئەو ڕۆژانەی براکەی بهێنێتەوە بەرچاوی. لەو ڕۆژەوە کە عەبدۆس لە ڕەوەندەکەی خۆیان تەرە بوو، تەنها یەکجار سەردانی دەرزیوەری کردبوو. ئەویش کاتی مردنی دایکی "گوڵ خاتوون" بوو. لەوە بە دوا یادی کەسوکاری نەکردبوو. کەسوکاریش یادی ئەویان نەکردبۆوە. ئێستە کە مارانڵ خەریک بوو ئەگەڕایەوە ناو خزم و کەسی، ئەو خزم و کەسەی کەسیانی نەئەناسی؛ عەبدۆس لە گرێژەنەیەکی دوولایەنەدا گیری کردبوو. غەم و دفرە و ئەم دووانەش لەگەڵ یەکدا ئاوێتە بوون. غەمگین

لەوەی کە زەلیل بووە و نەیتوانیوە ئەو کارەی دەستی دابوویە تاسەر بگەیەنێت؛ کەوتبوویە زیندان، مەڕەکانی تیاچووبوون و ژن و کچەکەی لە ناو خزمانی نامۆدا، بە تەنها کەوتوون و ئاوارە بوون و ناچارن بگەڕێنەوە بۆ ناو ڕەوەندی باب و ڕەگەزیان و؛ دفرەی ئەوەی ئەو هۆز و ڕەوەند و خزمانە هێشتاش ماوە و ئەتوانێ دالّدەی کەسانی ئەو بدات. لە وەرگرتنی ئەو هەواڵە، شەپۆلێکی شەوق و میهر و خۆشەویستی کەسوکار و ڕێزی پەیوەندی خزمایەتی لە دڵیدا قوڵپی ئەدا و گەشیی و تازەیی ئەپژاندە ناخیەوە. هەستکردن بەوەی کە ئەگەر خۆشی نەبێ، لە خەڵکی هاوخوێنیدا هەیە. ئەگەر بشمرێ، لە کەسووکاریدا زیندووە. دڵی لەپڕ فڕی بۆ لای مەدیاری برای و، بڵقیسی خوشکی و؛ بیری هەراوهوریای گەورەترین خوشکیان گوڵئەندام لە گیانیدا بڵێسەی کێشا...

عەبدۆس سەیری چاوەکانی کچەکەی کرد و وتی:

ــ باشت کرد چووی بۆ ماڵی پوورت، چاکیشت کرد هاتی بۆ ئێرە. ئەم چەن شەوە خەونی خراپم دی. پێرێ شەو ئەوەم بینی کە تۆ و مەهتاو بەرەو دەشتێکی وشک و چۆڵ ئەچن. کەسیشتان لەگەڵ نەبوو. خۆری جەهەننەم لە سەر پشتی بیابان سوار ببوو... نەخۆشیەکەی خۆ زۆر گران نییە؟... ڕەوەند ئێستە لە کوێیە؟

ــ کەلیدەر.

ــ کەی لە ڕەوەند دەرکەوتی؟

ــ پاش نیوەشەوی دوێشەو.

ــ کە وا بوو ئەگەر ئێستە وەڕێ بکەوی کەی ئەگەیتەوە ڕەوەند؟

مارانْ وەڵامی نەدایەوە و پاش ساتێک وتی:

ــ هاتووم بڵێم نامەوێ بگەڕێمەوە بۆ لای ڕەوەند.

دڵاوەر و عەبدۆس ئاوڕێکیان لە یەکدی دایەوە و هەر

دووکیان یەکجێ لە مارالّیان ڕوانی. بەجۆرێک کە چاوەکانیان داوایان لێئەکرد هەموو شتێکیان بە بێ کەموزۆر بۆ بگێڕێتەوە. چی ڕووی دابوو؟ مارالّ لەوە زیاتر نەیتوانی فرمێسکەکانی ڕابگرێ کە لە سەر گلێنەی چاوەکانیدا ئەدرەوشانەوە. وتی:

ــ هاتووم پێتان بلّێم لە ناو ڕەوەند ئیتر کەسم نییە لەگەلّیان بڕۆم.

ــ قەرەئاتیش مرد؟

لەپڕ دلاوەر ئەمەی پرسی. مارالّ وتی:

ــ نەء، ئەو هاوپێی منە.

گڕی شاراوەی ڕوخساری دلاوەر دامرکایەوە. دیارنەبوو ئەگەر قەرەئاتیش مردبایەت ئەو چی ئەکرد.

مارالّ نیگای لە دلاوەر وەرگێڕا و چاوی بڕییە ڕوخساری باوکی. عەبدۆس سەری داخست و چووە ناو بیرەوە. ئەمە لە چینەکانی تەوێلّ و ناوچەوانیەوە خۆیای ئەکرد. کچە زانی بە بێ سلّەمینەوە دوا وشەی وتوە: «کەسم نییە لە ڕەوەند بگەڕێمەوە بۆ لای.» عەبدۆس ئەم قسەیەی لە بەر گران بوو. عەبدۆس ئێستا بیری لە چی ئەکردەوە؟ ئەم قسەیە بە چ واتایەک لە لای خۆی لێک ئەداتەوە؟ پیاوەکە لە گەردەلوولدا ون بووە. ئەبێ بە شێوەیەک تێبگەیەنرێ. ئەبێ بۆی ڕوون بکرێتەوە و تێبگەیەنرێ هیچی ناخۆش ڕووی نەداوە. بەلّام چۆن ئەتوانێ زنجیرێک لە درۆ بهۆنێتەوە و سەر و بنیشی بهێنێتەوە یەک! نەء. هەر وشەیەک کە لە زمانی مارالّ ئەترازا ئەیتوانی بەندێک لەو بەندانە بپچڕێنێ. هەر وشەیەک کردنەوەی دەرگایەک بوو بۆ ئەو شتەی کە ئەو نەی ئەویست بیدرکێنێ. مارالّ نەی ئەویست باسی کارەکەریی خۆی لە ڕەشمالّەکانی نەیرەم خان و کەسوکاری بۆ باوکی و دەزگیرانەکەی بگێڕێتەوە. تەنانەت نەی ئەویست سەرەداوێکیش لە ژیانی شەش مانگەی بۆ دلاوەر و عەبدۆس دەربخات. تێکڕای هەوڵ و ویستی کچە

ئەوە بوو بتوانێ هەموو ئەو شتانەی بە سەری هاتووە لە دڵی خۆیدا ڕابگرێ و ئەو خەمەی لە سینگیدا کەڵەکە بووە بۆ کەسی نەدرکێنێ. چونکە ئەوەی بەباشی ئەزانی کە مرۆڤی بیابان وەک هەڵۆیە. ئازاد و باڵ کراوەیە و، کاتێکە لە داوی بخەن و لە چوار دیواریەکی تەنگدا ببەستنەوە -کە هەموو خۆر نەتوانێ ببینێ و، نەتوانێ تێکڕای سروە هەڵبمژێت و، نەتوانێ تێکڕای دەنگە ئامۆ و نامۆکان ببیستێ- لە غەمێکی دڵتەزێندا ئەتوێتەوە. کە وا بوو نابێ سووکایەتیەکانی ئەو دیو دیوار بۆ ئازیزەکانی باس بکات. چ سوودێکی هەیە باسی تێڕوانینە دزێوەکانی سەمسام خان، پێکەنینە کرێت و سمێڵ بادانەکانی بۆ عەبدۆس و دلاوەر بکات؟ قازانجی چییە گێڕانەوەی چرپەچرپی ژنان و کچان، لە سەر ڕایەڵی تەونی بەڕە و دەزگای بەرماڵ چنیندا؟

«ماراڵ پاروویەکی چەور و نەرمە بۆ سەمسام خان.»

«بێت و بچێ بە ساخی لە ژێر ددانی سەمسام خان دەرباز نابێ.»

چ سوود لە گێڕانەوەی ترس و خۆفی شەوان، کاتێکە ماراڵ هەڵ ئەهات و پەنای بۆ ڕەشماڵەکەی نەنکە کەوکەب ئەبرد و بۆ قەرەبوو کردنەوەی ئەوەی کە دایدەی داوە، ئەبوایە هەموو کارێکی بەقسە بکات. بۆچیش ئەبێ بڵێ کە سەمسام خان چاوی بڕیوەتە قەرەئات و ددانی لێ چیرکردۆتەوە و وتوویەتی:

«ئەبێ پێمی بفرۆشی، ئەگینا وەبەر گوللەی ئەدەم.»

وتنی چی؟ وتن بۆ چی؟ جگە لەوەی بە بیستنیان شێر لە قەفەسدا بنرکێنێ و خۆی بە دارودیواردا بدا، چی پێئەکرا؟ جگە لە قورسکردنی باری غەم و تووڕەبوونی زیاتر چ سوودێکی هەبوو ئەگەر ماراڵ بە پیاوەکانی خۆی بوتایەت «خانەکانی سەرەوە ئەیانتوانی ناوبژی بکەن و سەرۆکی دادگا ڕازیی بکەن زیندانی کەمتریان بۆ ببڕێتەوە؟ بەڵام تەنها بۆ ڕەجەب کشمیریان

کردبوو کە بە بێتاوان ناوبوێری بکەن و واشیان کردبوو.» ئەم شتانە وا باشتر بوو عەبدۆس و دلاوەر نەیزانن. چونکە سەر بە دیواردانی بە دواوە بوو ئەگەر دلاوەر ببیستایەت وا سەمسام خان نیوەشەوان خۆی کوتاوەتە ڕەشماڵەکەی نەنکە کەوکەب و پەلاماری ماراڵی داوە. هەر چەن ماراڵ شێرانە پاڵی پێوە نابوو و خۆی لە چنگی دەرباز کردبوو، کە چنگی لە قژی ئاڵاندبوو، ملی بادابوو و بە شەڕ ڕایگرتبوو هەتا نەنکە کەوکەب لە لای ژنەی دووگیان بگەڕێتەوە ناو ڕەشماڵ؛ کە گەیشتبوو. سەمسام خان خۆی دەرباز کردبوو، پاڵی بە نەنکەوە نابوو و خۆی لە تاریکی شەو هاویشتبوو. هەر ئەو شەوە نەنکە بە ماراڵی وتبوو:

«وا باشترە بگەڕێتەوە ناو هۆزی باوکت، کچم.»

کە ماراڵیش لەگەڵ سروەی کازیوەی دەمەوبەیان پێی لە ئاوەزەنگی نابوو، ڕووی لە بیابان کردبوو و ڕێگەی سەبزەواری گرتبوویە بەر و... ئێستە لێرە، لە بەرامبەر پیاوەکانیدا وەستابوو و باش ئەیزانی ئەبێ ئەوەی بە سەری هاتووە لە دڵی خۆیدا بپارێزێ و تا ڕزگاربوونی پیاوەکان بۆ هیچ گوێیەک نەیدرکێنێ. ماراڵ، ئەتوت لە تەمەنی خۆی ژیرترە.

ــ وشترەکە چی؟ ئەویش مرد؟

ــ وشترەکە بوو بە ملکی نەیرەم خان. بە زۆر لێمانی کڕی.

ــ داخی گرانم!

عەبدۆس ئەوەی وت و لە سەری نەڕۆیشت. ماراڵ ڕەنگە بۆ دڵدانەوەی باوکی وتی:

ــ بۆ دەرمانی نەخۆشیەکەی دایکم پارەم لێ قەرز کردبوو.

تیرێکی‌تر لە جەرگی عەبدۆس. سەرەڕای ئەوەش، بە نەرمی وتی:

ــ غەم نییە. کاتێک دێ لەم قەفەسە ڕزگارم بێ. ئێستە

تۆ لە کام ڕێگەوە خۆت ئەگەیەنی بە ڕەوەند؟

وا دیار بوو بیری عەبدۆس زۆر ئاڵۆز بوو. چونکە هەتا ئێستا ماراڵ دوو جاران پێی وتبوو: «ناتوانم لەگەڵ ڕەوەند بڕۆم.» بەڵام عەبدۆس هەمدیسان لە بیری ئەچوویەوە و ئەو گومانەی لە لای ماراڵ دروست کرد ڕەنگە باوکی لەوە ئەترسێ بە تەواوەتی لە تۆپکاڵیەکان دابڕێن. بۆیە پاش ڕامانێکی بە پەرۆش، بە دڕدۆنگیەوە وتی:

ــ پێتانم وت خۆ! من لەوە زیاتر چ کارێکم لەگەڵ ڕەوەند نییە. من خەریکم ئەچم بۆ ماڵی پووری خۆم، تا ئەو ڕۆژەی کە ئێوە لێرە دێنە دەرەوە.

عەبدۆس دوودڵ و داگیراو وتی:

ــ بە تەمەنی تۆ، من و پوورت نە پێکەوە دانیشتووین و نە لەگەڵ یەک دواوین. ئێمە قسەمان پێکەوە نییە.

قسەکانی عەبدۆس تێکشکاو و دڵشکاوانە بوو. نیشانەی خۆ بە دەستەوە دان. بە جۆرێک کە ماراڵ توانی بە سەریدا زاڵ ببێ. بۆیە بە ڕووقورسی و تێڕادیوییەوە وتی:

ــ من بە ئاشتی ئەچمەوە. لەوە زیاتر ناتوانم لە ناو تۆپکاڵیەکاندا بمێنمەوە. نامێنمەوە. ئەبێ بگەڕێمەوە بۆ ناو هۆزی خۆمان؛ میشکاڵی. من ئەبێ خۆم بگەیەنمە ژێر خێوەتی ماڵی پوورم. لەوێ لە ناو تۆپکاڵیەکاندا پەرێزم نییە. پاش ئێوە من لەوێ بێکەس کەوتووم. کەسم نییە شەو سەری لە بەر دەرگای ڕەشماڵەکەمدا دانێ و بخەوێ. خێوەتەکەم بپارێزێ. پەزێکیش خۆ نەماوە. ئەوساش کە لەگەڵ ڕان ئەچم ئەبێ کەنیزی ئەم و ئەو بکەم. تۆ ئەڵێی شووەکەم بەمە ڕازییە؟

دڵاوەر نێوچەوانی لە سەر مەچەکی هەڵگرت و سەری هەڵێنا. هەڵوێەک لە دڵی نیگای‌دا خۆی حەشار دابوو. سیلەی چاوەکانی هاتبوونەوە یەک و پێستی ڕوخساری تێکچڕژا بوو. دەردێک لە ناخەوە. فیشقەکردنی ئازار:

ـ کێ بڕڕێزی پێکردووی ماراڵ؟ ها، کێ؟ لە ڕەوەند کەسێک ناوی زڕاندووی؟ قسەی بۆ هەڵبەستووی؟

ـ نا، نا. تا تۆ لەم دنیایەدای پیاو نییە خراپ سەیری من بکات! نا، دلاوەر. دڵت ئەرخایەن بێ. دڵت ئارام کە، هیچکەس، هیچکەس.

دلاوەر ڕووی کردە پاسەوانەکە و وتی:

ـ برام پیاوەتی بکە تاوێک بەجێمان بێڵە. ئەمەوێ لەگەڵ دەزگیرانەکەم بدوێم. پاسەوان دوور کەوتەوە. نەیتوانی بەجێیان نەهێڵێ. عەبدۆسیشی بانگ کرد بۆ لای خۆی. عەبدۆس پێبەپێی پاسەوانەکە کەوتە ڕێ و شانی پان و پۆڕی دلاوەر دەربیجەکەی پڕ کردەوە:

ـ ئا ماراڵ؟ هەر چی هەیە پێمی بڵێ! باکت نەبێ. باکت نەبێ. بە منی بڵێ. بڵێ! ئەوسا کە بۆم دەربکەوێ ناپیاوێک بە خراپە سەیری دەزگیرانمی کردووە، ئەم قفڵانە بە ددان ئەجووم، خۆمی پێ ئەگەیەنم و چاوەکانی لە کالانە دەرئەهێنم.

ماراڵ خۆی هێور کردەوە و وتی:

ـ دلاوەر، تۆ چاوی منی، ئازیزی دڵەکەم. من هاتووم بۆ ئێرە کە بە بێ ڕاوێژ ڕەوەندم جێ نەهێشتبێت و ڕۆیشتبێتم. نەمویست یاخیگەری بکەم. من هاتووم ئاگادارت بکەمەوە، نەک گلەیی کەسانم بۆ هێنابێتی. تۆی دلاوەری من، دڵت ئاسوودە بکە، دلاوەرەکەم... ماست و قەیماخم بۆ هێناون، لەو کابرایەت وەرگرت؟

هەرچی چۆن بێ ماراڵ وتووێژەکەی خستبوویە سەر ئاقارێکی تازە و بە گوتە تۆکمەکەی دلاوەری نەرم کردبوو؛ تاڕادەیەک کە توانی لە پیاوەکەی بپرسێ:

ـ تۆ ئەڵێی چی؟ بچم یان نەچم؟

دلاوەر بە ڕاشکاوی وتی:

ـ بڕۆ. بڕۆ بۆ لای پووری خۆت...

و بێدەبگ بوو. مارالّیش بێدەنگ بوو. دلاوەر نەک وەکوو تۆزێک لەمەوپێش، سەیری کرد. سەیرکردنێکی ئارام و دڵخواز. پاشان وتی:

ــ ئەمشەو ئەتەوێ لە کوێ بمێنیتەوە؟ لە کاروانسەرای حاجی نووەڵلاّ؟

ــ مەگەر شوێنێکیتریش ئەناسم؟

دلاوەر وەڵامی پێنەبوو. مارالّ کیسەیەکی بچکۆلەی چنراو کە نەخش و نیگارێکی ڕەنگاوڕەنگی لە سەر گوڵدۆزی کرابوو و بە دەزوویەکی قەیتانەوە کردبوویە ملی، لە ناو یەخەیەوە هێنایە دەرێ. دەرگای کیسەکەی بەپەلە کردەوە؛ دەسڕێکی گرێدراوی لە ناو کیسەکە دەرهێنا، گرێکەی کردەوە و چەند پارچە ئەسکەناسی گرمۆڵە کراوی لە قولی مشتیا دایە دەست دلاوەر:

ــ بگرە ئەمەش پارەی ئەو چوار جەڵەبەی لەوانەی تۆ مابوویەوە. ترسام ئەوانیش تیا بچن، فرۆشتیانم.

دلاوەر پارەکەی کرد بە دوو بەشەوە، بەشێکی لای خۆی ڕاگرت و ئەویتری دایەوە بە مارالّ. مارالّ دەستی مست کراوی لە سەر پارەکە دانا و سەیری دلاوەری کرد. دلاوەر چاوی بڕبوویە ڕوخساری ئەو و نیگایەکیتری هەبوو. بێپەردە، ڕووت و ئاگراوی. ئەتوت لە چاوەکانیا ئەفسووسی ئەوە ئەخوا بۆچی، ئەگەر تەنها بۆ جارێکیش بووبێ ئەو مەمکە گەرم و دڵڕفێنەی نەگووشیوە؟ بۆچی تەنها جارێک بۆنی ئەو بناگوێ سپیانە، کە لە دونگی بەران ئەچوو، هەڵنەمژیوە؟ بۆچی تەنها جارێک سەری نەناوەتە سەر ئەو باسکە لەبارانەی؟ غەمی ئەوەی بوو کە بۆچی ژنەکەی لە ئامێز نەگرتووە و لە ناو گیاکانی ماروسدا نەیخەواندووە؟ غەمی ترسە نابەجێکانی خۆێ هەبوو. پەژێوانی سادەدڵی، خاوبوونی خۆی...

مارالّ گوێی لە هەر اوهوریای ئەو خەڵکە نەبوو لە دەرگای

حەوشە ئەچوونە دەرەوە، بەڵام ڕووەتی درێژۆکە و سمێڵە ڕەشەکانی ئەو پاسەوانەی بینی کە لە پێچی داڵانەکە بای دایەوە و هات بۆ لای دلاوەر. باڵای نیوە چەماوەی باوکیشی لەبنی داڵانەکەدا بینی. پاشان هەستی کرد دلاوەر لێی دوور کەوتەوە، لە دەربیجەکە دوور کەوتەوە و لێوەکانی چەن جار جووڵان و لەپڕ وەنەدییەکە داخرایەوە و ئەو، مارۆ، وەکوو نەخشێک لە سەر دیوار، بەتەنها مایەوە.

ــ لێرەوە، ئەمەیە ڕێگەکە. دەسکی دەرگاکە بگرە و بۆ لای خۆتی ڕاکێشە. ئەوەتا.

مارۆ لە حەوشەی نەزمییە بوو. توربێنی ئەسپەکەی لە بن دیوارەکە هەڵگرت، دای بە شانیدا و لە دەروازەکە چووە دەرەوە. قەرەئات بە گوێ قوڵاخی لە لای دار بیەکەوە وەستابوو. مارۆ توربێنەکەی دا بە پشتی زینەکەدا. هەوسارەکەی لە دەوری دارەکە کردەوە، دای بە شانیدا و ڕێی خۆێ گرت.

شەقام و کۆڵان، لای ئێواران حەشاماتێکی زیاتری تێئەڕژا. مارۆ حەزی نەئەکرد خەمی ڕوخساری بەم و بەو پیشان بدا. بۆیە سوار بوو و ڕووی کردە بیابان. سستی هەنگاوەکانی و ڕەنگی پەڕیوی چاوەکانی هانی ئەدا خۆی لە چاوان بە دوور بگرێ. بە دوو ئاوزەنگی ڕاوەشاندن لە دەروازە دەرباز بوو، مەیدانێک بە غار ڕۆیشت، لەغاوی ڕاکێشا و لە قەراخ ڕێگەکە، نزیک جۆگەلەی ئاوەکە لە زین دابەزی و ئەسپەکەی بەرەڵا کردە ناو گیاکانی قەراخ ڕێگەکە و خۆی لای یاڵی قەرەئاتەوە وەستا. ڕۆژئاوا، ئاوابوونێکی تازە بوو. ڕەنگ و ڕوویەکی نوێی هەبوو. بیابانێکی تازە. مارۆ هەتا ئەمڕۆ زۆر جار بەم بیابان و خۆرداچوونەدا تێپەڕیبوو، بەڵام هەر گیز بەو جۆرە بە گیان هەستی پێ نەکردبوو. ڕۆژ ڕەنگێکیتر ئەگرێ، کاتێکە ڕۆژگاری تۆش سەرەوبن بووە. ئاسۆ سوورە یان مۆرە؟ تۆ چۆنی ئەبینی؟ تا چۆنی ببینی! شەو تیشک بارانە، کاتێکە دڵ گەش بێ.

خۆرئاوا داگیراوە، ئەگەر مارانْ دڵی گیرابێ، ئەگەر گیانی تانْ بێ. خۆراوا تانْە.

راخەری بیابان، ڕاخەری بەرینی دەشتەکانی دەوروبەری شار بە پەڵە پەڵەی سەوزەڵانیەوە لە تاریک و ڕوونی ئێواراندا ڕەنگیان ئەگۆڕا. شار ئەبوو بە تارمایی. کێوەکانی باکووری شار ئەبوون بە سێبەری ڕەش و لووتکەکانیان لە ناو ڕەشایی ئاسمانْدا ون ئەبوون. تاک و تەرا، لێرە و لەوێ جووتیارێک لە کار گەڕاوەتەوە و هەر کامە بە لایەکدا ئەڕوا. تووبێنێك بە کۆڵەوە، پێمەڕەیەک بە شانەوە، یان چوارپێیەکی داوەتە پێش خۆی. خاو و ماندوو. وەرزی چەوەندەر بوو. تاوێکیتر ڕووناکی لە وەنەدییە تەنگەبەرەکانی ماڵانەوە خۆیان ئەهاویشتە دەرەوە.

مارانْ ڕووی لە کێوەکانی کەلیدەر کرد. ئەو کێوانەی بە تاریکی شەودا ڕۆئەچوون. ئەو کێوانەی لکابوون بە بینالوود و ئەولاتریش هەزار مزگەوت. فڕینی خەیاڵ. سەرەخس. ڕۆژی گەرم و شەوانی سارد. قیژەوقاژی ڕەوەند، وەڕینی سەگ، هەر ای شوان؛ دلاوەر. ڕان ئەگەڕایەوە بنە. کاتی ڕەو. پەرەم پەرەم مەڕ، دەستە دەستە پیاو: بارکەن! چ شەوانێک بوو ئەو شەوانە! چ شەوانێک بوو! مەگەر تەواو ئەبوون؟ کاتی چەقیو، ڕووهەڵماڵراو، درێژ. پڕ لە شەوق. پڕ لە دڵەڕاوکێ. پڕ لە یاد. پڕ لە فڕینی دڵ.

هەتا بنە لەجێدا بوو، چێشتەنگاوان مارانْ لە قەراخ شیشی خێوەتەکە دائەنیشت و تەشی ئەڕست. مەهتاو لە تەنیشت کوانووە بەردەکە داری ئەنا بە ئاگرەوە. کتریبە ڕەش لە سەر کوانوو. چایی بۆ پیاوان. ئێوارە ڕووی تێک ئەنا. ڕەشایی ئەڕژایە ئاسمان. شەو لە پشت تڕۆپکی کێوەوە سەری دەرئەهێنا. سەرئەکەوت و بەکاوەخۆ لەشی بە سەر بیابانْدا بڵاو ئەکردەوە و لە ناو ڕەشماڵەکانْدا دەست و باڵی ئەکردەوە. چرا پڵیتە، ناوبەناو بزەیان ئەهاتێ و هەر کامەیان وەکوو

نووکی گزیلکێک ئەنیشتە سەر پێستی شەو و لەشی شەو لە سەر خێوەتەکانی بنە، لە سەر تیژیی شکاوی نێزەکانی تیشک ڕائەوەستا. پێستی گایەک بە سەر شیشی شکاوەوە.

شەوانی کەلیدەر، شتێکیتر بوون، سووک و بێئارام. شنەی سروەیان هەبوو. بەرامەی خاک و گیای، سەری سەرخۆش ئەکرد. مانگی کەلیدەر ئەتوت دەس ئاوەڵەتر تریفەی ئەهات. شەوی کەلیدەر زەڵڵتر بوو. سامی کەمتر. دیسانەوەش نیشانی دڵاوەر نەبوو! ئەوە ئاخۆ سمکوتی قەرەئات نییە لە پشت گردەگانی خولوورەوە دێ؟ ئەی ئەو تۆزە سپی باوە چییە؟ نە مەگەر حیلەی مەستانەی قەرەئاتە لە شەوی کەلیدەردا دەنگی داوەتەوە؟ نە مەگەر ئەمە قەرەئاتە یاڵی ڕاوەشاندووە و بە بێ ئوقرە غاری ئەدا؟

ئەی سوار کوانێ؟ ئەی دڵاوەر؟

ئەمە قەرەئاتە شەڵاڵی ئارەقە و تۆقاو لە ناو ڕەشماڵەکاندا بە دڕدۆنگی ئەبڵەق بووە؟ هەڵەت و گێژە **قەرە!** ڕووت و بێ لەغاو. بن گوێکانی ئارەقی دەرداوە. سمتی بە تەڕیی لەش ئەدرەوشێتەوە. سم لە خاک وەرئەدا. بە حیلکە دڕ بە خاک ئەدا. پرچی پەڕیشانە، قەرەئات. شڵەژاو و حەیرانە. پیاوانی تۆپکاڵی دەوریان داوە. بەڵام کەی سواریی بە بێگانە داوە قەرە؟ یەکە ناسە! شتێکی بە سەر هاتووە قەرە. بە بێ سوار هاتۆتەوە، هەواڵێکی پێیە. ماراڵ ئەگات. جەوەنەی ئاوەکە بەرئەبێتەوە. دەنگێک لە نێوان لەرزینی لێوانیەوە. قەرەئات دەنگی ئاشنا ئەبیستێ. گوێی تیژ ئەبێ! ماراڵە ئەمە. گوێ ئەخەوێنێ و مل نەرم ئەکا. ماراڵ و قەرە بۆ لای یەک ئەچن. قەرەئات تەوێڵی ئەساوێ بە شانی ماراڵدا. لە گەرووی قەرەئاتەوە دەنگێکی وەکوو کڕاندن ئەهاتە دەر. ئەگەر بکرێ بوترێ، گریانی ئەسپ. ماراڵ دەست بە یاڵی ئەسپەکەدا ئەهێنێ. ملی ئەگرێتە باوەش. پیاو و ژنی ڕەوەند لێیان ئەگەڕێن. ماراڵ

ئەسپەکە لەگەڵ خۆی ئەبات. ئەیگەڕێنێ تا ئارەقەکەی وردە وردە وشکەوە بێ. ئەیهێنێتەوە. لە لای ڕەشماڵەکەی خۆی پشووی پێئەدا. ماراڵ بە ئاوات ئەخوازێ خۆزگە قەرەئات زمانی هەبوایە. تاس ئەیباتەوە. شەو شەق بووە.

بەیانیەکەی ئەزانرێ کە دلاوەر، عەبدۆس و ڕەجەب کشمیریان بردووە بۆ پرسگەی جەندەرمە.

ماراڵ پەنجەکانی خستە ناو یاڵە دڕێژ و جوانەکەی قەرەئات و لەسەرخۆ پشت گوێی خوراند. قەرەئات سەیری کرد و کلک و گوێی بۆ ڕاوەشاند. لای سەرەوە، بەرەو لای خوارەوەی مەشهەد هەورە نەزۆکەکان سواری شانی یەکدی ببوون. ئەم هەورانە هەر گیز نەئەبارین. بەخێڵ و وشک و بێبەهرە بوون. بە دوای یەکدا، کاروانێکی بێ سامان و قاتی لەدراو، بە سەر دەشتی کەویردا؛ ماندوو و لاواز بەرەو زابولستان و هیرمەند و ئەفغان سەرگەردان بوون و ئەڕۆیشتن بۆ ئەوەی ون ببن. لە ژێر ئەم هەورە بێ گیانانەدا، قەڵا و کاروانسەرا، پارە دەشتی هاموتا و کەمبەر و، شارانی کەویری هەبوو، کە لێویان بە ددانیانەوە وشکەڵاتبوو. تینوو بوون و ڕوومەت سواو. شارە قوڕینەی بەر ڕەوازی با و دەشتەپانی هەتاو:

توربەت و بیرجەند و گوناباد و بیدوخت.

ماراڵ جارێک پیایاندا تێپەڕیبوو. لەوە پاشیش کاولیەکانی توربەتی لە بیابانەکان، قەڵاتەکان، بناری بن دۆڵەکان، لە لای بنە دیبوو. خێوەتەکانیان هەڵئەدا و سندانەکانیان لە عەرز ئەچەقاند و ئەکەوتنە کار. هەندێ جار نوێکردنەوەی ناڵی ئەسپەکان بوو. پیاوان ئەسپ و هێسر و چوارپێکانیان ئەبرد بۆ ناڵکردن. ژنان بۆ کڕینی شیشی کەباب و چەقۆ و دەرزی و بۆری نێرگەلە ئەچوون. کچە عازەب لە پێرەژنانی فاڵگرەوە ئەگەڕان. زمان خۆش و گفت شیرین، هەمبانەیک وشەی بەردەوام و دڵگر. دایکانی زمان ئاوارەی کاولی، مۆسیقا لە گوتنەکانیاندا

بوو. دەستیان ئەخوێندەوە و بگێڕەوەی چیرۆکە کۆنەکان بوون. ئەمە لە لای کچانی کورد زۆر دڵخواز بوو. هەواڵی کاشمەر و کاڵشۆریان لەلا بوو. باسی تاغی. هاوینە هەواری میشکاڵیەکان. تاغی، گرێدراو بە لمەڵانەکانی باشووری سەبزەوار و نەیشاپوور، لکاوە بە لمەڵانەوە، هەتا خواروی باشتین. دەستی بۆ لای هەنارۆک کشابوو. لای سەرووی هەنارۆک، دەشتی شاهڕوود بوو کە هەتا سینگی سەنگەسەر ئەکشا و، لە لای باکووڕەوە تا ڕۆژاوای ئەچوو و سەری لە بەر پێی کەلیدەر دائانا. لەگەڵ دەشتی ماروس تێکەڵ ئەبوو و ئەسفەراین و عەبدوڵڵا گیو و دەشتی ئەخستە ژێر باڵیەوە. لەم مەیدانگەدا، لە تەنگی دەرەوەزانی دەشتی ماروس، لە گەرمەی شیردۆشینی ڕانە مەڕدا، مەهتاو ماراڵی ببوو. ئەم مەیدانە بوو دنیای ماراڵ. دنیایەکی نە زۆر تەنگەبەر، نە زۆر وێکچوو. ئێستە تەنهای دنیای خۆی بوو. ئەوەندە تەنها وەک سەدەفێک لە قووڵایی ڕەشی دەریادا. گەوهەرێک لە کاولستانێکدا. ڕێبازی نادیار و پەیوەندی دابڕاو، بیابانی بەتاڵ و دەشتی خەوتوو، شارانی پەڕاگەندە و گوندی لە سەر دراو، هەناسەی بیری ئەبەستێ.

شەو زیاتر گووشرا. تیشکی کۆنە، تاک و تەرا، لەملا و ئەولادا ئەبریسکانەوە. ماراڵ ئەبوا بڕوا. کاتی ڕۆیشتن. پێی لە ئاوزەنگی نا و لە زین سوار بوو. هەوساری ڕاوەشاند و ڕووی لە شار کرد. کانی ڕووناک، کاروانسەرای حاجی نووڕەڵڵا. میوانداری ئەو، **پیرەخاڵۆ**.

دەربیجەیەک بە تایەکی دەروازەی کاروانسەراوە. کونۆچکەیەک وەکوو دەرگا، بە کەوانێک بە سەریەوە. پیرەخاڵۆ دەربیجەی کردەوە. ڕوخساری پەت و پیری بە بینینی کچی عەبدۆس ڕوون بوویەوە:

ــ ها! ئەوە تۆی کچی میشکاڵی؟ ها، لە کوێ بووی وا ڕێت کەوتۆتە ئەم ناوە؟... چاکە چاکە با تای دەروازەکە

بکەمەوە، بۆ ئەوەی ئەسپەکەت بتوانێ بێتە ناو دااڵن. وەرە... جا بیهێنە... چاکە خاترجەم، ڕاوەستە با کێلوونی دەروازەکە هەڵگرم... چاکە، ئەمەش ئەمە، چاکە خاترجەم.

ماراڵ و قەرەئات لە ناو دااڵنەکە بوون. پیرەخاڵۆ چاالکانە لەتەکانی دەربیجەکە و دەروازەکەی داخستەوە و چوو بۆ الی ماراڵ تا دەسکەوساری ئەسپەکەی لێ وەربگرێ؛ بەاڵم قەرەئات وروژا، یاڵی لەرزاند و لە سەر پێ نیو سووڕێکی دا. پیرەخاڵۆ کشایەوە. قۆڵی گرت بەبەر تەوێڵیەوە و پشتی ڕەقاند بە دیواری دااڵنەکەوە:

ــ دەی... چاکە، چاکە خاترجەم. خاترجەم یەک سم. چاکە خاترجەم.

ماراڵ ئەسپەکەی هێور کردەوە و بە پێکەنینێکی ئامێتە بە مەنەر و ملبەکوێنی وتی:

ــ یەکەناسە خاڵۆ. یەکە ناسە. شوێنێکم پیشان بدە با زینی لێداگرم و دەسکەوساری ببەستمەوە.

پیرەخاڵۆ خۆی ڕاکێشت کرد بۆ حەوشەی کاروانسەرا و وتی:

ــ ویستم سووڕێک بە دەوری کاروانسەراکەدا بیگێڕم بۆ ئەوەی ئارەقەکەی دامرکێتەوە!

ــ زۆری ئارەقە نەکردووە، خۆم ئەیگێڕم.

پیرەخاڵۆ وتی:

ــ من لەبەرەوە ئەڕۆم، تۆ ئەسپەکە بهێنە بۆ الی ئاخوڕەکە.

بەرەو ئاخوڕی سووچی حەوشەکە چوو و وتی:

ــ ئێوەی بیابانگەڕ ئەشبێ هاوڕێی وەهاتان هەبێ. ئەگینا چۆن ئەتوانن لەو کێو و دەشتە هەڵبکەن و ئەمسەر و ئەوسەری بیابانەکان لە ژێر پێدا تێپەڕێنن و بەرەنگاری هەر جۆرە گیانەوەر و درندەیەک ببنەوە؟ زۆر چاکە خاترجەم. ئەشبێ

وابێ، ئەشبێ وابێ. ئەمجۆرە چوارپێیانە بۆ ئێوە لە نانی شەو پێویستترن. بیهێنە، بیهێنە بۆ ئەم سووچە، لێرە. چاکە، چاکە خاترجەم.

پیرەخاڵۆ لە کاتێکا بە بەردەوامی قسەی ئەکرد، کەوتە خاوێن کردنەوەی بنی ئاخورەکە و، خاک و خَڵێک ئەگەر لە بنی ئاخورەکەدا مابوو بە بەری دەستە زبر و کوتراوەکەی سڕییەوە، لە لێواری ئاخورەکە کشایەوە، ڕووی کردە مارانْ و وتی:

ــ لێرە... لێرە... زین و جلەکەشی پاڵدە بەم سووچەوە، بە دیوارەکەوە.

مارانْ سووڕێکیتر قەرەی گەڕان، پاشان بۆ لای ئاخورەکەی هێنا، تەنگە و ژێرتەنگەی کردەوە، توربێن و زینەکەی داگرت، ئاسنی لەغاوەکەی لە دەمی قەرە دەرهێنا، تەسمەی پێبەندی لە هەوساربەندەکە -کە دوو سەری لە دیوارەکە چەقیبوو- گرێ دا و پشتی ڕاست کردەوە. خاڵۆ سەیری قەرەئاتی کرد بە ڕوتی. پەکوو! ماڕێکی ڕەش بە کەوانێکی نەرم لە سەر پشتی:

ــ بووکە ئەمە! لە چاوی پیس بە دوور بێ! ئەمەم لە ناو ماڵەکانی عەبدۆسدا نەدیبوو.

مارانْ توربێنەکەی دا بە شانیا و وتی:

ــ ئەو کاتانە جوانوو بوو خاڵۆ. قەرە دوو ساڵ و نیو زیاتر نابێ. ئەوەندە نییە دانی دەرهێنا وە.

خاڵۆ نەی ئەتوانی چاوی لێ هەڵگرێ. لەگەڵ ئەوەش بەرەو هەماری بن دالانەکە چوو و بۆ ئامادەکردنی کا و جۆ. مارانْ دەستی بە یاڵی ئەسپەکەدا هێنا و بن گوێی ئاژەڵەکەی بە دڵی پەنجەکانی خوراند. بەری دەستە نەرمەکەی هێنا بە سەر کەوانی پشتی قەرەدا، شانەکان، دەستەکان و سەرسینگی ئاژەڵەکەی ماساژ دا؛ دەستی بە سمتیدا هێنا و پێکوڵێکی بە کلکیەوە نووسابوو، لێکردەوە و چوو بۆ لای خاڵۆ. بێژنگی کا و باییەی جۆکەی لە پیرەمێرد وەرگرت، هێنای

و کردیە ناو ئاخورەکە. مارانْ بێژنگە بەتانْەکەی هەڵسپارد بە دیوارەکەدا و جارێکیتر دەستی هێنا بە گودیلەی ئاژەڵەکەدا و دوور کەوتەوە. لە ڕێ پرسی:

ــ خۆ هێمنە شوێنەکە خانْۆ؟

خانْۆ بە سەر و سینگیەوە خۆی بۆ لای مارانْ وەرسووڕاند و وتی:

ــ هۆش و بیرت لە کوێیە کچی عەبدۆس؟ مەگەر خودی خوا دەستی لە حەواوە بهێنێ و ئەسپەکە هەڵکێشێ! ئەگینا من خۆ درزێک لەو دیدارەدا نابینم. تۆ ئەی‌بینی؟

ــ بە گانْتەوە وتم خانْۆ. کێ ئەوێرێ خۆی لە قەرەی قەرە بدات؟

ــ ئا چاکە، چاکە خاترجەم. خاترجەم. شەو لەم ناوە مێشیش نافڕێ. من کە بائاگام. چاکە، خاترجەم، خاترجەم. ئێستە بچۆرە ئەوێ، لە سەر سەکۆکەی بەردەرگا دانیشە تا پیانْە چایەکت بۆ دەم ئەکەم. چایی نمرە یەکی هێندسیانم لە لایە.

مارانْ لە پلیکانەکان سەرکەوت، لە بەردەرگای ماڵەکەی پیرەخانْۆ توربێنی لە شان داگرت و لە سەری دانیشت. خانْۆ شانی دانەواند، چووە ژوورەوە و سەری کرد بە ناو کەلوپەلی ناو باوڵەکەدا. بەڵام دەنگی نەئەبرا. ئەیوت و ئەیوت:

ــ ئەمەوێ لە ناو قۆرییە عیشقابادییەکەی خۆمدا چات بۆ لێنێم. ئەگینا گەداجۆش هەمیشە لە سەر ئاگرەکەیە! ئەم قۆرییەم بە دەستی خۆم لە عیشقابادی ڕووسیەوە هێناوە. لە گەڕەکی تورکەکانی عیشقاباد کڕیم بە چوار مەنات و نیو. ئەو ڕۆژگارەی کە کاروانچی بووم. لە ڕاستیدا بۆ دەزگیرانەکەمم کڕی.

قۆرییەکی چینی ناسکەڵە بوو بە ڕەنگی هەنار و گوڵانْەی سپی بە هەر دوو بەرییەوە. دەستە پیر و پانەکانی پیرەخانْۆ

قۆرییە سوورەکەی لە ناو خۆیدا گرتبوو. لە دەرگاکە هاتەدەرەوە و پیشانی مارانی دا. چاوەکانی لە خۆشیان ئەدرەوشانەوە:

ــ لەو سالانەدا چینیەوانمان لە ڕووسیەوە ئەهێنا. چینیجات و شمەکی فافۆنمان ئەهێنا. نەوتیشمان ئەهێنا. لە ولاتی ئێمە هێشتا نەوت نەدۆزرابوویەوە. لێرەڕا کشمیش و بادەممان ئەبرد، لەو لاشەوە ئەمجۆرە شتانەمان ئەهێنا. کووتانێشمان ئەهێنا. کاروانەکان هەمیشە بەڕێوە بوون. ڕێ ئازاد بوو. پاشان کە ئەوێ بوو بە بولشەڤیکی سنووورەکانیان داخست. چاکە چاکە خاترجەم. خاترجەم. ئەوا چا سازئەکەم.

پیرەخانۆ بە دەم قسەکردنەوە لە سووچی دیواری سەکۆکە، لە لای کوانووەکەوە دانیشت و ئاگری پێکرد. ژیانەمۆ چانە چیلکەیەکی ئەویست. دەستی نایە سەر عەرزەکە، سەر و شانی چەماندەوە، فووی کرد لە ئاگرەکە. دووکەڵ بەرزەوە بوو و لە نێوان دووکەڵەکەوە، لە ژێر فووکردنە بەردەوامەکەی پیرەخانۆ، ئاگرێکی نەرم بڵێسەی کێشا. ئێزنگ گرێ گرت و پیرەخانۆ کە چاوەکانی پڕ ببوون لە ئاو، بە پشتی دەستی سڕییەوە و هات لە لای دەرگاکەوە دانیشت و وتی:

ــ چاکە، چاکە خاترجەم، هەر ئێستە ئەیگرێ. ئێستەکانێ ئەیگرێ. بۆ لە سەر توربێنەکە دانیشتووی؟ زۆر چاکە، لباد هەیە، خاترجەم.

لبادی سەنگەسەریی لە ژوورەوە هێنا، کردیەوە و وتی:

ــ لەسەر لبادەکە دانیشە. ئێستە بوخچەیەکیشت بۆ ئەهێنم پانی پێوە بدەی. ماندووی، ئەزانم. زۆر چاکە، خاترجەم.

جێوبانێکی کۆنەی هێنا، لە بن دیوارەکە داینا و چوو بۆ لای کوانووەکەی:

ــ ئاسوودە بە. ئاسوودە بە. ماندووی. ئێرە بە مانی خۆت بزانە. زۆر چاکە، خاترجەم، خاترجەم. چاش هەر ئێستە تەیار ئەبێ. چاکە. بڵێ بزانم، چ ئاگایەکت لە بار و ژیانی ئاشناکەی

مـن عـەبـدۆس هـەیـە؟ باوکت؟

ماراڵ وتی:

ــ ئەمڕۆ چووبووم چاوم پێکەوت.

ــ بەکەیف بوو؟ ئەوە چەند هەینیە نەمتوانیوە بچم بۆ سەردانی. چۆن بوو؟ باش بوو؟

ــ خراپیش نەبوو. بەڵام زۆر زامدار بوو... خاڵۆ، زوڵمی لێکراوە.

ــ ئەرێ بابە، ئەرێ. خاترجەم. هەموومان ئەوە ئەزانین. هەموومان. خانەکانی تۆپکاڵی ناپیاوییان لەگەڵ کرد. چاکە، ئەی دڵاوەر چۆن بوو؟

ــ باش، باش بوو.

ــ خاترجەم، خاترجەم. ئێستە پێم بڵێ چۆن بوو کە بە تاقی تەنها کەوتوویتەتە ڕێ بەرەو شار؟

ــ خەریکم ئەچم بۆ دەرزیوەر، بۆ ماڵی پووڕە بڵقیسم. ئەمەوێ تا ڕزگاربوونی باوکم، هەر لەوێ لە ماڵی پووڕم بمێنمەوە. خۆ زانیوتە دایکشم تیا چوو؟

ــ مرد؟ مەهتاو مرد؟! داخەکەم! چاکە، خاترجەم.

ــ دیقی کرد. خۆ ئاگات لە بزەباقەکە هەبوو؟

ــ دەی، دەی؟

ــ ئێمەش خۆ پیاوێکمان نەبوو تا بچێ بۆ شار و پزیشک و دەرمانێک بهێنێ بۆمان. ئەوانەش کە دەستیان بە دەمیان ئەگەیشت، فریای خۆیان کەوتن و بەرەی خۆیان لە ئاو دەرکێشا و ماڵەتەکەیان ڕزگار کرد. ئاژەڵەکانی ئێمەش یەکە یەکە لە بەر چاومان ئەدران بە عەرزا، پەلەقاژەیەکیان ئەکرد و ئەمردن. مەهتاویش کە خۆی نەخۆش بوو لە پاش ئەوە تاوی نەهێنا و دڵی تۆقی.

ــ عەبدۆس زانیوێتی؟

ــ پێم وت بردوومە بۆ دەرزیوەر، بۆ لای بڵقیس. هەر کات

بینیت خاڵۆ، لە منت نەبیستووە کە مەهتاو کۆچی دوایی کردووە، باشە؟

ــ خاترجەم، خاترجەم. لە بیرم ئەبێ.

پیرەخاڵۆ چاکەی هێنا و لەپێشی ماراڵی دانا و درێژەی بە قسەکەی دا:

ــ چاکە، مەتی بڵقیست ئەزانێ کە تۆ خەریکی ئەچی بەرەو ڕەوەندەکەی ئەوان؟

ــ ئەو هەر ناشم ناسێ!

ــ هیچ هەواڵێکت لێیان هەیە؟

ــ جا لە کوێوە هەواڵم هەبێ؟

ــ چاکە، چاکە، خاترجەم. چا بۆ خۆت تێکە. بۆ منیش تێکە. تێکە. چەن کەسیان لە مەشهەد زیندانی بوون!

ــ ئەوە ئەڵێی چی؟

ــ با، کوڕە گەورەکەی بڵقیس، **خانمحەمەد** و مامی ئەو، **خانئاپۆ**. سێیەمیش **عەلیئەکبەری حاجی پەسەند** بوو کە خوشکەزای بڵقیسە؛ کوڕی گوڵئەندام. کەوا بێ نەتبیستبوو.

ــ ئێستا ئەوا لە تۆی ئەبیسم... باشە لە سەر چی؟

ــ راستەکەی ڕوون نییە. بەڵام دەنگۆیە ڕانێکیان لە سەر پردی هەورێشم بڕ داوە و بردوویانە بۆ لای کێوەکانی هەزار مزگەوت و لە ناو ڕەشماڵەکان دا ونیان کردووە. چاکە، خاترجەم. بەڵام خوا ئەیزانێ. قاو بڵاوە بەشی گەورەی پارەی ڕانەکە هی حاجی حسەینی چوارگوێشلی بووە. باشیش ون نەکرابوون، چونکە شوێنی ماڵەکەیان هەڵگرتبوو و وەریانگرتبوویەوە. بەڵام چەن مانگێک ئەبێ ئەوان لە زیندانن. دوانیان لە ناو ڕەشماڵەکان گرت و یەکیشیان لە چاخانەی سوڵتاناباد، لە سەر سێ ڕێیانی قۆچان - سەبزەوار - نەیشاپوور. پێم وابێ عەلیئەکبەری حاجی پەسەند، کوڕی گوڵئەندامیان لە

چاخانەکەی سوڵتاناباد گرتبوو. وتیان مەدیاریش تێدا بووە بەڵام هەڵاتووە. مەدیار عەیارێکە بۆخۆی. ڕۆڵەی وەک خۆی نییە. مامت ئەڵێم. چالاک و بزۆزە. چاکەت بخۆرەوە. بەمزوانە بیستم عەلیئەکبەری حاجی پەسەند و خانئاپۆیان ئازاد کردووە. بەڵام خانمحەمەد هێشتاش لە زیندانە. شوکری خوا دادە بڵقیس جگە لە خانمحەمەد دوو منداڵی نێرینەی تریشی هەیە. **گوڵمحەمەد** کە زۆر نییە لە سەربازی گەڕاوەتەوە و لە شەڕی ئازەربایجان بووە؛ یەکی تریش **بەگمحەمەد**. بەگمحەمەد لە گوڵمحەمەد منداڵترە، بەڵام بە شان و باهۆترە. دووتارێکی وەستایانەش لێئەدا. ئەی داخەکەم! خۆم ئەم کورەی بڵقیسم لێرە بینی. ئەم بەگمحەمەدە چگووڕێک لێئەدا هۆش لە سەرت بار ئەکا. دڵڕفێن. ئەو دووتارە ئەنالێنێ؛ جا ئەی نالێنێ! دوو سێ دانگ دەنگیشی هەیە. شەوێکیان هەر لەم کاروانسەرایە، لێرەکانێ، خۆم شایەت بووم ئەو بەگمحەمەدە چی بەو دوو تەلە ئەکرد! کاکۆڵەکانی پەڕێشان کردبوو و سەری بە سەر شانیا لارەوە کردبوو و پەنجەکانی ڕائەژەند. ئەی لەو پەنجانە! دەنگی چگووڕەکەی تووکی لەشی مرۆڤی ڕاست ئەکردەوە. مرۆڤی ئەبردە دارەتێکەوە ئەتوت شتێکی سەیر و سەمەرەی بینیوە. وەکوو ئەو کاتەی کە مرۆڤ شەوق ئەیگرێ، یان بە غەمێکی مەزندا ڕۆ ئەچێ. یان بۆ وێنە کوشتارگەت بیر کەوتبێتەوە. نازانم. نازانم چی، بەڵام ئەزانم کە ئەو شەوە من بە یەکجاریی لە خۆم بوومەوە. لە بەرگی خۆم دەرچووم و هەژام. ئای! چی ئەکرد ئەو شەوە. بە گومانم سەروبەندی ئەو ڕۆژانە بوو کە برا گەورەکەیان، خانمحەمەدیان گرتبوو و بردبوویان بۆ زیندان. براکان کەوتبوونە ڕێ بچن بۆ مەشهەد، خانمحەمەد ببینن. شەو لێرە لایاندا. کەللەهاواری کرد ئەو بەگمحەمەدە ئەو شەوە، کەللە هاوار. ئەتوت ئەنالێنێ، ڕۆ ڕۆ ئەکا. بەڵام گوڵمحەمەد ئارام بوو. بێدەنگ دانیشتبوو و

سەری داخستبوو. تا نیوەی شەو کە نووستن، گوڵمحەمەد تەنها یەک وشەشی نەوت. لێوی نەبزواند. وام هاتە پێش چاو بۆخۆی پیاوێک بوو. نازانم تۆ هەستت پێکردووە یان نا، بەڵام هەندێ لە پیاوەکان لە تەمەنی خۆیان پیرترن. زۆر چاکە خاترجەم. خاترجەم. ئەوە ئەڵێم چی؟ پیرتر نا، بە ئەزموونتر. لە بیست و شەش، بیست و حەوت ساڵ زیاتر نەبوو، بەڵام وا دیار بوو زۆری سارد و گەرم چەشتووە. کێ چووزانێ ئەو پیاوە ئارامە لە جەنگی ئازەربایجان سەری چل پیاوی نەبڕیبێ؟! ئا. کێ چووزانێ؟ خاترجەم. سەروچاوی ئەتوت عەبدۆسە. تەنانەت تۆش ئێستەکانێ کە چاوت بڕیبوە شوێنێک منت خستەوە بیری ئەو. هەندێ دیاردە لە خزمایەتیدا هەیە. خاترجەم. جا چۆن بووە کە تۆ تەنها یەک تاقە جاریش پوورزاکانت نەبینیبێ، نازانم! ئەوان خوشکێکیشیان هەیە. **شێرۆ**. نازانم ئەو لەگەڵ عەشق و عاشقیەکەی چی کرد؟ چاکەت بخۆ ساردەوە بوو. ئەوینیش گاڵتە نییە. شێرۆ ئەڵێم. بەو جۆرەی ئەیانگێڕایەوە...

ماراڵ بێدەنگ ببوو. ئەوەی پیرەخاڵۆ ئەیوت لە ڕاستەقینە نەئەچوو، لە خەیاڵ ئەچوو. خەیاڵێکی پەرت و بڵاو. ئەفسانەیەکی دوور. خەونێکی دڵخواز. لەو جۆرانەی کە ئەگەر بیر یارت بێ لە پێکەوەنانیان هەر گیز ماندوو نابی. نە جێ بڕوا، بەڵام دڵ پەسەند. بە دوای خەیاڵدا ڕۆیشتن، خۆ هاویشتنە ناو باهۆز و چاوکردنەوە بۆ ڕەنگی نوێ. چاومەستی، شەوق! لە شەوقدا ون بوون. تلدانی مەستانەی خەیاڵ. خۆ بادانی بە نەشە لە هێڵی نێوان باوەڕ و ناباوەڕ. دەستێک بۆ گرتنی با. نیگایەک لە ناو بادا. باڵەفڕەیەک لە ناو بادا. بڕوانە فڕینی مرۆڤ. بەند بە بەندی نەناسراوی گیان و جیهان.

پوورزاکان، خزمانی نامۆ، پیاوانی کار و بیابان و دڵێریی. تۆوی کێشە و کەوتن و هەڵسانەوە. سوارانی بێناو. ئەسپانی بێنیشان. هەر ا. کاکۆڵت کێ ئەیشوا بەگمحەمەد؟ شێرۆ؛

چ ناوێکی خۆشە! دیسان بڵێ پیرەخاڵۆ. دیسان بڵێ. دەنگت، دەنگی پیرانەت بیرخەرەوەی کۆتەی سپێنداڕە؛ بەفر و بای زۆر بە سەریدا ڕابردبێ. دەنگی جەنگەڵە دووڕەکان دامەمرکێنەوە. لە نیشانەکان بڵێ. مەیدانێکی کراوەتر بۆ خەیاڵی تیژپەڕی ماراڵ دابڕێژە. نەمری ئەی پیرە سپێندار. یادنامەی ڕۆژگارانی دوور. ڕاوێژت بلاوێن و بەردەوام!

ماراڵ شانی دادابوو بە دیوارەکەوە و ئارام بوو. ئەو نیگایەی لە چاوە نیوە داخراوەکانیەوە ئەدرەوشایەوە، پزیسکەی بەردەوام بوون بۆ ناخی شەو. گڕ لە چاوەکانی ئەباری. لێرە بوو و لێرە نەبوو. پیرەخاڵۆ ئەوەی ئەزانی. وشیاری زانراوەکانی خۆێ بوو. بۆچی ماراڵ لەم کاتەدا زمانی ئاخاوتنی نییە، لە پیرەمێرد شاراوە نەبوو. ئەوەشی ئەزانی کە ماراڵ بە خەیاڵ، لە دەرگانەی شارێکی غەوارەدا لەنگەری گرتووە.

ــ چاکە، چاکە خاترجەم کچم. وتت عەبدۆس داگیراوە، وایە؟

ــ ئا، ئا!

ــ چاکە، هەقیەتی. بڵێی و نەڵێی ئەو زانیوێتی ژنەکەی مردووە. خاترجەم. ئاخر مرۆڤ هەندێ جار بۆنی هەواڵەکان دێ بە لووتیا. بەو جۆرەی کە نەدیوەکان ئەبینێ. بۆن ئەکا. تێئەگەی لە مەبەستم؟ بۆ وێنە غەمێک ڕوو لە دڵی مرۆڤ ئەکا. لەپڕ ها، لەپڕ! مرۆڤ نازانێ ئەو غەمە لە کوێوە هاتووە و بە بنی دڵیەوە نووساوە! بەس دڵی ئەگیرێ. وا ئەزانێ دڵیان خستۆتە جلیسقەیەکی کۆنە و خەریکن هەڵیئەگڵۆفن. مرۆڤ ئەچێتە ناو بیرەوە. فکر و خەیاڵ هەڵئەبەستێ، تا سەرەنجام لە شوێنێکدا ڕۆژنەیەک، ڕووناکیەک ئەدۆزێتەوە. ئەگەر یەکێک لە خۆییەکانی ببینێ و لەگەڵی بدوێ ئەوە ئیتر کار تەواوە. ئەوەندەی دەم بکاتەوە، ئەو خۆی تا ئەوسەری تێئەگا. لە هەموو شت ئەگا. ئەوەی کە نەئەبوا بیزانێ، پێی ئەزانێ.

جا بڵێ بزانم تۆ دەربارەی مەهتاو چیت بە عەبدۆس وت؟

ــ وتم نەخۆشە، منیش بردوومە و لە ماڵی پوورم دامناوە. بەڵام ڕاستیەکەیم خۆ بە تۆ وت. مەهتاو دیقی کرد و مرد. لە داخان. سەرەتا زەرد هەڵگەڕا، پاشان سکوری ئەستوور بوو و زمانی لە گۆ کەوت. پاشانیش مرد. زۆر ئارام مرد. بە بێ قیژە و هەر ا.

پیرەخاڵۆ بە بێ ئەوەی بڕوانێتە چاوە غەمبارەکانی کچی عەبدۆس، لە بەر خۆیەوە وتی:

ــ بەلووچ، بەلووچ. مەهتاو بەلووچ. بەلووچەکان خۆبەخۆ مەردمێکی ئارام و لە سەرەخۆن. خووی وشتریان هەیە. بۆڵەیان کەمە. بار زۆر هەڵئەگرن و زۆر ڕێ ئەکەن. خووی وشتر. بەڵام هەر گیز بەو ئەندازەیەی درک دەس وشتر ئەکەوێ، نان و خورما دەس ئەوان ناکەوێ. چۆن ئەوەندە خۆ ڕائەگرن ئەم خەڵکەی ئێمە؟

ماراڵ هەناسەی ناو سینگی دایە دەر و وتی:

ــ بەڵام من باسی ئەو ڕووداوەم بۆ باوکم نەکرد؛ خۆ لە بیرت ئەمێنێ خاڵۆ؟

ــ ئای... کچی عەبدۆس، کچی عەبدۆس. ئەوەندەش کە باوکت ئەیکێشێ، لێشی زیادە. چاکە خاترجەم، خاترجەم. ئافەتە. لەدەس چوونی پەز. نەخۆشی مەهتاو، یاکوو ئاوارە بوونی کچ، حەپس بوونی دلاوەر. جاخۆ ئەمانە خۆی بۆ ئەوەی ڕیشەی پیاوێک لە بن دەربێنن بەسە. ئەویش لە شوێنێک کە لە چوار مێخەیان کێشابێ و نەتوانێ پێ ببزێوێ. ئاخر پیاوێک کە بیست و پێنج ساڵان لەگەڵ خوشکی قسەی نەبووبێ و ئێستاکانێ وا گیر بکات کە ژنە نەخۆشەکەیان بردبێت بۆ ماڵی هەمان خوشک و، کچەکەشی ناچاریی بچێ بۆ ئەوێ؛ ئەمانە هەمووی دەردە، ئازارە. بەڵام هەر چی چۆن بێ ئێوەی کورد خەڵکێکی سەختن. تۆسنن، بەڵام سەختیشن. سەبر

و هێوری بەلووچ تان نییە بەڵام خۆ لە بەر دژواریی ڕائەگرن. وەکوو ئەسپ دەئاژوون. هەندێ جاران پێ سست ئەکەن، بەڵام ڕاناوەستن. داژوون. مەگەر لە ملەوە هەڵدێرێنە ناو دۆڵەکە و ئێسکەکانتان وردوخاش ببێ، ئەگینا هەر داژوون. کا و جۆکەیان ئەبێ لەکاتی خۆیدا بکرێتە تووڕەکەوە، ئەگینا هار ئەبن. هار. هەر چی چۆن بێ من سەبر و خۆڕاگری بۆ عەبدۆس لە خوا ئەخوازم. بۆ تۆش کچم. خاترجەم. ئەم پیاڵە چایەش بخۆرەوە تا هەڵسم و شێوێکت بۆ ساز بکەم. هێلکەت بۆ ئەکەمە ڕۆنەوە. دوو مریشکی چیتیم هەیە. چی بکەین ئیتر؟ خواش ڕسقی منی بەستووە بە قنی ئەو دوو مریشکەوە. زۆر چاکە، خاترجەم. ئەوا ئەچم هێلکە و ڕۆنت بۆ دروست ئەکەم. ماندووی. ئەبێ زووتر بخەوی. بخەوە. خەو بۆ گەنجان لە نان پێویستر. ئەو جێوبانە بۆ خۆت لە سەر لبادەکە ڕاخە و بحەسێوە. تا چاو بنێی بەیەکا شیوم بۆ تەیار کردوویت. خاترجەم، خاترجەم!

بەندی دووەم

شەو شکابوو و کازیوەی دابوو. سروەی پاک و سووکەڵەی بەیان هەڵیکردبوو و بۆنی خاک و کا و پەینی بڵاوئەکردەوە. مارأڵ لە تەنیشت قەرەئاتەوە وەستابوو و ڕووی لە پیرەخاڵۆ بوو. پیرەخاڵۆ لە قەراخ دەروازەی کاروانسەرادا ڕاوەستابوو و کڵاوەکەی بۆ مارأڵ ڕائەوەشاند. قەرە بە بێ ئارام سمی بە سەر بەردچنەکانی شەقامی بەیهەقدا ئەکوتا. مارأڵ لەغاوی ڕاکێشا و هێوری کردەوە. ئارام. ئارام.

شەقامی بەتاڵی بەیهەق، ئەم شاشەقامەی سەبزەوار، لە تاریک و ڕوونی بەیانیدا، بە سستی ڕاکشابوو. بە چاو سووڕانێک ئەکرا لە دەروازەی ڕۆژئاواوە تا دەروازە عیراق تا دەروازەی ڕۆژهەڵات، تا دەروازەی نەیشاپوور هەر هەمووی ببینی. لە منارەی ئیمامزادە یەحیا، بانگبێژ بانگی ئەدا. بانگێکی ناخۆش دەنگ. بەڵام هەر چی چۆن بێ دەرگای ڕۆژی ئەکردەوە. دەرگای مزگەوتە گەورە گۆشاوگۆش کراوە بوو و لە تێپەڕینێکی خێراشدا ئەکرا حەوشە گەورەکەی بەیەک چاو ببینی. هەندێ سێبەر لەمڵا و ئەولا بەدی ئەکرا؛ خەریکی نوێژ یان دەسنوێژ گرتن. لە منارەی مزگەوتی گەورەشەوە دەنگی بانگ بڵێند بوو. چەپی شەقامەکە، بڕێک ئەولاتر نەزمییە بوو. مارأڵ سەیری دەرگاکەشی نەکرد. خۆزگەی بێهوودە! با

ون ببێ ئەو درێخە. ڕابرد.

ئێستە لە پامنار بوو. لای مزگەوتی پامنار. لە منارەی پامناریشەوە دەنگی بانگ ئەهات. نەک هەر لەوێوە، لە دوورترین سووچەکانی شارەوە دەنگی بانگ ئەهات. بانگ، بانگ، بانگ. شار لە بن قوولەقوولی بانگدەران لە خەودا بوو. لای مزگەوتی پامنار، تۆزێکی بمێنێ بۆ گەڕەکی نقابشەک، سەوزی فرۆشێک، لادەرییە تەختەکانی دووکانەکەی هەڵئەگرت. لە تەنیشت سەوزیفرۆش، تەنووری نانەواخانەیەک گڕی داویشت. مارادڵ ئەسپەکەی لادا بۆ سەر شۆستە و لای نانەواخانەکە وەستا. پارەیەکی لە گیرفانی دەرهێنا و نانێکی کڕی. نانی خستە توربێن و کەوتە ڕێ.

لە ژێر ئەو ئاسمانەی کە دەم بە دەم بەتاڵ و بەتاڵتر ئەبوو لە ئەستێرە، مارادڵ قنج لە سەر ئەسپەکەی دانیشتبوو و لەغاوی ڕائەوەشاند. دەنگی سمی ئەسپەکە لە سەر بەردچنی بەتاڵی بەیانی، دەنگدانەوەیەکی هاندەر بوو. هەر ئەمەش ئوقرەی لە قەرەئات هەڵئەگرت. ملی ڕائەوەشاند، سەری بەرز ئەگرت و سەرخۆشی جۆکەی بەیانی، سمدەستەکانی زیاد لە پێویست هەڵئەهێنا و ئەیکوتایەوە بە سەر بەردەکاندا. نائارام بوو. بە غرووڕەوە ملی شەق ڕاگرتبوو. لە هەر بزووتنێکیدا یاڵی ئەتەکاند و، بە هەر هەنگاوێک سینگی پانی ئەکرایەوە و دائەخرایەوە. نائارامی غاردان. بەڵام مارادڵ وەکوو هەموو خێڵەکیەک کە بۆ کڕین و فرۆش یان بۆ دەرمان و گەشتوگوزار ئەهاتنە شار، وریای خەڵکەکە بوو. ئەمە ببوو بە خووی مرۆڤی بیابان. ڕێزگرتن لە خەڵکی شار خشڵێک بوو بە ڕوخسار و ڕەفتاری بیابانگەردەکانمانەوە. باوکان و باپیرانیان فێر ببوون بە منااڵنیان بڵێن: «ئێمە پێویستمان بە خەڵکی شار هەیە. ئاگادار بن نەیانکەین بە دوژمنی خۆمان.» ئەم پەندە ببوو بە ئاڵقەی گوێی هەموو خێڵێک؛ کە شار ئەبێ، لە دەشتە

پانەکان کە تا ئاسۆ بەردەوامن، جیا بکرێتەوە. لە پشتی ئەم پەندەدا ترسێکی کۆنینە شارابوویەوە. چونکە شار لە گیانی کۆچەریدا بە دادوەر و دادگا و ئاسایش و تێکڕای دەسەڵات مانا کرابوو. لە شار ئەبێ بە پارێزەوە بڕۆیشتایەتن بەڕێدا. ژیر و ئارام. شار، ماڵی بازرگان و دەستەک بە دەستە. گەنجینەیەک بە هەزار چاوی شاراوەوە. لە هەر پێچ و پەنایەکیدا چاو و گوێیەک وا لە بۆسەدا. لە شار نەئەبوو کارت بە کاری کەس هەبێ! هەر چی بی، هەر بێگانەی. جگە لەوەش؛ شوێنێک، شتێک، جێیەک ناناسی. ناناسیت و ئەمە خۆی لە هەموو شتێک خراپترە. کوێری و ڕێگە بۆ هیچ کوێ دەرنابەی. کەچی خەڵکیتر هەموو کون و کەلەبەرەکان ئەزانن. ڕوو وەرگێڕی کلاوێکیان تا بناگوێت کردوتە سەرت. کە وا بوو بە ئارامی بچۆ بۆ شار، لەسەرخۆ بە و بە بێ هەر اوهوریا کارەکانت بکە و بەو جۆرەش بگەڕێرەوە. لەسەرخۆ و خامۆش. لە دەروازە کە دەرکەوتی هەوسار شل کە، بیابان و کێو و قاقڕ هینی تۆیە، باژوو!

گەداخانە، ئەمە دواین ماڵی شار بوو. شوێنی سواڵکەران و بێکارە کەم ئەندامەکان. کوێران و کەڕان و داماوان؛ بڵێی نەڵێی گولەکانیش. قەراخ دەروازەی نەیشاپوور. دەروازەیەک لە سەر ڕێی نەیشاپوور. دەروازەی نیوە ڕووخاو، بە دەرگایەکی شکاوەوە، نیشتەجێی قەڵایەکی پیر. بیرەوەری ساڵانی کۆن. ساڵانی هێرشە ئاشکراکان. سالانی پڕ لە هەر اوهوریای جرینگە جرینگی شمشێر. ڕۆژگارانی کەوان و نێزە و شیر. ڕۆژگاری قەڵماسک و خێوەتگە و حیلەی ئەسپان. وەرزەکانی نەڕاندنی دڕندانە و هێرشکردن. هاشاوڵی چاودڕاوانی بێ چاو و ڕوو. چزاوی باران و با و سەرنینۆکی خەڵک. خەڵک چی داوە لە ڕێوی؟ قەڵاتدارانی بێ گەنجینە! خەریکی ڕۆچوون بوو ئەم قەڵاتە پیرە. شانەکانی سوابوون و سینگی شەقاری

بردبوو. ئێسکی ڕەق و تەق. خەڵکی کونە پشیلەیان لەبنیدا هەڵکۆڵابوو. کونی دەروو بۆ دەرەوەی شار. کونە ڕۆچنەیەک بۆ هاتووچووی ئازاد. بەزاندنی کۆت و بەندی وشکی دەروازە فەرمیەکان.

دەروازەبانی پیر، خەوزڕاو و بێزار، بە جنێوێک لە بن ددانیدا، دەرگای بۆ سوار کردەوە:

ــ ئێوەی کوردان! ئێوەی کوردان! ئەمان، ئەمان، ڕۆژ و شەو ناناسن!

ماراڵ، لە پشتی دەروازەکە بوو. لە قەراخ خزنە تەرە کەوتووەکەی حاجی مەلا هادی. پیری خودا. هاوتەمەنی قەڵای لەرزۆک. لاوە ماراڵ لە گۆڕستانەکە تێپەڕی. شەقامە ڕێی ناوباخ. بۆنی گەڵای ڕەز و بەهێ. چارەوادارەکان لە گوندە نزیک و دوورەکانەوە بەرەو شار ئەهاتن. نیوەشەو باریان بارکردبوو. چییان بارکردبوو؟ بار و سوار و چوارپێ لە ناو تۆزی سمەکاندا شارابوونەوە. ماراڵ، هێشتاش لەغاوەکەی قەرەئاتی ڕاگرتبوو. گەردنی جوانی ئەسپ بە گوشاری لەغاوەکە چەمابۆوە و دەستەکانی پێش قەپۆزی ئەکەوتن. لە پۆلی چوارپیکان کە دەرباز بوون، ماراڵ لەغاوەکەی شل کرد و کەللەی زینەکەی خستە ناو مشتی. خزینی نەرمی قەمچی لە سەر سمتی. قەرە کەوتە سەما. فڕینی هارموونیکی ئەسپ. ماراڵ لە سەر باڵی با سوار بوو. سووکەڵە. ڕەها و سووکەڵە وەک پەڕ. بێباکانە ئاژووتن لەوپەڕیدا. ئەمە نەک لە بەر ئەوە بوو کە ماراڵ پەلەیەتی، بەڵکوو بەرەنجامی پچڕان و ڕزگاربوونی وزەی بەندکراوی ژێر پێست و پۆی قەرە بوو. ئەسپ لە پێستی خۆیدا نەئەگونجا. باش لەوەڕابوو و باش خەوتبوو. باش خۆی گەوزاندبوو و ڕاکشابوو. بۆیەش غارکردنی، دەرچوونی تیرێک بوو لە گەوەی کەوان و، نەرمەغاری، قریشکەیەک بوو لە سینەی عاشقێک هاتبێتە دەرەوە. بەڵام ماراڵ دڵ و دەروونی

عاشقانە غاردانی نەبوو. چ غەمێکی کۆن دڵ و دەروونی دائەکورماند. چەند ئەو تیژپەڕتر، غەم ئەوەندە بە ئازارتر. لەغاوی کێشایەوە. قەرە پێی نەرم کرد و هێڵی تۆزوخۆڵی پشت سەر، وردە وردە ڕۆنیشتەوە و لەشی ماراڵ لە جووڵە و بزووتن کەوت. ڕەشمەی لەغاوەکەی لە کەللەی زینەکە گرێدا، لفکەی سەرپۆشەکەی، کە با ڕای کشاندبوو، لە پشتیەوە هێنایەوە بۆ سەر سینگی. دەستی کرد بە توربێنەکەدا بۆ ئەوەی پاروە نانێک دەربهێنێ و گازێکی لێدا.

بەرەگەی ڕوانینی ماراڵ، سێبەری کراوە و ڕاخراوی دەشت بوو و تاو بەرفرەوان. جێ جێ بەری دەستێک سەوزایی و، پەڵە پەڵە، بەرداوێژێک دێمەکێڵ. زۆرگی گرد و تەپە ناوبەناو بە دەستەنگی ڕوخساری شین هەڵگەڕاوی خۆی بە ڕووانی گیای نەرم و ناسک ڕەنگ کردبوو و بەرامەی خاکی بیابانی بڵاو کردبۆوە. ماراڵ قەرەی خستە سەر ڕاستە ڕێکە و لەوڵاوە درێژەی بە ڕۆیشتن دا. لێرە ئازادتر بوو. لە هەر دوو بەری ڕێگە، لە مەیدانەی نزیک و دوور، گوند و قەڵاتی لێبوو؛ هیچکامیان بەڵام دەرزیوەر نەبوون. بۆ ئەوەی بگەیتە دەرزیوەر ئەبێ ڕێگەی کەون ببڕی، پێش ئەوەی بگا بە قەڵاچیمەن لای کاروانسەراکەوە لاری بکەیتەوە بۆ سوڵتاناباد و لەو ڕێیەدا ئەبی گردی باغیجەر دەور بدەیتەوە. ڕێیەکیتر ئەوەیە لە قەڵاچیمەن تێپەڕی. بکەویتە سەر ڕێی شۆراو، قەڵای تورکنشین بەجێ بهێڵی، خۆت بگەیەنیتە سەر ڕێی تازە، بگەیتە هیممەتئاوا و دیسانیش بەرەو ڕۆژئاوا باژووی. دەرزیوەر، لە نێوانی هیممەتئاوا و سوڵتاناوادایە. ماراڵ لاڕێکەی هەڵبژارد بوو. لاڕێ نا کوێرەڕێی قەدبڕ. لە کاروانسەرا تێپەڕی، گۆڵاوەکەی دەور دایەوە و درێژایی چەمەکەی گرت و ئاژووت. ئاو لە داوێنی کێوەکانی باغیجەرەوە ئەهات. کارێزی سەرئاوەڵە. ماراڵ و ئەسپەکەی بە پێچەوانەی ئاراستەی ئاوەکە ئەرۆیشتن. لە هەر هەنگاوێکدا، جۆیەک

لە ڕۆژ ئەبوویەوە و فڕی ئەدرا. خۆر برژانگێک سەرئەکەوت و گەرماش پەرەیەک قورستر ئەبوو.

ماراڵ سەیری بۆ ئاسمان هەڵێنا. چوار نێزەیەکی مابوو تا خۆر سواری یاڵی ئاسمان ببێ. سەری چەمەکەی کرد. ئاوی زوڵاڵ لە تیشکی خۆردا جوان بوو. هەڵوەستەیەکی کرد. حەزی خواردنەوەی قومێک، بەڵام نەیە. نەمایەوە. ئاوزەنگی ڕاوەشاند. تا سەرچاوەی کارێزەکە ڕەنگە زۆری نەمابێ. داوێنی گردەکە. دڕی ژێر سکی گردی کەوگ. قامیشەڵانێک خنجیلانە. سەوزەڵانێک تۆخ. وەکوو دەستەیەک ژن بە جلی درێژەوە. قامیشەڵان. ماراڵ گەیشت. سەرچاوەی کارێز لە چڕیی زەلانەکەدا ون ببوو. دابەزی. بە دەوری قەرەدا گەڕا. سینە بە سینەی ئەسپ. ئارەقەی بن گوێێ ئەسپەکەی بە سەردەستی کراسەکەی سڕییەوە. لای قامیشکان، ڕەشمەی ئەسپەکەی خستە بن بەردێک و خۆی لە باریکە ڕێیەکەوە خزایە ناو قامیشەکان و لای سەرچاوەی کارێزەکە، لای بەرگەرووی ئاوەکە وەستا. لەشی نووشتانەوە و پەنجەی کرد بە ئاودا. فێنکی ئاوەکە خزایە ناو پێستیەوە و تازەییەکەی -وادیار بوو- چەشت. ئارام ئارام پەنجەکانی تا سینەی دەست و پاشان تا بەلەکی کرد بەئاوا و جووڵەی شەپۆلاوی و سووکەڵەی دەستە بە خۆر سووتاوەکەی لە ئاوە سپیەکەدا سەیر کرد. ئاوەکە لە هەڵقوڵانەدا شەپۆلێکی کورت و نەرمی ئەدا. شەپۆل شانی ئەدا لە دەستە شۆڕبووەکانی ناو ئاوەکە، دەستەکان ئەکەوتنە سەمایەکی نەرم و ئارام و ماراڵ لە لەرینەوەی دەستەکانیدا هەستێکی ڕەزامەندانەی هەبوو.

ماراڵ لە سەر بەردێک دانیشت و لاقەکانیشی خستە ناو ئاوەکە. داوێنی کراسەکەی بەرزکردەوە و پووزەکانی، نەرمەی بەلەکی لە ئاوەکەدا خەواند. داوێنەکەی زیاتر هەڵدایەوە. ئاو تا سپایی ڕانەکان سەرکەوت. ژنە سەیری لاقەکانی خۆی کرد کە جوانن. شەپۆلی ئارامی ئاو لە سەر ڕووتایی قاچە

مەستەکانی. لاقەکانی لە ئاوەکەدا لێک ئەسوون و لەو هەست و دارەتەی بە سەری هاتبوو هەستی بە شادمانی کرد. دیسانەوەش ژێر پێی ڕاستی بە پووزی قاچی چەپ و ژێر پێی چەپی بە پووزی قاچی ڕاستیدا هێنا. حەزی ئاو لەگەڵ خۆی بردی. ئەتوت لەگەڵ زوڵاڵی و پاکی ئاوەکە لە عەشقێنیدا بوو. دڵی حەزی کرد هەموو لەشی خۆی بدا بەئاوا.

خۆرەکە ئەگەر تۆزێ خۆی بخستایەت بەلادا، تاو لە سەر مەنداوەکە لائەچوو. سێبەری پڕ و تیژ تیژی قامیش لە سەر ئاوە ڕوونەکەدا بلاو ئەبوویەوە و ئیتر ئەو بارە لەبارەی کە مرۆڤ، لە ئەنجامی هەستکردنی ئاو و هەتاو لە سەر پێستی خۆی، هەستی پێئەکرد لە ناو ئەچوو و شوێنەکەی فێنکیەکی تێکەڵ بە سێبەر ئەیگرتەوە و؛ لەو ئاوەدا ئەگەر خۆت تل بدایەت، سەرمایەکی ناخۆش ئەنیشتە سەر پێستت و پێویستت بە خۆر ئەبوو بۆ ئەوەی لەشی خۆتی پێبسپێری. بۆ ئەمکارەش ئەبوایە لە ئاوەکە بچیتە دەر و لە قامیشەڵان بچیتە دەر و لە سەر لمە گەرمەکان ڕابکشێی تا لە دوو لاوە -سمتت بە لمی گەرم بسووتێ و مەمک و شانت بە تاوی تاو- و لمی نەرم بلکێ بە لەشتەوە و دیسانەوەش، ناچاری لە خۆر و خاک ڕاکەیت و پێ لە سەر درک و داڵ دابنێی و لە ناو قامیشەڵانی چڕەوە خۆت هەڵدەیتەوە ناو ئاوەکە و بتلێتەوە.

بەڵام کاتێکە هێشتا خۆرت لەگەڵە، داوێنی کردووە بە چەتر لە سەر گۆڵاوەکە و چینەکانی بە دڵفراوانیەوە داوییە لە ئاوەکە و عاشقانە خۆی تێ هاویشتووە، هێشتاش شەپۆلی نەرمی گەش و پاک لە سەر پشتی ئەلەرزێنێ و ئەێ جووڵێنێ و پێستی لەشت ئەتوانێ چێژی ئاوی سازگار هەست پێ بکا و، تۆ ئازادی هەتا هەموو لەشی خۆت نەدەی بە ئاوا، چۆن ئەتوانی لە نێوانی خۆ بە ئاوادان یان نەداندا دوودڵ بیت؟ خووی مرۆڤت مەگەر لەگەڵ نییە؟ باوەشی ئاو و تاو تۆیان ئەوێ.

ئاوێتە بوون. نیگای زوڵاڵی ئاو ئەوەتانێ لە چاوەکانتا ڕەوانە. پەنجەکانت ئەوەتانێ دوگمەکانی کراسەکەت ئەکاتەوە. لەشی ڕووت و کچانەتە وا خۆی لە کراس دەرباز ئەکات. دەرکەوتنی مانگی چواردەیە لە ناو بەرگی هەوری بەهار.

ماراڵ سەری بە هەموو لایەکدا سووڕاند. گوێ و پەڵەی مەهتاورەنگی ناوچەوانی قەرەئات لە پەنای تیژی قامیشەکانەوە دیار بوو و، لەمبەر و لەو بەر جگە لە شینایی پان و بەرینی ئاسمان، ڕەنگێکەی لێ نەبوو. جگە لە ئاوازی تێپەڕیوو و جارجارەش مەلێکی خاکی ڕەنگ، دەنگێک نەبوو. جگە لە هەناسەی هێوری قەرە، هەناسەی گیانداڕێک هەست پێ نەئەکرا. ئاوی کاڕێز بە ئاقاری خۆیدا ئەخزا و لەو بەری دەشتەکە، ئەڕژایە ناو مەزراکان. کە وا بوو، جووتیارانیش لێرە کاریان نەبوو. لەگەڵ ئەو دەشتە چۆڵە بێ نێرینەیە، ماراڵ شەرمی لە نیگای قەرەئات ئەکرد. مەمکەکانی لە ناو دەستیا شاردەوە و خزایە ناو ئاوەکە. ئاو، لەشی ماراڵی تا سەر سمتی، تا ناوقەدی داپۆشی و هەڵمژی و، گیانی ئاو تا ناخی ئێسکەکانی چێژرا. مەندا‌و زۆر قوڵ نەبوو و ماراڵ دانیشت. نووکی مەمکەکانی لە سەر ڕووکاری فێنکی ئاوەکە، وردە وردە ڕۆچوون و ئاو خۆی سەرخست و مەمکەکانی لەئامێز گرت. شەپۆلی هێور و ئارام و دوو مەمکی سپی لە ناو ئاودا. ستایش. ماراڵ چێژی ئاوەکەی لە بن باخەڵەکانیدا، کە بە ئارەقە تەڕ ببوون، هەست پێکرد. ئاو ملوانکەی دەور گەردنی؛ هەستی کرد گەردنی لووسی، ملوانکەی ئاوەکە ئەچێژێ. ئارامشی دڵڕفێنی ئاو و تاوی لای نیوەڕۆ. ماراڵ تلی دا و بە شاندا سووڕا. تام و جۆشی ئاوێتە بوون. دەس لەملان. لە ناو ئاوەکەدا چیچکانی کرد. باسکەکانی لێک ئاڵان. مەمکە تامەزرۆکانی لە ناو باسکیا گووشا، سەری کرد بە ئاوەکەدا و دەری هێنا. پرچەکانی بە دەور مل و گوێیدا لکا و ژن ئارەزووی

کرد سەری لە بەر دەرووی کارێزەکە لە سەر بەردێک دابنێت و خۆی با بە ئاوا، سپاردنی لەش بە نازی هەتاو. وای کرد و چاوەکانی بەحەزەوە لێکنا.

کابراش چاوە ڕەشەکانی خۆی داخست. لەوە زیاتر توانای سەیرکردنی نەبوو. موچڕکە بە هەموو گیانیا ئەهات و دڵی ئەخێورایەوە. ئەتوت پەنجەیەکی نەرم هەڵیئەگڵۆفێ. ئەژنۆکانی سست ببوون و تف لە دەمیا وشک ببوو. تینوو لێو لە قەراخ ئاو. دەمایەکی درێژ بوو سەیری ماراڵی ئەکرد. ئەو ساتانەی کە ئەتوت وەستا بوون و کابرایان لە جێگای خۆی ڕاگرتبوو. خۆشی نەی ئەزانی چ ماوەیەکە لە پەنای پۆلە زەڵدا خۆی حەشار داوە و چاوەکانی -چاوە ڕەش و تینووەکانی- بڵێسەیان ئەکێشا و خەریک بوو لەغاویان لەدەس دەرچێ و ژنە، ئەو ژنەی ئەتوت لە خەوندا خۆی نواندووە، بە یەکجاریی ڕاکێشن بۆ لای خۆیان. نیگاکان، نیگای تینوو. چاو لە کالانەی سەری کابرا جیا بۆتەوە و وەک ئەندامێکی سەربەخۆ، وەکوو وێنەی زیندووی لقە بەرزەکانی زەل، هەڵواسرابوون و هەوڵیان ئەدا هەموو ئەندامە ڕووتەکانی ژنە؛ نەء، تێکڕای شانە لکاوەکانی لەشی و، هەموو چاڵ و بەرزییەکان، شەپۆل و بزووتنە نەرم و خزەکانی لەشی تەڕ و لووسی بخۆنەوە. دڵی کابرا، ڕەنگە وەکوو دڵی هەڵۆیەکی بالبەستراو لێی ئەدا. ڕەنگە هەناسەی توندتر و گەرمتر ببوو. ڕەنگە بناگوێکانی گرێان گرتبوو و ڕەنگە خوێن زابوویە ناوچەوانی و لە ژێر پێستی بڕۆکانیدا خوریلکەی نەناس کەوتبوونە لەرینەوە و شتێک لە بنی وردیلە دەمارەکانی چاوەکانیدا ئەبزوا و گەرووی بە هۆی هەناسە گەرمەکانیەوە وەکوو خشت وشک هەڵاتبوو. ڕەنگە دەستەکانی بە هەر دوو لای لەشیدا وشک ببوون و مۆغەرەی پشتی ڕەق هەڵاتبوو؛ بەڵام هیچ ئاگای لە خۆی نەبوو. ئەتوت لە خۆی بۆتەوە و بە لێدانی نیگای لە نێوان

شانەکانی پێستی ژنەوە هەڵئەمژرێ. ئای... ئەو چاوە ڕەشانە؛ هەر گیز پێی وانەبوو -نە ئەمڕۆ و نە هیچ ڕۆژێک لە ڕۆژان- زیندەوەرێکی وا ئەبینێ! ئەم چاوانە! ژنی زۆر و زەمەندی دیبوون. ئەو ژنانەی کە شەقامە گەورەکانی شار بە خۆبادانی خۆیان، بە سووڕاندنی کراسە ڕەنگنامەکان و شەپۆلی شال و مەمک و سمتەکانیان؛ بە کەوانی کەمەر و بێنی پرچ و حەزی خوازیاری چاوەکانیان ئەڕازێننەوە. ئەو ژنانەی کە نیوەی حەز و ویستی خەڵکیتریان بۆ لای خۆیان ڕائەکێشا و، بە بزەیەکیان تێک بەرئەدا. دیبووی و زۆریشی دیبوو. سەردەمی خزمەتی سەربازیی. لە پایتەخت و هەمیش لە ناو هۆزەکانی ڕۆژئاوای وڵاتدا. جەنگی ناوخۆ. هێرش بۆ ئازەربایجان. بەڵام ژنی وەک ئەم ژنەی هەر گیز نەدیبوو. ژن نەبوو ئەم ژنە، ئەفسانە بوو. لەگەڵ ئەوەی لە سەر ئاوەکە بوو، خۆ تەن نەبوو، خەون بوو، خەیاڵ بوو. گوڵئەندامی چیرۆکە کەونەکان بوو. زینی بۆتان و پەریزادی گوڵخەندەران بوو و... یا خود خولقاوی خەیاڵ؟ بە خەون ئەبینرا یان لە بێداریدا؟ تۆ بڵێی بتوانێ دڵی پەنجەکانی بە سەر پێستی ڕووتیدا بهێنێ؟ ئەتوانرێ ئایە گڕی لەشی هەست پێبکرێ؟ نەء، نابێ؟ تەنانەت نابێ لەمڵا و ئەولاش باسی بکەی. زمان ببزێوی و باسی بکەی ئتیر هەر گیز نای بینیەوە. نە بەخەون و نە زیندەخەون. ئەم ڕازە ئەبێ لە ناو مجری سینگتدا بە شاراوەیی بمێنێتەوە. ئەبێ لێوت لاك و مۆر کەی و ئەوەی کە تەنها تۆ بینیوتە، بۆ کەسیکەی نەگێڕیەوە هەتا ڕقت لێ هەلنەگرێ... بەڵام ئەی پیاو، ئەوا چی ئەکەی؟ لە خەیاڵی خۆتدا نوقم بووی! بۆ خەون بینین هەمووکاتێک دەرفەت هەیە؛ بەڵام بۆ ڕفاندن، دەسوەشاندن، تەنها جارێک. تەنها جارێک. وەخۆ کەوە. بزووتنێک! خەوەکەت بشکێنە. خۆت بدە بە سەریدا و لە ناو دەرووی ئاوەکە خافلگیری بکە. هەر کەس هەیە، با ببێ. لەم چۆڵگەیە کێی لێیە؟ تا

قەڵاتی تۆ هێشتاکوونێ چەن فرسەقە. وشترەکەت لە لاڕیوە دەر ئەکەیت و لە پشت تەپۆڵکەکانی شۆڕەوە دزە ئەکەی. تۆ بە تەمای ئەسپ هاتیت و ئەوە ئەسپ و ئەوەش سوار. کچی ئەمیریش بێ تۆ چەشتووتە و ڕابردوویت. مەگەر تاکەی ئەتەوێ لە باخەڵی ژنێکدا بخەوی کە بەتەمەن لەجێی پوورتە؟ کوڕە ڕابە... بزووتنێک... سەرەتا کراسەکەی هەڵگرە، پاشان لەغاوی ئەسپەکەی و ئەوسا دۆخینت بترازێنە؛ هەر چەند ئەی پیاو دۆخینت هێشتا بە حەرامی نەترازاوە. بەڵام ئەم ژنە خۆ لە مرۆڤ حەرام نییە. لە شیری دایکیش بەتامترە؟ دڵت بکە بە دەریا، ترس لە خۆت ڕادە، خۆت ڕاوەشێنە. پەلاماڕێک!

بەڵام پیاوە ئەتوت کۆت کراوە. وشکە ئارەقەیەکی لە ناو شانیا هەست پێکرد. ئەتوت خوێن لە دەمارەکانیا ڕچاوە. ببوو بە بەرد. ڕامابوو. گۆشت و پێست و ئێسقان. بەس! نە ئەیتوانی بجووڵێ و نە ئەیتوانی زمان ببزێوێ. بەڵام خۆ نەمردبوو! لەرزینێک. خش خش، لە ناو زەلانەکەدا سەریان نا بە گوێی یەکەوە. لێک دران و شەپۆلیان دا و لێک دابڕان و چاوە ڕەشەکان لە چڕایی زەلدا ون بوون. قەرەئات حیلکەیەکی پچڕپچڕی لە ناخەوە کێشا، مارالْ پێڵووی لەبەریەک کردەوە، بە ئاوەکەدا ڕۆچوو، هاتە دەر، شان و سینگی خڕ کردەوە و پشتی وەکوو شەپۆلی لم چەماندەوە و بە لای قەرەدا ئاوڕی دایەوە. نیگای نیگەرانی قەرە لە قامیشەڵانەکە بوو. مارالْ چاوی بڕییە شوێن نیگای قەرە، لە ناو لقە لەرزۆکەکانی زەلەکاندا، چاوانی پیاوێک، دوو پەڵەی ڕەش و ڕێبوار، گیریان کردبوو. تووکی لەشی مارالْ ڕاست بوویەوە. هاوارێک لە دڵی بەرز بوویەوە و -یەکەم شت- چنگی کرد بە جلەکانیدا. جارێکیتر قامیشەکان بە دەنگێکی وشک لێک ئاڵان، جووڵان و چاوەکانی تێدا ون بوو. مارالْ لە گۆڵەکە دەرپەڕییە دەر، خۆی لە ناو جلەکانیا شاردەوە و بە پەشۆکاویی سەیری هەموو

لایەکی کرد: لە پەنای گەرووی بیرەکەدا، وشترێک بە باڕێکی سووکەڵەوە وەستابوو. پیاوەکە لە زەلانەکە دوور ئەکەوتەوە و بەرەو وشترەکە ئەچوو. مارأڵ توانی شان و پەڵەی ئارەقەی ناو پشت و هێڵی قژە ڕەشەکانی پشت ملی ببینێ. باڵای زۆر بەرز نەبوو، شەروالێکی ڕەشی لەپێدا بوو و ئێلەکێک لە هەمان ڕەنگ بە سەر کراسە سپی و بڵیندەکەیدا! وەکوو زۆربەی پیاوە دەشتەکیەکانی خوراسان، قایشێکی بەستبوویە پشتی و زنجیرێکی بە شانیدا هەڵواسیبوو. پاژنەی چەرم لێدراوی گیوەکانی هەڵکێشرابوو. پیاو بە هەنگاوی کشاو بە سینەی گەرووی بیرەکەدا سەرکەوت، خۆی هەڵدایە سەر ملی وشترەکە و لە کاتێکا قولاپی پەنجەکانی لە کەللەی دارەبەنی وشترەکە گیر ئەدا، ئاوڕی بۆ لای دەمی کارێزەکە دایەوە؛ نیگای شەرمن و تامەزرۆی لە سەر ڕوخساری مارأڵ چەقی و بە بێ وەستان لەشی لوول کراوی وەکوو مار لە کەلەکەی داربەنەکە سەرخست و سواری وشتر بوو. لەم کاتەدا وشترەکە عۆری کێشابوو و کەوتبوویە ڕێ. لۆقەی ئەکرد و ئەو تێڕە پچووکانەی بە سەر پشتیەوە بوو شەکەیان ئەهات.

کابرا، داردستەکەی لە لاشانەی وشترەکە دەرکێشا و لە شان و ملی پاتاڵکەی ڕاوەشاند. وشتر، پەنگاوی هاویشت و دەست و پێی هەمبەری یەک کەوتنە سەما و بە دوای خۆیدا تۆزێکی نەرمی بە حەوادا بڵاو کردەوە.

مارأڵ واقی دوورکەوتنەوەی کابرا و وشتر، تاوێک، بێ ئەڤان لەخۆی پرسی: «ئەی بۆ ڕۆیشت؟» ئەم ڕستەیەش لە ڕووی وشیاریەوە نەهات بە زمانیدا. سروشت و هەستی وای ئەوت. بۆ ئەمەش بوو هاتەوە بە خۆیدا و لە دەربڕینی حەزی دەروون، شەرم دایگرت. سەری داخست، ماوەیەک دانیشت و ئانیشکی دادایە سەر کەشکەی ڕوتی ئەژنۆکانی، پەنجەکانی لێک گیراند، سەری داخست، شانەکانی چەماندەوە و بە

دڕدۆنگیەکەی کوشندەوە چووە ناو بیر و خەیاڵەوە. دوودڵی و غەم. غەم و خەیاڵ. لە نیگای ناکاتی کابرا ترسابوو. کابرا ئەگەر پەلاماری بدایە، ڕەگ و پێستی بە نینۆک هەڵئەدڕی. لە خاک و خۆڵدا ئەی تلاندەوە. ئەی خستە بن خۆی. کۆترێک بە دەنووکی شاهینەوە. خونچە ئەبوو بە گوڵ و گوڵ هەڵئەپڕووکا. دەرووی خاک خوێناوی ئەبوو و قەڵای دفرەی ژن لە حەزێکی پڕ لە ژاندا وێران ئەبوو. وێرانی. بارت نەگەیاندۆتە مەنزڵ. بە سەری شۆڕەوە ڕوو لە کوێ ئەکەی؟ ئێستە، خۆ وانەببوو. پیاو تێپەڕیبوو و ڕۆیشتبوو و ئەو خۆفە خەیاڵە وەک بروسکە بە بیری ماراڵدا تێپەڕیبوو و لەبری ئەوە، حەزێکی سروشتی لە قوواڵایی ناخیدا ڕوا بوو. حەزێکی یاخی. خۆزگەیەک کە ماراڵ لە بەخەبەر بوونەوەی لە دەروونیدا دوودڵ بوو: بۆچی ئەو حەزە، ئەو مارە خەوتووە سەری لە پۆپکە دەرهێنابوو؟ نەمەگەر دلاوەر لەگەڵیدا یادێکی عاشقانە بوو؟ نەمەگەر ئەو -ماراڵ- تەنانەت هەڵەشی بۆ لای خۆی ڕێ نەدابوو؟ ئەی بۆچی بوو حەزی ئەکرد خۆزگە کابرا هەڵنەهاتبا! خەیاڵ، خەیاڵ. خەیاڵی خاو. دڵی زەوی لێ ئەدا.

ماراڵ سەری لە سەر ئەژنۆ بەرزکردەوە و کەزییە بەئاو تەرەکانی کە بە دەور مل و ڕوومەتیدا لکابوون، لادا، قەدی ڕاست کردەوە، جلی لە بەر کرد و سەرپۆشەکەی لە دەور سەری گرێدا. پاژنەی کلاشەکانی هەڵکێشا و بۆ لای قەرە چوو. هەوسارەکەی گرت بە دەستیەوە، پێی لە ئاوزەنگی نا، نیشتە سەر زینەکە و بە بێ مەبەستی غاردان، ڕەشمەکەی بە کەللەی زینەکەوە بەست و قەرەی بەو کوێرە ڕێگەیەدا برد کە کابرا وشترەکەی پیابردبوو. چارە چییە؟ ڕێیان یەک بوو. لە لەشە سست بووەکەی گەڕا پشوو بدات. با تاوی خۆر بدا لە پشت و شانەکانی و ئەو فێنکیەی ئاوی مەنداوەکە دابووی بە لەشی، بچنێت، بمژێت. ماندویتی، سستی، تەمەڵی،

خاوبوونەوە.

قۆڵ و شان و ڕانی بە سستی بەردرابوونەوە. ئاو، ماندوێتی لەشی ڕادابوو. کابرا ئەوی تووڕە کردبوو و ئێستاکەش شوێن پێی بەتاڵی کابرای غەوارە و هەتاو، ژنەیان سست ئەکرد. چ خۆشە خەو. خەوێکی خۆش لەسێبەری تاوێرێک، لە قەراخ خوراوگەی ڕووبارێک. یان لە نەرمە زەوی ڕەوەندا. لە سەر ڕەختێک لە سەر پشتی وشترێکی هێور دابەسترابێ.

پێڵوەکانی قورس ببوون، قورستر. شانەکانی شل بوون، چەمایەوە؛ سەر و سینەی نووشتایەوە، کەللەی زینەکەی گرت بە دەستیەوە و سەری خستە سەر شانی قەرە. لەنجەی خاو و بە ئاهەنگی ئەسپ. نەرم و بەئاواز. وەنەوز. خەو. هەتاو. خامۆشی. فەرامۆشی. جیهان بڵێ با بسووتێت!

هەتاو لە بەرزاییەوە، پەنجەی لە تەختی شانی مارانْ گیراندبوو و ئەیسووتاند. تەختی نێوان دەفەی شانەکانی، وەکوو نان ساجیەک کە برژابێ، لکابوو بە کراسەکەیەوە و جار جارە ئەگەر سروەیەکی بهاتایە، مارانْی خەوتوو و بێدار هەستێکی خۆشی پەیدا ئەکرد. هەستی بە سووکی ئەکرد. ڕۆژ ئەگەر بە خەو تێپەڕێ، هەر چەن ماندووکەرە، بەڵام سووکترە. هەر ئەمەش بوو، کاتێکە مارانْ ڕوخساری شەڵاڵی ئارەقەی خۆی لە سەر شانی ئەسپەکە بەرزکردەوە و بە سەردەستە هەر اوە گوڵدارەکەی، تەڕایی ناوچەوان، ژێر چاوەکان، بناگوێ و ملی وشک کردەوە و پێڵوەکانی هەڵێنا، هەستی کرد ڕێگەیەکی درێژی بڕیوە. ڕوانگەی دەشت گۆڕابوو، خۆر بەرەو خۆراوا ملی نابوو و زیاتر لە دوو نێزە هەتا هێڵی بۆری ئاسۆ بە دەمیەوە نەمابوو. هەوری پەڵە پەڵە، ناو بە ناو گۆنای ئاسمانی خاڵ خاڵ کردبوو.

گەیشتبوویە سەر شارێکە. سەیری ئەمبەر و ئەوبەری کرد. لێواری ڕێگەکە چاخانەیەکی قوڕی بچکۆلەێ لێبوو بە

تاقە داڕێکەوە. لای دارەکە ماینێکی سوور بەستراباوویەوە. مارانْ دەسکەوساری لەغاوەکەی ڕاوەشاند و قەرەئات بەرەو چاخانەکە سەری لار کردەوە. یۆرغەی کرد و پانی ڕێگەی بڕی. لەو بەری ڕێگە، لە قەراخ باریکە جۆگەلەیەک مارانْ لە ئەسپەکە دابەزی، ڕەشمەکەی گرت بەدەستیەوە و بەرەو بەرهەیوانی چاخانەکە ڕۆیشت. کە گەیشتە نزیک سەکۆکە خاوەنی ماینە سوورەکەی ناسیەوە: ماهەدرۆیش. ئەو کەسەی کە وەرزی کەرە و قەیماخ و شیر و ماست ئەچوو بۆ ناو ڕەشماڵەکان، دۆعای ئەخوێند، پەردەنیگاری ئەگێڕا و بە تێڕی پڕەوە ئەگەڕایەوە. مارانْ، دووراودوور، زۆر جاران ئەوی دیبوو بە سواری ماینەکەی بە قەراخی ڕەشماڵەکانْدا تێپەڕیبوو. ئەندامێکی کشاو و چاوانی ڕەش و بەقووڵا چوو. مێزەرێکی سەوزی ئەبەست بە سەرییەوە و ڕوخسارە داتەکاوەکەی سمێڵێکی گەندەمووی ڕەش و باریک و ڕیشێکی کورت ئەی ڕازاندەوە. کەوا سەڵتەیەکی ڕەنگ ڕۆشنی لە بەر ئەکرد و پشتوێنی سەوزی ئەبەست. هەر کات بە پێویستی بزانیایەت عابایەکی تەنکیشی ئەدا بە شانیدا. جووتێک گیوەی مەلەکیی یەزدیشی هەبوو کە هەمیشە پاژنەکانی هەڵکێشرابوو، گورج و گۆڵ. ئەنگوستیلەی عاقیق پەنجەکانی پڕکردبوو و کیسەیەکی چەرمی لە شانْدا بوو. لێرە، ماهەدرۆیش تۆزێ غەمگین و لە بیردا بوو. لە سەر سەکۆی چاخانەکە لە تەنیشت تێڕی خۆش نەخش و نیگاری ماینەکەی دانیشتبوو و پاڵی دابوو بە دیوارەکەوە. پانیەی سەری خستبوویە قوولکەی دیوارەکە و برژانگە درێژ و تۆزاوییەکانی نابوویە سەریەک و وەنەوزی ئەدا. مارانْ لە سەر سەکۆی بەرامبەری دانیشت. ڕەشمەکەی هێشتا بە دەستەوە بوو. قەرە کلکی ئەسووڕاند. مارانْ تینووی بوو و زمانی داوای قاپێک ئاوی ساردی ئەکرد. سەیری تاریکی ناو چاخانەکەی کرد، پیاوێک لە بنی سێبەرە

تۆخەکەوە هاتە دەر، لە ژێر چاوەوە سەیری مارانی کرد و لە چوارچێوەی دەرگاکە تێپەڕی. کابرا، ئەبوا یەکێک لە گوندییەکانی ئەو دەوروبەرە بێ. مارانْ، سەیری دوورکەوتنەوەی کابرای لە بەر هەتاوی ڕەنگ پەڕیوی ئێوارەدا -بە ناو شانە دۆ کردووەکەیەوە- کرد. سەری وەرگێڕا و داوای پیانْەیەک چا و زەرکێک ئاوی لێکرد. بە دەنگی مارانْ، پێڵۆەکانی ماهدەرۆێش کرانەوە و سەرنجی بۆ ساتێک کەوتە سەر مارانْ. مارانْ ڕووی لێوەرگێڕا و ماهدەرۆێش لەشە ڕاکشاوەکەی کۆ کردەوە، لاقەکانی هەڵکێشا و بە باوێشکێکی کورت ماندوێتی لە لەشی دەرکرد و دەستی هێنا بە ڕوومەتیدا. ماهدەرۆێش پەرێشان دیار بوو. وەک بڵێی لە شتێک نارەحەتە. دڵی ئەخێورایەوە و نائارام بوو. مارانْ وای بە باش زانی هەڵسێ و بچێتە ناو چاخانەکەوە. بەڵام خۆ نەی ئەویست بمێنێتەوە. نەی ئەویست قەرەئاتیش بەجێ بهێڵێ. پرسیارێک و گەروو تەڕکردنێک. چاخانەدار چایی و ئاوی بۆ هێنا.

مارانْ ڕێگەی دەرزیوەری لێپرسی:

ــ زۆری ماوە؟

ــ زۆر نا، دوو فرسەقێک.

بە بیستنی ناوی دەرزیوەر، ماهدەرۆێش وریاتر بوویەوە و بێباکانە خۆی هاویشتە ناو وتووێژەکە و ئەوەندەی وەڵامی پرسیارەکەی لە چاخانەدارەکە وەربگرێ، ڕووی قسەکە کەوتبوویە ماهدەرۆێش.

ــ لای خۆرارەوەی ڕێگاکەیە. کۆڵان و ماڵی زۆر نییە. پێچاوپێچ نییە. پەرژینی دەور ماڵانیان تازە ڕاکێشاوە. ئەژنۆیەک بەرزتر نییە. بە دوو غار ئەگەیتە ئەوێ. ڕێگەی منیش لەوێوەیە!

مارانْ دەرفەتی ئەوەی پێنەدرا کە بڵێ «خۆم بە تەنها ئەڕۆم.» ماهدەرۆێش لە سەکۆکە دابەزی و چوو بۆ لای ماینەکەی. تێڕی دا بە سەر زینەکەدا، تووڕەکەی لە دەمی

پاتاڵەکە کردەوە، لەغاوی کرد و چاو لەڕێی ماراڵ ڕاوەستا. کچە هەڵسا، پارەیەکی خستە ناو ژێر پیاڵەکە و سواری ئەسپ بوو. ماهدەرۆیشیش ئەندامە کشاوەکەی هەڵدا سەر ئەسپەکە، شەمایلی عەلیئەکبەر.ماراڵ ئاوزەنگی ڕاوەشاند و ماهدەرۆیشیش ماینەکەی خستە ڕێ.

لە ڕێگە، ماراڵ خامۆش بوو و ڕوخساری داگیرابوو. قیت لە سەر ئەسپەکە دانیشتبوو، دەستەوساری لەغاوەکەی لە مەچەکی ئاڵاندبوو و لە کاتێکا شانی چەپی تۆزێ چەمابوو سەیری بەردەمی خۆی ئەکرد. بوونی ماهدەرۆیشی لە تەنیشت خۆیەوە هەست پێئەکرد. دەنگی هەناسەی ماینەکە و دەنگی سمەکانی، کە عەرزە ڕەقەکەیان ناڵکەن ئەکرد، ئەبیست؛ بەڵام سەیری ماهدەرۆیشی نەئەکرد. باڵا و ڕوخساری دەرۆیشی لە خەیاڵدا ئەبینی؛ بەڵام لە وشیاریدا تاقە جارێکیش لایەکی لێنەکردەوە. ئەم ڕەقی و گرژییەی ماراڵ دەرۆیشی خستبوویە تەنگانەیەکەوە کە نەی ئەزانی چی بەم کچە خێلاتیە بڵێ و چۆنی لەگەڵ بجوولێتەوە.

ئەگەر سەیری هەموو جۆرە خەڵکێک بکەی، ڕەنگە هیچ تیرەیەک بە ئەندازەی شایەر و لۆتی و ڕەوزەخوێن ڕووهەڵماڵراو نەبن. بەڵام دەرۆیشی گەرۆک و گەدای قەلەندەر، ئەگەر تا ئەو ڕادەش ڕوویان نەکرابێتەوە، لە خەڵکیتر زیاتر لە سەر سفرەی ئەم و ئەو لەوەڕاون. لە ژیانیاندا شەریکن و لە ناویاندا ئەوسووڕێنەوە، قونەقون ئەکەن و خۆیان تێ هەڵئەسوون. خەڵکی خێلاتی بە لای قەڵاتێکدا ئەگەر بە ڕێکەویت تێپەڕن، ڕەنگە دیمەنێکی سەرپێیی ڕەچاو بکەن. بەڵام هەر ئەم خەڵکە لەگەڵ قەلەندەران و دەرۆیشانی گەڕۆک هەمیشە ڕووبەروون و شان بە شانن و بینینی ئەمجۆرە کەسانە ئەوەندە لە بەر چاویان ئاساییە وەک بینینی بزنە کێوییەک. بەڵام ماهدەرۆیش، ئەم قەلەندەرە تاقانە گەڕیدەی دەشتەکانی خوراسان، لەتەک

مارالّەوە، ئەم کچە کوردەی کە ڕەنگە زۆر جاران دیبووی و چاوچنۆکانە سەیری کردبوو، هەستی بە غەوارەیی و نامۆیی ئەکرد. بێگانە بوون و غەواڕە و بە هیچ فرۆفێڵێک نەی ئەتوانی خۆی لە داوی ئەو غوربەتە دەرباز بکات. سەنگینی مارالّ کۆڵی پێدابوو و لەو لاشەوە بە سووکایەتی ئەزانی لەگەڵ ژنێکدا هاو ڕێ بێت، هاو پێ بێت و نەتوانێ لەگەڵی بدوێ. ئەمە سووکی و سەرشۆڕیی بوو و؛ ئەبوایە لەو ئاوە بدات:

ــ خۆ خەڵکی دەرزیوەر نیت؟

مارالّ بە هەمان شێوە کە سەیری ڕێگەکەی ئەکرد، بە بێ ئەوەی بیری خۆی تێکبدا پێی وتبوو: «نەء» و گوتەکەی ئەوەندە کورت و دابڕاو بوو کە ماهدەرۆێش ڕێگەی قسەی تری بۆ نەمایەوە. دیسان تاوە ڕێیەک. ماهدەرۆێش ماینەکەی غار دا. مارالّیش تاوی دایە، بەڵام نەک شان بە شانی دەرۆێش باژوێ. تۆزێک لە پاشتر. ماهدەرۆێش لەغاوەکەی کێشایەوە، مایین خاوی کردەوە. قەرەئات گەیشت. لەزی غاردان. ملی لە ژێر قورسایی لەغاوەکەدا کەوانەی کردبوو. ملی لە ملی مایین ساوی. مارالّ لەغاوەکەی شل کرد. قەرە پێی لە عەرز بڕی، بن سمەکانی پزیسکەیان‌دا و بەچاو لێکنانێک ماینە سووری بەجێ هێشت و وای لە ماهدەرۆێش کرد قامچی لە سمتی ماینەکەی ڕاوەشێنێ و پاتالّەکە ناچار بکا بکەوێتە غار. بەڵام قەرەئات کەی ڕێی بە خەنیم ئەدا؟ مایین کەفی ئەچەراند و داڕووت. قورس داڕووت. بەڵام مەگەر ئەیتوانی بە قەرەئات بگاتەوە؟ جگە لەوەی کە مارالّ خۆی لەغاوەکە ڕابکێشێ. ڕایکێشا و مایین خۆی گەیاندە بن کلکی قەرەئات.

ئارەقە بەبن گوێکانی‌دا شۆڕببونەوە و، خوێن زابوویە گۆناکانی ماهدەرۆێش. بیانوویەک بۆ بزەیەک بە ڕووی مارالّدا. مارالّیش نەتیوانی حەزی شانازیی کردن بە وەها ئەسپێک بشارێتەوە. غارێکی خۆش. لە سیلەی چاوەوە سەیرکی

نیوڕۆخی ماهدەرۆیشتی کرد؛ ئەویش، چەشتەی ڕۆژگار، توانی بروسکەی شکاوی نیگای کچە بە حەواوە بگرێتەوە و بیکا بە هیخۆی. هێزی دڵ و بیانوویەک بۆ ئاخاوتن. خاوە خاوی بکردایەت، بە هەر هەنگاو و بە هەر تاودانێک، هەلی لەدەس دەرئەچوو. هەلی لەدەس دەرچووبوو. ماهدەرۆیش زمانی پژاند:

ــ ئەڵێی بۆ لای خزم و کەسەکانت ئەچی، ئەرێ؟ میشکا ڵیە کا ن ؟

ــ ئا.

ــ بۆ ماڵی کێ؟

ــ تۆ چیت لێی داوە!

ماهدەرۆیش لە بەرامبەر نیگای ماراڵدا خۆی پێ ڕانەگیرا. گوڵمێخێک لە نیگایدا بوو. سەری داخست و بێدەنگ بوو. پاشان بە نەرمی وتی:

ــ پەیامێکم بۆ یەکێک هەیە، ئەگەر... نازانم ئەتوانم متمانە بە تۆ بکەم یان نا؟ ئەگەر بەڵێنم پێ بدەی ڕازم نەدرکێنی پێتی ئەڵێم. متمانەت پێ ئەکەم. پێتی ئەڵێم.

ئاخۆ چ پەیامێک بێ؟ بۆ کێ بێ؟ ماراڵ کەسی نەئەناسی. بەڵام ماهدەرۆیش لەوە زیاتر خۆی پێ ڕانەگیرا. دەسرە هەورێشمەکەی لە گیرفانی سەڵتەکەی دەرهێنا و وتی:

ــ شێرۆ! کچی کەلمیشی. ئەمە بەس تۆ ئەیزانی. من ئەزانم، شێرۆ ئەزانێ و خوای بانی سەر. ئەم دەسرەی بدەرێ و پێی بڵێ سەیزوو شەو، کاتێک کە مانگ هەڵات من لە سەرچاوەی کارێزەکە چاوەڕێی ئەبم. ڕوو سپی بی کچ. مەهێڵە براکانی پێ بزانن. دایکیشی هەست پێنەکا. ئەو چاوەڕێی پەیامی منە. ئیتر خوات لەگەڵ. لەم کەلاوانە کە تێپەڕی، لە خوار ڕێگاکە ئەگەی بە ئاوایی. دەرزیوەر ئەوەیە. من ئیتر ئەگەڕێمەوە. خوات لەگەڵ. خوات لەگەڵ.

ماهدەرۆیش لەغاوی ماینەکەی وەرگێڕا و پشت لە ماراڵ

بە نەرمە غار دووركەوتەوە و مارالێش ئاوزەنگی ڕاوەشاند و ئاژووت. پێش تاریکان ئەبوایە بگاتە ماڵی بڵقیس. دەرزیوەر.

ئەمەش دەرزیوەر. بەو نیشانانەوە کە دابوویان. لای خواروو ڕێگاکە یان، لە ڕووگەی سەرڕێی نەیشاپوور-سەبزەوار، گوندێکی پچووک بە دیواری کورت و تاز سازەوە. ئەو دیوارۆچکانەی کە خانووە تەنگ و تاریکە قوڕەکان لێک جیائەکاتەوە. ناوبەناو ئەبینرا مەیدانۆچکەیەکی لاروڵەوێر بۆشاییەکی لە نێوان چەن خانوودا دروست کردووە و لە سووچێکی مەیدانەکە تەنووڕێک لە عەرزەکەدا دامەزراوە. هەموو ماڵەکان لە پانزە زیاتر نەئەبوو. نارێک و پەرش و بڵاو. هەر کامیشی ڕوو لە لایەک و ئاقارێک سازکرابوون. یەک ڕوو لە ڕووگە، یەک ڕوو بە ڕۆژهەڵات و ئەویتر ڕووی لە ڕێگەکە یان خۆرهەڵات بوو. نەگونجاو لەگەڵ یەکدی. لای سەرووی گوند، بن ڕێگەکە سەرچاوە تەنگ و چۆڕاوەکەی کارێز بوو. تۆزێک لە فرمێسکی چاو زیاتر. ئاو بە هێوری لە دەمی تەنگی کارێزەکە ئەخزا خوارەوە و وەکوو پشتێنەیەکی باریک بە دەور دێ و دێبەرەکەدا ئەسووڕا. ڕواڵەتی لایەنە بەخێڵەکەی سروشت. هەموو شتێک سەری خۆخۆڕ و وردیلە. بچووک و بێبایی. لە سەرانسەری ئەو هەموو گوند و قەڵاتانەی کە مارالڵ تا بەئەمڕۆ بینیبووی، ئەم دانەیان بێ سنوور و کەوشەنتر، نارێک و نارەسەنتر لە هەر هەموویان بوو. ناجۆر و بێ ڕواڵەتتر لە هەر هەموویان.

قەڵای گوندەکانیتر هەر کامە بۆ خۆیان ڕەنگ و ڕوویەکیان هەبوو و نیشانەیەک لە ڕابردوو. لانیکەم لێک ئەهاتن. یەکدەست و وێکچوو بوون. برج و قەڵایەکیان هەبوو، با و بارانێکیان دیبوو، بیرخەرەوەی تێپەڕینی مێژوویەک بوون. جێپێی ڕۆژان و وەرزان لە دیوارەکانیان هەڵکەنرابوو. دیوارە کۆن و سپیە بەرزەکانیان شایەتی تێپەڕینی گێژەڵووکە و هەتاوێکی لە مێژینە بوو. هەموو سەربانێکیان بیرەوەری پیاسەی پێی

ئێشک گرێکی پێوە دیار بوو و خەڵکەکەی باری سالانیان بە کۆڵ کێشابوو. ڕوخساریان، ڕوومەتی جووتیارانیان هاوکێشەی دەر و پەیکەری گوندەکان بوو. پیر و چرچ و کەون. هەزاران ساڵ ژیان و کار و کار. هەتاو و باران و با و وشکیی و زەوی. دانەوێڵە و خەرمان و دەشت. قاتیی و مەرگ و مردن. ئەمانە هەمووی لە سەردەمایەکی دوور و درێژدا، نەک هەر لەگەڵ ڕوخسار و ڕەفتاری جووتیارەکان تێکەڵ ببوون، بەڵکوو لە بیچمی ماڵەکانیش خزابوون. خانووی شان بە شان، دەس لە ملان. دەم بە سرتە: تالانگەران وا بەڕیوەن. خۆ وەشێرن! خۆ وەشێرن! دەنگی سمی ئەسپ کۆمەڵێکن. ئەگەر تورکمان نەبن ئەوا باجگرەکانن. خۆت بدزەرەوە. خانووی تۆندەرتوو. خانووی حەشارگە. شاردرای ناو شاراوە. تەنانەت لە بەر چاوی دراوسێش. سەرەڕای ئەمەش بەناچاریی تێکچڕژاو، لێک هەڵپێکراو.

بەڵام گوندی دەرزیوەر وەها نەبوو. ڕاستیەکەی ئەوە بوو کە دەشتیەکان خێوەتی قوڕینەیان هەڵکردبوو. بەڵام نەک بە شێوەی چڵەبەنان. لە کوێیە ئەو بازنە، ئەو نیو بازنەی ئەسمەرپێچە لێک هەڵپێکراوەکان؟ نیشانەی مانگ؟ کەوانی مانگ دیار نەبوو. دێبەر، کەڵەکە قورێک بوو لە سەر لمەکانی قەراخ ڕێگە، لە سەر پشتی گردێکی کیسەڵ ئاسا. گەدایەکی بەناچار هەڵتروشکاو و دەس بۆ یارمەتی درێژکردوو. لاروڵەوێر و ناقۆڵا. ماراڵ کاتێکە بە سواری ئەسپ گەیشتە ناو گوندەکە لە زۆربەی سەربانەکان بەرزتر بوو. شتێک ئەگەر ـتۆ بڵێ پێستەی مەڕێکـ بە لێواری هەر بانێکەوە بوایە، بە ئاسانی ئەیتوانی پەل باوێژێ و هەڵیگرێ.

گوندی دەمەو ئێوارە، بەتاڵ و چۆڵ بوو. خەڵکێک ئەگەر هەبوو لە هێلانەکانیان خزابوون. تاقە کچێک ـنیشانەیەک لە ئادەمیزادـ بە قەراخ دیوارێکدا ئەهات و مەنجەڵێکی بن

ڕەشی لە سەر سەر بوو. کچە، شووش و باریک بوو. لۆی لەچکەکەی تاسەر لووتی هێنابوو و سووچەکەی خنی‌بوو بە قەراخ سەرپۆشەکەی‌دا. تەنها چاوە تیژ و تەوارئاساکەی لە ژێر پوولەکەکانەوە کە بە تەوێڵی‌دا هەڵواسرابوون، ئەبینرا. چاوەکانی فڕیان ئەهات و سەیری مارانیان ئەکرد. هەر دووک، مارانْ و کچە، لە سەر سووچی دیوارە قوڕەکە پێک گەیشتن. مارانْ لەغاوی قەرەئاتی ڕاکێشا و وەستا، بەڵام کچە بە بێ گوێدانە ئەو، تێپەڕی و بە لەنجە درێژەی دا بە ڕێی خۆی. مارانْ بانگی کرد. کچە ئاوڕی دایەوە و چاوی بڕییە چاوی مارانْ، بە بێ ئەوەی پێ هەڵێنێ بۆ لای. پێویست بە وشە نەبوو، چونکە خانْپرسێک لە چاوە نائارامەکانێدا ئەدرەوشایەوە. هیوای هەوانْێک! مارانْ ناوی بڵقیسی هێنا. کچە هەنگاوێک لێی چووە پێش و لە بەر سینگی قەرەئات وەستا. مەنجەڵە بەتانْەکەی لە سەر سەر داگرت. نایە سەر لێواری دیوارەکە و وتی:

ــ چ کارێکت بە بڵقیس هەیە؟

ــ تۆ نیشانەی ماڵەکەیم بەرێ کارم پێیەتی.

کچە لە یەکڕووبوونی مارانْ شەمزا. مەنجەڵەکەی نایەوە سەر سەری، پشتی تێکرد، کەوتە ڕێ و وتی:

ــ بەو لایەدا بڕۆ. لە سەر ورگی گردەکە. تەنوورەکەی دایسێ. دووکەڵەکەی ئەبینی خۆ!

مارانْ سەرنجی لە سەر کچەکە هەڵگرت و بە بێ وتنی وشەیەک بەرەو ماڵەی دووکەڵی لێ هەلئەسا ئاژووت و دەمێکی دی لەپشت دیواری ماڵەکە وەستا. ژنان تەنوورەکەیان دەورە دابوو و خەریکی کێشەی نانکردن بوون. شەوقێکی نەشارەزا بۆ کارێکی نوێ. ژنی خێڵاتی نانی ساج ئەکەن. کارکردن بە تەنووری گوندیی نازانن. بۆیەش بوو زۆربەی ژنانی گوندەکە بە دەور تەنوورەکەدا وەخڕهاتبوون و مووزاتیان ئەکرد. مووزاتی

نانکردن. ماراڵ ناوی بڵقیسی هێنا. ژنێک لە ناو ژنەکان‌دا، باڵابەرز و تەمەن ناونجی، بەرەو ڕووی ماراڵ هات، چاوەکانی گنج کرد، لێی وردبووییەوە و لە قەراخ دیوارە قوڕەکە وەستا و لە کاتێکا ئارەقەی دەموچاوی ئەسڕییەوە، پرسی:

ــ ئا، بەڵێ؟

ماراڵ نەی ئەزانی ئەبێ بڵێ چی، لە کۆیوە دەس پێبکا و، چۆنی پێ بڵێ کە کچی عەبدۆسە و بۆ لای پووری خۆی هاتووە. جارێکی‌کەش بڵقیس لێی پرسی کێیە و چی ئەوێ؟ ماراڵ لەوە زیاتر تاوی دانیشتنی سەرزین و بێدەنگ مانەوەی نەهێنا. هەستی کرد خەریکە لە ژێر قوورسایی نیگای بەهێزی ژنەدا ئەچەمێتەوە. بۆیە دابەزی و بە کزی لای یاڵی ئەسپەکە وەستا و لە کاتێکا لە نێوانی وشیاریی و گێژیی‌دا ناوی عەبدۆسی ئەهێنا، نیگای داخست تاکوو کاردانەوەی پووڕە بڵقیس چ بێت! بڵقیس بەکراسە درێژ و نیوداشتەکەیەوە خۆی هەڵدایە ئەمبەر دیوارەکە و بەر لەوەی کچە لە ئامێز بگرێ بە سەرنجێکی توند و قووڵ ڕوخسار و چاوەکانی هەڵمژی و پاشان، شەڵەژاو و پڕ لە شەوق کچی عەبدۆسی لە ئامێز گرت و بە دەم هەندێ وشەی پچڕپچڕەوە کە لە گەرووی ئەهاتنەدەر، ڕووی لە ڕوومەتی ساوی؛ دەستی بە باسک و شان و کەزییەکانی‌دا هێنا و پاشان بە تامەزرۆییەکی بێ بڕانەوە چاوی بڕییە چاو و چەناگەی ماراڵ. هەوڵدان بۆ دۆزینەوەی نیشانی برا. شۆینەوارێک. ماراڵی بردە حەوشە. ژنەکان جگە لە یەکیان تەنووڕەکەیان بەجێ هێشت و لە ماراڵ و بڵقیس خڕبوونەوە. بڵقیس ماراڵی بە هەموان ناساند:

ــ کچی عەبدۆسە. سەوڵە، سەوڵ! لە چاوی پیس بە دوور بێ. بەخێرهاتی پووڕێ گیان، بەخێرهاتی!

بڵقیس، هەویر و تەنووڕەکەی لە لای قەیرە ژنێک جێهێشتبوو کە لەوانی‌تر زیاتر تازە میوانی سەیر ئەکرد.

مارانْ ئەسپەکەی برد بۆ لای ئاخورەکە و بڵقیس ژنەکانی بەجێ هێشت و لەگەڵی چوو. ژنەکان هەر کامەو بەجۆرێک سەیری مارانْیان ئەکرد. هەندێک بەڕۆژدی و هەندێک بە ستایشەوە. بە دڵنیایی ئەتوانرێ بگوترێ کە ژن و ژن لە دەروونەوە یەکدی پانْ پێوەئەنێن، هەر چەن لە دەرەوە ناوبردە خوشکیش بن. شتێکیان تێدایە کە ترسەنۆک و بەخێڵە. دەس ئاوەڵەترینیان لەم کێمایەسیە بێبەش نییە. بەخێڵی بردن بە شەنگ و شۆختر لە خۆیان. ترس ئا لەوە. ترسی ئەوەی پەسەندتر دەرچێ. خۆفی وەپاشکەوتن. ئەمە نەک هەر لە چەند و چۆنی ڕازاوەیی، دڵی ژن هەڵئەگڵۆفێ، کە لە کار و کرداریشدا هەر وەهایە. ئەوێتر ئەگەر لە کاردا کارامەترە، مایەی ئازاری ژنە. سەرشۆڕیی ئەهێنێ. ئەگەر ئەو ئازادەیە، مایەی شکانی ئەمە. ئەگەر ئەو سەروڕوو خۆشە، دڵی ئەم ئەرووشێنێ. ئەگەر ئەو ناوچەوانی لێک نابێ، مایەی تووڕەیی ئەمە و تەواوی ئەمانە -دڵ ئازاردان، شکان، سەرشۆڕیی- ئەبنە مایەی ڕق و کینە. کینە یەکەم بنەیە کە ژن لە دەروونی خۆیدا پێی ئەگا. کینەی وێرانکەر. گەردەلوولێکی ڕق و تووڕەیی دەروونی ئەهەژێنێ. گرکانی دەرد. پشیلەی تووڕە. دەستێک بۆ لاواندنەوە. نیگایەک بۆ قبوڵکردن. فریادرەسێک لە سەر دەس‌دا. ئاوێک بە ئاگردا: خۆ تۆش ژنی؛ بە باڵای عەشق! ئارامی. بەڵام دڵی دەریا هەموو کاتێک نا ئارامە. ژن، دەریایە. هەر چەن کە من ئەو دەریانەی، لووتکەی ڕەوەز -پیاوان- بە هەژانی خۆ لە بن بێنن. هەڵچوونی هەژان، کاتییە. هەڵچوون ئەنیشتەوە. ڕەوەز بەڵام ماوە: پیاو، لە سەر پێیە.

بڵقیس، باڵی کراسەکەی مارانْی گرت و بەرەو دەرگا کورتەکەی ماڵەکەی برد. ژنان بە نیگایەکی‌تر لە مارانْ دوور کەوتنەوە. بڵقیس شان و ملی چەماندەوە و پێی نایە ناو ژوورەکە. مارانْیش بە دوای‌دا چوو. هەر دووک لە تاریکایی‌دا

وەستان. مارلّ چاوی لە پووری بوو. بلّقیس چالاکتر لەوەی کە ئەینواند خولێکی بە دەور خۆیا دا، بەڵکوو لە قەرەبالّخی ناو مالّەکەدا چرادەسیەکە داگیرسێنێت. چرادەسی ڕۆنسووت هەڵبوو. کلکە مشک -پلّیتە- بە لەرزینێکی لاواز کەوتە گیاندان. بلّقیس چاوی گێڕا تا جێگەیەک بۆ مارلّ ئامادە بکا. ژوور تەنگەبەر. هەر چی چۆن بوو، بە شەلّەژاویی هەندێ وردە و پردەی کۆکردەوە و قالّیچەیەکی لوولەکراوی لە سووچی دیوارەکە هێنا و لە تەختی ژوورەکە، نزیک دەرگاکە، بە هیوای هەڵاتنی هەیڤ و تریفەی مانگ، ڕاخست. هەندێ بالّنجی هێنا و لە بن دیوارەکە داینا و مارلّی لە سەر قالّیچەکە دانا و بە هەوڵدان بۆ دیسانەوە بینینی مارلّ، کتریپەکەی هەڵگرت، بردییە دەرەوە تا ئاووی تێبکا و لە سەر کوانووەکە دای‌بنێ و بەژنان بلّێ ئاگرەکەی بۆ خۆش بکەن و خۆشی بگەڕێتەوە بۆ لای مارلّ. بەڵام ئەتوت بە کاری نان و تەنووڕەوە گرفتار بوو.

مارلّ بەتاق کەوت. هەناسەیەکی درێژی لە سینەی دایە دەرەوە. تەنها و نامۆ. دانیشتووی سەر فەرشێک، ولاّتێک، زەمینێکی تازە. زەمینێک کە هیشتاش نیشانێکی نادیاری پشتی ئەوی پێوە مابوو. بنەیەکی تازە. مالّێکی تازە. بنەمالّەیەکی تازە. مەنزڵگەی میشکالّیەکان. سەیری دیوارە قورم گرتووەکانی دەوروبەری کرد و هەوڵی‌دا لە نێوان ئەو شتە کەڵەکە بووانەی ئەملا و ئەولادا سەروایەک بدۆزێتەوە. وێنە خەیالّێک لە کەسەکانی، خاوەنەکانیان. واتە بتوانێ بزانێ ئەوە دارەدەستی کامە پیاوە؟ کام شوانە؟ ئەو چۆخەیە کێ لەبەری ئەکا؟ ئەو پووزلخەی بە ملی بزمارەکەوە هەڵواسراوە، پێی کام پیر لە سەرمای زستان‌دا گەرم ڕائەگرێ. یان تێرەکانی سووچی دیوارەکە لە چ پاشەکەوتێک ئاخنراوە و؛ ئەم جووتە دارە دارەبەنی کامە وشتر سەقامگیر ئەکەن؟ ئەو سەربەندە چەرمە، قەپۆزی کام هێسر یان مایین لەغاو ئەکەن؟ لوولەی

ئەو تفەنگەی لە بن کورتانی وشترەکەوە سەری دەرهێنا وە و سەیر ئەکا، بە کام پەنجە پیلکەی ئەترازێنرێ.

پڵێتەی چرادەسیەکە خوار ببوو و دووکەڵەکەی زۆر ببوو. ماراڵ ڕابوو و پڵێتەکەی چاک کرد. لەپڕ هەستی بە شتێک کرد لە خۆیا. هەستی ئەوەی هەر بەم تۆزە کارە لەگەڵ بنەماڵە گرێ درا. دەست و کار. ئەگەر کەمترینیش بووبێ. چ ڕازێک لەمکارەدا هەبوو؟ چ ڕازێک؟ لە ماڵێکدا غەریبی، وڕ و گێژ و ڕاماوی، بەڵام هەر ئەوەندەی دەستت بە کارێکەوە پەیوەند درا هەست ئەکەی کە ئیتر زیادی نیت. ئەتوانی زیادی نەبی. موتوربە بوویت. خۆت بە هەقدار ئەزانی. خاوەنی هەق و، حەزت لێیە ئەو هەقە زیاتر بکەی بە هینی خۆت. بۆ ئەمەشە کە بیرت وەکوو مشکە کوێرە ئەگەڕێت و بنکۆڵ ئەکا تا جێگەیەک بدۆزێتەوە. بوونی تۆ لەم هەوڵدانە ڕۆژانەیەدایە کە نیازی بە تۆ هەبێ و ئەتۆش خۆتی تێ بتەپێنی. بە دوای کارێکدا ئەگەڕێی بەجێ مابێت و تۆ تەواوی بکەی. چاو بۆ منااڵێک ئەگێڕی درابێ بە عەرزا و تۆ لە ناو خاک و خۆڵ هەڵیگریتەوە و قۆڵ و باڵی بتەکێنی. کۆتاییەکەی بە دوای ئەوەوەیت بە بوونی خۆت بتوانی چاڵێک، قوواڵکەیەک پڕکەیتەوە و بەو هەستە بگەی کە سەربار نیت. کە بێکەڵک نیت. ئەستوونێکی بەردراوی کە ئەتەوێ خۆت بە شتێک یان جێگەیەکدا هەڵپەسێری. گیر بدەی. ئارەزوو ئەکەی لەکاتێکا لەق بوون و بێبایەخی بەملا و ئەولادا ڕات ئەژەنێ، بتوانی خۆت ڕابگری. ئەتەوێ بتوانی خۆت لە گێژەن دەرباز بکەی. بێ ئوقرەی. ڕەنجێکی نهێنی لە ناخەوە ئەتجوێ. دەروونەری بەراوەژووی. دەم بە قاقا و شیرین، بەڵام تاڵی. بۆ ئەمەشە، بە نهێنی و بە ملۆزمانەترین شێوە، لە دەروونەوە خواخواتە بەڵایەک بە سەر یەکێکی خانەخوێدا بێت کە تۆ بتوانی یارمەتی بدەیت و لەو بەڵا دەربازی بکەی. بۆ ئەوەی

توانیبێتت چاکە و گەورەییەکەی ئەوت -کە کرداریکی سادەن و لە خەیاڵی تۆدا گەورە کراونەتەوە و گرانبایی بوون- دابێتەوە.

بێ هۆ نییە گوندییەکان کاتێکە ئەچن بۆ سەردانی خزمان بەدەستی بەتاڵ ناکەونە ڕێ. دەستەبەرەیەک کولیچە، دەبەیەک کەرە، سەبەتەیەک تریێ، چەن دانەیەک مریشک و کەڵەباب، لانیکەم چل دانەیەک هێلکە. دەرکی ماڵ کراوەیە، بەڵام ڕوخساری خودانی ماڵ دەستی پڕ ئەیکاتەوە. کەچی کچی عەبدۆس بەدەستی بەتاڵ هاتبوو. هیچی نەبوو. خۆی بوو و توربێنی بەتاڵ؛ با لە قولی مشتیدا.

سەر و شانی لە دەرگاکە بردە دەرەوە و سەیری کرد. پووری لە سەر تەنوورەکە چۆکی دادابوو و تا پشتوێن خۆی کردبوو بە تەنوورەکەدا و هەوڵی ئەدا شتێک لە سەر سکڵە داخ و پشکووتووەکان هەڵگرێتەوە. ژنەکان هەر وا بە دەور تەنوورەکەوە بوون و چاویان لە بڵقیس ئەکرد. مارافڵ وای زانی هەویرەکە بە تەنوورەکەوە وەرگەڕاوە، کەوتۆتە ناو ئاگرەکە و بووە بە قەقنەس. بۆچوونەکەی بێپایەش نەبوو. چونکە کاتێکە چووە سەر تەنوورەکە، پووری هێشتاش بە ڕوخساری سوورهەڵگەڕاو بە گڕی نەرمی تەنوورەکە، خەریکی دەرهێنانی نانی گرمۆڵەبوو و سووتاو بوو لە گەرووی تەنوورەکە. وا پێئەچوو هاتنی مارافڵ نانکردنەکەی تووشی لەنگیی کردبوو و ئەو کەسەیتر کە ئەبوایە لەبری بڵقیس تەنوورەکە گەرم ڕابگرێ و نەهێڵێ ئاورودووی لێببڕێ، هەویرەکەی داوە بە تەنووری ساردەوە، نیوبرژ هەڵگەڕاوەتەوە و کەوتۆتە ناو ئاگرەکە و بووە بە خەڵووز.

مارافڵ لۆکانی لەچکەکەی لە پشت ملی گرێدا، لای تەنوورەکە ئەژنۆی خەواند و لەکاتێکا پووە بڵقیسی -کە بەدەس بووکەکەیەوە، **زیوەر** قوشقی ببوو- لادا، سەری بردە ناو تەنوورەکە و بە شیشە کۆڵەیەک، پاشماوەی

نانە سووتاوەکانی لە دڵی ئاگرەکە هێنایەدەرێ، هەڵیدایە سەر هێزمە وشکەکە و سەرلەنوێ تەنوورەکەی پێکردەوە. ئەوەندەی گرەکە دیواری تەنوورەکە سوور بکات، مارانْ لە ژێر نیگای ژنەکاندا، گونکەکانی پان کردەوە، دای بەدەست دا و دوا تەنوورە نانەکەی کرد و نانەکانی بە برژاویی لە تەنوورەکە دەرهێنا و لە سەر کۆمای درک و گزیچارەکە هەڵخست تا فێنک ببنەوە. کرداری لە بەر چاوان بێباکانە بوو. جۆرێکی تێرادیوی تێدا بوو. بەڵام ئەمە ڕوالەتی کارەکە بوو. مارانْ تەنها لەرزینی بەرەنجامی ئەم بێباکیە ناچارییەی لە دەروونی خۆیدا هەست پێ ئەکرد. هەر ئەم دەمەی کە خۆی ڕزگار کردبوو، لە مەنگەنەیەکی تازەشدا خۆی گرفتار کردبوو. خۆیی بوونیش دژواریی خۆی هەیە. بلقیس تووڕەیی خۆی لە زیوەر، بە مارانْ، بە سەری زیوەردا ئەکوتا:

ــ چاکە کە هاوتەمەنی منی! بڕۆ فێربە. ئەم کچە بە منانْی تۆ ئەژمێردرێ! ژن باشە تۆزێک گەوهەری هەبێ. ساتێک خافڵ بووم، مەنێک هەویرت خەسارکرد! تاکەی ئەتەوێ هەر وا بە ناو ڕەوەندا بگەڕێی و بۆ لاواندنەوەی مێردەکەی یەکەمت چوارینەی نەجما بخوێنی؟!... باشە کە لە سەر دۆشەکی نەخۆشی نەمردووە. لە جەنگدا کوژراوە. ئەو جۆرە مەرگە بۆ پیاوە ئیتر! ئەی چاوەڕێی مریشکەکان لە جەنگدا بمرن؟ کوڕەکەی منیش لە هەمان جەنگدا سەد جار کوژراوە. جا نازانم کاتێکە توانی گیانی دەرباز بکات، بۆچی هات و بێوەژنی کابرایەکی لە جەنگ کوژراوی هێنا! خۆزگا کوێر ئەبوو و چاوی بە تۆ نەئەکەوت. وەرە، وەرە ئەم نانانە کۆ کەرەوە و لە بەر چاوم ون بە. وەرە!

هەمان کات کە بلقیس زمانی بۆ سەرکۆنەکردنی بووکەکەی هەڵکێشابوو، مارانْ لە تەنوورەکە دوور کەوتەوە و ئەوا خەریکی کردنەوەی تەنگەی و قایشی قەرە بوو. دڕێژەی

قسەکانی بڵقیسی ئەبیست، بەڵام وای دەرئەخست کە نایبیسێ. حەزی نەئەکرد هیچکەس لە خەڵکی ناومانڵ یان ڕەوەند، ببینێ لە بەر چاوی ئەو خۆی بە لێدراو و ڕووشکاو هەست پێبکا. لە بەر ئەوەش بوو کە خۆی خەریک کرد تا کاری نان و تەنوور تەواو بوو. بە دەور ئەسپەکەدا سووڕا و لەبان ملیەوە سەیری سەر تەنوورەکەی کرد. زیوەر، ژنی کوڕی پووری نانەکانی بە سەر دەستیەوە گرتبوو و بە کزییەوە ئەیبرد بۆ ژوورەوە. بڵقیس خەریکی کۆکردنەوەی دارەکان و داخستنی سەری تەنوورەکە بوو. ژنەکانیتریش هەر کامە و بە لایەکدا ئەڕۆیشتن. مارانڵ، زین و جلەکەی قەرەی دا بە شانیدا، چوو بەرەو ماڵ و لە دەرەوەی دەرگاکە، لە قەراخ دیوارەکە داینا و سەری کرد بە ژوورەکەدا. زیوەر ژنی گوو، خەریکی دامەزراندنی نانەکان بوو و لە ژێر لێوەوە، زەمزەمەیەکی غەریبانەی ئەکرد. مارانڵ پێی نایە ناو ژوورەکە و داوای لە زیوەر کرد ئەگەر کارێک هەیە پێی بڵێ تا ئەنجامی بدات. بەڵام ژنە ڕوخساری داتەکاو و پڕ لە غەمی کردە مارانڵ، چاوە قەڵەو و کل لێدراوەکانی ـدەربڕی نەفرەتێکی قەتماغە بەستوو لە ناخیدا ـ بڕییە مارانڵ و وتی:

ــ ئەم ماڵە ئەوەندە کاری نییە کە سێ چوار کەیبانوو و کارەکەری پێویست بێ.

«میوانی بانگ نەکراو!» ئەمەش لە ناو قسەکەیدا بوو؛ زیاتر لە خودی گوتەکە. مارانڵ ئازاری چزووی دووپشکی لە دڵی خۆیدا هەست پێکرد. دەسبەجێ گەرم دایسا و ساردەوە بوو. زیوەر بێدەنگ و کپ ڕووی لە مارانڵ وەرگێڕا و وەک بڵێی کە ئەو نییە و هەر گیز نەبووە، خۆی خەریک کرد بە نانەکانەوە و کردنی بە شیشی دارەوە. تەنها جیاوازیی ڕەفتارەکەی لە بوونی مارانڵدا ئەوە بوو کە زەمزەمە ئارام و غەمگینەکەی بڕی. بێدەنگی تەواو. ئەمەش زیاتر لە ئەندازە ئەو هەوایەی

کە ماراڵ تێیدا وەستابوو، ڕووت و ڕچاو ئەکرد. ماراڵ هەر وا لە قەراخ دیوارەکە ڕەق وەستابوو و پشتی کشاوی بووکەکەی پووڕە بڵقیسی سەرنج ئەدا و جووڵەی ئارامی دەستەکان و لەرینەوەی بەئەسپایی چینەکانی کراسەکەی سەیر ئەکرد. بێدەنگی ژنە و ڕەفتارە بێ بەزەییانە و غەمبارەکەی، بۆ چەن ساتێک ماراڵی لە بوون بەتاڵ کردبوو. بەجۆرێک کە نەی ئەزانی لە بەرامبەر ئەم تاشە بەردە داتاشراوەدا، چ ڕەفتارێک بگرێتەبەر؟ چ دوژمنییەک بوو کە ئەم ژنە، زیوەر، لە بن ددانەکانیدا ئەیجوو. چ کینەیەک بوو کە ئەم ژنە، لە پشت لێوە قەپاتکراوەکانیدا شاردبوویەوە؟ زیوەر، کامە هەڵقەی زنجیرەکەی ئەم بنەماڵەیە بوو؟ ئەم نەفرەتە لە کوێوە نیشتبوویە سەر دڵی و ڕقی لە کێ بوو، ئەم گەندەاوی بێزارییە؟

ماراڵ، بەڵام لەوە زیاتر نەیتوانی تاو بهێنێ. وەرگەڕا تا لە دەرگاکە بچێتە دەرەوە، بەڵام بڵقیس لە باڵشمەی دەرگاکە سینگی تەقا بە سینگییەوە و؛ ماراڵیشی لەگەڵ خۆی هێنایە ژوورەوە و ناچاری کرد دابنیشێ:

ــ چیتە ئەوە؟ نیگەران دیاری؟

ماراڵ، بە بێ وەڵامێکی ڕوون، دانیشت و بڵقیسیش پاش ئەوەی زیوەری ناردە دەرەوە بە دوای کتریدا، بەرامبەر کچەکەی عەبدۆس دانیشت و ئەژنۆکانی گرتە باوەش. ماراڵ، داگیراو و نائارام سەری داخست. بەڵام بڵقیس بە بێ گوێدانە ئەو شەرمەی لە ناوچەوانی کچە نیشتبوو، لێی زەق بۆوە. ئەتوت بۆ براکەی خۆی، بۆ بیرەوەری براکەی خۆی عەبدۆس لە چاوەکان، تەوێڵ، گۆناکان و باری سەر لێوەکانی ماراڵدا ئەگەڕێ. ماراڵ توانای وەڵامدانەوە بە حەزی نیگاکانی پووڕە بڵقیسی لە خۆیدا نەئەدیت، بۆیە کەوتە بیری ئەوەی وەڵامی پرسیارەکانی چی و -چۆن- بداتەوە؟

پرسیارەکەی بڵقیس بێ تەشەر نەبوو کاتێك پرسی:

ــ چۆن بوو باوکت ڕێگەی دای بێی بۆ ئەم ناوە؟

مارا، تاڵیی تەشەرەکەی گرتە خۆی و بە بێ ترس و پەردەپۆشی هەموو ئەو شتانەی کە ئەبوا بیڵێ، بۆ پووری گێڕایەوە:

ــ باوکم لە زیندانە. دایکم مردووە. ڕاستەکەت ئەوێ بێ ڕێ و جێ بووم کە هاتم بۆ ئەم ناوە. هیچکەسم نەبوو. بێ یار و یارمەتیدەر، بێ دایک و بێ برا بووم.

حەزی ئەکرد لێی زیاد بکا: «جا ئەگەر تۆش ڕامناگری، ئەوا ئەگەڕێمەوە.» بەڵام نەیوت و بەو ڕەنجەوە کە لاناو خوێنیدا شەپۆلی ئەدا، سەری داخست و لە تووڕەییدا پەنجەکانی لێک هەڵپێکا و بە تەقاندنیان قرچە قرچی لێ هەڵساندن.

بڵقیس چاو و گوێی لە زۆر بینین و زۆر بیستن پڕ بوو. لە بەر ئەمەش بوو لەکاتی ڕووداودا درەنگتر دەست و لاقی ئەشەڵەژا -بەو جۆرەی کە لە سروشتی هەموو ژنێکی ئاسایی‌دا بەدی نەئەکرا- فرمێسکی دانەبارانـد و بە ئاسانی مشتی نەکوتا بە چاڵایی سینگی‌دا. بۆیە چاوە کەون و ڕۆژگار دیتوەکانی بڕییە مارا و وتی:

ــ بە چ تاوانێک؟

مارا، پڕ لە غروور -غرووڕێکی لەو بابەتە کە تەنها لە کاتی وەهادا کە خەڵکی‌تر سەبارەت بە خۆشەویستەکانت بۆچوونی هەڵە و ناڕاستیان هەیە و تۆش ناتوانی بەیەک نیگا و بەیەک گوتە ئەو بۆچوونە تێک بشکێنی، لە گیانتدا هەڵئەقوڵێ- چنگی لە نیگای بڵقیس وەردا و بە ڕەقی وتی:

ــ دزی نا، کوشتن!

پاشان ڕووداو و سەربردەکەی بەو جۆرەی لە لای بوو. بە ترش و خوێ کردنی ئەو کاتانەی کە بەردەوام بوون، گێڕایەوە.

ــ بە عەبدۆسم وتووە کە مەهتاوم لێرە لە ماڵی پووره

بڵقیسم داناوە، ئەمەش بزانە!

لە ناو قسەکانی بڵقیس و مارادا، زیوەر کتری چاکەی هێنابووە ژوورەوە و دانیشتبوو. چ جایە زۆرترین بەشی چیرۆکەکەی عەبدۆس و دلاوەر و مەهتاویشی گوێ لێ ببوو و لەم کاتەدا کە چایی تێ ئەکرد لە ژێرەوە نیگایەکی شاراوەی لە مارادا بوو و وا پێئەچوو ئەیویست باشتری بناسێ. مارا بەگێڕانەوەی بەسەرهاتەکەی خۆی، نرخێکی پتری لە لای زیوەر پەیدا کردبوو و زیوەر ئیتر بە ڕەوای نەئەزانی سەیری مارا وەکوو کچێکی تازە پێگەیشتوو بکات. لەبەرچاو گرتنی ڕەنج و توانای خۆڕگریی مارا، زیوەری ڕائەداشت ڕێزێکی زیاتر لە دڵی خۆیدا بەرامبەر بە مارا هەست پێبکات. ڕێزێک کە زۆریش لەگەڵ ئێرەیی پێ بردن بێگانە نەبوو. سەرەڕای ئەمەش حەزی ئەکرد لەگەڵ مارا بدوێ. مارا ببوو بە مەتەڵێک بۆی و ئەو پەلەی بوو ئەو مەتەڵە هەڵبهێنێ. بەڵام بابەتێکی بۆ وتن نەئەدۆزییەوە. ئەگەر بیانوویەکیشی بدۆزیایەتەوە لە بەردەمی بڵقیسدا نەی ئەتوانی. ئاسوودە نەبوو. بڵقیس هەم زۆر کەم ڕێی پێئەدا، هەم کەمی نرخ بۆ دائەنا. نەک هەر لێرە و هەر ئەمجارە. هەمیشە. بڵقیس حەزی لە زیوەر نەبوو. ڕەنگە ئەگەر زیوەر شووی بە گوڵمحەمەد نەکردایەت، بڵقیس، لانیکەم وەکوو ژنانیتر سەیری بکردایەت. بەڵام وانەببوو. پەسا پەسا دەمی پێ دائەخست. سەرکۆنەی ئەکرد. بەسووکی ناودێری ئەکرد و ئەمانەش هەر هەمووی لەو ڕووەوە بوو کە بڵقیس زیوەری بەشیاوی کورەکەی خۆی نەئەزانی. ئەوەی کە زیوەر خۆی بە گوڵمحەمەدەوە لکاندووە، شتێک نەبوو بۆ ساتێکیش لە بیری بڵقیس بچێتە دەرەوە. هەواڵی کوژرانی شووەکەی زیوەر، گوڵمحەمەد خۆی هێنابووی. هەر دووکیان سەربازی یەک دەستە بوون. هەواڵ لە زمانی گوڵمحەمەدەوە گەیشتبوویە

بـەر گوێی زیوەر: «خوێنی زۆران ڕژا، یەکیشـیان شـووەکەی تۆ. جەنگـە ئیتـر. جەنگ.»

گوڵمحەمەد هێشتاش هەوای جەوانی لەسەردا بوو، هـەر بۆیەش بوو باسـی دزێویەکانـی جەنگـی نەئەکـرد، هیچ، بە شانازیشـەوە ئەیگێڕایـەوە. بەجۆرێک کـە پیـاو ئەوسـا ئەبـێ بـە پیـاو کـە لـە ئاگـری شـەڕدا کارامـە ببـێ. هـەر وەهـا جەختـی لـە سـەر ئـەوەش ئەکـرد کـە جەنـگ پیشـەی پیـاوە:

«ئێوەی ژنان ڕەنگە حەز بکەن پیاو پیر ببێ، نەخۆش بکەوێ و لـە سـەر جێگـەی پـڕ لـە سـپێدا بمـرێ. هـەر ئەمەتـان ئـەوێ، وانییـە؟ بـەڵام نـەء! نـە ئێمـە پیـاوی بـن پێچکـەی قورسـین، نـە بـاو و باپیرانمـان وەهـا بـوون. خاکـی ئـەم سـەرزەمینە، لـە هـەموو سـەردەمەکاندا بـە خوێنـی خـەڵک ئاودێری کـراوە. ئێمـە خێڵاتین. نابینـی چـۆن ئەژیـن، چـۆن ژیاویـن؟ تاقانەی لـە بـەر دڵان نین، پیاوی شـەڕ و پێکادانیـن. فرمێسـکەکانت بسـڕەوە! فرمێسـکەکانت بسـڕەوە. شـین و گـریـان ئیتـر بەسـە! ئێسـتە کاتـی کارکـردنـە!»

زیـوەر شـین و گـریانـی بـەس کـردبـوو. پاشـماوەی دارایـی شـووەکـەی، عـەڵـی هـەر اتـی، تێکـەڵـی ڕانـی میشـکاڵییـەکان کـردبـوو و پاشـی ئـەوەش شـتێک ڕووی دابـوو کـە بڵقیـس نـەی ئەویسـت ڕووبـدا. زیـوەر و گـوڵمحـەمـەد جـووت ببـوون: «بۆ ئەوەی بڵقیـس ڕێگـە بـدات!»

بێوەژنی عـەڵی هـەر اتی ببوو بە بووکی گوڵمحـەمـەد.

ئەی گوڵمحـەمـەد بۆ نـەهاتـەوە؟

زیـوەر هـەڵسـا، لـە دەرگاکـە چـووە دەرەوە و لـە بـن دەرگاکـە، لـە سـەر بەردە هارەکـە دانیشـت، دەسـتەکانی خسـتە بن چەنـەی و چـاو لـە ڕێ بـوو. گـوڵمحـەمـەد ئەبـوا تـا ئێسـتا هاتبێتـەوە! زیـوەر زۆر لـە سـەر بەردەکـە نەمایـەوە. بێتاقـەت، مانـدوو و تۆزێکیـش لەخـۆ بێـزار، لەجـێ ڕابـوو، تـالای تەنوورەکـە چـوو و چـاوی بـۆ هـەمـوو لایـەک گێـڕا. بـەڵام ئەوەنـدەی چـاوی هـەتـەری

ئەکرد و ڕەشایی هەڵئەگڵۆفی، نە سێبەر نە تارماییەک دیار نەبوو لە گوڵمحەمەد بچێ. بەرەو دەرگای ماڵەکە هاتەوە و سەیری بڵقیس و ماراڵی کرد کە لە بەر ڕووناکی لەرزۆکی چرا پڵیتەکەدا هەر وا دانیشتبوون. بە هێوری لە دیوارەکە سەرکەوت و چووە سەر گومەزی بانەکە و چاوی بڕییە ئەو دوورانە:

کۆتایی خۆرداچوون. جگە لە تاریکی هیچ دیار نییە. گردی زۆرگ، ترسی لە زەوی چەقێنراو. ماڵەکان، کەلاوەکان، تاک و تەرا خەڵکێک کە بەڕێدا تێئەپەڕن، هەموویان لە دڵی شەو چەقیوون و هیچ شتێک جگە لە تارماییەکان بەرچاو ناکەوێ. سات لەگەڵ سات شەو زیاتر پەل ئەهاوێ. ڕەشایی ڕەشتر ئەبێ. زیوەر هەر وا وەستاوە و چاو ئەگێڕێ. بێهوودەیە. نیشانێک لە پیاوەکەی دیار نییە. بای نەرمی نەیشاپوور هەڵئەکا. لفکەکانی لەچکەکەی بەنەرمی ئەلەرێنەوە. داوێنی کراسەکەی بە دەم باوە ئەڕوا. شەو ئەویشی لە شەو پەردەی خۆی ئاڵاندووە، ئەستێرەکانی بانی سەر! درەوشانەوەی ئەستێرەکان گەشتر ئەبێ. بە پزیسکەتر لە هەموویان، وەک هەمیشە! ئەستێرەی شەوکوژ. لە هەموو تەختایی و لە هەموو دۆڵ و لە قەراخی هەر دەوەنێکدا کە ڕەوەند بنەی خستبێ، زیوەر بە بێ بینینی ئەم ئەستێرەیە سەری نەناوەتە سەر سەرین. ئەستێرەی گەشاوە، ڕووژەیەک لە بەر تیشکی هەتاو.

بەڵام ئەی گوڵمحەمەد بۆ نەهاتەوە؟

زیوەر کاتە وەختێک لە بێدەنگیدا بوو. هەر لەوێ لە سەر کولانجەی گومەزباوی سەربانەکە، وەکوو هەمیشە دانیشتبوو؛ ئەژنۆکانی گرتبوویە باوەشی و بیری ئەکردەوە. دەنگ خەیاڵاوی وتوویژی ماراڵ و بڵقیس لە کونی کڵاوڕۆژنەکەوە ئەبیسرا، بەڵام زیوەر دڵی ئەوەی نەبوو گوێ لە قسەکانی ئەو

دوانه بگرێ. زیوەر لە دنیای بڵقیس بەدەر بوو و پێشی وابوو هەر گیز لەگەڵی هاوخوو نابێ. ئەوەی بڵقیس هەمیشە لە سەر زمانی بوو دەم بە دەم ئەدرا بە گوێی زیوەردا:

«تۆ کوڕەکەمت خستە داوەوە. ئەفسوونت کردووە. ئەو هاوسەری تۆ نەبوو. تۆ سەری شووەکەت خواردووە و ئەتەوێ سەری کوڕەکەی منیش بخۆی!»

زیوەر ئەمەشی ئەزانی کە لە لای بڵقیس، لەبوونی "هەراتی"یشدا، ئەو -زیوەر- لەگەڵ گوڵمحەمەد تێکەڵاو بووە. دڵنیاش بوو ڕەتکردنەوەی بۆچوونی بڵقیس بێهوودەیە. بۆیەش زیوەر لە هەوڵدانی بێ سوودی خۆی دەستی هەڵگرتبوو. بەجێ هێشتنی بڵقیس. ئەمە تەنها ڕێگە و ژیرانەترینی بوو. لەگەڵ بڵقیس کەمتر ئەدوا. کاتێکیش بڵقیس لە تووڕەییدا گڕی ئەگرت و بیانووی پێئەگرت، زیوەر بەرەنگاری نەئەبوویەوە و بە ئەسپایی خۆی لە قڕە لائەدا. عەشقێک کە ئەو، ئەو ژنە سی و پێنج ساڵانەیە، بە مێردەکەی، گوڵمحەمەد هەیبوو، وای لێئەکرد کە شان بۆ هەر باڕێک دابنەوێنێ. هەموو جۆرە دەرد و ڕەنجێک بە خۆی ڕەوا بزانێ و دەنگی دەرنەیەت. خامۆشی زیوەر، خۆی چیرۆکێک بوو. جارێ وا هەبوو لە ڕۆژێکدا تاقە وشەیەکیشی نەئەوت. ڕوخساری کشاو و ڕەنگ پەڕیوی تێک چرژابوو و چاوەکانی تیژ وەکوو چاوی تەوار، بە هەمان ئارامی شاراوە، هەموو شتێکی لە هەر چواردەوری خۆیدا ئەبینی، ئەی پشکنی و بە لێوە قووچاوەکانیەوە بە لایاندا تێئەپەڕی.

لەم بنەماڵەی زیوەری لێبوو، تەنها باوکی گوڵمحەمەد ڕووی لەگەڵی خۆش بوو. تەنها کەلمیشی. زیوەر تەنها لە نیگای ئەودا چزووی سووکایەتی پێکردنی هەست پێ نەئەکرد. ئەتوت پیرەمێرد قبووڵی ئەوەی کردووە کە کوڕەکەی ئەو ژنەی -ئەو ژنەی لانیکەم حەوت ساڵ بەتەمەن لە کوڕەکەی سەر بوو- لە ماڵدا هەبێ. پیاوێکی لە سەرەخۆ و کەم جۆش، ئارام

و کەمبێژ. بە بێ نیشانێک لە توندوتیژی و ڕق ئەستووری بڵقیس. کوڕە هەر ە بچووکەکەی بەگمحەمەد، لەگەڵ ڕان ئەڕۆیشت و ئاگای لە پەزەکان بوو. سااڵی پێشوو لە دەراوی شۆڕ، گورگ دەوری گرتبوو، قاپوولەی قەپچڕ کرابوو و لەوەپاش تۆزێک ئەشەلا. ئیتر توانای هاوپێ ڕۆینی ڕانی نەبوو، کەچی سەرەڕای ئەوەش دڵی ڕەزای نەئەدا و دەستهەڵگر نەبوو. بەاڵم بە کردەوە جێگەی خۆی دابوو بە کوڕەکەی گوڵمحەمەد. گوڵمحەمەد دەستی لە گەون کێشان هەڵگرتبوو و لەگەڵ براکەی بەگمحەمەد و، زاوای مامی سەبرخان ئەچوو بۆ ڕان. ڕانەکە هەمووی هینی کەلمیشی نەبوو. کوڕ و کاڵیش بەشیان تێیدا هەبوو. یەکیان -زیوەر- بەاڵم ڕێژەی گەورەی مەڕ و بزن هی کەلمیشی بوو. کەلمیشی و سێ کوڕەکەی: خانمحەمەد، گوڵمحەمەد و بەگمحەمەد. بۆ ئەمەش بوو کە ڕانەکە بە ناوی کەلمیشی بوو و لە بنە و لە لەوەڕگە بەم ناوەوە ئەناسرا. جگە لەمەش، مەڕەکانیتری ڕانەکە هی مەدیاری برای بڵقیس و خانئاپۆ برای کەلمیشی بوو. عەلیئەکبەر حاجی پەسەند -مەتیەزای گوڵمحەمەد-یش کە یەکێک لە مەڕدارە گەورەکان بوو، لە ڕانەکەی کەلمیشی دابڕابوو و ڕان و شوانی بۆ خۆی پێکەوەنابوو. عەلیئەکبەر نیشتەجێ ببوو و دەستی لە گەرمێن و کوێستان کردن هەڵگرتبوو. لە پیاوەکان خانمحەمەد لە زیندانی مەشهەد بوو و مەدیاریش سەری سەرخۆش، سەری بەم کون و ئەو کوندا ئەکرد. قەت لە شوێنێک ئوقرەی نەئەگرت. پیاوێکی هەمیشە عاشق. حەزی ئەو بۆ عەشق و مەی، باسی سەر زمانی گەڕیدەی دەشتەکی بوو. هەر پیاوە و هەر ژنێک بە جۆرێک ڕۆژگاری ئەباتە سەر و جۆرێکیش ئەمرێ. تا بزانین ئەم کەڵە تیژپێ و یەکە گەردەی بیابانە کەوگەکانی خوراسان، سەر بە کام ڕەشماڵدا ئەکا!

کەلمیشی، پیاوی پیری تیرەی میشکاڵی، ئێستەکانێ کاروانسالاری ئەم کاروانە نە زۆر وێکچووە بوو و؛ قورسایی ئەم بارەی بە سەر شانەوە بوو. باڕێک کە ئەو لە هەر کەس باشتر گرنگیەکەی ئەناسی. ئەوسا کە لقەکانی ئەم دارە پێ ئەگا، دارەکە ئەبێ لە سەر پێ ڕابوەستێ. بوونی، زیندووبوونی، واتە بوون و لە سەر پێبوونی ڕەوەند و ڕان. هەموان بە دەوری ڕەشماڵی کەلمیشیدا، سنگی خێوەتەکانیان لە عەرز ئەچەقان. ڕوون نەبوو بە مەرگی کەلمیشی، ڕانەکەش بڵاوە نەکات. ئەوسا بوو کە هەر کەسە لنگی بزنی خۆی ڕائەکێشا و ئەکشایەوە و ئەمە بوو ڕووخانی کۆڵەکەی بنەماڵە.

کەلمیشی لەم کاتەدا لەگەڵ بەگمحەمەد و سەبرخان لە کەلیدەر بوون. بە دوای ڕانەوە بوون و، ڕەنگە هەر سێ ڕۆژی پێ ئەچوو پەز بگەیەننەوە دەرزیوەر بۆ ئەوەی بەرەو گەرمێن ببنەوە. گوڵمحەمەد، زیوەر، بڵقیس و شێرۆش بۆ دروێنە هاتبوون بۆ گوند. دروێنەی دێم. ساڵی پێشوو، کەلمیشی تۆوی چاندبوو و ڕۆشتبوو و ئەمساڵ ڕوا بوون. بەڵام ئەوەندە تەنک و لاواز بوو بەر دەمی داس و ماڵاغان نەئەکەوت هیچ، بە دەستیش نەئەکرا بیڕننەوە. دوانزە ڕۆژی ڕەبەق سێ چوار کەسی، لە سەر گرد و لمەکان چۆکیان لە زەوی ساویبوو، بەڵام دە مەنیان نەخستبوویە تەک یەکەوە. بۆیەش گوڵمحەمەد بە ناچاریی ڕووی لە قەڵاچیمەن کردبوو، بەڵکوو بتوانێ بە قەرز ئارد یان گەنمێک لە **بابقولی بوندار** بکڕێ و بیهێنێتەوە.

بەڵام، ئەی گوڵمحەمەد بۆ نەهاتەوە؟

تۆ بڵێی شەو لە ناو ڕێ مابێتەوە؟ نەء، نامێنێتەوە. دڵی زیوەر ئەوەی نەئەویست.

تۆ بڵێی بابقولی بوندار دەستی نابێ لە ڕووی گوڵمحەمەدەوە؟ ئەبوو، ئەشیا! هەموو شتێک بۆ ئەوەی دڵی

زیـوەر ئاگـر بـدات، ئەگونجـا. ئەگونجـا. هەمـوو شـتێک ئەگونجـا!

زیـوەر هاتـەوە بـە خۆیـا. کوندی سـەر کەلاوە؛ ژنـی گوێی بان. هەڵقـەی پەنجەکانـی لـە دەوری ئەژنـۆی ڕاکـرد. سـەری کـرد بـە کونەرۆژنـەی بانەکـەدا و چـاوی لـە گـڕی چـرا پڵێتەکـە کـرد کـە مـاراڵ و بڵقیـس لەمبەروبـەری دانیشـتبوون و خـەریکـی وتووێـژ بـوون. زیـوەر هـەڵسـا. جارێکـی‌تر ڕوانیـە ڕێگـە و بیابـان و لـە بانەکـە هاتـە خـوارەوە. تاریکـی بـە سـینگە خشـکێ هاتبوویـە پێـش و خـۆی دابـوو بـە سـەر تۆپەڵـە قوڕەکانـی دەرزیـوەردا. زیـوەر، بەناچاریـی، لـە تەنیشـت چوارچێـوەی دەرگای ماڵەکـە دانیشـت و شـێرۆی بینـی، مەنجەڵـی نـاوە بـە سـەریەوە و بەبـن دیوارەکـەدا دێ. شـێرۆ دیوارەکـەی تێپەرانـد و پێـی نایـە کەوشـەنی حەوشـە. ئـارام و بێخەیـاڵ پێـی هەڵئەگـرت و وای دەرئەخسـت هیـچ پەلەیەکـی نییـە. لـەو جـۆرە دۆخانـەی کـە جیهـان بێهـوودە دیاریـی ئـەکا. نزیکتـر بوویـەوە، زیـوەر هـەڵسـا، چـووە پێشـێ و مەنجەڵەکـەی لـە سـەر سـەری داگـرت و وتـی:

ــ تۆش خـۆ زۆرت پێچوو؟

شـێرۆ وەڵامـی نەبـوو. دانەوییـەوە، لێـواری مەنجەڵەکـەی گـرت و بردییـە ژوورەوە و کاتێکـە چـاوی بـە مـاراڵ کـەوت، سـەری لەقانـد و شـەرمن، بـەڵام پشـکێنەر، مەنجەڵەکـەی بـرد بـۆ قوژبنـی دیوارەکـە، سـینی لـە سـەر دانـا و وتـی:

ــ ئاوی تازە، ئاوی کارێز!

مـاراڵ جوان سـەیری شـێرۆی کـرد. شـەو، کارێز، شـێرۆ:

«ئـەم ماهدەرۆیشـەش بۆسـەی بـۆ چ ئاسـکێک ناوەتـەوە!» دەسـتی مـاراڵ، بـە بـێ ئەڤـان چـوو بـۆ دەسـرە هـەورێشـمەکەی لـە گـیرفانـی‌دا بـوو و هـەمـان کـات ڕووی بـۆ شـێرۆ کرایـەوە و بـە بزەیەکـی ئاشـنا، داوای ئـاوی کـرد:

ــ زەرکێک!

بڵقیس وتی:

ــ خوشکی گوڵمحەمەدە. شێروێ ناوە. نیو ساڵ لە تۆ گچکەترە.

ماراڵ، جامی ئاوەکەی لە شێرۆ وەرگرت و لە ڕووناکی چراپڵیتەکەدا توانی چاوە ڕەش و گەشەکانی کچە، کە لە دەروونەوە بە دەم هەموو شتێکەوە پێ ئەکەنی، ببینێ. لێوی لە زەرکەکە لابرد و بە بڵقیسی وتی:

ــ لەسەر ڕێ بینیم. باڵابەرز و خوێن شیرینە ماشەڵڵا.

شێرۆ سەرمەستی پێکەنینی جەوانسەرانە کە لەسینەیدا قوڵپی ئەدا، بە فرکە لە ژوورەکە چووە دەرەوە. بڵقیس هاوایی کرد:

ــ ئا، ئیتر بۆ کوێ؟

ــ شوێن خەوتنەکەم گەسک ئەدەم.

بڵقیس وتی:

ــ جێێ ماڕاڵیش لای خۆتەوە ڕاخە!

لە شێرۆوە وەڵامێک نەهات. ماراڵ ئەمەی لە بەر گران هات. کاردانەوەیەکی سارد لە لایەن شێرۆوە:

«ڕەنگە حەز ناکات من لە ماڵیان بمێنمەوە. جێی تەنگ ئەکەم!»

ویستی بە پووڕە بڵقیس بڵێ: «من هەر لێرە لای تۆ ئەخەوم.» بەڵام زمانی خۆی گەست و نەیوت:

«شێرۆ هێشتاش تەمەنی ئەوەندە لە سەرەوە نییە. کە وا بوو نایەوێ بۆ ئەم شتانە ئازارێکی دەروونی بۆ خۆی ساز بکات. بەڵام هێنانی مەنجەڵێک ئاو خۆ ئەو هەموو کاتەی پێناوێ! دڵنیام چاوەڕوانی ماهدەرۆیش بووە.»

پاش تاوێک شێرۆ هاتە ژوورەوە بۆ ئەوەی مەوج و جاجم بۆ خۆی ببات. بڵقیس بە ماراڵی وتی:

ــ ئێستە ئیتر هەموو لە ژوورەوە ئەخەون، بەس ئەو کەوتووە بە ڕقا و ئەڵێ تا ئەو ڕۆژەی بەرەو گەرمێن نەکەوینە

ڕێ و باران دانەکات، لە دەرەوە ئەخەوم.

ئەمە تەنها ئەو لایەنەی دۆخەکە بوو کە بەرچاوی بڵقیس ئەکەوت. دایک نەی ئەتوانی هەست پێبکا کە شێرۆ، هەموو شەوێک گوێرایەڵ و چاوەڕوانی ماهدەروێش تا نیوەشەو ئەستێرەکان ئەژمێرێ و، چ سەریر بوو!

مارانڵ وتی:

ــ منیش خەوتنی دەرەوەم پێ خۆشترە.

بڵقیس وتی:

ــ لەبەر ئەوەیە کە هێشتا ڕانەهاتووین بان لە سەر سەرمان بێ. خودی منیش کاتێکە لە ژێر بنمیچ ئەخەوم هەتا ماوەیەک لە شەو تێپەڕ ئەبێ خەوم لێ ناکەوێ، وا هەست ئەکەم ئێستا نا کاتێکی‌تر بنمیچەکە دێتە خوارەوە و ئەکەوێ بە سەر سینگما. بەڵام هەواش خەریکە ساردی ئەکات، چی بکەین ئیتر؟

وتووێژەکەیان لە ناو عۆری گلەیی ئامێزی وشترەکەدا خامۆش بوو. وشتر لە هەمان کاتدا کە ئەیویست دانیشێ، چۆکی ئەکوتا بە عەرزا و پڕ بە گەرووی عۆری ئەکێشا. ئەمە هەمیشە دژوارترین کارێکە وشتر ئەیەوێ ئەنجامی بدات. مەگەر ئەوەی کە بە هۆی ڕێ ڕۆیشتن یان غاردانەوە شەکەت بووبێ. یا ئەوەی کە برسێتی بڕستی لێ بڕیبێ. سەرەڕای ئەمانەش چۆک دادانی وشتر، ئەویش بە بارەوە و بە ویستی وشترەوان، کارێکە کە پاتاڵ زۆر بە نابەدڵیەوە ملی پێئەدا. لە ئەنجامدا وشتر نیو سووڕێکی دا، ئەژنۆی نوشتاندەوە و کابرایەک، خۆی لە سەر شانی وشترەکەوە، وەکوو گۆیەک هەڵدایە خوارەوە، لای ملی وشترەکە وەستا و بە نووکی پێی ئەوەندەی لە کەشکەی ئەژنۆکانی وشتر ڕاکێشا تا ئەژنۆکانی لە عەرز دران و وشتر، بە ئارامی لە ژێر بارەکەدا ڕاکشا.

کابرا، لە کاتێکا بە شێوازی ئازاد و خۆشی کوردیی

خوراسانی، زاراوەی ماراڵ، جنێوەکانی درێژەی هەبوو، کەوتە کردنەوەی گوریسی بارەکە. بە دەور و بەری بارەکەدا ئەسوورایە و سووچێکی دەست ئەدایێ. بەڵام بڵقیس نەئەبزووت. چۆن دانیشتبوو، دانیشتبوو: سەیری دەرەوەی دەرگاکەی ئەکرد و ئەتوت بچووکترین جوولّەی ئەو کەسانەی وشترەکەدا ئەگەڕان، خستۆتە ژێر چاودێری. ماراڵیش نەجووڵابوو. ئەمە لەو کارانە نەبوو کە ئەو ئەیتوانی خۆی تێ هەڵقورتێنێ. بەس چاوی بڕبوویە دەرەوە، بەڵکوو بتوانێ لە ڕەشایی ڕەشی شەودا ڕوخساری پوورزاکەی ببینێ. بەڵام نەئەکرا. تیشکی بێڕەنگی چرا پڵێتەکە بڕشتی نەبوو و: جوولّەی توند و تیژی کابراش بەپەلە لە داوی نیگای ماراڵ دەرئەچوو. کابرا لە بەرگی شەودا، ئەویش لە دەرەوە، لە کەپەنکێک ئەچوو کە بەردەوام دائەنەوییەوە و ئەسووڕایەوە؛ قەدی ڕاست ئەکردەوە، بە دەور بارەکەدا ئەگەڕا، با ئەکەوتە زەندکی کراسەکەی، لەقەی لە ملی وشترەکە ئەدا، چۆکی لە سەر ئەرز دائەنا و گوریسی شەتەک دراوی بارەکەی بە تەکانی دەست ڕائەکێشا، گرێکانی ئەکردەوە، ئەیگوڕاند بە سەر وشترەکە و زیوەردا و هەندێ جار تفێکی بۆ بۆشایی حەوا ئەدا. دیار بوو دەمی بە خاک و خۆڵی ناوڕێ وشکەڵاتووە:

ــ ئاو، ئاو!

پێکەنینێکی نەرم و پڕ لە دفرە، هێڵەکانی هەر دو لای ڕوومەتی پڕکردبۆوە و لەسەیرکردنی کوڕەکەیدا، گەشیی و حەزێکی تایبەتی پێوە دیاربوو. ئەتوت ئەسرینی ئەوین لە چاوەکانیایەتی. کابرا، ئاوەکەی خواردەوە، زەرکە بەتاڵەکەی دایەوە دەستی زیوەر، دەمی بە زەندکی کراسەکەی سڕییەوە و باری لە سەر پشتی وشتر داگرت. ڕایکێشا و پاڵیدان بە دیوارەکەوە. بڵقیس بە ماراڵی وتی:

ــ گوڵمحەمەدە. پوورزاکەت. وەرە با بچین ماندوو نەبوونی

لێبکەین.

مارالێش ئەمەی ئەویست. هەر چەن بینینی کابرایەک بە وشترەوە لە بیریدا نیشانەی نالەباریان هەبوو. بلّقیس دەستی کچەکەی گرت و هەر دووکیان هەڵسان. بلّقیس پێی نایە دەرەوە و مارالێش بە دوایدا لە باڵشمەی دەرگاکە تێپەڕی. مارالّ بەڵام ئارام نەبوو. دەمی وشک ببوو، زمانی گیرابوو و ئەژنۆکانی ئەلەرزی. گوڵمحەمەد، ئاسوودەی کاری بار، پشتی ڕاست کردەوە. مارالّ، هەر لەوێ، لای دەرگاکە، شانی دا بە دیوارەوە. ترسی ئەوەی نەتوانێ خۆی بە سەر پێوە ڕابگرێ. ئەگەر لە تەکیەوە بوایەتی ئەتتوانی دەنگی لێدانی دڵی ببیسی. نیگای گوڵمحەمەد تەنها جارێک بە سەر مارالّدا تێپەڕی. باڵندەیەک لە شەودا. نەء! بریسکەی شیرێک لە مانگەشەودا. شتێک درەوشایەوە و ون بوو. کەلمیشی ئیتر سەیری نەکرد. چوو بۆ لای وشترەکە و بە کردنەوەی تەنگە و شاڵ و دارەبەنەوە خۆی خەریک کرد.

مارالێش نەمایەوە. توانای وەستانی نەبوو. بەرەو قەرەئات چوو و بە بێهوودە لەوێ مایەوە. پەنجەی کرد بە یاڵی ئەسپەکەدا و تووڕەکەی لە ملی داگرت. کارێکی بەناچاریی. ئەمە ئارامی ئەکردەوە. ئێرە ئارامتر بوو؟ ئەمەی گرنگ نییە. ساتەکان چەن درێژ ببنەوە، شوێنی ڕۆح فراوانتر ئەبێتەوە. سامەکەی ئەشکێ. پارچە شکاوەکانی لە ساتەکاندا ئەکەونە ڕێ. شکاوەکانی زیاتر ئەشکێن. ورد ئەبن. نەرم ئەبن. جێگەی خۆیان ئەدۆزنەوە. خوو ئەگرن، ئەبن بە خوو. بەڵام ئەگەر ئەو ساتانە تێپەڕن، ئەگەر بەس تێپەڕن! ئەوەندەی چاو لە چاو نەبێ و گیان، پەنا بگرێ، دەروویەک هەر ئەبێتەوە. ڕێگەیەک ئەکرێتەوە. گیانی مرۆڤ، ئاسمانێکی بێ پایانە. بەڕواڵەت وەستاوە، بەڵام لە هەمان کاتدا، بە دوور لە چاوی ئێمە لێئەدا. قوڵپ ئەدا. لێک ئەپچڕی و یەک ئەگرێتەوە.

پێکا ئەدرێ. ئەوروژێ. گەردەلوول. هەوری کەڵەکە بوو. ڕەشیی بروسکە. ڕەهێڵەی باران دائەبارێنێ. لەهیی وێرانکەر. ماڵکاولی. ئەوسا هەتاو. هەورەکان سووک بوون. سپی بوون. لێک پچڕاون. ئاسمان ماوە. ئاسمان هەیە. شین. شین. چ بوو ئەوەی کەوا ڕووی دا؟

مارۆ، قەدی ڕاست کردەوە و لە پەنای یاڵی قەرەئاتەوە چاوی بڕییە ڕەفتاری گوڵمحەمەد. گوڵمحەمەد لای ملی وشترەکەوە چۆکی دادابوو و خەریک بوو سفرەی بۆ ڕائەخست. دایکیشی لە لایەوە وەستابوو و خەریکی قسەکردن بوو لەگەڵی. مارۆ نەی ئەتوانی دەنگی دایک و کوڕ بە باشی ببیسێ، مەگەر ئەو کاتانەی کە با ناوێکی لەگەڵ خۆی ئەهێنا: «مارۆ. عەبدۆس.» کە وا بوو باس باسی ئەو بوو: «مارۆ.» مارۆ زیاتر گوێی هەڵخست، بەڵام سوودی نەبوو. با بە پێچ بوو. یەک ڕێ نەبوو. ئەبوا نزیکتر بی تا وشەکان بەر گوێی بکەوێ.

گوڵمحەمەد سەری هەڵێنا و هاواری کرد:

ــ تاکوو ئێستا ئەبوایە نواڵەی وشترەکەت ساز بکردایە، ماڵکاول!

زیوەر نواڵە لە ناو دەستیدا لە دەرگای ماڵ هاتە دەرەوە و وتی:

ــ هێنام برا گیان. سازە. سازە. سەبرت هەبێ، سەبر!

بڵقیس لە ناو ڕێگە نواڵەکەی لە سەر دەستی زیوەر هەڵگرت و دای بە دەستی گوڵمحەمەدەوە. گوڵمحەمەد هەویرەکەی هەڵگڵۆفی و پارچە پارچەی کرد؛ هەر کامە وەک گونکێک! گونکێکی خستە ناو گەرووی ووشترەکە و چاوەڕێی کرد تا وشتر قوتی بدات. زیوەر و بڵقیس لای شانیەوە وەستا بوون. گوڵمحەمەد لە لای قەپۆزی وشترەکە چۆکی دادابوو و وەکوو دایکێک کە تێگوشیو ئەدا بە منااڵەکەی، گونکە

هەویرەمانی ئەخستە دەمی وشترەکە و سەیری لاشەویلکەی ئەکرد کە بە ڕیتمێکی لەسەرخۆ ئەهێنرا بە سەر یەکا. لە کاتێکا دەستی لە دەمی وشترەکەدا بوو، درێژەی بە قسەکانی دا:

ــ زمانی ماری لە دەم دایە سەگبابی بێ غیرەت. مرۆڤ لە سەر سفرەکەی دائەنێ و تا بۆی بکرێ پارەی لە سەر ساخ ئەکاتەوە. داد لەم سالّ و مانگە نەنگە! سەیر ئەکەی چۆن پیاو سووک ئەکا؛ من لە کوێ و مل شۆڕ کردنەوە لە کوێ؟ ئەویش لە لای ئەو گەوادە! ئەڵێم بابقولی بوندار هاتووم گەنم بەرم. تۆ پێت وایە ڕیخۆڵەیەکی ڕاست لە سکی ئەم کابرایەدا هەیە؟ هەە! سەرەتا دەسی دەسیت پێئەکا. پاشان بەقەد ڕەمەزانێک ڕەوزە ئەخوێنێ کە گەنم دەس ناکەوێ. گەنم لە کوێ بوو؟ سالّ و مانگ نابیبی؟ قنی ئاسمان وەکوو چاوی کەڵەشێر تەنگ بۆتەوە. دیسانەوە زمان چەور ئەکەم: بەڵکوو کارێکمان بۆ بکەی. مافەتە کەوتۆتە گیانی پەزەکان. نەدار نین، ناچارین! سەر لە نوێ نازێکی کەرانە ئەکات. زۆری نەماوە بکەوم بە سەر دەست و پێیدا. مل خوار ئەکەم. داد لە دەستی ئەم زەمانە. هەر چی چۆن بێ ڕازیی ئەکەم. سەگباب ئەڵێی ئەیەوێ کچی نۆ سالّان بدا بە شوو! تازە ئەکەوێتە بیانوو گرتن. ڕازیی ئەبێ گەنمم بداتێ. بەڵام بە نرخی خوێنی باوکی. چەن پێی خۆش بێ ئەکێشێ بە سەریدا. قەبوولّ؟ ئەمەش قەبوولّ ئەکەم. ئێستە ئەگاتە سەر سووەکەی! قەبری بابی. چی بکەم؟ دەمی کراوە، نانی ئەوێ! ئەڵێم تێڕەکە پڕکە. کوڕەکەی، ئەسلّان خۆی تێ هەڵئەقورتێنێ و ئەڵی وەرە بۆ ئاش خۆم لەبری ئاردت پێ ئەدەم. ئەویش ئەیەوێ هەقدەسی ئاش، دووجار زیاتر، بخاتە سەری. ئەمیان ئیتر ناچمە ژێر بار. بیانوو ئەهێنمەوە و ئەچمە سەر قەرزکردنی پارەی نەخت. بە قەپ سەد و بیست تمەنی لێ ئەپچڕم کە بەهار دووسەد تمەنی

پێبدەمەوە. تازە پاش ئەم هەموو زمانبازییانە ئەوسا هەواڵی ڕەوەند ئەپرسێ. هاوماماڵەی سێ ساڵەمان! سەگباب! شەرم لە چاوی گورگدا هەبێ لە چاوی ئەودا نییە. وەک بڵێی ئەوە ئەو نەبووە کە سێ ساڵی ڕەبەق هاتۆتە ڕەشماڵەکانمان، ڕۆن و قەیماخی خواردووە، لە ناو خاوێنترین لێفەکانماندا خەوتووە و کۆتاییەکەشی بە چوار گەز چیت و پێنج مەن قەند و دە دانە دەرزی و سووژن، پێنج تەنەکە ڕۆنە کەرەی لە کەرەکەی ناوە و بردوویەتی!

وشترە نواڵەکەی قووت دا، گوڵمحەمەد هەڵسا، خۆڵی سەر چۆکی تەکاند و وتی:

ــ گەنمەکە خۆم بردم بۆ ئاشی شۆراو و لێم کرد. لە بەر ئەوە بوو وەدوا کەوتم.

بڵقیس پرسی:

ــ سەرجەم چەندەی کەوتە لامان؟

گوڵمحەمەد کڵاوەکەی لە سەری داگرت، دای بە دەستیا، تۆزەکەی تەکاند و وتی:

ــ چ بایەک بوو بەد کردار! کوێر بووم. ئەمساڵ ئەم بایە تەڵێک گیاش ناهێڵێ. پەزەکان ئەگەر بشمێنن، ئەبێ خۆڵ بملچێنن! چیت وت؟

بڵقیس تۆزی سەر شان و قۆڵی جلیسقەی کوڕەکەی بە دەستە پان و پۆڕەکەی تەکاند و وتی:

ــ پرسیم ئێمە چەنێک بە بابقولی بوندار قەرزار بووین؟

گوڵمحەمەد وتی:

ــ بزانە ئەکاتە چەن؟ لە جێیەک دووسەد تمەن، جێیەکیش دووسەد و دە تمەن. بیخەیتە سەریەک ئەبێ بە چوارسەد و دە تمەن. بەڵام چیمان بە دەستەوەیە؟ لە لایەک سەد و بیست تمەن پارە و لە لایەکیش چل مەن ئارد. لە پێست و ڕیخۆڵەی پەزەکانمان هەتا ئێستە چەندە

پارەمان خستبێتە گیرفانی ئەم کابرا نانەجیبەوە باشە؟ هەە! هێشتاش ڕەحمەتی خوا لە باوکی بێ. دیسانیش ڕەحمەتی خوا لە باوکی بێ. ئەمەشی نەدایە، چیمان ئەکرد؟

گەیشتبوونە بەر دەرگاکە. گوڵمحەمەد، بڵقیس، زیوەر و شێرۆ. گڕی چرا پڵیتە لە ناو ژوورەکەدا لەرەی ئەهات. گوڵمحەمەد پێی نایە ناو ژوورەکە. بە دوای‌دا بڵقیس و زیوەریش وەژوور کەوتن. شێرۆ پێی کشاندەوە و وەکوو مار بۆ لای مارال خوشا. مارالّ هێشتاش لە لای گوێی قەرە ڕاوەستابوو. شێرۆ وتی:

ــ تۆ بۆ لێرە کڕ کەووی؟

مارالّ وتی:

ــ خەریکم بە کا و جۆی قەرە ڕائەگەم.

ــ جۆ و کا تۆش لێرە نەبی، قەرە هەر ئەیخوات. تۆ خەریکی خۆت دڵتەنگ ئەکەیت؟

ــ نا، بۆچی دڵتەنگ بم؟

ــ هەرچی چۆن بێ غەریبی!

ــ غەریب؟ مرۆڤ لە ماڵی خۆی خۆ غریب نییە!

ــ ئەی بۆ لات گرتووە؟ شەرم لە گوڵمحەمەد ئەکەی؟

ــ شەرم بۆ بکەم! ئەویش وەکوو برای منە.

شێرۆ بە گاڵتە و ڕاست وتی:

ــ خوا نەکا تۆ برای وات هەبێ.

ــ لەبەرچی؟

ــ لەبەر ئەوەی ناتوانی لە بەردەمیا سەرت هەڵێنی. ناتوانی سەیری ناوچاوی بکەی.

ــ وا پێ ئەچێ زۆری لێ ئەترسی؟

ــ زۆر!

ــ بۆچی؟ لە بەر چی؟ برای وەکوو ئەو جێی شانازییە.

ــ سەختگیرە، کچێ خاڵۆ گیان.

ـ لە چی سەختت لێ ئەگرێ؟

ـ لە هەموو شتێک. سەیری پیاوێک بکەی لە ژێر دارا شین و مۆرت ئەکاتەوە.

ـ تا ئێستا کێی دارکاری کردووە؟

ـ خۆم، خودی من.

ـ لەبەر ئەوەی سەیری پیاوێکت کرد؟

ـ ئـ ـ ـ ـ ـ ا.

ئاشنایی. دەرگای ئاشنایی کرایەوە. لە نێوان دوو ژندا، ناوی پیاو کلیلێکە بۆ کردنەوەی قفڵێک کە هەر کامە دەرگای دڵی خۆیان پێ داخستووە. لای کچەی دەشتەکی، ڕاز چییە؟ بە چ ناوێک واتا ئەکرێ؟ بە ناوی پیاو! ڕەنگە بوترێ ژیان پڕە لە ڕاز. ئەمە ڕاستە. بێگومان وایە. بەڵام کچی باڵقی دەشتەکی تێکڕای ئەو ژیانە لە پیاودا ئەدۆزێتەوە. چ نیشانەیەک، لە پیاو لێی نزیکتر و، لە هەمان کاتدا دوورتریشە لێی؟ تا کچ و کوڕێک پێک بگەن، لە هەزار پێچ و خەم ئەبێ تێپەڕن. چەندەها جوتی گەنج لە ئارەزووی پێکگەیشتندا، پیر بوون. چەندەها ئارەزووی شەوی پەردەیان بردۆتە چاڵ. هەزار بەند ئەبێ لە پێت بکەیەوە تا دەستت بە دەستی یار بگات. لە بەر ئەمەشە ئەگەر بالۆرەی دابڕان لە بیابان و دەشت دەنگ ئەداتەوە.

«لە کام هۆزی؟ لە کام تیرەی؟ بنەماڵەت کێیە؟ چیت لە دەست دایە؟ پەزت کامەیە؟ هاوتای کچم نیت! با ئەوی‌تر بێت.»

ڕێ بۆ ئەوی‌تریش ئاسانتر نییە. دیوار، دیوار. لە هەر دوو بەری دیوار کەونە جەوان ڕاوەستاون، تا بە کام کەمەند لە قەڵای پیران، قەڵای باوکان سەربکەون. کە وا بوو ئەوسا کە نیوەی گیانت هەنگاوێک ئەولاتر، لە بن دیوارەکە ماوەتەوە و دەستت پێی ئەگا و ناگا؛ ئایە ئەمە ڕاز نییە؟ ڕازە! ڕازێک لە

دڵی هەموو کچێکی دەشتەکی‌دا شاراوەتەوە. پیاوێک. خەیاڵی پیاوێک. پیاوێک کە لای ئازیزە و، ناوی پیاو لە نێوان دوو کچ دا، دەرگایەکە بۆ کردنەوەی ئاشنایی. بڵێ با پەردە هەڵدرێتەوە!

بڵقیس سەری لە دەرگاکە هێنا دەرێ و هاواری کرد:

ــ هۆێ... کچێ، بۆ بە جووتە خۆتان لەو پەنا حەشار داوە؟ وەرنە ژوورەوە. لە ناو ئەو خۆڵە بێنە دەرێ. مەگەر نابینن دیسانەوە با هەڵی‌کردووە؟!

بای هەموو شەوێک. هەندێ جار تا بەیانی زیاتر دەوامێ نەئەهێنا. جاریش هەبوو شەش شەو و شەش ڕۆژ یەک بەند ئەهات. با لە با جیا نەئەبوویەوە. ئەم با دیسان هەڵیکردبوو. ئەی لووراند، ئەی نالاند و خاکی ئەشەڵەژاند، لێکی ئەهاڵاند، تێکەل بە خاک ئەبوو، ئەی تلاند، ئەتلایەوە و وەک لبادێک کە لوول بدرێ، بە خاکی دەشتدا لوولی ئەخوارد، لەشی بە بیابانی سووتاودا ئەساوی و قنەلاشکی هەڵکەنراوی لەگەڵ خۆیا ئەبرد، دوور ئەکەوتەوە و شەپۆلی خۆڵی لە هەموو پەنایەکدا دائەباراند و دیسانەوە سینگی بە زەوی‌دا ئەکێشا، چنگی لە ئێزنگ و دەوەن وەرئەدا، لوولە ئەبوو، لوولەی ئەکرد، ئەیبرد بە حەوادا، سووڕی ئەخوارد و بە قەبارەی خۆی هەورێکی ئەدا بە سەر چاوی ئەستێرەدا. جێی تەنگ ئەکرد، ماڵی تەنگ ئەکرد، دڵی تەنگ ئەکرد.

لە کەوشەنی بیابانی خوراسان‌دا ئەگەر زابێتی، لەگەڵ با هاوزادی. بایەک لەو جۆرەی کە لەش بە ڕوخساری جوانی یەزدا ئەکێشێ و لە سەرپەنجەی دار خورماکانی تەبەس‌دا خۆی لوول ئەدا. بای سووری دەشتی خوێ. بای بێ ئەمان. چاوەکانی خولقاوی کەویر پێی ڕاهاتوون، پێستی ڕوومەتیان بۆیە وەک چەرمە. لێوەکانیان بە باوەز وشکەڵاتوون، قەڵەشیون. لە بادا ئەگەر ڕێ بکەی ڕوومەتت ڕەنگێکی‌تر پەیدا ئەکا. برژانگ، سمێڵ، قژ و مووی لووتت گشت بێڕەنگ ئەبن. ڕەنگیان ئەچێ.

دەمامکێکی خۆڵ ڕوخسارت دائەپۆشێ، کلاوت خاک. سەڵتە هەر خاک، بن ددانەکان، چاڵ و چۆڵی ناو گوێ، سیلەی چاوەکان خۆڵی تێ ئەخزێ. وردیلە دەماری ناو چاوەکان سوور ئەبن، پێڵووەکان سوور ئەبن و گنجی پشتەمل و تەوێڵ قوڵتر دیار ئەدەن و گەروو وشک ئەبێ.

وای لێهاتبوو گوڵمحەمەد! سەرەتا ئەبوایە سەر و قژ بشواڵ. ڕابە. مەنجەڵی ئاو هێنرا دەرێ. بڵقیس ڕێگەی بە زیوەر نەئەدا. ئەمە ئیتر نا. با خۆم کاکۆڵی بشۆم!

ــ وەرە کچێ ئاو بکە بە دەستما. یەکتان وەرن ئیتر!

ماراڵ و شێرۆ بە گوژمێک هاتنە پێش. بڵقیس باییەکەی دا بەدەس ماراڵەوە:

غەریبە نیت خۆ. ئاو بکە بە دەستما. تۆش شێرۆ بچۆ ئەو کوندەیە بهێنە بیکەرە ناو مەنجەڵەکە. تۆ بۆ لەوێ وشک بوویت. بۆ چاکە بۆ مێردەکەت گەرم ناکەیتەوە؟

ــ چا گەرمە.

زیوەر ئەمەی وت و پێی نایە دەرگانەی دەرگاکە. لە ناخیدا نەڕەیەکی درندانە هاواری ئەکرد:

«لانیکەم بهێڵە با سەر و قژی شووەکەم خۆم بیشۆم. خۆزگە سەرم ئەچووە بن گڵ!»

بەڵام ئەو نەڕەیە تەنها لە ناو کاسەی سەریدا، لە دڵ و دەمارەکانیدا دەنگی ئەدایەوە. خۆی ئەیوت و هەر خۆی ئەی بیست. دەستی کرد بە کۆڵەکەی ژێر چەنەی. ئەمەش هاتنەوەی گوڵمحەمەد!

«ئەی کەی لێی ئەگەڕێن و ئەیدەن بە من؟ سەیرکە چ دەستێک بە سەر و قژیدا ئەهێنن! ئەڵێی کۆرپەیە و تازە لەدایک بووە. بە ناخێری پیاوە، پیاو. مردم. بیدەنەوە بە ژنەکەی! باشە، باشە! لێمی بسێنن، داگیری کەن. مۆمیایی کەن. لە بۆ خۆتان لە شووشەی خەن. بەڵام ژنی ئەو منم!

منیش ددانم هەیە. ئەتوانم بجاوم. ئەتان جاوم. قورقوڕاچکەت بە ددان ئەجاوم، بڵقیس!»

هاتنەوەی گوڵمحەمەد، کە زیوەر بە ئارامی خۆی ئەزانی، بوو بە ئاورودووی خەرمانی گڕی دڵی. غەم نا، نەفرەتێکی ئاوێتەی غەم، سات لەگەڵ سات پەنجەی تیژی خۆی بە سەر ڕوخساری زیوەردا پان ئەکردەوە. زیزبوونێکی قووڵ. تەختی ڕوخساری پیر ئەبوو. گنجەکانی قەراخ چاوی، هێڵی پشت بڕۆی، چاڵی ژێر گۆنای بە چاوی دەروون ئەبینی کە قووڵتر و قووڵتر ئەبن. بیابانێک وشک و بەیار. بێ شان و شکۆ. بێبەر. دەست و پێی زیوەر ئەتوت وزەی جووڵانیان نەبوو. لەوێ مشتێک ئێسقان دانیشتبوو، نەک ژنێکی لە تروپکی خەملێنی ژندا. ژنێکی سی و پێنج ساڵان. نیشانەیەک لە بێزاریی، هیوا بڕاویی! ژاکان و تاڵی. کیسەیەک پڕ لە ژەهر. فڕێ دراو و بێ پەیوەند. بێگانەی کەسوکار و تیرە و هۆز. تەنها دڵخۆشی گوڵمحەمەد بوو و بەس. وەک بڵێی بەدەر لە گوڵمحەمەد شتێک، کەسێک نەی ئەتوانی لە لای زیوەر بوونی هەبێ. باری دڵیشی ڕەنگە هەر لە بەر ئەمە بوو کە زیاد لەوەی کە ئەبوا عاشقی گوڵمحەمەد بوو. ئارەزوومەندی شووەکەی خۆی بوو. هەموو ئەو شتەی کە نەیبوو و هەر ژنێک ئەیتوانی هەیبێ، لە گوڵمحەمەددا بۆی ئەگەڕا. بە بێ ئەوەی بیدرکێنێ. بە بێ ئەوەی داوای بکات. تەنها بەدڵ ئەمەی ئەویست. بۆ ئەمەش بوو وا قووڵ ئەیویست. بێزمان. دەرد لەم خاڵەوە سەر دەردێنێ. زمانی پسک و بەرینی گیان. دەشتی گڕگرتوو لە پشت لێوی داخراوەوە. بڵێسە، بڵێسەیەک کە پایانی نییە و وا دیارە سەرەتایشی نەبووە؛ لە کاڵانەی چاوەکانیەوە بڵێسەیان ئەکێشا. دەشتی سووتاو، دەشتی سووتاو!

ئێستە، مارڵ هاتبوو. هاتنی، تەنهاییەکەی، بێ کەسیەکەی، ڕۆژگاری، گەنجێتی، خزمایەتی، ئامێزی ئاوەڵەی

بڵقیس، ناوچەوانی تێکچڕژاوی گوڵمحەمەد لە فڕینی نیگای بۆ مارانڵ؛ ئەمانە هەمووی، هەمووی، بە ئاشکرا و نهێنی، تاریک و ڕوون، بەڵام هەر چۆن بێ بەهێز و هاندەر، سەرچاوەی دڵی تاریکی زیوەر بوون. ئەمانە، ئەتوت هەر کامەیان زمانی ترسناکی ماریک بوو کە لە هەموو لایەکەوە زیوەریان دەورە دابوو. سێبەری ترس بە ڕوخساری داتەکاوی زیوەرەوە ئەلەرزی. ڕەنگە هیچیش ڕووی نەدایەت، تەنانەت هیوای ئەوەش هەبوو مارانڵ لەم ماڵ و ڕەشماڵە نەمێنێتەوە، بەڵام ئەو ڕێگەی کە دڵی تاریکی زیوەر گرتبوویە بەر، وای نەئەوت. دڵی ژن دڕدۆنگە و مێشکی وەکوو تانجی ڕاوچی بۆزەنە و بۆنەکان ئەناسێ. دڵی زیوەر ئەیوت مارانڵ نەئەبوا پێی بنێتە ئەم ماڵەوە. دڵی وای بۆ ئەچوو. مارانڵ نەئەبوا پێ بخاتە سەر ئەم بەڕەیە. بەڵام ئێستە کە وای لێهاتووە، پارچەیەکی گیانی ئەو ئەبا بۆ خۆی. مارانڵ ژنێکی تەنهایە. ژنێک کە خوێنی تازە لە گۆناکانیدا ئەگەڕێ. دەستەکانی خەپەن و دەماری شین لە ژێر پێستیەوە دەرنەپەڕیوون. زیوەر، خۆی مێینە بوو. ئەی دی و بڕوای وابوو. لەرینەوەی مەمکەکانی مارانڵ ئەیتوانی دڵی هەموو پیاوێکی تامەزرۆ بخاتە جوولە و جووڵانەوە؛ چاوەکانی! ئەی لەو چاوانە، بۆچ ئەوەندە ئارام و بێتاوان خۆیایان ئەکرد. دڵی زیوەر حەزی ئەکرد ناخی ئەو چاوانە پڕ لە بەد ڕەفتاریی، خراپە، دفرەبوون و ئاڵۆزیی چەتوونانە بوایە، بۆ ئەوەی ئەو بتوانێ ڕقیان لێ هەڵگرێ. دوژمنی، دوژمن ئەویست. بە بێ ڕووپۆشی پاکیزە بوون. بە بێ هیچ خاڵێکی بەزەیی بزوێن: با ون بن ئەم پاکیە دەستوپێگرانە! کوڵەفیتنە. با خراپە گیانی بگرێ. ئەوەی کە شیرەکەم بەرامبەر بە دوژمن کول ئەکا؛ دەبا ون بێ. دڵە ناسکەکەی خۆم ئەنێژم. تۆیش وام سەیر بکە. دەڵە گورگێکی درِ. ناکەسێک کە ئەمجارە نایهەوێ قوربانیەکەی لە ناو بەرخەکان هەڵبژێرێ. شەڕی گورگە لەگەڵ گورگ!

چنگ و کەڵپە تیژ کە. ئەم پێکەنینە شیرینە لە سەر لێوت هەڵئەکەنم. ئەوەندە بەناز قسە مەکە. خۆت شیرین مەکە. ئەم لەش و لارە گەنجەت ئەوەندە با مەدە. مەمکەکانت بە چەقۆ هەڵئەدڕم. چاوە نەرم و شەنگەکەت لە سەر ڕێگەم مەکە بە لەمپەر. ئەو لەمپەرەت لێ ئەڕووخێنم، ئەڕووخێنم!

تای تووڕەیی، زیوەری ئەڕووخان.

ــ بۆچی هەر وا وەکوو گورگ دانیشتوویت و چاو زەق ئەکەیتەوە؟ دەستت نییە کەونە جلێک هەڵگریت و سەروچاوی وشک کەیتەوە؟

دەنگی بلّقیس، زیوەری ڕاوەشاند. ڕابوو. گوڵمحەمەد، بە سەر و ملی تەڕەوە، لە لایەوە وەستابوو. تۆزێ سەری دانەواند بوو کە ئاوەکە، لەوە زیاتر نەتکێتە ناو یەخەی کراسەکەی. زیوەر جێگەی وەستانی نەدۆزییەوە.

«دەستم هەیە، بەڵام دەستی دڕێژتر لەهی من زیاترە.»

لە دەرگاکە چووە دەرەوە و لە ناو پەناگەکەی خۆی، دیوار بە دیواری ژووەرکەی بلّقیس، ون بوو. بلّقیس کۆنە کراسێکی دۆزییەوە. سەر و ملی گوڵمحەمەدی وشک کردەوە. دانیشتن؛ شێرۆ لای وەجاخەکە، ماراڵ لای دەرگاکە و بلّقیس بەرامبەری گوڵمحەمەد. شێرۆ لەسەریەک پیاڵەی چاکەی پڕ ئەکردەوە و لەبەردەم براکەی دای ئەنا، بەڵام زیوەر هەواڵی نەبوو. تەنها شێرۆ خوشینە مارئاساکەی ئەوی بینی. خۆمانین، کەسیش لە بیری ئەودا نەبوو. یان وای دەرنەئەخست کە هەیە. ئەوە سەرنجە تیژەکەی شێرۆ بوو کە هیچ شتێکی لێ ون نەئەبوو. تیژ و خێرا، هەموو شتێکی ئەبینی. هەستی زیندوو و پاکی جەوانی. پزیسکی سەرنجەکانی گوڵمحەمەد، دڕی ئەدا بە تاریکی. گڕئەستێرەی سەرهەڵگرتوو و دەرەوشاوە؛ کورت و تێپەڕ. ئەستێرەی کلکدار. شێرۆ سەرەرای هەموو ئەمانە لە خۆیدا بوو. لای ماهدەرۆیش. نیگای لە دەرەوە بوو و گیانی لای

ماهدەرۆیش. بەرەگەی ڕۆانین ئاوێنەیەک زیاتر نەبوو تا شێرۆ ماهدەرۆیشی خۆی تیا ببینێ: ئەم هەمووە بە من چی؟ هەر کەسە و کاری خۆی.

بڵقیس نەی ئەبڕییەوە. بەردەوام باسی عەبدۆسی ئەکرد و ئەوەی بە سەری هاتبوو: لەو ڕۆژگارەی کە ڕابردبوو؛ باسی ماراڵ. بۆ ماراڵیش باسی گوڵمحەمەد، براکانی، مەدیار، خانئاپۆ و ئەوانیتری ئەکرد؛ کەلمیشی و سەبرخان.

ــ پیاوەکان ئێستە زۆربەیان لە کەلیدەرن.

با بیڵێت. چی پێ خۆشە با بیڵێت. بەڵام کوا گوێی بیسەر! گوڵمحەمەد و ماراڵ، هیچکامیان دەربایسی ئەو شتانە نەبوون. بڵقیس ئەیوت. ئەو دووانە گرفتاری خاڵێک بوون لە ناو بازنەی خەیاڵدا. خاڵێک لە یادێکی هاوبەش. بە گوێرەی ئەوەی بیریان ئەکردەوە. بۆ ماراڵ دەرکەوتبوو گوڵمحەمەد خاوەنی ئە چاوانەیە لای ئاوەکە بینیبوونی. گوڵمحەمەدیش دڵنیا بوو. بەڵام ئەوەی کە خاوەنی ئەو لەشە، لێرە، لە بن دیوارەکەدا دانیشتبێ، ئەی خستە گومانەوە.

ئەو پەرییە ڕووتەی ناو ئاوەکە، ئایە ئێستە لێرەکانێ بوو؟ لێرەیە؟ داپۆشراوی ئەو جلانە؟ جل؟ کامە جل؟ گوڵمحەمەد هەتا ئێستە کچەی بە پۆشتەیی نەبینیبوو. بە ڕوتی بینیبووی. لەش، نەوەک کراس. ئەم کچە ئایە، هەر هەمانە؟ ئەلوێ ئەو نەبێ؟ خەونە یان خەیاڵ؟ چ خەوێک؟ چ خەیاڵێک؟ ئەوە نییە ئەسپە ڕەشەکەی لەگەڵ کچە بوو، وا لەوێ بەستراوەتەوە؟ نە مەگەر ئەو چاوانە بوون کە داچەقاوی ترس تێڕوانیبوو و لێی هەڵاتبوو؟ نەء، چاوەکان درۆ ناکەن. لە نیوەی ڕۆژێک زیاتر تێنەپەڕیوە. بە نیو سەد ساڵیش ئەو ساتانە لە بیر ناچنەوە. ساتی تاقانە و تایبەت. ئای ئادەمیزاد، خاڵۆزایەکی ئاوەهات هەبوو، بە بێ ئەوەی ئاگا و هەواڵت لێی بووبێ؟ لە ناوچەوانی تۆدا چ چارەنووسێک نووسراوە؟! ئەو ئێستە بیر

لە چی ئەکاتەوە؟ مارانْ؟ هەر نەبێ وشترەکەمی لە بیرە. مسۆگەر. مەگەر ئەکرێ لە بیری بردبێتەوە؟

مارانْ لە جەنگەی کامە خەیانْدا بوو؟ مێشکی بە چییەوە خەریک بوو لەو کاتەدا کە بڵقیس بۆ ساتێکیش بێدەنگ نەئەبوو؟ بەستراوی هەوسارێک و بزمارێک. لە هەمان بازنەدا قەتیس مابوو. ئەو. هاڵاوی گڕی نیوەڕۆ. گەرمای تاو و فێنکی ئاو. چۆن ئەیتوانی لێی لابدات؟ چاوانی ڕەش، هەر وا بە لقی زەلەکانەوە هەڵواسرابوو. چاوەکان لێرە بوون. ڕووبەڕوو. هەمان یەکەم نیگا، مارانْی لەرزاندبوو. هەڵواسراوی پەنجەی زەلان. ئاوێزی خەیانْی مارانْ. تووکی لەشی ڕاست بوونەتەوە. ناتوانێ سەیری گوڵمحەمەد بکات. ئەم کالانەی چاوانە هێلانەی مار بوون. شێرۆ بە بێ هۆ باسی دووپشکی ناو چاوەکانی براکەی نەکردبوو. ئەی کە چز وەشێن بوون. تیژ و گەش، لە کالانەی قوولێ چاوەکاندا، لە ژێر برۆ نووک تیژەکانیدا، لە ڕوخساری کشاوی‌دا خۆی حەشار دابوو. چەناگەی بەرز و پان، بەڵام ڕەق. بەردی خاراو. لووتی ڕاست و ڕێک بە نووکێکی تۆزێ چەماوە. بە بێ هیچ جیاوازییەک لەگەڵ پیاوانی‌تر. بێ یاڵ و باهۆ. ڕەنگە وردیلەتر لەوانی‌تریش. بەڵام چالاک و کارامە. کەڵە کێوی. دەستێک بە دار و پێیەک لە سەر ڕێ و تووڕەییەکی نووستوو لە بن پێستی کشاوی ڕوخساری‌دا. نیشانەیەک لە دایک، کێشەرێک کە لە سەرەتاوە ڕاێ نەئەکێشا. چەمکی گوتەیەک. پیاوێک لە قەڵافەتی ڕەوەزێکی پڕ لە شکان و تەڵاش تەڵاش. تیژ و نارێک. شان، ئەژنۆ، دەست، گۆنا، تەوێڵ. ئێسکی لێک گرێدراو و تیژ، کەم گۆشت.

خەڵکی خوراسان بە کەسێک گۆشتی لە ئێسکی قورستر بێ ئەڵێن بێغیرەت. گۆشتی لە ئێسکی زیاتر بێ. گوڵمحەمەد وانەبوو. ئێسکی لە گۆشتی قورستر بوو.

ــ مەگەر ئەمشەو ناتەوێ نان بخۆی؟

زیوەر بوو. خۆی پێ ڕانەگیرابوو. هاتبوویە بەردەرگاکە و سەری کردبوو بە ژوورا. گوڵمحەمەد سەیری کرد و وتی:

ــ بۆچی ناخۆین. ئەمشەو کچی خاڵۆ تازە هاتووە، هەر چیمان هەیە بیهێنە، لە سەر سفرەیەک پێکەوە بیخۆین.

زیوەر، سەری بردەوە دەرەوە و بە سەر سووڕمانەوە وتی:

ــ شێوی ئێمە شیاوی کچی خاڵۆ نییە. هەستە وەرە.

گوڵمحەمەد دەنگی بەرزتر کردەوە:

ــ سفرەکە لەوێ ڕاخە. ئێمە دێین بۆ ئەوێ.

زیوەر زمانی بەسرا. ئەگەر یەکێک بیەوێ بێتە سەر سفرەت، دابی کوێیە دەس بنێی لە ڕوویەوە؟ وتی:

ــ شێرۆ نانی گەرم بهێنە.

بڵقیس لە بەر خۆیەوە بۆڵاندی:

ــ ئەم سفرەی جیا، کاسەی جیایە ئەو هێنای بۆ ئەم ماڵە!

شێرۆ چەن نانێکی خستە سەریەک، بڵقیس جامێک ماستی خەستی تێکرد، لە سەر نانەکەی دانا و هەموو پێکەوە لە ماڵەکە چوونە دەرەوە. ماڵ بۆ ماڵ.

گوڵمحەمەد چاو چڵێس نەبوو. بەڵام مەگەر ئەلوێ نەبێ؟ دووری دەرگاکە وەستا تا جارێکیتر قەد و باڵای ماراڵ ببینێ. تا ڕۆینەکەی سەیر بکات. شانەکانی، باسکەکانی کە لای سەرقۆڵەکانی کراسەکەی، تەنگ ببوو و گووشرابوو، سووڕی کەمەر و چینی داوێنی. ڕاستیەکەی شەپۆلێکی شەوق و ترسیان ئەخزاندە دەروونی گوڵمحەمەدەوە. پێی لە دەرگا خستە دەرەوە. نیگایەک بۆ وشترەکەی خۆی و نیگایەک بۆ قەرەئاتی ماراڵ. چارە نەبوو. چووە ژوورەوە. سفرە ڕاخرابوو و زیوەر، وەک قەرەواش، لای سفرەکە ڕاوەستابوو. دانیشتن. سفرەی بێشکۆ. زمانی گوڵمحەمەد کرایەوە:

ــ کچی خاڵۆ، خۆت ئەزانی، ئەمساڵ وشکساڵی بوو.

سفرەکەشمان بۆیە ڕەنگی نییە. بەگەورەیی خۆت بمانبووڕە.

مارانْ نەیتوانی وەڵامی بداتەوە. بزەیەکی زەڵانْ لە چاوەکان و دەوروبەری لێوەکانیدا بە پەڕاگەندەیی مایەوە و چاوی لە هێڵی نیگای گوڵمحەمەد دزییەوە. کام و دەمی وشک ببوو. پاروو لە گەرووی‌دا بوو بە درک. شێرۆ جامی ئاوەکەی دا بە دەستی مارانْەوە.

قسە زۆرە. بەڵام جێگەی قسە نییە. مانْی زیوەر، سفرەی زیوەر، ڕوانْەتی زیوەر دەرفەتی خۆش بڵێیی نەئەدا. هەر کەس گیروگرفتی خۆی هەیە. هەر چەن ئەم گیروگرفتە لە هی ئەوانیتر جیا نییە. بەڵام کاتێکە وشە ئەبێ بە بەرد و، زمان و دەم کارێزێکی تەندەرتووە، هەر کەسە و بەناچار گرفتاری خۆیەتی. زمان ڕوو بە ناودەم وەرئەسووڕێ. هەر مرۆڤێک پارچە بەردێکە. ئایە دەروونی بەرد ئارامە؟ پێم وانییە. با، ئارام بووە.

مارانْ و شێرۆ لە مانْ هاتنە دەرەوە. شێرۆ جێی داخستبوو. شێرۆ باوێشکی دا، باسکی بۆ سەرەوە کێشایەوە و مەچەکەکانی نایە سەریەک و بە تلاوتل چوو بۆ سەر جێگەکەی. خۆی لە سەر لێفەکە تلاندەوە، لوول بوو، لە سەر سک و سینگی ڕاکشا، دەستەکانی دایە ژێر چەنەی و چاوی بڕییە هەنگاوە قورسەکانی مارانْ. مارانْ ئەهات، داوێنی کراسەکەی بە دەور پووزەکانی‌دا شەکەی ئەهات و دەستی نابوویە لاکەلەکەی. گەیشتە لای جێگەکە. کلاشەکانی داکەند، جوتی کرد و لە لایەکەوە داینا و لە سەر جێگەکەی دانیشت و سەیری ئەسپەکەی کرد. شێرۆ مەچکی دەستی خانْۆزای گرت و لە سەر جێگەکە تلاندییەوە. بەڵام مارانْ دڵ و دەماخی گانْتە و گەپی نەبوو. ڕاست بوویەوە و وەکوو یەکەمجار دانیشت و دەستەکانی کرد بە قولاپی ئەژنۆی. شێرۆ لە دارەتی ئەو ـدارەتی خۆیـ تێ ئەگەیشت. بە سادەیی وتی:

ــ دڵتەنگی؟

ـ هەم.
ـ لە چی؟ لە کێ؟ نیگاکانی زیوەرت لە بەر گران بوو؟
ـ نەء.
ـ ئەی چی؟ لە بیری خاڵۆ عەبدۆس دای؟
ـ نەء.
ـ ئەی چی؟ کاکەم گوڵمحەمەد گفتی لەگەڵت خۆش نەبوو؟
ـ نەء. بۆ خۆت بخەوە. من ئەمڕۆ لە سەر ئەسپەکە وەنەوزێکم دا.
شێرۆ وتی:
ـ بمەوێ و نەمەوێ خەو ئەمباتەوە. جا بۆچی خۆم بخەوێنم؟ خەو خۆی دێت.
مارانڵ پێکەنینێکی نەرمی لە سووچی لێوەکانیدا هەست پێکرد، ڕووی کردە شێرۆ و وتی:
ـ تۆ، ئەڵێی غەمت لەم دنیایەدا نییە؟
ـ چۆن غەمم نییە! مەگەر دڵم نییە؟
ـ غەمت چییە؟
ـ من لە تۆم پرسی.
ـ من... من...
شێرۆ ڕستەکەی خواردەوە. نەی ئەویست ئەوەی لە دڵیدایە، بە زمان بیڵێت. زمانی بۆ درۆ چەور بوو، بەڵام ئەمجارەیان پسک بوو. مارانڵ وتی:
ـ من غەمی تۆ ئەزانم.
شێرۆ لێی هەڵگەڕایەوە:
ـ لە کوێوە؟
مارانڵ بێدەنگی خۆی نەشکاند. مایەوە، هەر وا کە بوو. لێوی قفڵ و چاوی لە خوار. شێرۆ ڕاست بوویەوە و باسکی مارانڵی گرت و وتی:

ـ ئا؟ لە کوێوە؟ تۆ لە کوێوە غەمی دڵی من ئەزانی؟

با ئارام ببوو. ئارامتر. مارانْ، بە بێدەنگی ڕاکشا. بە سەر پشتدا. بەلەکی دەستی وەک مردووەکان خستە سەر تەوێڵی و چاوی بڕییە ئاسمان. ئاسمانی، بە با شۆراو، پڕاوپڕی ئەستێرە بوو. زەڵاڵ و قووڵ. وەک هەمیشە کە نیگای بۆ لای خۆی ڕائەکێشا. ئەستێرەکان، وەک چلوورەی زیو، بە لەشی شەودا شۆڕەوە ببوون. بریقە بریق. مانگ هێشتا هەڵنەهاتبوو. ورشە و گەشەی چلوورەکان. نیگای مارانْ لە نێوانی ئەستێرەکانەوە تا ناخی ئاسمان ئەڕۆیشت. شێرۆی ئوقرە لە بەر بڕاو هەوڵی ئەدا دەمی مارانْ بکاتەوە؛ بەڵام دڵی مارانْ بێدەنگ بوو. بێدەنگی ئەویست. دڵی وای ئەویست تا دوا کاتی شەو، تەنها سەیری ئەو سەرە بکات و لە ناو خۆی و خەیاڵی خۆی و غەمی خۆیدا بتلێتەوە. بەڵام شتێک ئازاری ئەدا. شتێک کە وەکوو پەڵەیەک بە ڕووکاری مێشکیەوە لکابوو. پیاوێکی ڕەشتاڵە بە مێزەری سەوزەوە: ماهدەرۆێش.

مارانْ دوودڵ بوو. نەک دوودڵ، سەد دڵ بوو. پەیامی ماهدەرۆێش بە شێرۆ بدات یان لە بیری خۆی بباتەوە؟! هەر دوو شێوەی بە هەڵە ئەزانی. هەر شێوەیەکی شەڵەژانێکی بۆ مارانْ بە دواوە بوو. قسەکەی ئەگەر لە ناو سینگیدا بشاردایەتەوە و نەیوتایەت، هەناسەی سوار ئەبوو. چونکە ئەبوو بە پەرژینی نێوان دوو دڵ.

دڵ و دەروونی عاشق بۆ مارانْ بێگانە نەبوو.

ئارەزووەکانی شێرۆ و ماهدەرۆێشی هەست پێ ئەکرد. هەم ئەوەش کە خۆی لە شێرۆ بە نزیک ئەزانی. دەسڕی هەورێشم ئەگەر هەمووانی لە شێرۆ دابڕیایەت، مارانْی بە شێرۆوە ئەبەستەوە. عەشق، ڕێزی ئەو پردانەی کە بۆ بەئاکام گەیشتن بە سەریاندا تێپەڕیوە، ئەگرێ. بەڵام ئەگەر مارانْ بێباکانە زمانی بکردایەتەوە و پەیامەکەی شێرۆی بگەیاندایەت،

کێ ئەڵێ کچە بەو نیوەشەوە بە هەوای ماهدەرۆیش پەتی نەئەپچڕاند؟ ئەگەر بڕۆیشتایەت، ڕەدوو بکەوتایەت -کە بە دڵنیایی وا ئەبوو- بەیانی چی ڕووی ئەدا؟ بڵقیس و گوڵمحەمەد و کەلمیشی کاتێکە ئاگادار ئەبوون و قاڵ ساز ئەبوو، چی؟ ماراڵ ئایە ئەیتوانی هەڵچوونی دڵی بڵقیس، گڕگرتنی ئەو ببینێ و خۆی ڕابگرێ؟ پرچ ڕنینەوەی بڵقیس، ڕیش ڕنینەوەی کەلمیشی، گرمۆڵە بوونی گوڵمحەمەد و نیگا تیژ و ملۆزمەکانی ببینێ و دیسانەوەش خۆی ڕابگرێ؟ ئایە گومانیان لەو نەئەکرد؟ بەد گومان ببن یان نەبن، ئایە ئەو ئەیتوانی ئاگرێک لە دڵی هەموان داگیرسێنێت و خۆی لە قەراخێکەوە، بە بێ هەر اوهوریا، سەیریان بکات؟ ئەم دووروویە لەدەس ماراڵ نەئەهات. ئەی چی؟ لەم کاتەدا چی ئەبوایە بکردایەت؟ حەسابی ڕۆژ و ڕۆژگاری خۆی چی لێ ئەهات؟ ماراڵ تازە بۆ ئەم هێلانەیە فڕیبوو. حەزی نەئەکرد ئاژاوە ساز ببێ هەتا ئەو جێگیر ئەبێ و خۆی ئەگرێ. ئارامیی ئەویست. ئاژاوەی نەئەویست. شەپۆلی تووڕەیی لە ماڵەکەدا بەرپا ئەبوو. هێمنی ئەویشی تێک ئەدا. ئەگەر هەستیان پێ بکردایەت ئەو چەپکە گوڵەکەی داوە بە ئاوا، ئەوسا چی ئەبوو؟ چۆن ئەیتوانی سەیری خەڵکی ماڵەکە بکات؟ ئایە دیسانەوەش ڕێگەیان ئەدا لەوێ بمێنێتەوە و، دەرفەتی ئەوەیان پێ ئەدا چاو ببڕێتە چاوی خانەخوێکانی؟ ماراڵ دەربارەی ڕق ئەستووری تیرە و هۆزی خۆی، هەم دەربارەی ڕق و خوێن لەچاو بوونی کورد و بەلووچ هەندێ شتی ئەزانی. چارە نەئەما، مەگەر ئەوەی خوێنێک بکرێ. ئەوەندە بەس بوو، ماهدەرۆیش بکەوێتە بەر پلی گوڵمحەمەد.

بەڵام تۆ سەیری ئەو دێوانەیە بکە چەند نەترسانە خۆی ئەدا بە ئاو و ئاگردا!

سەیری شێرۆ بکە! ماراڵ ڕووی تێکرد. کچە سەری

چەقاندبووە ناو لێفەکە و کپ ئەگریا. سەیرە! کە چەن زوو دیوا و دیو بوو! مەگەر ئەو نەبوو ساتێک لەمەوەبەر بە سەروبەچکی مارانْدا هەڵئەگەڕا! مەگەر ئەو نەبوو قاقاکانی لە ترسی گوڵمحەمەد لە گەرووی‌دا ئەخنکاند؟ چی ڕووی دابوو ئەی کە لە ساتێک‌دا ئەو هەموو خرۆشی شەوق و هەڵخە و داخەیە جێی خۆی دابوو بەو غەمە دڵتەزێنە؟ چەن پاکیزە! وەک منانْێک: چەندە ناسک و تەرچک بوو. ئەتوت دڵی لە بلوور بوو. مارانْ خوشکانە خزایە تەنیشتیەوە و دەستی هێنا بە خەرمانەی کەزیەی‌دا. پاشان سەری بردە بن گوێی، ماچی کرد و وتی:

ــ سووچی من نییە شێرۆ گیان، لێم زیز مەبە. قسەیەکم لە دڵدایە، جەربەزەی وتنیم نییە. دڵم لە لای تۆیە، بەڵام چی بکەم کە ئەترسم. جا کەوایە تۆ شتێک بڵێ. هەر چیت هەیە باسی بکە، بەڵکوو بە وشەیەک بتوانم لەگەڵت بکەوم. دیارە شتێکت لە دڵدایە، بەڵام باسی ناکەی. زمان ئەپارێزی! بە غەوارەم ئەزانی. پێت ئەڵێم وا بیر مەکەرەوە. منیش وەک تۆم. دڵت ئەخوێنمەوە. بەڵام حەز ئەکەم لە زمانی خۆتی ببیسم.

شێرۆ گریانی بڕانەوە و بێدەنگ بوو. مارانْ چاو و گوێی لەو بوو. شێرۆ لەوە زیاتر نەیتوانی خامۆش بێ. لێوی ئەگەر نەبزواندایەت، غەم لە سینەی‌دا ئەتەقی. بە فینگە فینگی گریان نەئەکرا. ڕیسوایی بێهوودە. سفرەی دڵی ئەبوایە بکاتەوە. کە وا بوو، کپ و لەسەرخۆ وتی:

ــ ئەوا حەوت شەو زیاترە چاوەڕوانیم. چاوەڕوانی تەتەرەکەی، پەیامەکەی، کات ئەژمێرم. بەڵام هیچ هەوالْێکی نییە. چاوم بڕیوەتە بایش، بەڵام هیچ، هەر هیچ. هەموو شەوێک لە دەرەوە ئەخەوم بەڵکوو بێتە سەر جێگەم، بەڵام هیچ. تا نیوەشەوان چاو لێک نانێم، بەڵکوو دەنگی پێی بێ،

بەڵام هیچ. هەموو ئێوارەیەک ئەچمە سەربان و بە هەموو لایەکدا چاو ئەگێڕم، بەڵام تۆزی سمی ماینەکەشی نابینم. ئەچمە سەر کارێز، بەڵام تارماییەکەشی بەبەر چاومدا تێناپەڕێ. هیچ، هیچ، هیچ. سەیری پێکەنینەکانم مەکە. دڵم شەڵاڵی خوێنە. گەرووم خەریکە بای غەم ئەیگرێ. تۆ کە هاتی دڵم کرایەوە. وتم هاوڕێ و هاوەمێکم دەستکەوتووە. بەڵام وادیارە تۆش قسەکانم بە هیچ ناگری. دڵم ئوقرەی نییە کچی خاڵۆ، بە جەوانی عەلیئەکبەری حسێن سوێند بێ. لە خوا ئەپاڕێمەوە هەواڵێک، پەیامێکی لێ ببیستم. هەر قسەیەک بێت. هەر هەواڵێک. دڕدۆنگ بووم. کاتێک وتت ئەزانی چیم لە دڵایە، وام زانی ئاگات لە بار و ڕۆژم هەیە. بەڵام ئەوا...

کچە بێدەنگ بوو. جارێکیتر غەم گەرووی گرت. ماراڵ تیامایەوە. باش ئەیزانی شێرۆ چی ئەکێشێ. بەردێکی گەرم نرابووە سەر جەرگی. لە ناخەوە ئەسووتا. ئەیتوانی چی بکات؟ ماراڵ ترسی لە خۆی ڕادا. چی ئەبێ با ببێ. خوای ئەکرد ئاسمان بە سەر زەوی‌دا ئەڕووخا. پرسی:

ــ دڵدارەکەت ماهدەرۆیشی ناوە؟

ــ دەم خۆش خاڵۆزا. ماهدەرۆیش. بەدڵ حەز ئەکەم دەمت ماچ بکەم.

ماراڵ وتی:

ــ ئەوم بینی.

خڕە بەردێک بۆ ناو مەنداوێکی خامۆش. شێرۆ هەڵبڵۆقایەوە، ئەژنۆی نا بە ئەژنۆی ماراڵەوە و بە پەلە پرسی:

ــ لە کوێ؟ کەی؟ ها؟ چ کات؟

ماراڵ هێوری کردەوە:

ــ لەسەر ڕێگە، ئێوارە درەنگان. لە بەر چاخانەی هیممەت ئاوا.

ــ ناسیت؟

ــ خێڵاتی هەیە ماهدەرۆیش نەناسێ؟ بەڵام من سەرەتا باش نەمناسیەوە.

ــ ئەو زانی تۆ بۆ ئێرە، بۆ گوندی مە دێی؟

ــ پاشان زانی. کاتێک کە من پرسیاری ئێرەم کرد.

دەی پاشان کە زانی چی وت؟ چی کرد؟

ــ تا نزیکی ئێرە لەگەڵم هات.

ــ تا کوێ؟

ــ تا پشت ئەم گردە. پاشان سەری ماینەکەی وەرگێڕا و ڕۆیشت.

ــ ڕۆیشت؟! بە بێ هیچ گفت و گوتەیەک ڕۆیشت؟

ــ هەندێ شتی وت.

ــ هی چی؟ هی کوێ؟

ــ هی تۆ. ئەویش خولیای تۆی لەسەردا بوو.

شێرۆ، بە بێ ئاگا، پەنجەکانی مارااڵی گرتبوویە ناو دەستی و گۆنای گەرم و گڕگرتووی خۆی پێوە لکاندبوو. مارااڵ تەڕایی گەرمی فرمێسکەمانی کچەی لە سەر پێستی هەست پێکرد. پەنجەی خۆی لە ناو دەستی شێرۆ هێنا دەرێ؛ بەڵام شێرۆ ئاگای لە خۆی نەبوو. تینوو بوو. دەستەوەستان بوو. بەردەوام خۆی ئەکرد بە قوربانی مارااڵ:

ــ خاڵۆزا گیان، بە قوربانی تاڵی قژەکانت بم. مەهێڵە براکانم بزانن. گوڵمحەمەد. بڵقیسیش. هەموو. هەموان. زیوەر. هەموان.

مارااڵ بیری کردەوە ڕەنگە باشتر ئەوەیە لەوە زیاتر نەڵێ و لێرەدا ببڕێنێتەوە. بەڵام ڕوون نەبوو چ هاندەرێک وای لێکرد درێژە بە قسەکانی بدات. شێرۆی ئارام کردەوە و وتی:

ــ هێشتاش ماوە خۆت تێک مەدە.

پرسیاری بەپەلەی شێرۆ دەرفەتی پێ نەئەدا. مارااڵ وتی:

ـ پەیامێکیشم بۆت هەیە.
ـ چ پەیامێک؟
ـ نیشانەیەکی بۆ ناردوویت.
ـ نیشان؟ چ نیشانەیەک؟
مارأڵ، دەسرە هەورێشمەکەی لە ناو یەخەی هێنا دەرێ و تەڕایی ئەو فرمێسکانەی بە گۆنای شێرۆدا بڵاو ببونەوە، سڕییەوە و لە بەردەمی کچەدا ڕایگرت و وتی:
ـ فێڵەباز گوڵاویشی لێداوە!
شێرۆ دەسرەکەی لە ناو دەستی مارأڵ فڕاند و بە دزیکەوە بۆنی پێوەکرد. هەستی کرد تڕپەی دڵی خۆی ئەبیسێ. دەستەکانی کەوتنە لەرزین و لێوەکانی کەوتنە فڕین. حەزی ئەکرد مارأڵ بگرێتە باوەش و سەروبەچکی ماچ باران کات. حەزی ئەکرد لە ناخی دڵەوە قاقا پێبکەنێ. بەڵام خۆی ڕاگرت. شەرم لە مارأڵ و ترس لە گوڵمحەمەد. چۆن بوو، هەر وا مایەوە. وشک بوو. چاوەکانی لە سەر ڕێگە لەنگەریان گرت. گلەیی. کێشە. ڕەنگیش بوو سەری کۆڵدانی نابووە سەرشانی؟ زۆری پێنەچوو، هاتەوە بە خۆیا و سەیری مارأڵی کرد. چاوەکانی چاوەڕوانی پەیامێک بوون کە ئەبوایە لە لایەن مارأڵەوە پێیبگات. مارأڵ وتی:
ـ سەیزوشەو، لای سەرچاوەی کارێزەکە. مانگ هەڵات. ناسنامەکەشت لەگەڵ خۆت بەرە. ئەو وتی!
مارأڵ چاوەڕوان بوو شێرۆ لە خۆشیاندا هەڵخاتەوە. بەڵام کچە وای نەکرد. بە بێدەنگی مایەوە و چووە ناو بیرەوە. وەک بڵێی لەپڕ، لەکاتی پەڕینەوەی خرۆشانیدا، گەیشتبێتە هەڵدێرێک و مابێتەوە. ئێستەکانی قوولایی هەڵدێرەکەی بەچاو ئەدی. خێرایی بیر! فڕینی خەیاڵ. خامۆشی بێ پایان بوو. ئێستە چی؟ چی ڕوو ئەدات؟ شێرۆ خۆی بێدەنگیەکەی شکاند:

ـ تۆ ئەڵێی چی بکەم؟

بڵقیس لە دەرگای ماڵی گوڵمحەمەدەوە هاتەدەر و چووە هۆدەکەی خۆی.

مارا لە سەر پشت ڕاکشا، بەلەکی دەستی نایە سەر تەوێڵی و چاوی بڕییە بنمیچی ئاسمان. وەڵام، دژوار بوو. وتی:

ـ چی بڵێم؟ خۆت بیری لێبکەرەوە. ئەبوایە پێشتر بیرت لێ بکردایەتەوە.

شێرۆ بە خامۆشی مایەوە. خامۆش و وڕ. ئەژنۆکانی گرتە باوەش و گوێی دایە دەنگی ترسێنەری شەوی بیابان.

مارا ئیش بێدەنگ بوو و لە قوواڵایی تەماویی خەیاڵی خۆیدا کەوتە سووڕانەوە. هاتەوە بە خۆیدا. جیا لەم و لەو. بەدەر لە شێرۆ و ماهدەرووێش. مارا، ئێستە لە بەر دەمیا بوو. مارا، بەرامبەر بە ماهدەرووێش. مارا، ژنێک، کچێکی زیندوو و خرۆشان. مارا ڕووڕاست و یەکڕوو. مارا بێباک. مارا دەشتەکانی کەلیدەر. داژووت، ئەهەژا، سووڕی ئەدا و لەکەس نەئەترسا. مارا، غەزاڵێک کە هیچ چاوێک نەی ئەتوانی بیبینێ. دوور لە چاوان، لەپەنای ڕوخساری خۆیدا شاردرابوویەوە. بەڵام سەری ئەکرد بە هەموو لایەکدا، ئەیویست سەر لە هەموو شتێک دەربهێنێ، هەموو حەزێکی پەرە پێئەدا و لە هیچ گەردیلەیەک خۆی نەئەبوارد. هەمان کچی عەبدۆس بە ڕاشکاوی و تێڕادیوی سەری هەڵێنابوو و ئەیویست بزانێ دلاوەر ئێستە چی ئەکات؟ ئەو، ئەم شەوانە چۆن ئەکا بە ڕۆژ؟ بەڵام بەمەوە نەئەوەستا؟ بێباکانە لەوە ئەگەڕا: ئەی گوڵمحەمەد ئێستە چی ئەکات؟ خەیاڵی بە کام ڕێدا ڕێ ئەکا؟

ڕاستەکەشی، گوڵمحەمەد چی ئەکرد و خەیاڵی بۆ کوێ فڕیبوو؟

گوڵمحەمەد، سەرەڕای ئەو هەموو شەکەتیە خەوی لێ

نەکەوتبوو. پێڵوەکانی تۆراوی خەو. ماندوێتی لەش نەیتوانیبوو لە دڵەڕاوکێی دەروون دووری خاتەوە. لە لای زیوەرەوە ڕاکشابوو، لێفەکەی لادابوو، ئەژنۆی چەپی هەڵێنابوو و دەستەکانی خستبوویە ژێر سەری و لە کونەڕۆژنەی بنمیچەکەوە چاوی لە بازنەی داخراوی تۆپەڵێک ئەستێرە بوو:

ئەستێرەی ئاسمان، ئەبژێرم ئەمشەو
وەرە سەر جێگام، چاو ناچێتە خەو

زیوەریش نەخەوتبوو. یان خەوتبوو و گوڵمحەمەد باوەڕی نەئەکرد ئەو نووستبێت. زیوەر وەکوو تانجی بۆنی ئەکرد، بارودوخێ هەست پێ ئەکرد و ئەوەندە تەوەزەل و فرەخۆر نەبوو کە هەتا ڕاکشا، خەوی لێبکەوێ. سەرەڕای ئەمەش گوڵمحەمەد وریا بوو کە دەست و پێی لە زیوەر نەگیرێ و -ئەگەر خەوتبێ- ڕایچڵەکێنێ. ئارام لە ناو خۆیا ئەتلایەوە و هەناسەی پەنگ خواردووی ناو سیەکانی نەرم و بێدەنگ لە لووتیەوە ئەدا دەرەوە.

فانۆسی لای دیوارەکە، لە سەر دەسکاوەنەکە پرتەپرتی بوو و تۆزێک لە دیوارە قورم گرتووەکەی ڕوون ئەکردەوە و گوڵمحەمەد ئەیتوانی ئەو پووش و پەڵاشە ببینێ کە لە قوڕی دیوارەکەوە هاتبوونەدەرەوە. لە درزەکانی وردبێتەوە و لە تاریک و ڕوونی ئەو تیشکەی ئەیدا لە دیوارەکە، بیچمی سەیر و سەمەرەی گیانەوەران بهێنێتە پێش چاوی خۆی. دڵەڕاوکەی بێهوودە. چاوەکانی ئەبڵەق و وشک، ماندوو بوون.

گوڵمحەمەد لە سەر پشت ڕاکشا و کەوتە سەیرکردنی بنمیچەکە. زیوەر هاتە دەنگ و وتی:

ــ چیتە ئەمشەو؟ ئەستێرەکان ئەژمێری یان مار گە ستو تی ؟

تەشەرەکەی زیوەری وەرگرت و هیچی نەوت گوڵمحەمەد. دیسانەوە ڕاکشایەوە. زیوەر وتی:

ـ چیت خواردووە ئەوەندە ئاوکێشت بێ؟

گوڵمحەمەد ئەمجارەش وەڵامی نەدایەوە، بە ڕووا تلا و پێڵووە وشکەڵاتووەکانی لێک گووشا. زیوەر هەڵسا بۆ ئەوەی دەمێک تەڕ کات، لەو ناوەدا نیگایەکی بۆ دەرەوە، بۆ مارانڵ و شێرۆ هاویشت و گەڕایەوە سەر جێگاکەی بە بێ ئەوەی هیوای ئەوەی هەبێ خەوی لێبکەوێ. لە سەر پشت ڕاکشا و بیری چوو بۆ لای مارانڵ: ئەو ئێستە بیر لە چی ئەکاتەوە؟

مارانڵ هێشتا وڕ بوو. دەستەویەخەی غەریبی خۆی. دڵی باوکی ئەویست. عەبدۆس. تەنهایی و تاریکی. لە بەرەگەی ڕوانینی مارانڵدا، پاش بەیانی و ڕۆژان و شەوانی پاشتر، وەکوو دالانێکی تاریک و درێژ خۆیای ئەکرد. دالانێکی ون و لێڵ. ڕۆژان و شەوانی نامۆ بە هەوایەکی ئاڵۆز و خۆفناک لە هەزار لاوە. کەسێکی ئەویست دەستی بگرێت و بیبا بە ڕێدا. بڵقیس ئاخۆ ئەو کەسە بوو؟

شێرۆ سەری بڵێند کرد و وتی:

ـ تۆ هێشتاش بەئاگای؟

مارانڵ پێی وت:

ـ تۆ بۆ ناخەوی؟

شێرۆ وتی:

ـ چاوم لە مانگە هەڵبێ.

مارانڵ وتی:

ـ ئەمەش مانگ.

دوو کیژ، دوو مانگ ڕوویان کردە مانگ. مانگ لە نێوانی دوو ترۆپکی دووبرارانەوە، سەری دەرهێنا. خەرمانێکی گەورەی گەنم. خڕ. خاڵخاڵاوی، تۆزێ شینکی و مەیلەو بەنەوش. هێشووی گەییوی گەنم.

ـ بخەوە. بخەوە ئیتر. کازیوە وا لە ڕێیە.

بەندی سێیەم

کازیوە. سروەی دەمەو بەیانی نەیشاپوور.

بڵقیس چاوی هەڵبڕی، لە سەر جێگەکەی دانیشت و لە دەرگانەی دەرگاکەوە سەیری دەرەوەی کرد. هەوای دەرەوە خۆڵەمێشی بوو. پاک و زەڵاڵ. ئەتوت هەوا لە ئاوێکی خۆڕدا خۆی شۆردبوو. وسڵی دەرکردبوو. بڵقیس هەڵسا و پێش هەموو شتێک جێگەکەی کۆکردەوە و لای دیوارەکە داینا. پاشان لە کاتێکا کراسەکەی ڕێک ئەکرد لە دەرگاکە چووە دەرەوە. قەرەئات لە سەر ئاخوڕەکە ئاوڕی لێدایەوە و بە نامۆییەوە سەیری کرد. بڵقیس نیگای لە نیگای ئەسپەکە وەرگێڕا. مارااڵ و شێرۆ لای یەکەوە خەوتبوون. پاکیزەیی کچان لە خەودا، سۆزی بڵقیسی وروژاند. زیوەری بانگ کرد. جارێکیتر. ئەمجارەیان زیوەر وەڵامی دایەوە. بڵقیس هەر وا کە پشتی لە دەرگای ماڵی گوڵمحەمەد بوو وتی:

ــ لە بیری چادا بە! من ئەچم دەست و چاوم بشۆم و ئاو بهێنم.

بڵقیس ئەمەی وت. ماوەی ئاوی مەشکەکەی کردە ناو کتریەکە و کەوتە ڕێ.

ناو گوند چۆڵ بوو. قووقەی کەڵەشێرێکیش تەنانەت لە گومەزی بانەکانەوە نەئەهات. بڵقیس، نەرم و بێدەنگ ئەچوو

بۆ لای ئاوەکە. پێلاوی لە پێدا نەبوو و قاچەکانی بە سەر خاکە با هێناوەکەی کۆلان‌دا تێ ئەپەڕی. دیوارە کورتەکەی بڕی و گەیشتە دەرەوەی گوند. جۆگەلە ئاوێکی باریک، وەکوو مارێکی چەماوە، ڕاکشابوو. بلقیس بە بێ چێژ وەرگرتن لە بەیانی و لە هەوای پاک و لەو بێدەنگیە مەزنە و، بە بێ ئەوەی هەست بە تازەیی و سازگاریی ئاوەکە بکات بەرەو سەرچاوەی کارێزەکە کەوتە ڕێ. ئەم شتانە لە لای کۆن ببوون و ئیتر چاوی نەئەگرت. لە هەموو ئەمانە، بلقیس تەنها ئاوی خاوێن و فێنکی حەز لێبوو لەگەڵ نانی بڕێشکە و مەڕێ دووگ چەور و گوان پڕ لەشیر. بە گەنجێتی، هاشاولێ ڕانێکی تینوو بۆسەر ئاو، ڕەنگە لە لای جوان و لە بەر دلان بوو. بەڵام ئەمڕۆ وانەبوو. ئەمڕۆ، شیری گوانی بزن لە لای ئازیزتر بوو هەتا بەگوان گەیشتنی کاژیلەیەک. لە ڕابردوودا، ئەویش ئاسمانی خۆش ئەویست، چونکە ئەو شەوانە، ئەویش بە یادی یارێک شەونخوونی ئەکێشا و ئەوە ئاسمان بوو کە ڕازی سینەی بلقیسی ئەزانی و؛ ئەستێرەکان بوون کە ئەو یەکە یەکە لێیان ئەگەڕا و ئەیانی ژمارد.

لە چاوی مرۆڤی دەشتەکی‌دا هیچ شتێک سروشتی‌تر لە سروشت نییە. چەم و دەشت و ئەستێرە؛ ئەسپ و ئاسمان و ئێوارە. بەڵام لە هەمان کات‌دا کە چاوی دەشتەکی ئاسایی ئەنوێنێ، لەگەڵ ناخی‌دا پەیوەندێکی سەیری هەیە. ئەم پەیوەندە نەک بە تەنها لە جوانی ڕەنگاورەنگی سروشتەوە، بەڵکوو لە پەیوەندی دەست و دەمی دەشتەکیەوە لەگەڵ هەور و دەشت، لەگەڵ باهۆز و گەردەلوول، لەگەڵ خاک و ئاسمان، لەگەڵ خۆر و سەرما، بەدەست دێ. ئەم پەیوەندییە لە حەوای دەم و سروشت‌دا نامێنێتەوە؛ تێ ئەپەڕێ. ئەبێ بە ئاوێزەی گیان. ڕوانگەی جوانی خوازی ڕۆح، پەنای ئەوین، چ جایە لە عەشق‌دا تاو ئەداتەوە.

عەشق. هەر ئەوەندە بەسە کە سروشت بە قوولایی گیان‌دا ڕۆچێ. تێکەڵاوی سروشت و گیان. تێپەڕینی خۆر بە سەر دەریادا. بەڵام ئەمە -بەجیاوازییەوە- بە دەشتەکیە، کەی، چی داوابکات. شێرۆ لە شەو و ئەستێرە و کێو، لە دەشت و هەتاو داوای عەشقی ئەکرد، پەیامی عەشق. بەرخ بە عەشق خۆی ئەکێشێتەوە، ئەسپ بە عەشق ئەحیلێنێ و وشکسالّی تینوێتی عەشق توندتر ئەکات:

«نان ئەگەر ئەخۆم بۆ ئەوەیە کە گیان بە گوڕەوە لە پێناوی عەشقدا دابنێم.»

بڵقیس بەڵام لە خاک و بای بیابان‌دا، عەشقی لە بیر بردبۆوە. زیندوو بە عەشق، لە جۆرێکتر. عەشقێکی بەرینتر، تەنانەت ئەکرا بوترێ، قوولّتر، عەشقێکێ ئاوێتە بە خۆی. لەو جۆرەی کە چاویش ئەیبینێ؛ نەک تەنیا دڵ. حەساب ڕۆشنە؛ یەکەم دەمە. دەم نانی ئەوێ. غەمگین بوونی دڵ کاتییە. جوانی نەمرە. سەرەتا ئەبێ توانای بینین و بۆن کردنمان هەبێ، ئەبی گیانمان تێدا بێ؛ گیانیش بەستراوە بە نانەوە. کە وا بوو نان! یەکەم نانە. بڵقیس لە پانتایی بەرینی وشکی بیابان‌دا، پێش هەموو شتێک بیری لە نان ئەکردەوە. نان و باشتر وایە برژاویش بێ. بۆیە ئاسمان لە پێش چاوی بڵقیس‌دا ئەوکات خۆش بوو کە ببارێ و، ئەستێرە لە پاش بارینێکی بەلیزمە خۆش بوو. هەور، تەڕی خۆش بوو، نەک گەمەکردنی لە سەر ڕووی مانگ. کازیوە ئەوسا خۆش بوو کە مرۆڤ چاوی بە سەر سەوزەڵانی‌دا هەڵبێنێ. هیوای تێربوونی ڕان. جوانیی ئاو نەک لە زەڵّیەکەی‌دا، بەڵکوو لە زۆرییەکەی‌دا بوو. خۆزگە قوڕاوی بوایەت، بەڵام زۆر و بەلێشاو بوایەت. دەبا ڕووباری شێت منالّێکم لێ بسێنێ، بەڵام تینوێتی خاک دامرکێنێ. ئەم ئاو و خاکە جگەرگۆشەی زۆریان بردووە، بەڵام ئەم زەمینە و، زمانی ئێمە هێشتاش تینووە. بە تینوێتی ماوینەتەوە.

ئاو زەڵاڵ بوو، بەڵام کەم بوو. بڵقیس لە لێواری جۆگەلەکە دانیشت و مەشکەی بەتاڵی لە ئاوەکەدا خەواند. ئاو، ئارام ئارام خزایە ناو جەوەنەکەوە، ورگی مەشکە وردە وردە بەرزەوە بوو. وەکوو ئەو کاتەی قەساوەکان بە زەل فوو ئەکەنە ئاژەڵی سەربڕاو. جەوەنە پڕ بوو. بڵقیس مەشکەی لە جۆگەکە هێنایە دەرەوە، ملەکەی بە سیرمە توند گرێدا و لە سەر عەرزەکە داینا. پاشان سەر قۆڵەکانی هەڵدایەوە و دەستی خستە ناو ئاوەکە. شۆردنی ڕوو. فێنکی ئاو لە سستی خەوی هێنایە دەرێ. سروەی فێنک تەڕیی ئاو لە سەر ڕوخسار و دەستەکانی وشک ئەکاتەوە. هەڵسا، پەتی جەوەنەکەی دا بە شانیدا و بەرەو ماڵەوە کەوتەوە ڕێ. هەوا هێشتاش تاریک و ڕوون بوو؛ دیوارەکانی گوند خۆڵەمێشی. کاری ڕۆژانەی بڵقیس دیار بوو. ئەبوایە گەنجەکان لەخەو هەڵسێنێ -زیوەر خۆی هەڵسابوو و چا و نانی ئامادە کردبوو- بۆ ئەوەی دەستوچاویان بشۆن. گوڵمحەمەد مشتێ ئاوی ئەدا بە دەموچاویدا، ناوچەوان و سمێڵەکانی بە قۆڵی کەواکەی وشک ئەکردەوە، نانی بە وشترەکەی ئەدا و لەپاش هەموان ئەهاتە سەر سفرەکە. بەپەلە و شەڵەژاو چەن پاروویی هەڵئەدا و ڕائەبوو:

ــ دەستکاڵە و داسەکان لە کوێن؟

ــ وا لەوێ، لە پشت باوڵەکە.

ــ هەڵسن! دروێنە بە فێنکی بەیانی خۆشە. هەڵسن!

زیوەر، قایشەکەی گوڵمحەمەدی هێنا بۆی و بڵقیس کەوتە بەستنی بوخچەی توێشەبەرە. گوڵمحەمەد کەمەرەکەی بەست و چوو بۆ لای وشترەکەی. کورتان و دارەبەنی لە وشتر نەنا.

ڕێگەکەیان ئەوەندە دوور نەبوو. لای سەرووی گوند، لە سەر گردێکی نزم. کێڵگە لەوێ بوو. گوڵمحەمەد وشترەکەی دەنگ دا. پاتاڵ ڕاست بۆوە و کلکی ڕاوەشاند. گوڵمحەمەد

ڕەشمەکەی دا بە شانیدا و وتی:

ــ گۆزەی ئاوەکەتان لە بیر نەچێ!

ڕەشمەکەی ڕاکێشا و بەرەو دەرەوەی دێ، پێی نا بەرەو کێڵگە.

ماراڵ و شێرۆ، هەر وا لە لای یەکەوە وەستابوون. بڵقیس کە کەوتبوویە ڕێ وتی:

ــ ئێوە بۆ خۆتان ئەخڵافێنن؟

شێرۆ وتی:

ــ ماراڵ چی؟ ئەویش...

ــ ئەی بۆ نا، ئەو خۆ بێگانە نییە. ئەویش بابێ.

نیگای ماراڵ لە سەر قەرە بوو. شێرۆ وتی:

ــ دەبڕۆ زینی کە ئیتر!

ماراڵ دوودڵ بوو. چاوی بۆ گوڵمحەمەد گێڕا، شۆپی دیار نەبوو. بە وشترەکەیەوە لە پشت گومەزی ماڵەکان ون ببوو. بڵقیس لە پشت دیوارەکەوە سەیری کردن. زیوەر گۆزەی ئاوەکەی گرتبوو بە سەر دەستیەوە و لە درزی نێوان دیوارەکە دەرباز ئەبوو. بڵقیس وتی:

ــ ئێوەش لەوە زیاتر دوا مەکەون، خەریکە خۆر هەڵدێ.

زیوەر لە ژێرەوە سەیرێکی ماراڵ و شێرۆی کرد، لە بەر خۆیەوە پرتەیەکی هات. بە قەراخ دیوارەکەدا ڕۆیشت، بڵقیسیشی بەجێ هێشت و دوور کەوتەوە. ماراڵ، زینی خستە سەر پشتی قەرەئات، پێی لە ئاوزەنگی نا و بە شێرۆی وت:

ــ لە پشتەوە سوار بە. ئەگەر من هەبم هیچ ناڵێ.

شێرۆ دیوارەکەی دەور دایەوە و لە پشتی ماراڵەوە سواری ئەسپەکە بوو. ماراڵ لەغاوی ڕاکێشا و یەی کرد. بڵقیس، چارەکەی نان لە سەر سەر، هێشتا بە ناو کۆڵانەکەدا ئەڕۆیشت. قەرە پێی گەیشتەوە. شێرۆ دەستی ڕاکێشا و چاڕۆکەکەی لە سەر سەری دایکی هەڵگرت. بڵقیس ڕاما و

شێرۆ پێکەنی و بە نیگایەکی بۆ دواوە، دوور کەوتەوە. زیوەر بە بیستنی دەنگی ناڵی ئەسپەکە، لای‌دا و بە ڕێی خۆی‌دا ڕۆیشت. مارا‌ڵ، لەغاوی ئەسپەکەی کێشایەوە، قەرە خۆڵی کۆڵانەکەی بەسم هەڵکەند. مارا‌ڵ نەی ئەویست بەغار بە لای زیوەردا تێپەڕێ. بیری ئەوەی کە زیوەر پێی خۆش نەبێ، زیزی کرد. حەزی ئەکرد بەجۆرێک بە لایدا تێپەڕێ کە تووڕەی نەکا. ڕەنگە لێی ئەترسا! ئەم ترسە، هەندێ جار پۆشتێکی ڕێزلێنان ئەگرێ بە خۆیەوە. ملبەکوێنی و کوڕنش. هەستکردن بە تاوانێک کە نەتکردووە. تامەزرۆی بەخشین. حەزی وەرگیران. ئاشتکردنەوە لە شەڕێکدا کە هێشتا نەکراوە. گەدایی کردنی پێخۆشبوونی خەنیم. لانیکەم ڕەفتارێک کە ئەو پێی ناخۆش نەبێ:

«من هەم. بە ناچاریی هەم. بەدەست خۆم نییە. تۆش لە بوونم تووڕە مەبە. لێم بگەڕێ با ئاسوودە بم!»

بەڵام بۆچی ئەم هەستە سەیرە کەوتبوویە سەر سینگی مارا‌ڵ و گوشاری بۆ ئەهێنا؟ بۆچی گیرۆدەی خۆی ببوو؟ نەی ئەتوانی زیوەر ڕەچاو نەکات، بۆچی؟ بۆ نەیان ئەتوانی وەکوو دوو ژنی ئاسایی پێکەوە هەڵسوکەوت بکەن؟ چ جۆرە ڕەفتارێکی ئەبوا هەبێ کە زیوەر لەبەری گران نەبێ؟ بە چ شێوەیەک ئەکرا لە تەنیشت ئەم ژنەوە بە ئاسوودەیی تێپەڕ ببێ؟ ئەو سوار بوو و زیوەر پیادە. چی پێ ئەکرا یان ئەبوایە بیکردایەت؟ هیچ، هیچ کارێک. ئایە ئەیتوانی لە ئەسپەکە دابەزێت و پێشنیازی سواربوون بکات بە زیوەر؟ گریمان واشی کرد بکردایەت، ئایە زیوەر، سواری ئەسپەکە ئەبوو؟ نەء. ژنی گوڵمحەمەد لەوە بوغزنتر بوو کە بتوانێ بە ڕووی خۆشەوە لەگەڵ یەکێکی وەکوو مارا‌ڵ ڕێک بکەوێ.

«ئەی چی بکەم من؟»

«یەی کە! ئەمە تەنها کار و دواین ڕێگەیەکە کە هەموو

مرۆڤێک لە بەرامبەر خەنیمەکەیدا هەڵی ئەبژێرێ. یەی کە!»

تۆز و خۆڵی بن سمی ئەسپەکە نیشتە سەر سەروبەچکی زیوەر. غاردانێکی تووڕە. یەک مەیدان دوور کەوتنەوە. مارادۆ ئەسپەکەی خاو کردەوە. شێرۆ سەری بردە بن گوێی مارادۆ و وتی:

ــ نازە قەرە!

مارادۆ ڕاچڵەکا، بەڵام نەیهێنا بە ڕووی خۆیا. شتێکی لە سینگیدا نیشاندەوە. شێرۆ وەک بڵێی ڕەهەندەکانی خەیاڵی مارادۆی هەڵکۆڵیوە، بە تەشەرێکی زیرەکانەوە وتی:

ــ لە مادۆی مێردی یەکەمیشی باری بێبار بووە. منادۆی نەبووە.

مارادۆ دیسانەوە هیچی نەوت. بەڵام هیچ نەگوتن خۆی هەموو شتێکە. کە وا بوو ئەبوا شتێک بڵێ. سەرپۆشێک لە سەر بیری گومان. پاش بێدەنگیەکی شیاو وتی:

ــ چووزانم! چارەنووسی هەر یەکە و جۆرێکە.

شێرۆ وتی:

ــ لەبەر ئەمەشە لە لای دایکم ڕێزی نییە، ڕێز هیچ، بڵقیس لێی بێزارە. ناتوانێ بەسەوزی لە سەر زەوی ببینێ. ژنی خێڵاتی ئەگەر نەزۆک دەرچێ، ڕۆژی ڕەش ئەبێ. هیوای خەسوو، بە کوڕە. ژنی کوڕیش ئەگەر نەتوانێ کوڕیان بداتێ، وەک پەڕۆی پیس فڕێی ئەدەن. کچۆڵیەکیشی ئەگەر ببوایە دیسانەوە خۆی شتێک بوو. بەڵام ئەمە خوا لە بنەوە قفڵی لێداوە.

مارادۆ وتی:

ــ ئەو ڕەبەنە چ تاوانێکی کردووە؟ خۆ بەدەستی خۆی نەبووە. وای لێهاتووە ئێتر... ئێستە ئەبێ لە کام لاوە بڕۆین؟

ــ بە دوای گوڵمحەمەددا.

گوڵمحەمەد هێشتا زۆر لە گوند دوور نەکەوتبۆوە و ئەگەر تۆزێ دڵی خۆش بوایەت و سەیری هاڵاتنی خۆری بکردایەت، ئەیتوانی تیرێژی ڕِنگە تازەکانی ڕۆژی تازە ببینێ. ئەو ڕەنگانەی تێکەڵ بوون و دەم بە دەم ئەگۆڕان. ئەو ڕەنگانەی ئەتوت لە هەموو سەردەمەکان‌دا تەنها یەکجار ئەخولقان و یەکجار ئەمردن. ئەو ڕەنگانەی کە هیچکاتێک، لە هیچ شوێنێک‌دا یەکسان و یەکجۆر نەبوون. «سات» بوون، دەم بوون و بە هەناسەی خۆر ئەسووتان، لە ناو ئەچوون و لە هاڵاوی‌دا ئەتوانەوە. بەڵام گوڵمحەمەد دەرفەتی ئەوەی نەبوو هەتا دڵ بەو ساتانە بسپێرێ. لەم کاتەدا هەموو هەم و غەمی ئەوە بوو هەتا سروە وا بەڕِێوە، دەس بکا بە کار و؛ تا خۆر زۆر سەر نەکەوتووە و نەلکاوە بە تاقی ئاسمانەوە، پارچە زەوییەک بڕِنێتەوە. چونکە، ئەوسا کە خۆر ئەگەیشتە ناوەڕاستی ئاسمان، قورسایی گەرمای لێ دائەچۆڕِی و خەیاڵی ئەوەی نەبوو سەر خوار بکاتەوە. بە بێ جووڵە ئەمایەوە. مێمڵ و ملۆزم. بەو جۆرە بوو کە کەڵەکەی گەرما ئەڕِووخا بە سەر شان و ملی دروێنەوان‌دا، ئەخزایە ناو پێستیەوە و کەللەیان بە قورسایی تیشک قورس ئەبوو. وەکوو شتێکی هەڵواسراو. پێڵوەکان بە هۆی گەرماوە ئەهاتنەوە یەک، پشت پێڵوەکان ئارەقەیەکی لینجی لێ ئەنیشت و زمان بە مااڵشووەوە وشک ئەبوو. وشکی وشک. بۆیە بوو، دروێنەوانان، شارەزایانی کێڵان و کار، لە نیوەشەوەوە دەستیان ئەکرد بە دروێنە. لە نیوەشەوەوە هەتا چێشتەنگا؛ تۆزێکی مابێ بۆ نیوەڕۆ. لە گەرمادا دەسکی داسیان بەرئەدا، خۆیان ڕِائەکێشا بۆ سێبەری خەرمانەکە، نان و چایان ئەخوارد و سەریان ئەنایەوە و لێی ئەنووستن.

بەڵام گوڵمحەمەد خۆ دروێنەوان نەبوو. پارچە زەوییە دێم و سووتاوەکەشی خۆ کێڵگە نەبوو. گوڵمحەمەد پیاوی

دارەدەس و ڕەشماڵ و ڕان بوو، پیاوی ئەسپ و بیابان، پیاوی گورگ و سەگ و تروپکی تیژی کێوەکانی خوراسان بوو؛ نەک پیاوی کێڵان و کێڵگە و دێمەکار. پیاوی خێڵ بوو، پیاوی ڕێگە و خاک و چەم و هەڵبەز و دابەز بوو، نەک پیاوی هێلانە مێروولەیەک وەکوو دەرزیوەر. بەڵام ئەمەش ئیتر پێداویستیەک بوو کە بەشێک لە خەڵکی خێڵاتی لە تەنیشت پیشەی باوکانیان و بە دوای ئەوەی لە باپیران بۆیان ماوەتەوە، پارچە زەوییەک بە دێم بکێڵن و چەن مەنێک تۆوی پیابڕژێنن و بە هیوای بارینی باران چاوەڕوان بن. بنەماڵەی کەلمیشیش لەم بابەتە بوون. پێش جەژنی نەورۆز، کاتێکە ڕەوەند بەرەو ئارانی تاقی کۆچی کرد، گوڵمحەمەد لە گوند مایەوە و لە ڕەوەند دواکەوت. نیری لە وشتر بەست. گردی زۆرگی کێڵا، گەنمی پیاپرژاند و ڕۆیشت. ئێستەش گەڕابوویەوە درەوی بکات، ئەوەی کێڵابووی. بەڵام ئەوەی کە سەری لە خاک دەرهێنابوو گەنم نەبوو، مایەی غەم و پەژارە بوو. تەنک، لەڕ، کورت، سووتاو، بێدان و پەرپووت. ساقەتەکان نەئەهاتن بە دەستەوە و گوڵەگەنم -ئەگەر گوڵێکی پێوە بوایەت- بێدان و سووتاو بوو و سەیری سەرتاپێی کێڵگەت ئەگەر بکردایەت کەچەڵ بوو. بەڵام ئەو کەسەی تۆو ئەچێنێ چاو لە ڕێیە بەرهەمەکەی کۆکاتەوە. هەر چەن ئەو کارە بایی ڕەنجەکەشی نەبێ! بەر و باری -هەرچەن هێشووی پووکیش بن- ناتوانێ لە سەر عەرزدا بەجێ بهێڵێ. لەم ڕووەوە ڕژد و دەستقووچاوە. ئەزانێ ئەگەر دەستی کاری ڕۆژانەی، لەبری کۆکردنەوەی بەروبوومی بێبەر، بە خەڵکیتر بفرۆشێ، سوودێکی زیاتری دەستئەکەوێ. بەڵام واناکات. بەرهەم -هەرچەند زۆرکەم- هی خۆیەتی و هەر ئەمەش کوێری ئەکات. ناتوانێ لێی بگەڕێ. نیگەرانی دڵ پێبەستن. هەر چی و هەر چۆن بووە ئەیەوێ بەرەنجامی ئارەقەی ناوچەوانی لە زەوی خڕ کاتەوە. ئاسوودە ئەبێ ئەوسا

کە بارەکەی کۆکردەوە. نیگەرانیەکانی ئیتر تەواو ئەبن. غەمی ئەبێ بەیەک: نەداریی! ئەمجار بیری ڕێگەیەکیتر ئەگرێتە بەر. هەوڵدانێک لە ڕێگەیەکیتردا. بەڵام نیگەرانی ئەو پاشەکەوتە نییە. ڕابرد، ڕۆیشت. ئەمجار ڕۆژی نوێ، ڕۆژێکی نوێ.

گوڵمحەمەد، هەوسارەکەی لە ملی وشترەکە ئالاند و سەیرێکی مەزراکەی کرد. غەمێکی لە دڵی خۆیدا هەست پێکرد. سفرەی بەتاڵ. کەواکەی داکەند، داسی هەڵگرت و کەوتە دروێنە. تەڵە گەنم لەوە تەنکتر بوون بە دەمی داسەوە ببن. گوڵمحەمەد داسەکەی دانا. تووڕەییەکی پەنگ خواردوو و غەمێکی دڵشکێن ئازاری ئەدا. دەستکاڵەی هەڵگرت و کەوتە ڕنینەوەی ساقەتە باریک و چیڕەکەی گەنم. شەرمی لە خۆی ئەکرد. نە ئەو دروێنەوان و، نە درەو درەو بوو. دروێنەوانەکانی کێڵگەکانی خانەکانی دیبوو کاتی دروێنەکردن لە بن یاڵی گەنمدا ون ئەبوون. لە ڕووبەرووەوە ئەگەر سەیرت بکردایەت گوڵە گونم بوو لەپەسا بە لایەکدا لار ئەبوویەوە و ئەدرا بە عەرزا؛ بە بێ ئەوەی خاوەن دەس و داس ببینرێ. ئێستە، ئەوا خۆی ئەبینی کە دانیشتووە، وەکوو ژنان و باڵای ئەو گەنمەی لە بەر دەستی دایە بە زۆر لە بست و نیوێک تێ ئەپەڕێ. ئەو جۆرە درەوکردنە شیاوی پیرێژنی کوێر و پەککەوتە بوو، نەک هی پیاوانی گەنج. بەڵام چۆن ئەیتوانی دڵی لێهەڵکەنێ؟ هەر گیز! چەند دەستوپێ گرن ئەم وردە و پردانەی ژیان! مەگەر ئەم پارچە زەوییە هەر هەمووی چەن مەن بەری پێوەیە؟ بە دڵنیاییەوە کەمتر لەو تۆوەی تیا چێنراوە. ئەویش لەپاش چەندەها ڕۆژی بێگاریی.

ئەی بۆ ناتوانی چاوی لێ بپۆشی؟

نەی ئەزانی. گوڵمحەمەد خۆیشی ئەمەی نەئەزانی. بە دوای بیانوودا ئەگەڕا. قەڵس بوو. ڕەنگە ئەگەر جووتیارێکی پیر

و تۆز خواردووی زابولستانی بەرهەمێکی وای بەرچاو بکەوتایەت، نە لای سەیر ئەبوو، نە قەڵس ئەبوو و نە ئەڕەنجا. چونکە ئەو بە ڕەنجی خۆی و ڕۆژیی ناوچەکەی پەروەردە ببوو. لە بەرامبەر چارەنووس‌دا کۆڵی دابوو و ساڵە و ساڵ دەستی گرتبوو بە گەرووی‌ەوە. لەوە زیاتریشی -رەنگە- لە هیچکەس و هیچ شوێنێک نەئەویست. بە خەفەتەوە، ئاخی هەڵئەکێشا و شوکری نادەیدەی ئەکرد. بەڵام گوڵمحەمەد، مەگەر ئەیتوانی وابێ؟! پیاوێک لە تافی لاوێتی و خرۆشی سەرکەشی دەروون؛ سەرتاپێ توانایی و چالاکی و حەز. بێ بەهرە لە قەناعەتی گوندییانە. تۆزێک فرەخواز. دڵ ئاوەڵە و دەستکراوە. نائارام و درەوشاوە. چاوی بڕبوویە دنیا. پڕ لە خۆزگە. تاقیکراوەی دەسوەشاندن و پەلامار. تاقیکراوەی ناو جەنگ و خوێن. دەستی بە خوێنی پیاوان سوور بوو. چاوی بڕبوویە تەرمی هەزار کوژراو، زەق بە زەقی. جەنگ، جەنگ، جەنگ لە هەموو لایەکەوە. لای ئاو، لای لەوەڕگە، لای ڕان، لە بیابان، ئازەربایجان. سەختی چەشتووی هیواخوازی ئاسوودەیی. «هەڵوێەکی لە داو کەوتوو. گیرۆدەی داوی خۆی. بە بێ دان، بەقەد تێربوون. کێڵگەی گەنم هیوابڕاو. هیوای ڕزگاربوون. دابڕان لە هەموو بەندێک و باڵگرتنەوە. فڕین بەرەو دەشت و کوێستان. پەڕینەوە لە بیابان. پووزلخ لەپێ هەڵکێشان. چالاک و بێباک دڵدان بە دەریادا. هەر هیچ نەبێ هەماری خانێک تاڵانکردن. بێ شێو و بێ تاشت غاردان بە هەموو لایەکدا. ڕزگاریی بەرەو گەیشتن بە تروپکی تێگەیشتن. ئاخ... ڕۆژانی خۆش. هەموو پیاوێکی خێڵ «مەدیار»ێکی لە دەروونی خۆی‌دا هەیە. کەڵەکێوی دەشتەکانی کەلیدەر. حەڵاڵزادە. هاوخووی خاڵۆی خۆی!

ماراڵ و شێرۆ لە ئەسپ دابەزین. شێرۆ بوخچەی نانەکەی لە بن کەڵەکە بەردەکە دانا. دەستکاڵەی گرت بە دەستیەوە و دەستی کرد بە دروێنە. گوڵمحەمەد سەرقاڵی کاری خۆی بوو.

بە سیلەی چاو، سەیری شێرۆی کرد و سێبەری مارانی لە پشت سەری خۆیدا هەست پێئەکرد. تاوێک تێپەڕی. مارانْ هەر وا مابوویەوە. گوڵمحەمەد لەم دەسەوەسانیەی مارانْ قەڵس بوو. ڕووی تێکرد و وتی:

ــ خانْۆزا بۆچی بە بێکار ڕاوەستاوی؟

مارانْ، سەری داخست، ڕێی لارەوە کرد و لە بن گەنمەکان دانیشت و دەستی برد بۆ ساقەتەکان. پێی وابوو بەدەستی بەتانْ ئەتوانێ گەنم برِنێتەوە. بەڵام نەء، گەنمی دێم چیرِ بوو و لە ساقەت نەئەبوویەوە. لە ڕیشەشەوە بە ئاسانی دەرنەئەهات. ڕیشە لە ناو خاکی چیرِدا، چەقیبوو و لکابوو. ئەمە سروشتی گەنمە کە ڕیشە لە ناو خاکدا سفت ئەکا، بەجۆرێک کە تەنها خەنیمی گاسنە لەکاتی جووتدا. زەوی هەڵئەگەرِێتەوە و ڕیشە، خۆی ئەبێتەوە بەخاک. مارانْ هیچ شارەزاییەکی لە درەو و گەنم نەبوو، هەر ئەمەش بوو ئارەقەی شەرم و نەتوانایی نیشتە ناوچەوانی. گوڵمحەمەد ئاگای لێی بوو. بە سادەیی پێکەنی و وتی:

ــ بەو جۆرە هەر نابێ، خانْۆزا. ئەبێ دەستکانْەت هەبێ یان داس. باڵای ئەم گەنمە شیاوی داس نییە، بەڵام دەستکانْەی ئەوێ.

مارانْ دەستی هەڵنەئەگرت. ئەیویست هەر چۆنێک بووە برِێ گەنم برِنێتەوە. دەماری شێتگیری لە دەروونیدا بزوابوو. بە بێ ئاگای لێزانینی کاری کێڵگە و مەزرا هەوڵی ئەدا خۆی لە کێشەکە دەرباز بکات. بەڵام نەئەکرا. گوڵمحەمەد دیسانەوە هاتەوە گۆ:

ــ دەستەکانت ئەبرِێ خانْۆزا. ساقەتی گەنم وەک گوێزانە. زۆر مەکە لە خۆت. بە بێ دەستکانْە هیچ ناکرێ.

چزانەوەی هێڵەکانی بەری دەستی، پێش گوڵمحەمەد ئەوەی فێرکردبوو کە ساقەتەکان وەک گوێزانن. بەڵام

دیسانەوەش دەستی هەڵنەگرت و وتی:

ــ دەستکاڵەم خۆ نییە!

گوڵمحەمەد داخوڕی بە سەر شێرۆدا:

ــ بۆچی دەستکاڵەت بۆ نەهێنا؟

شێرۆ وتی:

ــ نەمانبوو. مەگەر هەمووی چەن دانە دەستکاڵەمان هەیە؟ زیوەریش ئەبێ بەداس درەو بکات.

ــ دەیجا لە شوێنێک بۆت وەربگرتایەت!

ــ لە کوێ؟ لە کێ؟ چوار ماڵ لە ناو گوند هەیە، خۆشیان خەریکی کاری مەزران. ئەگەر ماراڵ ئەم چوار تەڵە گەنمە سووتاوە نەڕێتەوە، نابێ؟

گوڵمحەمەد بە پێکەنینەوە ڕووی کردە ماراڵ و وتی:

ــ بۆ درەو نەکات؟ مەگەر منالێ سەر مافووڕەیە؟ دیارە ئەبێ درەو بکات. سەری بە کارەوە گەرم نەبێ خۆی بێتاقەت ئەبێ. وانییە خاڵۆزا؟

شێرۆ وتی:

ــ کە وا بوو من و ئەو بە نۆرە دروێنە ئەکەین.

ــ تۆش هەر خۆت لەکار بدزەڕەوە! ماراڵ و پووڕە بڵقیسی بە نۆرە درەو ئەکەن.

شێرۆ ئیتر هیچی نەوت. سەری داخست و کەوتە کارکردن. زیوەر گەیشت. گۆزە لە سەر شان و ڕاماوی ناو دەروونی خۆی. گۆزەی داگرت و لە ناو جۆگەلەیەکی وشکدا شوێنێکی بۆ دروست کرد، دوولەتی ئەو چارشێوی بۆ کۆکردنەوەی گەنم لەگەڵ خۆی هێنابووی، لە سەر گۆزەکە کرد بە سێبەر؛ پاشان داسی هەڵگرت و لە سووچیکی دوورەوە، دوورتر لە گوڵمحەمەد و شێرۆ دەستی کرد بە دروێنە. گەنم کورت و ناسک و تەنک بوو و بەر دەمی داسەکە نەئەکەوت؛ بەڵام زیوەر گوێی لە دژواریی کارەکە نەبوو، ڕقاوی و توند ئەڕنیەوە و ساقەتە ناسکەکانی

بە دوای یەکا ئەخست، کۆی ئەکردەوە و بەجێی ئەهێشت. سەری داخستبوو و وای دەرئەخست کەس نابینێ. بەڵام ئەمە تەنها ڕواڵەت بوو. بە چاوی دەروون هەر هەموویانی ئەبینی و هەڵسوکەوتیانی سەیر ئەکرد و لە خەیاڵی خۆیدا شتێکی ئەخستە سەر هەر گوتە، هەر تەشەر، هەر جووڵە و هەر نیگایەک. هەر ایەک بوو لە ناو دڵیدا. بەڵام لە ڕواڵەتیدا جگە لە وشکی و بەستەڵەک، جگە لە سەختی و کێشەری کار هیچ شتێکیتر نەئەبینرا. سەرکارێک ئەگەر بە سەریانەوە بوایەت، بێگومان ئەوی بە کاراتر لەوانیتر ئەقرساند. بەڵام زیوەر دەربایسی ئەوە نەبوو چاوەکان سەیری ئەکەن یان نا. ئەو ئاگای لە ڕواڵەتی خۆی نەبوو. بە پێچەوانە، لە ئاڵۆزیی دەروونی خۆیدا ون ببوو. سینەیەکی پڕ لە گلەیی و خەیاڵێکی وروژاوی هەبوو. گیرۆدەی خۆی بوو. بوغزێکی پەنگ خواردوو لە گەروودا.

دەردێکی ڕەقەڵاتوو بە سەر دڵیەوە.

پێوقەدەمی ماراڵ، تۆ بڵێی ئەوەندە قورس بوو؟ چ ترسێک لە دڵی زیوەر نیشتبوو. چ قینێک بوو ئەوەی ئێستە لە ناو دڵیدا سەری ئەکوتا بە دیواردا؟ ئەم ئێرەییە لە چ ڕوویەکەوە بەو جۆرە دەروونی بریندار ئەکرد؟ چی لە ناخیدا سەری هەڵهێنابوو؟ کامە پارچەی نووستووی گیانی وەخەبەر هاتبوو؟ چۆن و لە بەر چی مرۆڤ ئەکەوێتە ئەو دارەتەوە؟ مەگەر چی بووە؟ چی هاتۆتە پێش؟ ئاخ... ئاخ...

زیوەر، بۆ خۆی هیچ وەڵامێکی نەئەدۆزییەوە. بەس ئەوەندەی هەستی ئەکرد دڵی وەکوو کووپەی سرکە قوڵت هەڵئەخا. لە خۆڕا تووڕە بوو و لە دڵەوە ئێرەیی ئەهاتێ و هەر ساتە بۆی هەبوو هەوسار بپچڕێنێ. لەجێ ڕابێ. پەلاماری ماراڵ بدا. خۆی بدا بە سەر سینگیدا و بحیلێنی: لێرە بڕۆ! بۆ هەر کوێیەک ئەچی. بەس لێرە بڕۆ! لەم ماڵەدا مەمێنەوە!

بەڵام کوا مرۆڤ ئەوەی بیری لێ ئەکاتەوە، ئەتوانێ جێبەجێی بکات؟

بڵقیس گوڕاندی بە سەر زیوەردا:

ــ بەو جۆرە دەسکە گەنمەکان بڵاو مەکەرەوە! کۆیان کەرەوە، بیکەرە سەر چارشیوەکە. ئەتەوێ ئەم چوار تەڵە پووشەش با بیبات؟

کەوابێ بڵقیس لێرە بوو. ئەو هاتبوو و زیوەر هەستی پێ نەکردبوو. لە کوێی تۆ ژن؟ بێرەوە بە خۆتا!

زیوەر هەڵسا، گەنمەکانی لە پشت سەریەوە بەجێی هێشتبوو، کۆی کردنەوە و لە سەر چارشێوەکەی بڵقیس ڕای خستبوو، هەڵڕژان. تووڕەییەکەی خواردەوە و کەوتەوە کار. مارااڵیش دەستکاڵەی لە پووڕە بڵقیس وەرگرتبوو و خەریکی دروێنە بوو. بڵقیسیش وەکوو بەرانێکی پیر بە دوای دروێنەوانەکاندا ئەلەوەڕا و بەوردی گوڵەگەنمە داکەوتووەکانی کۆ ئەکردەوە و هەر گوڵێکی وەکوو دەنکەکانی ملوانکەیەک لە سەر چارشێوەکە دائەنا. یاقوتی لە عەرزەکە هەڵئەگرتەوە، ئەتوت! بەڵام کار، بە خاوی ئەچووە پێشەوە. نە بەو جۆرەی کە پاشەرۆکخۆر بتوانێ بە دوای دروێنەوانداا بلەوەڕێ. بڵقیس ئەبوا لە لایەکەوە دانیشێ هەتا دروێنەوانەکان مەیدانێک بڕننەوە. پاشان هەڵسێ و بکەوێتە کۆکردنەوەی گوڵەگەنمە سووتاو و پووچەڵەکان. بەڵام بڵقیس تاقەتی ئەوەی نەبوو لە سووچێک دابنیشێ و سەیری کاری خەڵکیتر بکات. ئەوەندەی دابنیشتایەت هەستی ئەکرد زیادییە و بڵقیس بەم زووانە نەی ئەویست وەکوو زیادی خۆیا بکا. ئەو هێشتاش تێکڕای کاری ماڵ و ڕانی ئەبرد بەڕێوە. لە گەرمێن و لە کوێستان، لە ڕێ و لە ماڵەوە و لە ڕەشماڵ، سەرەڕای لەوەڕاندنی پەز، سەم بڕینەوە، چەلەحانێ لە سەر نۆرە ئاو و لەوەڕ و هەڵات هەڵات بۆ دۆزینەوەی لەوەڕگەی لەبار. تەواوی کارەکان

لە ئەستۆی بلّقیس بوو: دۆشین، قەیماخ گرتن، مەشکە ژەندن، کەرە گرتن، ڕۆن قالّکردن. ئاوهێنان، جاجم و قالّیچە و ڕەشماڵ چنین. منالّ خستنەوە، پۆشتەکردنەوەی بنەمالّە و لە کۆتایی‌دا گەڕاندنی چەرخی خێزانێکی پڕ لق و پۆ. باری هەموو ئەمکارانە لە سەر شانی بلّقیس بوو. هەر ئەویش بوو کە کاری لە ژنەکانی‌تریش ئەکێشایەوە. زیوەر و شێرۆ بە قسەی ئەو بوو ئەو کارە بکەن یان نەیکەن. لەم کارە تازەیە، کشتوکالّیش، نەی ئەویست دوا بکەوێ. پێی وابوو -و ئەم بڕوا تاقیکرابوویەوە- کە هەر ئەوەندەی وەپاش خرا، نرخ و ڕێزیشی لە بیر ئەبرێتەوە. هەر ئەمەش بوو نەی ئەویست، هەتا هێزی لە پێدا هەیە، لە شوێنێکدا ئارام و سوکنا بگرێ! ترسێکی شاراوە، بەڵام زۆر بەهێز، وای لێئەکرد بێت و بچێ. وای لێئەکرد ئەمکارە بکات، سەر لەوکارە بدات، بگرێ و ببڕێ و کارەکان ڕایی بکات.

ــ کچێ، زەرکێک ئاو بێنە لێومان قەڵەشا.

شێرۆ دەستکالّەی لە عەرز چەقاند و چوو بە دوای داواکەی گوڵمحەمەددا. بلّقیس دەسبەجێ دەستی دایە دەستکالّەکە و لە لای کورەکەیەوە دەستی کرد بە دروێنە. شێرۆ گۆزەی ئاوەکەی هێنا پێشەوە. گوڵمحەمەد وتی:

ــ دیسانەوەش زەرکتان لە بیر چوو؟

شێرۆ وتی:

ــ وابزانم.

زیوەر تەشەرەکەی بە تەشەر وەڵام دایەوە:

ــ خۆ من چوار دەستم نییە! ئەوانی‌تریش هەبوون. با یەکێکیان دەستی ببردایە و زەرکێکی لەگەڵ خۆی بهێنایەت.

گوڵمحەمەد سەیری ژنەکەی کرد، گۆزەکەی وەرگرت. چۆکێکی دادایە سەر عەرزەکە، دەمی نا بە لێواری گۆزەکەوە و نای بە سەرەوە. قلقلی ئاو لە گەرووی گۆزە بەرز بوویەوە.

سێوکەی بن گەرووی گوڵمحەمەد شەپۆلی دا و لێزگەیەک ئاو بە هەر دوو لای سمێڵێدا کەوتە ڕێ، بۆ ناو مل و یەخە و پاشان خزایە ناو تووکە تەنکەکەی سەر سینگی. گۆزەی دایەوە بە شێرۆ، دەوری دەم و ژێر ملی بەدەست سڕییەوە. بەر سکی کراسەکەی کە هەڵکشابوو، دادایەوە، کڵاوەکەی کە لە سەری کەوتبوویە خوارەوە هەڵگرتەوە و بە شێرۆ کە خەریک بوو گۆزەکەی دائەمەزراندەوە، وت:

ــ پێ هەڵگرە و بڕۆ زەرکێک بهێنە. دەرچۆ!

شێرۆ خۆی گەیاندە بن گوێێ ماراڵ و شتێکی چرپاند بە گوێیدا. ماراڵ بە شەرمەوە وتی:

ــ ئاوزەنگی بە غەریبە نادات شێرۆ گیان. قەرە یەکە ناسە!

گوڵمحەمەد چاوی بڕییە خوشکی:

ــ ناتوانی بە پیادە بڕۆی؟

شێرۆ نەوەستا. بە ڕۆینێکی گورج کەوتە ڕێ. بڵقیس سەیری پشت سەری کچەکەی کرد. شێرۆ توند پێی هەڵئەگرت و داوێنی کراسەکەی بە دەور پووزەکانیدا شەکەیان ئەهات. تووندتری کرد و کەوتە ڕاکردن. بڵقیس هێنایەوە سەر خۆی:

«لە داخی ئەم کچەتیوە! هەزار کوڕم ئەگەر بوایەت، ئاسوودەتر لە مەمکم ئەگرتنەوە تا ئەم تاقە کچە.»

ــ چۆن سواری بە غەریبە نادا خاڵۆزا؟

ماراڵ لە وەڵامی گوڵمحەمەددا وتی:

ــ یەکە ناسە. وا بارهاتووە.

ــ خۆت ڕات هێناوە؟

ــ نەء، خاوەنی یەکەمی. پاشان بە من ناسێنرا.

ــ چۆن؟

ــ هەر ئەو خاوەنەی یەکەمی منی پێ ناساند.

ــ کێ بوو ئەو؟

ــ دڵاوەر.
گوڵمحەمەد تاوێک زمانی ڕاگرت و پاشان وتی:
ــ کێ بێ دڵاوەر؟
بڵقیس وتی:
ــ دەزگیرانەکەی.
گوڵمحەمەد سەیری دایکی کرد:
ــ ئەی ئێستە لە کوێیە؟
ــ لە زیندان. زیندانی سەبزەوار.
گوڵمحەمەد ئارام بوو. هەموو ئارام بوون. خامۆشی. خامۆشی خۆی بە سەر هەموو لایەکدا بڵاو کردەوە. گوڵمحەمەد و سێ ژن بە قورسی و وردییەکی زۆر دەست و چاوی خۆیان خستە کار. هیچکەس لە خۆی ڕانەئەبینی قسەیەک بکات. نە زیوەر، نە بڵقیس، نە مارأڵ. بێدەنگیەکەی گوڵمحەمەد ئەوەندە دەمەق بوو کە بڵقیس تەنانەت، پڕکێشی ئەوەی نەکرد بە قسە بیشکێنێ. لە ژێر چاوەوە ئاگای لە بیچمەکانی ڕواڵەتی کوڕەکەی بوو. نیوروخی بە خۆر سووتاو و کەوگ و دەماری دەرپەڕیوی تەوێڵی لە بیردا بوو و تۆزێ داگیراو. ئەمانە هەمووی ئەو دارەتانە بوون کە بڵقیس نیشانە سەرگەردانەکانی بە قەراخ گۆنا و کونجی برۆ و، چرچەکانی دەوری چاوەکانی گوڵمحەمەدەوە هەست پێئەکرد و ئەیزانی کوڕەکەی بە شتێکەوە تاس بردوویەتەوە. شتێک کە لە دەروونیدا تێئەپەڕێ. بە دوور لە چاوی بڵقیس.
ئەملای بڵقیس، مارأڵ بوو کە ناشیانە، بەڵام بەوپەڕی هەوڵدانەوە درەوی ئەکرد. گۆناکانی سوور هەڵگەڕابوو و قەراخی لەپی دەستی بریندار ببوو. گوێی لە بڕانی بچکۆلەی دەستی نەبوو. نەی ئەویست لەوەی کە بوو دواتر بکەوێ. هەر چەند گەنمەکە وانەبوو کە ڕەهەند لێبدەیت و ڕاستەیەک بگریتەبەر و داسوەشێن بچیە پێشەوە، بەڵام هەر ئەمەش

شارەزایی ئەویست. ڕەنگە زیاتریش. لانیکەم ئەزموونێکی ئەویست. بێبارى و پەرت و پەلاڤبوونی چڵەکان و لێنەزانی، ڕیزی چوار کەسی تێک دابوو. کە وا بوو، هەر کەسە و پەڵەیەکی گرتبوویە بەر. ئەی دووریيەوە و ئەچووە پێشەوە. گوڵمحەمەد ڕاستی گرتبوو، لە پێش ئەوانی ترەوە زەوییەکەی ئەتاشی و ئەژنۆکانی لە سەر تەڵەکان ئەخزا. گەرمای کار. چەپ، زیوەر گرتبووی و تەنها هەنگاوێک لە شووەکەی دوا بوو. لە پاش زیوەر بڵقیس بوو کە جەوری مارانیشی ئەکێشا. بەڵام مارانڵ، کۆڵەوارتر لە هەموویان، پڕ لە وزە و جاریش تووڕە، ساقەتەکانی گەنمی ئەشکاندەوە و بێباکانە درەوی ئەکرد. بەڵام کارەکەی، نە ئەچووە پێشێ و نە خاوێن بوو. تەڵە لاکەوتووەکانی ئەخەواند، ئەشکاند، گوڵەکانی ئەڕژاندە سەر عەرزەکە و کاری دووبارەی بۆ خۆی ساز ئەکرد. سەرەڕای هەموو ئەمانەش، هەوڵی ئەدا لەوە زیاتر دوا نەکەوێ. زیوەر ئەگەر وا کاری بکردایەت، بڵقیس بە چاو هەڵی ئەدڕی و خراپترین جنێوی پێئەدا: ئەوە چیتە! ئەڵێی مریشکی کەوتوویتەتە ناو گووی خۆت و فشەفش ئەکەی!

بەڵام زیوەر بەو جۆرە کاری نەئەکرد. سوارکار بوو. هەوڵی بێ سوودی نەئەدا. داگیراو و هەڵە نەبوو. دڵی لە خۆڕا لێی نەئەدا و خوێن لە خۆڕا نەزابووە گۆناکانی. بەڵام ئەم مەبەستەی هەبوو کە سەربوونی خۆی لە کارکردندا بدا بە چاواندا و پیشان بدات. وای دەرنەئەخست، بەڵام ئەم حەزە لە کرداریدا دیار بوو. بێدەنگ و سەر لەبەر، وەکوو مێرووڵە، شێلگیر و کارامە کاری ئەکرد و نەی ئەهێشت گوڵێک بکەوێتە سەر عەرز و لە ژێر پێدا نەرم ببێ؛ هەر وەها دەرفەتی بە خۆی نەئەدا هەنگاوێکیش لەکارکردن دوا بکەوێ. تیژ و باریکەڵە، بە پەنجە درێژ و لەڕەکانی گەرووی بنەکانی ئەگرت و دەستکاڵەکەی ئەدا لەبنی تەڵەکان و درەوی

ئەکردن. دەسکەکانی دروێنەکراوی لە سەر یەک دائەنا و بە مەڵۆیەک ئەیدایە بن باخەڵی، ئەیبرد و ئەیخستە سەر چارشێوەکە و ئەگەڕایەوە شوێنی کارەکەی. پێش هێڵی دروێنە ببوو بە کەوانی. شێوەی کەوانێک. گوڵمحەمەد و زیوەر دوو شانە کارەکەیان ئەبرد بە ڕێوە، مارا و بڵقیسیش لە ناوکی کەوانەکەدا مابوونەوە و هەوڵیان ئەدا. گوڵمحەمەد لاری کردەوە بۆ لای چەپ بە مەبەستی قەدبڕ کردن؛ زیوەریش بە لای ڕاستدا، بەرامبەری هات تا پەڵەی ماوەی گەنمەکە بە سێ چوار کەسی ببڕنەوە.

شێرۆش گەیشت. باییەکەی نا بە سەر گۆزەکەوە و هاتە بن دەستی مارا دانیشت و دەستی برد بۆ دەستکاڵەکەی ئەو، بەڵام مارا دەستی کێشایەوە و ئەماژەی بە بڵقیس کرد. شێرۆ دەستکاڵەی لە دەستی دایکی وەرگرت، ئەوی دایە پاشەوە و دەستی کرد بە دروێنە. بڵقیس هەڵسا و کەوتە گەڕان و کۆکردنەوەی ئەو گوڵانەی کە ڕەنگە لەدوای ئەم و ئەو بەجێ مابێ.

گوڵمحەمەد، زیوەر، شێرۆ و مارا خەریک بوون بە یەک ئەگەیشتن. تەوقی گەنمەکەش خەریک بوو تەواو ئەبوو. هیچی نەمابوو. چوار پەڵەی تر. دروێنەوانەکان بە جوانی دەنگی هەناسەی یەکدیان ئەبیست. هەموویان ڕوویان لەیەک بوو. جگە لە شێرۆ کە بە دزیکەوە جارجارە سەری هەڵئەبڕی هیچکامیان نەی ئەڕوانییە چڕوچاوی ئەوانیتر. هەڵقە هاتەوە یەک. تەنگ بوو. تەنگتر. بە جۆرێک کە خەریک بوو شاخیان لە شاخی یەکدی بدات. گوڵمحەمەد کشایەوە. دوا پەڵە بە دەستکاڵەی سێ ژن تێک شکان و کۆکرانەوە. گوڵمحەمەد دەستکاڵەکەی لە عەرز چەقاند و وتی:

ــ کاتی قاوڵتییە. بڕۆین پاروویەک نان بقرتێنین.

بڵقیس بەردەوام خەریکی کۆکردنەوەی گوڵەگەنم

بوو. گوڵمحەمەد و بە دوای‌دا ژنەکان چوون بۆ لای گۆزەکە. گوڵمحەمەد لە لای گۆزەکە ئەژنۆی دادا و بڵقیسی بانگ کرد:

ــ کاتی چاشتە دادە. خۆر هاتۆتە سەر. وەرە پارچەیەک نان بخۆین. تا نیوەڕۆی بەرز جارێ زۆری ماوە.

بڵقیس پشتی ڕاست کردەوە، دەستی گرت بە سەر بڕۆکانیەوە و سەیری هەتاوی کرد. گوڵمحەمەد قسەکەی تەواو بوو. خۆر بڕێکی باش سەرکەوتبوو. کار، بردبوویانی. بڵقیس گەنمەکانی ناو کۆشی کردە سەر چارشێوەکە، سووچەکانی چارشێوەکەی هەڵدایەوە بە سەر دەسکە گەنمەکان‌دا و چوو بۆ لای سفرەکە.

هەڵقەی دروێنەوانان بە دەوری سفرەی نان‌دا. خۆر بە لاری تیشکی ئەهاویشت. نانی کۆنە، بووە بە کڵۆ. لە گەروو ناچێتە خوارەوە. زەرکی ئاوەکە دەس بە دەس ئەگەڕێ. تیکەی نانی وشک لە گەرووی وشکەڵاتوو بە زۆری ئاو ئەچێتە خوارەوە. گوڵمحەمەد لە سەر چۆکێک دانیشتووە. سەری داخستووە و بە ئیشتیا پاروەکان ئەجوێ و بە زۆر قوتی ئەدا. بڵقیسیش هەوڵ ئەدا بۆ خواردن. بەڵام زیوەر و مارانْ ئەوەندە ئیشتیایان لە خواردن نییە. شێرۆش. ئەو خۆی لا ئەگرت. خەیاڵی لە لایەکی تەرە، پارچە نانێکی گرتووە بە بەستیەوە و بە بێ ئیشتیا ئەیقرتێنێ و سەیری ئەمسەر و ئەوسەری بیابان ئەکا. جەوانی کەی ئاتاجی نانە! تەنها مارانْ ئاگای لێیە.

گوڵمحەمەد زەرکی ئاوەکەی دانا، ڕووی کردە دایکی و وتی:

ــ باش بوو لەو ئاردەی هێناومە، لە گەنمەکەی بوندار، تەنووڕێکت بکردایەت، بمانزانیبا چ نانێکی لێ دەرئەچێ؟

بڵقیس وتی:

ــ دوێشەو درەنگ بوو، ئەگینا خۆیشم خەیاڵم وابوو. تۆ چۆن بیر ئەکەیتەوە؟ تۆ بڵێی کڵاوی کردبێتە سەرت؟

گوڵمحەمەد وتی؟

ـ مرۆڤی کاسب هەموو کارێکی لەدەس دێ. ئەویش کاتێکە شمەکەکەی بە پێشەکی لێبکرێ! هەر چی هەیە تا ئاردەکە تاقی نەکرێتەوە دەرناکەوێ.

بڵقیس وتی:

ـ ئەزانی چ ماوەیەکی دوور و درێژە کە من ئەم بابقولی بوندارە ئەناسم؟ ئەو ڕۆژگارەی کە ئەو ئەهات بۆسەر ڕەشماڵەکانی ئێمە و شمەکی لەگەڵ خوری و ڕۆنەدا ئەگۆڕییەوە، تۆ هێشتا زمانت نەپژابوو.

گوڵمحەمەد وتی:

ـ تۆ هەر چی ئەڵێی بڵێ، بەڵام پارە پیاو بێ چاو و ڕوو ئەکات. ئەو بابقولی بوندارە کە من ئەیبینم ڕواڵەتی خراپ دیار نییە. بەڵام ناخی بەس خوا ئەیزانێ.

لە ناو قسەکانی گوڵمحەمەد و بڵقیسدا، قەرەئات سەرنجی مارادڵی بۆ لای خۆی ڕاکێشا. قەرە، گوێی تیژ کردبوو، ملی بە لای شانیدا لار کردبوو و سەیری ئەو دوورانەی ئەکرد. مارادڵ شوێن نیگای قەرەی گرت. سوارێک لە دوورەوە داڕووت و ئەهات و بە شوێنێدا خەرمانێکی تۆز و خۆڵی بردبوو بە حەوادا. نیگای مارادڵ سەرنجی ئەوانی تریشی ڕاکێشا و چاویان بە سەر ڕێگەکەوە مۆڵەق بوو.

ئەسپێک بە سینەی پان، پیاوێک بە سەر پشتیەوە، بۆ لایان ئەهات. سوار بە سەر کەللەی زینەکەدا نووشتابۆوە و سەری دانەواندبوو. لەو دوورەوە ڕوخساری سوارەکە هێشتا نەئەناسرایەوە. کە نزیکتر کەوتەوە، ئەسپەکەی خاو کردەوە. گوڵمحەمەدیش لەم نێوانەدا سەری لە سەر سفرەکە هەڵگرت، خۆڵی دەستەکانی تەکاند و ڕوو بە سوارەکە چوو. ڕاوەستا: تۆ بڵێی کێ بێ؟ پوورزای گوڵمحەمەد؟ کوڕی گوڵئەندام.

«تۆ بڵێی... بەمکاتی نیوەڕۆیە، چ کارێکی لێرە هەبێ؟

خێر بێ!»

سوار، نزیک و نزیکتر بوویەوە. ئەسپ بە نەرمەغار ئەهات. سوار، لەگەڵ ڕاشەکانی نەرمەغاری ئەسپەکە سەر و خواری ئەکرد. دە هەنگاوێکی بمێنێ، قول و سمی ئەسپەکە دیسانیش ئەهوەنتر بوویەوە. بەسام و ئارام! ئارەقە نیشتبوویە سەر سینەی پان و بەهێزی ئەسپەکە. لەشی ئارەق کردووی لە بەر تیشکی لاری خۆردا ئەدرەوشایەوە. هەوا، بە گوشار لە لووتی ئەسپەکەوە فڕێ ئەدرا. پڕمەی ئەهات. وا دیاربوو لە ژێر قەڵافەتی قورسی سوارەکەیدا چەندین فرسەق ئاژووتوە. کەفی ئەچەران. عەلیئەکبەری حاجی پەسەند لەبەردەم گوڵمحەمەد، لەشە زلە گەورەکەی لە سەر ئەسپەکە داگرتە خوارەوە و لەگەڵ گوڵمحەمەد باوەشیان کرد بە یەکا. ددانە گەورە سپیەکانی، پێش ئەوەی قسەبکەن، پاڵی بە لێوەکانیەوە ئەنا و؛ چاوەکانی پێشاپێش بە خەندە ئەکرایەوە. وا دیار بوو لە ژێر پێستی ڕوومەتیدا جەنگەڵێکی باران لێدراوی تێدایە. ڕوومەتێکی خڕ، وەکوو دەوریەک پلاو. چاوی ڕەش لە ڕەنگی قژی. سینگی پان و قەڵەو، چوارشانە و باسکی ئەستوور. ئەیانوت چل هێلکە بە پازدە سیر ڕۆنی زەردەوە بە ژەمێک ئەخوا. بە دەم پێکەنین و تەشەرەوە وتی:

ــ بە تەواوی بوویت بە جووتیار، پوورزا!

گوڵمحەمەد وەڵامی نەدایەوە. عەلیئەکبەری حاجی پەسەند هەوساری ئەسپەکەی ڕاکێشا بەرەو بلقیس، لەگەڵ پووری چاک و خۆشی کرد، سەرزارەکی لە زیوەر و شێرۆی پرسی. سووڕێکیتری دا و لای شانی گوڵمحەمەدەوە وەستا و بە سرتە وتی:

ــ خۆ میوانیشتان هەیە؟!

ــ کچی خاڵۆ عەبدۆسە. نایناسیەوە؟

ــ بەڕاست؟! دەک کوێر بم ئیشەڵڵا! دەی خاڵۆزا تۆ چۆنی،

باشی؟

ماراڵ سەری داخست. بڵقیس بە ماراڵی وت:

ــ ئەویش پوورزاتە. کوڕی خوشکە گەورەکەم، گوڵئەندامە.

ماراڵ سەیری عەلیئەکبەری کرد و لە ژێر ددانەوە سڵاوی کرد. گوڵمحەمەد پرسی:

ــ وا بەپەلە لە کوێوە دێی؟ کارت چییە؟

عەلیئەکبەر وتی:

ــ وا خۆت لە کاری وردە و پردە ئاڵاندووە، مرۆڤ ڕووی نییە قسەی پیاوانە لە گوێتدا بڵێ! مەگەر چەندە بەرهەم لە ناو ئەو پڕوپووشانە دەسئەکەوێ؟ سەیر کە! حەیف نییە پیاو لە سەر چۆک بخزێ و ئەم تووکە سووتاوانەی سەری کەچەڵ دەنکە دەنکە کۆ کاتەوە؟ بەمەش ئەڵێن درەو؟!

ــ قسەکەت بکە. ئەگەر بتەوێ دیسانەوە باسی ڕەشەدزی لە بن گوێمدا بکەی، هەر لێرە پێتی بڵێم من لەگەڵ نیم.

جۆرێک لە بەردەمی ئەم ژنانەدا باسی دزی ئەکەی، ئەڵێی هەر چی ئاژاڵ و پاتاڵ لە چوارگۆشەی ئەم ولاتە ون ئەبێ، ئەبێ شوێنەکەی لە ماڵی من ببینێنەوە! خۆشت وا پیشان ئەدەی ئەڵێی کوڕی پێغەمبەری! نەء، براگیان، ئەگەر باسی دزیش بێ، دزینی ماڵ نییە، دزینی شتێکیترە. وەرە بیچرپێنم بە گوێتدا. پووڕە بڵقیس نەیبیسێ باشترە!

عەلیئەکبەر بە ڕووی خۆشەوە بن باڵی گوڵمحەمەدی گرت و بردی بۆ لایەکەوە. بڵقیس هاواری کرد:

ــ ئەهای... ئەهای... بێ چاووڕوو، ئەوە خەریکی چی بە گوێی کوڕەکەمدا ئەخوێنی؟ دیسان چ جادوویەکت پێیە؟

عەلیئەکبەر ئاوڕی لە بڵقیس دایەوە و وتی:

ــ کلاو ناکەمە سەری پووڕێ گیان، دڵنیا بە!

بڵقیس هاواری کرد:

ــ سمێڵەکانت تاڵ تاڵ هەڵئەکێشم ئەگەر داو بۆ

کوڕەکەم بنێتەوە. باشت ئەناسم ڕێوی. تۆی فێڵەزان من ئەتناسم، من!

گوڵمحەمەد هات بە سەر دایکیا:

ــ ئەهێڵی گوێم لێبێ، بزانم ئەڵێ چی؟

بڵقیس ئارام بوو. عەلیئەکبەر درێژەی دا:

ــ پێی لێ چەقاندووە و پەڵپی گرتووە ئەڵێ ئیللان و بیللان من ئەبێ سەوقی لە ماڵی خاڵۆ حسێن بکێشمە دەرەوە. مەدیار خانە ئیترا! وڕکی گرتووە. تۆ خۆت خاڵۆی خۆت باش ئەناسی؟!

گوڵمحەمەد پرسی:

ــ هەمان خوشکەزای خاڵۆ حسێن؟ سەوقی؟

ــ بەڵێ، هەمان سەوقی.

ــ چیرۆکەکەی نەبڕایەوە؟

ــ وەک ئەبینی تازە خەریکە دەس پێ ئەکا.

ــ باشە ئەڵێی من ئێستە چی بکەم؟

عەلیئەکبەر وتی:

ــ هەر ئەو کارەی کە ئێمە ئەیکەین. ئێمە هەموومان هەین. تەنها تۆمان کەمە. خانئاپۆ پێی شوورەییە بە تۆ نەڵێین.

ــ جگە لە خانئاپۆ ئیتر کێ هەیە؟

ــ خانئاپۆیە، منم، سەبرخان و مەدیار خۆیشی کە هەیە. مەدیار لێبڕابوو بە تەنها خۆی بڕوات، بەڵام سەبرخان پێشی پێگرت و وتی ئەبێ دەستەیەک بنێین بەیەکەوە، پاشان بکەوینە ڕێ. تۆش کە لەگەڵ بی ئەبین بە پێنج. ڕەنگە پێویست بکات دەست بۆ تفەنگیش ببەین.

گوڵمحەمەد بە گلەیی و ناڕەزایی وتی:

ــ ئێستە نەئەبوو خاڵۆ مەدیارم لەم ساڵی تەنگدەستیەدا دەس لە عەشق و عاشقی هەڵگرێ؟

عەلی‌ئەکبەر لە وەڵامدا وتی:

ــ لێیگەڕێ هەر کارێک دڵی ئەیەوێ با بیکا. شەڕ لە لایەک و شیوەنیش لە لایەک.

ــ بەڵام ئێمە ئەم چوار دەنکە گەنمەمان هێشتا کۆ نەکردۆتەوە.

عەلی‌ئەکبەر وتی:

ــ خۆت ئەزانی. بەڵام پیاو! بە کوێڕا وات لێهات وەکوو جووتیارە پیرەکان قسە ئەکەی؟

ــ راستیش ئەکەی. هێشتا دوو ساڵ نییە دەستم داوەتێ، خەریکە ڕەنگ و خووی جووتیارم لێ ئەنیشێ. بەڵام بە گیانی ئەم گوڵمحەمەدە ئەگەر تاڵە مووێەکم بەم گەداکارییانە ڕازی بێ!

عەلی‌ئەکبەر وتی:

ــ کە وا بوو ئەی بۆچی خۆت کلا ئەکەی؟! ئەگەر ڕاست ئەکەی ئەبێ تفەنگەکەت هەڵگری، خۆت هەڵدەیتە سەر ئەسپ و باژوی. ئەمکارە بەستراوە بە ئابڕووی میشکاڵیەکانەوە.

ــ ئەسپم لە کوێ بوو؟ دوو ئەسپمان هەیە وا لە ڕەشماڵن. ولاخی من وشترەکەمە.

عەلی‌ئەکبەر ئەماژەی کرد بۆ قەرەئات:

ــ ئەی ئەم ڕەخشە هینی کێیە؟

ــ هی ماراڵە، کچی خاڵۆ عەبدۆس.

ــ دەی لێی وەرگرە!

ــ ئاخر خۆ هەر وا...

ــ تۆ لە هەموو کارێکدا هەر وا دوودڵی! ئەتەوێ من لێی وەرگرم؟ ئاخر مەدیار مامی ئەویشە، خۆ!

گوڵمحەمەد وتی:

ــ کچەی ڕەبەن کەی ئاگای لەم مامە و خاڵۆ جۆراوجۆرانە هەیە؟ ڕاوەستە با بزانم.

گوڵمحەمەد ڕووی کردە دایکی و ئەوەی عەلی‌ئەکبەر وتبووی لەگەڵی باس کرد. بڵقیس دڵنیا لە چێرەوە هێنا و وتی:

ــ ئاخ لەم مەدیارە. ئاخ لەم برایەی خوا بە منی داوە! دیسانەوە جنۆکە هاتوونەتە بەرچاوی!

گوڵمحەمەد وتی:

ــ ئەوەی گرنگە ئێستە، ئەسپم ئەوێ. خۆ ناتوانم بە وشتر بدەم بە کێوا. ئەبێ بچین بۆ چوارگوێشلی، لە داوێنی کەلیدەر.

بڵقیس وتی:

ــ من کە لە خۆم ڕانابینم. ئەگەر پڕکێشی ئەکەی خۆت داوای ئەسپەکەی لێبکە.

گوڵمحەمەد ڕووی کردە مارۆ و وتی:

ــ ئا، کچی خاڵۆ. ئەگەر داوای شتێکت لێبکەم، دەس نانێی لە ڕوومەوە؟ کارێک هاتۆتە پێش و هەر ئێستە ئەبێ بکەوینە ڕێ. ڕێی کوێستانە. وشتر ناتوانێ غار بکا؛ ئەسپی ئەوێ. ئەڵێی چی؟ ڕووڕاست پێت بڵێم، ئەسپەکەتم پێ ئەدەی تا بکەومە ڕێ؟

گوڵمحەمەد چاوەڕوانی وەڵام، نیگای داخست. نەی ئەتوانی چاوی لە چاوی مارۆ بێ. حەزی ئەکرد مارۆ بە بێ شەرم کردن وەڵام بداتەوە. بەڵام مارۆ هێشتاش خامۆش بوو. عەلی‌ئەکبەر هات بە یاریدەی گوڵمحەمەدەوە:

ــ کچی خاڵۆ، وەڵامت چییە؟ ئەڕێ، یان نا؟

مارۆ وتی:

ــ بەڵام قەرە یەکەناسە. ئەی ئەمە چۆن چار ئەکەی؟

گوڵمحەمەد وتی:

ــ ڕەنگە من بتوانم سواریی لێوەرگرم.

ــ ڕەنگە، بەڵام...

عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند خۆی هاویشتە ناو قسە کە :

ــ دوودڵ مەبە خاڵۆزا. گوڵمحەمەد سوارچاکە. ئەسپەکەت بە ساخی ئەگەڕێنێتەوە. یاڵڵا گوڵمحەمەد! خۆت هەڵدە. پێ لە زەنگۆ نێ.

گوڵمحەمەد سەیری ماراڵی کرد. ماراڵ ڕووی لە قەرە وەرگێڕا و بە گوڵمحەمەدی وت:

ــ خۆت ئەزانی!

گوڵمحەمەد بەرەو قەرە چوو. قەرە هەر وا زیت وەستابوو و گوێکانی ڕەپ ڕاگرتبوو و چاوی لە ماینە بۆرەکەی عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند بوو. گورج و وشیار، دەسبەجێ کە هەستی کرد گوڵمحەمەد بەرەو ڕووی دێ، نیگای لە ماینەکە وەرگێڕا و چاوی بڕییە گوڵمحەمەد. گوڵمحەمەد دانەویەوە و پاژنەی کلاشەکانی هەڵکێشا و نیگا سمێنەرەکەی خۆی بڕییە چاوەکانی ئەسپەکە. وەکوو ماڕێک کە بۆقێک ڕاو ئەکا، بە ئارامی بەرەو قەرە خوشی. ئەیویست سەرەتا بە چاو ئەسپەکە بگرێ. چاوی لە چاوی قەرە نەئەترازاند. بە ڕوالەت واش دیار بوو کاری کردۆتە سەر ئەسپەکە. دۆخێکی وەکوو خۆ بە دەستەوەدان لە ئەسپەکەدا ئەبینرا. قەرە لە شوێنی خۆیدا ڕاوەستابوو و سمی لە عەرز هەڵنەئەگرت. وشک و حەپەساوی ئەو کابرایە بوو لێی نزیک ئەبووەوە. لەشی تیژ و باریکەلە ئەینواند. کشاو و لەبار. پێڵووی نەئەتروکاند. لەشی، ئەتوت لە ناوەوە بە تان و پۆی تەل ڕایەڵکراوە.

گوڵمحەمەد لەپەسا لێی ئەچووە پێشەوە. ژنەکانیش سەیریان ئەکرد. عەلی‌ئەکبەر حاجی پەسەندیش. عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند بزەیەکی ڕوون و گوماناوی لە سەر لێوی بوو. شێرۆ بە شادمانیەوە سەیری ئەکرد. زیوەر لە سەر کەیف نەبوو. بڵقیس دوودڵ و نیگەران بوو. ترپەی دڵی

دایک، چ لە خۆشی و چ لە ترسان، ئاوازێکی تری هەیە. مارأڵ، بە دفرە و ڕاشکاوی وەستابوو و چاوی لێ ئەکرد. گوڵمحەمەد و قەرە. قەرە و گوڵمحەمەد. ساتێکی پڕ لە کێشە. لایەنی کامیان بگرێ؟ سەرکەوتنی قەرە بە ئاوات بخوازێ، یان زاڵبوونی گوڵمحەمەد؟ ئەمی بوێ یان ئەو؟ بۆ یەک سات تێگەیشت ناتوانێ لە نێوان قەرە و گوڵمحەمەددا یەکیان هەڵبژێرێ. ئەم دووانە لای مارأڵ نرخێکی هاوتایان هەبوو.

ئەگەر هەر ئەم کورەی حاجی پەسەند، کە لە جێی خۆیدا ئەویش پوورزای مارأڵ بوو، بیویستایەت سواری لە قەرە بسێنێ؛ مارأڵ هەزار جار لە خوای ئەویست کە ئەو نەتوانێ بە سەر ئەسپەکەدا زاڵ ببێ. بەڵام کە گوڵمحەمەد لێبرابوو قەرە بخاتە ژێر ڕکێفی خۆی، مارأڵ نەی ئەزانی چ هەستێکی لە دڵ دایە! هەم ئەیویست سام و ناوبانگی قەرە نەشکێ، هەم نەشی ئەویست گوڵمحەمەد بە شکست خواردوویی ببینێ. ژنێک لە سنووری نێوان دوو برا، دوو پیاو، دوو ئازیزدا. جووتە پیاو شاقەلیان هەڵدایەوە بۆ زۆران گرتن. قەرە و گوڵمحەمەد. ڕاستەکەی مارأڵ -قەرە و گوڵمحەمەد- هەر دووکیانی وەکوو دوو برا، دوو یار خۆش ئەویست. قەرە هاوڕی و هاوڕازی بوو و گوڵمحەمەد، پشت و پەنای. ئەو لەم ئاوارەیی و بێکەسییەیدا خۆی لە پەنای گوڵمحەمەددا ئەبینی. ڕەنگە لەو ڕووەوە کە لە ماڵەوە جگە لەو پیاوی تری نەدیبوو و خووی ژنی ئێمە وا پەروەردە کراوە، کە پەنا بۆ پیاو ببات. ژن ئەگەر خوێن لە شمشێرەکەشی بتکێ، لە چاوی ژندا، هێشتاش هەر ژنە.

دوو خەنیم ئێستە لە بەرامبەر یەکدا بوون. گوڵمحەمەد هەر وا ئەخوشا و قەرەش هەر وا وەستاو بە خێسەوە. مارأڵ لە چاوەکانی ئەسپەکەیدا بینی وا خەریکە قوشقی ئەبێ. نیگای قەرە تاو بە تاو ئەگۆڕا. پەڕەکانی لووتی ئەفڕین. باڵیان ڕائەوەشاند. دوو پێی مابوو گوڵمحەمەد بگات. ئەسپ سمی

لە خاک هەڵکەند، لە سەر دوو پێ ڕاست بوویەوە، ملی لاری ڕاست کردەوە و حیلاندی. گوڵمحەمەد نەکشایەوە. تاوی دایە و دەستی برد بۆ لەغاوەکە. بەڵام قەرە دەسبەجێ بە دەوری خۆیدا سووڕا و خۆی ڕاوەشاند. وەکوو مار کەوتە خۆبادان و لەقەی هاویشت. گوڵمحەمەد خۆی لە سەر عەرزەکە تەخت کرد. تلایەوە، دەستوپێی کۆکردەوە، قەڵەمبازی دا، بە دەور ئەسپە هارەکەدا سووڕی دایەوە و بەرامبەری وەستا، ئامادەی خۆ هەڵدان. چنگ لە چنگ، وەکوو دوو بەور. قەرە ئەمجار لە ڕووبەرووەوە هێرشی کرد. بە سمکوتی دەستەکانی، ڕاست بوویەوە، وەک ماریکی کلک لە زەوی. سمەکانی وەکوو دوو بەرد لە ئاستی گوێکانیدا. ئەوەش وەشاندن. چالاک و بێ ئەوەی لەنگەری لە دەست بدات، گوڵمحەمەد خۆی لە پەلاماری ئەسپەکە دەرباز کرد.

قەرە -رەنگە- ئەبوا ئارام بگرێ و چاو لە دەست و لەشی گوڵمحەمەد بکات. بەڵام قەرە ئوقرەی لە بەر برابوو. ڕق هەڵیگرتبوو و ئاگری تێبەردابوو. بێباک، گوێکانی تیژ کردبوو، خۆی ڕائەوەشاند و هێرشی بۆ گوڵمحەمەد ئەبرد. شیوەنی بڵقیس. گوڵمحەمەد دیسانەوەش خۆی لا دابوو. ماندوێتی بەڵام تینی بۆ هێنابوو و ئەوە ڕاست بوو کە گوڵمحەمەد نیشانەکانی تیاچوونی خۆی لە چاوەکانی ئەسپەکەدا خوێندبۆوە. چاوە جوان و زەڵەکانی قەرە ڕقێکی خوێناوی تێزابوو. دەرفەتی ترس نەبوو. مەرگ، ئەوسا کە بەپەلە دێت دەرفەتی چاو تروکان نادات؛ جەربەزە و بوێری، گیان ئەچێ بە بەریاندا. هێز، لەغاو ئەپچڕێنێ. ڕزگار ئەبێ. گوڵمحەمەد سەرتاپێی ئاگر بوو. گەرم و گڕ و بێ دەرەتان. وا کەوتۆتە تەنگەبەری، چاو تروکانێک درەنگ بجووڵێتەوە لە ژێر سمە سەختەکانی قەرەدا ئەهاڕدرێ. ئەسپ نەک هەر بە سم، بە ددانیش شەڕ ئەکات. نەگا ئەو ڕۆژەی باسک بەر قەپی ئەسپ

بکەوێ! مەرگ لە سەر سەری گوڵمحەمەددا فڕەی ئەهات. زیوەر و شێرۆش هاواریان لێ بڵێند بوو:

ــ پێش بە ئەسپەکەت بگرە، زۆڵەزا.

ئەمە، زیوەر بە ماراڵی وت. ئەیقریشکاند و نەفرینی ئەکرد. ئەپارایەوە و جنێوی ئەدا. وەک بڵێی لە سەر ئاگر دایاننابێ. ماراڵ ئارام بوو. ئارام بوو و تۆزێ حەپەساو. شێرۆ قۆڵی ماراڵی گرتبوو و ئەگریا. بڵقیس چووبوو بۆ لای خوشکەزاکەی، داوای یارمەتی لێئەکرد. عەلیئەکبەری حاجی پەسەند، دەور لێوەکانی ئەفڕین و چاوەکانی داچەقابوون. ئەو چالاکی گوڵمحەمەدی نەبوو هەتا بتوانێ لە بن دەست و پێی ئەسپەکەدا خۆی ڕاوەشینێ. ئەویش ئەگەر بچوایەتە مەیدان تەنها ڕێگەی ئەوە بوو بە قەڵەمبازێک ملی قەرە بگرێتە بن باڵی، بای بدا و ئەسپەکە بدا بە عەرزا. ئەگەر جگە لەمە بوایەت و لە هەمان هێرشی یەکەمدا نەیتوانیایەت بە سەر خەنیمەکەیدا زاڵ ببێ، لەشە قورسەکەی ئیتر دەرفەتی سووڕانەوە و خۆبادانی نەرم و چالاکی پێ نەئەدا و؛ ئەگەر بکەوتایەتە عەرز هیوای ئەوە نەئەکرا بتوانێ بە ساخی لە ژێر سمکوتی قەرە دەربچێ.

بەڵام بڵقیس بیری لەمە نەئەکردەوە. نەی ئەویست بزانێ چی ئەبێ و چی نابێ. دەرفەتی نەئەبینی و دەرفەتی نەئەدا. لەپەسا بە نەرمی و بە تووڕەیی عەلیئەکبەری هان ئەدا بچێتە مەیدانی شەڕی ئەسپەکە. هەوڵێکی ئەویست. عەلیئەکبەری حاجی پەسەند بەتاو چوو بۆ لای ماینەکەی، قورسایی لەشی خستە سەر زینەکە، گوریسێکی لە توربێنەکە هێنایە دەرەوە و کەوتە کردنەوەی قاڵنگەی گوریسەکە. بەڵام دەرنگ ببوو. نە ئەوەی -بەڵام- قەرە لە شاڵاوبردن بکەوێ. قەرە هەر وا بێ ئوقرە و هوروژاو بوو. لە سەر قاچەکانی ڕاست ئەبووەوە، ئەیحیلاند، ملی بە هەموو لایەکدا ڕائەوەشاند،

بەڵکوو بتوانێ کابرا لە یاڵی خۆی بکاتەوە. بەوپەڕی ڕقەوە سەری ڕائەوەشاند، سمی ئەکوتا بە سەر خاک و بەردا، پچڕ پچڕ ئەیحیلاند، کابرای بە حەواوە ڕائەوەشاند و لە دوورەوە ئەگەر سەیرت بکردایەت گوڵمحەمەد وەکوو کراسێک وابوو بە دەم باوە بشەکێتەوە. تەن، ئەتوت نییە. تارماییەکی ئادەمیزاد. بەڵام هێشتاش هێزی لەلەشدا بوو و قیرسیچمەیی لە گیانیدا. خەریک بوو ئەسپەکەی ماندوو ئەکرد. مەبەست ئەمە بوو: بەفیڕۆ بردنی وزەی ئەسپەکە. دەبا ئەوەندە سم بدا بە عەرزا هەتا خاک ناڵەی لێ بەرز ئەبێتەوە.

لەم کاتەدا، توانیبووی خۆی بخاتە سەر ملی قەرە و گوێی توند بگرێ و بە ڕقەوە بای دا. هەمیش توانیبووی قاچی چەپی بخاتە ناو ئاوزەنگیەکە و لێی گیر بکات. دەرفەتێکی کورتی ئەویست بۆ ئەوەی لە چاو تروکانێکدا خۆی هەڵداتە سەر زینەکە. لەمە زیاتر هێزی ئەوەی نەبوو ئەسپ ڕایوەشێنێ. وزەی خەریک بوو لە بن ئەهات. هەر جۆرێک بووە ئەبوا خۆی بهاوێتە سەر ئەسپەکە. لەپڕ گوێی قەرەی بەردا و چنگی کرد بە کەللەی زینەکەدا و لە هەڵخە و خۆبادانی ئەسپەکەدا توانی خۆی لە سەر زینەکە جێ بکاتەوە و وەها لەغاوەکەی ڕابکێشێ کە ملی قەرە بچەمێتەوە. سوار، سواری قەرە بوو.

بەڵام کوانێ تاوهێنانی ڕانی بێگانە!

قەرە بە هەموو هێزی خۆی هەڵی ئەخستەوە بۆ ئاسمان، سمی ڕائەوەشاند، تۆز و خۆڵ و دوومانی لە بن سمی فڕێ ئەدا. بەڵام، گوڵمحەمەد ئەتوت، نەک لە سەر پشتی ئەسپەکە دانیشتووە، وا دیار بوو پێوەی لکاوە. ئەسپ، بە جۆرێک دەستەکانی لە خاک بەرز ئەکردەوە و لە سەر قاچی ڕاست ئەبوویەوە، کە چاوەکانی کابرا بۆ چرکەیەک بە ئاسمانەدا تێ ئەپەڕی و، لە هەمان کاتدا بە شێوەیەکی لەپڕ ئەهاتەوە بۆ خوارەوە، لاقی ئەهاویشت و سەری ئەکرد بەنا دەستەکانیا،

کە سەری لە سووڕەوە ئەهات و گلێنەی چاوەکانی خەریک بوو لە کالانەی چاوی دەرپەڕێت. سەرەڕای هەموو ئەمانەش خۆی لە سەر ئەسپەکە ڕاگرتبوو و دیسانەوەش ئەیویست خۆی ڕابگرێ. نیگایەکی تێپەڕی ژنەکانی کرد، بەڵکوو ساتە خێرا و ڕووتەکان لە بارودۆخی ئەوانەوە تێبگات. بەڵام ئەم ساتە خێرایانە چییان پێ ئەدا؟ جگە لە ترس. مارانْ هاواری کرد:

ــ غاری دە گوڵمحەمەد!

گوڵمحەمەد خۆیشی وای بیر لێکردبوویەوە. بەڵام کوانێ دەرفەت؟

ئێستە ڕەنگە!

لەغاوی شل کرد و بەرەو بیابانی بێ سنوور زەنگۆی ڕاوەشاند. قەرە پێی هەڵکەند و وەک بڵێی با، سەری هەڵگرت و تا چاو بترووکێنی بوو بە خاڵێکی ڕەش لە پانایی بەرینی بیابانْدا. خاڵێک کە لەپەسا بچووک و بچوکتر ئەبوویەوە. پیاو و ئەسپ، ئاوێتەی یەک.

ژنەکان هێشتاش ئوقرەیان نەگرتبوو. کوڕی حاجی پەسەند بە نەرمی پێئەکەنی. مارانْ بێدەنگ بوو. تۆزی شوێن پێی ئەسپ کەمانێکی لە بیابانْدا دروست کردبوو. پیاو و ئەسپ خەریک بوون لە چاو ون ئەبوون کە ئەسپەکە بە لای چەپدا بای دایەوە و نیو فرسەقێکیش بەرەو نەیشاپوور ئاژووت. شکانەوەیەکیتر لە هێڵی غاردان. ئەسپ ڕوو بە مەزرا تاودرا. بۆ ئەو مەیدانەی کە ژنەکان و عەلیئەکبەری حاجی پەسەند لەوێ وەستابوون. لە لەشی پیاو و قەرە زێی ئارەقە کەوتبوویە ڕێ. گوڵمحەمەد لەغاوی کێشایەوە و لە بەردەمی دایکی و مارانْدا وەستا. ماندوو، بەڵام سەرکەوتوو. نە جێی خۆبادان و سینگ دانە دەرەوە بوو. گوڵمحەمەدیش لەو خووانەی نەبوو. بە مارانْی وت:

ــ دانابەزم. کلاوەکەم، تۆ بۆم بێنە. لەقە لەوانیتر ئەدا.

ماراڵ سەیری زیوەر و بڵقیسی کرد، کلاوەکەی گوڵمحەمەدی لە ناو خۆڵەکە، لەو شوێنەی کە بەلەک و سمی ئەسپەکە زەوییەکەی هەڵکۆڵیبوو، هەڵگرتەوە و ڕوو بە گوڵمحەمەد هات. کلاوەکەی گوڵمحەمەد بەرامەی خاک و بۆنی ئارەقەی ئەوی لێ ئەهات. ماراڵ، ناخودئاگا و بە بێ ئەوەی پێ بزانێ خەریک بوو بۆنی لەشی کوڕە پووری هەڵئەمژی. کلاوی گوڵمحەمەد کاتێکە لەگەڵ ئەسپەکە تێگیرابوو، کەوتبوویە ژێر پێ لەقە و پلیشابوویەوە.

ماراڵ، کلاوەکەی بەدەست ڕێک کردەوە، تەکاندی و دای بە دەستی گوڵمحەمەدەوە. گوڵمحەمەد کلاوەکەی لە ماراڵ وەرگرت و کاکۆڵی لەبنیدا شاردەوە. گوڵمحەمەد ئەیتوانی بە خەیاڵی ئاسوودە لە سەر ئەسپەکە بمێنێتەوە. بە بێ دڵەڕاوکە. چونکە ماراڵ لە لای یاڵی قەرە وەستابوو و گیانەوەر، گۆنای ئەساوی بە جلەکانی خاوەنەکەیدا و بۆنی هەڵئەمژی بۆ ناو پەڕە فڕیوەکانی لووتی. ماراڵ پەنجەی لە سەر تەوێڵی ئەسپەکە دانابوو و بە سەری پەنجەی پێستەکەی ئەخوراند و نەی ئەتوانی ساخی کاتەوە چ هەستێکی لە دەروونیدا بەرامبەر بە قەرەئات هەیە. قەرە و گوڵمحەمەد یەککەوتبوون. ئەگەر یەکیش نەکەوتبوون، هەر لەم سەفەرەدا ئەبوون بەیەک. ئەسپ پیاوی خۆی دۆزیبۆوە. ئەسپ و سوار. بەڵام ئەگەر ئەمە بە گوێی دڵاوەر بگەیشتایەت، ئاخۆ چی بە سەر ئەهات؟

عەلیئەکبەری حاجی پەسەند دارەتەی ئاسایی خۆی وەرگرتبۆوە. بە بێ ئەوەی مایەی ئێرەیی لە قسەیدا بێ بە پووڕە بڵقیسی وت:

ــ گوڵمحەمەدی تۆ پووڕێ، دوو باڵاشی لە ناو عەرزدا هەیە. بەهەق شیرت حەڵاڵ. من هیوام بڕابوو و بەنی دڵم پچڕابوو. دەستت نەڕزێ پووڕزا!

بڵقیس نابیسێ. گێژ و وڕ. بۆش و حەپەساو. بیبیلەی چاوەکانی لە ڕەشەوە ئەهات، دڵی زرم زرم لێی ئەدا. پووک و پووش ببوو. ڕوخساری خۆی لە ئاو یان ئاوێنەدا ببینیایەت، ڕەنگە لە خۆی ئەترسا. تەرمێک بوو بۆ خۆی. خاکی دیوار. گوڵمحەمەد ئاگای لە دۆخی بڵقیس نەبوو. شادمان و بەهێز وتی:

ــ دادە، خوا ئاگادارت بێ. من لەگەڵ پوورزا ئەڕۆم. خوات لەگەڵ.

بڵقیس سەری هەڵێنا و وتی:

ــ خوات لەگەڵ دایکم، خێر بێتە ڕێگەت!

عەلیئەکبەری حاجی پەسەند لە سەر زینی ماینەکەی، قیت و ئامادە دانیشتبوو.

گوڵمحەمەد سەیرێکی زیوەریشی کرد، شێرۆ و ماراڵیشی بە نیگایەک پێچایەوە، دەستێکی ڕاوەشاند و سەری ئەسپەکەی وەرگێڕا. عەلیئەکبەریش سەری ئەسپەکەی سووڕاند.

ــ خواتان لەگەڵ.

ئەوا دوو پیاو لە سەر ئەسپەکانیان دانیشتبوون، پشت لە کەسوکار و ڕوو لە بیابان ئەڕۆیشتن. ژنەکان، خامۆش و دڵ بە پەرۆش وەستابوون و چاویان لە ڕۆیشتنی پیاوەکان ئەکرد. گوڵمحەمەد، لەپڕ ئاوڕی دایەوە و وتی:

ــ زیوەر های... وشترەکە برسی نەکەی! شێرۆ تۆیش بڵقیس زیز نەکەی، بگەڕێمەوە تەمێت ئەکەم. ئەسپەکەی تۆیش بە سلاّمەتی ئەهێنمەوە ماراڵ، خواتان لەگەڵ.

ژێر پێستی ماراڵ، بە شادی و غەمێکی نامۆ کەوتە چزانەوە. ویستی دەستی بەرزکاتەوە و بۆ گوڵمحەمەدی ڕاوەشێنێ، بەڵام پڕکێشی نەکرد و بە کورتی، لە بەر خۆیەوە قسەیەکی جاوییەوە، سەری داخست و زیوەریش لە ژێر چاوەوە سەیری کرد. زیوەر هێشتاش چاوی لە ڕۆیشتنی پیاوەکەی

بوو. شێرۆ ڕووی وەرگێڕا و بە خۆیەوە خەریک بوو. بڵقیس دانیشتبوو و ئەتوت توانای ڕابوونی نییە.

پیاوەکان دوور کەوتنەوە و تۆزی پێی ئەسپەکانیان بە سەر گردەکەدا بڵاو ببوویەوە. زیوەر وەرگەڕا، چوو بۆ لای دەستکاڵەکەی و دەستی کرد بە دروێنە. کار. ڕێگەیەک بۆ ڕێ دەربازکردن. ئەوەی زیوەری بۆ کار ڕائەکێشا، کێشەڕێکی نادیار بوو بەرەو ڕزگاریی. بەڵام، خەیاڵی خاو! گرێی غەمێک ڕێی گەرووی گرتبوو. غەمێکی نادیار. ئەم غەمە لە کوێوە هاتبوو؟ چۆن ئەیتوانی نەیەت؟ سەری داخست تا کەس ڕووی نەبینێ. درەو!

پیاوەکان لەچاو ون بوون. ژنەکان، مێرووڵەی لە ئاو پەڕیوە، ماندوو و هێشتاش نیگەران، یەکە یەکە لێک کۆبوونەوە، خامۆش و دڵگیراو، بە بێ سەیرکردنی یەکدی، سەریان داخست و دەستیان کرد بەکار. هەر کامە و پارچەیەک بەرد. خامۆش، لە ناو خۆدا و بە بێ گوێدانە ئەوانیتر. هەر کامە و نوقمی دنیایەکی جیاواز. ڕەنگە لە بەر ئەوە بوو کە هەر کەسە لەگەڵ گوڵمحەمەد و ئەوەی ڕووی دابوو بە جۆرێک پەیوەندی هەبوو. هەستی جۆراوجۆر. کە وا بوو، داگیراوی و گرفتی هەر کامەیان ئەکرا بە جۆرێک باس بکرێ. لە نێوان دوانیاندا دووڕییەکی قووڵ هەبوو. داگیراویی ماراڵ لەگەڵ گرژبوونی زیوەر جیاوازیی زۆر بوو. هەر وەها خامۆشی بڵقیس لەگەڵ بێزمانی شێرۆ. شێرۆش ڕواڵەتێکی شپرزەی هەبوو، بەڵام لە ناخیدا، بە دڵنیاییەوە بیری لەوە نەئەکردەوە کە دایکی، زیوەر یان ماراڵ بیریان لێ ئەکردەوە. ئەو -شێرۆ- نەک هەر لە غەمی ڕۆیشتنی برادا نەبوو، بەڵکوو لەم ڕووداوە زۆریش شادمان بوو. چونکە بە دوورکەوتنەوەی گوڵمحەمەد، کێوێک لە سەر ڕێگەی هەڵگیرابوو.

شێرۆ لەوە دڵنیا بوو کە ئەمڕۆ و بەیانیش براکەی

ناگەڕێتەوە. کە وا بوو دەست و باڵی بۆ کارەکەی ئاوەڵە بوو. ئێستەش لە ژێر چاوەوە ئەم و ئەوی خستبوویە ژێر چاودێری و لە بن ڕوخسارە مۆنەکەیدا، بەدڵ شاد بوو و پلەزیقانی ئەکرد. هەستی ئازادیی. بە بێ ئاغەی لەبان سەر. پەتی باڵەکانی کرابوونەوە. ڕوانگەی ئەو هەستەی کە ئەتوانێ لەجێ ڕابێ، دەستکاڵە فڕێ بدا و لە تەختی سینەی بیابان‌دا بداتە غار، سەرخۆشی ئەکرد. بە دوور لە چاو مۆڕکردنەوەی گوڵمحەمەد ئەیتوانی لە بەر خۆیەوە گۆرانی بڵێ. زیاد لە هەموو ئەمانەش لەوە شادمان کە ناسنامەکەی لە دەسرە هەورێشمەکەی ماهدەرۆیش ئاڵاندووە و لە قۆڵی بەستووە. کە وا بوو، ڕۆیشتنی گوڵمحەمەد هیچ غەمێکی نە ئەڕژانە دڵیەوە. بێ ئوقرەییەکەی هی جۆرێک دڵەراوکێ و شەڵەژاویی بوو. شەڵەژانی ئەو تۆفانەی وا لە پێش بوو. گەردەلوولێکی ترسناک بە کێشەرێکی ئەفسووناوییەوە. شتێک کە شێرۆ بە ترسێکی تێکەڵ بە گیرۆدەیی بۆ لای ئەکێشرا. جاری وا هەیە دۆزەخیش دڵڕفێنە. فریوی دڵڕفێنی لەرینەوەی بڵێسە و گڕ، ڕات ئەکێشێ. قوتت ئەدا. کێ توانیوێتی ئاگر بە دزێو دابنێ؟ عەشقی ڕیسوا، هەمان ئاگرە. ڕات ئەکێشێ، قووتت ئەدا، ئەتسووتێنێ، گڕت تێ بەرئەدا. کە پێت هەڵگرت خۆت ئاگری. ئاگر خۆتی. با بسووتێ ئەم خەرمانە!

دوور لە هەموو ئەم شتانە، براکەی شێرۆ خەریک بوو پێی ئەنایە ڕێگەیەکی بێ سەر و شوێن. پێی بۆ قڕەیەک ئەنایە پێشەوە کە خۆی نەی ئەویست. قڕەیەک کە هێزەکەی تەنها لەوەدا بوو کە گوڵمحەمەدی لەو کاری حەزی لێ نەبوو بیکا، ڕزگار ئەکرد: کاری دروێنە. ئەویش بەو ڕەش و ڕوتیەی ئەو گەنمەوە. ئەم قڕەیە بەڵام زۆریش بێ سەرئێشە نەبوو. کێ چووزانێ چی ڕوو ئەدا؟ شێرۆ هەموو تاوانەکانی ئەخستە ئەستۆی کوڕەکەی حاجی پەسەند؛ کە ئەم داوەرییە زۆریش

بێبناغە نەبوو. عەلیئەکبەری حاجی پەسەند داواکاری شێرۆ بوو. پوورزا، شێرۆی بە هەقی خۆی ئەزانی؛ هەر چەندە کچێکی بەباڵای شێرۆی لەماڵدا هەبوو. کچێکی دایک مردوو. کێشەی خوازبێنی هێشتاش کۆتایی پێ نەهاتبوو. سەرەڕای ئەمەش، ئەوە شێرۆ بوو بە ژنی پێی نەئەخستە سەر بەڕەی کوڕی حاجی پەسەند:

رانی هەیە، با هەیبێ!

راست و ناڕاست، شێرۆ هەموو تاوانەکانی ئەخستە سکوری عەلیئەکبەری حاجی پەسەند. هەر ئەو بوو هەمیشە بە دوای شەڕ و قڕەدا ئەگەڕا و عاشقی ئەوە بوو بە هەموو لایەکدا باژوێ و تۆز و خۆڵ هەڵدا بە حەوادا.

بەڵام بڵقیس خراپی بە عەلیئەکبەری حاجی پەسەند نەئەوت. بەڕای ئەو عەلیئەکبەریش لە ڕووی ناچارییەوە پێی لە ئاوزەنگی نابوو و کەوتبوویە سەر ڕێگایەکی نادیار. کارێک بە ئەنجامێکی نادیارەوە!

مەدیار، بچووکترین و چەتوونترین برای بڵقیس، دڵی نیگەران ئەکرد. ئەو بوو کە ئەم هەموو هەڵڵا و گێرە و کێشانەی ساز ئەکرد. زیاتر لە پێنج ساڵ بوو مەدیار حەزی لە سەوقی، خوشکەزای حاجی حسێن بوو. بەڵام حاجی حسێنی چوارگوێشلی بە ناحەزیی میشکاڵیەکان هەر دوو پێی لە پێڵاوێک کردبوو و ئەیوت کچتان پێنادەم. مەدیار، هەتا ئەمڕۆ زۆرێکی زۆر تەتەر و پەیامی ناردبوو بۆ چوارگوێشلی. بەڵام وەڵامی حاجی حسێن هەمان وەڵامی یەکەم بوو. مری ئەو یەک لاقی هەبوو:

«مەدیار لات و بێ ئاکارە. بە دوای ماڵی مفتەدا ئەگەڕێ. ئەو و کوڕی حاجی پەسەند بە دوای کەری تۆپیودا ئەگەڕێن نانێ بکەن. کۆتاییەکەی پەلاماری ڕانەکەی خۆشمیان دا و پەزەکانیان بڕ دام! ئێستە شتێکی دەستیشیان ئەوێ. بە

خەیاڵی خواریان من ئەوەندە خاوم دەستی کچ بدەم بەدەست پۆلە دزێکەوە. نەء، بڵێ هەر بیریشی لێ نەکەنەوە. بەو کوڕەی حاجی پەسەندیش بڵێن ددانی تەماحی ماڵی خەڵک هەڵکەنێت و فڕێی بدات. ئەیانەوێ میراتخوازیی بکەن؟ با بزانن، ئێرە شوێنی کلاوبازیی نییە. مەدیاریش ئەگەر ئەیەوێ ڕان و شوان و لەوەڕگەی تایبەت بە خۆی هەبێ، بڵێن با بچێ ڕێگەی تر بدۆزێتەوە. تۆپەڵێک فێڵەبازی قن ڕووت کەوتوونەتە ڕێ بۆ ماڵەکەی من و خوازبێنیم لێ ئەکەن!»

ئەمە قسەی حاجی حسێن بوو. بەڵام قسەی مەدیاریش نەئەبوو بە دوو. بیر و هۆشی، لەم دواییانەدا، هەر سەوقی بوو. گوێی لە پەندی کەسیش نەئەگرت. هەر کەس، هەر چی ئەوت، با بیوتایەت؛ مەدیار خامۆش و بێ وەڵام ئەبوو، یان سەری ڕائەوەشاند و بە بێ ئەوەی سەیری بەرامبەرەکەی بکات، قسەکەی ئەخستە عەرز و تێ ئەپەڕی. وا دیار بوو هیچکەس ناتوانێ بزانێ لە دەروونی ئەودا چی تێ ئەپەڕێ. بڵقیس خۆیشی جارێک لە مەدیار نزیک ببویەوە، باسی سەوقی هێنابووە پێش و ویستبووی ڕای بپرسێ. بەڵام مەدیار وەڵامی ئەویشی نەدابوویەوە و بڵقیس لەوە زیاتر خۆی لە کاری براکەی هەڵنەقورتاندبوو. خۆی لا گرتبوو. بەڵام مەگەر ئەکرا بێلایەن بوون؟ خۆت لا بگری، منااڵت ناتوانن. ئەتوانن؟ ئەویش ئەگەر پێش هەڵاڵکە خۆی دوور بگرێ، ئەوەندەی کە دەستی پێکرد، خۆبەخۆ تووش ئەبێ. گیرام گوڵمحەمەد ئەمڕۆ لەگەڵ نەکەوتایەت و خۆی لا بگرتایەت، بەڵام بەیانی کە هەواڵی هەڵقەڵەشانی کونجی بڕۆی خاڵۆی خۆی ئەبیست، دیسانەوەش ئەیتوانی خۆی دوور بگری و قوشقی نەبێ؟ دیارە کە نەی ئەتوانی. کە وا بوو خۆی تێ ئەهاویشت و دیار نەبوو کەی لێی دێتە دەرەوە. ساخ ئەویش، یان بریندار؟ هەر چی بوو و بە هەر شیوەیەک ڕابباردایە، خەفەتەکەی هەر هی

بڵقیس بوو.

لەم ناوەدا زیوەر چ دارەتێکی هەبوو؟

زیوەر، دڵ ماندوو و غەمبار و تووڕە بوو. غەزاڵێکی پێکراو و فڕێدراو. سەری لە ئەستۆی دەر نەئەهێنا. ڕوانگەی ئەسپ گرتنەکەی گوڵمحەمەد، هەر چەند لە چاوی ئەوی‌تردا شکۆیەکی پڕ شانازیی بوو، بەڵام درکێک بوو لە چاوی زیوەردا. گورگێک جەرگی بدڕیایەت، لەوە باشتر بوو گوڵمحەمەد داوای ئەسپ لە ماراڵ بکات. لەوەش خراپتر، گوڵمحەمەد پاش ڕکێف وەرگرتن لە قەرەئات، زۆر خۆمانی داوای کلاوەکەی لە ماراڵ کرد. بە بیانووی تۆسن بوونی قەرە! زیوەر کە وای بینی، سەرەڕای ئەو هەموو ئەوینەی بە پیاوەکەی هەیبوو، لەپڕ ئارەزووی کرد ئەسپەکە بیبا بە حەوادا و بیکوتێ بە زەوی‌دا. دڵ شکانی گوڵمحەمەدی ئەویست. چونکە ئەگەر بە عەرزیش‌دا بدرایەت گوڵمحەمەد، بۆ زیوەر دیسانەوە هەمان گوڵمحەمەد بوو. هەمان بوو کە بوو. ئازیز و دڵخواز. بەڵام لە چاوی ماراڵ ئەکەوت. ئەمە ئەو شتە بوو زیوەر ئەیویست. بەڵام ئێستە کە گوڵمحەمەد توانیبووی وەک پڵینگێک لەگەڵ قەرە تێبگیرێ، بیبەزێنێ و لە ئەنجامدا خۆی هەڵداتە سەر پشتی، سینگ بداتە پێشەوە و مل ڕاست بگرێ؛ ئەوا بارەکە جۆرێکی تری لێهاتبوو. لەم هەلومەرجەدا بتەوێ نەتەوێ نیگای دەروونی ماراڵ ئەچێ بۆ لای گوڵمحەمەد. کە ڕۆیشتبوو. گوڵمحەمەد لە چاوی ماراڵدا، شێوە و شکۆیەکی تری پەیدا ئەکرد. پیاوتر، پیاوانەتر لەوەی کە هەبوو و ئەمە ئەوە بوو کە زیوەر نەی ئەویست. ئەوەی نەی ئەویست کە گوڵمحەمەد لە چاوی بیانی‌دا ڕوالەتی ڕاستەقینەی دەربکەوێ. نەی ئەویست کەسی‌تر گوڵمحەمەد -گەوهەرەکەی ئەوی- بوێ. خۆشەویستی گوڵمحەمەد لە دڵی‌تردا جگە لە دڵی ئەو نابێ جێگیر ببێ. پیاوی زیوەر ئەگەر هەزار جاریش سووک

ببوایەت، ئەو دیسانەوەش ئەیتوانی بیەوێ؛ لە بەر چاوی نەئەکەوت. ئێستا وا بیری ئەکردەوە. بەڵام گوڵمحەمەد براوە و سەرکەوتوو ئەگەر بوایەت، ئەوسا ئەستەم بوو کۆتی بکا. زۆر چاو چاویان تێ ئەبڕی و بۆ زیوەر نەئەگونجا ئەو هەمووە چاوە لە کالانە دەربهێنێ. کە وا بوو، پیاوەکەی بە دوو ڕوخسار ئەویست، لە دوو ڕواڵەتدا. یەکیان بۆ خۆی و یەکیش بۆ خەڵکی. ئەوەی بۆ خۆی ئەیویست، تا بڵێی بەشکۆ و شاکار و؛ ئەوەی بۆ خەڵکی، تا ئەیتوانی ڕق و تووڕەیی. خەڵکی بلا لێی بێزار بن، ڕقیان لێی بێ، لە ناو خۆیان ڕێگەی نەدەن؛ دڵی زیوەر دەریایەکی میهر و حەزە. چەند لە دەرەوەی گیانی زیوەر لە سەرمادا ئاوارە بێ، گەرمای دڵی زیوەر دڵڕفێنتر:

گیانەکەم فیدات بێ، پیاو. وەرە، وەرە. وەکوو دایکێک لە ژێر باڵەکانمدا جێت ئەکەمەوە. پانتایی گیانم پێگەی تۆیە. چاوەکانم خاکی ڕێتە. پێی لە سەر دابنێ. پێم بە سەردا بنێ. سم بە بیابانی گیانمدا بچەقێنە. قەمچیم لێدە. کەزییەکانم تەنگەی ئەسپەکەت. گیانم بە تۆ ئەبەخشم. لە بریم ببینە، دەنگ هەڵبێنە. هەناسەم بۆ تۆ. زیوەر لە دەورت گەڕێ ئەمانە هەموو بۆ تۆ و تۆ بۆ من. بەڵام لام لێ مەگرە، لێم ڕامەکە. من ئەڕچێم، ئەبم بە بەرد گوڵمحەمەد. سەیری بکە. سەیری مارا‌ڵ بکە. نیگای لە سەر تۆیە، گوڵمحەمەد. ئەسپەکەی پێدای بیبەیت و بڕۆیت. لە ناو ئێمەدا، ئەسپ شتێکی کەم نییە، ئەویش ئەسپی یەکەناس. بەڵام بینیم ئەم کچە چاوی بڕبوویە جەنگی نێوان تۆ و قەرە. ئاگر لە چاوەکانی ئەباری. لە چی شادمان بوو؟ تۆ کە خۆت بە یاڵی ئەسپەکەدا سەرخست، زانیم کە ئەو سەرکەوتنی تۆی ویستبوو. ئەو تۆی ویستبوو. ئەو تۆی ئەوێ. ئەزانم. ئەبینم. ئەبینم. خۆ کوێر نیم. خۆزگە بە تەوقی سەرەوە درابووی بە عەرزا! خۆزگە شکابووی. مردبووی. خۆزگە بمری گوڵمحەمەد، زمانم لاڵ!

گیرۆدە، گیرۆدە، گیرۆدەی بیر و خەیاڵ. زیوەر، ئەم ژنە شووش و باریکە، بە گیانی خۆی چی ئەکێشا؟ چی ئەکێشا؟ ئەو گیانی خۆی ئەجاوی. ئەشکەنجەی خۆی ئەدا. قەمچی لە گیانی ڕوتی خۆی ئەدا. ڕاستەکەی زۆریش بە بێهووده نەبوو. ئەیویست و بیری لێ ئەکردەوە. نەی ئەویست و ئەترسا. نەفرەت کردن لەو خەیاڵەی ماراڵ ئێستە دڵی پێوەی خەریک بوو. ڕق. ڕق. ئەیتوانی بە گیانی هەموو خۆشەویستەکانی سوێند بخوات کە ماراڵ لەم دەمەدا هیچ خەیاڵێکی لەسەردا نییە جگە لە گوڵمحەمەد. ئارەزووی ئەوەشی هەبوو، ئەگەر بیتوانیایەت چنگ بکات بە ناو کاسەی سەری کچی عەبدۆسدا و گوڵمحەمەدی وەکوو زاروویەک لێ بکاتەوە. ماراڵیش کەموزۆر وەها بوو. بەڵام نەک هەر ئەمە. دژەکەشی بوو. لکاو و شان بە شان: دڵاوەر.

ماراڵ بۆ ساتێکیش نەی ئەتوانی دڵ لە دڵاوەر خافڵ بکات. مێشکی کەوتبوویە نێوان ماشەیەکەوە، بەردەوام تەنگ و تەنگتر ئەبوو. دڵێکی لە لای قەرەئات بوو و دڵێکیشی لای دڵاوەر. فڕینی گیان بە تاوانی چاوەڕاوی بێ ئەڤانی خۆی. قەرەبوو کردنەوەی ئەو شتانەی کە مرۆڤ بە هۆیانەوە خۆی ئەخاتە ژێر لێپرسینەوە. بۆ دەسبەسەراگرتنی ئەو پارچەیەی گیانی مرۆڤ کە خەریکی هەڵاتنە. گێڕانەوەی بۆ مەنزڵگە. خووی ئاسایی. ئەی دڵاوەر چی؟ بەشی ئەو لە کوێیە؟ ئایە ئەبێ کۆڵ بۆ بە تاڵانچوونی هەموو گیانی بدات؟ ئایە گوڵمحەمەد هەموو گیانی داگیر کردووە؟ ئەوە ئەوە بەو جۆرە داژۆێ؟ ئەبوا وا بە بێباکی باژۆێ؟ نەء. نەئەبوو. تاوی بێئوقرەیی چۆن ئەهێنی؟

سەرکۆنە! ماراڵ خۆی لۆمە ئەکرد. فڕینی گیان بۆ پاساوی لێک پچڕانی شیرازەی خۆی. دڵاوەر ئێستە چی ئەکرد؟ ئەگەر بیبیستایەت کە ماراڵ ئاوا بە ئاسانی قەرەئاتی داوە بە یەکێکیتر، ئاخۆ چی ئەکرد؟ بە ڕاستی دڵاوەر چ بار و بیرێکی

هەبوو؟ قەرەئات وا لە ژێر ڕانی گوڵمحەمەددا بوو. گلەمەند لە ماراڵ ئاخۆ نەبوو؟ نەبوو، کە ئەوی داوە بە دگەر؟ تاوی ڕانی نامۆی چۆن ئەهێنا قەرە؟ لە گەڕانەوەدا، مسۆگەر ئیتر وەکوو ڕابردوو سەیری ماراڵی نەئەکرد. ڕەنگە ئێستە گوڵمحەمەد ڕووخۆش و سەرکەش، پێی لە ئاوزەنگی بوو و لە پێشەوە داژووت. ئەو قەرەئاتەی ماراڵ ئەیناسی ئەسپیک نەبوو ڕێگە بە هاوتاکانی بدا، پێشی بکەون. گومان، بە مایەیەک لە پەشیمانیەوە یەخەی کچی عەبدۆسی گرتبوو. قەرەئات، خۆزگە سواری نەدابا بە گوڵمحەمەد! ئەگەر وا بوایەت چی ئەبوو؟ خۆ نەی ئەتوانی بە گوڵمحەمەد بڵێ «نەء». خۆ پەردەکانی دڵی مرۆڤ لە ئاسن نین! بە نیگایەک وردوخاش ئەبن! جاری وا هەیە تاوی تاقە وشەیەک ناهێنن. بەنی دڵ ئەلەرزێ. لەم ناوەدا تاوانەکەی ئەبێ بە ناو کێوە بنووسرێ؟

شێرۆ لەپڕ کەوتە قسە:

ــ هەمووی لە ژێر سەری پوورزا دایە؛ عەلیئەکبەر. خوا لە سەر عەرز هەڵیگرێ.

بڵقیس وتی:

ــ باشە، باشە؛ پێویست ناکا قسەی زل بکەی تۆ! بۆچی تاوانەکە ئەخەیتە ملی ئەو؟ ئەی خاڵۆی خۆت چی؟ مەدیار خان؟

ــ چونکە ئەزانم خوشکەزاکەی تۆ هەموو قڕەکان ساز ئەکات.

ــ هەر لە خۆتەوە قسە فڕێ ئەدەی! خەریکی کارەکەت بە.

شێرۆ خەریکی کارەکەی بوو. بێدەنگ بوو. حەزیشی لەم کێشەیە نەبوو. تاوانی هەر کەس بوو با ببێ. پەیوندی بە شێرۆوە چی بوو؟! قەبری باوکی فرۆشەریش و کڕیاریش. لە ڕەوتی ئەم ژیانەدا ـ بەم شێوەی کە هەبووـ جگە لە بەشی

خۆی هیچی نەئەویست. ئەتوانرا شێرۆ -لەم کاتەدا- لە ڕیزی ئەو مرۆڤانە دابنرێ کە ئەڵێن: ئەو بارانەی بۆ من نابارێ، با نەبارێ! ئەو بەدەس بێدەنگیەوە وەڕەز ببوو، بۆ خۆدەربازکردن وشەی فڕێ دا. وەڵامەکەشی وەرگرتەوە و کەوتەوە کار. بەڵام کوا حەزی دروێنە کردن؟ دەست و دڵی کەی ئەچووە کار؟ داهێزراو و ماندوو، بە لەشێکی تەمەڵ، ساقەتە باریک و جیرەکانی گەنمی لە ناو دەستیا کۆ ئەکردوە و، دەستکاڵەی بە لەق و لۆقی ئەخستە پشت گەنمەکان یەک بە یەک ڕای ئەکێشان و ئەوەی بەدەستیەوە مابوو لە سەر چەپکە گەنمەکان بەجێی ئەهێشت و، دیسانەوە بە هەمان لاوازی لە سەر پێ ئەسووڕا و ئەکەوتەوە درەو کردن. ناچاریی. لەبری هەتا حەز بکەی دزێو کاری ئەکرد. دڵی بۆ دان نەئەسووتا. بێ شەرت و شۆ و بێ حەز و لەز، ساتە قورسەکانی ڕۆژی تێ ئەپەڕاند.

بەڵام نیگا تیژ و پسپۆڕەکەی بڵقیس لە هیچ شتێک خافڵ نەبوو. نە لە گرژبوونی زیوەر، نە لە خامۆشی ماراڵ و، نە لە دەست و دڵی کچەکەی. لەجێ ڕابوو و بە دوای شێرۆدا دەستی کرد بە کۆکردنەوەی ئەو گوڵانەی شێرۆ وەراندبوونی. شوێنەکەی کە خاوێن کردەوە، چووە بان سەری شێرۆ وەستا و بە تووڕەیی پێی وت:

ــ خاوێن دروێنە بکە تیر لە جەرگت دا! ئەمە نانی زستانتە. کۆیر بووی ببینی کاکەت دوێشەو گەنمی بە مەنی خوا قەران کڕیبوو؟ ڕۆژی خۆش نابینی کچ، ئەوەندە ناشکوری مەکە... ئاخ لەدەستی تۆی چاو هەڵدڕاو!

شێرۆ دەمی نەخستە دەمی دایکی. لە بەر خۆیەوە بۆڵەیەکی کرد و چیرەی لە ددانەکانی هێنا و ناوبەناو ساقەتە بەجێماوەکانی ڕنیەوە. ئەمڕۆ نەی ئەویست سەر بنێتە سەر بڵقیس. نەی ئەهێنا. ئەبوا خۆی ڕابگرێ. ڕۆژێک هەزار ڕۆژ نییە. بۆیە بە بێدەنگی درێژەی بە کارەکەی دا. چار چی بوو؟

ئەمجۆرە کارە بۆ شێرۆ نەک هەر هیچ چێژی تیا نەبوو، بگرە ئەشکەنجەیەکی لەسەرخۆ و بەردەوامیش بوو. کاری نابەدڵ. زۆرەملێ. کۆکردنەوەی حەوتم بوو ئەمە، نەک دروێنە. حەوتم لەوەش زیاتر بوو، لەو درەوەی لە بەردەمی ئەواندا بوو. ئەم شێوە خۆ گرێدانەی بە زەوییەوە حەز لێنەبوو. ڕەنگە لەم کاتەدا هەستی وابوو، دڵی لە بیانوو ئەگەڕا؛ بەڵام هەر چی چۆن بێ خۆی لە کۆکردنەوەی ئەم پووشانەدا بێواز و لاپرەسەن ئەزانی. لە بەر ئەمەش بوو هەر ئەوەندەی هەڵێکی دەست ئەکەوت دەستەکانی بەرئەدایەوە و پەنجەی لە دەستکاڵە دەرئەهێنا و ئارەقەی ناو دەستی بە خۆڵەپووت وشک ئەکردەوە، بەو هیوایەی ڕۆژ تێپەڕێ.

بەڵام چەندە دوور و درێژ بوو ئەم ڕۆژە؟ ئەتوت کۆتایی نییە. هەتا حەزکەی بە ئەسپایی ئەکشا. هیلاک و ماندوو پێی هەڵئەگرت. خۆی ئەخزاندە ژێر هەور -ئەو هەورانەی لە لێفەی کۆن ئەچوون- ئەهاتەوە دەرەوە و دیسانەوە هەر لە سەر جێی خۆی بوو. ئەتوت جووڵەی نەکردووە! شێرۆ لەوەی کە پێویست بوو زیاتر هۆشی خۆی دابوو بە خۆرەکە. لە بزووتنی هەتاو ورد بووبۆوە و ئارەزووی ئەوە بوو داکەوێ، شۆڕەوە بێ، لەبنی دنیادا ون ببێ. ئێوارە دابێ و بە دوای ئەویشدا شەو دابێ. بەڵام ئەتوت ئەم شەوە خەیاڵی هاتنی نەبوو.

دیسانەوە، تانە و تەشەری بڵقیس. شێرۆ کە پشووی وەرگرتبوو، دەستی کردەوە بە کار. لانیکەم وای دەرئەخست خەریکە دروێنە ئەکات. کوشندە. کوشندەتر لەوە هەیە کە مرۆڤ ناچار بکەن کارێک بکات کە حەزی لێی نییە؟ کارێک کە ئەو بە لایەکدا ئەڕوات و تۆیش بە لایەکی تردا؟ کارێک لەو بابەتەی کە بە پێچەوانەی تۆ ڕێ ئەکات؟ ئەو کاتانە تەواو بوونیان نییە. ئەکشێن، درێژ ئەبنەوە، قورس ئەبن، خومار و تەوەزەل ئەبن. ژیان خاو ئەبێتەوە. بە خۆیدا ڕۆ ئەچێ و

مرۆڤ هەست ئەکات لە گۆلێکی مەندا نیشتەجێ بووە. مەنداوێک کە خەیاڵی بزووتنی نییە. کەری لە قوڕ چەقیو. سێبەر تێناپەڕێ، خۆر ڕێ نابڕێ. کار ڕاناپەڕێ. بیر و هۆش بە لایەکی تردا فڕیوە. بە بێ گوێدانە هەر چی هەیە. ئەوانەی بە دەورتەوەیە ڕات ناکێشن. زەمین هەناسە نادا. تۆ هەناسە نادەی. غەم ئەخنکێنێ!

بڵقیس وتی:

ــ مەڵۆکانی پشت سەرتان کۆ بکەنەوە بچین بۆ قاوڵتی.

ژنەکان هەڵسان، مەڵۆ بچووکەکانی گەنمیان هەڵگرت و لە ناو کۆشیاندا بردیان بۆ لای چارشێوەکە، هەڵیانڕشت و بەرەو گۆزەی ئاو و سفرەی نانەکە چوون. گەیشتن و لە تەنیشت زرە جۆگەلەوە دانیشتن. بەڵام بڵقیس خۆی هێشتا لە سەر زەوییەکە بوو و گوڵە گەنمە داکەوتووەکانی یەکە یەکە، وەک برژانگی چاوەکانی کۆ ئەکردەوە و ئەیخستە کۆشیەوە:

ــ ئێوە دەس پێبکەن. منیش واهاتم.

بڵقیس درەنگتر چووە سەر سفرە و درەنگتریش هەڵسا. ژنەکان لە پێش ئەوەوە، پارووبان هاویشتە گەروویان و کەوتنەوە کار. ڕۆژ وەرگەڕابوو. خۆر لە یاڵی ئاسمان بەربۆوە و سێبەری دروێنەوانەکان لە بەردەمیاندا، کەوتبوویە سەر لق و پۆپی ڕووتەڵەی گەنمەکان و لە هەر بزووتنێکیاندا، بە سەر تەڵە گەنمەکاندا ئەشکایەوە، ئەجووڵا، ئەخزا، پان ئەبوویەوە و ئەساورا بە عەرزەکەدا.

درەو بە ماندوێتیەکی زیاترەوە دەستی پێکرایەوە. تەنانەت بڵقیسیش تیا مابوویەوە و نەی ئەتوانی بیشارێتەوە. کاری بێهوودە. ئەمە سەدجار زیاتر ماندووکەرە. کازیوەی نەداوە، چوار پێنج مرۆڤ چۆکیان بە عەرزا خشاندبوو و کاتێکە سەیری بەروبوومی کارەکەیان ئەکرد، مشتێک پووش و پەڵاش

بوو لە سەر چارشێوەکە. دەرۆیشێک ئەگەر لە مەزرایەکی بەپیتەوە تێپەڕیایەت، سالاری کێڵگە لەوە زیاتری ئەخنی بە توربێنەکەیدا. بەڵام ڕاستیەکەی ئەوە بوو کە بنەماڵەی کەلمیشی ناچار بوون ئەو تۆوەی چاندوویانە کۆی بکەنەوە. بۆ ئەو کەسەی کە خەریکی کشتوکاڵە، ئەمە ئەبێ بە نەخۆشینێک. تۆوی چێنراو ئەبێ کۆ بکرێتەوە؛ ئەگەر پێویست بکات وەکوو چۆلەکە دەنکە هەڵیگرنەوە. ئەمە بەڵام بۆ تاقە تاقەی ئەو کەسانەی لە سەر مەزراکە کار ئەکەن بە یەک شێوە بڕیار و بەڵێن نییە. ئەم بڕیارە تەنها لە دڵی دوو کەس‌دا کاریگەرە: بڵقیس و گوڵمحەمەد. بۆ وێنە، زیوەر حەزی لەوە نەبوو. کارکردن بۆ ئەو چ لە سەر زەوی و چ لە ناو ڕان‌دا ڕاپەڕاندنی ئەرکی سەرشانی بوو.

ڕاهاتن بە کارکردن خووی پەروەردەی ژنانی خێڵاتی مەیە. چونکە ئەوان هێمان لە ژێر پەڕوباڵی دایکان نەهاتوونەتە دەرەوە، ئەکەونە کارکردن. زۆرترین بەشی کاری مەڕداری لە سەر شانی وانە. شوانی و لەوەڕاندن، کڕین و فرۆشتن و خوری بڕینەوە کاری پیاوە. دۆشین و مەشکە ژەندن، ماست و فرۆ، قەیماخ و کەرە و ڕۆن گرتن کاری ژنانە. جگە لەمەش، چنینی جاجم و بەڕە و شاڵ و کلاو و ڕەشماڵ بەشێکی تری کاری ژنانە. ژن بەجێ لە کاری خۆی‌دا شارەزا و لێهاتووە. سارد و گەرم چەشتووە.

بۆ زیوەریش کار شتێکی تازە نەبوو. ئەو ئەمەی ئەزانی و دانی پێدا نابوو کە پێش خۆرهەڵات، سەر هەڵێنێ و تا ڕۆچوونی هەتاو، لە ناو کاردا بتلێتەوە. شێرۆش ئەگەر خۆی لەکار لائەدا، لە بەر ئەوە بوو دڵی لە شوێنێکی‌تر گیری کردبوو. ئەو لە بناخەوە لەوێ نەبوو. هۆش و بیری لە کار دابرابوو. کە وا بوو هیچ کارێک بە دڵیەوە نەئەلکا. ئەمە نە لە بەر تەوەزەلی بوو، بەڵکوو بە هۆی دڵ دابڕانەوە بوو. خۆی

لێرە و دڵی لەوێ.

مارانْ هەوڵی ئەدا ڕەنگ و ڕوویەک بدا بە کارەکەی. هەوڵدانێکی لە پاڵەوە. خۆی نەئەدا بە چاوا. خۆی بە کارا پیشان نەئەدا. بەڵام لە ناخەوە حەزی ئەکرد توند و بەبڕشت کار بکات. نەی ئەویست ڕێگە بە بێوازی بدات. بێزاری نەئەبوا بە سەریدا زاڵ ببێ. کەسی نەئەبینی سستی ئەو لە بەر چاو نەگرێ. کە وا بوو ئەبوا تێبکۆشێ لە کار دوا نەکەوێ. سەرەڕای ئەمەش کار بەسستی ئەچووە پێشەوە و، ڕۆژ بە کارەوە ڕووی لە ئێوارە کردبوو.

شێرۆ هەڵسا، چۆکی ڕاست کردەوە و خرکەی ئەژنۆی شێلا. ڕەگ و دەماری قاچەکانی لە ماندوێتیدا ئەیانزریکاند. پشتی ڕاست کردەوە و چاوی هەڵدا بۆ ئەملا و ئەولا و وتی:

ــ وشترەکە خەریکە زۆر دوور ئەکەوێتەوە، ئەچم ئە یهێنمە و ە .

زیوەر و مارانْ ئاوڕیان بۆ لای وشترەکە دایەوە. شێرۆ دەستکاڵەکەی دانا، پاژنەی گیوەکانی هەڵکێشا و کەوتە ڕێ. وشترەکەی گوڵمحەمەد لەو دوورانەی بیابانْدا ئەخولایەوە؛ ملی داگرتبوو و بە لێوە نەرم و فەرمانبەرەکەی درک و دەوەنی بیابانی ئەڕنیەوە. شێرۆ بەرەو وشترەکە خۆی ڕاکێش کرد، ڕەشمەکەی کە لە دەور ملی کرابوویەوە و بە زەویدا ئەکشا، هەڵگرتەوە و چۆکی پێ دادا؛ بە یاڵی وشترەکەدا سەرکەوت و لە سەر پشتی دانیشت؛ پاژنەکانی لە لا کەلەکەی کوتا، وشتر ڕاست بوویەوە و شێرۆ بەرەو مەزرا لێی خوڕی.

ڕۆژ خەریک بوو ئەگەیشتە کۆتایی. ژنەکانی تریش دەستیان لەکار هەڵگرتبوو. بەڵام دەستکاڵەیان هێشتا لە دەستدا بوو و خەریکی کۆ کردنەوەی مەڵۆکان بوون. بەڵام دەسکە تێک شکاوەکانی گەنم لە دەمی دەستکاڵەکان دائەکەوتەوە و بە ناچاری دائەنەوینەوە و لق و پۆپە ڕژاوەکانیان

یەکە یەکە کۆ ئەکردەوە و ئەیانکردە ناو زەندکی کراسەکەیان بۆ ئەوەی بیبەن بۆ لای چارشێوەکە. لە بەیانیەوە هەتا ئێستە دوو چارشێو نیوە ببوو. ژنەکان بە یارمەتی یەکدی، لۆی چارشیوەکانیان گرێدا. بلّقیس بە کچەکەی وت وشترەکە یخ بدات. شێرۆ وشترەکەی خەواند. ژنەکان باری دوو تایان دا بە سەر پشتی وشتردا. زیوەر دەسکەوساری لە شێرۆ وەرگرتەوە، وشتری هەڵساند و بە بێ ئەوەی سەیری کەس بکات بەرەو گوند کەوتە ڕێ. دەستکاڵەکان، گۆزە، زەرک و سفرەی بەتاڵ ژنەکانیتر هەڵیانگرت و بە دوای وشترەکەدا کەوتنە ڕێ. لە ڕێگە هیچ وتوویژێک نەکرا. خامۆشی ئێوارە، هەوری پەڵە پەڵە و دەشتی بێدەنگ. شێرۆ دوورتر لەم و لەو، لە بەر خۆیەوە گۆرانی ئەوت:

شەوی مەهتاوە و مەهتاوم نەهات
خـــەو تا بەیانی لە چاوم نەهات
هەتا ڕۆژ هەڵات یاری هەر شـــەوم
چاوم چاوە ڕێی هەر بۆلام نەهات

بە نالّەوە ئەیخوێند. غەمگین و ئارام. بەڵام نە بەو جۆرەی کە ئەوانیتر لە واتای تێبگەن و لە وشەکان سەر دەربکەن. بە دزی ئەیخوێند و زۆربەی وشەکانی لە پەردەکانی گەروو و لووتیا ون ئەکرد. سەرەڕای ئەمەش تەنها ئەو بوو هیوایەک لە دڵیدا، بەرە و ماڵ و شەو ئەڕۆیشت. ئەوانیتر هەر یەکە و بە غەمێکەوە گیرۆدە بوون. ماراڵ غەوارە و -بێگانەیی لە تەنگی ئێوارەدا دڵگیرتر- گیرۆدەی خۆی و خامۆش بوو. زیوەر بێگانە لەگەڵ هەر چی هەیە و نییە، ڕەشمەی وشتری دابوو بە شانیدا و بە خووی هەمیشەی پێی هەڵئەگرت. لە چ خەیاڵێکدا؟ بلّقیس ماندوو، شەکەت و تووڕە بوو. شوێنی بەتاڵی گوڵمحەمەد ئازاری ئەدا. نیگەرانی ڕۆڵەکەی بوو. گوڵمحەمەد ئێستە لە کوێیە و خەریکی چییە؟ بیری ئەو

پەرێشانی ئەکرد. پەرێشانتر. هۆشی ئەشەڵەژا. لای خۆی خەیاڵی ئەتاشی. خەیاڵ لە خەیاڵدا. بیر بە هەزار جۆر. زیندە خەون. زیندە خەون. جەنگ و خوێن. دەنگدانەوەی ڤیزەی گوللە لە ناو گەرووی کوێستاندا. تفەنگ و تیر. ئەسپ غاردان. هەر ای... هەڵدێران، لەخاک گەوزان. حیلەی ئەسپان. ترس. ترس. هەڵاتن. گەردەلوولی تۆز و خۆڵی ئەم ئاسمانە.

دڵی بڵقیس ئەخێورێتەوە، ئەهەژێ. شەویلکەکانی ئەلکن بەیاکا. خەفەخان ئەگرێ. ئەیەوێ یەخەی خۆی دادڕێ.

بەڵام دان بە خۆدا ئەگرێ. دایکی چوار منااڵە. دەروونی ئەبێ لەوە گەورەتر بێ. ئەبێ بتوانێ خۆی ڕاگرێ. مەترسی بۆ پیاوە. نە مەگەر گوڵمحەمەد سەربازیی کردووە؟ شین و شیوەنی جەنگی تێپەڕاندووە: لەش و گیانی، لە شەڕ دەرباز کردووە و بۆ زادگەی گەڕاوەتەوە؟

وایە! ترس و پەڕینەوە بە دەراوگەی مەترسیدا، کاری پیاوە.

هەوا گاون ببوو گەیشتنە دەرزیوەر. کۆڵان و دەروبان وەک هەمیشە چۆڵ و هۆڵ بوو. لێرە خێزانێکی زۆری لێ نەئەژیا: ماڵ و منااڵی خانئاپۆ، لەگەڵ چەن ماڵێتر. هەموو خزم و کەس: پوورزا، زاوا، مەتیەزا، خاڵۆزا. ئەم دەستە بچکۆلەیە بە ڕۆژ بڵاوبوون و بە شەو لە دەور یەک کۆ ئەبوونەوە. تاوێک دائەنیشتن، پاشان هەڵئەسان و بەرەو هێلانەکەی خۆیان ئەڕۆیشتن. هەر کام لەمانە بەقەد لەپی دەستێک تۆوی چاندبوو و لەم وەرزەدا، هەر چی چۆن بێ هاتبوون بەروبوومی کارەکەیان کۆ بکەنەوە، بیکوتن و مشتێک ئازووخە بۆ ئەو زستانەی لە پێش بوو، پاشەکەوت بخەن.

وشترەکە، زیوەر لە بەردەرگا یخی دا و پێش ئەوەی کەسێتر بێت بۆ یارمەتی، کەوتە کردنەوەی گوریسەکان. ماراڵ پێش ئەوانیتر گەیشت. تایەکی بارەکەی داگرت و لە

بن دیوارەکە داینا. پاشان بڵقیس و پاشتریش شێرۆ گەیشت. زیوەر وشترەکەی هەڵساند و بردییە لایەکەوە، هەوسارەکەی لە ملی کردەوە و ئەو پێکوڵانەی بە تووکەکەیەوە لکابوو، لێکردەوە و چووە ژوورەوە. بڵقیس و شێرۆ خەریکی کێشەی چارشێوەکان بوون بۆ ژوورەوە.

ــ نەئەکرا ئەم مشتە پووشەش لە بەر با دابنرێ، تا پرش و بڵاوی بکاتەوە!

چارشێو ئەگەر چوار گرێ بەسترابێ و چوار بەردی باشیش لە سەری دانرابێ، گەردەلوولیش ناتوانێ هەڵی بکەنێ و لەگەڵ خۆی ببات. بەڵام هێشتا کەس پەیدا نەببوو لەم ماڵەدا کە بتوانێ قسە لە سەروو قسەی بڵقیسەوە بکات. دایک، حەسابی کار و ژیانی خۆی لەدەستی خۆیدا بوو و، نە ماراڵ و نە شێرۆ و زیوەر نەیان ئەزانی چی لە پشتی قسەکانی بڵقیسدا نووستووە. بڵقیس لە ترسی دز چارشێوی گەنمەکانی ئەبردە ژوورەوە. لە بەر ئەمەش هیچ نەئەوترا. ماراڵیش، بیزانیایەت یان نا، ڕێگەی بە خۆی نەئەدا قسەیەک بکات کە هی ئەو نییە. بڵقیس وتی:

ــ کاتێکە هەموومان کۆکردەوە، ڕۆژێک ئەی هێنینە دەرەوە، ئەیکوتین و شەنی ئەکەین. قوتار!

ژنەکان بە چارشێوی گەنمەوە چوونە ژوورەوە و لە چاو ون بوون.

لۆک عۆری کێشا. پاش تاوێک، زیوەر بە دەستی هەویراوی و ئاردی جۆوە هاتە دەرەوە و سفرەی وشترەکەی لە بەردەمیدا ڕاخست و گەرایەوە ژوورەوە بۆ ئەوەی نواڵەکەی بۆ بشێلێ. لۆک قەپۆزی برد بۆ سفرەکە و بە لێوی کەوتە یاریکردن بە کای ناو سفرەکە. بەڵام هەر زوو دەمی کشاندەوە و ڕووی وەرگێڕا بۆ لای دەرگای ماڵەکە و چاوەڕێی کرد. لەگەڵ نواڵە ڕاهاتبوو. هەموو شەوێ یەک نواڵەی ئاردی جۆ. نە کەمتر. گوڵمحەمەد

خۆی بە برسێتی سەری ئەنایەوە، بەڵام وشترەکەی بێ نواڵە نەئەکرد. ئێستەش ئەوا لۆک بێ ئوقرەیە و سەر و مل ڕائەوەشێنێ بە دوای خاوەنیدا. گوڵمحەمەدی ئەویست. لە بەر ئەمەش بوو لە ناخەوە عۆری ئەکێشا. زیوەریش ئەمەی ئەزانی. لە پاش تۆزێک بە نواڵەوە هاتەدەر و وتی:

ــ بێزاری گیانەکەم؟ ئەوە بۆم هێنای.

نواڵەکەی خستە سەر سفرەکە. لە کای وەردا، کردی بە گونک و هەڵسا. ڕەشمەی سەربەندەکەی لە پەڕی دارەبەنەکە دەرهێنا، چۆکی وشترەکەی بەستەوە و چووە ژوورەوە. چارشێوەکان بەتاڵ کرابوون و پاڵەی گەنم لە سەر یەک کەڵەکە کرابوون. ژنەکان خەریکی دەست و ڕوو شۆردن و داگیرساندنی پڵیتەی چرا و کوانوو و خستنە سەری کتری و قابلەمەی خاگینە بوون.

مارادڵ و شێرۆ، جەوەنە و گۆزەیان هەڵگرت و بەرەو سەرچاوەی کارێزەکە کەوتنە ڕێ.

بۆ شێرۆ بەتەنها کەوتن لەگەڵ مارادڵ مایەی خۆشی بوو. لە بەیانیەوە لە دڵیدا بوو تاوێک بە جووتە لەگەڵی بدوێ؛ بەڵام ڕێ نەکەوتبوو. دڵی لە نەگوتن ئاوسابوو. هەموو ئەوانەی بە ڕۆژ وتبووی، هەمووی درۆ بوو. هیچیان قسەی دڵی نەبوو. لە کاتێکا دڵی شێرۆ قسەی زۆری بۆ مارادڵ هەبوون. مارادڵ لەم ناوەدا تەنها کەس بوو کە شێرۆ ئەیتوانی هەر چی لە دڵی دایە پێی بڵێ. ئەو دووە هەر زوو ببوون بە ڕازداری یەکدی؛ هەر چەند مارادڵ هێشتاش دەرگای دڵی لە لای شێرۆ نەکردبۆوە. ئەو خۆگرتر و کارامەتر لە شێرۆ بوو. زۆر زوو خۆی بۆ ئەم و ئەو درەنەئەخست. ئەوجۆرە ڕەوت و خووە ببوو بە سروشتی. ئەبوا واش بوایەت.

شێرۆ کەوتە قسە:

ــ خاڵۆزا، لە چ بیردای؟ ئەسپەکەت یان گوڵمحەمەد؟

ماراڵ داچڵەکا. چاورڕێی ئەو پرسیارە نەبوو. پێی وانەبوو هەڵسوکەوتی نێوان ئەو و گوڵمحەمەد وەها بووبێ کە بەو جۆرە لێک بدرێتەوە. هەر چەندە چاوی ژن لە بینینی هەندێ شتدا تیژترە، سەرەڕای ئەمەش هێشتا درەنگ نەبوو. ئەیتوانی وای دەربخات نەی بیستووە. بۆ لایەکی‌تر، قسەیەکی‌تر. بەڵام شێرۆ لەو جۆرە کچانە نەبوو وا بە ئاسانی قایشی لە کوولەکەی ماراڵ بکاتەوە. پەڵپی گرتبوو و ئەتوت ئەوەی کە دوێشەو و -لەسەر بناغەی عاشقبوونی بە ماهدەرووێش- بە ماراڵی دۆڕاندبوو ئەمشەو وەری بگرێتەوە. ئەیویست سەر بە سەر بن. بۆیە خامۆشیەکەی ماراڵی شکاند:

ــ ئەم شتانە شەرم و چاوشارکێی ناوێ. لە دوێشەوەوە خەریکم سەیرتان ئەکەم. برای خۆیشم لە تۆ باشتر ئەناسم. کاتێکە ددانی لە شتێک گیردا تا نەی پچڕێنێ دەس هەڵناگرێ.

ماراڵ وتی:

ــ جا ئەم قسانە بە من چی؟

شێرۆ زیرەکانە وەڵامی دایەوە:

ــ پێی بۆ لای تۆ خزاوە. ددانی لای تۆ گیری کردووە. ئێستە ئەبینی!

ماراڵ وتی:

ــ من دەزگیرانم هەیە.

شێرۆ وتی:

ــ زۆران دەزگیرانیان هەیە. ئەم بیابانە زۆر لەم شتانەی دیوە. عەشق وەکوو بای ئەم کەویرەیە. مەگەر نەیەت! کاتێکە هات چاو کوێر ئەکات. براڕەکەم خۆی سەدان جار لەم بایانە خراپترە. کاتێکە شتێکی ویست، بەچاو نابینێ؛ دوای دڵی ئەکەوێ. لە هەمان ساتەوە کە تۆ پێت نایە ئێرە و ئەو تۆی بینی، ئاگام لە هەر دووکتانە. تۆ نیگاکانت ئەشاریتەوە بەڵام ئەو بێباکانەتر نیگات ئەکات. چاوی مرۆڤ لە زمانی ڕاستتر قسە ئەکات.

زیوەریش تێگەیشتووە. ئەویش لەبزنە وشیارەکانە. لێزان و شارەزایە. زمانی ئەگەر کورتە لە بەر ئەوەیە کە نەزۆکە. دەردەکەشی هەر ئەمەیە. نابینی چەندە بێدڵ و دەماخە؟ بەڵام لەمەو پێش یاری بە دنیا ئەکرد. وەکوو کاژیلە هەڵخە و داخەی بوو. ئارامی نەبوو. دەنگی ئەتوت زەنگۆڵەیە ئەزرایەوە. بەڵام لەپڕ لە کەف و کوڵ چوویەوە. ڕەنگ و ڕووی مرد. دڵی مرد و ساردەوە بوو. غەم دایگرت. پەشێو و خەمۆک بوو. کەم دوو بوو و زمانی وەری. وەکوو ئەوەی ئەم بارەوبار کرابێ. ڕەنگ و هەوایەکی تری پەیدا کرد. وابزانم گوڵمحەمەد میهری لێبڕی. خوا ئەزانێ. جا تۆش ئاگات لە خۆت بێ!

مارادڵ لە ناو قسەکانی شێرۆدا هەستی ئەکرد دڵی بۆ زیوەر ئەسووتێ. بەڵام نەی ئەزانی بە چ شێوەیەک هاودەردی خۆی دەربڕێ کە شێرۆ باوەڕی پێبکات. هەر لەم شەو و ڕۆژەدا توانیبووی -تا ڕادەیەک- خوو و خەیاڵی شێرۆ بناسێ. کچێکی پێگەییو، پڕ حەز و ئیشتیا، سەر بە گۆڵمەز، تاوتاو، وشیار، دڵ ڕوون، پشکنەر، نەترس، بێباک و پڕشۆر. مارادڵ کاتێکە لە ناخی خۆیدا بیری ئەکردەوە، بۆی دەرئەکەوت کە شێرۆ زۆریش نابەجێ قسە ناکات. سەیری دڵی خۆی کە ئەکرد وا دیار بوو درزێکی بچکۆلانەی تێبووە. بیری لە نیگاکانی خۆی ئەکردەوە بۆی دەرئەکەوت زۆریش بێ مەبەست چاوی لە گوڵمحەمەد نەکردووە. ڕەفتاری گوڵمحەمەدیش زۆر لە لای نائاسایی نەبوو و، کاتێکە جوان لێی ورد ئەبوویەوە هەستی ئەکرد شتێک لە ژێر پێستیدا کەوتۆتە جووڵە. بەڵام بۆ وا بەپەلە؟ تیژیی دەروش بە نووکەکەیەتی. ڕەنگە ئەگەر گوڵمحەمەد مارادڵی بە ڕووتی نەدیبا، نە ئەکەوتە گیری ئەو نیگایانەوە. ئەگەر تووشیش بوایەت، وەرزەکەی تۆزێ درەنگتر دەستی پێ ئەکرد. کەوابێ دیار بوو تۆوی شتێک بەستراوە و هەر ئەوەندەی شتێک لە مێشکدا سەری هەڵدا، بیر ئەکەوێتە بزوتن.

ڕاست وەکوو سەرە مێکوتە. هەزاران هەزار گەردیلەی ورکە لە ناو بیردا ئەکەونە جووڵە و خۆیان ئەدەن بە دار و دیواری مێشکدا و ڕێ دەرناکەن.

شێرۆ جارێکیتر لەزگەی خەیاڵی ماراڵی پچڕاند:

ــ ئەو جۆرەی کە زیوەر ئەبینم چەقۆی لێبدەی خۆێنی لێنایەت. ئەگەر بۆی بکرێ بە ددان لەت و کوتت ئەکا. ژنێکی ڕق ئەستووڕە ئاگات لێی بێ.

ماراڵ، کاکیلە و لێوەکانی جووت کردبوو، نوقمی خەیاڵی خۆی، وتی:

ــ چ کارێکم پێی هەبووە من؟

ــ پێویست ناکا کارت پێیهەبێ. هەر ئەوەندەی کە هەی خۆی کارێکە. ئەو نایهەوێ تۆ لە سەر زەوی خودا بە سەوزی هەبی. بینینی تۆ دڵی پڕ ئەکا لە ڕق. من نازانم زیوەر چ جۆرە ژنێکە! ئەو هەر ئێستە بە خۆێنی تۆ تینووە.

ــ ئەگەر بزانم بە ڕاستیەتی لێرە ئەڕۆم.

ــ بۆ کوێ؟ کوێت هەیە بچی؟ تاقە کچێکی وەکوو تۆ کوێی هەیە بچێ؟ گەنجێتیت ئەفەوتێ. پووک ئەبی.

ــ جا جیاوازی چییە؟ بەو جۆرەی تۆ باسی ئەکەی لێرەش ژیانم ئارام نییە.

ــ ئێرە لەگەڵ جێگەیتر جیایە. نەء، نەکا لەپڕ بدا لە سەرت و بکەویتە ڕێ بەرەو بیابان! ئەبێ خۆت ڕابگری. بە جۆرێک ئەبێ بتوانی خۆت ڕابگری.

گەیشتنە سەرچاوەی کارێز. ماراڵ بێدەنگی ڕێگەی شکاند و وتی:

ــ من دەزگیرانم هەیە. زۆریشم ئەوێ. هەر کەس هەر جۆر ئەیەوێ با بیر بکاتەوە.

شێرۆ بە تەوسەوە وتی:

ــ ئیشەڵڵا هیچکەس خەیاڵی خراپ ناکاتەوە!

جەوەنە و گۆزەیان لە ئاوەکەدا خەواندبوو کە دەنگی هەنگاوەکانی زیوەر هات. مارأ ئاوڕی دایەوە و زیوەری بینی مەنجەڵی ناوە بە سەرەوە و بۆ لایان دێ. جێگەیەکیان بۆ کردەوە. بەڵام زیوەر بە بێ گوێدانە مارأ لە جۆگەلەکە پەڕیەوە و لەو بەرەوە تۆزێک خوارتر لە مارأ دانیشت و کەوتە شۆردنی دەور و بنی مەنجەڵەکە. مارأ هێشتاش سەیری زیوەری ئەکرد و شێرۆش بە چەتوونیەک لە چاوەکانیدا، هەر دووکیانی سەیر ئەکرد. مارأ و شێرۆ خەریکی پڕکردنی جەوەنە و گۆزە بوون کە زیوەر دەست و چاوی شۆرد. مەنجەڵی پڕکرد. هەڵسا، مەنجەڵی نایە سەر سەری و ڕۆیشت. شێرۆ سەیری شۆپی زیوەری کرد و بزەیەکی بۆ مارأ کرد و چاوێکی لێداگرت. مارأ، ئەم ڕەفتارەی زیوەری لە بەر گران بوو. شێرۆ هەر وا دانیشتبوو و سەیری مارأ و زیوەری ئەکرد. بیست هەنگاوی پێنەچوو کە مارأ خۆی گەیاندەوە بە زیوەر، شان بە شانی کەوتە ڕێ و بە ڕاشکاوی لەگەڵی کەوتە وتووێژ.

ــ من تێناگەم تۆ بۆچی بەو جۆرە کلک بۆ من ڕائەوەشێنی! نانی تۆ ئەخۆم یان بە کۆڵی تۆ ئەگەڕێم؟

ئەمە مارأ بوو وا بە ڕەقی قسەی ئەکرد. بەڵام زیوەر، وەک بڵێی ئەزانێ چی مارأی شەڵەژاندووە، بە مۆڕەیەک وەڵامی دایەوە. لە ژێر قورسایی مەنجەڵەکەدا، ئاوڕێکی لێدایەوە و دەسبەجێ ڕووی لێوەرگێڕا و درێژەی دا بە ڕێگەکەی.

ــ بڵێ بزانم، بۆ وا لەگەڵم ئەجوولێتەوە؟ مەگەر من چیم لەگەڵ کردووبت؟ مەگەر چ قڕەیەکمان پێکەوە هەیە؟ بۆ وەڵامم نادەیتەوە؟ تاقە شەوێک لەم ناوە بووم وا سەیرم ئەکەی ئەڵێی من هەوێتم. نەکا پێت وایە هاتووم شووەکەت لێبدزم! نەکا پێت وایە؟ ئەگەر وا لە سەر من بیر ئەکەیتەوە، زۆر لە هەڵەدای. من خۆم دەزگیرانم هەیە و تاڵە موویەکی بە هەزاری وەکوو مێردەکەی تۆ نادەم!

زیوەر، سارد وەکوو بەرد وتی:

ــ ئەی بۆ ناگەڕیتەوە بۆ لای ئەو؟

ــ گوێت نییە مەگەر؟ پێم وتن وا لە حەپسن، لۆکەت خنیوە بە گوێتدا؟

زیوەر پێی خاو کردەوە و وتی:

ــ نازانم. من ئەم شتانە نازانم. بەڵام ئەگەر بۆم دەربکەوێ چاوت لە مێردەکەمە، بەم شامی غەریبانە هەر دوو چاوت لە کالانە دەرئەهێنم. پێم وتبێتی!

ئەمەی وت و پێی هەڵگرت. بە فڕکە دوور کەوتەوە و ماراڵی بەجێ هێشت. ماراڵ بە خۆیدا ڕۆچوو، قاچەکانی سست بوون و هەستی کرد زەرکێک ئاوی ساردیان کرد بە سەریا. سەری داخست و چاوی بڕییە شۆپێ زیوەر کە لە سەر خۆڵە پووتەکە شوێن پێی بەجێ مابوو. شێرۆ پێی گەیشتەوە. فریادڕەس. کەوتە تەک ماراڵ. شێرۆ، هێشتاش لە سەر چەتوونی خۆی بەردەوام بوو:

ــ چیتان ئەوت پێکەوە؟

ماراڵ بە لێبڕاویی وتی:

ــ من لێرە نامێنمەوە. من لێرە ئەڕۆم!

لە هەمان کات بیری کردەوە:

«ئەمە بە بڵقیسیش ئەڵێم. من ئیتر لێرە نامێنمەوە. ئەڕۆم.»

بە بێ زیوەر بە دەوری چرا پڵیتەکەدا دانیشتبوون. بڵقیس ڕووی کردە شێرۆ و پرسی:

ــ ئەوە ئەڵێ چی؟

شێرۆ وتی:

ــ منیش نازانم. لە ڕێگا بە منیشی وت.

ــ باشە بۆچی؟ کەس بێڕێزی پێکردووی؟

ــ نەء، هیچکەس. بەڵام من لێرە نامێنمەوە. نامەوێ

بمێنمەوە. بۆ مانەوە نابم و ئەڕۆم.

ــ من نابێ تێبگەیەنی بۆ؟ دوێشەو هاتوویت و ئەمشەو ئەڵێی ئەڕۆم؟

ــ هەر ئەمە. تاقەتم نییە. ئەبێ بڕۆم. جێم ئێرە نییە.

ــ کێ قسەی پێ وتوویت؟ زیوەر؟ لە داخی ئەو ئەڕۆیت؟

ــ باسی زیوەر نییە. خۆم بە بێگانە ئەزانم و ناتوانم بمێنمەوە.

ــ لە پاش ئێرە کوێت هەیە بچی؟ بۆ کوێ ئەچی؟

ــ بۆم گرنگ نییە. ڕەنگە بچم بۆ ناو ڕەوەند.

ــ بە تەنها خۆت؟

ــ چارەم چییە؟

ــ نەء، من ناهێڵم تۆ لێرە بجووڵی! برام لە زیندان، دڵی بەوە خۆشە تۆ لێرە لە لای منی. ببیستێتەوە کچەکەی لە نێوان ئەم ڕەوەند و ئەو بنەدا ئاوارە بووە، شێت و هار ئەبێ. نەء، ئەم خەیاڵە لە مێشکی خۆت بکەرە دەرەوە. گوڵمحەمەدیش ئەگەر بزانێ ڕێگەت پێنادا.

مارانْ وەکوو قسەکانی بڵقیسی نەبیستبێت وتی:

ــ مانەوەی من لێرەکانێ بێهوودەیە پووری گیان. ئەبێ بڕۆم بە دوای بەختی خۆمدا.

ــ قسەشی لێ مەکە. من ناهێڵم. پوورزاشت تۆی داوەتە دەس من. مەگەر هەر وا خۆڕاییە؟ پێت وایە من ئەهێڵم بە تاقی تەنها سەر بنێیت بە بیابانەوە؟ مەگەر ئێرە کاولستانە؟ نەخێر، دانیشە و لە سەری مەڕۆ. من ئەزانم ئەمانە هەمووی لە ژێر سەری ئەو سەر ئاسنینەدایە. با گوڵمحەمەد بگەڕێتەوە، خۆم هەموو شت ڕوون ئەکەمەوە. من ئەزانم ئەم قسەیە لە کوێوە سەرچاوە ئەگرێ، بەڵام نیگەران مەبە. خۆم هەموو کارەکان ڕێک ئەخەم: ناهێڵم ئاو لە ئاو ببزوێ. ئەم سەرتاشراوە جارێ با هەر چەند پێی ئەکرێ ژەهر بکاتە

گیانی ئەم و ئەوەوە. ئەم دوو ڕۆژەی شووەکەی لێرە نییە، چەند حەز ئەکا با خۆی بادات و فڕ و فیشاڵ بڵاو بکاتەوە. ئەو ڕۆژە ئەبینم بە گریان و شیوەنەوە خۆی ئەخا بە سەر دەست و پێمدا. خەیاڵی کردووە. من ئەزانم کوێی ئەسووتێ. با بسووتێ. پێی وایە کوڕی من قژی سەری بە لای ماینە قسرێکەوە سپی ئەکات و ئارەزووی مناڵ لەگەڵ خۆی ئەباتە گۆڕەوە! پاشان تێی ئەگەیەنم. با بگەڕێتەوە. ژنەتیوەی قرخنی بەخێڵ. هەر چی بکێشێ هێشتا کەمە. ئەیبینم لە دوێنێوە لەگەڵ دار و بەرد شەڕیەتی. ئەڵێی چل تەختە قاڵی هێناوە بۆ ڕەشماڵی کوڕەکەم یان ڕانە پەزی پێبووە! حەرامزادەی بەخت ڕەشی ناوچاو ڕەش. لەو ڕۆژەی ئەم کچەتیوە پێی ناوەتە ڕەشماڵی ئێمە، ڕۆژی خۆشمان نەبینیوە. بە سەر سەریەوە وەستابێ تا تێی ئەگەیەنم. ناوچاو ڕەش! ئەوە نییە زۆریش لە دەستی ڕازین؟ کوڕەکەمی هەڵخەڵەتاندووە، ئیتر چی لە گیانمان ئەوێ؟ تۆش کچم، غەم و خەفەتی لە خۆڕا مەکەرە دڵتەوە. چ کارێکت بە ئەو هەیە؟ ئەم چوار دەنکە گەنمەمان کۆ کردەوە ئەچین بۆ لای ڕەشماڵەکان. لەوێ دەست و پێ ئاوااڵترە. ناچاریش نیت بۆ هەمیشە چاوت لە ناوچاوی ئەو بێ. لەوێ تەونێکی جاجمت بۆ ئەنێمەوە. بیر لە هیچ شتێک مەکەرەوە. تا باوکت لە حەپس نەهاتۆتە دەرەوە تۆ لە لای ئێمە ئەمێنیتەوە. تێگەیشتی؟ ئەو خەیاڵانەش لە مێشکت بکەرە دەرەوە!

ماراڵ تۆزێ هێزی هاتەوەبەر و وتی:

ــ تا پوورزا دێتەوە لێرە ئەبم. بەڵام پێم وانییە تاقەت بهێنم. تا ئێستە هەجۆر ژیاوم، باش و خراپی بە جێگەی خۆی، بەڵام کەس نەیتوانیوە زوڵمم لێبکات. لە شوێنێک نەژیاوم کە هەستم کردبێ ملۆزمی ژیانی یەکێکیترم.

بڵقیس وتی:

ـ کچم تۆ ئەوە بزانە ئەگەر ماینێک، مریشکێک یان دەڵە سەگێکیش لە بەر خێوەتەکەماندا ببسترێتەوە، ئەم ژنە ئێرەیی پێ ئەبا. لە ناو سینگیدا جگە لە بەخێڵی هیچیتری لێ نییە. جگە لە خۆی، چاوی بینینی کەسی نییە. پێی وایە دنیا لە بەر ئەو لە سەر پێ ڕاوەستاوە. هیچکەس جیرەخۆری ئەو نییە و ئەگەر زۆری پێخۆش نییە، با لێیدا و بڕوات. دەبا لە ملەی خۆینەگاش بەولاتر چێ!

ماراڵ کە باڵی لە شەرم داتەکابوو و زمانی پژابوو، وتی:

ـ ئەوە منم، لە هیچ شوێنێک جێم نابێتەوە. هیچ کوێیەک جێی منی نییە. زیادییم. ئەوە لە ڕەوەند، ئەوە لەو چوار سەر مەڕەی کە هەمان بوو، ئەوە دەزگیرانەکەم، ئەوە باوکم؛ ئەمەش ماڵی پوور و پوورزاکانم! خۆزگە منیش نێرینە بوایەتم!

زیوەر خاگینەی هێنا، داینا سەر سفرەکە و قسەکان بڕا.

شەو و خەو. قسە نەبوو. بڵقیسیش قڕەی بە پێویست نەئەزانی. ئەبوا هەموو شتێک وەکوو خۆی دابنێن هەتا گوڵمحەمەد دێتەوە. بۆیە باشتر وابوو هەر کەسە و بخزێتە سەر جێگەی خۆی. ماندوێتیش وای ئەویست. هەموو هیلاک و ماندوو بوون، مەگەر شێرۆ. ئەو تۆزێ بۆ ماراڵ غەمبار بوو. چونکە نەی ئەویست تاقە هاوڕازی بە زیزی ببینێ. بەڵام چی پێ ئەکرا؟ هەڵسا کە بڕوات و وەکوو هەموو شەوێ جێگەکەی لە دەرەوە ڕاخا، بەڵام بڵقیس وتی:

ـ ئەمشەو هەموومان لە ژوورەوە ئەخەوین. یەکجێ!

بەنی دڵی شێرۆ پچڕا! بۆچی؟ ڕەنگە لە بەر ئەوەی گوڵمحەمەد پیاوی ماڵەکە، لە ماڵ نەبوو. دەیجا با نەبێ. خەڵکی دەرزیوەر خۆ بێگانە نەبوون! ئەی لە بەر چی؟ نەکا بڵقیس بە نهێنی نێوان شێرۆ و ماهدەرویشی زانیبێ؟ کێ ئەڵێ ماراڵ بۆ خۆ شیرین کردن، ڕازەکەیانی نەدرکاندووە؟ نا،

نا !

شێرۆ وتی:

ــ من لە ژێر بنمیچ ناخەوم. دڵم قفڵ ئەبێ.

بڵقیس وتی:

ــ شەوێک هەزار شەو نییە. یاڵڵا جێگەکەت ڕاخە و سەرت بنێرەوە.

ــ بۆچی بەس ئەمشەو؟

بڵقیس وەڵامی کچەکەی نەدایەوە. شێرۆ پەڵپی گرت:

ــ ئەی بۆ زیوەر بەتەنها ئەخەوێ لە ماڵەکەی‌تر؟

ــ ئەویش ئەمشەو لێرە ئەخەوێ. هەموومان لێرە لە لای گەنمەکان ئەخەوین.

کامە گەنم؟ ئەوەی کە کۆیان کردبۆوە یان ئەوەی کە گوڵمحەمەد هێنابووی؟ گوڵمحەمەد خۆ ئاردی هێنابوو. ئەی بڵقیس بیر و هۆشی لە کوێ بوو؟ شێرۆ هیچی نەوت. لە دەرەوەی دەرگاکە، لە بن دیوارەکە دانیشت و کزی کرد. بڵقیس دەنگی دا:

ــ لە بەیانیەوە وەکوو کوللە لە ناو خۆڵدا تلاویتەتەوە، ئێستەش ناتەوێ بە لای ناخێرتەوە سەرت بنێیتەوە؟

شێرۆ وەڵامی دایەوە:

ــ ئەو کارەم لە ڕووی ناچارییەوە کردووە، بەڵام خەوتن خۆ ئیتر بە زۆری نییە. حەز ئەکەم تاوێک لێرە دانیشم. هەوا ئارامە. مارانیش لە تۆ ئەترسێ بۆیە خزاوەتە بن لێفە. ئەگینا ئەویش حەز ئەکا بێتە دەوەوە و تاوێک دانیشێ بایەک بدا لە لەشی. هاوین ئەوەتا تەواو ئەبێ، مرۆڤ بۆ ئەبێ لە ناو ئەو چوار دیوارەدا خۆی حەپس بکات؟

بڵقیس سەری لە باڵنجەکەی ساوی و وتی:

ــ من خۆ دەرەقەتی ئەو زمانە سوورەی تۆ نایەم. لەوێ بە. ئەوەندە لەوێ دانیشە هەتا تاڵیشکە لە بن پێت سەوز ئەبێ!

بە دوای بێدەنگ بوونی بڵقیسدا، مارافڵ لە تاریکی بەر دەرگاکەوە پێی خستە دەرەوە، وەستا و سەیری ئاسمانی کرد. هەناسەیەکی بڵیندی لە سینەی دایە دەرەوە و پاشان بە بێ ئیرادە و بە تامەزرۆییەوە سەیری شوێنەکەی قەرەئاتی کرد و لە لای شێرۆوە دانیشت. شێرۆ پرسی:

ــ دڵت گیراوە؟

مارافڵ وەڵامی نەدایەوە و سەری داخست. شێرۆ وتی:

ــ زۆر خەفەت مەخۆ. زوو پیر ئەبی.

ــ نازانم، نازانم!

ــ پوورە بڵقیس ناردتیە دەرەوە؟

ــ نا... ئەڵێی بە تۆوە دووراوم. نازانم بۆ؟

ــ خۆم ئەزانم. هەڵسە با بڕۆینە ئەو لاوە. پشت وشترەکە، لای سەرتەنوور.

مارافڵ چرپاندی بە گوێی شێرۆدا:

ــ بڵقیس ئەزانێ!

شێرۆ گوێی نەدا. مەچەکی مارافڵی گرت، هەڵیساند و لە تاریکی خەیاڵاوی و خامۆشی شەودا بردی بۆ پشت وشترەکە. بە گومانی شێرۆ ئەوێ هێمنتر بوو. دەنگی ئاخاوتنیان نەئەگەیشتە لای بڵقیس و ئەیانتوانی سامی شەو بە قسە و گەپ بشکێنن. لە لایەکی تریشەوە زۆر قسە هەبوو کە شێرۆ هێشتا بە مارافڵی نەگوتبوو. نەی ئەزانی چی، بەڵام دڵنیا بوو ئەبێ هەندێ شت بە مارافڵ بڵێ و هەندێ شتی لێ ببیسێ. هەر چی چۆن بێ، بۆ ئەو کارەی لە پێشی بوو پێویستی بە یارمەتی هەبوو. نیازی بە کەسێک هەبوو کە خۆیی بێ و بتوانێ دڵی بداتەوە. هەر چەند ئەگەر ئەو کەسەش نەبوایەت، شێرۆ بێگومان هەر وای ئەکرد و بە دوای حەزی دڵیدا ئەڕۆیشت؛ بەڵام ڕوون نەبوو چۆن ئەتوانێ شەو ببڕێنێتەوە؟ ڕەنگە وەکوو مریشکی سەر هەڵکەنراو خۆی ئەدا

بەملا و ئەولادا، یان فرەوێژی ئەکرد، یان بێدەنگ ئەبوو و خەیاڵی ئەڕست. بەڵام ئێستە کە ماراڵ ئەو هاوەمەی بوو، بۆ شێرۆ دژوار بوو ئەمشەو، ئەم دواین شەوە، بە تەنها و نامۆ بێ.

نازانم بۆچی وایە، کە لە کاتی شەڵەژاندا، مرۆڤ دژوارتر ئەتوانێ بە تەنهایی کات ببات‌ەسەر. مەگەر ئەوەی، ئەو تەنهای شەڵەژاوە چ جۆرە مرۆڤێک بێ. شێرۆ سەرەڕای هەموو زیرەکی و بوێرییەکەی ئەو کەسە نەبوو. لەخۆی ڕانەئەدی شەو بە تەنها ببات‌ەسەر. مەگەر ئەوەی کە لە تەنهاییەکەیدا ئازاد بوایەت و بیتوانیایەت هەر کارێک ئەنجام بدا و سەر بە هەموو شوێنێکدا بکات. ئەگەر وابوایەت ڕەنگە شێرۆ ئەیدا بە کۆڵاندا و تا هەڵهاتنی مانگ لە ناو دەشتدا ئەسووڕایەوە. یان لە سەر گردێک دائەنیشت و چاوی ئەبڕییە کێوی دووبراران، گۆرانی ئەوت، ئەچوو بۆ سەرچاوەی کارێزەکە؛ یان هەزار کاری‌تر کە ئێستە لە بیری نەبوو. ماراڵ هەبوو و ئەو ئەیتوانی هەموو قسەکانی، هوموو قسەکانی ناو دڵی لە لای بکات. بەڵام کام قسە؟ لەم جۆرە کاتانەدا سینگی مرۆڤ پڕە لە وشە، بەڵام زمان توانای دەربڕینیانی نییە. خاموشی چنگ لە سینە وەرئەدات و زمان قفڵ ئەبێ. بەڵام ئەوەندەی زمان پژا، ئیتر ڕێگە بە هیچکەس نادات. شێرۆ لێبڕا بۆ وتنی ئەو گوتەیەی لە بیر کرابوو:

ــ نازانم ئەمویست چیت پێ بڵێم. هەموویم لە بیرچوویەوە... دیسان داگیراوی، بۆچی؟

دیسانەوەش ئەم پرسیارە! ئەمە خۆ واتایەکی تازەی تێدا نییە. وەڵامێکی تازەش لای من نییە. ئەو هەموو پشکنینەی گیانی خەڵکی لە بەر چی بوو؟ ماراڵ وەڵامی دایەوە:

ــ ئێستە کاتی ئەم قسانە نییە. من نابێ زۆر لە لای تۆ بمێنمەوە، تۆیش نابێ زۆر لێرە بی. ئەوەندەت نەزانی

هەستیان پێکرد. ئێستە ئەگەر کارێک شتێکت لەگەڵ من هەیە ڕاستەوخۆ باسی بکە. من نابێ زۆر لە لای تۆ بەند ببم. گومان لە منیش ئەکەن. بەیانی ناچارم وەڵامی پرسیارەکانیان بدەمەوە. یاڵڵا زووکە ئەگەر قسەیەکت هەیە!

شێرۆ وتی:

ــ هەمبوو. زۆر قسەم هەبوو. بەڵام هەمووم لە بیر چۆوە. نازانم. نازانم ئەبێ بڵێم چی! ئاخۆ هیچ ماوە پێم نەوتبێتی؟ چی بوو؟ ڕاستەکەی ئەمویست چیت پێ بڵێم؟ ها؟ ڕەنگە پێم وابوو ئەبێ هەندێ قسە بە تۆ بڵێم. بەڵام ئێستە کە بیری لێ ئەکەمەوە، نەء. هیچ گوتەیەکم نییە. نازانم. نازانم. ئاوەزم بڕ ناکات. تۆ ئەڵێی چی؟ باسی چی بکەم؟ ئا، هاتەوە بیرم. بوخچەکەم بەستووە و لە گەوڕ لە ژێر کایەکە دامشاردوە. ناسنامەکەشم هەڵگرتووە. ئەمکارانەم ئەو کاتە کرد کە گەڕامەوە بۆ هێنانی زەرک. ئیتر هیچ نییە باسی بکەم، هەر ئەمە. تۆزێکیش دوودڵم. ئەترسم. بیر لە هەندێ شت ئەکەمەوە. نازانم ئیتر چیت پێ بڵێم. بەیانی لێت ئەپرسن. دەربارەی من هەڵت ئەپێچن، تۆ چی ئەڵێی؟ چییان پێ ئەڵێی؟... بڵێ نازانم. هەر ئەوەندە. ئەمشەویش زووتر بخەوە. بڕۆ تا لێت وەگومان نەکەوتوون. منیش تاوێکی‌تر دێم. تۆ بڕۆ زووکە!

مارافڵ هیچی نەوت. ئەیدی کە شێرۆ خەریکە وردە وردە دڵەڕاوکە ئەیگرێ؛ لە ڕەفتار و قسەکانیەوە وا دەرئەکەوت چەندە لە ڕووداوەکە نزیکتر ئەبێتەوە، ئەوەندە زیاتر لەوە تێئەگا کە خەریکە چ کارێکی پڕمەترسی ئەکات. ئەگەر تا کاتی ڕۆیشتن جەربەزەی خۆی نەدۆڕاندایەت، زۆر ئازا بوو. مارافڵ وتی:

ــ تۆش هەڵسە با بڕۆین بخەوین. بەو جۆرەی کە تۆ خۆت پەرێشان کردووە، ئەوان زیاتر ئاگایان لێتە و لەپڕ زانیت ناتوانی

هیچ بکەی.

ــ ناتوانم، ناتوانم. ئەزانم ناتوانم لەو کونەدا تاو بهێنم. بچمە ژوورەوە ئەخنکێم.

ــ تا شەو جارێ زۆری ماوە. ئەبێ بە جۆرێک خۆت ڕابگری. ئەگەر لە ئێستەوە ئوقرەت لە بەر ببڕێ و ئاوا باڵەفرتێ بکەی تا ئەو کاتە جگەرت ئەبێ بە خوێن. ئەبێ بە شێوەیەک سەرت بنێیتەوە و بخەوی. ئەزانی لە ئێستەوە هەتا مانگ هەڵات چاوەڕێکردن یانی چی؟ ئەگەر بتەوێ بەم جۆرە چاوەڕوانی بکەی تیائەچی. هەڵسە با بڕۆین خۆمان مات بکەین و بۆی بنوین. کاتی خۆی قاچ ئەدەم لە قاچت و خەبەرت ئەکەمەوە.

ــ ناتوانم. لە ژێر ئەو بنمیچەدا دڵم ئەتۆقێ. ناتوانم هەناسە بدەم.

سەرەڕای ئەمەش پێبەپێی ماراڵ هەڵسا و لەگەڵی کەوتەڕێ. ماراڵ پرسی:

ــ ئەزانی لە کام لاوە ئەڕۆن؟

ــ من چووزانم؟ هەوسار بەدەست ئەوەوەیە.

درێژەی ئاخافتنەکەیان کورت کردەوە. ساتێکی‌تر ئەچوونە ژوورەوە و، چوون.

هۆدە تاریک و پڵیتەی چراکە تەواو ببو و تیشکی کاڵ و کرچ، تەنها پەڵەیەک، لای سەری بڵقیسی ڕۆشن کردبۆوە. بڵقیس جێگەی ماراڵ و شێرۆشی لە بنی ژوورەکە، لای گەنمەکانەوە ڕاخستبوو. بڵقیس بۆ خۆی لە بەر دەرگاکەدا پاڵکەوتبوو و زیوەریشی لە بن پێی‌دا، لەبنی دیوارەکەوە خەواندبوو. ماراڵ و شێرۆ ئارام و بێدەنگ بە لای سەری بڵقیس‌دا تێپەڕین. بەڵام هێشتا دانەنیشتبوون کە دەنگی بڵقیس بەرزەوە بوو:

ــ دەردەدڵەکانتان تەواو بوو؟

ئەڵێی چاوی دایکان هەمیشە ئاواڵەیە.

ماراڵ، بە ئەسپایی پێکەنی و شێرۆ لە دڵەوە سووتا.

سەرەڕای ئەمەش هیچی نەوت و سەری نایە سەر تێڕەکە و بڵقیسیش درێژەی نەدا و هەمووان بەڕواڵەت پێڵوویان نایە سەریەک و خۆیان دا بە بیابانی خەودا. بەڵام کەم بوون ئەوانەی نەزانن لە پەنای پێڵوو و لە خەیاڵدا چەندەها شتی سەمەرە بێنەوبەرەیان نییە!

بێدەنگی بە سەر ژووڕەکەدا زاڵ ببوو. لە دەرەوەش دەنگ نەئەهات. تەنها نووستوەکان، ماندووەکانی کاری ڕۆژ، ئەوانەی کە خەیاڵیان سنووری هەبوو، ئارام و لەسەرخۆ پرخەیان ئەهات. بەڵام ئەوانەی کە هەناسەیان ڕەوتی وەرگرتبوو ئایە بە ڕاستی لە خەو ڕاچووبوون یانە ئەوانیش خۆیان دابوو لە خەو؟ دیارە خەوتبوون. بۆچی ئەبێ خۆیان دابێ لە خەو؟ لە بەر چی؟ ئەمکارە چ واتایەکی هەبوو؟ کەس مەگەر ئاگای لە دڵی کەس هەیە؟ ئەوانە مەگەر ئەیانزانی لە دەروونی شێرۆدا چ کەین و بەینێک لە ئارادایە؟ دڵنیا ئاگایان لێنەبوو. بەڵام شێرۆ لەو ڕووەوە کە خۆی بە گومان بوو نەی ئەتوانی ئارام بگرێ. گومانی لە هەموو شتێک هەبوو. نەی ئەتوانی بە خۆی بسەلمێنێ لەم کاتەدا، زیوەر ئاخۆ خەوتووە یان وشیارە؟ ئاخۆ لەم کاتەدا بە پێڵووی بەستراوەوە ئاگای لەو نەبوو؟

شێرۆ بە شێوەیەکی چەتوونانە حەزی ئەکرد بچێتە سەر سەری زیوەر و پێڵووەکانی بە سەرپەنجە هەڵبڕێت تا بۆی دەرکەێ نووستووە یان نا؟ ئەگەر واشی بکردایەت دیسانەوە دڵی سوکنایی نەئەهات. دڵ کرمێ و دڕدۆنگ بوو. ئەم نیگەرانیەی شێرۆ پەیوەندی تەنها بە یەک کەسەوە نەبوو. نیگەرانی لە هەموو لایەکەوە بوو. کێ چووزانێ زیوەر، کە بە نهێنی نێوان ئەو و ماهدەروێشی ئەزانی، لەم یەک دوو ڕۆژەدا ڕازەکەیانی بە بڵقیس نەوتبێ؟ هەر چەند ئەوەش نەئەگونجا؛ چەنکە ئەم یەک دوو ڕۆژە بڵقیس و زیوەر سێبەری یەکدیان بە تیر ئەپێکا. میهرەبانی دوو سەری هەیە. هەر وەها بێمیهریش.

بڵقیس زیوەری خۆش نەئەویست. نەی ئەتوانی خۆشی بوێ. سەرەڕای ئەو هەموو نابەرامبەرییەی لە نێوان کوڕ و بووکەکەیدا ئەیبینی، حەزی ئەکرد ڕووی نەوەکەشی ببینێ. هەر وەکوو بۆ هەر دایکێکی خێڵاتی -هەر دایکێک- ئەوە ئارەزوویەکی پەسەندە. بەڵام زیوەر هەر گیز منداڵی نەببوو. کە وا بوو نەیتوانیبوو ڕیشە لە ناو بنەماڵەی میشکاڵیدا بچەقێنێ و شوێنێک بۆ خۆی لە ناو دڵی بڵقیسدا بکاتەوە. لەم ڕووەوە نەک هەر بێگانە، بەڵکوو ملۆزم و لە چاوی بڵقیسدا تێکدەری ژیان بوو. زیوەر ئەیزانی ئەوە وێنەی ئەوە لە لای بڵقیس. بۆیەش بوو ئەو بۆچوونە کاردانەوەیەکی لەوە باشتری لە لای زیوەر بەدی نەئەهێنا. بە هەر دەستێک بیدەی بە هەمان دەست وەری ئەگریتەوە. بۆیە نەئەگونجا زیوەر، ئەگەر ئاگای لە مەبەستەکەی شێرۆش هەبوایە، هیچ بە بڵقیس بڵێ. چونکە حەزی ئەکرد وا بقەومێ. چونکە لانیکەم بۆ ماوەیەک ئەو لە بەر چاوان ون ئەبوو و شێرۆ ئەبوو بە نیشانەی تف و تەشەر. کە وا بوو ئەیتوانی لە نەفرەتی زیوەر دڵنیا بێت و لەو لایەنەوە خەیاڵی ئاسوودە بێ.

«ئەو خەوتووە. بۆچ نەخەوێ؟ لەشی ماندوو و گیانی شەکەت؛ بۆیە ئەگەر خەیاڵ هەڵی نەگرتبێ، مسۆگەر خەوتووە. بۆچی ئەبێ نەخەوتبێ؟ خەوتووە، خەوتووە.»

دڵی شێرۆ وەهای ئەویست. دڵی ئەیویست هەموان خەوتبێتن. مارالێش ئەگەر خەوتوو، هەمدیس باشتر. خامۆشی، خامۆشی. شێرۆ شەوی ئەویست و بێدەنگی. با ساتەکان توند و توندتر تێبپەڕن. بەڵام خامۆشی و شەو تەواو بە مرادی دڵ نەبوو. هەر ساتە و بۆی هەبوو یەکێک بۆ ئاو خواردنەوە هەڵسێت، یان یەکێک بگات: گوڵمحەمەد، بەگمحەمەد، خانئاپۆ، مەدیار، ڕەنگیشە خانمحەمەد؛ برای هەر ە گەورەی شێرۆ. تا دەرکەوتنی مانگ، هەزار شت بۆی

هەبوو ڕوو بدات. ڕەنگبوو ددانی بڵقیس، هەمان ددانی ڕیزی سەرەوە، بکەوێتە ژان و ئەو هەڵسێ و هەتا تۆزێ خوێ بکاتە سەر کوتە پەڕۆیەک و بیخاتە سەر ددانەکەی. بۆی هەبوو زیوەر، نائارامی خەیاڵاتی خۆی لەجێ ڕابێ. زۆر شەوان زیوەر خەوی زڕابوو، لە ماڵ دەرکوەتبوو، لە لای دیوار یان تەنووەکە چەن کاژێر بە خامۆشی دانیشتبوو. لە نەبوونی گوڵمحەمەددا، بڵقیس بە مەبەستی چاودێری ماڵەکە، ئەگەر تاو نە تاو سەری هەڵبڕیایەت و چاوی بە هەر لایەکدا بگەڕانایەت، چی؟

«سەیری کە. ئەوەتا ئەجووڵێ. چەندە بە هەستە ئەم پیرێژنە! هەڵسا. هەڵسا و لە دەرگاکە چووە دەرەوە.»

شێرۆ، بە بێ ئەوەی جووڵە بکا، مایەوە. خامۆش و بە بێ هەناسە. پاش ساتێک، بڵقیسی بینی، وشترەکەی گوڵمحەمەدی هەڵساندووە و ئەیهێنێ بۆ بەردەرگا. زیوەر ئەژنۆکانی لۆکی بەستبوو، بەڵام بڵقیس عەگالی یەکێک لە ئەژنۆکانی کردبۆوە و وشترەکەی ڕاکێش ئەکرد بۆ بەردەرگا. لۆک عۆری ئەکێشا و بڵقیس ڕای ئەکێشا. لە چەقی دەرگاکە، لای چوارچێوەکە، وشترەکەی یخ دا و عەگالی لێدا. پاشان چوو بە دوای سفرەدا. هێنای و لە بەر قەپۆزی وشترەکە ڕایخست. بە بێ هیچ مەبەستێکی ڕوون بە دەور وشترەکەدا گەڕا و هاتەوە ژوورەوە. لە سەر جێگەکەی دانیشت و چاوی بڕییە تاریکی شەو و ئەو ئەستێرانەی لە قوواڵایی ئاسمانەدا ئەبریسکانەوە.

چ دارەتێکی هەبوو بڵقیس؟ نیگەرانی کام لا بوو؟ بۆچی نەئەخەوت؟ خەیاڵی کێ هەڵیگرتبوو؟ بیری کێ؟ یادی کێ؟ تیژیی بیری کێ ئازاری ئەدا؟ هیچ ڕوون نەبوو. سەری لێ دەرنەئەکرا. چونکە بڵقیس دڵی ڕەق بوو و قسەی -قسەی بیری- بە ئاسانی نەئەدرکاند. ئەمە، هەر چی بێ، لە جێی خۆی و بۆ خۆی. بەڵام ئەگەر تا بەیانی هەر وا دانیشتایەت چی؟ شێرۆ چی بکردایەت؟ نەء، تا بەیانی ناتوانێ بەئاگا بمێنێ.

هیلاک و ماندووە. خەو و ماندوێتی، ئاخرەکەی گێژی ئەکات و ئەی تلێنێ. بەڵام ئەی ئەمشەو بۆ نائارامە؟ ڕەنگە دڵی بۆ کوڕەکانی کەوتۆتە فڕین. چونکە هیچیان لە لای نەبوون. نە خانمحەمەد، نە بەگمحەمەد و نە گوڵمحەمەد. بڵقیس بەڵام بیری زیاتر بۆ لای کامیان ئەفڕی؟

شێرۆ لەمەیان سەری دەرنەئەهێنا. گیرام سەری دەرکرد؛ ئەوسا چی؟ ئەوەی کە دیار بوو ئەوە بوو بڵقیس دەروونی شەڵەژابوو. شەڵەژانەکەی بۆ دەرەوەش دزەی کردبوو. شەڵەژانەکەی ئەڕژایە دەرەوە. نائارام بوو. لە سەر جێگا هەڵئەبڵووقا. بەملا و ئەولادا ئاوڕی ئەدایەوە. داگیرابوو. ئاوی ئەخواردەوە. ئەژنۆی ئەگرتە باوەش. چەناگەی ئەخستە سەر چۆکی، تاس ئەیبردەوە، لەپڕ گرێی دەست و لەشی ئەکردەوە، ئەهاتەوە سەرخۆ و -بەناچاری- ئەکەوتەوە ئاو خواردنەوە. لە کۆتایی‌دا کوڵی دەروونی ئەنیشێتەوە. ئارام ئەگرێ. ئارامی گرتبوو. ڕوو لە دەرگا، چوارمیلکان دانیشتبوو و چاوی بڕبوویە ڕەشایی شەو. ڕەشایی ناو ڕەشایی. بێ هەر ا و ترسێنەر. دەنگ هەر دەنگی کا جاوینی وشترەکە بوو کە کاوێژی ئەکرد. مارڵ هەناسەی نەبوو. زیوەریش. ئەمانە هەمووی خەریک بوون شێرۆیان دەهری ئەکرد.

هەموو شت ئەگەر بە شێوەی ئاسایی تێپەڕیایەت، ڕەنگە شێرو هەستی نەئەکرد وا لە تەنگەبەرێکی خنکێنەردا گیری کردووە. بەڵام ئێستە کە وای لێهاتبوو، کە بێخەوی بڵقیسی ورووژاندبوو، شێرۆ هەستی ئەکرد تێرێکی پڕ کەوتووە بە سەر سینگی‌دا و لە ژێر ئەو بارە قورسەدا ناتوانێ بجووڵێ. حەزی ئەکرد هەڵسێ. بەڵام نەی ئەتوانی. ئەیویست ئازاد و ڕەوان هەناسە بدات، بەڵام نەی ئەتوانی. تەنانەت نەی ئەوێرا لە سەر جێگەکەی خۆشی تل بدات. ترسی ئەوەی بڵقیس تێبگات. کە وا بوو هەر بەو جۆرەی کە لە سەر جێگەکەی

ڕاکشابوو، وشک ببوو. تەنانەت نەی ئەتوانی دەستەکانی بجووڵێنێتەوە. چاوەکانی کراوە بوون. گلێنەی چاوی لە ناو کاڵانەدا وشک ببوون. لاشەویلکەی لە سەر یەک جووت ببوون. برژانگەکانی ببوون بە کا و دەنگئ نامۆ و نەخواز لە گوێکانیدا دەنگیان ئەدایەوە. ماسوولکەکانی کشابوون. پەنجەکانی لێک هەڵپێکرابوون و گەرووی ببوو بە دار. تەنانەت نەی ئەتوانی تف قووت بدات. تەرمێک لە ناو تابووتدا؟

ئەمە شێرۆ بوو بەو جۆرە ڕەق و وشک ڕاکشابوو؟ ترسێکی لەپڕ! شێرۆ بڕیاری دا هەر جۆر بووە خۆی ببزێوێ. بەڵام ئەمکارە دژوار بوو بۆی. هەستی سست بوون. ئەتوت وزەی لە لەشدا نەماوە. یا خود شتێک وەکوو مۆتەکە چۆکی داداوەتە سەر سینگی. بەڵام دڵنیا بوو هیچکامیان ڕاست نین. ئەی بۆ گیری کردبوو؟ زیندوو بوو و خۆیشی ئەیزانی؛ ئەوەشی ئەزانی هێز لە لەشیدا نییە. بەڵام بۆچی؟ ئەمەی نەئەزانی. لە ئەنجامدا هەناسەیەکی بڵیندی کێشا و بە توندی تلایەوە و کە وای زانی، چەند جار لەم شان بۆ ئەو شان تلی دا. بە هەر جۆر و هەر ئەندازە کە توانی هەناسەی کێشا و دەستەکانی، دوو باڵی کۆتر، بەملا و ئەولادا ڕاوەشاند. ملی ئازاد کرد و سەری بە هەر دوو لادا سووڕاند. ئەتوت ئەیەوێ یەک بە یەکی ئەندامەکانی تاقی بکاتەوە. ئەیویست لە ساخ بوونی خۆی ئەرخایەن بێ. لاقی نووشتاندەوە، هەڵیهێنا و بەری دایەوە. پێڵوەکانی کردەوە و بەستیەوە و برژانگی لێکنا. پەنجەکانی لێک دەرهێنا و هەوڵیدا تا بە سەر خۆیدا زاڵ ببێ. کۆتاییەکەی ئاسوودە بوو. هەناسەدان، لەسەرخۆ و ئەندامەکانی بە فەرمانی خۆی بوون. ئێستە ئەیتوانی بیر بکاتەوە. بیرکردنەوە بەڵام دیسانەوەش خۆی ئەدا بە سینەی بەرددا. بڵقیس هەر وا خامۆش لە بەر دەرگا دانیشتبوو و سەیری دەرەوەی ئەکرد و ئەمە یەکەمین لەمپەری ڕێگری بیرکردنەوەی شێرۆ بوو. باشە بۆ نەئەخەوت؟

ــ ها داده، بۆ ڕاناکشێی بخەوی؟

بڵقیس، خامۆش و بێ جووڵە، بە بێ ئەوەی ئاوڕی لێبداتەوە، وشک و پچڕ وتی:

ــ تۆ خۆت بخەوە!

جێی قسە و وتووێژ بۆ شێرۆ نەمایەوە. بۆیە بە ڕقێکی پەنگ خواردوەوە سەری لە سەر سەرین کرد. ئاسکی بریندار. چی ڕوو ئەدا؟ چ کاتە! زەمانیش ون بووە. شێرۆ ئاگای لە هیچ نەمابوو. جێش نەبوو تا بتوانێت لە ئاسمان و ئەستێرەکاندا کات بدۆزێتەوە. لەوە ئەترسا ڕشتەکانی لەدەس بچێ. ترسی ئەوەی خەو دایگرێ و قورسایی خۆی بە سەر پێڵووەکانیدا زاڵ بکات و لەگەڵ خۆی ببات. نیگەرانی لە هەموو لایەکەوە. لەگەڵ مارالێش نەی ئەتوانی قسە بکات. کێ چووزانێ ئەویش خەوی لێ نەکەوتبێ؟... گیرام نەشخەوتبێ؛ چی پێ ئەکرێ؟ ئاخ لە دەستی ئەم بڵقیسە! ئەگەر ناچاری نەکردایەتن لە ژوورەوە بخەون، ئەوان ئەیانتوانی لە ژێر ئاسمان، تا هەڵاتنی مانگ بچرپێنن بە گوێی یەکدیدا و بە خۆشی و هەڵچوونێکی گەرمەوە کات تێپەڕێنن. بەڵام بەند کرابوون. ئەمە خۆی جۆرێک زیندان بوو:

«حەپس مەگەر چییە؟ سەیری بکە. ئەمەش وەردیانی! ئەوەتا لەوێ لە بەر دەرگا وەکوو بەردی قەراخ چەم دانیشتووە و جووڵە ناکات.»

«خوایە گیان، ئەم ژنە، ئەم دایکە کە وەکوو ئەفسانە وایە، تا کەی ئەیەوێ هەر وا بمێنێتەوە؟ خۆ تا بەیانی ناتوانێ؛ ئەتوانێ؟ ئەی خوایە گیان وزەی لێ بسێنە، ماندوێتی بە سەریدا زاڵ بکە، بیتلێنە. مەگەر نایەوێ بەیانی بچێ بۆ مەزرا و پووش و پەڵاشی بێبەرەکەتی گەنم وەکوو تووکی سەری کەچەڵ لە پشتی خاک هەڵکەنێ؟ ئەی بۆچی لانیکەم لە بیری کاری بەیانیدا نییە؟ ئەو خۆ بۆ کار مردووە! نەکا لە نەخشەی من

بە ئاگایە؟ خوا نەکا. خوا نەکا. مسۆگەر وانییە. ئەگەر ئاگادار بوایە، لە سەرتای شەوەوە بە ئاشکرا دانەئەنیشت. وای دەرنەئەخست. ئەگەر بۆنی بکردایەت؛ پێستی قامکی ئەبڕی و خوێی پیائەکرد بۆ ئەوەی لە بەر ژانی بەردەوامی بڕینەکە، خەو لە چاوی بتۆڕێنێ. سەرەڕای ئەمەش دەری نەئەخست و بە نهێنی ئاگای لێم ئەبوو. ئاخ لە دەستی ئەم ژنە کەللە ڕەقە! ئاخر بڵێ تۆ چیتە کە سەر نانێیتەوە؟ دەردت چییە؟ تۆ کە لە یەکەم تیرێژی هەتاو تاکوو شەوی ڕەش، لە گەرمای خۆردا وەکوو گەنە لکابووی بە عەرزەکەوە و لە خەوش و خۆڵ گەنمت هەڵگرتەوە، بۆچی نابێ لەشی ماندووت بخەوێنی؟ بۆچی؟»

کالانەی چاوی وشک ببوو و خەو لە چاوەکانی هەڵاتبوون. دوور لە خەیاڵی شێرۆ و ئەوەی لە دەروونیدا تێئەپەڕی، بڵقیس ساتەکانی پێکەوە دائەدووری. بێخەوی بڵقیس لە شێوەیەکی تر بوو. جارجار وای لێ ئەهات. نەک هەمیشە، جارجار. ئەمشەویش یەکێک بوو لەو شەوانە. سەری وشک ببوو. خەوی لێ زڕابوو. ترس و خەیاڵ هەڵیگرتبوو و کوفارەی شێوە و تارمایی لە دەروونیدا ئەسووڕانەوە: گوڵمحەمەد! گوڵمحەمەد دوور ئەکەوتەوە، بەڵام لە بەر چاوی دایکی نەئەکەوت. تاوێک لە ناو دووماندا ون ئەبوو. لە ناو تۆز ئەهاتە دەرەوە. دیسانەوە؛ دوور، دیسان ون. بڵقیس نەی ئەزانی لە ناو تەپ و تۆزەکەدا چی ڕوو ئەدا. خوێنی سوور لە تۆزی دووکەڵدا فیشقەی ئەکرد. تەپ و تۆزەکە سوور هەڵئەگەڕا و ڕەنگی ئەدۆڕاند. هەر ایەکی نادیار و دوور بەرگوێ ئەکەوت. نەڕەیەک دڵی خوێناوی دووکەڵی هەڵئەدڕی. دەنگ. دەنگی گەرووی تینوو. بڵقیس دەنگەکانی بە گوێی گیانی ئەبیست. دڵەڕاوکێ. شتێک لە ناو جگەری بڵقیسدا هێلانەی کردبوو. ئەمشەو ئیتر چ شەوێکە؟!

هەڵسا. ئارام و ماندوو هەڵسا. دەستی کرد بە کۆڵەکە

و هەلسا. تاوێک وەستا و بە باڵای بەرزی خۆی باڵشمەی دەرگاکەی داپۆشی. پاشان پێی نایە ناو چواردیواریيەکە. شەو سەر و گوێی خەواندبوو و سەرانسەر لە دەنگ و هەرا بەتاڵ بوو. ئەستێرەکان، خەنجەرانی هەڵکێشراو، بریقەیەکی کتوپڕیان هەبوو. دیواری شەو بڵیند و دیواروکی هۆدە زۆر کورتتر بوو. تەنووری زەمینی ماڵەکە، وەکوو غەوارەیەک وابوو پەککەوتە دەمی بۆ پارووێک کردبێتەوە. دەروبان، لە تەرمی کاروانێکی بیژوو ئەچوو و، بڵقیسیش خوشکی داماو و تەنهای کاروان. ماندوێتی هێشتا لە قاچیدا بوو. چوو بۆ لای لۆکی گوڵمحەمەد. وشتر لەسەرخۆ کاوێژی ئەکرد. بڵقیس لە وشتر دوور کەوتەوە. دڵی، گیانی ئەگووشرا. ئازارێکی دەروونی، نهێنی. کەوتە پیاسەکردن. سەرگەردان و بێ مەبەست. لە نێوانی چوار دیوارەکەدا گەڕا و گەڕایەوە. لای وشترەکە وەستا. بێ ئیرادە پەنجەی لە تووکی وشتر وەردا. پشت ملی خوراند و بێهوودە و بێ مەبەست بە دەور وشترەکەدا سووڕا و لای دیوارەکە وەستا. لەوێ تاوێک دانیشت و پشتی دا بە دیوارەکەوە. ئەم خووە ئاڵۆزە ڕیشەی لە کوێ بوو؟ کوا تاوی دانیشتن؟ هەڵسا وەک بڵێی لە شتێک هەڵدێ، لە خۆی، خۆی کردەوە بە ژوورا. لە سەر جێگەکەی دانیشت، دەست و ڕوخساری لە تاریکی شەوانەدا هەڵهێنا و دۆعای بۆ گوڵمحەمەد کرد:

ــ یا خوای گەورە، ئەیدەمە دەست تۆ!

دواین دڵدانەوە و دواین وتەیەک کە ئەتوانرێ بە کەسێک بوترێ.

بڵقیس، لەپاش ئەوە ئارام بوو، ئانیشکی بە ئارامی خستە سەر سەرین، دەستی کرد بە کۆڵەکە و مایەوە.

شێرۆ هەناسەیەکی ئاسوودەی کێشا و دۆعای کرد:

ــ بیخەوێنە خوایە گیان!

بڵقیس پەیمانی خۆی لەگەڵ ئەو شەوەی شووم ئەینواند، بەستبوو. بۆیە ئەبوایە بنوێ. هەر چەند نەی ئەتوانی بە تەواوی لە خۆی و خەیاڵاتی دابڕێ. ئەو ئاژاوە نهێنیەی گیانی کە بەو مەزنیە سەری هەڵێنابوو، بە هێوری ئەنیشتەوە. ماوەیەکی ئەویست تا بتوانێ کۆڵەکەی دەستی بخەوێنێ و سەر بنێتە سەر سەرین و پێڵوەکانی بداتە دەست سستی خەو و لە ڕەنگی دوومان، دوومانێکی نەرم؛ تۆز، تۆزێکی تەنک؛ ئەوسا وەکوو سروە؛ خەو لە چاوی بنیشێت و برژانگە بڵێند و زبرەکانی باوەش بە یەکدا بکەن و ئارام بگرن.

نەرمەناسە، هەناسەیەکی‌تر. چوار کەس ئەگەر لە ژێر بنمیچێکدا خەوتبێتن، نەرمەناسەیان ئاوازێکی وا بەرپا ئەکات کە خۆی خەو ئەهێنێ. بەڵام هەر کات لەم ناوەدا یەکیان خەوی زڕابێ، لە هەناسەدانی، لە نارێکی هەناسەی ئەتوانی بیناسیتەوە. هەناسەی ئەو، ئەوی خەوزڕاو، ئاوازێکی‌تری هەیە و خەوتنی شێوەیەکی‌تر. ئەو هێوریە ئەرخایەنە لە ڕاکشانیدا نییە و، ئەو تلدانە بێ ئیرادانە لە ئەندامیدا نابینرێ. مرۆڤی خەوتوو بە ئازادی تەواو خۆی ڕاکێشاوە. ڕاکێشراوە. دەست و قاچ و ئەستۆ و قژی هەر کامەیان بێ ئیرادە و لە ئازادیدا ڕاکشاون. لە جلی بەریان بێ ئاگایە و نیگا لە ڕووتی لەش تێپەڕیوە.

ئەوەی خۆی داوە لە خەو، بەڵام وا نییە. ئەو خۆی هەڵئەگڵۆفێ و خۆی ئەکێشێتەوە. لەشی بەرەڵڵا نییە. بەستراویش نییە. دەست و باڵی خۆی بەرئەداتەوە. دەست و باڵە بێ ئوقرەکەی خۆی. تووڕەیە. لاقەکانی ئەکاتەوە و ئەبەستێتەوە. ماندوێتی زیاتر. سەر و ملی بەملا و لادا با ئەدا، لەش بەبار، خەوزڕاو، کوتراو و بەدخوو، لەخۆ بایی و نائارام، بێ لەنگەر و ڕق ئەستووڕە. ناتوانێ نەجووڵێ. ئەوەندە لەگەڵ خۆی تێکۆشاوە، خۆی کۆ ئەکاتەوە و هەڵئەسێ. شتێک ئەدا

بە سەر شانیدا و ئەچێتە دەرەوە و لە هەوای پاک -ئەگەر هەوایەکی پاک هەبێ- پێستی لەشی ئەدا بە دەست سروەوە و بە تامەزرۆییەوە هەوای پاک هەڵئەمژێ. مشتێک ئاو ئەدا بە ڕوومەتیدا. پاشان لە مەیدانێک، بن دیوارێک لای سەرچاوەی ئاوێک، لە قەراخ جۆگەیەک، لای کێڵگەیەک ئەکەوێتە ڕێ. خەیاڵی هەڵئەفڕێنێ. بیر ئەکاتەوە ئەگەر شتێکی تازە بۆ بیرکردنەوە بدۆزێتەوە. هیوای ئەوەی کە خەیاڵی ڕوون، لە ناو پەنجەی بیری دزێو دەربازی کەن و ماندوێتی ڕاستەقینە ڕووی تێبکات. حەزی خەوتن لە سەر جێگە. لە کاتێکی وەهادایە کە خەوزڕاو، دوودڵ، بەڵام بەو هیوایەی خەوی لێ بکەوێ، بەپێی پەتی ئەچێتە سەر جێگە و لەشی کوتراوی پاڵ ئەخات و چاو لێک ئەنێ.

بەڵام ئەمە کاتێک ئەگونجێ کە ترس لە ئارادا نەبێ. کاتێک کە گیان نەبەستراباێ. کە بە دەوریدا دیوارێکی بێ سنووریان نەکێشا بێ. کە لە زیندان‌دا نەبێ. کە لە بێدەنگی و شەڵەژانی دەروون، لە شەو ئەوەی لە ڕێیە، لە بیری بەیانی و دایک، لە خەیاڵی ڕقی برا و غەمی باوکی پارێزراو بێ. نەک ئەوەی کە ئەم هەموو ترسە، ئەم ترسە ملۆزمە لە دڵی چەقیبێ و لە ناو مژی دڕدۆنگی و تۆقین، هیوا و چاوەڕوانی قەتیس کردبێ. ئەوە ڕاست نەبوو کە شەو، ئەو شەوەی بۆ شێرۆ هەمیشە خەیاڵاوی بووە تا ئەم ڕادەیە تاریک و ترسناک بێ. چۆن شەوێکە ئەمشەو؟!

بەڵام هۆ لە شەودا نییە. لە شێرۆدایە. شەو هەمان شەوی هەر شەوە. شێرۆ ئەو شێرۆی هەر شەو نییە. لە دڵیدا ڕازێک هەیە و، ئەوسا شەو ئاساییە کە ئەم ڕازە لە دڵی شێرۆدا نەمێنێ. بۆیە ئەمشەو ئەبێ خۆی ڕابگرێ. شەوی ئێق کردوو. شەوی بێ ئوقرە. ئەمشەو شەوی بەندە و شەوی بەند پچڕان. شەوی ترسە و شەوی شەوق. شەوی خۆفە و

شەوی عەشق. ئەمشەو شەوی ژوانە. پچڕانی زنجیر. لە سنووری هەموو شەوانی پێش و پاشدا، یەک ئەمشەوە. لەم شەوەدایە ئەم سنووڕە ئەشکێنرێ. دژایەتی و دوژمنایەتی لە هەموو لاوە لێی ڕاساوە. ئەمبەر کۆیلەتی و بەستن، ئەوبەر ڕزگاریی و دەرچوون. شەوی ئەمشەو لەم ناوەدا دواکەوتنی جێی گومانە. لە دڵی شەودا، ئەمشەو ئەم دوو دوژمنە بەیەک ئەگەن. شان بە شان، پێکەوە، هاو ڕێ. سکوور بە سکوور، تێک وەرئەبن. لێک ئەئاڵێن. لێک ئەبنەوە. یەکگر. هەر دووک پێکەوە و لەگەڵ یەک، لە بەر یەک و؛ بە ڕێیەکدا ئەکەونە ڕێ. کرێتی ئەم و مزگینی ئەو تێک ئەچڕێن. ژیان، ئاوێتەی یەکدی.

بەڵام شێرۆ -کیژی چەتوون- باوەڕی بەمە نەبوو. باوەڕی نەبوو و نەی ئەتوانی باوەڕ بکات کە وای لێدێت. ئارەزووی وابوو و پێی وابوو لە نیوەشەو بەوڵاوە، ژیانی، هەر وەکوو شەو، بەرەو بەیانی ئەڕوا. بیری ئەوەی کە بەرەگەی ڕاستەقینەی ژیانی خەڵکی وەکوو ئەو لە هەر کوێ و بە هەر شێوە، هاودەنگ و هاوجۆرە، دڵی ئەشکان. نەی ئەتوانی بە خۆی بسەلمێنێ کە بەیانیش وەکوو بەیانیەکانیتر ئەبێ. بۆ ئەو، لە خەیاڵیدا، بە ئەرخایەنی بەیانی ڕەنگ گەشتر بوو! سەرەڕای گەنج بوونی، ئەوەندە خاو و بێمایە نەبوو ئاسوودەترین ڕۆژان بۆ خۆی گەڵاڵە بکات. هەزار جار سەختی ڕۆژگار و دەربەدەری خۆی تێبینی کردبوو. خۆی بۆ ڕۆژانی دژوار و شکێنەر ئامادە کردبوو؛ بەڵام هەموو ئەمانەی لە پێناوی ماهدەرویشدا بە هیچ دانابوو:

«فیدای قژ و ڕووی تۆ. دەرد و بەڵا بە هیچ.»

کە وا بوو نەی ئەویست باوەڕ بکات کە ژیانی بەردەوام، دیسانەوە پشکووتنی ئەوین ئەژاکێنێ. لەم کاتەدا شێرۆ چاوی لە برین و شوورەیی بەستبوو. بە پیرۆز بێ دیدار و ئامێزی

یار! بەیانی ڕۆژێکی‌تر و ئەمشەو شەوێکی‌تر. شەو لە چاوی شێرۆدا، دوو قاش بوو؛ نیوێک تا مانگ و نیوێک لەپاش مانگ. ئەوبەری مانگ جێی بینین بوو. سوورییی شادیی. بەڵام ئەمبەری مانگ کە شێرۆی بەند کردبوو، خەست و قورس و ڕەش و داگیراو بوو. دڵەتەپێ بوو. هەمیشە وایە. ساتی پێش دەسپێکردن -ژانی دووگیانی- کوشندەیە و ترسێکی شاراوە و هیوایەکی نەناسراوی لە ناو پزدان‌دا هەیە. ئاوسی دڕدۆنگی و ژانە. ساتەکانی سەرەتا وانین. ساتی سەرەتا دایکی کردەوە و ئەڤانن. ئاخنراوی شەپۆل شەپۆلی بزووتن. پڕ لە تکای ڕزگاریی. زەریا. خودی زا و زێ. درەنگ ئەگەن، بەڵام. نرخی خۆیان ئەزانن و نرخێکی گرانباییان ئەوێ. بەهایەک بە قورسایی ئێش. بەڵام دێن و پێش هاتنیان پەیامێکیان هەیە؛ دان بە خۆدا گرتن:

«ئەبێ چاوت لە ڕێ بێ. نابێ لە کاتی چاوەڕوانی‌دا کۆڵ بدەیت. ئەبێ تاو بهێنی. ئامادە بی. هێور بی. هەبی. دێن. مسۆگەر هەر دێن!»

ئوقرەگرتن بەڵام دژوارە. دڵ قوڵت ئەدا. پل پەلەیە. خوێن لافاوی ورووژاوە. چاو لە داچەقان، قەتیس ماوە. خەیاڵ هەڵچووە و پەلەقاژەیەتی. گوێ، سرتەکان ئەقۆزێتەوە. دەستەکان لێک هەڵپێکراون. هیچت بەدەس نییە. دەستەکان فەرمانت لێوەرناگرن. لە خۆڕا بە قۆپچەکان، سەرگیرفان، قولێک کەزیەی لە ژێر لەچکەوە بەدەرکەوتوو، یاری ئەکەن. کەمەرەی کراسەکە بۆچی ئەمشەو تەنگ بوو؟ دڵ ئارام نییە. لەخۆڕا وڕی. ئەڵێی لە کات و لەجێدا نیت. بێ ئاوازی. بێ ئارامی. بێ وچانی. خۆت پێ بەرنادرێ. ناچاری خۆت ببەستیەوە. لێوەکانت بکرۆژی. دەست لە سەر دەست دابنێی و چەند سەخت لێ ئەدا ئەم دڵە! باڵە فرتێیەتی. ناچاری بە ئەسپایی هەناسە بدەی. ڕەنگە ئەگەر بە تەواوی هەناسەت دەربدەی بۆی هەیە قوڕقوڕاچکەت بتەقێنێ. ئەمە ئیتر هەناسە نییە.

قیژەیەکی پەنگ خواردووە لە سینەدا. دەشتێکی ئەوێ. تۆ لە چنگی زەماندا گیرت خواردووە و مانگیش هەڵنایەت. مانگیش هەڵنایەت. مانگیش هەڵنایەت!

بەڵام ئەم نازکردنە هەتاکوو کەی؟ هەتاکوو کەی؟ تەمەن ئەبڕێتەوە، ئەی شەو چۆن تەواو نابێ؟ نەء، گومان هەڵیگرتووم. شەو لە کونجێک، لە قەفی ڕەوەزێک، لە کەلاوەیەکدا گیری نەکردووە. دوانەکەوتووە. شەو ڕەوانە، بەڕێوەیە. ساتەکان جێ ئەهێڵێ. تاوی وەستانی نییە، شەو. لە سێبەری خۆی ڕائەکات. تۆ شێرۆ، ئەبێ ئەوە بزانی. دڵت ئارام بکە. پەلە مەکە. لە خۆڕا خۆت ڕامەدە. تینووتە. زیاد لە پێویست تینووتە. ئەمە ئازارت ئەدا. لە خۆڕا پەلە مەکە. چەرخ ئەسووڕێ. دەم لەدەست دەم ڕائەکات و تێدا ئەچێ، لە قوواڵایی تیاچوون‌دا. مانگ خۆی لە ڕەشایی تۆخ دەرباز ئەکات و بە ماندوێتی لە سەر شانی کێوی دووبراران، دائەنیشێ. لەنگەر ئەگرێ و لێی ڕائەکشێ. خۆی، بۆ خۆدەرخستن لە تۆ بە پەلەترە. بشی بەستیتەوە لە شوێنێکدا ستار ناگرێ. دێت. ڕابە و خۆت ئامادە بکە. تۆ ئەمشەو لە پێشینەی خۆت دائەبڕێی. ڕابە، ڕابە!

شێرۆ دەنگی دڵی خۆی ئەبیێ. شێرۆ زمانی دڵی خۆی ئەناسێ. شێرۆ گوشاری منالبوون هەست پێ ئەکا. شێرۆ ئەزانێ ئەمشەو پێ لە سەر پلەیەکی تازە دائەنێ. شێرۆ بەچاوی ئاوەڵەوە هەنگاو ئەنێ. شێرۆ ئەزانێ گڕی عەشق ڕەنگە بۆ دۆزەخیشی بەرێ. شێرۆ لە پێشڕا ڕەنگی خوێنی خۆی بە خەنجەری براکەیەوە ئەبینێ. شێرۆ شێرانە بڕیاری سەفەری داوە. شێرۆ خوشکی گوڵمحەمەدە. شێرۆ هیچی لە برا کەم نییە. شێرۆ نایەوێ لە براکەی کەمتر بێ:

«خوێنی تۆ لە منیش دایە. سەفەری بێگانەئاسای خۆم دەست پێ ئەکەم. خوا حافیز بێ ژیانی وەرجاوەند، ژیانی ئارام،

ژیانی خۆ بە دەستەوە دان.»

سڵاو، سڵاوی سەرکێشی، سڵاوی خرۆش!

ئارام، وەکوو ماریک کە کراژ ئەخات، لە قاپووڕی خۆی دێتە دەرەوە. خوشیی. تاوێ دانیشت و هەستی ڕاگرت. سووکەناسەی خەو و ڕەشایی شەو، ناو ژوورەکەی ئاخنیبوو. ئەرخایەن، کەس بەئاگا نەبوو. چۆکەکانی کۆکردەوە، بە ئەسپایی هەڵسا و قۆپچەکانی یەخەی داخست. کۆشی کراسەکەی بەرز کردەوە و نەرم وەکوو با بە لای دایکیا تێپەڕی. گیوەکانی لە بەر دەرگا چاوەڕێی بوون. گیوەی دایە بن باڵ و جارێکی دی سەیری خەوتوانی کرد. ئەتوت بە چاوی تۆقاوەوە ماڵاواییان لەگەڵ ئەکات. لە کاتێکا خۆفی ئەوەی یەکیان چاو بترووکێنێ دڵی ئەلەرزاند. دڵەخورپەیەکی بێهۆ. کاری ڕۆژ ژنەکانی شەکەت کردبوو و ئەم کاتەی کە نیوەی شەو بوو، ژنەکان لە خەوی قوونڵدا بوون. لە قوولایی خامۆشیدا.

شێرۆ پێی نایە دەرەوە و لە لای وشترەکە بۆ ساتێکی کورت گوێی خەواند. دەنگێک ئەگەر بوایەت ئەیویست گوێی لێبێ. بەڵام نەء؛ بێدەنگی مەزن شەوی داگرتبوو. سەیری شەوی کرد، خەنجەری درەوشاوە کون کونیان کردبوو. لەشی شەو، مۆم ئاژنی ئەستێرە. بچووکترینیشیان دیار بوو. دیدەبانی شەو و دەشت. شێرۆ چوو بۆ گەوڕ. چاڕۆکەکەی لە ژێر پووش و کا دەرهێنا. هاتە دەرەوە و بە ڕاشکاوی سەری داخست و بەرەو دیواری حەوشە چوو. تۆکمە و بڕوابەخۆ. ترسە پەرش و بلاوەکانی لە ژێر پێدا ئەتلیقانەوە. بە دەوروبەری خۆیدا ڕوانی و ڕابرد. بە نیگایەکیتر ئاوڕی دایەوە. وشترەکەی گوڵمحەمەد سەیری ئەکرد. شێرۆ نیگای خۆی دزییەوە و پێی نایە سەر خۆڵە پوتی کۆڵانەکە و بوخچەی بووکێنی لە سەر سەری ڕێکخست.

پشت دیوارەکە بیابان بوو و شێرۆ ڕووی لە بیابان

کرد. بیابانی گەورە و بەسام. شەو خۆی دابوو بە سەریدا. تێکەڵبوونی تاریکی و زەوی. بە بێ ڕووناکی لە هیچ لایەکەوە. خامۆشی، ترس و گومانی ئەڕژاندە دڵ. تەنهایی خۆی بەچاو ئەبینی و خۆفی دڵی هەست پێ ئەکرد. خۆف لە دەنگی پێی خۆی. هەناسەی ساردی شەو لە سەر پێستی گۆناکانی. تاریکی تەواو. هەر چەند لە گوند دوورتر ئەکەوتەوە شێرۆ، هەستکردن بە تەنهایی لە لای قوواڵتر ئەبووایەوە. سەرەڕای ئەمەش دوور لە بیری گەڕانەوە، پاڵی بە خۆیەوە ئەنا. گوشاری ددان لە سەر ددان. شەوی ئەشێلا. دیوار و بانەکانی جێ ئەهێشت و ئەڕۆیشت. بای دەشتی کراوە ئەیدا لە داوێنی کراسەکەی و بنەی باڕێزەی ئەدا بە پووزەکانیدا. بەڵام شێرۆ ڕۆڵەی بیابان بوو. زادەی کێو و کچی دەشت. هاوەمی گورگ و سەگ و پەز و ئەسپ. ئێستەش گەزلکی لە بەر پشتوێن نابوو. هەر چەند ئەشیزانی لەم وەرزەدا پێویستی بە کارد نییە:

نە زستان بوو گورگی لە ورگدا هەبێ و، نە گەرما و گەرمی هاوین بوو ڕێبواری بێکارە و قەلەندەر. کۆتایی هاوین و سەرەتای پایز بوو. سەرمای هەوای نەیشاپووری بەلەش هەست پێ ئەکرد. سەرەڕای ئەمەش نابێ کەمتەرخەم بێ. مرۆڤی تەنها! مەترسی هەمیشە وا لە بۆسەدا. دڵت ئەبێ بە شتێک گەرم بکەی. پشتیوانێک. ئیتر چ باک؟ شەوە، با ببێ. تەنهایی، با ببێ. چ باک؟ ترس گاڤەکان سست ئەکات. ئازووخەی دڵ خۆ نییە بۆ تۆ، کیژی بیابان، شووەییە لە شەو ترسان. دڵت قورس بێ. شەو، تەنها شەوە. هەنگاوت تیژ!

لاڕێ بۆ سەر کارێز، ئەبێ بە گردەکەدا تێپەڕێ. شێرۆ بە سینەی گردەکەدا سەرکەوت و لەو بەرەوە شۆڕ بوویەوە. لە پشت کارێز. تارمایی پیاوێک و ئەسپێک. بە دەنگ پێی شێرۆ، ماینەکە ڕووی وەرگێڕا و بۆ پێشەوە گوێی ڕەپ کرد. لەگەڵ ماین کابراش ئاوڕی دایەوە. شێرۆ پێی سست کرد.

دڕدۆنگی. کابرا، ناوی شێرۆی هێنا. دەنگ ئاشنا. شێرۆ پێی هەڵگرت. ماهدەرۆێش هەوساری ماینەکەی بۆ لای ڕاکێشا. شێرۆ گەیشت. سینە بە سینەی یەک، ئەمە دڵی زەوی بوو ئایە لێی ئەدا؟

جێی وەستان نەبوو، نا. ماهدەرۆێش بوخچەی لە سەر سەری شێرۆ داگرت و بەستی لە تەرکی ماینەکە. شێرۆ هەوساری لە عەرز هەڵگرتەوە. ماهدەرۆێش پێی لە ئاوزەنگی نا و لە سەر زین دانیشت و دەستی بۆ شێرۆ ڕادێرا... شێرۆ دەستی نایە ناو دەستی پیاو، پێ لە سەر پێ و بەیەک تەکان قاچی لە خاک بڕی و نیشتە سەر تەرکی ماین. قووڵایی پەنجەی لە دەوری کەمەری ماهدەرۆێش هەڵپێکا. ماهدەرۆێش ئاوڕی لێدایەوە. وشەیەک بە شەوق و ترسەوە. هەناسەی گەرمی پیاو لە سەر ڕوخساری شێرۆ. لەوە زیاتر تاوی نەهێنا شێرۆ. سەری خستە سەر شانی پیاوەکەی و مەمکە گەیشتووەکانی گووشا بە پشتیدا:

ــ بمبە؛ بمبە. باژوو. غاردە. بمبە لێرە!

ــ ئارام بگرە. لەسەرخۆ بە.

ــ وتم لەگەڵ مانگ دەرئەکەوێ. بەڵام خۆ هێشتا مانگ هەڵنەهاتووە!

ــ هەڵدێت!

ئەمەش مانگ. لە نێوان دوو شاخی دووبراراندا. تیکلەیەک ماستی خەست لە سەر کوانوویەکی بەرد.

شەو، لای شێرۆ شکا؛ بوو بە دوو قاش!

بەشی دووەم

بەندی یەکەم

شان بە شان، پێنج سوار لە دەشتی ماروس غاریان دابوو: خانئاپۆ، سەبرخان، مەدیار، عەلیئەکبەری حاجی پەسەند و گوڵمحەمەد. پێنج پیاو لە تیرەی میشکاڵی. ڕوویان لە کەلیدەر بوو و لەم کاتەی ڕۆژدا بە ناو تۆزی سمی ئەسپەکاندا، داژووتن و ئەرۆیشتن. خۆر لاری کردبۆوە و سێبەری ئەسپ و سواران، بە خواری کەوتبوویە سەر عەرزەکە و لە پێشیانەوە ئەڕۆیشت. دەستەی پیاوان، بە خامۆشی ڕێک و ناڕێکیان جێ ئەهێشت.

گوڵمحەمەد نەی ئەویست پێشڕەو باژوێ، بەڵام خۆ بەدەس ئەو نەبوو. ئەمە قەرەئات بوو لەغاوی پچڕاندبوو، داژووت و دەرەتانی بە هیچ ئەسپێک نەئەدا شان لە شانی بدات. چاڵی و بەرزی ڕێگای تێئەپەڕاند و بە سینەی هەر او و دەست و پێی چالاکەوە، غاری ئەکرد. گوڵمحەمەد بە دژواری ئەیتوانی قەرەئات لە کاتی خۆیدا و بە ویستی خۆی بەڕێدا ببات و خۆی بە سەر زینەکەوە ڕابگرێ. بە گوێرەی ئەوەی، کە قەرە و ڕێکردنی قەرە، وێرغە و چوارناڵەی، هێشتا بۆ گوڵمحەمەد ئاشنا نەبوو، نەی ئەتوانی لە هەموو کاتێکدا قەرە بخاتە ژێر فەرمانی خۆی. بۆیە هەوڵی ئەدا لەگەڵ قەرە ڕێبکەوێ. زۆر لەغاوی ڕانەکێشێ، ئازادییەکەی لێ نەسێنێ و تووڕەی نەکات. ئەیویست لەگەڵی بسازێ. هیچ حەزی لەوە نەبوو، قەرەئات

بـه بەرچـاوی خانئاپـۆ، خالـۆ، پـوورزا و سـەبرخانی زاوای خانئاپۆوە لـه سـەر زینەکـه هەڵیـدات و بیکوتـێ بـه عـەرزا. دڵـی پێـوە بـوو چـۆن بـه ڕاوەسـتاوی لـه سـەر پشـتی ئەسـپەکه خـۆی ڕاگـرتـووە، بـەردەوام بـێ. لـه نـاو دەسـتەکەدا لـه هەمـوان گـەنجتر بـوو. بۆیـه ئەبوایـه ئـاگای لـه هەڵسـوکەوتی خـۆی هەبـێ. جڵـف و جرپـن نەنوێنـێ و سـەری دانەنـەوێ. نەئەبـوا زۆر سـینه بداتـه پێـش و خـۆی دەربخـات. نەئەبـوا خـۆی بدۆڕێنـێ و بشـەڵەژێ؛ بەڕادەیـەک کـه نەتوانـێ ئەسـپێک ـهەرچەنـد قـەرەش بـێ ئـەو ئەسـپەـ لـه ژێـر ڕان و ڕکێفـیدا ڕابگـرێ. ئەبـوا بتوانـێ هاوپـێ و هاوغـاری هاوڕێکانـی بـێ. بۆیـەش بـوو بـه شـێوەیەکی نهێنـی هەوڵـی ئـەدا بەڵکـوو قـەرە بـکات بـه هاوخـووی ئەسـپەکانیتر. دژوار! کارێکـی زۆر دژوار بـوو. ئەوەنـدە بـێ ئـوقـرە و ڕۆژد، خـۆی داویشـت قـەرە، کـه ئەسـپەکانیتر سـەرەڕای هەمـوو گـوڕ بەسـتنەوەیان، نەیـان ئەتوانـی لـه تـۆزی شـوێن پێـی قـەرە پێشـتر بکـەون.

لـه هەمـوان بـه پەلـەتر مەدیـار بـوو و، ئەیویسـت شـان بـه شـانی قـەرە ئەسـپی باژوێ. ڕەنجـی خـەسـار! بـه دەگمـەن ئەیتوانی قـەپـۆزی ئەسـپی تـا لای خـەمـی سـمتی قـەرە بگـەیـەنێت. ئەسـپی مـەدیـار، بـه پێسـتی شـەکـەری و خـاڵ و پەڵـەی کاڵـی ئاڵـەوە، لـەشـی کشـاو و شـووشـی، پـووز و سـمی ناسـک و شـەنگ، چـالاک و تیـژڕەو بـوو. خـۆش و یـەکبـاو غـاری ئەکـرد. لـه ڕێکوپێکـی هیچـی کـەم نەبـوو. ئەتـوت بووکـه. سـکوردی درێـژ، گـوێـی کـورت و ناسـکۆڵـه، چـاوی وشـیار و، سـەر و قـەپـۆزی لـەبـار. کـەم ورگ و تۆزێکیـش لـەڕ، بـەڵام نـەک زۆر لاواز. سـووک پـێ و بـەفڕکـه؛ بـه کلکێکـی درێـژەوە، کـه مـەدیـار دووجـار گـرێیدابـوو و، بـه یاڵـی بڵێنـدەوە کـه کاتـی ئاژووتـن بـه سـەر تـەوێڵیـا پـەرێشـان ئەبـوو.

مـەدیـار عاشـق و عـەیـار ـلـەو دەگمـەن مرۆڤانـەی سـەرەڕای هەمـوو کـەموکووڕییـەکانیـان، ئینسـان خۆشـیانی ئـەوێـ سـووک و چـالاک لـه سـەر ئەسـپه تیژپێکـەی خـۆی سـوار بوو و نیگای لـه

پێشی خۆی هەڵنەئەگرت. نەشەی شتێک لە خەیاڵیدا نیگای لە سەر خاڵێک چەقاندبوو. فەرماندەری ئەسپ و لەغاو، لە سەر زینەکە بەند نەئەبوو. وەک باڵندە، تاوی دابوو؛ خۆی بە سەر یاڵی ئەسپەکەدا چەماندبۆوە و شاقەلەکانی سەڵتەی بەری بە دەم باوە ڕۆیشتبوون وەک هەڵۆیەک لە فڕیندا بوون، تیژ و سووکوڵە. گەڕیدەی نێچیر، وەکوو تریشقە. ڕوومەتیشی، گۆنای تیژ، چەناگەی کشاو، سمێڵی ڕەش بە نووکی باریک و تۆزێک هەڵگەڕاوەوە؛ بیلبیلەی ڕەنگی هەنگوین، لە ناو زەرکێکی شەرابی کۆنە کە لەم کاتەدا لە بەر باکە تۆزێک خوار ببوو. بڕۆکانی کەوانێکی نەرم و سەر بەرەوژوور. تەوێڵی کراوە و لەبار بە یەک دوو هێڵی کەمڕەنگەوە؛ کارتێکردنی ڕابوردنی زەمان. قژ و کاکۆڵی، کازیوە؛ نەرم و پڕ. چەپکەیەکی لە بن کلاو هاتبوویە دەرەوە و بە دەم باوە سەمای ئەکرد.

مەدیار، نە زۆر بەساڵتر لە خوشکەزاکەی، گوڵمحەمەد بوو. ڕەنگە پێنج یان شەش ساڵێک. هەر وەک وترا، بچووکترین برای بڵقیس بوو. بەڵام بەر و باڵای لە گوڵمحەمەد کشاوتر بوو؛ قۆزتریش و تۆکمەتریش. سەرودڵ خۆشتر و یاخیتریش. دەشتەکیەک بوو لەو بابەتەی ڕاوە باز و کەڵەکێوی پێخۆشتر بوو تا چەلەحانێ لە سەر ئاوبایی و لەوەڕگە. کەمتر پێبەندی کڕین و فرۆش و پەزداری و، زۆرتر دڵخۆشی گەشت و گەڕان و بەرەڵڵایی. لەو بابەتەی دنیا بە هەموو هەستیانەوە و لە پێش هەمووانەوە بە چاویان ئەخۆن. دڵخۆش بەوەی لە سەر قاڵیچەیەکی گرێ وردی ڕەختە، لە لای هاوەم و هاوزمانێک لەسێبەری شۆڕە بیەک، لە سەر ئاوێک، لە ناو باخێک دابنیشێ، شەرابی ماڵی بخواتەوە. خۆش بڵێت و خۆش ببیسێ. گوێ لە چیرۆک و سەربردەی شیرین بگرێت و دڵ بدا بە ئاوازی خۆشی چگوور. میواندار و میواندۆست. سەرمەست و شاد بوو ئەگەر لە وەرزی کەرە و قەیماخدا بیتوانیایەت بە ڕووی خۆش و

دەستی ئاوەڵە بە میوانەکانی ڕابگات. خۆش زمان بوو بە گفت و، دەسڕەنگین بوو بە کردار. پیاوی بەزم و پیاوی ڕەزم. نەرم و نیان و تووڕە و تۆسن. لەکاتی خۆیدا، بێ سەروبەر بەڵام لە هەموو کاتێکدا کەللەڕەق. ئەگەر دەستی لە هەموو کارێک کورت ببوایەت، سەگەکانی ڕانی بەر ئەدایە یەک و ئەکەوتە سەیرکردنیان تا گوێ و گەردنی یەکدی بجوون، تامەزرۆییەک بە ڕەنگی خوێن. هەندێ شەوان دڵی ئەیبرد بۆ تەختایی سەر گردێک و لە ژێر ئەستێرەبارانی شەودا شانی دائەدا و هەموو ئەو بەستە عاشقانەی بە بیریدا بهاتایایەت ئەیخوێند؛ پەرێشان و ئوقرەبڕاو.

دەست و دڵی ئاوەڵە بوو بۆ هەموو کارێک، مەگەر کار! هەر گیز ئامادە نەبوو ئەگەر بۆ تاوێکیش بووە، وەکوو گوڵمحەمەد دەستکاڵە لەدەس بکات و گەنم بدووڕێتەوە. دارکاریشت بکردایەت، مەدیار ئامادە نەبوو ئەو کارە بکات. تەنها لە بیری نانی خۆیدا نەبوو. ساڵ ئەگەر تەنگ بوایەت، مەدیار "ڕێگریی" لا پەسەندتر بوو، هەتاکوو وەکوو گەنە بە عەرزەوە لکان. ڕۆژگار ئەگەر تەنگەی بکێشایە، یاخیگەری لا پەسەندتر بوو تا ملکەچی. بێزار بوو لە ملی خوار و دڵی شکاو، بڕوا بەخۆ و شەیدا بوو. لە هەموو هەڵچوون و داچون و لە هەر پێچ و خەمێکدا ئەم ڕەوشت و خووەی بە ڕێزەوە لە لای خۆی پاراستبوو. خزمی نزیک و ئاشنای دوور، بەو جۆرەی کە هەبوو ئەیاناسی و بڕوایان پێی هەبوو.

سەبارەت بە دارا بوون، مەدیار لە ڕیزی ناونجیشدا جێی نەئەبوویەوە، بەڵام بە گوێرەی ئەوەی کە بەرزەفڕ بوو لەگەڵ زۆربەی سەرناس و بە ناوبانگەکانی سەبزەوار و نەیشاپوور و قۆچان هاتووچۆی هەبوو. پەروای نەبوو ئەم یاخود ئەو چۆن بیر بکاتەوە. پێشتر، هەندێک وای بۆ چووبوون، مەدیار هەوای هێنانی کچە خانێکی لە سەر دایە، بەڵام زۆری پێنەچوو

ناڕاستی بۆچوونەکەیان لا ئاشکرا بوو. نەء، مەدیار بە هیچ بەهایەک ئامادە نەبوو دڵ لە عەشقی سەوقی، کچەی بێباوانی قەڵاتی چوارگوێشلی هەڵکەنێ. هەر چەند سەوقی خوشکەزای حاجی حسێنی ڕاندار بوو، بەڵام سروشتی مەدیار بۆ هەمووانی ڕوون کردبۆوە، سەوقی ئەگەر دەست لە دەستی مەدیار بنێت، مەدیار لە دارایی حاجی حسێن و میراتی سەوقی چاوی لە تەنها کاژیلەیەکیش نییە. بەڵام ئەمە، ئەو گەڵاڵەیە نەبوو کە حاجی حسێن بۆ سەوقی دابڕشتبوو. حاجی حسێن سەوقی بۆ کوڕەکەی خۆی ئەویست:

"نادعەلی".

نادعەلی خوازیاری سەوقی بوو و حاجی حسێن خاڵۆی سەوقی و سەرپەرشتیاری کچە بوو. ئەمە بوو کە ئەیویست سەوقی لە ژێر پەڕ و باڵی خۆیدا بمێنێتەوە و سامان و دارایەکەشی لە شوێنێتر نەفەوتێنێ. حاجی حسێن بەم هەوایە بوو کە سەوقی بە دووسەد سەر پەزەوە لە نادعەلی مارە ئەبڕێ؛ خودی حاجی حسێنیش سەد سەرێک لە ڕانەکەی دائەبڕێ و تێکەڵی پەزەکانی سەوقی ئەکات. ئەمە بۆ نادعەلی بۆخۆی ڕانێکە و، نادعەلی بۆخۆی ئەبێ بە سەرێک لە ناو سەران. بەڵام ئەوەندەی مەدیار ئاگای لێبوو سەوقی هێشتا نەچووبوویە ژێرباری داخوازییەکەی خاڵۆی. حاجی حسێن لەو دوو ساڵەدا کە کوڕەکەی لە سەربازی بوو داواکەی خۆی لە لای سەوقی باس نەکردبوو، هەتا ئەوەی نادعەلی گەڕابوویەوە و کار و ژیانی ئاسایی خۆی دەسپێکردبوویەوە. ئەم گەڕانەوەی نادعەلی هاندەرێک بوو بۆ مەدیار تا بۆ فڕاندنی سەوقی، پێ لە ئاوزەنگی بنێ.

ئەم غارەش، بەو مەبەستە بوو.

بە دوای مەدیار و گوڵمحەمەددا، سەبرخان و خانئاپۆ داژووتن. ئەسپی چوارهەنگڵ و ئێسک درشتی خانئاپۆ ئارەقەی

کردبوو و فیشەی ئەهات. ئەتوت لە ژێر قورسایی قەڵافەتی سوارەکەیدا تەنگەتاو بووە. بەڵام خانئاپۆ، لە ناو دەستەدا، نەی ئەتوانی گوێی لە کەونە ئەسپە کوێتەکەی خۆی بێ. تا دەستە داژوێ، ئەسپیش ئەبێ باژوێ. کەوا بوو دەستی خانئاپۆ بە گوێرەی ڕاهاتن، قەمچیەکەی لە سمتی ئەسپەکە ڕائەوەشاند و ناچاری ئەکرد بە ڕێکانی و هەڵەتدا باژوێ. لە دەستە دوا نەکەوێ. نەخوازە ئەگەر پیرە ئەسپی کوێتی لە هەورازی ئاودڕێکدا بدڕێ. پەلکی لووتی با بدڕێن: تاوانی بەرزەوایی سوار!

لە ناو دەستەدا، خانئاپۆ -لە دوای عەلیئەکبەری حاجی پەسەند- لە هەموان ئێسک درشتتر و بەخۆتر بوو. چوار شانە، تۆکمە، تێکسمڕاو و بە بڕشت. ئێسکی مەچەکی لە داری دارەبەنی وشتر ئەچوو. گەردنی ئەستوور، ناوشانی پان. ئەو شانانەی وا پێ ئەچوو بتوانن لە ژێر تاقی شکاوی دالاێنێکدا ببن بە کۆڵەکە. سەرێکی مەزن، ناوچەوانی پان، لووتی تێکشکاو، گۆنای خڕ و دەرپەڕیو. هەر کامەیان لەتێک گوێزی وشک. دوو گوێی وەرگەڕاوە قەوارەیەکی چوارگۆشەی ئەدا بە ڕوخساری. چەناگەیەکی پان و تۆزێ لە پێش، دەمێکی زل کە کاتی پێکەنین یان نەڕاندن هەتا بناگوێی ئەکشان و ئەکرانەوە. کەفێکی وشکەڵاتوو لە سووچی لێوەکانیدا، ڕەنگی سپی ددانەکانی زیاتریش ئەنواندەوە. ددانی درشت و عاج: ئەمانە، لەگەڵ ڕیشە کورت و زبر و ماش و برنجیەکەی لە سەر چەناگە و دوو بەری ڕوومەتی، کاتێکە وڕە و سروشت و ڕەفتاری لەگەڵ تێکەڵ بکەین، سام و شێوازی گورگیان ئەدا بە خانئاپۆ.

ئەو، خانئاپۆ، لە ڕان و سامان و دارایی بەشێکی ئەوتۆی نەبوو. چەن سەر پەز لە ناو ڕانی براکەیدا و کچێک کە دابووی بە سەبرخان. خانئاپۆ هەر چەند وەکوو مەدیار جەوان نەبوو

و گورجوگۆڵی مەدیاری نەبوو، بەڵام ڕەوشت و ڕەفتاری لە زۆر ڕووەوە دوور لە مەدیار نەبوو. جیا لە عاشق پیشەیی، کە ئەتوت مەدیار وەک نەخۆشیەک تووشی ببوو، نیشانەکانیتر لە ڕەفتار و کرداریاندا، پێکەوە بێگانە نەبوو. لە سەختی و سستیدا، خانئاپۆ ئارام و ئوقرەی نەبوو و ددانی بۆ ماڵی دگەر، بۆ ماڵی مفت، هەمیشە تیژ بوو. لە دواین پەلاماری ڕفاندنی ڕانەکەی دەراوی پردی هەورێشم، مەدیار لەگەڵ ببوو. بەڵام مەدیار توانیبووی چالاکانە بە مارپێچی بڕوات و خۆی لە گیرەکە دەرباز بکات و بۆی دەربچێ. خانئاپۆ و عەلیئەکبەر حەپسەکەیان کێشابوو و هاتبوونە دەرەوە و، خانمحەمەد ـ برا گەورەی گوڵمحەمەدـ هێشتاش لە زیندان بوو.

ئەمانە، ئەم پۆلی پیاوانەی بیابان، دلێرانی نەداریی بوون و نەیان ئەتوانی چاو لە دارایی بێ ئەندازە بقوچێنن. سەر بکەن بە قاپووری خۆیاندا و ڕۆژگار بە نائومێدی و نەگبەتی ببەنە سەر و شەو و ڕۆژیان بە نزا و نفرین و دڵشکاویی پڕ بکەنەوە. توانای ئەژنۆ، تیژبینی چاوان، ئیشتیای سروشتی لەش و خووی سەخت و دڕی دەشتەکیان لێیان نەئەگەڕا. ئەم خەڵکە هێشتا لە چوار دیواری قوڕینەدا خۆیان حەشار نەدابوو و دڵیان بە زەوی دێم خۆش نەکردبوو و چاویان لە هەوری نەزۆک نەبڕیبوو. نیشتەجێی یەک جێ نەبوون و لەش و گیانیان لە ناو دیواری کورت و نزم و، چاوی تەنگی گوندییە برسیەکاندا حەپس نەکردبوو. ئەم پیاوانە هێشتاش توانای ئاژووتن و خووی پەلاماریان تیا بوو. ئەسپەکانیان هێشتاش وزەی ئەوەیان هەبوو لە کێو و دەشت و بیابانداغار دەن و سوارەکانیان وەک بای سەرسەڕ بەملا و بەولادا ببەن و کاتیان بۆ کورت بکەنەوە. دڵ و دەروونی بوونی بەردەوام و بزووتنی بێ پایان، کەمتر دەرفەتی ئەوەی پێ ئەدان دابنیشن و دەستەوەسان خەفەت بخۆن.

پیاوانی مە ئەیانتوانی هەر کات، لەهەر کوێ بن و زەمان و

شـوێن لـه بـن سـمـی ئەسـپەکانیان‌دا نالـکـوت بکـەن. بـەرد و دەم، دەم و خـاک. نەمانـەوە. لـه یـەک جـێ‌دا نەمانـەوە. ئوقـرە نەگـرتن. لـەمانـەوەدا ئەبـوون بـه گـەناو!

شـان بـه شـانـی خانئاپـۆ، سـەبرخان ئەسـپی داژووت. ئـەو زاوای خانئاپـۆ بـوو. ڕەشـتاڵـه، کـەڵـەگـەت و کشـاو، بـه ڕوومـەتێکـی درێـژ، چـاوی وەکـوو کـل و سـمێڵـی لـه ڕەنگـی چـاو. سـکـوری کشـاو، پشـتـی ڕاسـت، دەسـت و باسـکـی درێـژ، تـەوێڵـی کـراوە، بـرۆی گـرێـدراو، لـووتـی سـاف و تـۆزێ چـەماوە بۆ پێشـەوە: وەکـوو دەنـووک.

سـەبرخان سـواری ئەسـپێکـی سـووری قایشـی بـوو، هاوپـێ داژووت و بێـدەنـگ بـوو. لـه هـەمـووان بێـدەنگـتـر هـەر ئـەو بـوو. لێـوە مۆرەکـەی لـه سـەرەتای ڕێـوە بـه گـوتـەیـەک نەتـرازا بـوون. قفـڵ و لێـکـنـراو. پـاش ڕۆژ باشـێـک بـه گـوڵـمحـەمـەد، ئـەم لێـوانـه داخـرابـوون و نەکـرابوونـەوە. گـفـتـی ئـەم و ئـەوی ئەبیسـت، بـەڵام دەربایسـی پـرس و جـۆ نەبـوو. کـەسـیش ڕێـگـەی ئـەم خامـۆشـیـەی لـێ نەگـرتبـوو. چـونکـه هـەمـوو پیـاوەکان هـەر کام بەجـۆرێـک خامـۆش بـوون و لـه خـەیاڵـێـکـدا. تـەنهـا مـەگـەر عـەلـیئەکبـەری حاجـی پـەسـەند کـه لـه دوای هـەمـوویانـەوە ئـەهـات، جارجـار بـۆ گـاڵـتـه قسـەیـەکـی دەرئـەپـەڕانـد، نوکتـەیـەکـی ئـەوت و لـه هـەوڵـی ئـەوەش‌دا نەبـوو خـۆی بگـەیـەنێـتـەوە بـەوانـی‌تـر.

لـەگـەڵ ڕۆژدا، دەشـتـی ماروسـیش خـەریـک بـوو کـۆتایـی ئـەهـات. لـه ئاسـۆدا، ڕۆژ خـەریکـی تێـکـەڵـبـوون لـەگـەڵ شـەو بـوو؛ ڕەنگـی ئـەپـەڕی و جـێـی خـۆی ئـەدا بـه تاریکـی شـێـوان و پاشـانیش ڕەشـایی شـەو. دەشـتـی ماروسـیش لـه دوا بـەشـی ڕاسـتاییـەکـەی‌دا ئـەبـوو بـه هـەوراز و وەکـوو ماریـک سـەری ئـەکـرد بـه قۆرتـەکانـی کـێـوی کـەلـیـدەردا و ڕێـگـەکـه تێـکـەڵ ئـەبـوو بـه دۆڵـەکـه و دۆڵ بـه ئـەنـدامـی لاروڵـەوێـری، سـواری ئـەبـرد بـۆ باریکـه ڕێ و هـەڵـەتـەکان و؛ باریکـه ڕێـش -هـەر کامـەیـان- لـه پاش خـەم

و چەمی پێچەڵەپڵووچیان، سواریان ئەبرد بۆ کوێرە دێیەک.

سوارەکانمان ئەوا لە دۆڵەکە دەرکەوتبوون و باریکە ڕێیەکیان گرتبوویە بەر کە ئەچوو بۆ قەڵاتی چوارگوێشلی و وەکوو لیزگە بە دوای یەکدا بە وێرغە و نەرمەغار ئەڕۆیشتن. نە ڕێ دەرفەتی غارکردنی ئەدا و نە ئەسپەکان -کە سەرانسەری دەشتەکە غاریان دابوو- وزەی ئەوەیان تیامابوو بە کوێرە ڕێیەکی هەورازدا بە غار باژوون و، نە سوارەکان گەوج ببوون بە هەورازی ناوقەدی کێو، لە ڕەوەزدا ئەسپ تاودەن.

لە قۆرتەکانی کەلیدەر، لە یاڵ و ملەی گردەکان، لە قوولایی دۆڵ و ئاودڕەکان، ڕۆژ ڕۆشنایی خۆی کۆ کردبۆوە. جێ پێی ڕۆژ مابوو. سێبەر، سێبەرێکی فێنک و بلاوێن سروە، دەمەساتی خۆڵەمێشی خۆی بە هەموو لایەکدا، بە سەر هەموو چاڵ و بەرزییەکدا، بە سەر هەموو تەختایی و بەردەڵانێکدا بڵاو کردۆتەوە. تۆختر لە قوولکەکان و کاڵتر لە هەورازەکاندا. ئەمە خوودی ڕۆژداچوون بوو. نە ڕۆژ نە شەو. ئەوە بوو کە گوندییەکان پێی ئەڵێن: "گا-ون". چونکە لەم کاتە تێپەڕە خێرایەدا، ئاسمان و زەوی ڕەنگیان لێک تێکەڵ ئەبێ. فریوکارانە، بە شێوەیەک کە ڕەنگ لە ڕەنگ جیا ناکرێتەوە. هەموو ڕەنگێکە و هیچ ڕەنگێک نییە. ئەمە کاتی ئاشتکردنەوەی ڕۆژ و شەوە. ڕوخساری شوانێک لە شاڵەوە ئالێنرابێ. شوان، شوانە. بەڵام بە ڕوومەت شوان نییە. ونە. بوومەلێڵە. بەرد وەک سوار خۆیا ئەکا و سوار وەکوو بەرد. هەموو شتێک ڕەنگی خۆی لە دەس ئەدا. پشیلە، سمۆرەیە. هەر بزوێنەرێک سێبەرێکە و هەر سێبەرێک بزوێنەرێک. لە دوو سەد پێ ئەولاتر، گورگ لە ڕێوی ناناسیەوە. گیانەوەرێک ئەبینی بەس. چوارپێیەکی نەرم ئەندام کە لەنجە ئەکا، ئەخزێ، ئەڕەوێ، هەڵئەبەزێ و ڕائەکات و لە پشت سێبەرێکی تردا خۆی ئەشارێتەوە. سێبەر بە سێبەر. شەوپەنایە ئەم کاتە.

تاریکی لە زیادبوون و ڕووناکی لە هاڵاتندایە. هەر بزوێنەرێک تارماییەکە. تارماییەکانی بیابان، هینی کوێستان.

سواران، تارماییەکان. پیاوان و ئەسپان وەکوو تاپۆ لە هەورازێکی تونددا بە ئارامی ئەڕۆنە پێش. لە ئاسۆی لێڵی ئاسمان و زەوی‌دا، ئەمانە خۆیان، دەرکەوتەیەکی بەڕەنگترن. شێمایەکی تۆختر، چڕتر. پەڵەی ڕەش لە سەر خۆڵەمێشی تۆخ. لێواری کلاوەکانیان، یاڵی مل و تیژیی گوێ و هێڵی گەردن و سکی ئەسپەکان لە دڕێژەی ڕان و سمت و پشت و شانی پیاوەکان‌دا، قەراخە دیارەکانی ئەم کۆمەڵە تارماییەن. تاپۆی بزوێنەر، بەرەو پێش کە لە هەر هەنگاوێک‌دا، هەنگاوێک لە تاریکی و چڕی‌دا ڕۆ ئەچوو و شەو ئارام ئارام لە ناو خۆی‌دا ئەیشاردنەوە. وەک زەریایەک دوورگەیەکی بچکۆلانە بخواتەوە.

وابوو. ئێستە، شەو ڕەشی لەبەری کەلیدەر کردبوو و پیاوان لە سەرەوژێرێکی بەردەڵان ئەڕۆیشتن و، چاو و ڕووی یەکدیان بە ڕوونی نەئەبینی. کۆتایی ڕێ. تێپەڕین لەم پێچە و سەرکەوتن بە سەر یاڵی دوا بەرزایی؛ چوارگوێشلی لە بەرامبەریان وەدەرکەوت. دیداری چوارگوێشلی: ماڵی لێک نزیک، خپ کردوو و تێکخزاو، وەکوو کیسەڵ لە نەرمترین شێوەی کۆتایی گردەکەدا، کەپەنکی شەو لە سەر شانی، وەک کۆترێکی ڕەبەن، بە پرتەی تیشکی چرادەستی، چرا پڵیتە و لامپا لە دەربیجەی کۆن و گچکەوە. خۆڕادانی کوێرترین تیشک لە تاریکی شەودا. پزیسکەی زەرد پۆشی تیشک، لە دەوروبەری چوارگوێشلی‌دا پەرش و بڵاون.

غەم نەبوو، ئەگەر وەها نەبوو. ڕەشایی جار لە بارترە و، شەو چەندە ڕەشتر، هەڵسووکەوتی شەوگەرد ئاسانتر. غەمی سنوور و پەرژینی قەڵات نییە. ئەمە لە چاوی هیچکام لە پیاوەکان شاراوە نەبوو. ئاشنان و ناسراو. ئەویش کاتێکە یەکیان کچێکی لە ماڵێک و ماڵێکی لە قەڵاتێک‌دا دەسنیشان

کردبێت. پیاوێکی وا بەردەکانی ئەو ماڵەش ئەناسێ. بە بوار و ڕەقە بوارەکانی، بە کون و قوژبنەکانی ئاشنایە. هەموو ساتێک ئەتوانێ گەڵاڵەی ماڵەکە، کۆڵان، دیوار و دارەکانی لە یادی خۆیدا نەخش بکات و خۆی لە هەر شوێنێکیدا ببینێ. بیر لە شەڕ و ڕەو بکاتەوە و لە هەزار دیوار لە خەیاڵیدا بازبدات و هەزار بان و کۆڵان لە ژێر پێیدا تێپەڕێنێ.

ئەگەر بتتوانیبا پشت تەوێڵی سافی مەدیار هەڵکۆڵیت و ئەوەی تیا بوو بدۆزیتەوە، ئەتتوانی تیژیی نیگای شوێن بگریت و چەپ و ڕاست و شکست و بەستی دیوارەکان ببڕی؛ پانایی وشکەڵاتووی جۆگەلەی بن دیوارەکە، قووڵکەی پشت کەلاوەکە، قووڵایی ئەو کۆڵانەی بە چەپدا بای ئەدایەوە و لە پەنای بەهاربەندەکەی حاجی حسێندا ون ئەبوو، ببینی. حەوشەی گەورەکراوە لە سەر یاڵی دیوارەکەوە، جەنجەڕی بیرەکە، دەرگای کراوە و نیوە ئاوەڵەی ژوورەکان، کۆڵەکەی ناو هەیوان و هێزمەکانی لای دیوارەکە لە بن نیگاتدا بوون. مەدیار تەنانەت ئەیتوانی کولانەی مریشکەکانی حاجی حسێن کە لە سووچی دیواری ماڵەکەدا بوو بهێنێتە پیش چاو. هەم ئەشی توانی خەیاڵی خۆی پەرە پێبدا و بزانێ لە ناو ماڵی حاجی حسێندا ژیان چۆن تێئەپەڕێ. هەر چەند پێویست بە خەیاڵکردن نەبوو. مەدیار سواری ئەسپ، بە هەمان شێوە کە لە سەر گردەکە وەستابوو، بە چاوی سەر ئەیتوانی ناو ماڵی حاجی حسێن و ڕووناکی پەنجەرەی ئەو ژوورەی دیوارەکەی لای بیابان بوو ببینێ. بەڵام ئایە بە ڕاستی نەی ئەتوانی دڵنیا بێ لە ناو ماڵی حاجی حسێندا چی ڕوو ئەدا؟!

لە ناو ژووری ناوەڕاست کە دەرگاکەی بەرەو هەیوان ئەکرایەوە و بە میوانخانە ئەژمێردرا، حاجی حسێن و کوڕەکەی نادعەلی و دوو چێوار بە دەور یەکەوە دانیشتبوون و قسەیان ئەکرد. شەونشینی گوندییەکان، مەیدانی وتووێژی هەمەسەر

و هەمەلا. هەر کەس، لە هەر کوێ و لە هەر شتێک -ئەگەر نۆرەی بەربکەوتایەت- ئەدوا. تەنها نادەلی لەم نێوانەدا بێدەنگ بوو. حاجی حسێن مەیداندار بوو و نادەلی بە خامۆشی دانیشتبوو و ئەگەر دەرفەتی بەربکەوتایەت وشەیەکی دەرئەپەڕاند و کڕ ئەبوو. نادەلی لە سەر چۆکێک دانیشتبوو، چەناگەی خستبوویە سەر کەشکەی ئەژنۆ و بە قامکە گەورەی پێی یاریی ئەکرد و گوێی لەو چیرۆکانە گرتبوو کە باوکی ئەیوت و پێش سەربازیی زۆر جاران بیستبووی. بەڵام گوێی لە باوکی و هۆشی لە لای سەوقی بوو کە دایکی -دایکی نادەلی- حەفتەیەک بوو بە گوێیدا ئەخوێند و هێشتاش وەڵامی کۆتایی لێوەرنەگرتبوو.

نادەلی لە سەربازیی گەڕابوویەوە، لەمپەری گەنجێتی شکاندبوو و وەکوو هەموو لاوێکی گوندی، سروشتی بۆ دامەزراندنی ماڵ و ژیانی سەربەخۆ ڕای ئەکێشا. لەمڕۆ بە دواوە ئەیویست خۆی قۆڵی لێهەڵکا و پێ بخاتە مەیدانی ژیانەوە؛ بەڵام سەوقی وەدوای ئەخست. لەگەڵی نەی ئەکێڵا. ڕوونیش نەبوو لە بەر چی. چێوارەکان بۆ کڕینی پەز لە ماڵیان بوون. حاجی حسێن بۆ زەماوەندی کوڕەکەی دوازدە بەران و شەکی پێیان فرۆشتبوو، بەڵام کارەکە لەو شوێنەدا کە نەئەبوا، گیری کردبوو و نادەلی لە هۆکەی تێنەئەگەیشت. بیری بۆی نەئەچوو. چونکە سەوقیش هیچ کردار و هەڵسوکەوتێکی وای نەکردبوو کە نیشانەی شتێک بێ. تەنها ئەیوت:

«ئێستە زووە، با ڕاوەستین.»

حاجی حسێن پیاوێکی کورتەباڵای چوارشانە بوو. چاوی خڕ و ڕوومەتی پان. لێوەکانی لوول ئەبوون و پەنجە کورتەکانی بە حەوادا ڕائەوەشاند. ملی کورت و ڕیشی تۆپ و نوێژی نەئەفەوتا. شەوق و زەوقی خەڵکی دارا لە ناو کۆمەڵێک نەداردا، لای ئەویش هەبوو. یەکچاوی شاری کوێران. پیر و گەنجیان شاد و

گەشن. زیاد لە قەبارەی خۆیان حەوا داگیر ئەکەن. هەر چی هەیە، ئەبێ بە دڵی ئەمان بێ. هەر چی هەیە ئەبێ بە حەزی ئەمان بسووڕێ. تا ئەمان قسە ئەکەن، هیچکەس نابێ بدوێ. هەتا ئەمان پێئەکەنن، هیچکەس نابێ پێبکەنێ. تا ئەمان تووڕەن، هیچکەس نابێ فززە بکات. دەم لەپێشن لە هەموو شتێکدا. هەق هەمیشە بەوانە! ئێستەش حاجی حسێن دوازدە پەز و پێنج بزنی پێ فرۆشتبوون و پارەکەی وەرگرتبوو. پارە لە ژێر ئەو قاڵیچەیەدا بوو کە حاجی حسێن، هەر ئێستا لە سەری دانیشتبوو و چۆکی لە سەر ئەو جێگەیەدا دابوو کە پارەکەی لێ دانابوو و ددانەکانی پاک ئەکردەوە. بەڵام زمانی بەرامبەر بە هەر دوو کابرای چێوار هێشتا درێژ بوو و ئەیوت زۆر ئاگای لێیان بووە و پەزی بە هەر زان پێداون!

جامبازەکانیش قسەیان نەبوو. گەنج بوون و خەڵکی وڵاتی کاشمەر. هێور و لەسەرخۆ، بە خووی کاسبکارانەیانەوە. بە هیوای ئەو قازانجە کەمەی دەستیان ئەکەوت، حاجی حسێن هەر چی ئەوت، ئەیان بیست و سەریان ئەلەقاند و چاوەکانیان وای دەرئەخست لە ناخی دڵەوە باوەڕیان پێکردووە. حاجی حسێنیش قسە لە قسەی نەئەبڕایەوە. ئەیوت و ئەیڕست، گەزی ئەکرد و ئەیبڕی. چێوارەکانیش جارجارە سەیرێکی یەکدیان ئەکرد، سەرێکیان ڕائەوەشاند و دیسانەوە، دەربەس گوێ بوون. بەڵام ئەم پرسیارەیان لە خۆیان ئەکرد ئاخۆ حاجی حسێن کەی ئەیبڕێنێتەوە؟ چونکە باسی سەربازیش کە هاتە پێشەوە ئەو لە جێگەی کوڕەکەی قسەی ئەکرد. ئەگەڕایەوە بۆ سەردەمی ڕەزاشایی و ئەوەی بیستبووی و دیبووی بە ترش و خوێوە ئەیگێڕایەوە.

چییان پێئەکرا؟ دوو چێواری کاشمەری لە سەر فەرش و لە سەر سفرەی حاجی حسێن دانیشتبوون و مامەڵەیش خۆ تەواو ببوو و جێگەی لە سەر ڕۆیشتنیش نەمابوو. کە وا بوو،

قسەکانی حاجی حسێنیان بە پێکەنین و سەرلەقاندن لە کۆڵ ئەکردەوە و خۆیان بە منەتبار پیشان ئەدا. هەوڵیان ئەدا بابەت نوێ بکەنەوە و ڕێی وتووێژ بۆ لایەکی‌تر و بۆ شتێکی‌تر ڕابکێشن. تەنها یەک ڕێگە ئاوەڵە بوو. خۆمەڵاس دانی ئەمنیەکان لە ماڵی کوێخا کە ئەوترا بە دوای پۆلە مەڕێکی دزراودا ئەگەڕان. ئەوترا لەو دەوروبەرە بە دوای "سەرەداو"ێکەوەن و ئەیانەوێ شوێن پێیەک بدۆزنەوە. بابەتێکی خەیاڵاوی بوو. هەر کەس ئەیتوانی گومانێک بکات، خەیاڵێک ساز بکات، بیرێک بهۆنێتەوە و دەری ببڕێ. لە لایەکەوە زۆر بێ پەیوەندیش نەبوو. دوو چێواری مەڕدار بەو جۆرەی کە پەزیان ئەکڕی -لەم ساڵەدا کە ماڵ نرخی شکابوو- تا بەیانی ئەیانتوانی زیاتر لە سەد سەر مەڕ و بزن خڕکەنەوە و هەر ساتە مەترسی ئەوە هەبوو چوار تفەنگ بەدەس لە تەلانێکدا ڕێیان پێبگرن، شانیان بە گوریس ببەستن و مەڕەکانیان لەگەڵ خۆیان ببەن. بۆیە لەمبارەیەوە ئەفسانە سازکردن و خەیاڵ تاودان بازاڕی خۆش بوو. بزوێنەری بیرەوەری بوو و هەر کەسە، هەر چی لە دز و دزی -کە کەمیش نەبوو- ئەزانی ئەگێڕایەوە. حاجی حسێنیش تێکەڵ بە گفتوگۆی دزی و پەز بوو؛ بەڵام دیسانەوەش یەکەم کەس ئەو!

لەم کاتەدا، لە پشت دیواری میوانخانە، لە ناو هۆدەکەی‌تر، دایکی نادعەلی لەگەڵ سەوقی قسەی ئەکرد. بەرامبەر یەک دانیشتبوون. چرا گڕسۆزی عەشقابادی -و ئەم چرایە کەسانێک هەیانبوو دەستیان بە دەمیان ئەگەیشت- لە بەردەمیاندا ئەگڕا. دایکی نادعەلی باسی هەموو شتێکی ئەکرد. ئەیویست تامی دەمی سەوقی بزانێ و قسەی لە ژێر زمان بکێشێتەوە. بەڵام سەوقی خۆی نەئەدا بە دەستەوە. خامۆش و ئاسوودە ئەیوت:

«ئێستە جارێ با ڕاوەستین.»

قیرسیچمه بوونی سەوقی بۆ دایکی نادعەلی خوویەکی ناسراو بوو؛ ئەو ئەیویست لە دڵی سەوقی تێبگا و بزانێ لە ناخیدا چی تێئەپەڕێ؟ بەڵام سەوقی وەکوو زۆربەی عاشقان، لەوە وشیارتر بوو بهێڵێ کەسیتر -ئەویش دایکی داواکار- دزە بکاتە ناو دڵیەوە. سەوقی بە هیچ نرخێک نەی ئەویست ناوی «مەدیار» لە زمانیەوە بەر گوێی کەس بکەوێت. جێگەی مەدیار تەنها لە ناو دڵی ئەودا بوو:

«ئێستە لە کوێیە؟ مەدیارم لە کوێیە؟»

پێی لە ئاوزەنگی نا مەدیار، لەغاوەکەی ڕاکێشا و وتی:

ــ من ئەڕۆم بیهێنم!

ــ تەنها؟

مەدیار ڕووی کردە خانئاپۆ و لە وەڵامدا وتی:

ــ ئا بەڵێ، بەتەنها!

مەدیار لەغاوی شل کرد؛ بەڵام پێش ئەوەی ئەسپی مەدیار خۆی هەڵدا خانئاپۆ هەوسارەکەی گرت و ڕوو لە هاوڕێکانی وتی:

ــ ئێوە ئەڵێن چی؟

پیاوەکان. هەر سێ خامۆش بوون. گوڵمحەمەد سەری داخستبوو و بیری ئەکردەوە. عەلیئەکبەری حاجی پەسەند خۆی بە لەغاوی ئەسپەکەیەوە خەریک کردبوو. سەبرخان هەر وا ڕاست و بێدەنگ لای قەپۆزی ئەسپەکەیەوە وەستابوو و بەچاوی داخراوەوە گوێی ڕاگرتبوو. جارێکیتر، خانئاپۆ قسەکەی پاتە کردەوە و یەک یەک سەیری کردن. عەلیئەکبەری حاجی پەسەند، ئەیویست شتێک بڵێ؛ بەڵام گوڵمحەمەد دەرفەتی نەدا، پێی لە ئاوزەنگی نا و وەک باڵندەیەکی نەرمبااڵ خۆی هاویشتە سەر زینەکە و وتی:

ــ نەء! بە تەنها نا!

قەرە کلکی هەڵسان و بە خۆیدا پێچا. لەزی ئازادبوون و

دەرپەڕین بوو. بەڵام گوڵمحەمەد توند لەغاوەکەی ڕاکێشا. گەردنی قەرە کەوانەی کرد و دەورێک بە دەور خۆیا سووڕا. سەبرخان و پاش ئەویش عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند سواری ئەسپەکانیان بوون. خۆفی دڕدۆنگی و درەنگ و خۆ خافڵاندن لە نیگا و ڕەفتاری کوڕی حاجی پەسەنددا خۆیا بوو. خان‌ئاپۆ ویستی سوارەکان ڕادێرێ، هەر کەس و بۆ کارێک و بۆ جێیەک. بەڵام مەدیار خۆی پێنەگیرا، ئاوزەنگی ڕاوەشاند و وتی:

ــ من لە پێشەوە ئەڕۆم؛ ئێوە بە دوامدا وەرن.

گوڵمحەمەد وتی:

ــ ڕێگەشی هەر ئەمەیە خان‌ئاپۆ. ئەبێ ئاگامان لە دەوروبەر هەبێ. یەک دوو کەس لە پێشەوە...

مەدیار ڕۆیشتبوو. بە سەر زینەکەدا نوشتابۆوە و بە نەرمەغار سەرەژێری هەڵەتی گردەکەی تێپەڕ ئەکرد. ئەوەی کە تیژترین نیگای هەبوو لە دوا خاڵی بەرەگەدا مەدیاری بینی لە تاریکایی شەودا بای دایەوە و لەچاو ون بوو.

زانراو و نەزانراو، ئەو جۆرەی کە مەدیار بە بێخەیاڵ ئەڕۆیشت، هەستی ئەکرد تاو بە تاو دەوروبەری بەتاڵ ئەبێ. دوور لە هاوڕێیان لە قەڵاتی چوارگوێشلی نزیکتر ئەبوویەوە. شەوق و پەلەی بۆ ساتێک جێی دا بە بیر و گومان، بەڵام مەدیار پیاوی هزرکردن نەبوو. خۆی لێ ئەدزییەوە و لێشی دزییەوە. دەبا ون بێ چی گومانە! ئاوزەنگی ڕاوەشاند. دوور لە دڵەڕاوکێی جگەرخۆر، زاڵ بە سەر دوودڵیەکان‌دا، لە سەر زینەکە ڕاست بوویەوە، سینگی دایە پێش و ڕووناکی دەربیجەی ماڵی حاجی حسێنی گرتە بەر چاو.

تا بن دیوارەکە تاوەغارێک زیاتر نەبوو. بەڵام ڕێگەی دزی بە شێوەیەک ئەبێ بپێوڕێ وەکوو خوشینی مارێک لە ناو کون‌دا. ئارام و بێ هەر ا. نەک بەو جۆرەی پەنجەرەکان پڕ بن لە ترسی چاوەکان. نە بۆ ماڵە پوور ئەچیت و نە بۆ گەمەی ئەسپ

سواری. کپ، هێور و بێ هەر ا. پەلەیەک ئەگەر لە ئارادایە لە ناو ڕەگ و دەماری تۆدا لێئەدا. ئەمە نابێ نهاوێژرێتە دەرەوە. پێ هاویشتنە ناو ماڵی غەیر، بێ حەز و بێ ئاگا. ئەوەی لای تۆ نۆشە، لای ئەو ئێشە. سمی ئەسپەکە ئەتوانرا لباد پێچ بکرێ. بەڵام ئێستە کە تۆ شیاوی کار بە پسپۆڕی نیت و بات لەسەردایە، لانیکەم هەڵەشە مەبە، بە ئارامی. ئەسپەکەت خاو بکەرەوە. پەنا دیواری ماڵی دگەرە ئێرە. دریژایی جۆگە، پردە شکاو. بەردە ڕەش. پشت دەرگای ماڵ. سەگی حاجی حسێن. دەنگی تێکەڵ و پێکەڵ و نەوازەی چەند پیاو.

مەدیار سەری کێشا. لای ئاخوڕەکە دەستەیەکی بچکۆلەی مەڕ و بزنی لێبوو. خەوتوو و لە سەر پێ. لە خوار پێسترکی بەرهەیوانەکە سەگە بەڵەکەکەی حاجی حسێن ڕاکشابوو و قەپۆزی خستبوویە سەر دەستەکانی. مەدیار چەند جارێک نوالە هەویری بۆ فرێدابوو؛ سەگ نوالەکانی خواردبوو، کەچی هێشتا بۆی ڕام نەببوو. بۆیەش بە بینینی مەدیار، سەری هەڵێنا و کەوتە وەڕین. مەدیار سەری دزییەوە و خۆی دا بە سەر یاڵی ئەسپەکەدا. حەپەی سەگ خەوت. مەدیار تاوێکیتر ڕاوەستا. چارە نەبوو. ئەبوا خۆی بدا بە ئاوا. مەدیار دەسکەوسارەکەی لە کەللەی زینەکە ئاڵاند و تفەنگی گرت بە دەستەوە و جارێکیتر ملی کێشا و بە دەنگێکی کپ سەوقی بانگ کرد. گوێی دڵدار تیژە. کپترین دەنگ ئەقۆزێتەوە. بوڵام وەڵامێک بۆ مەدیار نەهات. ئەمجار سەری لە پەنای دیوارەکە هێنا دەرێ و توندتر سەوقی بانگ کرد. سەگ لە سەر پێکانی ڕاست بوویەوە و تا ناوەڕاستی حەوشە هەڵات. مەدیار دیسانەوە سەری دزییەوە. سەگ لە وەڕین کەوت. دەنگی دەرگا هات. مەدیار ئەوەندەی کە بتوانێ ببینێ، سەر و ملی بەرزکردەوە. سەوقی لە ناو هەیوان بوو. سەرگەردان و تۆقیو سەری بە هەموو لایەکدا ئەگەڕاند. مەلی هەست کردوو بە مەترسی.

مەدیار سەری زیاتر هەڵێنا و وتی:

ــ بە دوای چیدا ئەگەڕی کچ؟ من وام لێرە. مەدیار...

سەوقی نیگای بۆ لای ئاشنای وەرگێڕا. بەڵام وەڕینی بێ ئەمانی سەگەکە، خامۆشی لەپری پیاوەکان، سێبەری خاڵۆژن، خورپە و هەژانی دڵ، ئەوی لە سەر جێگەی وشک کردبوو و کچە نەی ئەتوانی پێ ببزێوێ. دڵی خەریک بوو دیواری سینەی هەڵئەدڕی و هەستی ئەکرد تۆپەڵێک خوری ڕێگەی هەناسەدانی لێگرتووە. باوەشی کردبوو بە کۆڵەکەی بەرهەیواندا و بە بێ ئەوەی ئاگای لە خۆی بێ لا ڕوومەتی بە توندی پێوە ڕەقاندبوو. خۆشی نەی ئەزانی چی بووە بە ڕێگری. دەرفەتی ئەوەی نەبوو بیر لە هیچ شێک بکاتەوە. ئاگای لە خۆی بڕابوو. دەستەوەسان و ترساو و تۆقاو؛ بە سەر پێوە بەند نەبوو. ترسێکی کوشندە، گێژ و وڕی کردبوو. کەڕ و کوێر. بێ هێزی وا بە ئازاری هەر گیز لە خۆیا نەناسیبوو. نەی ئەتوانی جووڵە بکات.

ــ سەوقی ماڵکاول بۆچی ڕاتگرتووم؟

کامە سەوقی؟ مەگەر ئەیتوانی یان ئەیزانی چی بکات؟ پەککەوتنی بەیەکجاریی. تەنانەت توانای ئەوەی نەبوو ڕقی لەخۆی ببێتەوە. بەتاڵ ببوو و کۆڵەی کوترابوو. بێ باوکی و لە ژێر باڵی ئەم و ئەودا گەورەبوون، بێ پشت و پەنایی تا چ ڕادەیەک پووکی کردبوو؟!

بیانوو، بیانوو. ئەمە بیانوویوک زیاتر نەبوو. ئەوەی لەودا وێران ببوو پەیوەندی بەم بیانوانەوە نەبوو. بەو ئاسانیەش نەبوو کە بتوانێ بیناسێ. تەکانێکی لەپڕ و نابەجێ پەکی خستبوو؛ تا ئەو ڕادەی کە نەی ئەتوانی هەنگاوێکیش هەڵگرێ؟ بەڵام ئەم سەگە بێ پیرە مەگەر دەرفەتی ئەدا؟ کردبوویە سەربان و بە هەموو هێزیەوە ئەوەڕی و پەلاماری بۆ مەدیار، کە هەر وا لە پشت دیوارەکە لە سەر زین دانیشتبوو، ئەبرد و؛ سەوقی

چاوەڕێی بروسکەیەکە!

دەرفەتی وەستان نییە. هێزێک لە دەروونی سەوقیدا سەرهەڵئەدا. ئەکەوێتە ڕێ. پەرێشان و دڵ شێواو پێ ئەخاتە سەر پلیکان و ئەچێتە خوارەوە. دەروونی پڕە لە ترس و هەژان. خۆشی نازانێ چۆن خۆی ئەگەیەنێتە پشت دەرگاکە. بەڵام سەگەکە بۆ ساتێکیش لە وەڕینی ئاگادارکردنەوە ڕاناوەستێ. ئاخرەکەی کاری خۆی ئەکا. لە یەک کاتدا دەرگای هەر دوو ژوورەکە ئەکرێتەوە و پێش ئەوەی سەوقی دەست بۆ زنجیری دەرگا ببات، دایکی نادعەلی و یەکێک لە چێوارەکان دێنە ناو هەیوان. کابرای چێوار نیگەرانی پەزەکانیەتی. دایکی نادعەلی فانۆسی بە دەستەوەیە. دڵ بە گومان لە بەرهەیوانەکە وەستاوە و فانۆسەکەی تا لای ڕوومەتی بەرز کردۆتەوە:

ــ لەوێ چی ئەکەی کچێ تۆ؟ ئەم سەگە چی بینیوە وا ئەوەڕێ؟

بشکێ ئەم لاقەی جەربەزەی ڕۆیشتنی هێشتا پەیدا نەکردووە!

خامۆش و وشک بوو و نیوە گیان. سەوقی ئاوڕی لە خالۆژنی دایەوە و وەستا. سێبەرێکی بێدەنگ. دایکی نادعەلی لە پلێکانەکان هاتەخوارەوە و وتی:

ــ تۆ چیتە کچێ؟ جنۆکەت دیوە؟ ئەم سەگە بۆچی لە حەپە ناکەوێ؟

کابرای چێوار هێشتاش لە لای کۆڵەکە داری بەرهەیوانەکە وەستاوە لە بۆسەی مەترسیدا، چاو بۆ هەموو لایەک ئەگێڕێ. سەری بردە ژوورەوە و وتی:

ــ حاجی، وا باش بوو پەزەکانمان بکردایەتە ناو گەورەوە. شەوی ئێرە ئەرخایەن نییە.

لە هەمان کاتدا حاجی حسێن و چێوارەکەی تر هاتنە ناو هەیوان. بە بینینی سەوقی و دایکی نادعەلی و سەگەکە کە

کردبوویه سەربان و ئەوەڕی، حاجی حسێن کەوتە گومانەوە و پرسی:

ــ ئێوە ژنان لەوێ چی ئەکەن بەم نیوەشەوە؟

دایکی نادعەلی سەیری سەوقی کرد و وتی:

ــ کردوویەتە دەرەوە. نازانم چییەتی؟

حاجی حسێن بە تەوسەوە وتی:

ــ تۆ لەوێ، لە پشت ئەو دەرگایە چی ئەکەی کچێ؟ داویە لە سەرت؟ وەرە ئەم لاوە!

سەوقی، ئەگەر ئەشی ویست، نەی ئەتوانی جووڵە بکات. هەر وا خامۆش و وشک وەستابوو. هەموو شت لە بێدەنگیەکی دڕدۆنگدا وەکوو دڵ لێی ئەدا. سەگەکەش لە حەوحەو کەوتبوو. هەموو حەپەسابوون. گوێڕایەڵ. نادعەلی گوڵی قایشەکەی داخست و هاتە ناو هەیوان. شەو خامۆش و پیاوان خامۆش. بان و ئاسمان خامۆش. ژنەکان لە ژێر ئاسمانەدا و پیاوەکان لە ژێر بانی هەیوان. مەڕەکان سەریان بە هەموو لایەکدا چەماندبوو، گوێکانیان بە نیشانەی مەترسی تیژ کردبوو. دزێک لە حەشاردایە!

مەدیار بە بێ ترس هاواری کرد:

ــ مەترسە سەوقی. وەرە دەرەوە. ترسی نییە. جەربەزەت بێ. وەرە دەرەوە.

ئەوەی شاراوە، ئاشکرا بوو. دیسانەوەش مەدیاری میشکاڵی. حاجی حسێن دەنگەکەی ناسیەوە و بە تووڕەیی نەڕاندی:

ــ توخمی زۆڵ، دزی بێغیرەت، لە پشت دیواری ماڵی من چیت گەرەکە؟ پێت وایە نەمناسیویت؟ ئەدەم نافەکت ببڕن!

پیاوی پیر، لە پلیکانەکان بەتاو هاتە خوارەوە. بەڵام نادعەلی ـجنسی گەنج باشتر ئەناسێـ مەچەکی دەستی باوکی گرت و ڕایکێشایەوە ژوورەوە و تفەنگی لێ ویست.

حاجی حسێن بیری لەوە نەکردبۆوە. بە قسەی نەکرد. بەڵام نادعەلی تووڕەی ئەو سووکایەتیە مەزنەی پێی ئەکرا، بە دەم لەرزینی شاراوەی بەندبەندی لەشی تەنها یەک وشە ئەهات بە دەمیا:

ــ تفەنگ! تفەنگ!

رقی جەوانی، شێتێتی لەگەڵە. ئەوەی تا ئەم کاتە لە نادعەلی شاراوە بوو، دەرکەوتبوو و دەروونی هێنابوویە جۆش. پیرە پیاو کۆڵی دا و باڵ و بازووی لە چنگی نادعەلی دەربازکرد، بەپەلە خۆی کرد بە پاشخانەدا و پاشی تاوێک لە کاتێکا لوولەی تفەنگەکەی بە بالی کەواکەی ئەسڕییەوە، هاتە دەرەوە و بەدەستی لەرزۆکەوە تفەنگەکەی لە بەردەمی کوڕەکەیدا ڕاگرت. نادعەلی تفەنگ بە سەر دەستەوە هاڵاتە دەرەوە. دایکی دەستی سەوقی گرتبوو و بە زۆر ڕای ئەکێشا بۆ لای هەیوانەکە. نادعەلی خۆی تێکەڵی ئەم کێشەیە نەکرد. لە کولانە مریشکەکە سەرکەوت و لە پشت دیوارە کورتەکەی لێواری بانەکەدا پەنای گرت. چێوارەکان، ئاشنای قڕەی لەو بابەتە، خۆیان داشارد.

حاجی حسێن، داماو و بێدەسەڵات باڵی ڕائەوەشاند و بە هەموو لایەکدا ڕای ئەکرد. نا ئارامیەکەی لە بێدەسەڵاتیەوە بوو. دەنگی مەدیار بە لەرزینێکەوە کە پەیدای کردبوو، هێشتاش لە پەنای دیوارەکەوە ئەهات. نادعەلی شارەزای تفەنگ و تیر، بێ هەر ا و هوریا، بە دوای شوێنێکدا ئەگەڕا سیپەی لێبگرێ. هەر کەس هەر چی ئەکا بیکا؛ با بگەڕێ؛ تیر ئەبێ لە نیشانە بدرێ!

قیژەی سەوقی ڕای شەکاند. کچە بە دەم شیوەنەوە چنگی لە ڕوومەتی دایکی نادعەلی ئەدا و هەوڵی ئەدا خۆی لە دەستی دەرباز بکات. کار گەیشتبوویە قیژە و گریان. کچە بە گلەییەوە ئەینالاند:

ــ نام هێڵن، نام هێڵن. تۆ بڕۆ. خۆت ڕزگار کە. تازە درەنگ بوو.

تووڕە و بە بێ سڵەمینەوە، مەدیار سەری خۆی لە پەنای دیوارەکە هەڵهێنا و سەیری کرد. سەوقی لە ناو دەست و باڵی دایک و باوکی نادعەلیدا پەلەقاژەی بوو. دوو پیاوی چێوار بە دەستی باتاڵ لە پەنای دوو کۆڵەکەدا وەستابوون و سەیری ئەم قرم و قاڵەیەن ئەکرد. سەگ، لەسەربان کەوتبۆوە وەڕین. مەدیار خۆی هاویشتە سەر دیوارەکە و نەڕاندی:

ــ لە کۆڵی ببنەوە گورگینە! لێگەڕێن ئەگینا کون کونتان ئەکەم!

سیڕەی لێگرتن مەدیار، کچەیان بەردا و پیاو و ژن هەر کامە و بۆ لایەکی تاریک دەرچوون. سەوقی لە ناو خاک و خۆڵەکە هەڵسایەوە. مەدیاری دڵ بە خرۆش، چاوی لە جووڵە و پەلەقاژەی سەوقی بوو. سەگ پەلاماری بۆ برد. ئەم دەنگە ئەبوایە ببڕدرێت. سەوقی بەرەو دەرگا هەڵات. مەدیار بە خێرایی نیگا، لوولەی تفەنگی کردە سەگەکە و پیلکەی ترازان. دوو پەنجە لە سەر دوو پیلکە. نادعەلی پیلکەی چرکاند. قرمە. سەگ و مەدیار لە یەک کاتدا بە حەوادا بەرز بوونەوە. سەگ لە سەر بانی ماڵەکەوە کەوتە حەوشە و مەدیار لە سەر ئەسپەکەوە کەوتە کۆڵان. قرمە لە ناو خوێندا بێدەنگ بوو!

شیوەنی سەوقی، چێوارەکان خزانە ماڵەوە. سەوقی ئەڵقەڕێزی دەرگاکەی کردەوە و ڕایکردە کۆڵان. نادعەلی لە بانەوە خۆی هەڵدایە خوارەوە. فانۆسی وەرگرت و ڕۆیشت تا تەرمەکە بناسێتەوە. حاجی حسێن خۆی هەڵواسی بە باسکی کوڕەکەیدا، بەڵام کوڕە باوکی لادا و لە دەرگا چووە دەرەوە. سەوقی خۆی دابوو بە سەر تەرمەکەدا و سەر و قژی ئەڕنیەوە. نادعەلی چنگی کرد بە پرچی کچەدا و لە تەرمەکەی جیا کردەوە و فڕێی دایە ئەولاوە. کچە ئامبازی

بوو. نادەلی بە پاژنەی تفەنگەکە کچەی خست و پاڵی پێوەنا، فانۆسی هەڵگرتەوە تا ئەنجامی کارەکەی تەماشا بکات. دەست و نیشان! لە هەمان کاتدا بەڵام گووللە بە سەر ڕووناکی فانۆسەکەدا باری. سەوقی بە دەم شیوەنەوە کەوتە ناو جۆگەلەکە. حاجی حسێن لە ناو دەرگاکەدا دەم بە جنێو، بەربوویەوە. فانۆس ورد بوو و نادەلی خۆی هاویشتە ژوورەوە. ئەبوا سەنگەر بگرێ. تەقە بەردەوام زیادی ئەکرد. ترسی تاڵانکردن. نادەلی ترس هەڵیگرت. کە وا بوو نەک یەکێک، دەستەیەکن. دایک خزابووە سووچێک، لە جگەرەوە ئەیناڵاند و هاواری لە خەڵک ئەکرد. نادەلی، یەک کەس و یەک تفەنگ، تیا مابۆوە. بە شوێن دەروویەکدا ئەگەڕا خۆی دەرباز بکات. تەقەی بەجێ و دەرچوونی بەجێ. تەق و ڕەو؛ لێزانی شەڕ.

پیاوانی میشکاڵی، لە پەنای شەودا، شان بە تەقە، لە هەموو لاوە ئەهاتن.

پشت قوولکەکە.

یەکێک ئەبێ باژوێ و مەدیار بدۆزێتەوە. ئەم کەسە لە پەنای گووللەدا ئەبێ بچێتە پێشەوە. گوڵمحەمەد سەری بە سەر یاڵی ئەسپەکەیدا چەماند و لەغاوی شل کرد. مسۆگەر مەدیار لە زین کەوتۆتە خوار. ئەسپە ڕەویوەکەی مەدیار گەڕابوویەوە. لە پەنای دیوارەکەی ماڵی حاجی حسێن، گوڵمحەمەد لە سەر پشتی قەرە دابەزی و بە کۆمەکۆم، چوار دەست و پێ ڕەنگە، گورگ ئاسا بە بن دیوارەکەدا تێی تەقاند. ئەو گوللانەی بە سەر سەریدا فڕکەیان ئەکرد، سپەری بوون و لەپاش ساتێک لەشی کەوتووی مەدیار لە پێش پێیدا بوو.

«ئەمە ئەو بوو! مەدیاری عەیار کە دەنگی کپ ببوو!»

بەڵام لەم گوللە بارانەی شەودا، نە دەرفەتی دڵسووتاندن هەبوو نە جێگەی شینگێڕان. چۆکی لە لای تەرمەکە دادا و

کوژراوی مەدیاری دا بە شانیدا، پێی هەڵگرت و مەیدانێک بەڕاکردن چوو. قەرەئات -چەندە کەحلان- لەوێ وەستابوو. گوڵمحەمەد لەشی کشاوی مەدیاری دا بە سەر زینەکەدا و وەکوو بازێکی شەڵەژاو خۆی هەڵدایە سەر ئەسپەکە و ئاوزەنگی لێدا. گوڵمحەمەد خۆی دا بە سەر مردووەکەدا و ئاژووت. بە دوای خۆیدا گوڵمحەمەد هەستی بە ڕاکردنی کەسێک کرد، پاشان هەناسە بڕکێ. وەرگەڕا و بە ڕاست تفەنگی هەڵێنا، قۆناخی تفەنگی نا بە شانیەوە و پەنجە لە سەر پیلکە، سیڕەی لێگرت. دەسبەجێ ترسێکی ژنانە زمانی پژا:

ــ مەمکوژە. من مەکوژە، لەگەڵ خۆت بمبە. منم سەوقی!

نەی ئەزانی چی بکات، گوڵمحەمەد. دەرفەتی بیرکردنەوە نەبوو. بۆیە کچەی بەجێ هێشت و تاوی دا بۆ لای هاوڕێکانی.

ــ سەری ئەسپەکانتان وەرگێڕن. هێنام!

پاشگەردیان کرد و بە هەورازی گردەکەدا سەرکەوتن. دەنگەکان دەنگی گوللە لە قورسایی شەودا دامردەوە. ئەمجار ئەبوا بە غار بڕۆن. کاتی دەرچوون بوو. جارجارە تیرێک بەرەو ناودێ ئەتەقێنرا. ئەمە لە ئەستۆی زەبەردەستیی خانئاپۆ بوو. ئیتر نە تەقە و نە هێرشێک. چونکە لە گۆشە و کەناری چوارگوێشلیەوە هەندێ تەقە کرابوو. یاسای جەنگ. ئەوەندەی پشتت گیرا، دوژمن دەست ئەکاتەوە. فڕکەی گوللە و تەقە. تەنها خانئاپۆ چالاکانە وەڵامێکی ئەدایەوە. هەر ا و هوریای خەڵک، لەنتەر بەدەست، لە سەر کۆڵان و بان. ئەستێرە بارانێکی ناشیانە.

ــ بە حەوادا بیتەقێنە خانئاپۆ. ئەوە خەڵکن!

دەنگی گوللە لە هەموو پەنایەکەوە. گومانی ئەوەی کە چەتە پەلاماری چوارگوێشلیان داوە، خەڵکی هەژاندبوو؛

بەڵام نەک ئەو کاتەی گوللە بە سەر بان و کۆڵاندا ئەباری. خەڵکی هەمیشە بە هاوپشتی بۆ هێرشکردن ئازاترن هەتا بەرگریکردن. بەرگریکردنیان لە هێرشدا واتا پەیدا ئەکات. نەشارەزاکان بە چراوە هاتبوونە دەرەوە.

«بە حەوادا بیتەقێنە.»

گریان و شیوەن. خەڵکی نەشارەزا، هێزیان لە قیژەیاندا بوو. قیژە و هەر ا. شیوەن و نەفرەت. خەوزڕاوان لەمە زیاتر چییان هەبوو؟ گریان و پاڕانەوە و جۆش و خرۆش، تێکەڵ بەیەک. گریان و پاڕانەوەی کچە لەم ناوەدا، بە گوێی زۆربەی خەڵک ئەگەیشت. سەوقی، بە دوای سوارەکاندا هەڵئەهات. ئاژاوە.

ــ ئەوە کێیە وادێ؟

گوڵمحەمەد کە هێشتاش خۆی دابوو بە سەر تەرمەکەدا و کڕی کردبوو، بە توندی ئاوڕی دایەوە و لە وەڵامی خانئاپۆدا وتی:

ــ کچەیە. سەوقی.

خانئاپۆ نەڕاندی:

ــ بگەڕێرەوە کچێ. تازە تۆم بۆ چییە! وەرگەڕێ. ون بە لە بەر چاوم!

بەدەم قسەکردنەوە گوللەیەکی بە سەر سەریدا تەقاند و وتی:

ــ ئەکوژرێی کچێ، بگەڕێرەوە! لە پشتەوە لێت ئەدەن. خۆت داشارە. هەر لەوێ خۆت کڕکە. خۆت داشارە کچی زۆڵ. بخەوە!

سەوقی لە دەسپێکی هەر دوو لادا؛ شتێکە تا ئەم کاتە هیچ بیری لێ نەکردبۆوە. وەکوو کەرۆێشک نووشتایەوە و خۆی هەڵدایە چاڵێکەوە. پیاوانی چوارگوێشلی ڕژابوونە دەرەوە و بە شوێن سوارەکاندا ئەهاتن. لە بن تەقەی ناو بەناوی

میشکاڵیەکاندا خۆیان ئەدا بە عەرزا و لە کاتی خۆیدا ڕائەبوونەوە. سوار و پیادە. نادەلی لە پێشیانەوە ئەی نەڕاند:

ــ کوشتیان! باوکمیان کوشت!

بەڵام سوارانی میشکاڵی بە سەر چوارگۆێشلیەکاندا زاڵ بوون. شەو بوو و ئەمان بە بەرزاییەوە. ئەو هێرشەی کردبوویان ترسی خستبوویە دڵیانەوە. شەویش خۆی ئەم خۆفەی چەند قات زیاتر کردبوو. ئەم درکە لە چاویاندا ئەچزایەوە. سەرەڕای ئەمەش کوژراوەکەیان بەجێ نەهێشتبوو. ئەمە خۆی سەرشۆڕییەکەی کەم ئەکردەوە. بەڵام ئەبوا بە هەر نرخێک بووە تەرمەکە لە مەیدان دەرباز بکەن. ئەم هەر ایە نەئەبوا بەو جۆرە کۆتایی بهاتایەت. مەدیار نە ئەبوا بەو شێوە لە دەست بچێ.

بۆ کوێی بەرم ئەم غەمە، مەدیار؟
کاکۆڵت خوێناوییە.
بێ یار و بێ سوار، ئەسپەکەت ئاوارەیە مەدیار.
ڕەمیو و شەمزاو بەو شەوە، سەرگەردان و بێ ئوقرەیە.
شەیدا و شێواوە ئەسپەکەت.
سەر و یاڵی بە هەموو لایەکدا ئەساوێ.
چاوی بۆ گشت لایەک ئەسووڕێنێ.
سوار! سوارەکەی ئەوێ.
بە دوای سواریدا هەوسار بە سەر خاکدا ڕائەکێشێ.
بەداخ و درەنگەوە یاڵ ڕائەوەشێنێ، تۆقاوە ئەسپەکەت:
«چیت بە سەر هات سوارەکەی من؟
لاکەلەکەم ئەژنۆی تۆیان ئەوێ،
-ئەی ئەژنۆی تۆ ئاشنای لاکەلەکەم-
لەغاوی من دەستەکانی تۆیان ئەوێ.»
دەسکەوساری لە دەست و پێی ئاڵێنراوە. سم بە بەرد و

خاک‌دا ئەکوتێ. بە ڕقەوە ئەحیلێنێ. یاڵی بە شەڕ ڕائەوەشێنێ. سوارەکەی ئەوێ. بۆ سوارەکەی ئەگەڕێ.

«لە کوێی، پیاوەکەی من؟»

گوڵمحەمەد، ئەسپەکە لە تەک خۆیەوە ئەبینێ. ئەسپ سوارەکەی دۆزیوەتەوە. یاڵی لە یاڵی مەدیار ئەساوێ. کاکۆڵ لە کاکۆڵی. بۆنی قژی ئەکات. بۆنی خوێن؛ کاکۆڵی مەدیار شەڵاڵی خوێنە. ئەسپ، فرمێسکی خوێنە.

دەسکەوساری ئەسپەکەی مەدیار، گوڵمحەمەد لە سەر خاک هەڵی ئەگرێتەوە. ئەو دەرفەتی تەقەکردنی نەبوو. مەدیاری ئەبوایە دەرباز بکردایەت، ئەگەر هەتا بەرزایی گردەکە گوللەیەک پشتی نەسمیایەت. ئەوانیتر لە تەق و ڕەودا بوون. سەر بەرەو کلک ئەسپیان داڕووت و جارجارە تەقەیان بە تەقە وەڵام ئەدایەوە. بە پەلە و بە ئارەق ڕشتن، بێ دەرفەتی پێ سووککردن، ئەسپەکان سینەی کوێستانیان ئەبڕی.

لە بەرزترین بەرزایی گردەکە، سوارەکان لە زین دابەزین و لە پشت تاوێرەکان‌دا حەشاریان گرت. ئەمجا بە بێ مەترسی ئەیانتوانی تا دوا فیشەک شەڕ بکەن. بەڵام خانئاپۆ، کارامەترین شیاوی ناویان، دەستیانی لەم کارە گێڕایەوە. بە گوتەیەک بێدەنگی کردن و لە پەناوە سەری ڕاکێشا و گوێی ڕاداشت. خامۆشی. خانئاپۆ وتی:

ــ گەڕانەوە. بزانن مەدیار چۆنە؟

ــ مردووە! دەسبەجێ. مشکی پڕاوە!

هەر کەس لە لای خۆیەوە گومانی ئەوەی بردبوو کە مەدیار کوژراوە؛ بەڵام هیچکەس دڵی ئەوەی نەبوو بەو زووانە باوڕ بکات. نیگاکان لە سەر گوڵمحەمەد بوو کە هێشتاش لە ئەسپە ڕەشەکەی سوار بوو و مەدیاری لەبەردەمی خۆی‌دا ڕاگرتبوو. خانئاپۆ چووە پێشێ، کاکۆڵی مەدیاری لە ناو دەستی‌دا گرت، سەری بەرز کردەوە و سەیری ڕوخسار کرد.

نیگای لە سەر تەوێڵی گرژبووی مەدیار گرسایەوە، پاشان ڕووی کردە پیاوەکان و وتی:

ــ ئێستە ئەبێ چی بکەین؟

عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند پرسی:

ــ لەوانیش کەس کوژراوە؟

سەبرخان لێوی هەڵپچڕی و وتی:

ــ کێ چووزانێ؟!

گوڵمحەمەد وتی:

ــ یەکێک. یەک کەس. حاجی حسێن. چاوم لێبوو لە بن دیوارەکە تل بوویەوە.

خان‌ئاپۆ وتی:

ــ مەرج نییە دووەمیش تیا نەچووبێت. تۆ بڵێی گوللەکانی ئێمە تەنها سینەی ئاسمانیان کون کردبێ؟

سەبرخان وتی:

ــ گریمان کەسی‌تریش کوژرابێ؟

عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند بە ترسێکی شاراوە لە ئەنجامی کارەکە وتی:

ــ باسەکە لێرەدایە! ئەگەر کەسانێک لەوان کوژرابێ ئێمە ئەبێ بیرێک بۆ خۆمان بکەینەوە!

گوڵمحەمەد وتی:

ــ شوێنی‌تر بۆ ڕاوێژکردن دەستناکەوێ؟ لە چوار هەنگاوی دوژمنەکان‌دا وەستاوین و خەریکین ڕاوێژ و گفتوگۆ ئەکەین؟

لەگەڵ خان‌ئاپۆ، پیاوەکانی تریش پێیان لە ئاوزەنگی نا و ئەسپەکانیان غار دا.

لە ڕێگە، گوڵمحەمەد لە پێشەوە بوو. خان‌ئاپۆ و عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند تەک بە تەک و سەبرخانیش بە دوایان‌دا. سەبرخان شوانی ئارامی کەلیدەر، هێشتاش پەڕێشان بوو. ترسی پشت سەری بوو و جارجارە بە دەم غارەوە

لای ئەکردەوە و پاش سەری خۆیانی سەیر ئەکرد.

خانئاپۆ بە عەلیئەکبەری حاجی پەسەندی وت:

ــ لە چ بابەتێکەوە ئەڵێی ئەبێ بیرێک بۆ خۆمان بکەینەوە؟

عەلیئەکبەر وتی:

ــ لانیکەم نەهێڵین بمانناسنەوە. نابێ بزانن ئێمە کێ بووین.

ــ چۆناوچۆن؟

ــ مەبەستم ئەوەیە ناو و نیشانمان نەزانن. جگە لەمە نەبێ تووشمان ئەکەن.

ــ ئێستە ئەبێ چی بکەین واتە؟

ــ سەرەتا ئەبێ بزانین ئەوان مەدیاریان ناسیوە یان نا؟

ــ باشە گیرام نەیانناسیبێ؟

ــ ئەگەر نەیانناسیبێ کارمان ئاسانە.

ــ دیسان چۆن؟

عەلیئەکبەر بێدەنگ بوو و لە پاش بیرکردنەوەیەکی خێرا وتی:

ــ سەرەتا بڵێ بزانم، کچە، سەوقی ئەیزانی مەدیار لەگەڵمان بووە؟

خانئاپۆ وتی:

ــ ئەمەیان نازانم.

عەلیئەکبەر نووکی سمێڵی جاوی و وتی:

ــ لە خۆڕا گەڕاندتەوە. ئەبوا بە گوللەیەک ساردی بکەیتەوە.

خانئاپۆ نەڕاندی:

ــ کچەی بێتاوان! تۆش عەجەب شمرێکی، هاااا!

عەلیئەکبەر وتی:

ــ تۆ بیری ئێستا ئەکەیتەوە و من بیری ئەوسا. ئەگەر

یەکێک بناسێت، تەنها ئەوە. ئەگەر ئەو بمردایەت، کەسیتر مەدیاری نەئەناسی. مەدیار مردوو و ئەویش مردوو. مردوو کەی ئەتوانێ شایەتی بدات؟ ئێمەش هەر لەم ناوە لە شوێنێک مەدیارمان ئەناشت، سوێندمان ئەخوارد و ئەڕوێشتین بە دوای کارماندا. جنۆکەش پێی نەئەزانین. بەڵام ئەگەر سەوقی ئێمەیان پێ بناسێنێ. خەڵکی چوارگوێشلی ڕائەبن و لە سەر کاژیلە کچێک ئەبێ بە هەڵڵا.

خانئاپۆ سەرە گەورەکەی داخست، تۆزێ بێدەنگ بوو و پاشان وتی:

ــ بیرێکی بێ جێیش نییە. خۆزگە کچەم قوتار کردبا. لە بەر پلم بوو. تۆ پێت وایە ئەگەر بکەوێتە بەرچنگیان، دەم ببزێوێ؟

عەلیئەکبەری حاجی پەسەند وتی:

ــ مەرج نییە بێدەنگیش بێ.

خانئاپۆ ددانی لە چیڕەوە هێنا و وتی:

ــ هەڵەم کرد. داد و بێداد! ئێستە ئەبێ چی بکەین؟

ــ ئێستەش... سەرەتا ئەبێ تەرمەکە سەرەونگووم بکەین.

ــ واتە هەر لێرە؟ هەر لەم بیابانە؟

ــ ئەی چی. نەکا پێت وایە بیبەین بیدەینە دەست زاڵگەی جەندەرمە؟

ــ خەیاڵی واشم نییە.

ــ ئەی چی؟ ئەتەوی بەم هەل و ڕۆژەوە بیبەینەوە بۆ ناو ڕەوەند؟

ــ نەء. ئەمەش نا. بەڵام ئەوەش نازانم ئەبێ چی لێبکەین؟ هەر واش خۆ نابێ لە بیابان فڕێی دەین و بڕۆین! ئاخر ئێمە خزمین. نا! ئا گوڵمحەمەد... تۆ چیت هەیە بیڵێی؟

گوڵمحەمەد بە بێ ئەوەی سەر وەرگێڕێ پرسی:

ـ دەربارەی چی؟

ـ قسەی عەلی‌ئەکبەر ئەمەیە، هەر لەم ناوە، لە چاڵێکدا بینێژین!

گوڵمحەمەد وتی:

ـ ئەو هەقیەتی وا بڵێ. ئەترسێ خوێن ئەستۆی بگرێ. بەڵام من ناتوانم خاڵۆی خۆم لە بیابان فڕێ بدەم و هەڵبێم. ئەبێ بیگەیەنینە ئاوەدانیەک!

عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند، تووڕەییەکەی خۆی خواردەوە و وتی:

ـ کام ئاوایی پوورزا؟

ـ هەر ئاواییەک بێ.

ـ من تێناگەم ئاوایی بۆ؟

ـ من ئەزانم بۆ. جارێ با تونتر بڕۆین، تا شوێنیان هەڵنەگرتووین ئەبێ زووتر خۆمان بگەیەنینە قەڵاتی بەرەکشایی.

خانئاپۆ سەیری عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەندی کرد، عەلی‌ئەکبەر بە خامۆشی لە گوڵمحەمەد مۆڕ بوویەوە. خانئاپۆ پرسی:

ـ ئەڵێی چی؟

عەلی‌ئەکبەر نەیتوانی خۆی ڕابگرێ، وتی:

ـ لە خۆی گەورەتر قسە ئەکات. من ناتوانم بە دوای ئەودا بڕۆم.

گوڵمحەمەد وتی:

ـ بگەڕێوە پوورزا گیان! تۆ هەر لە بیری ئەوەدای بۆی دەربچی. لە هەموو شتێک خۆت ئەدزیتەوە. پێ پێش ئەخەی، بەڵام هێشتا کار نەگەیشتۆتە نیوە نەخشەی هەڵاتن ئەکێشی. سەرم لەوە سوور ماوە هەر لە سەرەتاوە بۆچی خۆتی تێ هەڵئەقورتێنی! ڕەنگە لە بەر ئەوەی نان و ئاوێکی

تیا بێ. بەڵام کاتێک دەرئەکەوێ کارەکە سوودی تیا نییە ئەکەویتە هەوڵی ئەوەی هەر جۆر بووە کەرەکەی خۆت لە قوڕ دەرکێشی. ئێستەش هیچ بیر و بۆچوونێکت نییە جگە لەوەی بیانوویەک بدۆزیتەوە و بە شێوەیەک لێمان جیا ببیتەوە و خۆت وەشێری. هاوڕێیەتیەکەت هەمووی نیوە کارەیە.

عەلیئەکبەر ئەمجار بە ڕاستی قوشقی بوو:

ــ تۆ ئەم شتانە لە کوێوە ئەزانی کە خەریکی شیرین زمانی ئەکەی؟ هەتا ئێستە تۆ کەی لەگەڵ من هاوڕێی سەفەر بوویت کە وا ئەڵێی؟

گوڵمحەمەد دای لە بنی کوولەکەکە و وتی:

ــ کاکەم، خانمحەمەد، هەتا ئێستەش بە بۆنەی هاوڕێی وەکوو تۆ وا لە زیندانە! تۆ وەکوو کەو وایت؛ سەرت ئەکەی بە ژێر بەفرەوە و پێت وایە کەس ناتبینێ! مەگەر ئەوە تۆ نەبووی هەموو تاوانەکانت خستە ئەستۆی ئەو؟

عەلیئەکبەر لە وەڵامی پوورزاکەیدا خۆی تووڕە کرد، بەڵام خانئاپۆ دەمی پێ داخست و وتی:

ــ ئێستە کات و جێی ئەم قسانە نییە. شەڕ و قڕە با بوەستێ بۆ دوایی. جارێ ئەبێ ئەمکارە تەواو بکەین. قڕەی پێ ناوێ. غار دە گوڵمحەمەد. تۆیش سەبرخان. پێش کازیوە ئەبێ تەرمەکە بشارینەوە.

سروەی خامۆشی. قەڵاتی بەرەکشایی لەبەردەمیاندا بوو. ڕێگەکە تەخت ببوو و پیاوەکان بە تەختایی‌دا داژووتن. سەبرخان هەر وا لە دواوە و گوڵمحەمەد پێشڕەو و؛ عەلیئەکبەری حاجی پەسەند و خانئاپۆ شان بە شان. عەلیئەکبەر تووڕە بوو و ئەمەش لە خانئاپۆ شاراوە نەبوو. ڕووی قسەی عەلیئەکبەر، خانئاپۆ بوو:

ــ لێی بپرسە چی ئەوێ بکات؟ ئەوە ئاواییە.

خانئاپۆ تاوی دایە و کەوتە تەک گوڵمحەمەد و پرسی:

ـ بەرنامەت چییە ئێستە؟ ئەمە بەرەکشاییە. خەریکین ئەگەین.

مەیدانێکی تریش گوڵمحەمەد بە خامۆشی ئاژووت. پاشان لاڕێی گرت، لای گردێکەوە لەغاوی کێشایەوە و ڕاوەستا. خانئاپۆ جارێکیتر پرسی:

ـ دە قسە بکە، ئێستە ئەتەوێ چی بکەی؟

گوڵمحەمەد دابەزی. تەرمەکەی مەدیاری داگرت، لە سەر سینەی گردەکە داینا و ڕوو لە هاوڕێکانی وتی:

ـ یەکێک ئەبێ لەگەڵم بێ بۆ بەرەکشایی. دوو کەسیش لێرە بن.

عەلیئەکبەری حاجی پەسەند بە نارەزایی وتی:

ـ ئەمە ئیتر بۆ چی؟

گوڵمحەمەد بە بێ ئەوەی وەڵامی بداتەوە وتی:

ـ بڕێکیش خەرج هەڵئەگرێ. هەر کەس ئەبێ بەشی خۆی بدات.

ـ بۆ چی؟

ـ کفن و ناشتن. قەبر و کفن.

عەلیئەکبەری حاجی پەسەند ڕووی وەرگێڕا و کەوتە بۆڵەبۆڵ:

ـ دەی! ئیتر ئەتەوێ چی بکەی؟

گوڵمحەمەد سواری ئەسپەکەی بوو وتی:

ـ خانئاپۆ، تۆ لەگەڵم دێی؟

ـ بڕۆ با بڕۆین.

دوو پیاو ئەسپەکانیان خستە سەر ڕاستەڕێکە. کوڕی حاجی پەسەند ددانی لێک کیڕاند و وتی:

ـ ئەم کەللە کەرە ئاخرەکەی دەستمان ئەکا بە ڕۆنا. ئەگەر نەیکرد تف بکەرە ناوچاوم!

سەبرخان کەم بێژ و کەم بیس، هەر وا بێدەنگ و داگیراو،

باسکی نابوو به گەردنی ئەسپەکەوە و سەری داخستبوو.

عەلی‌ئەکبەر هەوساری ئەسپەکەی سەبرخانی گرت و وتی:

ــ گیرفانەکانی بگەڕێ!

ــ گیرفانی کێ؟

ــ هی تەرمەکە!

سەبرخان هەر چەند خزم بوو، بەڵام بە پیشە، شوانی میشکاڵیەکان بوو؛ عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند هەر چەند دووری ڕەوەند، بەڵام خاوەن ڕان و خزمی میشکاڵیەکان بوو. جیاوازییەکە ئاشکرایە. بۆیە سەبرخان ئەبێ گوێ لە قسە بگرێ. ئارام و فەرمانبەر ـ هەرچەند بە نابەدڵی ـ چوو بۆ لای تەرمەکە و کەوتە پشکنینی گیرفانەکانی. عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند بۆ سەرکۆنە وتی:

ــ بڕناوەکەشی ڕەنگە بۆ حاجی حسێن دانابێ! گوڵمحەمەد خانیش بەو هەموو خۆ گیڤ کردنەیەوە، لە ترسی خۆی نەیتوانیوە هەڵیگرێ و بیهێنێ. پێنجسەد تمەن تفەنگ!

سەبرخان ئەبوا بیوتایەت: «هەر ئەوەندە توانیوێتی تەرمەکە لە ناو ئەو گوللە بارانەدا دەرباز بکات خۆی کارێکە!» بەڵام نەیوت. بە گوێی کەڕدا نەوتن چاکترە. لە سەر تەرمەکە هەڵسا و ئەوەی لە گیرفانەکانی مەدیاردا دۆزیبوویەوە، بردی بۆ لای عەلی‌ئەکبەر و کردییە کۆشی. دەسکەوساری ئەسپەکەی لێوەرگرتەوە و وەستا. عەلی‌ئەکبەر کەوتە سەیرکردنی شتەکان: دەسڕی هەوڕێشم. چەقۆی دەسک شاخ. تۆزێ نانەرەقە. ناسنامە و جزدانێک.

عەلی‌ئەکبەر جزدانەکەی کردەوە و بە وردی ناوەکەی سەیر کرد. چەن ئەسکەناسی کۆنەی لە جزدانەکە دەرهێنا و هەوڵیدا لە تاریکی شەودا بیاناسێتەوە، کە نەیتوانی. ڕەهەندەکانی بە پەنجە ئەندازە گرت و پاشان لە کاتێکا

لە ژێر چاوەوە سەیری سەبرخانی ئەکرد، پارەکانی خستە گیرفانی باخەڵی و وتی:

ــ ئەمجۆرە بنیادەمە بێ دەرپێیانە، کوا پارە لە گیرفانیان‌دا پەیدا ئەبێ؟ فەرموو!

جزدانەکەی هەڵدایە بەردەمی سەبرخان. سەبرخان گوێی نەدایە جزدانەکەی بەرپێی. تاوێ مایەوە، پاشان دانەویەوە و جزدانەکەی هەڵگرتەوە و بردی خستیەوە گیرفانی مەدیار. عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند چەقۆکەشی خستە گیرفانی خۆی و دەسرەِ هەورێشمەکەشی بۆ سەبرخان هاویشت:

ــ ئەمەش تۆ هەڵیگرە، بەکارت دێ. هیچی‌تر خۆ نییە چەناگەی پێ ببەستن.

سەبرخان دسرەِکەشی خستەوە گیرفانی مەدیار و گەرِایەوە سەر جێگەی خۆی. قوتوە جگەرەکەی دەرهێنا و جگەرەیەکی داگیراند. پاشان هەوساری ئەسپەکەی خستە سەر دەستی، لە بن گردەکەدا رِاکشا و پانیەی سەری خستە سەر بەردێک و چاوی برِییە بریق و باقی ئەستێرەکانی ئاسمانی کەلیدەر.

عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند نەی ئەتوانی بزانێ سەبرخان لە بیری چی دایە. بەڵام لە خامۆشیەکەی تۆزێ نیگەران بوو. رِەشمەی ئەسپەکەی رِاکێشا وچووە لایەوە دانیشت. رِووی کردە ئەسپەکەی مەدیار کە بە سەر سەری تەرمەکەوە وەستابوو و بۆنی ئەکرد. عەلی‌ئەکبەر جگەرەکەی لە سەبرخان وەرگرت و بە دوو مژی قووڵ کەوتە کۆکە. سەبرخان جگەرەکەی لێوەرگرتەوە و دیسانەوە چوەوە ناو خەیاڵەکەی خۆی.

عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند نیگەران بوو و نەی ئەتوانی لە سەبرخانی بشارێتەوە. لەبری ئەو، سەبرخان توانیبووی تا حەز بکەی ئارام بێت. هەر ئەمە عەلی‌ئەکبەری قوشقی

ئەکرد. خۆی لە بەرامبەر ئەم شوانە وێڵەدا، بەکەم ئەهاتە پێش چاو. نەی ئەزانی چی لەم کابرایە، کە هێشتا گەنج و زۆر لەو نەشارەزاتر بوو، کەمتر؟ چ کێماسیەک لەودا هەبوو کە خۆی هەستی پێ ئەکرد بەڵام تێی نەئەگەیشت؟ ئەمەی نەئەزانی. نەی ئەزانی. بەڵام ئەیزانی لە شتێک ئەترسێ. هەستی ئەکرد شتێک لە دەروونیدا ئەلەرزێ. ئەیزانی شوێنێکی لەنگە. بەڵام نەی ئەزانی کوێی. ڕەنگیشە ئەیزانی و نەی ئەویست بیخاتە خۆی. نەی ئەویست بیخاتە خۆی کە بێ نرخیەکەی لە نرخی ئەو شتانەوەیە کە هەیەتی: ئەوە ڕان، ئەوە گوند، ئەوە باڵەخانە و چەن پیاوێکیش کە لە ماڵەکەی بە کارەکان ڕائەگەیشتن. نەی ئەویست لەوە تێبگات، ئاسوودەیی سەبرخان لە بەر ئەوەیە کە داراییەکەی هەر ئەو دارەیە بە دەستیەوە. شت بوونی ئەو لەوەدایە کە شتی نییە. حەزی ئەکرد هەڵسێ، سواری ئەسپەکەی ببێت و لێرە، لە لای ئەم تەرم و لەم بێدەنگیە ڕابکات. جەربەزە!

هەڵسا. بەڵام سواری ئەسپەکەی نەبوو. بە شپرزەیی کەوتە پیاسە کردن. وەکوو سێبەر، لە شەودا ئەهات و ئەچوو. سەبرخان، لە نێوان برژانگە نیوە داخراوەکانی خۆیەوە ئەوی ئەبینی. لەپڕ وەستا و گوێی قوت کردەوە. کە گوێ هەڵخستنەکەی عەلیئەکبەری حاجی پەسەند زۆری پێ چوو، سەبرخانیش هەلسا سەر چۆک، خۆی کۆکردەوە و گوێی ڕاداشت. دەنگی نەوازە و دووری سمی ئەسپ لە سەر عەرزەکە. سەبرخان هەڵسا سەرپێ و ئامادە بوو.

ئاراستەی دەنگەکە، لای ڕێگەی بەرەکشایی بوو. مسۆگەر خۆیی بوون. گوڵمحەمەد و خانئاپۆ. دەنگ نزیک و نزیکتر ئەبوویەوە. لە دڵی شەوەوە، پاش ساتێک تاپۆی دوو سوار دەرکەوت. خۆیان بوون، گوڵمحەمەد و خانئاپۆ. بەڵام نەک دووان. لە پشتی هەر کامیاندا یەکێکی تریش سوار ببوو. کە

گەیشتنە گردەکە، هەر چوار پیاو لە ئەسپەکان دابەزین. پێش هەموو شتێک بوونی دوو بێگانە چاوەکانی عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند و سەبرخانیان مۆڵەق کرد. یەکیان ڕیش و کەشیەی هەبوو و عابایەکی بڵیندی لەبەردا بوو. ئەوی تریش کورت و وردیلە و بەسااڵ مامناوندجی دیار بوو. گوڵمحەمەد دوو پیاوەکەی بردە لای تەرمەکە و وتی:

ــ ئەمەش پارەی گۆڕ و کفنەکەی.

خانئاپۆ لە وەاڵمی سەبرخان و عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند وتی:

ــ یەکیان کوێخایە و یەکیشیان مەالی قەاڵتە.

مەال و کوێخا سەیری یەکدیان کرد. گوڵمحەمەد وتی:

ــ بیر لە چی ئەکەنەوە؟ ئەمە کەسی مەیە. بەاڵم هیچکەس نابێ بزانی چی بە چییە. خۆتان ئەبێ بینێژن. ئەگەر یەکێک پێ بزانێ نێوانمان تێک ئەچێ. بە خواوەندی خوا لێو لە لێو بترازێنن، سەرتان هی خۆتان نابێ!

کوێخا وتی:

ــ ئەی لێرەوە هەتا سەرقەبران چی؟

ــ تا ئەوێ لە ئەستۆی خۆمان. سەبرخان!

سەبرخان هاتە پێشەوە و بە یارمەتی گوڵمحەمەد تەرمەکەیان خستە سەر زینەکە. گوڵمحەمەد خۆیشی سوار بوو وتی:

ــ ئێوەش پشت تەرکە لەگەڵ ئەم و ئەو سوار بن.

عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند هەر وا لە دوورەوە وەستابوو. خانئاپۆ دەستی بۆ مەال گرت و سواری کرد، پاشان خۆشی سوار بوو. کوێخاش لەگەڵ سەبرخان. گوڵمحەمەد وتی:

ــ ڕێگەی سەرقەبرانمان پیشان بدە کوێخا.

ــ الی خواری قەاڵتە.

ڕێ و لاڕێ، زەوی بەیار و مەزرای دووراو، پاشانیش گۆڕستان. تەرمەکەیان داگرت. گوڵمحەمەد دەستی دایە پێمەڕە، سەبرخانیش.

گوڵمحەمەد وتی:

ــ مەلا تۆ خەریکی کاری خۆت بە.

مەلا لای تەرمەکە دانیشت و کەوتە کردنەوەی قۆپچە و دەرهێنانی جلەکانی مەدیار. پاشان بە تەیەموم وسڵی تەرمەکەی دا و پاشتر پاچە خامێک کە لەگەڵ خۆی هێنابووی لە تەرمی گەنجەکەی ئاڵاند. لای سەر و پەنجەی پێی بەست و وەستا بۆ نوێژکردن. کوێخاش نوێژی کرد و گوڵمحەمەد خاکەنازەکەی دانا، هەوسارەکەی گرت بە دەستیەوە و سوار بوو:

ــ ئێمە ئیتر ئەڕۆین کوێخا. ئەڕۆین لە گۆشەیەکی‌تر بۆی بگرین. تۆیش سەبرخان ئەو جلانە هەڵگرە. ئەبێ بیان سووتێنین.

سەبرخان، جل و کلاشەکانی مەدیاری هەڵگرت. خستیە ناو توربێنەکەی و سوار بوو. ئەوانی تریش سوار بوون. پشت لە قەڵاتی بەرەکشایی و ڕوو لە بیابان. شەو، لە پیش بوو.

لە پەنای شەو، لەو شوێنەی بەرەکشایی لە ڕەشایی‌دا ون ئەبوو، جارێکی‌تر سوارەکان لەغاویان کێشایەوە، کۆبوونەوە تا پەیمانی حاشا ببەستن.

«هیچ نەبووە، هیچ. لە هەموو شوێنێک هەر ئەمە ئەڵێن.»

ــ بەڵام... ئەگەر خزم و کەس لە مەدیاریان پرسی چی؟

ئەمەش عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند وتی. زۆریش بێجێ نەبوو. بەڕاست ئەگەر خزم و کەس کەوتنە گەڕان بە شوێن مەدیاردا چی؟ ئا، ئەو کاتە چی؟

بۆ ساتێک، هەموو خامۆش و دوودڵ بوون. ئەتوت هەر

کەسە و ئەیویست وەڵامی ئەو پرسیارە لە خۆی وەربگرێ. لە بەر ئەمەش، چەندین ساتی درێژ و قورس، هەر پیاوە و چووبوە ناو بیرەوە و بۆ وەڵامێک ئەگەڕا. ئەنجام خودی عەلی‌ئەکبەر، لە هەموو چارەجۆتر سەری هەڵێنا و وتی:

ــ ئەتوانین بڵێن لێک دابڕاین. هەر کەسە و بە لایەکدا ڕۆیشتووە. ئێمە چووزانین؟

گوڵمحەمەد وتی:

ــ ئاخرەکەی چی؟ ئەبی بیری دواڕۆژیش بکرێتەوە!

چاویان بڕییە خانئاپۆ. خانئاپۆیش بە دەنگێکی گڕ و بریندار و ئارام وتی:

ــ نابێ. نەء. ڕێگەکەی ئەمە نییە!

ــ ئەی کامەیە؟

خانئاپۆ، لە عەرزەکە مۆڕ ببۆوە. گەڕیدەی ناو بیری خەوتووی خۆی وتی:

ــ ئەوە نییە بیری لێ ئەکەمەوە.

پاش تاوێک بە ماندوێتی سەری هەڵێنا، هەناسەیەکی قوواڵی هەڵکێشا و وتی:

ــ بەڵام بیرم بڕ ناکات. کار ناکات!

گوڵمحەمەد پرسیاری کرد:

ــ باشە مەگەر ئێوە لە سەر ڕەشماڵەکانەوە نەکەوتنە ڕێ؟

ــ با.

ــ دیارە ئەتانەوێ بشگەڕێنەوە بۆ ئەوێ، وایە؟

ــ دەی؟!

ــ مەگەر لەوێ لێتان ناپرسن مەدیار چی لێهات؟ ئەپرسن ئیتر، مەگەر وانییە؟ دەی ئەوسا وەڵامتان چییە؟

وەڵام نەبوو. گوڵمحەمەد درێژەی بە قسەکەی دا:

ــ ئەکرێ درۆ بکرێ، بەڵام هەتا کەی؟ تا چەن وەخت؟

پرسیان:

ــ تۆ ئەڵێی چی بکەین؟

ــ هەر ئەمە! ئەبێ ڕێگەیەک هەبێ. بەڵام خۆ لە لای هەموان ناکرێ حاشا بکەین. لانیکەم مەدیاریان ئەوێتەوە. کوانێ؟ چی لێهات؟ خۆییەکان لانیکەم ئەبێ بزانن مەدیار چی بە سەر هاتووە؟!

عەلیئەکبەری حاجی پەسەند، بە هەوڵ و ترس لە دەنگیدا وتی:

ــ خۆییەکان بزانن، کێ ئەمێنێ کە نەزانێ؟ قسە لە دەمێک دەرچوو لە هەزار دەروازە تێئەپەڕێ!

خانئاپۆ هەڵۆ ئاسا، لە بن بڕۆ پڕ و ئەستووڕەکانیەوە سەیرێکی عەلیئەکبەری حاجی پەسەندی کرد و وتی:

ــ ئەگەر وابێ، واتە هەر ئێستاش ئەوەندەت نەزانی هەواڵی مەرگی مەدیار لە هەزار دەروازە تێپەڕی. چونکە لێرەش دەم زۆرە!

عەلیئەکبەری حاجی پەسەند وتی:

ــ بۆچی بە ماناوە قسە ئەکەی خانئاپۆ؟

خانئاپۆ وەڵامی دایەوە:

قسەی من بە ماناوە نییە، کوڕی حاجی پەسەند. من خەریکم بێ پەردە قسە ئەکەم و ئەشزانم ئەڵێم چی. من دڵنیا نیم لە چوارگوێشلی کەس نەکوژرابێ. واتە تۆ ئەڵێی ئەو هەموو گوللەیەی لە لوولەی تفەنگەکانی ئێمەوە دەرچوون، هەموویان کەوتنە بیابان؟ تۆ بڵێی تەنها یەک گوللەش بەر سینگی ڕۆژەرەشێک نەکەوتبێ؟ ناکرێ بڵێین نا. مسۆگەر بەر یەکێک هەر کەوتووە. ئا گوڵمحەمەد تۆ ئەڵێی چی؟

گوڵمحەمەد وتی:

ــ بەریش کەوت و خۆیشم بە چاوی خۆم خوێنەکەیم بینی.

خانئاپۆ جارێکی‌تر وەرگەڕا بۆ لای کوڕی حاجی پەسەند:

باشە گریمان -لانیکەم- یەکێک کوژرابێ، ئەوسا چی؟ دیارە جەندەرمە دوامان ئەکەوێ ئیتر. تاوانمان کردووە ئیتر. کەسێکیش کە تاوانی کردبێ لە خۆی ئەترسێ ئیتر. ئەیەوێ بە شێوەیەک خۆی دەرباز بکات. ئەمەش هەزار ڕێگەی هەیە. ڕێگەیەکیش ئەوەیە کە بیەوێ -بەتەنها- بەڕەی خۆی لە ئاو دەربکێشێ. لەم کاتانەدا ڕێ ئەکەوێ شەیتان بچێتە ناو پێستی مرۆڤەوە و وای لێبکات بۆ ڕزگارکردنی خۆی لاقی ئەم و ئەو بخاتە ناو داوەوە. ڕووی داوە ئیتر. ئەگەر هات و شتێکی وا ڕووی دا، ئەوسا ئەوانیتر ئەبێ چی بکەن؟

عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند وتی:

ــ ئەم تەشەرانە لە کێ ئەدەی خانئاپۆ؟

ــ دوور لە جەنابت، دوور لە جەنابت، لەگەڵ هەموومانمە. بە خۆم ئەڵێم. چونکە شەیتان ئەتوانێ بچێتە ناو قاپووڕی منیشەوە. بۆیە هەر لێرە، پێش ئەوەی لە یەکدی جیا ببینەوە ئەبێ پەیمان ببەستین، سوێند بخۆین و مەرجەکانمان دیاریی بکەین.

عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند وتی:

ــ لەبەر چی؟

ــ لەبەر ئەوەی نەتوانن کوشتارەکەی چوارگوێشلی بخەنە ئەستۆی ئێمە. ئێمە هەر لێرە، هەر لەم شەوە نووتەکەدا...

عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند خۆی هاویشتە ناو گوتەکەی خانئاپۆ:

ــ ڕاوەستە، ڕاوەستە. من ئەمەوێ شتێک لە گوڵمحەمەد بپرسم. بڵێ بزانم گوڵمحەمەد، کچە مەدیاری ئەناسی. نەی ئەناسی؟

ــ دیارە ئەیناسی. چۆن نەیئەناسی. ئەوان دڵدار و خوازیاری یەک بوون.

ـ باشە، ئەی بۆ گوللەیەکمان پێوە نەنا؟ ئەگەر هات و ئەو ڕاستیەکەی درکاند چی؟

ـ راستی چی بدرکێنێ؟

ـ ئاشکرایە ئیتر. ئەیبەن بۆ زاڵگەی جەندەرمە و قسەی لێ دەرئەکێشن و بۆیان دەرئەکەوێ کێ بووە هاتووە هەڵیبگرێ. ئەوسا شۆڕن پێکان ئەدۆزنەوە. ئەزانن مەدیار ناوێک بووە. کاتێکیش زانیان مەدیار ناوێک چووە کچە بڕفێنێ، شۆڕنی هەڵئەگرن تا بزانن ئەو مەدیارە کێ بووە. بۆ ئەوەی بۆیان دەربکەوێ مەدیار کێ بووە و لە کام قەورسانوە هاتووە. پێت وایە چەندەی پێ ئەوێ؟ گریمان سێ یان چوار مانگ. کاتێکیش کە ئەمەیان زانی ئەکەونە شۆڕن کەسوکاری و، کەسوکاری نزیکیش کێن؟ دیارە ئێمەین! ئەگەن بە ئێمە! بسمیللا. تازە سەرەتای کارەکە دەس پێ ئەکا! ئەوسا مەدیاریان لە ئێمە ئەوێ. مەدیار لە کوێیە؟ لە ژێر خاکە. بۆچی بە بێ ڕەزامەندی حکوومەت ناشتووتانە؟ دیارە ئیتر. چونکە نەخشەی گوڵمحەمەد خان وابوو. خۆ ناتوانین حاشا لەمەیان بکەین، ئەتوانین؟

گوڵمحەمەد لە کوڕی حاجی پەسەند هەڵگەڕایەوە و وتی:

ـ بەو جۆرەی تۆ قسە ئەکەی ئەڵێی جەندەرمەیەکی تەواوی! باشە ئەگەر بەو ئاسانیە بوایەت کە تۆ ئەیڵێی، دیارە ئێمە هەڵە ئەکەین ئەگەر نەچین بۆ زاڵگەی جەندەرمە و خۆمان نەدەین بە دەستەوە!

عەلیئەکبەری حاجی پەسەند وتی:

ـ پێت وایە جگە لەمەیە؟

گوڵمحەمەد وتی:

ـ بەڵێ کە جگە لەمەیە و تۆ تۆقاویت بۆیە سەری دنیات لێ هاتۆتەوە یەک. بەڕای تۆ ئەو کەسەی گوللەی نا بە

ناوچەوانی مەدیارەوە نەی ئەزانی کە چی ئەکات؟ دیارە ئەیزانی. ئەیزانی سیرەی لە کۆ گرتووە. باشە پێت وانییە ئەویش لە لای خۆی حەساب ئەکا یەکی لێ کوژراوە و یەکی کوشتوە؟ دیارە ئەویش هزر و تێگەیشتنی هەیە! ئەویش نایەوێ خۆی لە ژیان بێوەری بکات. کە وا بوو ئەو کەسە خۆی هەوڵ ئەدات هەر ا و هوریاکە بخەوێنێ.

ــ ئەگەر جەندەرمە بە هەر اکەیان زانیبێ چی؟

ــ زانیبێتیان. کاتێکە خاوەن تەرم نەیەوێ پەیشوێنی بگرێ، جەندەرمە خۆ دایەنی لە دایک دڵسۆزتر نین، هەن؟ پێت وایە ئەوانیش هەر وا بە خۆڕایی گیانی خۆیان ئەخەنە مەترسیەوە؟ نەء. من کە پێم وانییە. من لە ناویاندا بووم. سەرباز و سپایی ئەچن بۆ ڕاو، ناچن بۆ ئەوەی ڕاو بکرێن. تۆش لە خۆتەوە ترساوی. ئەو کچەش ئەگەر ناو بدرکێنێ کەس ناتوانێ بیخاتە ئەستۆی ئێمە. چونکە لەم وڵاتەدا بە ئەندازەی مووەکانی سەری مەدیار، مەدیار هەیە. ئێمە چووزانین کامە مەدیار بووە؟ ئێمە ئەوەندەمان سەختە هەتا ڕەو ئەکەین بەرەو گەرمێن. کاتێکە ڕەوەندەکان لە کێو هەڵکەنران، هەزار لێکۆڵەریش بە دوای مەدیاردا بگەڕێن، نایدۆزنەوە. بەڵام مەرجەکەشی ئەوەیە هەر کامە لە ئاستی خۆمانەوە دڵمان ئارام بکەین. وابزانین هیچ ڕووی نەداوە. ڕاستەکەشی هیچ ڕووی نەداوە. یەکمان کوژراوە و یەکمان کوشتووە. خوێن بە خوێن. سەر بە سەر.

خانئاپۆ، لەو بێدەنگیەیدا کە کەوتبۆوە هاتە دەنگ:

ــ سوێند ئەخۆین. بەناوی ئەبولفەزل و بە مەرجی سەرمان.

ئەسپەکان، لە ژێر ڕانی سوارەکاندا خڕ بوونەوە. گوێ لە بن گوێ.

لەبەر تریفەی لێڵ و کەمڕەنگی نیوەشەوان، پیاوان لە

سەر زین ڕوویان کردە یەکدی. خانئاپۆ دەستی بردە پێشەوە. گوڵمحەمەد دەستی خستە سەر دەستی ئاپۆی. سەبرخان لە سەر دەستی گوڵمحەمەد و عەلیئەکبەری حاجی پەسەندیش لە سەر دەستی هەموویان. خانئاپۆ جارێکی تریش کەوتە دوو:

ــ ئێمە، ئەم چوار پیاوە، ئا لێرەدا، لەم شەوە ئەنگوستەچاوەدا، لە سەر ناوی ئەبولفەزل هاو سوێند ئەبین و لە سەر سەرمان پەیمان ئەبەستین لە هیچ شوێن و لە لای هیچ بێگانەیەک، باسی ئەوەی ئەمشەو ڕووی داوە نەکەین و ئەگەر بە قامچیش ئەشکەنجە کراوین زمان نەبزوێنین. سوێند بێ بە ئەبولفەزل!

هەموو بە جارێک وتیان:

ــ «سوێند بێ بە ئەبولفەزل!»

خانئاپۆ وتی:

ــ بە مەرجی سەرمان.

هەموو بە جارێک وتیان:

ــ «بە مەرجی سەرمان!»

سەری ئەسپەکانیان وەرگێڕا. بلاوەیان لێکرد. هەر سوارە بۆ لایەک. گوڵمحەمەد بۆ دەرزیوەر. عەلیئەکبەری حاجیپەسەند بۆ گوندی خوێناڵ و، خانئاپۆ و سەبرخان بەرەو ڕەوەند.

پیاوێک لە پیاوەکانمان کەم ببوویەوە: مەدیار

ماندوو و هیلاک و دەردەدار، لە ئامێزی ئاوەڵەی تریفەی مانگ، گوڵمحەمەد داڕووت. داڕووت و بە بێ ئاگا لە بەر خۆیەوە ئەیخوێند. نەک بە هەر ا و بە دەنگی بەرز، بەڵکوو لەو شێوەی شوانی دەشتەکی گۆرانی ئەڵێن. بە نالەی دڵ و بە ئازار ئەیخوێند، گوڵمحەمەد. دەنگێک بە قەد ئازاری قوواڵایی گیان و، هاواریکی ڕقاوی لەو جۆرەی لە ناو تەنووری

دڵدا ئەگەڕێ. ئیتر دەنگ نییە. لەش و حەوت بەندی لەش خۆی هەر دەنگە. فریادێکی بێدەنگە بە بەرفراوانی شەو و دەشت. هەمبانەیەک هەر ا و هوریای تێکچڕژاو. مۆغەری پشت لە ئازاردا ئەزریکێنێ. غەم!

غەم! مۆغەری پشت لە ئازاردا ئەزریکێنێ.

بۆ کوێی بەرم من ئەم غەمە، مەدیارەکەم؟
بۆ کوێی بەرم من ئەم غەمە؟
لە غەمی تۆدا وا کەلیدەر ڕەشی پۆشیوە،
شەو بە تەمای گەنجێتیتە؛
کاکۆڵت خوێناوییە مەدیارەکەم.

بۆ کوێی بەرم من ئەم غەمە؟
کەڵەکێویم، مەدیارەکەم!
لاوی گەنجم، بەبڕشتم، مەدیارەکەم!
ئەی عەیارە بێباکەکەم، مەدیارەکەم!
وا خوێنەکەت کلاشی کوڕەکەی بلقیسی سوور کردووە
خوێنت گەرمە هێشتا، هێشتا گەرمە
پێی من. پێی گوڵمحەمەد گڕی گرتووە؛
بە گەرمای خوێنی کاکۆڵت، مەدیار!
کاکۆڵت خوێناوییە مەدیارەکەم.

بۆ کوێی بەرم من ئەم غەمە؟
شیوەنی خوشکەکانت، ئەی لاوەکەم!
خوشکەکانت، کیژانی دەشت، لە شیوەنتا قژ ئەڕننەوە؛
سینگ دائەدڕن؛
چنگ لە ڕوومەتیان وەرئەدەن.

بە قەراخ چەمی تینوودا، کیژانی کەلیدەر
دڵ پڕ لە غەم بە ماتەمینی ڕێ دەرباز ئەکەن
جـــوانـــەمـــەرگـــەکـــەم!

کاکۆڵت خوێناوییە مەدیارەکەم
بۆ کوێی بەرم من ئەم غەمە؟
مەرگی تۆ مەدیار، داخی سینەی دایکانی ڕەوەند؛
ئاگری ڕەشماڵەکان!
داخەکەم مەدیار!
ئەستێرەکانی کەلیدەر
بە سەر خاکتا ئەسرینی خوێن ئەبارێنن.
خرۆشی نزار و دەوەن بە باوە دێتە بەرگوێم،
بارانی خوێن.
کاکۆڵت خوێناویی مەدیارەکەم.

بۆ کوێی بەرم من ئەم غەمە؟
یارەکانت مەدیار، لە شیوەنتا زەرکی ئازار ئەنۆشن،
بە بێ تۆ، ئەی کاکۆڵ پەرێشانی بەزمی شەوانە،
شەراب ژەهری مار،
حەرام بێ بێ تۆ بەزم و پەیمانە،
چەم و بەهار و لەرەی گەڵای سپێنداران!
حەرام بێ بێ تۆ، لانسێی شێوەکانی کەلیدەر،
بەستەی شەوگەڕ و نەرمە غاری ئەسپ؛
خرۆشی سەرخۆشی و سروودی بیابان!
بێ تۆ با بمرێ شەوقی جەوانی؛
نەشە و ژوانی چاوگەش غەزاڵان!
بێ تۆ شەو کوێر بێ لە ئەستێرەی گەش، ئەی هەتاوەکەم!
کاکۆڵ خوێناوی ئەی مەدیارەکەم.

بۆ کوێی بەرم من ئەم غەمە؟
بۆ کوێی بەرم من ئەم غەمە، گوڵمحەمەد؟

ماندوو و هیلاک و دەردەدار، گوڵمحەمەد شەوی بڕانەوە.

کازیوە؛ لە کەنار جۆگەلە ئاوێک، ماراڵ و قەرەئات، گوڵمحەمەد و ماراڵ پێک گەیشتن. قەرەئات لە پێش پێی خاوەنەکەی پێی سست کرد و گوڵمحەمەد، هەر چەند لەشی کوترا بوو، بەڵام چالاکانە خۆی هەڵدایە خوارەوە. ماراڵ و قەرەئات بۆ لای یەک چوون. قەرەئات ناوچەوانی بە شانی ماراڵدا خشاند و ماراڵ پەنجەی کرد بە ناو کاکۆڵی قەرەدا و دەستی هێنا بە یاڵیدا. گوڵمحەمەد دەسکەوساری لە کەللەی زینەکە ئاڵاند. ڕەشمەی ئەسپەکەی مەدیاری گرت بە دەستیەوە و لە قەراخێکەوە کەوتە سەیرکردن. دیداری دوو یار. ماراڵ و قەرە. وا دیار بوو ئەو دوانە پێکەوە وتووێژێکیان هەیە. ئاڵوگۆڕی هەستێکی نادیار. ماراڵ لە بان یاڵی ئەسپەکەوە نیگایەکی خێرا و تیژی هاویشتە گوڵمحەمەد. بەڵام هەر لەم کاتە تێپەڕەدا، گوڵمحەمەد بە چاو، چنگی لە چاوی ماراڵ گیراند. ماراڵ کەوتە ڕێ و گوڵمحەمەدیش. ئارەقەی لەشی قەرە ئەبوا وشکەوە بێ. ئەمەیان ئەویست، هەم ماراڵ و هەم گوڵمحەمەد. بە ئارامی هەنگاویان هەڵئەهێنایەوە و وایان دەرئەخست ئارامن. بەڵام لە سینەی هەر کامیاندا شتێک بە زنجیر بەسترابوو. هەواڵێکی دڵتەزێن و، هەوڵدانێک بۆ شاردنەوەی. شان بە شان و گیرۆدە ئەڕۆیشتن. گوڵمحەمەد کلۆڵی ئەوەی باسی سەفەر چۆن بکاتەوە:

ئەمە ئەسپی کێیە بەوە و، ماراڵیش لە غەمی ئەوەی هەواڵی شێرۆ چۆن بە گوڵمحەمەد بگەیەنێ؟

مارلڕ جێی شێرۆی بە بەتاڵی بینیبوو. جگە لەمە چی ئەتوانی بوتایەت؟ ئەو ئەیزانی شێرۆ ڕۆیشتووە، کەچی سەرەڕای ئەمەش دڕدۆنگی ئازاری ئەدا. ئەبوا بڕوا بە چاوی بکات. جێگە چۆڵەکەی شێرۆ ئەو بڕوایەی پێ سەلماند. لێفە کۆنە لە سووچێکدا کەوتبوو و شێرۆ نەبوو. لەمە ڕوونتر ئیتر چی؟ کەوا بوو شێرۆ ئەبێ، زۆر لێرە دوور کەوتبێتەوە.

بەڵام لە کوێیە؟ لە کوێیە، بۆ کوێ چووە؟

باشتر ئەوەی مارلڕ نەزانێ. چونکە کاتێک چاوت لە سەر شتێک داخرابێت و بزانی کە نایزانی دڵت بە جۆرێک ئەرخایەنە. چاوی بینا زۆر جار مرۆڤ تووشی کێشە ئەکات. سەرەڕای ئەمەش مارلڕ نیگەران بوو. نیگەرانی ئەوەی ئەیزانی. نیگەرانی چاوپێکەوتنەکەی ماهدەرۆێش. نیگەرانی ئەو پەیامەی کە هێنابووی.

ــ قەرەئات ئەسپێکی گورج و زیتە، خاڵۆزا.

ــ خۆ نەی خستیت؟

ــ هەهـ! من لە بەشی سوارەدا سەربازیم کردووە.

تازە کار لە کار ترازابوو.

مارلڕ چی پێ ئەکرا؟ خامۆشی. وای بە باش زانیبوو ڕاوەستێ بۆ ئەوەی بڵقیس و زیوەر لە خەو ڕابن. باشتر وابوو سەرەتا ئەوان جێگە بەتاڵەکەی شێرۆ ببینن. باشتر وابوو ئەوان شین و شەپۆڕ دەست پێبکەن. مارلڕ ئەبوا بەمزوانە خۆی کلا بگرێ. بۆیە خۆی خزاندبوویەوە ناو جێگەکەی و لێفەکەی دابوویەوە بە سەریدا. بەڵام چاوەکانی بە ئاگابوون. پێڵوەکانی ئیتر جووت نەئەبوون. ئەتوت درک چووە بە گلێنەی چاوەکانیدا. هیچ کوێی نەئەبینی، بەڵام ئەیتوانی هەموو شت بهێنێتە پێش چاوی. گوێکانی تیژ ببوون. چاوەڕوانی هەر ایەک بوو ئەتوت. چی ئەبێ ئێستە؟ کازیوە نادا ئاخۆ؟

با! کازیوەی دابوو و سات و کاتێک بوو بڵقیس ڕاستەوە

بێ. ئەبوا هەڵسێ. بەڵام جێگەی بەتاڵی شێڕۆ. شێڕۆ تۆ بڵێی بۆ کوێ چووبێ؟ ڕەنگە چووبێتە دەرەوە. بەڵام ئێستە کەی کاتی دەرەوە چوونە؟ بڵقیس لە کوێ بڕوای ئەکرد؟ هەڵئەسا و ئەکەوتە پەیشوێنی شێڕۆ. نەی ئەدۆزییەوە. تۆ بڵێی چووبێ بۆ سەر کارێز؟ مەشکە و گۆزەی سەیر ئەکرد. هەموو لە شوێنی خۆیاندا بوون. پەکەر ئەبوو. ئەی بۆ کوێ چووە شێڕۆ؟ بانگی ئەکرد. وەڵام نەبوو. وەڵام نابی هەبێ! ترس هەڵی ئەگرێ. بە پەلە ئەکەوێتە خۆی. بە شین و شەپۆڕ هەموو بانگ ئەکات:

ــ شێڕۆ نییە!

خۆی بوو. بڵقیس. دەنگی ئەلەرزا. ترس و دڕدۆنگی. زیوەر با لە سەر جێی خۆی ببزوێ. ماراڵ نەبزوا. باوێشکێکی قووڵ. بڵقیس خرۆشا:

ــ کڕ و گێژ بووانە، تاکەی ئەخەون؟

ماراڵ سەری لە ژێر لێفەکە دەرهێنابوو و بینیبووی کە بڵقیس لێفە لە سەر زیوەر هەڵئەگرێ. زیوەر دانیشتبوو. ماراڵیش قیت ببوبەوە. زیوەریش. شێڕۆ نەبوو.

ــ ڕۆیشتووە. هەڵاتووە. هەر زانیبووم. ئەمزانی. ئەمزانی. کوێراییم دابێ. وا کاری خۆی کرد. چاوی کاکەی بە دوور بینی. چ قوڕێک بکەم بە سەرما ئێستە؟ وەڵامی گوڵمحەمەد چی بدەمەوە؟ بۆ کوێ چووبێ؟ ها؟ بۆ کوێ ڕۆیشتبێ؟ لەگەڵ کێ کەوتبێ؟ ها؟ ئێوە چی؟ تۆ کچێ، ئاگات لێ نییە؟ ئەم یەک دوو ڕۆژە لەگەڵ تۆدا سرتەسرتی بوو، هیچی لەلا نەوتی؟ ها؟ قسە بکە!

بڵقیس دەرفەتی نەئەدا. نە بە خۆی و نە بەوانیتر. یەکبەند و پەڕێشان ئەیوت و تاوێکیتر لە هەموو لایەک نائومێد ئەبوو. چووە سووچێکەوە. سەری خستە ناو دەستیەوە و کەوتە شینگێڕان. سەر و دەست و شانەکانی بە ئاوازی پڕ لە ژانی لاڵانەوەی ڕائەوەشاند. ئەگریا و ئەکڕووزایەوە. ڕەنگی

لەترس و خەفەتدا شین هەڵگەڕابوو. زیوەر لە ڕەنج و داماوی ژنە غەمگین ببوو و مارانّیش وەتر. زمان نەئەگەڕا. هەر دووک بە سەر سەری بڵقیسەوە وەستابوون.

گوڵمحەمەد پرسی:

ــ مەنزڵی تازەت چۆن بوو دوێشەو؟

نەیان ئەزانی چ وەڵامێک بە داماوی بڵقیس بدەنەوە. سەیری یەکیان کرد و سەیری بڵقیسیان کرد. وەڵامێکی ئەویست ئەو و ژنان -ئەگەر بە درۆش- بووە ئەبوا هیوایەکی بخەنە بەرپێ.

ــ من ئەڕۆم بۆ لای کارێز، ڕەنگە چووبی بۆ ئەو ناوە پیاسەیەک بکات.

ــ منیش ئەڕۆم چاو ئەگێڕم.

مارانّ و زیوەر ڕۆیشتبوون. زیوەر بۆ پەنا و پەسێران و مارانّ بەرەو کارێز.

زیوەر زۆر پەلەی لە گەڕان نەبوو. بەملاولادا ئەخولایەوە و خۆی ئەخلاّفاند. ئاخرەکەشی لە پەنای قوڵکەیەک دانیشت و کەوتە تەماشای فڕینە کورت و تیژەکانی کەرەوانّەکان و چینەکردنیان. زیوەر شێرۆی ئەناسی. ئەو بەشەو ڕایکردبوو و ئێستە ڕەنگە چەندین فرسەق لە دەرزیوەر دوور کەوتبێتەوە. زیوەر، کەموزۆ بە ڕەمز و ڕازی عاشقانەی شێرۆی ئەزانی. بەڵام بەجێ و بەپێویستی نەئەزانی بۆ گوڵمحەمەد یان بڵقیسی باس بکات. ئەو زۆرتر گیرۆدەی خۆی و گوڵمحەمەد بوو. کەم دوویی و زمان لەنگیەکەشی ڕێگەی پێ نەئەدا هەر قسەیەک بەجێ و بێجێ بدرکێنێ. سەرجەمەکەی زیوەر لەوە زیاتر گرفتاری خۆی بوو، دەرفەتی ئەوەی هەبێ قولەپێی خەڵکی بگرێ. لە لایەکیتریشەوە دڵی ئەوەندە لە بڵقیس خۆش نەبوو. بۆیە، چ باشتر، کە ئەویش تووشی کەسەر و شوورەیی ببێ. دەمێکە بوو ئەو دووانە ئەسپیان لە چەپی

یەکدییەوە بەستبۆوە. زیوەر ڕقی خۆی لە بڵقیس، لەو ژنەی چاوی بینینی ئەوی نەبوو؛ لەم کاتانەدا بە ئاشکرا هەست پێ ئەکرد و ئەناسی. ئەو هیچ دەربایسی ئەوە نەبوو کە ڕووی دابوو. ئێستەش ئەیوت هیچ ڕووی نەداوە:

«با هەموو شت کاول ببێ. تێک بشکێت. پەرێشانی و غەم بۆ هەر بۆ من بێ؟»

ئەکرا بوترێ بە ڕۆیشتنی شێرۆ، زیوەر تۆزێ دڵیشی کرابوویەوە. هیوای ئەوەی بە بێ سەروشوێن بوونی شێرۆ، بەر دەست و پێی ئەو تۆزێ هەر اوتر بێتەوە. بنەماڵە ڕەنگە نیازیان پێی پتر ببێ. نرخ و باییەک. بە هەبووی دابنێن. با هەموو کارەکان بکەوێتە ئەستۆی، بەڵام حەسابی بۆ بکەن. بیبینن. هەستی پێبکەن. ڕەنگە نیاز دڵی بڵقیسیش نەرم بکات. ڕەنگە بڵقیس بڕێک لە جێگەی شێرۆ بدا بە ئەو. بەڵام ئەمەش نەئەگونجا. چونکە پێش ونبوونی شێرۆ یەکێکیتر لە شوێنی ئەو سەوز ببوو: ماراڵ!

نەفرەت! ئەم ناوە دیسانەوە هۆشی زیوەری دزیبوو. دڵی ڕەش بوو. دووکەڵی ڕق. قینێکی بێ ئەڤان. ئەم کچەتیوە لە هەر ڕێگە و جێگەیەک ڕێگر بوو لێی. زیوەر دوژمنایەتی لەگەڵ ئەوی بە خۆی سەلماندبوو. بۆیە بە بێ هۆیەکی دیار لە ماراڵ بێزار بوو. تووڕە و بێزار. کە بیری لێ ئەکردەوە شتێک لە دەروونیدا ئەهەژا. سێبەرەکەشی دوژمن بوو!

ماراڵ وتی:

ــ بە شەو لەم ناوە ئەستێرەکان دوورترن.

گوڵمحەمەد وتی:

ــ بە شەو لە کەلیدەر ئەستێرەکان نزیکترن.

ماراڵ بە خۆی وت:

«ئەبوا دڵخۆشی پووڕە بڵقیسم بدایەتەوە. بۆچی بە درۆ خۆم دوور خستەوە؟ من خۆ ئەزانم ئەو ڕەدوو کەوتووە!»

ئاسوودە نەبوو. لەو ڕووداوەدا کە ڕووی دابوو خۆی بە هاوەدەست ئەزانی. هەڵاتنی شێرۆ تاوانی ئەو نەبوو. بەڵام ئەمە خەیاڵی ماراڵی بە خۆیەوە خەریک کردبوو. ئازاری دڵەڕاوکێ و دڕدۆنگی. جێ و هەڵوێستی ئەو لەمناوەدا لە کوێ بوو؟ بە هاتنی ئەو شێرۆ ڕۆیشتبوو. بۆچ نە پێش ئەو و نە ماوەیەک لە پاش ئەو؟ ئەیانتوانی بیخەنە ئەستۆی و بڵێن پێوقەدەمی ڕەشە. ئەمە ئەیتوانی دڵی بنەماڵەکەی لێ ڕەش بکات. ئەیتوانی هەزار بیری ڕەوا و ناڕەوا لە ناویاندا بەدی بهێنێ. ببێتە مایەی بێزاریی. چی ڕوو ئەدا؟ چی لە پێش بوو؟

ماراڵ و گوڵمحەمەد کاتێک گەیشتنەوە ماڵەوە، بڵقیس لای دەرگاکە دانیشتبوو و ئەتوت مات بردوویەتیەوە. بە بینینی گوڵمحەمەد، ڕابوو. دەستەکانی کردەوە، چوو بۆ لای کوڕەکەی و بە بێ یەک و دوو وتی:

ــ ڕۆێشت! ئەڕۆیشت! شێرۆ هەڵات و ڕۆیشت!

ماندوو و بێهێز، بڵقیس قسەی ئەکرد. ئەتوت هەناسەی بە زۆر دێتە دەرێ. چاوەکانی لە کالانەدا وشکەڵاتبوون و بیبیلەکانی ئەتوت حەپەساون. سەرگەردان و وڕ. گوڵمحەمەد بە بێ ئەڤان ڕووی لە دایکی وەرگێڕا و ڕوانیە ماراڵ. تەوێڵ و گۆنای ماراڵ ڕەنگیان پەڕیبوو و لە بەرامبەر نیگای پرسێنەری کابرادا خۆی پێ نەگیرا و سەری داخست.

گوڵمحەمەد، نەک لە یەکێک، پرسیاری کرد:

ــ کەی؟!

ــ دوێشەو. ئێمە ماندووی کار بووین؛ خەومان لێکەوتبوو و ئەویش ڕۆیشتووە.

کە وا بوو ڕۆیشتووە. شێرۆ ڕەدوان کەوتووە. چەتوون. هەر چی چۆن بێ کەلمیشییە. جسنی خۆم باش ئەناسم. با بڕوات. منیش وەکوو ئەوم. گیری ئەهێنم. ئای... کچەی چارە ڕەش. سەرتاشراوی سۆزانی، بۆ کوێ دەرئەچی؟ لە بن خاکدا

خۆت ئەشاریتەوە؟ ناتوانی خۆ! بای؟ خۆ با نیت. ماینی دوو پێ. مەگەر بچیت بۆ ئاسمان!

لەبن لێوەوە، پچڕپچڕ، گوڵمحەمەد وشەکانی فڕێ ئەدا. لۆک بە بینینی خاوەنەکەی ملی وەرگێڕابوو. گوڵمحەمەد چوو بۆ لای لۆک. دارەبەنی خستە سەرپشتی، تەنگەی کێشا و بەستی. چۆکبەندەکەی کردەوە و تێرەکەی خستە سەر دارەبەنەکە. ڕەشمەی ڕاوەشاند؛ لۆک هەڵسایە سەر دەست و پێ. زیوەر لەو کاتەدا گەیشت. ئەتوت موویان هەڵچزاندووە. گوڵمحەمەد تفەنگەکەی دایە دەستی و وتی:

ــ دارەدەستەکەم بۆ بێنە. ئەمەش بشارەوە!

زیوەر تفەنگەکەی برد و دارەکەی هێنا. گوڵمحەمەد پەتی دارەکەی کردە مەچەکی، ژنانی بانگ کرد و وتی:

ــ هەمووتان ئەچن بۆ درەو. وابزانن هیچ ڕووی نەداوە. منیش شەوی دی لە ماڵی خۆم خەوتووم. تێگەیشتن؟

ڕووی دەمی زیاتر لە زیوەر بوو. زیوەر بە نیگا و سەرلەقاندن دەری خست تێگەیشتووە. گوڵمحەمەد دووپاتی کردەوە:

ــ من دوێشەو بۆ هیچ جەهەنەمک نەچووبووم؛ تێگەیشتن؟ بۆ ڕۆژی مەبادا پێتان ئەڵێم.

لەوە زیاتر نەوەستا. خۆی بە ملی لۆکدا هەڵواسی و خۆی هەڵدایە سەر دارەبەنەکە. زیوەر لە چاوتروکانێکدا، چارۆکەیەک نانی بۆ پیاوەکەی هێنا و خستیە ناو تێرەکە. گوڵمحەمەد دارەکەی لە شان و ملی وشترەکە ڕاژەند. لۆک پێی هەڵگرت و غاری دا. ژنەکان چوونە سەربان. گوڵمحەمەد، بە سواری لۆک دوور ئەکەوتەوە. دوور و دوورتر. تاوێکی‌تر ون ئەبوو. ژنەکان لە سەر بان هاتنە خوارەوە. ئەسپی مەدیار، ڕەشمەی بە سەر عەرزدا ئەکشا. بڵقیس چوو بۆ لای ئەسپی براکەی و، مارالْ و زیوەر دەستیان دایە دەستکاڵەکان.

درەو؛ گوڵمحەمەد وای ویستبوو.

بەندی دووەم

کەڵەشێر خوێن. ئەبێ پێی یەکەم بێ. خانئاپۆ، نیو نیگایەکی هاویشتە سەبرخان و بزەیەکی نەرم کەوتە سەر گۆشەی لێوەکانی. خەو سەبرخانی داگرتبوو. باڵابەرز و سست لە سەر زینەکە لەقەی ئەهات. هەوسارەکە بە دەستیەوە شل ببوو و ملە درێژەکەی بە لایەکدا لارەوە ببوو. خانئاپۆ سوخورمەیەکی لە زاواکەیەوە ژەند:

ــ پ - خ خ خ...

سەبرخان داچڵەکا و -بە شەرمەوە- دەسکەوسارەکەی بە دەستیەوە توند کرد و خۆی قیت کردەوە.

ــ لە کوێ بووی پیاو؟!

ــ گەیشتین؟!

ــ خێر بێ!

گەیشتبوون. ڕەوەند. ڕەشماڵەکان لە بەر سروەی کازیوەدا هێشتا نووستبوون. سەبرخان بە پێکەنینەوە وتی:

ــ لە ژیانمدا ئەوەندە ماندوو نەبووم.

خانئاپۆ ئیتر هیچی نەوت. دوو پیاو لە سەر پشتی ئەسپی ماندوو، وەک دوو سێبەر، دوو ئەفسانە، ئارام و لەسەرخۆ بە تەنیشت پەت و سنگی ڕەشماڵەکاندا تێ ئەپەڕین و ئەچوون بۆ خێوەتەکانی خۆیان. لەوێ، لە سەر سینەی گردەکە، تۆزێک

دوورتر لە خێوەتی سەفدەرخان، سێ ڕەشماڵ هەڵدرابوو. سێ خێوەتی چڵەبەنان. یەکیان هی سەبرخان و ژنەکەی، یەکیان هی کەلمیشی و کوڕەکەی بەگمحەمەد، بچووکترینیان -لەنێوانی ئەم و ئەودا- شوێن حەسانەوەی خانئاپۆ بوو. تەنهای تەنها. گورگە پیری ناو لێڕەوار.

بە دەنگی پێی ئەسپەکان، کەلمیشی، برا گەورەی خانئاپۆ، سەرە خڕ و قورسەکەی لە درزی خێوەتەکەوە هێنایە دەرەوە و زەنگی دەنگی، بێدەنگیەکەی زڕاند:

ــ ئا، هاتنەوە؟!

خانئاپۆ لە سەر ئەسپەکە خۆی هەڵدایە خوارەوە و، سەبرخانیش بە ئەسپەکەدا خزایە خوارەوە و خۆی هەڵپەسارد بە شانی ئەسپەکەوە. کەلمیشی نیگەرانی بەرەنجامی کاری کەسەکانی، چاوەڕوانی گەپ و دوو بوو. بەڵام برا دەرفەتی نەدا؛ دەسکەوساری ئەسپەکەی دایە دەستی، سەبرخانی پاڵ پێوەنا بۆ ژوورەوە کە لە هەمان کاتدا تەپەی بەربوونەوەی بیسرا. خانئاپۆ ڕووی لە براکەی وەرگێڕا و وتی:

ــ جارێ بڕێ کاوجۆ بکەرە تورەکەی ئەسپەکان هەتاکوو ڕۆژ ئەبێتەوە.

پاشان خۆشی وەکوو بەران شانی چەماندەوە و خزایە ناو ڕەشماڵەکە.

بێدەنگی و خەو. باوەشی خەو، کاڵای پڕ بە باڵای ماندوان. نەرمەناسەی سەبرخان و پرخەی خانئاپۆ ژووری داگرت.

ژنی سەبرخان و کەلمیشی لە داچوونی خۆردا، لە بەردەمی ڕەشماڵەکەدا دانیشتبوون. کەلمیشی خەریکی پینەکردنی کلاشەکانی بوو. ژنی سەبرخان پشووی درێژی مامی خۆی نەبوو. دەستیشی بە هیچەوە بەند نەبوو. هەڵسە و دانیشەی ئاوێتە بوو بە دڵەڕاوکێ:

«خەوی ئێوارە مرۆڤ قورس ئەکات.»

ــ رابن ئێوەش ئیتر!

خانئاپۆ سەری هەڵێنا و چاوی کردەوە. نیگای لێڵی خۆی لە پەنجەی سستی برژانگەکانیەوە دایە دەس ڕووناکی ڕەنگ پەڕیوی دوا کاتی ڕۆژ. بە کێشانەوەی دەست و شانی ماندوێتی لە لەشی دوورکردەوە. ڕاستەوە بوو و تاوێکیتر سەری هێنایە دەرەوە. سەر ڕووت، بە قژی ماش و برنجی درێژ و شووش، تێکشکاوی نەداریی. بە دوا باوێشک لەشە بە باهۆکەی کێشایەوە، دەنگی باوێشکەکەی لە گەروویا شکاند و بە کچەکەی، ژنی سەبرخانی وت مەسینەیەک ئاوی بۆ بهێنێ. هەیڤۆ ئاوی هێنا، کردی بەدەستی باوکیا و مەسینەکەی لە لایەکەوە دانا. لەم ناوەدا کەلمیشیش لە پینەکردن ببوویەوە، هات بۆ لای براکەی. ئەیویست شتێک بپرسێ. پرسیارێک کە لە بەرەبەیانەوە پێی بوو و ئەبوا بە جۆرێک بیپرسێ. ئاگای لە دەرکەوتنی برا و زاوای برا و مەدیار هەبوو. ئەم دەرکەوتنە کتوپڕە! ئەوەشی ئەزانی کە ئەوان بە بێ گوڵمحەمەد ناکەونە ڕێ. دیبووشی کە مەدیار، لەگەڵ خانئاپۆ و سەبرخان نەگەڕاوەتەوە بۆ ناو ڕەوەند. هەر وەها شتێکی زیاتری لە ماندوێتی ڕێ بە ناوچەوانی براکەی و پشوودرێژی ئەوەوە بینیبوو؛ بە بێ دەرفەتی پرسیارکردن. بۆیە هەموو شتێک لە لای ئاڵۆز و تێکچڕژاو بوو. دڵی نیگەران و پەلەی وتووێژ. بەڵام ئارام و خامۆش، وەک وشترێک سەرە گەورەکەی داخستبوو و چاوەڕوان بوو.

هەیڤۆ چەن پیاڵە و کترییەک چای هێنا و لە بەردەمی باوکی و مامی، کەلمیشیدا داینا. خانئاپۆ بە پەنجە ئەستووەکانی دەسکی کترییەکەی گرت و پیاڵەکانی پڕکرد. یەک بۆ خۆی و یەکیشی نایە بەردەمی براکەی و بە بێ ئەوەی سەیری ناوچەوانی کەلمیشی بکات، پرسی:

ـ سەفدەرخان لێرەیە؟

کەلمیشی وتی:

ـ پێم وابێ. ئەوت بۆ چییە؟

ـ سەربردەیەک هەیە ئەبێ بۆی بگێڕمەوە. ئەو ئەبێ بزانێ.

ـ تەنها ئەو ئەبێ بزانێ؟ من بزانم گوناحە؟

خانئاپۆ بە نیگایەک براکەی خۆی هەڵسەنگاند و بە کوڕنشەوە پێکەنی:

ـ پاشی ئەوەی کە تۆ زانیت!

کەلمیشی زمان نەرمی براکەی وەرنەگرت و بە دڵێشاوییەوە، هەر وەک پێشتر، وتی:

ـ دەی بیگێڕەوە بزانم چی بووە؟ کارێکتان پێ کرا یان نا؟

خانئاپۆ چاکەی خواردەوە و وتی:

ـ حەز ناکەم هەواڵەکەت پێ بڵێم، بەڵام ناتوانم درۆشت لەگەڵ بکەم.

کەلمیشی لە ناوچاوی براکەی مۆڕ بوویەوە و وتی:

ـ بۆ قسەکە ئەجوویەوە؟ زمان هەڵبڕە بزانم ئەڵێی چی؟

لەم کاتەدا سەبراو بە چاوی هەڵتۆقیوەوە لە خێوەتەکە هاتەدەر. خانئاپۆ و کەلمیشی ڕوویان بۆ لای وەرگێڕا. کەلمیشی لە تێکگیرانی نیگای براکەی و سەبراو ورد بوویەوە. وەک بڵێی ئەیویست نیگاکانیان بخوێنێتەوە. واتایەک شارابوویەوە. سەبرخان سەری داخست و لە بەردەم ڕەشماڵەکە دانیشت. کەلمیشی چاوی لە دەمی براکەی بڕی. خانئاپۆ، لە کاتێکا خێسەی لە خاکەکە ئەکرد وتی:

ـ کوژرا و تەواو! بە گوللەی بڕناوی کوڕی حاجی حسێنی چوارگوێشلی.

کەس سەیری کەلمیشی نەکرد. نە خانئاپۆ و نە سەبرخان. هەر دووک چاویان بڕبوویە عەرزەکە. کەلمیشی

تاوێک تاس بردییەوە، پاشان لەپڕ دەست و ئەژنۆی کرد بە کۆڵەکە و سەری بردە بەر ڕوومەتی براکەی و بە شێوەیەکی تۆقیو وتی:

ــ کێت مەبەستە؟ گوڵمحەمەد؟

ــ زمانم ببڕێ. گوڵمحەمەد بۆ؟ مەدیار ئێژم.

غەم و خەفەت ڕەنگی گۆڕا.

چاوت نا، دەستت بە بڕین چووە. مەدیار مردووە. باشە. باشە. کە وا بوو پشتت هێشتاش نەشکاوە. گوڵمحەمەد ماوە. غەم نییە. کۆسپێکی زۆر گەورە نییە. بۆ بڵقیس مردووە، نەک گوڵمحەمەدی من. ئیتر، ئیتر چی؟

ــ یەکێک لەوانیش کەوت. پێموابێ حاجی حسێنی چوارگوێشلی بوو.

ــ گوڵمحەمەد، ئەو چی؟

ــ ڕۆیشتەوە بۆ دەرزیوەر. زۆر سڵاوی هەبوو و وتی پێت بڵێم بچی بۆ ئەوێ و ئەو دوو مەنە گەنمەی ژنەکان کۆیان کردۆتەوە، بکوتی. ئەیوت تاقەتی لە دێمەکاریی چووە.

کەلمیشی هێشتاش لە غەمی ئەو خۆینەدا بوو کە ڕۆابوو. لە بێدەنگی خۆی‌دا وتی:

ــ سەری سەرەڕۆ! ئاخرەکەی لە شەڕ و شۆر کەوتی! ئەوەندە هەڵبەزیتەوە تا باڵیان سووتاندی.

خانئاپۆ وتی:

ــ شتێکی‌تر. بێگانە نابێ بزانێ. قسەکە هەر لێرە ئەخەینە بن خاک. تەنها بە سەفدەرخان ئەڵێم. ئەو سەرۆکی خێڵە، ئەبێ بزانێ.

کەلمیشی، خامۆش ڕابوو. پاژنەی کلاشەکانی هەڵکێشا. چووە ژوورەوە، دار و توربێنەکەی هەڵگرت و هاتەوە دەرەوە. تاوێک وەستا، چاوی بڕییە خۆرداچوون و وتی:

ــ من ئەڕۆم بۆ سەر ڕان. جارێ ئەبێ سەرێک لە

بەگمحەمەد بدەم.

خانئاپۆ هیچی نەوت. کەلمیشی چووە تەنیشت خێوەتەکە، هێسرەکەی زین کرد. سوار بوو و بە هەورازی گردەکەدا سەرکەوت. خانئاپۆ هەڵسا و دوورکەوتنەوەی براکەی سەیر کرد و هاواری لە کچەکەی کرد:

ــ کلاو و قایشەکەی من بهێنە.

سەبرخان پرسی:

ــ خۆ پێویست ناکا من بێم بۆ لای سەفدەر خان؟

ــ ناتەوێ مەیە.

سەبرخان چووە ژوورەوە. خانئاپۆ کلاو و قایشەکەی لە کچەکەی وەرگرت. خۆی دەق کرد و بەرەو ڕەشماڵی سەفدەر خان چوو. هەیقۆ نیگای لە ڕۆیشتنی باوکی وەرگێڕا و چووە ناو ڕەشماڵەکە و لە لای شووەکەیەوە وەستا. سەبراو لە درزی خێوەتەکەوە سەیری دوورکەوتنەوەی کەلمیشی کرد. بۆنی ژن گێڕایەوە.

لە دوورەدەستی کەلیدەردا، خۆر دائەچوو و سێبەری کەلمیشی و هێسرەکەی بە دوایاندا لەڕەی ئەکرد. لە کۆێرە ڕێی سینەی گردەکەوە، هێسرە کارامە و پیرەکەی، بە ئەسپایی لەشی خۆی و سوارەکەی سەرئەخست. ڕوخساری کەلمیشی داگیراو و پەرێشان بوو. گنجەکانی هەنیە و نێوان دوو بڕۆی زیاتریش بە قوولدا چووبوون و چاوە خڕەکانی لەگەڵ ئەوەی ڕوویان لە بیابان بوو، ڕوانگەیەکی تریان بەدی ئەکرد. ڕەشمەی هێسرەکەی لە مەچەکە ئەستوور و تووکنەکەی ئاڵاندبوو و بە شێنەیی لێی ئەخووڕی. لێوەکانی لێک جووت ببوون، بە جۆرێک کە درزی دەمی لە بن سمێڵدا ون ببوو. پێستی ڕوومەتی پیرەمێرد کە زیاتر لە نیو سەدە بەفر و با و هەتاوی هەڵمژیبوو، بە داڵانی سەرما و گەرما و سەختیدا تێپەڕیبوو،

لەم کاتەدا -درۆم نەکردبێ- وەکوو چەرمی لێهاتبوو. زبر و چیڕ و پتەو. بە گوێرەی ئەمە، پێستی وەها ئەیتوانی، کۆڵێک پەڕێشانی لە درزەکانیدا ڕابگرێت و پێوەی دیار نەبێ و ئارام خۆیا بکات. ئەوەی ڕووی دابوو تەنها درزە ڕاست و کورتەکانی نێوان برۆ و ناوچەوانی تۆزقاڵێک قوواڵتر ئەکرد. پیرەمێرد، ملە کورتەکەی بردبوویە ناو شانە پانەکانیەوە و خامۆش بوو. نەک هەر ئێستە، هەمیشە بێزیان و کەمدوو بوو. هەندێجار، تەنها هەندێ جار وشەیەکی دەرئەبڕی. نە بۆ هۆیەک و مەبەستێک. نەء. وشەکەی بە حەوادا هەڵئەدا. ئەیفڕاند، لە خۆی دووری ئەکردەوە. وەکوو بڵێی لە گیانی سەررێژی کردبێ. زیاد لە قەبارەی و ئەمە زۆر جاران وشە نەبوو، تەنها دەنگ بوو. دەنگێکی نەواز. دەنگێک کە بەس خودی پیرەمێرد ئەیتوانی بزانێ چییە. بەڵام کەی گرنگ بوو. وشە، دەنگ، یان هەر شتێکیتر، لە لای پیرەمێرد هیچ کاریگەرییەکی نەبوو. پارچەیەکی زیادی بوو کە پیرەمێرد لە گیانی خۆی ئەکردەوە و فڕێی ئەدا. وەک جووڵاندنی لەپڕی دەستێک، بزواندنی سەر یان شان ڕاوەشاندنێک. بۆ خۆ لادان بوو لە هەڵچوون. خۆ پاراستن لە تەقینەوە. ئای بۆ مامە خەمەیەک!

هەتاوی ماندووی ئێوارە، ڕەنگی شەرابی دابوو لە گۆنا و تەوێڵ و بەرزاییەکانی ناوچەوانی کەلمیشی. ئەشتوانم بڵێم بە ڕەنگی گۆزەیەک، بۆ جاری دووەم لە ناو کووڕەدا سوور کرابێتەوە. ڕەنگی مسی سوور. پیرەمێرد چاوەکانی هێنابوویە یەک، چینی سیلەی چاوەکانی تەنگتر ببوون و برۆ بۆڕەکانی داهاتبوونەوە بە سەر پێڵوەکانیدا. بێدەنگ چاڵ و بەرزییەکانی ئەبڕی و ئەڕۆیشت و هێسر، سواڕە لە مێژینەکەی خۆی، بە ڕێ و لاڕێ، هەوراز و نشێو، قەراخ چەم و یاڵی گرددا لە سەر پشتی هەڵگرتبوو و ئەیبرد. هێسر ڕێگەکەی ئەناسی و پیرەمێرد ئەوەندە دەربایسی دەور و پشتی نەبوو.

سێبەری درێژ، نەرمە نەرمە هەتاوی گەسک ئەدا و ئەیڕژاندە ناو دۆلە لێلەکانی ئەوبەری کەلیدەرەوە. کەلمیشی لەپڕ هەستی بە داچوونی خۆر کرد. هەم هەستی بەوەش کرد بە سواری هێسرەکەیەوە لە تەختایی بیاباندا بەتاق کەوتووە. بڵاوبوونەوەی سێبەر بە سەر بیابانداو -ئەوەی کە سێبەر ناوبەناو ئەبێ بە سێبەرتر، لێڵتر و قورستر ئەبێ و؛ گەردیلەکانی هەوا زیاتر تاڵ ئەبێت و تۆخ ئەبێت و شەو بە هەموو تارمایی و ترسە شاراوەکانی خۆیەوە ڕۆینە ئەکا و تەنووڕە ئەکێشێ. پیاو هەر چەندە کۆنەکار و دنیادیدەش، دیسانەوە -ئەگەر بۆ ساتێکیش بووبێ- هەست بە تەنهایی ئەکات.

شەو و بیابان و پیاو. پیاو و بیابان و شەو. نزیکترین دەنگ لە شەودا، دەنگی هەناسەی چوارپێیە لە ژێر ڕانی پیاودا. بۆیە لە بێدەنگی و تاریکیدا لەگەڵ وڵساتەکەی ئەبێ بە هاوڕێ. بەرزیی و نزمیی ڕێ تێپەڕ ئەکات و هیوابڕاو نیگای -بەهیوای دۆزینەوەی ئاشنایەک- بە دژواریی بە ناو تاریکایی شەوەزەنگدا ئەگەڕێنێ و گوێی -بە نائومێدی- بە ئومێدی بیستنی دەنگی ئاشنا بە شەودا هەڵئەواسێ و؛ دڵی خۆی بە هیوای بینینی ئاشنا ئەداتەوە. بەڵکوو نیشانەیەک لە دوورەوە، لە نادیارترین دوورەکانەوە بەرز بێتەوە و ڕایچڵەکێنێ. ئەم نیشانەیە ڕەنگە زەنگۆڵەی ملی تەگەیەک بێ. زەنگۆڵەی ملی گازڵی گوڵمحەمەد.

پێشڕەوە زەنگەگازڵ؟

ڕانەکە ڕەنگە لە پەنای ئەم گردەدا پەرش و بڵاوە و هەر مەڕە و -مروارییەک- بە سەر سینەی گردەکەدا نەخش کراوە. بەگمحەمەد، ماندووی بیابانگەردیی، ڕەنگە لە پەنایەکدا پاڵی داوەتەوە و ئانیشکی داداوە و دار و توربێنەکەی لە لایەوە داناوە و کاکۆڵی لە ژێر کلاوەکەیەوە بەرداوەتەوە و سەری داوەتە دەس

با. ڕەنگیشە ڕان وەحەساوە و بەگمحەمەد دەرفەتی ئەوەی دەسکەوتووە، چگووڕەکەی بخاتە سەما و دەنگ هەڵبڕێ. هاودەمی بەگمحەمەد چگووڕەکەی بوو، جۆگەلەی ڕژاندنی دڵتەنگیەکانی؛ هاواری هەمان.

نەوات خۆش بێ، بەگمحەمەد!

لە ناو کوڕەکانی کەلمیشیدا بەگمحەمەد چکۆلەترین و خانمحەمەد گەورەیان بوو. گوڵمحەمەد ناونجی بوو و کچەکەشی، ئەم شێرۆیەی -هەواڵی مەرگی بهێنن- بنکۆڵیان بوو. کەلمیشی بەدەستی ئەم مێیینەوە هاواری بوو. نەک ئەوەی کچە بەگوێی باوکی نەکات. نەء. هێشتا لەوە کەمتر بوو کە بتوانێ سەرکێشی بکات. بەڵام باوک بوو و لە ڕەنگاڵەی نیگاکانی کچەکەیەوە ئەیتوانی ئەوە بزانێ کە کچەکەی یەکڕوو نییە، نائارام و ڕەمۆکە. ڕواڵەتێکە و سەد ناواخن. ئەیتوانی تێبگات ڕازێک لە کار و کرداریدا هەیە. پێچێکی تیایە. قاڵنگەیەکی ئاڵۆسکاو و سەر نادیارە. بۆ ئەمە بوو، ئەگەر میهری باوکانەی کەلمیشی بەرامبەر بە شێرۆ بە تاڵی و دڕدۆنگیەوە ئاوێتە ببوو. بەس بە پێی خووی باوکانە خۆشی ئەویست، بەڵام شانازیی بە بوونیەوە نەئەکرد. بە شانازییەوە نەی ئەتوانی تێی بڕوانێ. چەند شکۆدارە پیاو بتوانێ لە هەموو هەڵسوکەوتێکی ڕۆڵەکەی شایی بە خۆیدا بێتەوە. ئەمە ئارەزووی کەلمیشی بوو. بەڵام شێرۆ، بە ڕەفتار و بە کرداری، بتەوێ و نەتەوێ پیرەمێردی لەو دڵخۆشیە بێبەش کردبوو. نەک بە ئەنقەست، بەڵکوو بە خووی سروشتی خۆی وای کردبوو. بەڵام لە تەنیشت شێرۆوە، بەگمحەمەد، دڵخوازی کەلمیشی بوو. دڵاوەڕێک بوو ئەو بۆخۆی. ئارام و بەکاکڵ. ڕەنجدەر و میهرەبان. شارەزای کار و عاشقی ڕان. بەجێ تووڕە و بەکات ڕووخۆش. خۆشی ئەچڕی و خۆش چگووری ئەژەند. دڵڕفێن و هەست بزوێن. کەمتر لایەنگری ڕقەبەری و زۆرتر

دۆستی خواز. سادەدڵ و بێ پێچ و پەنا. نیگەران بوو نەکا دڵی کەس لە خۆی بڕەنجێنێ و بیڕەوێنێ. بەردەوام چاولەبەر بوو نەکا ڕانەکەی باریکەیەک لە دێمەزاری جووتیارێک بڕنێتەوە.

لە سەرووی بەگمحەمەدەوە، گوڵمحەمەد بوو. کەمدوو و کەم بیس. ناوچاو داخراو، وشیار، تیژبڕ و دێرجۆش؛ وەکوو پڵینگ. پیاوێک لەو جۆرەی ئەو شتەی بیویستایەت بەدەستی ئەهێنا. دەرفەتی بەوە نەئەدا نێوان بیرکردنەوە و کرداری ماوەیەکی درێژ بخایەنێ. خۆڕاگر و گیان سەخت. کەلمیشی بە ئاشکرا ئەیبینی کە جەنگ، نیگای کوڕەکەی ئاوەژوو کردووە. شتێکی تازەی لەگەڵ کەوتبوو. شتێک بە ناخیەوە لکابوو؛ کە بۆ کەسوکاری نەوازە بوو. چ جایە گوڵمحەمەد خۆشی نەی ئەناسی. بەڵام کەلمیشی لانیکەم ئەیتوانی لەوە تێبگات کە شتێک لە گیانی کوڕەکەیدا جووڵاوە. چاوەکانی گوڵمحەمەد -بەو جۆرەی کەلمیشی ئەیبینی- دۆخێکی لەدەس دابوو و ڕواڵەتێکی تازەی پەیدا کردبوو. ئەم نیگایە، ئیتر ئەو نیگایەی سێ ساڵ لەمەوبەر نەبوو. کارامە و پێگەیشتوو بوو. پسپۆڕ و چالاک. پیرەمێرد ئەیتوانی وا بیر بکاتەوە گوڵمحەمەد، لە خولی دوور کەوتنەوەی لە ڕان و خێڵ و خێوەت، بە هەندێ بۆچوونی نوێ گەیشتووە. بەڵام ئەو بیر و بۆچوونانە چی بوون، بە چ ئاراستەیەکدا ئەڕۆیشتن، بۆ پیرەمێرد لێڵ و ون بوو.

مەزنترین نێرینەی کەلمیشی، خانمحەمەد بوو. پیاوێکی سی و پێنج ساڵان. باڵابەرز و دژخوو. پارچەیەک ئاگر. تیژ و تاڵ و بەدجۆش. بە بچووکترین ناڕەوا وەکوو فیشەک ئەچوو بە حەوادا. کەلمیشی ئەم هەڵچوونەی خانمحەمەدی بە میراتی دایکی ئەزانی. جارێک ژنی هێنابوو و بەری دابوو. هەر چی هەبوو و نەبوو لەبری مارەیی دابووی بە ژنەکەی و دەری کردبوو بە بێ ئەوەی تەڵاقی دابێت. ئەوە چەند ساڵێک ئەبوو بە تەنها ئەژیا و هاوپێی خاڵۆی، مەدیار بوو. ئەوان

لە نزیکایەتی خاڵۆ و خوشکەزا لێک نزیکتر بوون. دوو هاوڕێ بوون. کورتانی هەر دووکیشیان خوار بوو. کرداریان لە چاوی هەر کەس شاراوە بوایەت، لە کەلمیشی ئاشکرا بوو. ئەم دووانە، خاڵۆ و خوشکەزا، دەستیان بۆ سامانی بێگانە ئاواڵە بوو. بێپەی و بێباک بوون. تا ئەو ڕادەیە ئەچوونە پێشەوە، کاتی نیاز، لە تاڵانکردنی ئاژەڵی ئەم و ئەو -بەدوور لە بنە و ڕەوەندی خۆیان هەڵبەت- درێخییان نەئەکرد. خانمحەمەد بە تاوانی یەکێک لەم تاڵانانە لە حەپسدا بوو. ئەو ئەگەر وەکوو ئەوانیتر، خووی بدایەتە کار و ژیانی ئاسایی، بە دوور لە هەڵچوونە بەناوبانگەکەی، ئێستە ئەبوا کوڕێکی گەورەی هەبوایە بچوایەتە بەر ڕان. نەک منااڵێکی بێبار، وەکوو تەموور! پاش تەمەنێک، لە سامان و لە خێزان، نە سنگی خێوەتێکی هەبوو و نە تۆپەڵە قوڕێک مەلێکی لە سەر بنێشێتەوە. خۆی بوو و چۆخەی بەری.

کەلمیشی بە ڕوونی نەی ئەزانی چ هەستێکی بەرامبەر بەم کوڕەی هەیە و چۆن بیرئەکاتەوە دەربارەی! داوەرییەکەی لە سەر خانمحەمەد لێڵ و ئاڵۆز بوو. نە زۆر بەدڵ خۆشی ئەویست، نە لێی بێزار بوو و نە دڵی پێی خۆش بوو. بەاڵم لە قووڵایی هەموو ئەم ناڕوونیە پارە پارەیەدا، هەستێکی مەزن شاردرابوویەوە. شتێک کە مایەی شانازیی پیرەمێردی خێاڵتی بوو: سەری نەترس و دڵی بێباکی خانمحەمەد! گورگ گەر هەبوو، خوودی ئەو بوو! هەر وەها ترسەنۆک و نینۆک وشک و بەرچاو تەنگ نەبوو. دەستی بۆ ماڵی هەژار و هەتیو نەئەچوو. ڕەوشتی کرێتی نەبوو. ڕەنگیشە کەلمیشی حەزی نەئەکرد نزمیی لەو بابەتە لە کوڕەکەیدا ببینێ. ڕیخۆڵەی ڕاست لە ورگی هیچکەسدا نییە. ئەوەی هەیە، ئەوە نییە هەموو کەس ئەی بینێ. خانمحەمەد و مەدیار هاوڕێ و هاوتەمەنی یەکدی بوون. ڕۆژگار وای ویستبوو بچووکترین برا و گەورەترین کوڕی

بڵقیس هاوپێی یەک لەدایک ببن. بۆیەش بوو کەلمیشی لای خۆی بیری ئەکردەوە کە غەمی خوێنی مەدیار لە هەموان زیاتر لە سەر دڵی خانمحەمەد ئەنیشێ. چونکە ئەو نەک مەدیار، بەڵکوو هاوڕێ و هاوپشتی خۆی لەدەس دابوو.

خەیاڵ کەوشەنی بۆ نییە. ئەویش کاتێکە مایەی خەیاڵی باوک، منااڵنی بێ. سەرەڕای ئەمەش دەنگی زەنگی گازڵی گوڵمحەمەد ڕشتەی بیری پیرەمێردی پچڕاند. کەلمیشی لە بان گردەکەوە چاوی بڕییە ڕانەکە و پەیکەری بەگمحەمەدی بینی خەریکی خڕکردنەوەی پەزەکان بوو. بەگمحەمەد ڕانەکەی ڕێکخستبوو و ئەیویست لە باریکەی نێوان دوو مەزرای دێمەکاڵەوە تێیان بپەڕێنێ. بەگمحەمەد هەوڵێکی زۆری ئەدا و بە قیژە و هەر ا تێ ئەکۆشا پەزەکان بپەڕێنەوە بە بێ ئەوەی گەنمەکان بشێلن. کار، دەرفەتی بۆ چاک و خۆشی و وتووێژ نەئەهێشتەوە. پیرەمێرد لە هێسرەکەی هاتە خوارەوە، هەوسارەکەی خستە ملی مینەگەکە و دار لە سەر دەست چوو بۆ یارمەتی بەگمحەمەد. بەگمحەمەد بە بێ ئەوەی سەیری باوکی بکات، یان ئێوارەباشی لێبکات، لە دوورەوە هاواری کرد:

ــ پاشیان بگرە، بابە. ئاگات لە تەگەکەی خانئاپۆ بێ. چاو بنێیت بە یەکا پۆلێک بزن بە دوای خۆیا ئەبا بۆ ناو دێمەکە. جسنی خراپە بیژوو!

کاتێکە ڕان لوول ئەبێ و «لەوەڕان»ی ئاسایی و قورس، جێگەی خۆی ئەدا بە سم کوتانی توند و خێرا، لبادێک لە خۆڵ ئەچێ بە حەوادا و ڕانەکە وەها لە تۆزدا ون ئەبێ کە لە دوورەوە هیچ دیار نییە مەگەر گەردەلوولێکی تۆز و خۆڵ. پەیکەری شوانەکەش تەنانەت لەم گێژەڵووکەیەدا ون ئەبێ. تۆز و خۆڵ، زەنگی ڕانەکە گەڕ ئەکا و پەز مل لە ملی یەک ئەکوتن و یەکپارچە خۆی پیا ئەدەن.

ران دەستە بوو و خەریک بوو لوول ئەبوو.

قیلە و قولە، باوک و کوڕانەکەیان لە دەروەوەکە دەرباز کرد و لە درێژایی بەستێنی چەمەکەدا مۆڵیان دان. پاشان پێکەوە چوونە بن داریک و دانیشتن. کەلمیشی نانەکەی بەگمحەمەد و نواڵەکەی "بەبراو"، سەگی ڕانی لە توربێن دەرهێنا و لە بەردەمیانا داینا. بەگمحەمەد نواڵەکەی هەڵگرت و پارچە پارچە هاویشتیە بەردەمی سەگەکە کە لە سەر قاچەکانی دانیشتبوو و کلکی ئەدا بە عەرزا. پاشان تیکلەکەی لە تووڕەکەکە دەرهێنا و لە باوکی پرسی:

ــ خۆ نان ئەخۆی؟

بۆچی نەخوات؟ بەگمحەمەد لە سەر ئەژنۆی سووڕا و لنگی یەکەم بزنی ڕاکێشا و تیکلەکەی لە ژێر گوانی بزنەکەدا ڕاگرت و دەستی کرد بە دۆشین. پیرەمێرد هەر وا لە بنەوە سەیری کوڕەکەی ئەکرد و نەی ئەزانی چۆن سەری قسە بکاتەوە. چڵە باڕێزەیەکی لە ناو پەنجە پان و ئەستوورەکانی گرتبوو و ورد وردی ئەکرد. وردەکانی باڕێزەکەی بە نووکی پەنجەکانی ئەگووشا، نەرمی ئەکرد و ئەیوەراندە سەر عەرزەکە. پاش تۆزێک بەگمحەمەد بە کیتەڵەی شیرەوە گەڕایەوە. بەرامبەر بە باوکی دانیشت و لە کاتێکا مەشکەی خەستەکەی لە بنی توربێنەکە دەرئەهێنا وتی:

ــ مەڕەکان خەریکن وشک ئەکەن، بابە.

کەلمیشی وتی:

ــ وەرزیش خەریکە کۆتایی پێدێ کوڕم.

بەگمحەمەد سەرێکی ڕاوەشاند و سووچێکی دەمی مەشکەکەی دایە دەست باوکی. سووچێکیشی بە دەستی چەپی خۆی گرت. کیتەڵەی شیرەکەی کردە ناو مەشکەکە. کیتەڵەکەی دانا. ملی مەشکەکەی توند بەست و وەکوو منالێکی مەلۆتکەکراو گرتی بە دەستیەوە و کەوتە ژەندنی.

شـیرەکـە ئەبـوا لـە ماسـتە خەسـتەکـە وەربـدرێ و تـام وەربگـرێ. کەلمیشـی چارۆکـەی نانەکـەی کـردەوە. نانەکـەی لـەت کـرد و پارچەکانـی کـردە نـاو باییەکـە. بەگمحەمـەد دەرگای مەشـکەی کـردەوە و شـیرەکەی کـرد بـە سـەر نانەکـەدا؛ بـەڵام پێـش ئـەوەی تۆپەڵـەی خەسـتەکە بکەوێتـە خوارەوە، پەتەکـەی تێپێچایەوە و خسـتیەوە توربێنەکە. چۆکی دادا و بە سـەر قاپەکەدا دانەویەوە و پەنجـە ڕەشـەکانی تێخسـت بـۆ تێکەڵکـردن. کەلمیشـی پیـش ئـەو دەسـتی پێکردبوو.

کاتێکـە دوو پیـاو تێگوشـینی شـیر و تـۆراخ ئەخـۆن پێکـەوە، بۆ هیچکامیان کارێکی لەوە پێویسـتتری نییە کە وەڵامی پارووی خەنیـم بـە پارەوییەکـی زلتـر بداتـەوە. کـە وا بـوو هـەر دووک تا دوا تیکـە تێگوشـینیان خـوارد بـە بـێ ئەوەی وتووێژیان لە چەند وشـە تێپـەڕ بکات. دوا پـارەو کەلمیشـی هەڵیگـرت، بنـی قاپەکـەی پـێ لسـتەوە. تەڵـە پووشـێکی لێکـردەوە و کـردی بەبـن ددانەکانیـا. قاچـی لـە ژێـر ڕانـیدا مێرووڵـەی کردبوو. کەلمیشـی قاچی لە ژێر ڕانـی دەرهێنـا و لـە سـەر عـەرزەکـە ڕایکێشـا. ڕوخسـاری کابـرا بە گـزگـزی قاچـی تێکچـرژا و دەنگێـک لـە بـن گـەرووییـەوە دەرپـەڕی. بەگمحەمـەد لـە بنـەوە پێکـەنی و کڵۆیەکـی گـرتـە تەگەکـەی خانئاپـۆ و بـە هـای و هـوو وتـی:

ــ کەی دائەکـەوێ ئـەم بەرازە؟!

روخسـاری زبـری پیرەمێـرد لـەو گـزگـزەی لـە دەمارەکانـیدا پەیـدا ببـوو، هاتبـۆوە یـەک و پێسـتی گـووشـرابوو. بەگمحەمـەد نەیتوانـی لـە بینینـی خێـچ و خوارکـردن و دەموچـاو تێکنانـی پیرەمێـرد پێـش بـە پێکەنینەکـەی بگـرێ. دای لـە پرمـەی پێکـەنین. پێکەنینەکـەی ئـەو پیرەمێردیشـی خسـتە کـەنین. هـەر دووک پێکـەوە پێکەنیـن. قاقـا! بەگمحەمـەد بـە گاڵتـە، قاچـی لـە قاچـی باوکـی نزیـک کـردەوە، پیرەمێـرد لـە ترسـانا پێـی کێشـایەوە و بـە سـەر عـەرزەکەدا تلایەوە و خۆی لە بەگمحەمەد دوور خسـتەوە.

بەگمحەمەد هەر وا پچڕ پچڕ پێئەکەنی و داردەستەکەی وەکوو مار بۆ لای قاچە خەوەتووەکەی باوکی ئەخزاند. پیرەمێرد لەپەسا پێئەکەنی و ئەتلایەوە و لەسەریەک ئەیوت:

ــ مەکە، مەکە، کوڕە مەکە. بێپیر مەکە، مەکە...

بەڵام چەندە پیرەمێرد زیاتر لە پێکەنینەدا خەریک بوو غەشی ئەکرد، ئەتریقایەوە و خۆی ئەسووڕاند؛ بەگمحەمەدی جەوان یاخیتر ئەبوو و سەری دارەکەی زیاتر ئەهێنا بە ژێر پێی باوکیدا. کەلمیشی ئەوەندە پێکەنیبوو ئاو بە چاویا ئەهاتە خوارەوە. پیرەمێرد چارەی بۆ نەما جگە لەوەی سەری دارەکەی بەگمحەمەد بگرێ. سەری دارەکەی بە هەر دوو دەست گرت و ئەژنۆی ڕاستی، کۆڵەکەی لەشی، کوتا بە عەرزا و پێچاندی تا دارەکەی لەدەستی جەوانەکەی دەرهێنا. پسپۆڕ؛ بە پێچ و خولێکی توند، لەشی بەگمحەمەدی لوول کرد و دارەکەی لە ناو دەستەکانی دەرهێنا و خستیە ژێر پێی. بەگمحەمەد کە لە زۆرانەکەدا بۆ لایەک تل ببوویەوە، خۆی کۆکردەوە و پاشماوەی پێکەنینەکەی بە شەرمەوە لە ڕوخساری کاڵ بوویەوە. سەرەڕای ئەمەش بۆ ئەوەی خۆی لە شەرتوشۆ نەخستبێ، وتی:

ــ دیسانیش ئەو فڕەت لێدام! ئاخرەکەی ئەبێ فێری ببم.

کەلمیشی دارەدەستی کوڕەکەی بۆ حەوا دا و بە هەناسەبڕکێ وتی:

ــ خۆم فێرت ئەکەم، بەڵام نەک ئێستە، بەڵکوو ئەوکاتەی کە خۆم ئیتر نەتوانم بەکاری بهێنم!

بەگمحەمەد وتی:

ــ میراتم ناوێ، خۆشیەکەی لەوەدایە لێتی بدزم.

کەلمیشی گەنجەکەی شەمزاندبوو و هەستی کرد خۆی ڕەنجاندووە. حەزی ئەکرد نەی توانیبا دارەکە لە دەستی بەگمحەمەد دەربهێنێ. بەڵام دەری هێنابوو. ڕێی گەڕانەوە

نەبوو. ئەگەریش هەبوو، کێ چووزانێ پیرەمێرد دیسانەوەش لە خۆی ئەبورد؟

بەگمحەمەد بە بیانووی هەڵگرتنی کیتەڵە و قاپ پشت بە باوکی دانیشت و خۆی بە تووڕەکە و کیتەڵەوە خەریک کرد. دوو پیاو: باوک و فرزەن لێک دوور کەوتبوون. هەوڵێکی ئەویست بیانخاتەوە یەک. کەلمیشی بەسەبرتر لە گەنجەکەی زیاتر لە بەر بێدەنگی تاوی ئەهێنا. سەری داخست و ئانیشکی دادا. بەگمحەمەد، ئەبوا شتێک بڵێ، ئەگینا دڵی ئەتەقی. بێئاگا و بە بێ ئەوەی ویستبێتی دەنگی هەڵێنا:

ــ ئەی سەبراو کوا؟ ئەمە کەی شێوەی هاوڕێیەتیە؟ ئەوە دوو شەوە نەهاتۆتە سەر ڕان! کەس نازانێ کوڕی حاجی پەسەند بۆ کام دۆزەخی برد؟

کەلمیشی وتی:

ــ ڕەنگە ئەمشەو بێت.

بەگمحەمەد بە ڕووی باوکیا هەڵگەڕایەوە:

ــ مەگەر تۆ لای ڕەشماڵەکانەوە نایەی؟ ئەگەر بیویستایەت بێ، لەگەڵ تۆ ئەهات!

کەلمیشی وتی:

ــ ماندووی ڕێگەی شەو بوو.

بەگمحەمەد پرسی:

ــ کوڕی حاجی پەسەند بۆ کوێی بردبوو؟ هات بۆ ئێرە، چرپاندی بە گوێیدا و لەگەڵ خۆی بردی! ڕەنگە تا ئێستەش لە تاڵان نەگەڕاونەتەوە؟

ــ بۆ تاڵان نەبووە. لە بەر دڵی خاڵۆ مەدیارت بووە.

ــ کە چی ببێ؟

ــ ڕۆیشتوون کچەکە لە چوارگوێشلی بهێنن. مەدیار ویستبووی ئەو کارە بکات.

ــ دەی، پاشان؟

ــ براکەی تۆ، گوڵمحەمەدیش بەشدار بووە.

ــ باشە، پاشان؟ ئەنجام؟

کەلمیشی تۆزێک ڕاما، پاشان سەری هەڵێنا و چاوی بڕییە چاوەکانی کوڕەکەی. مانگەشەوی لێڵ دابووی لە ڕوخساری بەگمحەمەد و چاوە جوانەکانی وەکوو دوو چاڵی ڕەش سەیری پیرەمێردیان ئەکرد. وەڵامیان ئەویست. کەلمیشی چشی لێکرد و لێوی بزواند:

ــ ئەنجامی دڵتەزێن!

بەگمحەمەد بە پەلە قسەکەی باوکی بڕی و وت:

ــ کاکەم هیچی بە سەر هاتووە؟

ــ نەء!

ــ ئەی؟

کەلمیشی وا بە جەختەوە وتی «نەء» وەکوو بڵێی بە خۆشی ئەڵێ. دڵی بەگمحەمەد ئارام بوو. کەلمیشی لەوە پاش بە هێوری و بە قورسی زمانی هەڵبڕی و ئەوەی بیستبووی بۆ کوڕەکەی گێڕایەوە و لە کۆتاییشدا داوای لێکرد کە ئەو ڕازە -ئەبێ- نەچێتە دەرەوە:

ــ هەمان شەو ناشتوویانە. یەکێک لەوانەی چوارگوێشلیش کوژراوە.

بەگمحەمەد وەک ئاگرێک کە دائەمرکێتەوە، بلێسەی لە چەم و چینی نیوسووتەکانیدا شاردەوە و لە بەر چاو ون بوو. خۆڵەمێش. چڵە نیوسووتە وشک و قرچاوەکان تێکشکان و هەڵوەرین و لە ناو خۆڵەمێشدا شاردرانەوە. هەموو شت ئارام بوو. بەو جۆرەی ئەتوت ئەم ئاگردانە قەت نەگڕاوە. سەری خنبوویە ناو شانیەوە و چاوی لە خاکی شەوی نووتەک بوو. لێک گرێدراو و خامۆش. دیار نەبوو چی لە ناخیدا تێئەپەڕێ. باوک سەیری ئەکرد. ئەتوت سەیری سندانێک ئەکا. نەی ئەزانی ئەبێ بڵێ چی؟ جەربەزەی لێو بزواندن. ئەویش سەرەڕای

ئەو هەموو دەستەنگیەی لە ئاخاوتندا. بە باشتری زانی هەر وا بێدەنگ بێ و لێبگەڕێ ئەو کوانە خۆی دەم بکاتەوە. نەکا قسەی پیرەمێرد ببێتە نەشتەرێک و خوێن لە دڵی بەگمحەمەد فیشقە بکات. بۆیە بێدەنگ بوو.

پۆپەشمینەی شەو لە پەیکەری پیاوەکان ئاڵابوو و ئەو دووانە تەنها تارماییەکی یەکدیان ئەبینی. دوو پیاو لە لای یەکەوە لە سەر عەرزەکە دانیشتبوون. دوو بەرد لە تەنیشت یەکەوە لە سەر عەرزەکە دانیشتبوون. بەرد، بەڵام تاوی ئەهێنا. خۆی لەبەرامبەر باڕێزەی ئاسمان و تیشکی هەتاو و سەرمای نیوەشەوان‌دا ڕائەرگرت. بەرد لە سەر جێی خۆی نووستبوو. نەجووڵان سروشتیەتی. ئەتوانێ تا کۆتایی دنیا بێدەنگ دانیشێ. بەڵام مرۆڤ؟ لێدان و جووڵان بۆ تاوێکیش لێی ناگەڕێ. شتێک، شتێکی ناسراو و نەناسراو هەمیشە لە دەروونی‌دا هەڵئەقوڵێ. هەڵچوونەکەی ناتوانێ بۆ هەمیشە بشارێتەوە. تاوهێنان و بەردەوامبوونی کەش و سنووڕێکی نییە. کۆتاییەکەی سەرڕێژ ئەبێ و فیشقە ئەکا. وەکوو کانی هەڵئەقوڵێ. یا خود ئەوەی ئارام، ئارامتر، دڵۆپ دڵۆپ، مایەی دڵی هەڵئەڕژێنێ. بە ئەسرینێک، بە وشەیەک، بە هاوارێک. بە تیژایی خەنجەرێک، بە تیرێک یان بە تەقەیەک.

کەلمیشی لەم کاتەدا چاوەڕوانی کاردانەوەیەک بوو لە لایەن لاوەکەیەوە. تۆ بڵێی چی بڵێ؟ چی بکا؟ بەگمحەمەد، نەرمە تەکانێکی دا. موچڕکە. لەو بابەتەی پێستی عەرز لە کاتی ڕوانی گیادا لەش ئەبزوێنێ. بەگمحەمەد سەروملی لە ناو شانەکانیەوە هەڵێنا و ڕووی کردە باوکی. پێستی بۆر و زبری داگیرسابوو، تێکنرابوو و تووڕە بوو. نوێنەرەوەی گڕی دەروون. هۆشی زیاتر لە لای خۆی بوو. تا ڕادەیەک کە ئەگەر پیرەمێرد لە بەرامبەریەوە نەهاتبا، پێی نەئەزانی. کەلمیشی لەکاتێکا مەڕەکانی لە سەر ڕێی خۆی لائەدا، هاتە پێشەوە و

لای بەگمحەمەدەوە وەستا و وتی:

ــ لە بیرم چوو پێت بڵێم گوڵمحەمەد پەیامی بۆ ناردووم ئەبێ بچم بۆ دەرزیوەر. ئەڵێی لە درەوی دێم ماندوو بووە. ڕەنگە ئەیەوێ بگەڕێتەوە بۆ سەر ڕەشماڵەکان، بۆ لای ڕانەکە. ئەترسم قسەی شەوی دی لە شوێنێک باس کرابێ. لە سەرێشەکەی ئەترسم.

بەگمحەمەد قورسایی خۆی لە سەر دارەکە هەڵگرت، ئەو هەناسەی لە سینگیدا حەپسی کردبوو دایە دەرەوە و وتی:

ــ ئەی بۆ وەستاوی؟ دە بڕۆ ئیتر!

ــ وتم... وتم چوارپێکە... پشوویەک بدات.

بەگمحەمەد سەرنجی دایە ئەو سوارەی بە داوێنی گردەکەدا سەر بەرەوژێر بۆ لایان ئەهات. سوار و ئەسپ لە بەر تریفەی مانگدا وەک تارمایی ئەهاتنە پێش. ڕەگەیەکی تۆخ و ڕەوان. بە ئارامی ئەهات و لەپەسا لێیان نزیک ئەبوویەوە. کەلمیشیش چاوی لێی بوو:

ــ سەبراو!

ــ ئەبێ خۆی بێ. ئەگەر ئەتەوێ بڕۆی، ڕێکەوە ئیتر. بۆ وەستاوی؟

کەلمیشی، شتێکی ئەویست بڵێ، قوتی دایەوە و دەسکەوساری هێسرەکەی ڕاکێشا. لە ڕانەکە چووە دەرەوە و لە لای بەردێکەوە ڕایگرت و سوار بوو. هێسرەکە کەوتە ڕێ، کەلمیشی ئاوڕی لە بەگمحەمەد دایەوە و هاواری کرد:

ــ پەیامێکیت نییە؟

بەگمحەمەد دارەکەی هەڵسووڕاند بە دەور سەریدا و وتی:

ــ بە دایکم بڵێ دەرفەت بکەم دێم بۆ سڵاو کردن.

پیرەمێرد لە ڕانەکە دوور کەوتەوە و لە شەودا ون بوو.

ناوقەدبڕ ئەچوو بۆ "عەولا گیو"، لە سەر ڕێی قۆچان.

لە عەولاگیو بۆ سولتاناوا. سێ ڕێیانی سەبزەوار - قۆچان - نەیشاپوور. لە سێ ڕێیانی سولتاناوا ئەبوا بچێ بەرەو نەیشاپوور. پێش ئەوەی بگا بە هیممەتئاوا، دەرزیوەر لە ژێر خۆردا کەوتبوو. بێگانە و نادار.

کەلمیشی، هێسرەکەی بەردابوو. هێسر بە چاڵ و بەرزی ڕێگەکە، لە باریکە ڕێیەکەوە ئارام ئارام، بە تۆراویی پێی هەڵئەگرت و ئەچوویەوە بۆ ماڵەوە. ئاشنا و خووگرتە، هێسر ئەڕۆیشت و کەلمیشی ئەگەر بشخەوتایەت، هێسر یەکڕاست تا بن دیواری ماڵەوە لە دەرزیوەر ئەیبرد و لەوێ دای ئەنا.

کەلمیشی دەسکەوسارەکەی لە مەچەکی ئالاندبوو و پێی کردبوو بە ئاوزەنگیەکەدا کە خۆی بە گوریس دروستی کردبوو. هەنیەی نابووە سەردەستی و دەستەکانی لە سەر کەلەگی کورتانەکە دانابوو، چاوی لێک نابوو و خەوی لێکەوتبوو. پیرەمێرد سەرانسەری دەشتەکەی پەڵە پەڵە لە خەودا تێپەڕ کردبوو. کازیوەی زیوینی نەیشاپوور. ڕەنگدانەوەی بە سەر دەشتی ماروسدا ئەپژاند. زەلاڵیی بەیانی وەکوو ئاوی سازگاری کانیەکان لە قەراخی ڕۆژهەلاتەوە هەڵئەقوڵێت و ڕووناکی شینباوی خۆی بە سەر عەرزدا ئەبارێنێ. خەڵکی دەشتەکی بەو هەوایە ئەڵێن «تاریک و ڕوون». ڕوونە، بەڵام تەماوی و لێڵە. تاڵە، بەڵام ڕووکراوە و دڵرفێنە. زیوینێکە دەم بە دەم ڕەنگ ئەگۆڕێ و ئەبێ بە شیری. کاتێکە شەو لە پانتایی بەیانیدا ون ئەبێ و لێک هەڵئەبڕێ. بڵێسەی زیوینی خۆر، ئارام ئارام لە پەنای کێوی دووبرارانەوە سەر دەرئەهێنێ. بەیانی تیرێژی بەوەجی لە گیانی تاریکی ئەگرێ و بە گوشارێکی بەتەوژم قاپووڕی ئەترەکێنێ و بەهەوڵدانێکی بەردەوام، پاش ئەوەی شەو تێپەڕئەکات، لەدایک ئەبێ کۆرپەی بەیان. لە سەر دەستی بەیانی، پەلەوەر کەوتوونەتە باڵەفڕە. کەرەواڵە

و چۆلەکە، پێکەوە سروودی بەیانی ئەخوێنن. کۆمەڵ کۆمەڵ.

جوانتر لە بەیانیی دەشتی نەیشاپوورمان... ئایە دیوە؟!

کەلمیشی سەری هەڵێنا، چاوی لە دەوروبەری کرد و پاش ئەوەی شوێنەکانی ناسیەوە، هاتەوە بە خۆیا، لەشی ئازاد کرد و قیت بوویەوە. کڵاوەکەی ڕێک کرد و بە باوێشکێک داگیراویی زڕەخەوی ڕەواندەوە. دەشتی نەیشاپوور تا دوورترین بەرەگەی ڕوانین، لە ژێر نیگای دابوو. ئەملا و ئەولا، دوور و نزیک، جارجارە پیاوێک، کڵۆیەکی بزۆز، بە سەر عەزردا ئەخزا و پێ بە پێی کەرەکەی ئەڕۆیشت. هەندێ جار کۆمەڵێک پیاو و ژن و منداڵ و چوارپێکەیان. بەجێ و بێجێ، تاقە پیاوێک لکابوو بە پارچە زەوییەکەوە، چەمابوویەوە و کاری ئەکرد. خەڵکی پەڕاگەندەی گوندەکانی دەشت، پارشێو لەخەو ڕابوون و ڕوو لە زەوی، ڕوویان لەخاک کردبوو.

درەو، کازیوە ئەبێ دەست پێێ بکا. ئەمە نەریتێکی کۆنە. کاری درەو تاکوو چاشت بەردەوام ئەبێ. پاش ئەوەش پەنا بۆ سێبەرێک و گۆزە ئاوێک و کتریە چا و جگەرەیەک. ئەی کەسانی کەلمیشی چۆن بوو هێشتاش لە ماڵ نەهاتبوونە دەر؟ دێمە کارەکەیان نیوەکارە بوو و کەلمیشی حەزی ئەکرد کاتێکە بە لای مەزراکەیدا تێ ئەپەڕێ، ژن و منداڵ و بووکەکەی ببینێ کار ئەکەن. لە بەر ئەمەش ڕێی بەرەو کێڵگەکە لارکردبۆوە. بەڵام ئەوا لە سەر زەوییەکە بوو و هیچکەسی لەوێ نەئەبینی. تاوێک مایەوە و هەی کرد لە هێسرەکە. تیرێژی هەتاو لە نێوان دووبرارانەوە ڕووابوو و کەلمیشی سێبەرە درێژەکەی خۆی لەبەردەمیدا بینی. واتە خۆر هەڵاتبوو. بە نەرمە هەورازی گردەکەدا سەرکەوت و تل بوویەوە: دەرزیوەر.

هەتاو دابووی لە بانەکان و کڵاوڕۆژنەی بانەکانی ڕەنگ کردبوو. دوو سێ ژن لە سەرچاوەی کارێزەکە لە هەڵسە و دانیشەدا بوون. کەلمیشی پێی وابوو ئەبێ یەکێکیان شێرۆ

بێ. زیوەریش ڕەنگە لەوێ بێ. سەرەڕای ئەمانەش پیرەمێرد ڕێی خۆی بڕی. چووە ناو ئاوایی، لەپشت دیواری ماڵەکەیدا لە هێسرکە دابەزی. دەسکەوسارەکەی گرت بە دەستیەوە و چووە حەوشە. "بادی"، لۆکی گوڵمحەمەد لە سەر سفرەکەی چۆکی دادابوو و لە خەڵکی ماڵ کەس دیار نەبوو. کەلمیشی تاوێک وەستا، هیچ دەنگ نەبوو. ئەتووت هەمووان ماڵەکەیان بەجێ هێشتبوو و ڕۆیشتبوون. کەلمیشی ڕەشمەکەی خستە ملی هێسرەکە و چووە ژوورەوە. غەوارەیەک لەوێ بوو: مارااڵ. نیگای پیرەمێرد کەوتە سەر ڕوخساری کیژەکە. بڵقیس لە لایەکەوە دانیشتبوو، پانیەی سەری نابوو بەدیوارەکەوە و، پەنجەکانی لکاندبوو بە ناوچەوانیەوە، چاو و ڕووی داشاردبوو و -ماتەمین- بە ئارامی خۆی ڕائەژەند. بێڕەنگ و پرسەدار و خامۆش، ڕەنگی ڕەنجی لێ نیشتبوو، پاشماوەی قیژە و خرۆش و هاوارکردن. شۆینەواری جێنینۆک بە گۆنا ڕەش هەڵگەڕاوە داتەکاوەکانی بڵقیسەوە هێشتاش دیار بوو. ئەگەر ئارام بوو و دەنگی دەر نەدەهات لە بەر ئەوە بووکە هێزی لە بەر برابوو و بهڕاستی دەنگی دەرنەئەهات. شیوەن و خۆ کووشتن قووتار ببوو. قژ ڕنینەوە و سینگ کوتانیش، نااڵە و نەفرین شیوەنیش!

«بۆ کوێ ڕۆیشتی، براکەم؟»

ئەوا بێدەنگی دەهری بوون لەگەڵی کەوتبوو. شتێک وەکوو نیشتنەوەی هەڵچوون. ئارام گرتنی ئازار. بەزیوی کۆست کەوتوو. ئارامی نیشتنەوەی گێژاوی چەم. جێ پێی ئەشکنجە بە ڕوخساریەوە. پەردەیەک غەمی مەزن.

«برایەکەم تیاچووە.»

چاوەکانی نەئەبینرا. دەستی لە سەر چاوەکانی لا نەئەبرد، چاڵە تاریکەکانی گیان بانەدا بەچاودا.

پیرەمێرد کە ماندوێتی ڕێ بە سەر غەمیدا زاڵ ببوو، وتی:

ــ ماتەمینت بۆ گرتووە؟

بڵقیس دەستی لە سەر ڕوومەتی هەڵگرت و لە پیاوەکەی مۆڕ بوویەوە. چاوەکانی بەگریان سوور هەڵگەڕابوون. دوو چاڵی خوێن. برژانگەکانی -دڕکی بیابان- لێک گیرابوون. بێخەوی و ئازار، قوواڵکەی بن چاوەکانی، قووڵتر کردبووە. ئەمە خوودی بڵقیس بوو؟ بۆ نا؟ خۆی بوو. تەلاری عەشق و ڕەنج. کەلمیشی دانیشت و پاڵی دا بە قاڵیچە لوولە کراوەکەی لای دیوارەکەوە. کڵاوی داگرت و دەستی هێنا بە کاکۆڵە زیوین و تێکچڕژاوەکەیدا و وتی:

ــ رابە ئیتر، شیوەن کردن بەسە. مەرگ بۆ پیاوە.

کەلمیشی لە ڕێی دوورەوە هاتبوو. شەوی نائاسوودەی تێپەڕاندبوو و لەشی کوترابوو. پێویست بە وتن نەبوو، ئەبوا خواردنێکی بۆ دابین بکرێ. ژنی خێڵەکی ئەمانەی لەبەرە و ئەیزانێ. بڵقیس بە بێهێزی دەستی نایە سەر عەرز و ویستی هەڵسێ. بەڵام مارافڵ لەپێش ئەو هەڵسابوو و چاوەڕێی بڵقیسی ئەکرد. بڵقیس پێی وت سفرەکە بهێنێ و کتریەکە بخاتە سەر. مارافڵ وایکرد.

بڵقیس هەر وا لە ناو خۆیدا بوو، بەڵام ئیتر دەستی نەکرد بەچەتری چاوی. وەک خۆی مایەوە و نیگای وەکوو پەڵە سێبەرێک بڕییە چاوەکانی کەلمیشی. تاوێک ڕاوەستا، پیاوەکەی سەیرکرد و پاشان لێوە وشکەڵاتوو و هەڵزریاوەکانی بە ئارامی لێکهەڵبڕی و وتی:

بەگمحەمەد چی؟ ئەویش ئاگادار کرا؟

کەلمیشی سەری داخست و وتی:

ــ خۆم پێم وت.

بڵقیس نەپرسی ئەو چیکرد. کەلمیشی لە بەر خۆیەوە بۆڵاندی:

ــ سندانە ئەو. غەمی ئەوت نەبێ.

ــ هەڵنەچوو؟

ــ نەء. ئەتویست دابنیشێ و شیوەن بکات؟ نەء. فرمێسکی پیاو نرخی لەمانە زیاترە. تۆ هێشتاش خوو و ڕەوشتی کورەکانی خۆت نازانی!

ــ قسەیەک، گفتێک؟

ــ هیچ. خامۆشی خامۆش.

بڵقیس ترساو و دڵ بەزووخاو وتی:

ــ لەوەی ئەترسم. ئەمەیە کە من نامەوێ. من لە قینی بێزمان ئەترسم. لەخوێن. نامەوێ خێڵ تێوە بگلێ. نامەوێ خوێن خوێن بهێنێ. سێ کوڕم هەیە. وەتەی گوڵمحەدیش گەڕاوەتەوە سەری چەقاندۆتە ڕەقەڵەی سینگی، بێدەنگ بووە و لێو نابزێوێ! ئەترسم. من ئەترسم کابراکە. خانمحەمەد. ئەویش لە بیستنی ئەو هەواڵە گڕی تێبەرئەبێ! ئاگر لە دڵی بەرئەدا مەدیار. ئای مەدیار، بۆ وا خۆت بەکوشتن دا، براشیرینەکەم؟ بۆ خوێنی خۆت ڕژاند براکەم؟ بۆ خوشکەکەت زەلیل کرد براکەم؟ بۆچی دڵت ونجڕ ونجڕ کردم برارەکەم؟ بۆچی، بۆچی برارەکەم؟

کەلمیشی سەیری هاوسەر و هاوسەرینەکەی ئەکرد؛ بەڵام، بۆغز گەرووی ئەگووشی. نەی ئەتوانێ قسە بکات. لاڵی لاڵ. گوتەکەی بڵقیس نەوای ماتەمین بوو. سەر و شانەکانی وەک کەژاوە بەملاولادا ڕائەژەنران. فرمێسک لە دەنگی، لە چاوەکانی هەڵئەقوڵان و گۆنا نەجیبەکانی ئەشۆردەوە و تاو تاو هەنسکێک لە دڵیەوە ئەهات. ژنە هەوڵی ئەدا ڕێگا لە غەمناڵەکانی خۆی بگرێ، بەڵام خۆ بەدەست خۆی نەبوو. دڵ ئەجۆشا؛ بڵێسەی ژان.

گەرووی پیرەمێرد وشک ببوو و پاروەکەی لێ نەئەچووە خوارەوە. ئەتووت کلۆیەک لە گەرووی‌دا گیری کردوە. شەویلکەکانی لە کار کەوتبوون. غەمی ڕەش، ئیشتیای کوێر کردبوویەوە. ڕەنجی بڵقیس، هاوڕازی ساڵانی دوور و درێژ،

گیانی ئەخواردەوە و لە هەموو کووشندەتر ئەوە بوو کە پیرەمێرد هیچ کارێکی لەدەست نەئەهات و هیچ گرێیەکی پێ نەئەکرایەوە. مەرگ دەردی بێ دەرمانە. پاروویەکەی لە دەمی دەرهێنایەوە، لای سفرەکەوە داینا و، ڕووی لە ژنەکەی وەرگێڕا. سەیرکردنی ڕوخساری ژان، ئاسان نییە. ئەویش کاتێکە ئەو ژانە، ڕوخساری هاوسەری سالانی دوور و درێژت بێ. ڕۆژگار ژن و پیاو لە کۆتایی‌دا ئەکا بەیەک. ئەوە نە بڵقیس، ئەوە ڕوخساری خودی کەلمیشی بوو لە ژێر گوشاری ئازاردا ئەتکایە سەر عەرز.

بڵقیس ڕوومەتی سڕییەوە. شیوەنەکەی بوو بە نووزە. نووزەی بوو بە کڕووزانەوە و کرووزانەوەی بە نیونالە. ژانی دڵی پیاوەکەی خۆی هەست پێکردبوو و وای پێشان ئەدا کە لەوە زیاتر شین ناگێڕێ. هاتنی مارانی بەکتریەوە، هەواکەی شکاند. هاتە پێشەوە، کتریەکەی لەبەردەم کەلمیشی‌دا دانا و چوو کیسەی کشمیشەکە بهێنێ. بڵقیس بۆ ئەوەی پەردەی غەمی لادابێت وتی:

ــ کچی عەبدۆسە. بەختی یارە مەدیاری مامی لە جارێک زیاتر نەبینیوە. ئەگەر ئەو ببیسێ ئەبێ چی‌بکات؟ عەبدۆسەکەم؟ داد و بێداد، جەوانەکەم بۆ چی واتکرد؟ بۆچی داخت نا بەدڵمەوە، مەدیارەکەم!

لە زۆری ژان و پەژارە دڵی کابرا تاوی نەهێنا و تووڕە بوو:

ــ بۆ وا ئەکەی؟ بۆ پێت وایە ئەبێ لەبری هەمووان غەم بخۆی؟ بۆ ناهێڵی پیاڵەیەک چا لە گەروم بچێتە خوارەوە؟

بڵقیس وتی:

ــ باشە، چیدی نالێم. لاڵ ئەبم. هیچ نالێم، هیچ!

دەستی نا بە دەمیەوە، قوڕوقەپ! هەڵسا و چووە دەرەوە تاشڵپێک ئاو بدا بە دەموچاویا. مارانی پیاڵە و کیسەی کشمیشەکەی نایە بەردەمی کەلمیشی. چایەکی بۆ تێکرد و

لە کاتێکا سەری داخستبوو، وتی:

ــ لەشەوەوە هەتا بەیانی چاوی نەناوەتە سەریەک. سەرانسەری شەو کاری گریان بوو.

کەلمیشی لە بەر خۆیەوە بۆڵاندی:

ــ چارە چییە؟ خۆ زیندوو نابێتەوە. نابێتەوە ئیتر! کارە و ڕووی داوە. بەڵام ناکرێ بڵێی ژانیشی نییە. برایە ئیتر. مەرگی برا پشتی پیاو ئەشکێنێ. چ جایە ژن! ئەتوانم چی پێ بڵێم؟ بەڵام ئەویش خۆی سەرەڕۆ بوو؛ مەدیار ئەڵێم. یەکێکیشی لێ ڕاست بوویەوە و بای سەری بەتاڵ کردەوە. دنیا لە سەرەتاوە هەر وا بووە. ئەوەی پەنجە ئەخاتە ناو پەنجەی خەنیم ئەبێ چاوەڕێی ئەوەش بکات ڕەنگە پشتی لە عەرز بدەن. ڕاوی مرواری، ددانی نەهەنگیشی لەگەڵە. هەمیشەی خوا با هەر لە لایەکەوە نایەت. هەموو هەورازێک نشێوێکیشی بە دواوەیە، مرۆڤ ئەمەیە ئیتر! پەزیش شەش مانگ لەڕە و شەش مانگ قەڵەو. مامت ساڵانی ساڵ لەم دەشت و دەرەدا خۆی ڕاوەشاند، ئەشبوایە هەر وای بە سەر بێت! ئێستەش نەبوایە، شەش مانگیتر هەر وای لێ بە سەر ئەهات. وەکو ڕۆژ لام ڕوون بوو مەدیار تەمەنی درێژ ناکاتەوە. چارەنوس وابوو ئەم زەنگۆڵەیە کوڕی چوارگوێشلی بیکاتە مل پشیلەکە... بەڵام لە هەق لا نەدەین سەرەڕای هەموو سەرەڕۆییەکانی مرۆڤێکی لە بەر دڵان بوو. خۆش سەر و زمان و عەوداڵ بوو. قۆشمە بوو، بەڵام قەشمەر و ناجوامێر نەبوو.

بڵقیس هاتەوە ژوورەوە. بێدەنگ بوو، بەڵام ڕوومەتی هێشتا قرچاو بوو. کەلمیشی بڕاندیەوە. هەر چەندە ئەگەر بڵقیسیش نەهاتایەت، قسەیەکی وای نەمابوو بیکات. بڵقیس لەگەڵ خۆیدا تارماییەکی قورسی هێنایە ژوورەوە. ئەم قورساییە ڕێگەی هەموو قسەیەکی گرت. بڵقیس لە لای پیاوەکەیەوە دانیشت و دەستی دایە پیاڵەکە، بۆ ئەوەی بۆی پربکاتەوە.

ئامادەی دابین کردنی ئەو شتە بوو پیاوەکەی ئەیویست. ئەتوت وای بە باش زانیوە، گریانەکانی هەڵگرێ بۆ خۆی و بەجێ و بەکات، لە تەنهایی دڵیدا هەڵیانرژێنێ. لە ژێر پەردەی ئەو غەمەی بە سەر ژووەکەدا زاڵ ببوو، بڵقیس هەستی کردبوو قسەکانی دڵی تەنانەت بۆ مێردەکەشی بێگانەیە، بۆیە لەوە زیاتر نەیویست باسی بکات. بیری کردبوویەوە، ئارام بگرێ زۆرباشترە. نابێ بە شینگێڕانی خۆی بارێکی قورستر بخاتە سەر دڵی پیاوەکەی. قبوڵی کردبوو وا باشترە بە تەنها و لە تەنهایی‌دا قوڕی غەم بکات بە سەری‌دا. غەمی دڵی ئەبوا لە ناو بوخچەیەکدا بپێچێتەوە و بیخاتە لایەکەوە. ئەم ژانە نابێ برژێنێتە گیانی کەسی‌ترەوە. ئێستەش نۆرەی ئەو بوو بۆ کەلمیشی ئەوشتانە لەمەڕ گوڵمحەمەد بگێڕێتەوە، کە پیاوەکەی نەی ئەزانی:

ــ خەوتووە مانووی ڕێیە هێشتاش.

کەلمیشی وتی:

ــ شێرۆ بۆ نایەت تۆزێ گژوگیا بکاتە بەرهێسرەکە. لە دووێنێ شەوەوە یەک پێ ڕێی کوتاوە ئەو ڕەبەنە. ئەی ئەویکە، زیوەر لە کوێیە؟

زیوەر مەنجەڵە ئاوەکەی دانا و سەری بردە ژووەوە و سڵاوی کرد. سڵاو بە سڵاو. زیوەر خۆی لە ناو دەرگاکە کشاندەوە و ماراڵ تێگەیشت. ژنە چوو تا گوڵمحەمەد بەئاگا بێنێ و بیهێنێ. دڵەکان کەوتبوە ترپە، لەو کاتەوە کە وتوویژ ڕووی لە مەدیار وەرگێڕا و ڕووی لەملا کرد بڵقیس هەستی کرد هەناسەی سوار بووە. هەستکردن بەتاوانێکی گەورە. کەلمیشی، ئایە لە پاش بیستنی هەواڵی شێرۆ چی ئەکات؟ بڵقیس نەی ئەزانی. هەر وەها نەشی ئەزانی چۆن سەری قسەکە بکاتەوە، یارمەتیەکی ئەویست. یارێک لەم تەنگانەیەدا. کەسێک کە دەستی بگرێ. گوڵمحەمەد؟ ئەمەش ئەو! بە کاکۆڵی ئاڵۆزکاو

و ڕوومەتی نەشۆراو و چاوانی پەڕیشانەوە، چوار چێوەی دەرگاکەی پڕکردەوە و هاتە ژوورەوە. ڕۆژباشێک و پاشان هەر لەوێ لە بەر ڕووناکی دەرگاکەدا، لە سەر عەرزەکە دانیشت:

ــ خێرە! بەم بەیانیە زووە؟

کەلمیشی وتی:

ــ بۆچی هەتا ئێستە هەڵنەساوی؟

ــ ماندوو بووم. بەگمحەمەد چی ئەکا؟

ــ بێ ئوقرە نییە. بەڵام ئێوە کەی دەرفەت بە مرۆڤ ئەدەن بەدڵی ئارام خەریکی کاری خۆی بێ؟

گوڵمحەمەد سەری خوراند و وتی:

ــ هەرچی بووە، بووە، گێڕانەوەی سوودی چییە؟

کەلمیشی وتی:

ــ تۆ ئەڵێی تەواو بووە. ئەوان ئەڵێن چی؟ ئەوانیش ئەڵێن تەواو بووە؟

گوولمحەمەد وەڵامی دایەوە:

ــ من خۆ لە لای ئەوان نیم؛ چی ئەڵێن بابیڵێن.

کەلمیشی بە بێ ئاگا دەنگی هەڵهێنا:

ــ تۆ بۆچی خۆت ئەخەیتە ناو هەموو کارێکەوە؟ تۆ چیت لێداوە؟ یەکێکی تر ئەیەوێ کچە بگێت، تۆ ناوچاوت ئەدیتە بەر گوللە؟ ئەمە هزری کوێیە؟ هاا؟

گوڵمحەمەد لێوی خوارەوەی گەست و لەشەرمان سەری داخست. پێستی سیلەی چاوەکانی کۆبوونەوە و نەرمەی گوێی گڕیان تێبەر بوو. حەزی نەئەکرد ئەو جۆرە قسانە لە کەلمیشی ئەویش لە بەر چاوی مارااڵدا ببیسێ. وەڵامی باوکی نەئەزانی. هەڵچێ؟ خراپە. بێدەنگ بێ؟ خۆی پێ ڕاناگیرێ. دەم بکاتەوە؟ بڵێ چی؟ هیچ. بەس ئەبێ لەسەرخۆ بێ. ئەگینا ئەوەندەت نەئەزانی، قیژەی کەلمیشی ئەچوە ئاسمان، بۆیە وتی:

ـ شوکری خوا هیچ نەبووە و لە خۆتەوە تووڕە بوویت. هەر وەها براکەی خۆشت لەگەڵ بوو. خانئاپۆم ئەڵێم. جگە لەمانە کاتێکە چوار پێنج پیاوی خێزانەکە بەرەو لایەک ئەڕۆن، پێیخزمایەتیش لە ئارایدایە، لە لایەن خاڵمەوە ڕووم لێئەخەن. من ئەتوانم سەرهەڵخەم و بڵێم نایەم؟ ئەمە ویژدانە؟ چ ناوێکم لێ ئەنێن ئەوسا؟ پێم ئەڵێن کوڕی کێ؟ جگە لەوەیە ئەوسا ئەڵێن کوڕەکەی کەلمیشی ناهاوڕێیە؟ گوڵمحەمەد بە ناوی کێوە بانگ ئەکەن؟ بەناوی نەدیو و نەباسیاوەوە خۆ بانگی ناکەن. بەناوی باوکیەوە بانگی ئەکەن. بەناوی تۆوە. بیری دواڕۆژ ناکەیتەوە؟ ئێمە خۆ ناتوانین کارمان بە سەریەوە نەبێ؟ ئەتوانین؟ بەیانی ڕۆژ ئەگەر هات و من درام بە عەرزدا چی؟ نابێ چوارکەس هەبن دەستم بگرن؟ دڵنیام تۆ ئەوەت ناوێ.

پیرەمێرد ئارام وتی:

ـ نەء، من ئەوەم ناوێ.

ـ منیش ئەزانم تۆ ئەوەت ناوێ.

کەلمیشی سوور لە سەر بۆ چوونەکەی خۆی وتی:

ـ بەڵام کوڕم، پیاو خۆ کەما نییە بۆ هەر شتێکی بێبایەخ خۆی بخاتە مەترسیەوە. تا تۆم گەیاندۆتە ئەم تەمەنە، تەمەنی خۆم تەواو بووە. قژی سەرم سپی بووە. مرۆڤ خۆ هەر وا لە خۆیەوە ناگا بەو قەد و باڵایە! گیانی من و ئەم ژنە پێخۆرتان بووە تا گەیشتن، بەو باڵا و باهۆیە. سۆمای چاو و هێزی ئەژنۆم خەسارکردن تا تۆ پێگەیشتی. بۆیەشە ناتوانم ببینم ڕۆڵەکەم ببێ بە فیدای هیچ و پووچ، بۆچی؟ بۆ مێیینەیەک؟ خوای ئەکرد تۆویان لە سەر عەرز هەڵئەگیرا. مارەتۆ پیوانە!

گوڵمحەمەد وتی:

ـ ئێستە خۆ من هیچم لێ نەهاتووە!

ــ چەند خۆش ئەبوو تۆش شتێکت لێ بهاتایەت! نێرینەیەکم لە حەپس، یەکیش... بەخوا جوان ئەبوو! ئەم قسانە من نابێ بە تۆی بڵێم. ئەم قسانە ئەبێ بکووتم بە تەپڵی سەری ئەو مامە بێ مێشکەتدا کە بە ئەندازەی کەڵەشێرێکیش مێشک لە سەریدا نییە. ئەڵێی کورەکانی من سەربازی سپان. هەر کاتێک بیەوێ بیانخاتە شوێن قنی خۆی و بۆ هەر جێەکیان بەرێ. دیارە ئێستە کە ڕیشم سپی بووە، کەڵکم بڕاوە و ئیتر باوکتان نییم. وادیارە! نا؟!

جێی وتووێژ نەبوو. گوڵمحەمەد ئەبوایە جۆرێک خۆی لە قڕەکە بدزێتەوە.

لەپڕ هەڵسا و وتی:

ــ هێشتا دەموچاوم نەشۆردووە.

لەدەرگاکە پێنایە ئەودیو و بە ڕاماویی وەستا. بادی، وشترەکەی گوڵمحەمەد سەری بۆ لای خاوەنەکەی وەرگێڕا و دیسانەوە دەمی بردەوە بۆ سفرەکە. گوڵمحەمەد نیگەرانی شتێک بوو. ئاڵۆسکاو. هەندێ شت هێرشیان بۆ ئەهێنا. گیانی خەریک بوو دەئاوسا. شتێک بەدی ئەهات. پاکڵەی گەردەلوولێک لە بیابان‌دا. گەردەلوول سووڕ ئەدا، قۆرت قۆرت ئەبێ، لوول ئەبێ، بابۆڵە ئەبێ، هەڵئەکشێ و تەنووڕەیەک تۆزوخۆڵ سەرئەکەوێ و لە سەر پێیەک دێتە پێشەوە. لە سەر بیابانی دڵی گوڵمحەمەد لووڕەی گەردەلوول ئەبیسرێ:

«ئای شێرۆ، ئایینت بسوتی شێرۆ. ئاخ کچەی سۆزانی خۆزگە لە سەر عەرز هەڵئەگیرای!»

ــ ئەم کچە، شێرۆ لە کوێیە وا خۆی دەرناخات؟

دەنگی تۆکمە و بەگوڕی کەلمیشی گوڵمحەمەدی هێنایەوە بە خۆی‌دا. پیرەمێرد لەچەقی بەردەرگا لە ناو چێوارچێوەکە وەستابوو. شانی دابوو بەدیوارەکەوە و دەستی نابوویە سەر ئەژنۆی و سەیری دەوروبەری ئەکرد. لەپڕ قەرەئاتی بینی. چاوی

لە سەری چەقی. گوڵمحەمەد تێگەیشت، لە باوکی نزیک بوویەوە و وتی:

ــ وڵساتێکی نازەنینە. وەک قەل ئەفڕێ، نەرم، نەرم. مارا لەگەڵ خۆی هێناوێتی.

کەلمیشی وەک بڵێی جادوو کرابێ. بە بێ ئەوەی گوڵمحەمەد ڕابگرێ، بەرەو ئەسپەکە ڕۆیشت و چەن هەنگاوێ بمینێ کەوتە تەماشای. چوارپێ بە بینینی غەوارە گوێی تیژ کرد، سمتی سووڕاند و کلکی ڕاوەشاند. کەلمیشی ئەسپ ناس بوو. وتی:

ــ یەکەناسە، ها؟

ــ بوو، بەڵام خستمە ژێر ڕانم!

ئەوەتا باوک و کوڕ شان بە شان وەستابوون و بە نیگایەکی ئامێتە بەستایشەوە سەیریان ئەکرد. کەلمیشی نیونیگایەکی گوڵمحەمەدی کرد و بزەیەکی ڕەزامەندانە سووچی چاڵ بووی لێوەکانی پڕکردەوە. گوڵمحەمەد وتی:

ــ بەڵام تۆزێکی مابوو بەتەوقی سەرەوە بمکوتێ بەعەرزا.

کەلمیشی نەی بیست و وتی:

ــ ڕەخشێکە ماشەڵڵا! پەکوو! هی عەبدۆس خۆیەتی؟

ــ نازانم، مارا چاکتر ئەزانێ.

مارا لای دەرگاکەوە وەستابوو و سەیری ئەکردن. گوڵمحەمەد سەیری کرد و بە سەر تێگەیاند بچێ بۆ لایان. مارا هات. لە لای کەلمیشیەوە وەستا و باسی ئەسپ و دلاوەر و عەبدۆسی بۆ کرد. کەلمیشی هێشتا باش نەیڕوانبوویە مارا. ئێستەش بە باشی نەئەزانی بیداتە بەر سەرنج. بۆیە هەر وا کە وەستابوو لە سیلەی لای شانیەوە چاوێکی لێکرد. گوێی لە قسەکانی گرت و پاشان پرسی:

ــ ناوی چییە؟

ــ قەرەئات.

ـ ئا... پشـووی چۆنه؟

ماراڵ سـەیری گـوڵمحـەمـەدی کرد و گـوڵمحـەمـەد وتـی:

ـ پشـوودرێژ. بین‌درێـژ. بەقـەد وشـترێک. بـە یـەک پشـوو لـە دەشـت ئەپەڕێتـەوە.

ـ بە نەرمەش ئەروا، وانییە؟

ـ خۆ پێم وتی وەکوو هـەور. چاوی بینینی هیچ ئەسپێکیشی نییە بکەوێتە پێشییەوە.

ـ بەمە چووی بۆ چوارگوێشلی؟

ـ ئا...

ـ لە ناو شـەڕ و قڕەدا چی؟ خۆ ڕەمۆک نییە؟

ـ هەتا ئێرە سڵی لە هیچ نەکردۆتەوە.

کەلمیشـی وەرگـەڕا. زیـوەری بینـی خـەریکە تێڕەکە لـە سـەر پشـتی هێسـرەکە دائەگـرێ. زیـوەر تێڕەکـەی لـە بـن دیوارەکـەدا دانـا و هـەوسـاری لـە سـەری هێسـرەکە داگـرت. کەلمیشـی وتـی:

ـ پێویسـت ناکا ڕوتـی بکەیتـەوە. هێشـتاش ئارەقەی هـەیە. وتـم بـەو کچـە بڵێـن چەپکەیـەک گیا بخاتـە بەری.

وەڵامـی کەلمیشـی کـەس نەیدایـەوە. ئەویـش لـە سـەر قسـەکەی نەڕۆێشـت. کەوتـە ڕێ و وتـی:

ـ چاکـە جـا، هـەر چـی بـوو تـەواو بـوو. ئیتـر ئەبـێ بکەوینـە ڕێ بـۆ لای دێمەکـە. بەیانـی بـە لای‌دا تێپەڕیـم. پێـت وایـە چـەنـد ڕۆژیتـر کار ئەبـات تـا ئـەو چـوار چڵـە کۆکەینـەوە؟

گـوڵمحـەمـەد بە گـومانەوە وتـی:

ـ چووزانـم. ئەوەخـۆ بەرهـەم نییـە! نـە بـەر داس ئەکـەوێـت و نـە بـە دەسـتکاڵەوە دێـت. ئەگـەر لـە مـن ئەپرسـی ئەڵێـم لێـی بگـەڕیـن و ڕانەکـەی تێبەردەیـن. ئەمـە باشـترە تـا خۆمـان بکـەیـن بـە گاڵتەجـاڕ. گـەنـم بـە بەرییـەوە نییـە. نـە دەنکـی هـەیـە و نـە کا. بـەس تەمـەنـی خۆمـان بـە دیاریـەوە خـەسـار ئەکـەیـن. مـن لـەوە زیاتـر ناتوانـم وەکـو پڕوپیرێـژن لـە سـەر چـۆک بتلێمـەوە و

بە قن عەرزەکە گەسک بدەم! دروێنە خۆ وا نییە. دەرو کاری پیاوە. بەڵام ئەمە گەسکدانە. بۆ ئەمەش بوو پەیامم نارد خۆت بێیتەوە. من ئیتر تاقەتیم نەماوە. ئەگەر تۆ ڕات لێبێ ئەمەوێ بەجێی بهێڵم و بچم بۆ سەر ڕەشماڵەکان. ئەڕۆم بە دوای ڕانەکەدا. لەگەڵ بەگمحەمەد و سەبراو. لەو شوێنەی کە لێی بووم.

گوڵمحەمەد قسەکەی تەواو کرد، بەڵام پیرەمێرد هەر وا بێدەنگ بوو. ئەتوت گوڵمحەمەد ئەوی -قووڵتر لەوەی کەخۆی بیری لێ ئەکردەوە- خستبوویە ناو بیرەوە. پیرەمێرد تاوێکیتر ئارام بوو. پاشان لە بن دیوارەکەدا وەستا و وتی:

ــ واتە تۆ ئەڵێی بەقەد ئەو تۆوەش کەچاندوومانە کۆ نەکەینەوە؟

ــ کوا تۆو تا کۆی بکەینەوە؟

ــ هەرچی هەیە. با دەمەن بێ!

ــ خڕی کەوە. بەڵام من ئیتر لەمکارانە ناکەم! حەزناکەم بە نیو مەن ڕیش و سمێڵەوە قن بە سەر عەرزدا بخشێنم و دڵم خۆش بێ خەریکم درەو ئەکەم. لەمەودواش من ئیتر تاقە دەنکێک ناچێنم. ئێمە، ئەبێ بەردەممان بزن بێت و پشت سەرمان سەگ. شوانم من، نە دێمەکار. دڵ و دەماخی ئەم جۆرە کارانەم نییە. ئەمجۆرە کارانە بۆ ڕەشایی و جووتیار باشە. ئەوانەی کە ئەڵێی دەست و پێیان بەستوون و ئەڵێی بەسنگ هەوسارەکەیان لە عەرز تووند کردوون! بەیانی زوو وەکو مێروولە لە کونەکانیان دێنە دەرەوە و ڕوو ئەکەنە دەشت و هەتا ئێوارە لە سەر عەرزەکە هەڵسە و دانیشەیانە و ئێوارەش بە هەمان شێوە وەکوو مێروولە ئەگەڕێنەوە بۆ کونەکانیان. شەویش پاروونانێک ئەخۆن و سەریان ئەکەن بەبن لێفە شڕەکەیاندا و ئەکەونە دروستکردنی یەکێکی وەکوو خۆیان. من وا بارنەهاتووم. ئەوەندەی ئەوان دەست و پێ

بەستراون، من بەرم ئاوالّەیە. نەء. من لە ناو ئەم پیالّەیەدا جێم نابێتەوە. بە من ناکرێ، ئەڕۆم!

کەلمیشی سەرە زلەکەی هەڵێنا و پسپۆڕانە وتی:

ــ خاوی. هێشتا خاوی. بای جەوانی وا لە سەرتدا. پێت وایە تا کۆتایی دنیا ئەتوانین بیابانگەردی بکەین؟ بتەوێ و نەتەوێ ئەبێ نیشتەجێ ببین. ئەبێ لە شوێنێک ئوقرە بگرین. ناتوانین سااڵ لە دوای سااڵ گەنم بە دوو بەرامبەری نرخەکەی بکڕین. ئەتوانین؟ دەرەقەت نایەین. لە کوێ بهێنین؟ چەندە بە بیابانداد بگەڕێین و پەیدای بکەین، ئەبێ بە جارێک بیکەینە گیرفانی عەاڵفەکان. ئێمە ئەبێ بتوانین نانی خۆمان لە سەر عەرز کۆ بکەینەوە. زەوی. بەروبووم. خۆ نابێ هەموو شتێک بە پارە دەست بخەین! لە کوێوە بزانین چوار ڕۆژیتر ئەم بیابانەش تاپۆ ناکەن؟ بەرودواکەی ئێمە ئەبێ ماڵ و سامانێکمان هەبێ یان نا؟

ــ بەڵێ ئەبێ هەمانبێ. بەاڵم نەک بەم جۆرەی ئێستە هەمانە. گاڵتەیە مەگەر؟ چوار تۆپەڵە قورمان خستۆتە سەریەک و ناومان ناوە ماڵ! قەاڵت! چوار دنکە تۆومان ڕژاندووە بە سەر عەرزی بەیار و شۆردا و ناومان ناوە کشتوکاڵ! دێمەکاڵ! ئەو کەسەی کە لە شوێنێک نیشتەجێ ئەبێ، سەرەتا نیوەرۆژێک ئاوی گوندێک ئەکرێ بۆ ئەوەی بتوانێ کشتوکاڵی پێبکا. دوو گا ئەنێ پێکەوە، نەک وەکوو ئێمە کە بەم وشترە زەوی ئەکێڵین. تۆو بە دوو بایی ئەکڕین و وەکو دان دای ئەکەین بۆ چۆلەکە و ڕیشۆڵی. پاشانیش چاومان ئەبڕینە تەختی ئاسمان و بە ئەفسووس و تامەزرۆییەوە چاوەڕوانی دوو دڵۆپ باران ئەکەین. جا دانیشە و چاوەڕوان بە تا هەورەکان بێن و بڕۆن. بێن و بڕۆن! بەرهەم ئا ئەوا کۆ ئەکرێتەوە؟ ئەوە گەنمە یان ڕیشی بزن؟ زۆرجوانە، لە هونەری لباد کوتان، تەنها ئاو پیاپرژانەکەی فێربووین! لە کوێ ئێمەش گوندمان ئاوەدان

کردوەتەوە؟ تۆو لە سەر چی ئەچێنین؟ ئەی لەو بەروبوومەش هەڵی ئەگرین. نەشمانکەن بەچاوەوە باشە!

ــ ئەو زەوی و ئاو و گایەی تۆ ناوی ئەبەی ئەزانی چەند کروور پارەی ئەوێ؟ ئێمە خۆ نیمانە. کە وا بوو ناچارین و لە شوێنی لەمە باشتریش جێمان نابێتەوە.

ــ بۆ ناچارین؟ لە بەر ئەوەی ناوی ئێمەش بە سەر چوار تۆپەڵە قورەوە بێ؟ گیرام نەبێ. تۆ ئەگەر ئەتەوێ لێرە بمێنیەوە خۆت ئەزانی، بەڵام من ئەگەڕێمەوە بۆ ناو ڕان، کاری من ئەوەیە، نەک ئەمە!

ــ باشە، کامە ڕان؟ مەگەر ئێمە چەن سەد سەر پەزمان هەیە کە تۆ ئەوەندە نازی پێوە ئەکەی؟ ئەوەندەی ئێمە هەمانە بەگمحەمەد بە تەنها خۆشی لیان زیادە. خۆت ئەبینی بەگمحەمەد، مزی شوانکارەیی خۆی لەم و لەو وەرئەگرێ. واتە کامە ڕان! کوڕە شیرینەکەم، ئێمە ژمارەمان لە داهات و داراییمان زیاترە. جا تۆ ئەگەر حەزت لە ڕەشماڵە و دڵت بەوێ خۆشە، فەرموو بچۆ بۆ ئەوێ.

گوڵمحەمەد وتی:

ــ ڕۆیشتن کە ئەڕۆم. بەس حەزم کرد وتبێتم.

کەلمیشی وتی:

ــ منیش ئەوە بیستم. بەڵام وادیارە لەوەتی لە بێگاری گەڕاویتەوە، هەوا هەڵیگرتووی. ئیتر خۆت ناگەیەنیتە کاری وردە.

گوڵمحەمەد نەیزانی چی بڵێ.

کەلمیشی هەوساری لە هێسرەکەی بەست و چوارپێکەی لەگەڵ خۆی ڕاکێشا کرد بۆ بەر دەریزانی ماڵەوە و وتی:

ــ بڵقیس، هەڵسە وەرە دەرەوە. بەسیەتی ئیتر، چەندە لە بن دیواری ژوورەوە دابنیشی دڵت ڕەشتر ئەبێ. ڕێکەوە با بڕۆین. لە دەشت لانیکەم دیوار پێش چاوی نەگرتووی.

پیرەمێرد نەما. ڕۆیشت. کە گەیشتە پشت دیوارەکە، ڕووی وەرگێڕا و وتی:

بەو کچەش بڵێ نان و ئاو بێنێ با دوانەکەوێ.

بڵقیس کە پێی نابوویە ئەو دیو دەرگاکە، لەجێی خۆیدا چەقی و چاو لە چاوی کابرا مایەوە. دامابوو و یارمەتی ئەویست. گوڵمحەمەد بە دایکی وت:

ــ یەکسەرەی بکەرەوە. بڵێ چوون بۆ لای مەلا و مارەیان بڕاوە. تێی بگەیەنە کە کار لە کار ترازاوە. ئەمەی پێ بڵێ. تۆزێک ڕیشی ئەڕنێتەوە و پاشان هێور ئەبێتەوە. بڕۆ. منیش خۆم کۆ ئەکەمەوە و لەگەڵ زیوەر ئەچم بۆ لای کەلیدەر، خواتان لەگەڵ.

ــ خوات لەگەڵ کووڕم.

بڵقیس بە دوای پیاوەکەیدا چوو. گوڵمحەمەد سەری کرد بە ماڵەکەی خۆیدا و بە زیوەری وت چێپێویستە بینێتە یەک. ماراڵ هێشتا نەبزوابوو. ساوە ساوی بوو و بە دەوری خۆیا ئەسووڕا. بەهەڵەدا نەچووبێتم نیگەرانی ڕۆیشتن و نەڕۆیشتنی گوڵمحەمەد بوو. زیوەر لە کاتێکا پشتی لە ماراڵ بوو، وتی:

ــ بابە گوتی نان و ئاو هەڵگریت و بیبەی بۆیان.

ماراڵیش و زیوەریش ئەیانزانی مەبەستی کەلمیشی شێرۆ بوو. بەڵام هەر دووکیان، هەر کامە و بە شێوەیەک قبووڵیان کردبوو لەبری شێرۆ ئەبێ ماراڵ بچێت. ماراڵ شەمزاوی ئەو دڕکەی لە گوتە و نیگای زیوەردا بوو دەستی دایە جەوەنە بەتاڵەکە و دای بە سەر شانیدا و هاتە دەرەوە. بۆ ئەوەی بچێ بۆ سەرکاریز، بە بەردەم دەرگای ماڵی گوڵمحەمەددا تێپەڕی و بە دزە سەیرێکی تاریکایی ناو هۆدەکەی کرد و لە بەر خۆیەوە جنێوێکی فرێدا:

ــ سۆزانی! چ گەڵ و گوانێک ڕائەوەشێنێ!

ماراڵ بە قەراخ دیوارەکەدا تێپەڕی و چوو بۆسەر کارێزکە و لە سەر جۆگە مەشکەی پڕکرد و دای بە شانیدا. ئەیتوانی سفرەی نانەکەشی لەگەڵ خۆی هێنابا و بە بێ نیازی گەڕانەوە بۆ ماڵەوە، لە سەرچاوەوە ناوقەدبڕی بکا بۆ مەزرا. بەڵام ماراڵ بەئەنقەست وای نەکردبوو. نەزۆریش بە وشیاری و بە ملۆزمی، بەڵکوو بەپێی غەریزە وای کردبوو. کێشەرێکی نهێنی بەرەو ئەو دیاردە نەناسراوەی لە دەروونیدا ئەجوڵا پەلکێشی ئەکرد. لەگەڵ سەری هەڵێنا، کەلمیشی دی بە سەری ڕووتەوە بەرەو ماڵەوە دێ. پیرەمێرد هێسرەکەی لە نیوەی ڕێگەدا بەرەڵا کردبوو و بۆ خۆی بەپێ و بە پڕتاو بۆ لای گوڵمحەمەد ئەهات. ماراڵ هاندرا پێ هەڵگرێ. تیژی کرد. سەرەڕای ئەمەش نەیتوانی بەوەخت بگات. کە گەیشتە بن دیوارەکە ناڵەی پیرەمێرد گەشتبوویە ئاسمان. ئەتوت خستوویانەتە سەر ئاگر. کەفی ئەچەراند. مشتی بە حەوادا ڕائەوەشاند و ئەی نەڕاند:

ــ دیت؟ دیت؟ ئەچی کچی خەڵکی بدزی، کەچی خوشکەکەت لێ ئەدزن. من بە هیوای تۆ ماڵ بەجێ ئەهێڵم و ئەڕۆم، تۆش ئا ئەوا ئەمانەتداریی ئەکەی؟ ها، بەم جۆرە؟ چیت بۆ ئەمێنێتەوە؟ ها؟ خوشکەکەی گوڵمحەمەدیان برد! کێ بردی؟ کێ بردی؟ کچەکەی کەلمیشی کێ بردی؟ کێ کچی میشکاڵیەکانی هەڵگرت؟ ها؟ لەبری هەموتان من ئەبێ سەربنێمە ژێر خاک؟ چیم بۆ ماوەتەوە؟ چی؟

باوک شێت ببوو؛ ئاوەزی ون کردبوو. بیری لەوە نەئەکردەوە دەنگی ئەبیسن. هەر چەند زۆری پێنەچوو هەموو بە کارەکەیان ئەزانی. سەرەڕای ئەمەش گوڵمحەمەد حەزی نەئەکرد ڕسواییەکە لەوەی کە هەیە گەورەتر بکرێتەوە. شانەکانی باوکی گرتە ئامێز دەستی نا بەدەمیا و بردییە ژوورەوە. ماراڵ چووە پشت دەرگاکە. دەنگی پیرەمێرد لە پشت دەرگاکەوە

ئەهات:

ــ نەنگ! نەنگ! نەنگ و ئابڕوو چوون! ها... ئەم نەنگە چۆن لە داوێنی خۆم بسڕمەوە؟

دڵدانەوە و بە سەرداهاتنی گوڵمحەمەد بێ سوود بوو. ئەیوت شوێنی هەڵگرتوون و چووە بە دوایاندا، بەڵام نەیدۆزیونەتەوە. بەڵێنی ئەدا ئەیان دۆزێتەوە. سوێندی ئەخوارد، بەڵام سوودی نەبوو. مارانْ قووڕە قووڕی گریانی پیرەمێردی بەرگوێ کەوت و بە پەلە خۆی خزاندە سووچێکەوە. لەم کاتەدا بڵقیس گەیشت. داماو و دڵ پەرێشان، هێسرەکەی بەرەڵا کرد و بە بێ مەبەست وەستا. وا دیار بوو دەسەڵاتی هیچ کارێکی نییە. ئاوێتەی دەرد و کەسەر، تاوانبار. بڵقیس ئەوەی باش ئەزانی، ئەوە لە ئەستۆی دایکانە کچەتیوە سەرەڕۆکانیان بخەنە ژێرچاودێری. بەڵام چی بکات؟ ماندوێتی کار پەکی خستبوو. ئەمەراستە، بەڵام چۆنی لە پیرەمێرد تێبگەیەنێ؟ بۆ چی ئەبێ قبووڵی بکات؟ گرنگی ئەوەی ڕووی دابوو هەزار جار قورستر لەم بیانووانە. هەر چەند هەموان ئەوە ئەزانین کە ئەوە بیانوو نییە. بەراستی وابوو و ئەوە ماندوێتی بوو ئاوا بڵقیسی بەچۆکا هێنابوو. بەڵام نەک هەر ئەمە نەرمی وپێسووکی شێرۆشی ئەبێ لێ زیاد بکرێ. بەڵام ئەو وەها خۆشیبوو، ئەتوت ماڕە خاکیش دەنگی پێی نەبیستبوو. جا چ سوود؟ ئەمانە مەگەر گرفتێک چارەسەر ئەکات؟ دەرمانی کامە دەرد بوو؟ پیرەمێرد کۆڵەی کوترابوو.

زیوەر، مارانْ و بڵقیس هەر کامیان لە سووچێکدا هەڵتروشکا بوون. دەرگاکە، بەئارامی کرایەوە و گوڵمحەمەد، ماندوو و گرفتار هاتەدەرەوە. بڵقیس چوو بەرەوپیری کوڕەکەی. گوڵمحەمەد سەیری دایکی نەکرد. شەرم لە شەرمی ئەو، وتی:

ــ من ئەڕۆم، دەستی ژنەکەم ئەگرم و ئەڕۆم. ئاگات

لێی بێ نەدا لەسەری. بەجۆرێک دڵی‌خۆشکە. بڵێ کچەکەی ئەگەڕێنینەوە، هێوری بکەوە.

بڵقیس ترساو و تۆقاو چووە ژوورەوە و گوڵمحەمەد کەوتە تەنگەکێشانی وشترەکە. زیوەر لە خوای ویستبوو، تێڕەکەی ئامادە کردبوو. گوڵمحەمەد چۆکبەندەکەی لە ئەژنۆی بادی کردەوە. زیوەر تێڕەکەی هێنا. گوڵمحەمەد خستیە سەر پشتی وشترەکە و چوو بۆ لای ئەسپەکەی مەدیار. ئەسپی زین کرد و هاواری لە زیوەر کرد سواری وشترەکە ببێ. قەرە وەرگەڕابوو و سەیری گوڵمحەمەدی ئەکرد کە هەوساری ئەسپە شەکەرییەکەی بە دەستەوە گرتبوو. گوڵمحەمەد پێی لە ئاوزەنگی نا و سوار بوو. زیوەریش سواری وشترەکە بوو و لە عەرزی هەڵساند. پیاو و ژن ئامادەی ڕۆشتن بوون. مارافڵ هەر وا وەستابوو لە سووچێکا و سەیری ئەکردن.

ڕۆیشتن.

مارافڵ لە سەر عەرزەکە دانیشت و مەشکەی ئاوەکەی نایە بن دیوارەکە.

پاش تاوێک بڵقیس پیاوەکەی هێنایە دەرێ و هەر سێک: مارافڵ، بڵقیس و کەلمیشی -بەناچار- چوون بۆ لای دێمەکاڵەکە.

کار.

ڕۆژانی کار، قورس و چەقیو، خامۆش و بێدەنگ تێئەپەڕی. هەموو ڕۆژێک وەکو هەموو ڕۆژێک. کەلمیشی بێدەنگ بووایە، هەمو بێدەنگ بوون. پیرەمێرد لە گیروگازی ژان و شورەیی‌دا خۆی کز کردبوو. نەی ئەهێنا بەرووی خۆی‌دا، بەڵام مەگەر کوێر بوایەتی تا نەتوانی ئەوەی بە سەری دێ، لە تەختی تەوێڵی‌دا ببینی. پڵنگی بریندار. پیاوێکی خێڵاتی تاکەی ئەتوانێ خۆی لە بەر ئەو ئازارەدا ڕابگرێ؟

درەنگان بوو لە مەزرا گەڕانەوە. کەلمیشی و بڵقیس لە

پێش هێسرەکەوە ئەڕۆیشتن. مارأڵ دەسکەوساری هێسرەکەی دابوو بە شانیدا و بە دوایاندا بەنازەوە پێی هەڵئەگرت. ئەتوت خۆڵەمێشیان هەڵداوە بەئاسمانەوە. ئێوارە ئاخنراوی دووەمان و تۆز و لێڵی بوو. هەر ئەمە ڕوخسارەکانی زیاتر تێک ئەنا و لێڵ و ماندووتری ئەکردن. لە بەر دەرگای ماڵەوە، کەلمیشی و بڵقیس چارشێوی گرێدراوی گەنمەکەیان داگرت. کەلمیشی بارەکەی ڕاکێشا بۆ بن دیوارەکە و پشتی ڕاست کردەوە. کاری بەردەوام و بێ بەهرەی ڕۆژانە ماندووی کردبوو. پیاوێک و دوو ژن لە کازیوەی ڕەبەقەوە تا ڕۆژئاوا بە دەستکاڵەکانیان زەوییەکەیان کرێندبوو و تەنها چارشێوێک پووش و پەڵاشیان کۆ کردبۆوە. شانەکانیان کوترا بوو، ڕەگ و ماسۆلکەکانیان هاتبوویە ژان، بەڵام کە سەیری بەرهەمی کاری ڕۆژانەیان ئەکرد، جگە لە ماندوێتی، ڕەنگی شەرمەزاریش بە ڕوخساریانەوە بوو. سەرەڕای ئەمەش کەلمیشی نەی ئەویست بیخاتە خۆی. ناوچاوانی تێک چڕژاندبوو و دەرفەتی قسەکردنی بەکەس نەئەدا. هەر چەندە مارأڵ و بڵقیس زمانی درێژیان نەبوو. ئەمە خودی کەلمیشی بوو ناڕەزاییەکەی ئەشاردەوە و لە دڵی خۆی داخنی. گوڵمحەمەد لە خۆوە نەیوتبوو دڵی ئەوەی نییە بۆ کۆکردنەوەی گەنمی بستەباڵا چۆک لە عەرز بخشێنێ. باشە. بەڵام کەلمیشییش پیاوێک نەبوو قسەی خۆی بخاتە ژێر پێ. ئەیویست هەر چۆنێک بووە، تەنانەت ئەگەر دەنکە دەنکەش بووە، ئەو گەنمە لە سەر خاک هەڵگرێتەوە. هەر نەبێ ئەو تۆوەی کە چاندبوویان بۆیان بگەڕێتەوە. لەم وەرزەدا کارێکی لەوە پێوویستتریش لە ئارادا نەبوو. کە وا بوو ئەبێ شان دادەن و ئەم پووش و پەڵاشە هێز لەبەربڕاوە ببڕنەوە.

مارأڵ، دەسکەوساری هێسرەکەی گرتبوو و ئەیبرد بۆسەر ئاخوورەکە. کەلمیشی کشایەوە، لەبن‌دیوارەکە دانیشت و سەرنجی بە دوای مارأڵدا چوو. مارأڵ ئەڕۆیشت و داوێنی

کراسەکەی ڕائەوەشا. سێ گۆشەی لەچکەکەی کەوتبوویە سەرتەختی پشتی، نشێوی شانەکانی بە هێلێکی نەرم ئەڕژایە ماسوولکەی بازووەکانی و ون ئەبوو. کەلمیشی وایزانی:

«ژنێکە! چەندە ئارام! خووی مەڕێکی هەیە دوو سێ سکی کردبێ. جرت و فرتی تێدا نییە. دەی، هەر چی چۆن بێ، پێی ناوەتە ئەم ماڵە و ئەم ڕەوەندە. باریشی بە سەر کۆڵی ئێمەوەیە. ئێمە ئەبێ خڕی کەینەوە و ئەبێ ئاگامان لێی بێ. بەڵام ئەو مل بە کام پیاو ئەدا؟ ژنە ئیتر! هەر ئەمەی کە ئاوا لە بەر چاوی منداڵ لەنجە ئەکا و چاوەکانی جگە لە بێزمانی و غەوارەیی هیچیان تێدانییە؛ ڕۆژێک لە ڕۆژان ئەتوانێ ببێ بە جوانوویەکی سرک و چەتوون. سروشتی ژن. ئەمەیە خووی ژن ئیتر. هەر کامەیان ئەتوانن لە چاو تروکانێکدا ڕەنگ بگۆڕن. لە ئاوی دەریا و بای بیابان ئەچن. بێ ئوقرەن. بێ ئارامن و ئەگەر نایخەنە خۆیان بۆ ئەوەیە لە شارەزایەکی دەروونی بەهرەمەندن. ئاخ... کەس نازانێ لە پشتی ئەم شووشە دەروشاوانەدا چی نووستووە!»

چا، چی لە چا چاتر! بڵقیس دەستی دابوێ. هەوا ئارام و هێور بوو. ئەکرا هەر لەوێ، لە دەرەوەی دەرگاکە دابنیشن و پیاڵە لە سەر پیاڵە چا هەڵقوڕێنن. مارانْ پەڵاسێکی لە بن دیوارەکە ڕاخست و کەلمیشی خۆی خزاندە سەری. کڵاشەکانی داکەند و کڵاوەکەی هەڵدا و کاکۆڵە خۆڵەمێشیەکەی خوراند و پاڵێدا بەدیوارەکەوە. ماندوو، چاوەکانی لێکنا و پانیەی سەری نا بە چوارچێوەی دەرگاکەوە. بیخەوی شەو و ماندوێتی ڕۆژ خەیاڵی لە سەری ڕەماندبوو و پیرەمێرد ئەتوت لە ناو هەوردا بەرهەڵدا کراوە. جۆرە سستیەکی دڵخواز و خۆش، لەو جۆرەی کە هەموو تان و پۆکانی لەش شل ئەبنەوە ئەڵێی بوون بە لۆکە. سووکەڵە، پەڕی ڕەها. گیان ئاسوودە و ئارام لە ناو لەشدا ئەگەڕێ. هیچ کۆسپ و لەمپەرێک لە ڕێدا نییە. ئاوێکی

زەلّلە لە قرچەی گەرماوەزدا. بە بێ تۆزێ با بە گۆنایەوە. بە بێ درک و داڵ کە بیرووشێنێ. بە بێ سمی گایەک لە قوڕی وەردابێ. بە بێ ئاونگێکی خێرا ڕای بژەنێ. بە بێ ڕێبوارێک -چ جایە دەروێشێک- لە لایەوە دابنیشێ و گەردی ڕوخساری بشوات. بەڵام ئەم کاتە خۆشە، زۆری نەخایاند. ئەوەندە چاوی گەرم ببێ چا دەمی کێشابوو. دەستی بڵقیس لە سەر ئەژنۆی کابرا. کەلمیشی بە لاوازی خۆی ڕاست کردەوە و پیاڵە چاکەی ڕاکێشا بۆ لای خۆی.

مارال، ئەوا خەریکی ئەسپەکەی خۆی بوو. زینی لە سەر پشتی داگرت، لای دیوارەکە داینا و کەللەی لەغاوەکەی لە سەر زینەکەدانا. لە لای یاڵە دڕێژەکەی قەرە وەستا، بە سەری پەنجە و نینۆک پشتی بریقەداری ئەسپەکەی خوراند. پووش و پەیکوڵێک ئەگەر بەبن کلک و سکیەوە لکابوو لێیکردەوە و بەئارامی بەری دەستی بە پشت و سمتی یەکسمەکەدا هێنا. بەم نازکێشانە، لەشی کشاوی قەرە کەوانێکی نەرمی تێکەوت و پەڕەکانی لووتی لەرزین. دۆخێکی خۆش. ئەسپ مل و گوێی لە بازووی مارادّ ساوی و مارادّیش بنی ملی خوراند و ئەو گیایەی لە قەراخ جۆگەکە بۆی ڕنیبۆوە خستیە بەری و کەوتە سەیرکردنی، تاکوو قەرە دەم بۆ سەوزەگیا ببات.

٩٩نەء، بەڵام ئەمە ئەو گیایە نەبوو قەرەی پێ تێر ببێ. گیای بێئاو، بێگیان. ڕەنجێک لە نیگای مارادّدا. ئەیزانی ئەو پێخۆڕە بۆ قەرە بەس نییە، نەء! ڕۆژ و شەو ئەگەر وا تێپەڕیایەت و دەرگا ئەگەر لە سەر ئەم گرێجەنەیە بسووڕایەت، ئەوندەی پێ نەئەچوو ئەسپە بە شان و باهۆکەی پاشەڵی ئەتکا. گۆشتی سمتەکانی ئەوەری و ئێسکەکانی دەرئەپەڕین. گوژمی ملی ئەچوو بە چاڵا و لاقەکانی ئەبوون بەداری تەشی. ئەم بیرە دڵی مارادّی ئەخستە گریان، هیچیشیی لەدەست نەئەهات. هەڵکەنراو لە دەشت و کێو، لە لێواری بیابان گیر کەوتبوو.

زەوی وەکوو چاوی هەتیو تامەزرۆ بوو. پان و بەرین، بێکۆتایی و ڕووت و هەژار. وەڵامی هەموو نیازێک ئەو بایە بوو سینەی لە سینگی بیابان ئەساوی. درک و داڵ و قنەڵاشکی گەسک ئەدا و لەگەڵ خۆیدا بۆ گشت لایەکی ئەبرد. ئەم ماڵەی کە ئەو ڕووی تێکردبوو، لەهەموو زیاتر نەداریی بوو بە ڕوخساری هەمووانەوە خۆی ئەنواند و تووڕەیی بوو لە ژێر ددانەکانیدا ئەجاورایەوە و ودمی خراپ بوو لە دەر و دەشتەوە بە سەریدا ئەباری. بۆیەش بوو مارانڵ دواڕۆژی ماڵەکەی بە ڕەش ئەبینی، ئاسمان بۆچی بەو جۆرە ئێقی کردبوویەوە؟

قەفی پشتت ڕاست کەرەوە ئەی ژن! چی لەم جیهانە تاسەر ئەمێنێ؟

ــ جارێ وەرە پیاڵەیەک چا بخۆرەوە. تاکەی لەوێ خەریکی ڕاز و نیاز ئەبی؟

بڵقیس بوو. مارانڵ ڕووی تێکرد و پێکەنینێکی سووتاو بن ڕوخساری ڕوون کردەوە. چاوەکانی بە شەرمەوە داخست. چوو بۆ لای دەنگەکە و لە لای دەستی پووڕە بڵقیسیەوە دانیشت. بڵقیس چای بۆ تێکرد و پیرەمێرد لە بن بڕۆ زبر و تیژەکانیەوە کچەی سەیرکرد.

مارانڵ بەڕواڵەت ئارام بوو. بەڵام بە تۆزێک وردبوونەوە دەرئەکەوت شەپۆلی هەڵچوون لە ژێر پێستیدا لە هەژاندایە. تەنهایی ئەتوت لە هەموو لایەکەوە گوشاری بۆ هێنابوو؛ جا هەر واش بوو. مارانڵ بە هەر لایەکدا ئەیڕوانی جگە لە تارمایی و سێبەری خۆی هیچی نەئەبینی. دەوروبەری بەتاڵ بوو. هیچ نەبوو ئەو، پەنجەی تێ بگیرێنێ. ئەمڕۆش لە هەموو ڕۆژێک زیاتر ئەو هەستە چنگی لە دڵی وەردابوو. شوێنی بەتاڵی گوڵمحەمەد و زیوەر -بەو کێشمەکێشە دڵفڕێنە دەروونیەوە- کەلمیشی پڕی کردبۆوە. پیرەمێرد خۆبەخۆ نامیهرەبان نەبوو. بەڵام بوونی، هاندەرێک بوو تا زۆرترین

کاتی بڵقیس بەکار و ڕاگەیشتن بەو پڕ ببێتەوە. مارانْ لەم کردارەی پووری‌دا مەبەستێکیشی ئەبینێ؛ ئەوەی کە بڵقیس بە ئەنقەست خۆشەویستی خۆی لەو ئەشاردەوە. ئەتوت لە مێردەکەی ڕانابینێ کە برازاکەی لە بەر چاوی ئەودا خۆش بوێ. ئەو سروشتە، وا دیارە لە هەموو مرۆڤێک‌دا هەیە و هەموو ژنێکیش بەشێکی بەرکەوتووە. ژن نایەوێ پیاوەکەی -ئەو پیاوەی تەمەنێک هی ئەو بووە- ئەوە ببینێ کە ژنەکەی خەریکە بەشێک لەو خۆشەویستیەی هی ئەو بووە، ئەدا بە یەکێکی‌تر، یان ئەوەی کە ئەبێ هینی ئەو بێ لەگەڵ یەکی‌دی دابەش بکات. مەگەر ئەوەی کە ژنە مەبەستێکی تایبەتی هەبێ. هەر وەها پیاو، پیاوێکی وەکو کەلمیشی، پێی وایە هەموو شتێکی ژنەکەی، تەنانەت نهێنی‌ترین سۆز و هەستی کڕیوە. بەتەواوەتی بە هی خۆی ئەزانێ و ئەبێ لە بن دەسەڵاتی‌دا بێ. چاو و دەست و زمانی ژن جگە لە ڕاگەیشتن بە پیاو و بەدیهێنانی ئارەزووکانی نابێ بەهیچ کارێکی دی ڕابگات.

مارانْ، ئەمەی باش هەست پێئەکرد و، سەرمای بەرەنجامی ئەو پەیوەندییە کاتێک لەشی ئەتەزاند کە گەرمای نیگای نهێنی، گوڵمحەمەد و ڕەفتاری گوڵمحەمەد، جێگەی لە تەنیشتەوە چۆڵ کردبوو. لێکگیرانی نهێنی نیگاکان و زیندوێتی وتووێژە جارجارەکان، ئەگەر ئاساییش، بەڵام شۆڕ و ئاژاوەیەکی لە دەروونی مارانْ‌دا سازکردبوو کە هەر چەندە دڵەزار، بەڵام بێ شەوقیش نەبوو. غەم و شەڵەژان و حەز و ڕق و قین و دەربازبوونی لەگەڵ‌دا بوو. بە هەموو ناکۆکیەکانیەوە دڵفڕێن بوو و دڵی ئەوی بە خۆیەوە خەریک ئەکرد. ژیانی ئەدایە. یاو ئەگەر لەش لاواز ئەکات، بەڵام گەرمایەکی جیاوازی پێ ئەبەخشێ. قڕە هەر چەندە خوێنی پێوەیە، بەڵام گیان ئاگر ئەدات و ئەیگڕێنێ. ڕای ئەژەنێ. سستی لێ ئەرەوێنێ. ژێرە و

ژووری ئەکات. سەرەوبنی ئەکات. هەر لەم جۆرە کاتانەدایە کە مرۆڤ دەمێکی خۆی چنگ ئەکەوێ. خۆی ئەفڕێنێ، ڕای ئەکێشێ، گیانێکی تازە ئەکرێ بەبەریدا و هۆیەک بۆ بوونی خۆی بەدەست ئەهێنێ. عەشق هەر چەند ئەسووتێنێ. بەڵام گەشێنەرەوەی گیانیشە. ساتەکان ئەڕەنگێنێ. سوورەخوێن ئەکوڵێنێ. هەتاوە. هەڵچوون و داچوونی گیانە. گوڵستانێکی ئەفسانەییە. ڕاستی بۆ هەڵدێڕ، هەڵدێڕ بۆ ڕاستی. دۆزینەوەیەکی تازەی خود لە خۆدا. ڕیشەی تازە لە ناو دڵدا ئەبزوێن و ئەڕوێن و باڵا ئەکەن. لە ناو تەمی کەڵەکەبووی دەروون‌دا شەپۆلێکی نوێ سەر هەڵئەدا. جا کەی شوێن بۆ خۆی بکاتەوە و بڕوێ و جێ خۆش بکات، ئەوەیان شتێکە زۆر دیار نییە. مەگەر ئەوەی خۆی لە ونبووی خۆی‌دا بدۆزێتەوە، بەڵام ئەی عەشق چۆن سەر هەڵئەدا؟ جا من چووزانم؟ مەگەر کەس سروەی بای دیوە؟ کێ تریشقەی هەوری پێش لە ناڵینی بیستووە؟ چاوی کام سەر، توانیویەتی تاودانەوەی بروسکە ببینێ؟ لە کوێ ئەروێ؟ لە کوێ گیان ئەکرێ بە بەری‌دا؟ بەکامەڕێ‌دا ڕێ ئەکات؟ ڕووی لە کام لایە؟ من چووزانم؟ دێوانە مەگەر کەس ئەزانێ بۆ کوێ ئەچێ؟ دەبا جیهان بشڵەژێ!

«ماراڵ... کچێ! خۆزگە پێت نەنایەتە ئەم جیهانە. خۆزگە لەدایک نەبوایەتی، ماراڵ.»

ئەمە بوو ئەوەی کچی عەبدۆس ئەیتوانێ بە خۆی بڵێ.

چۆناوچۆنە ڕواڵەتی ماڵە قوڕینەیەک کە بوومەلەرزە جماندوویەتی! قەڵەش بەدیواری ڕووخاوەوە. بوومی قەڵەشاو. کاولە شار. بوومەلەرزە چییە؟ هێزێکی لەغاو پچڕاو. شتێکی بەهێز، لەبەندی خاک دەرباز بوو. ماراڵ شەپۆلێکی ئەم بوومەلەرزەیە بوو. دەرباز بوو، بە ڕەو، بەفڕکە. پچڕاو، بەوزە. ناڕەزا و هەم سەرپڕ، بێ ئارام و کاولکەر. ئازارکێشی هێز و وزەی خۆی. چێژی بەچێژی ڕزگاربوونی هێش نەچەشتبوو.

ژەهری گوشاری هەست پێ ئەکرد. هێشتاش هێزی بەند پچڕێنێ نەخستبوویە ژێر ڕکێفی. هێشتا نەیتوانیبوو ڕامێ بکات و بەڕێیدا ببات. دێوانەئاسا، سەر لێشێواو و شەڕانی. زەریا. بە بێ وەستان. بە بێ نووستن. شەپۆل بە دوای شەپۆل بە بێ ئاقار. هاوەمی ئاسمانی سارد و یاوی هەتاو.

ئای... مارالْ، تۆ کێی؟ تۆ چی؟ هی کوێی؟ بۆ پێت نایە سەر ئەم عەرزە؟ ئەمە چییە لەناختدا هەڵئەقوڵێ و ئەخرۆشێ؟ ئەمە کێیە لە تۆدا؟ خودی خۆتە؟ ئەگەر وایە ئەی کێشەت لە چییە؟ «خود» خۆ بەندی دڵاوەر بوو؟ واتە ئەوەی کە هەیە، شتێکە جیا لە «خود» ڕەنگە پارچەیەک لە خودی تۆیە. ڕەنگیشە خودێکیترە و لە ناختەوە سەری هەڵێناوە؟ ڕەنگە. ڕەنگە هەر لە سەرەتاوە وابووە کە ژن لە بەرامبەر هەر پیاوێکدا، ژنێتیەکیتر پەیدا ئەکا. ئەگەر ئەمە نییە، ئەی چییە؟ دڵت هەوای ڕووی گوڵمحەمەدی هەیە و لە هەمان کاتدا دڵاوەری لە قوژبنێکی تریدا شاردۆتەوە. ئەوت خۆش ئەوێ، بەڵام ناتوانی دڵ لە پوورزاکەشت هەڵکەنی و تاو و سات بیری ئەکەی؟ ڕوخسارێکی بە خۆر سووتاو، چاوانی ڕەش و گەش و ناوچەوانی گرژ. نیگای خەنجەر و غەمخەندەی لای دەم. دڵی بۆ لێهەڵناکەنی مارالْ. بە دڵتەوە نیشت ئەو چاوانەی ڕوتیەتیتیان خواردەوە. شایگەشەکەبوونی ئەو کاتەی کە ملت، مەمکت، سکت، سمتت، کەمەرت ئەونیگا تیژانە نۆشیان کرد؟ کوێت ئەشەلێ مارالْ؟ ئەم ئاژاوە چییە لە دەروونتدا؟

نازانێ، نازانێ. گێژ و وێژ، دڵڕەش و لێڵ. ئاتاجی تەنهایی. دوور لە نیگای ئەم و ئەو. لە گۆمێکی تاریکیدا مەلە ئەکا. ئەبێ بخرێتە ناو خۆی. لە دەوروبەر دوور بکەوێتەوە. دابڕێ و بەتەنهایی سەرهەڵبگرێ.

مارالْ، پاش خواردن و خەوتنی بلّقیس و پیاوەکەی، لە ژێر

تاقی ئاسمان‌دا مایەوە بە بێ ئەوەی هەستی پێ بکات. هیچی بە دەوروبەری خۆیەوە نەئەبینی. سەری نابووە سەر ئەژنۆی و پەنجەی لە پووزی هەڵپێکا بوو و لە ناو گۆمی تەماوی خەیاڵدا مەلەی ئەکرد، بە بێ ئەوەی بتوانێ هیچ شتێک، هیچ ڕشتەیەک پەی بگرێ. زیوەر لە کوێ بوو. گوڵمحەمەد چی ئەکرد؟ دلاوەر ئایە خەوتبوو؟ عەبدۆس چی؟ دووکەڵی سیگاری بۆ لای ئەستێرە نەئەنارد؟ قەرە، شەو. ماراڵ زۆرتر لە لای کێ بوو؟ خەیاڵیش یاری ماراڵ نەبوو. تاشەو بگەڕێ، تاشەو گەڕا، ماراڵ سەر لە سەر چۆک لای دیوارەکە دانیشتبوو و تەونی خەیاڵی ئەچنی. بە بێ وەڵامێکی ڕوون، بێ دەرمانێک بۆ دڵی ماندوو و غوربەتیەکەی. کۆتاییەکەی سەری لە سەر چۆک هەڵێنا و سەیری ئەسپەکەی کرد. تەنها تەنێک زمانی دڵی ئەوی ئەناسی: قەرە. بە بێ ئیرادە هەڵسا و چوو بۆ لای ئەسپەکە. لە لای یاڵیەوە وەستا و شانی‌دا لەشانی. قەرەئات سەیری خاوەنەکەی کرد. داوایەک لە نیگای‌دا بوو. ماراڵ سەیری ئاخوڕەکەی کرد، بەتاڵ بوو. بەتاڵی بەتاڵ. دڵی بۆ ئەسپەکە گریا. نەی ئەزانی ئەبێ چی بکا. چوو بۆ لای ئاخوڕی هێسرەکەی کەلمیشی. ئاخوڕی هێسرەکەش بەتاڵ بوو. بیرێکی لەپڕ، دەروشانەوەی خەنجەرێک لە هەتاودا، مێشکی ڕوونکردەوە:

«گوناحە با ببێ!»

بەرەو ماڵەوە بوویەوە. گەنمە دروێنەکراوەکان لە سووچی هۆدەکەدا ڕژا بوون. بڵقیس و کەلمیشی بەتەک یەکەوە لە لای پووشەکەوە نووستبوون. مایەیەکی بوێری و جەربەزە. ماراڵ پێی نایە ژوورەوە. داوێنی کراسەکەی هەڵدایەوە و بەنەرمی بە لای ژن و پیاوەکەدا تێپەڕی. کۆشی پڕکرد لە کا و گەنم و خەوشوخاڵ و سووکەڵە، وەکوو مار خوشایە دەرەوە و چوو بۆ لای ئەسپەکە. خواردنەکەی کردە ناو ئاخوڕەکە و لە لایەکەوە

وەستا و کەوتە سەیرکردنی لەبەردڵانی قەرە و کرماندنی گەنم و کا. ئاسان نەبوو، ئەیدی و ئەیزانی ئەوەی قەرە ئەیکرمێنێ بەشێکە لە پاشەکەوتی زستانەی بنەماڵەیەک. بنەماڵەیەک کە خۆشی پارەیەکی بوو. بەڵام ماراڵ بەو ڕادەیە دڵبەندی خێزان نەبوو کە ئەسپەکەی خۆی خۆش ئەویست. بۆیە هەر لەوێ بە حەزێکی ئاوێتە بە ترسەوە، لە سەر عەرزەکە دانیشت و نیگای عاشقی خۆی بڕییە سەر و یاڵی قەرە؛ هەتا پاشتر چی ڕووبدات.

ــ تۆ هێشتاش وشیاری کچێ؟ بیر لە چی ئەکەیتەوە؟

ماراڵ سەری هەڵێنا و بڵقیسی بە سەر سەری خۆیەوە بینی. لەجێدا مرد و زیندوو بوویەوە! شەرم و گوناح. ئەمە نمەک بە حەرامییە. لەگەروودا گریا. گورج و تۆقاو ڕابوو و لە لای دەستی پووریەوە وەستا و بەشەرمەوە سەری داخست. بڵقیس ئەبێ زانیبێتی چی کردووە و بیر لە چی ئەکاتەوە. خۆزگە بڵقیس نەئەچوو بۆ لای ئاخوڕی ئەسپەکە. نەشچوو. مارادڵی برد بۆ لای دەرگای ژوورەکە و لە ڕێگەدا دەستی خستە سەرشانی کچە و ئەتوت تێئەگەیەنێ: دڵگیر مەبە. خۆت ڕابگرە! بەڵام هەر ئەمە زیاتر دڵی مارادڵی ڕائەشەکاند. لەم جۆرە کاتانەدا میهرەبانی وەک زیخێک بیخەیتە ناو مەنداوێکەوە، ئەیشڵەقێنێ. دڵی مارادڵ ئەو مەنداوە بوو و پەنجەکانی بڵقیس ئەو زیخە. مارادڵ پەرێشان بوو. پەرێشانتر. شەپۆلی لەرزینێکی نەرم لە سەر پێستی. ڕەشە بایەک ڕێی لە دەروو بەستووە. هەناسە بە ئاستەم ئەگەڕا و ئەو بە وشەی لەرزۆک و شکاو پارایەوە:

ــ پووریێ گیان، من ئەزانم جاجم و قاڵیچەش بچنم. مەهێڵە سەرگەردان بم. بەرێم کە بۆ لای ڕەوەند!

بڵقیس کچەی برد بۆ ماڵی گوڵمحەمەد، لە بەر ڕووناکی فانۆسەکەدا داینا و وتی:

ــ نەکا دڵت لەم ماڵ و ڕۆژگارەی ئێمەگیراوە کچم؟ ئەرێ؟
ــ بۆ ئەبێ بگیرێ؟ مەگەر من لە سەر قاڵی هەورێشم گەورە بووم؟
ــ ئەی بۆ نارەحتی دایکەکەم؟ لەوەی کەوا بەتاق کەوتوویتەتەوە؟ بۆ ئەوەی شێرۆی ماڵوێران بەو جۆرە قوڕی کرد بە سەر هەموومانداو و هەڵات؟ ئەرێ؟
ــ نازانم. نازانم. ئەوەندە ئەزانم من لەگەڵ مەڕ و ڕەشماڵ ڕاهاتووم. لێرە دوو جاران زیاتر هەست بە غەوارەیی ئەکەم.
بڵقیس، ڕەنگە ئەیویست بە زۆر قسەی‌تر دڵی ماراڵ بداتەوە، بەڵام کەلمیشی دەرفەتی نەدا و ژنەی بانگکرد:
ــ لە کوێی؟! بڵقیس! وەرە زەرکێک ئاوم بەرێ. گەرووم وەکوو درک وشک بووە. چیم خواردووە مەگەر؟
بڵقیس پەنجەکانی ماراڵی لە ناو دەستەکانی‌دا گووشی، هەڵسا و چووە دەرەوە.
ماراڵ وەک پەیکەری سیابەختی، لە تاریک و ڕوونی تیشکی خوماری فانۆسەکەدا بە تەنهایی بەجێ هێڵرا. بە بێ ئەوەی جووڵەبکات، وەک ئەفسوون کرابێ، نیگای چەقیە پەیشوێنی ڕۆیشتووی بڵقیس و شانەکانی لەگەڵ هەناسەی نەرمی بەرز و نەوی ئەبوویەوە. چاوەڕوان بێ تا بڵقیس بگەڕێتەوە؟ ئایە دێتەوە؟ بخەوێ؟ هەڵسێ و دەرگا لە خۆی داخات؟ پڵیتەی فانۆسەکە داکێشێ و جێ بۆخۆی ڕاخات؟ یان هەر لەوێ لە سەر بەڕەکە بخەوێ! چی بکات؟ نەیئەزانی. بێگانە. بێگانە لەگەڵ هەموو شتێک. لەگەڵ هەر چی هەبوو. تەنانەت نەیئەویست سەیریان بکات. ئەتوت لە هەموویان ئەترسا. ترسی ئەوەی نەکا پێوەی بلکێن! بیری ئەوەی هەموو ئەو شتانەی دەوروبەری چاویان هەیە و چاوی لێئەکەن. هەموو شتێک لە پشت چاوەکانی زیوەرەوە، وەک لێپرسەر، سەیریان

ئەکـرد:

«تۆلێرە، لە سـەر بەڕەی من چی ئەکەی؟»

مـاراڵ نـەی ئەتوانـی وەڵام بداتـەوە. لاڵ ببـوو! بـە دژواری لەجـێ ڕابـوو و بـە بـێ خـۆف چـووە دەرەوە. بەخشـکـەیی چـوو بـۆ لای ئەسـپەکەی و هـەر لـەوێ لـە بـن دیوارەکـە قنچکانـیکـرد و پشـتـیدا بەزینـی ئەسـپەکـەوە وچـاوی بڕییـە ناوچـاوی شـەو. مانـدوو، بـەڵام سـەرکـەش!

بەندی سێیەم

هەتا مەدیار لەژیان دا بوو، بەگمحەمەد، مانگەومانگیش نەیئەبینی. بەڵام ئێستەکە نەبوو، بەگمحەمەد تاو بە تاو جێگەی بەتاڵی ئەوی لەتەنیشت خۆیەوە هەست پێئەکرد. نەبوونی مەدیار بۆ بەگمحەمەد ببوو بە ئازارێک. تاوی نەئەهێنا. شپرزە و پەرێشان بوو. وەکوو سەگ شەوی هەتا ئێرە گەیاندبوو. خەوزڕاو و شێواو. چاوەڕوانی بەیانی شەڕی لەگەڵ سات و کات ئەکرد. سەیری شەوی کرد. شەوی کەلیدەر ئارام بوو. ئارام و بە سینگە خشکێ، مانگ، پانتایی پەڵە هەورەکانی ئەبڕی و ئەڕۆیشت. ئەستێرەکان لەپەنا و پەسێرەوە چاوێکیان دائەگرت و دیسان خۆیان ئەشاردەوە. زەوی هێوەر و خاک ئارام بوو. شەو شکابوو و نیگا بە دیوارە لێڵەکانی شەودا ئەپەرینەوە. لە سەر سینەی گردەکە، کۆ و لە دەور یەک، ڕان مۆڵ درابوو. بزن و مەڕ و تەگە و بەران و قۆچ و شەک. بزنە نێر و قسر، هەموو لەتەک یەکەوە، سەر لە بن سەر، جێجێ و پەڵەپەڵە ڕاکشا بوون و بەئارامی هەناسەیان ئەدا؛ زەنگۆڵەی ملی تەگەی خانئاپۆش تەنانەت دەنگی برابوو. بەس جارجار زەنگی ملی شەکەکەی بڵقیس بوو خامۆشی ئەزراند. سەبرخان، ئەژنۆکانی بەسکیەوە لکاندبوو و دارەکەی لە ناو دەست و ڕانیا ڕاگرتبوو، سەری خستبوویە

سەر تۆربێنەکە و خەوی لێکەوتبوو. سەگ بە دەوروبەردا ئەخولایەوە. بەگمحەمەد، بێخەو، دانیشتبوو و دەستەکانی بە دەور ئەژنۆیەوە هەڵپێکابوو و چاوی لەبیابان بوو. بەنیشانەی ئەستێرە و شێوەی مانگ، شەو لە نیوە تێپەڕ ببوو و بەرەو لای ڕۆژ شۆڕ ببۆوە. بەگمحەمەد، بێواز و کوتراو، هەڵساو بەنووکی پاوزار، لە سەبرخانی ڕاژاند. سەبرخان بۆڵاندی و سەری لە سەر تووڕەکەکە بەرز کردەوە، بەگمحەمەد وتی:

ــ ڕابە ئیترا! قنی خەوت دڕاند، چەند ئەخەوی!...

سەبرخان ڕاستەوە بوو و چاوەکانی هەڵگڵۆفی:

ــ لەبری تۆش خەوتم... ها...؟

بەگمحەمەد وتی:

ــ کاتی «لەوەڕە»، کازیوەیە. من ئەمەوێ بچم بۆ ناو ڕەوەند.

ــ ئێستە؟

ــ ئەسپەکە ئەبەم، کارێک، پەیامکت هەیە؟

سەبرخان هەڵسا، دۆخێن و شەروالّەکەی ساف کرد و بەخامۆشی، چاوی بڕییە بەگمحەمەد. بەگمحەمەد چی بە سەر هاتووە؟

ــ ئەوە بۆ وەکوو کەرێکە سەیری نالّبەندەکەی ئەکا، لێم ئەڕوانی؟...

سەبراو سەری داخست و بەگمحەمەد چگوورەکەی لە تێڕی کەرەکە هێنایە دەرێ و چوو تا تەنگەی ئەسپەکە بکێشێتەوە. سەبراو جارێکیتر هاتەوە قسە:

ــ باشە چی بووە؟ بۆ لەپڕ داوییە لە سەرت؟

بەگمحەمەد پێی لەئاوزەنگی نا و پرسی:

ــ سەیزوشەو جێ ژوان کوێ بێ؟

سەبراو وتی:

ــ لای دەرەوەزان.

بەگمحەمەد سەری ئەسپەکەی وەرگێڕا و ئاژووت بە ناو ڕانەکەدا و تاوێکی‌تر لە ئاسۆی زیوین‌دا ون بوو. لەم شەو و ڕۆژەدا، ئەسپەکەی سەبراو حەسابوویەوە و شەکەتی لە لەش دەرکردبوو و خۆش داژووت. دەمێک بوو بەگمحەمەدیش بەم حەز و لەزەوە، ئەسپی ناژووتبوو. خۆشی نەی ئەزانی چیەتی. بەڵام هەستی بەوە ئەکرد هێزێک تیایدا ئەجۆشێ. پێی وا بوو هەندێ شت هەیە ئەبێ سەریان لێ دەربکات. ئەوەی سەبراویش بۆی گێڕابوویەوە پێی کەم بوو. بەگمحەمەد بە دڵدانەوەی سەبراو ئارامی نەگرتبوو. ئەبوا گوڵمحەمەد ببینێ. تا براکەی نەبینیایەت دڵی ئارام نەئەبوو. بیری کردەوە ئەگەر تەنانەت گوڵمحەمەدیش نەهاتبێت بۆ ناو ڕەشماڵ، سەری ئەسپەکەی وەرگێڕێ و یەکسەر غاری‌دا بۆ دەرزیوەر.

بەڵام گوڵمحەمەد هاتبوو.

بادی لە لای بنە ئەلەوەڕی و کاتێکە بەگمحەمەد لای سنگی ڕەشماڵەکە دابەزی، گوڵمحەمەد سەری لەرەشماڵەکە هێنایە دەرەوە و «ماندوو نەبی» لە براکەی کرد و سەری بردەوە ژوورەوە. بەگمحەمەد دەسکەوسارەکەی لە کەللەی زینەکە ئاڵاند و ڕۆیشتە ژوورەوە. تەختی پشتی ئارەقەی کردبوو. کلاوەکەی داگرت، دەستی هێنا بە دەورمل و تەوێڵی‌دا و پاشان سەیری گوڵمحەمەدی کرد. لە واتای نیگای براکەی، گوڵمحەمەد تێگەشت. بەڵام لەخۆی ڕانە ئەبینی چیرۆکی ئەو شەوڕەوەی ببوو بە شەڕ و کوشتار جارێکی تریش بگێڕێتەوە. بۆ ئەمەش بوو، کاتێکە بەگمحەمەد هەواڵەکەی لێپرسی، گوڵمحەمەد وتی:

ــ «هەر ئەوەی کە بیستووتە.»

لەگەڵی‌دا بە زیوەری وت بەرچاییان بۆ بهێنێ.

بەگمحەمەدیش لەوە زیاتر لە سەری نەڕۆشت. خامۆش و کڕبوو. بە شێوەیەکی ناڕوون هەستی بەوە کرد گرفتێکی

تازە لە کاری براکەیدا پەیدابووە. سەیری زیوەری کرد. زیوەر لێوی گەست و کترییەکەی لە بەردەمی هێوەرەکەیدا دانا. بەگمحەمەد کترییەکەی بەتاڵ کرد. نان و تۆراخەکەی خوارد و پاڵی دایەوە. گوڵمحەمەد لە ڕانەکەی پرسی.

بەگمحەمەد لە وەڵامدا وتی:

ــ پەز تێر نابێ، عەرز بێ گیاییە. بارێزەش وشک بووە و بووە بە خۆڵ. مەڕ هەڵدێ. دەم لەعەرز ئەساوێ. بەڵام تێر نابێ. شیر خەریکە وشک ئەبێ. دانکە نەکەوێتە گیانی ئاژەڵەکان باشە. لە لای ئاوەکە شوانێکم بینی ئەیوت لە دەوروبەری کێوی شاجیهان ئافەتە داکەوتووە.

ــ ئەی پەزی مە چی؟

ـ جارێ نا، ئیشەڵا نا. من جارێ هیچم نەدیوە.

گوڵمحەمەد وتی:

ــ دوێشەو ویستم بێم بۆ ناو ڕان، بەڵام نەمتوانی زۆر ماندوو بووم.

بەگمحەمەد وتی:

ــ منیش دڵم هەڵکەنرابوو، کازیوەی نەدابوو ڕابووم و کەوتمەڕێ.

ــ چاکت کرد. دڵی منیش گیرابوو. سەبراو چۆنە؟

ــ ئەتویست چۆن بێ؟ وەکوو دەلی لێهاتووە، یا خەوتووە یان قوڕ و قەپ. جار جارەش بە ناو ڕانەکەدا ئەگەڕێ و گۆرانی ئەچڕێ. تۆ کۆتایی کارەکان چۆن ئەبینی؟ باش بوو توانیت خۆت لەیاریکردنی ناو زەوییە وشک و بەتاڵەکان ڕزگاربکەی. باوکم خۆ هات بۆ دەرزیوەر؟

گوڵمحەمەد وتی:

ــ پیرەمێرد، سەری پیری خەریکە شێت ئەبێ. داوییە لە سەری خۆی نیشتەجێ بکات. خەیاڵێکی خراپیش نییە، بەڵام حسابەکانی بە هەڵە دەرئەچێ. پێی وایە ئەمەندەی کە مرۆڤ

پێی لە ڕەشماڵ کشاندەوە و لە ژێر بنمیچی قوڕینەدا دانیشت، ئیتر ئەبێ بە لادێیی. چەندەش پێی بڵێی گوێ ڕاناگرێ!

بەگمحەمەد وتی:

ــ باشتر وابوو سەر نەخەیتە سەری و قڕقڕە نەکەی!

ــ قڕەقڕم لەگەڵ نەکرد. پێموت ئەمەش مەزراکەت! خۆت چۆکی لێدابە و پووش و پەڵاشەکەت کۆ کەرەوە. من ژنی میراو نیم وەکوو کوللە بلکێم بەعەرزەوە!

ــ دایە چی؟ بڵقیس؟

ــ دایکی ڕەبەن بڵێ چی؟ فەرمان ئەبات. مایەوە تا ئەو پووش و پەڵاشەی کۆی ئەکەنەوە، بیکوتن و شەنی بکەن. ڕەنگە چوار دەنکیان بۆ بمێنێتەوە. بەڵام کەی بۆ ئەوە ئەبێ دڵی پێخۆش بکەی؟ چەن ڕۆژ لەمەوبەر چووم بۆ دەربەند، بۆ قەڵاچیمەن. لای بابقولی بوندار گەنمم بەقەرز کڕی. لێمکرد و هێنام لە سووچی ماڵەکە دامنا. سک نانی ئەوێ. بە قسە خۆ تێر نابێ. لە بری نان خۆ ناکرێ فشەی بۆ بکەی؟!

بەگمحەمەد وتی:

ــ قەرزمان لای باقولی بۆندار خەریکە زۆر ئەکات.

ــ ئەویش بەو نرخەی ئەو شمەک ئەفرۆشێ! ماڵی زوڵم کاول بێ. سەگباب بە شێوەیەک چورتی بۆ ئەخات و حەسابی ئەکات واقت وڕ ئەمێنێ. وەکوو جادووگەر چاوی مرۆڤ ئەبەستێ. من خۆم لە حەنای لاڵ ئەبم و چی بڵێ هەر سەری بۆ ئەلەقێنم. تۆوی ببڕێ! بەڵام چارەشمان نییە ئەبێ لەگەڵی ڕێ بکەوین. پارە و گەنم هەمیشە لە لای دەست ئەکەوێ و هەر ئەمەشە ڕیشمانی داوە بەدەستیەوە.

بەگمحەمەد وتی:

ــ ئەویش لە قەحبەکانی ئەم ولاتەیە. چی دەروێش و دز و گەدا هەیە لە ناو دوکانەکەی ئەودا سەریان ئەچێ بە یەکا. دز و گەدا پێشتر دانەوێڵەکەیان پێ فرۆشتووە و پارەکەیان

خەرج کردووە.

گوڵمحەمەد بە سەر بۆی سەلماند و وتی:

ــ چیمان پێ ئەکرێ؟ خەڵکی خێڵاتی هەمیشە ئەبێ یەک دووانێک لەو بابەتەی بۆ کاتی تەنگانە هەبێ. بە هەر نرخێکیش بووە ئەبێ ڕایان بگرین. ڕۆژگار خۆ پێشتر هەواڵ نانێرێ! باران هات و نەهاتە، باش حەسابی بۆ ناکرێ. بێدەر و دەروازە دێت و ئەڕوات. نەخۆشیش هەر وا. ئەوەندەت نەزانی لێیدا و کەوتەگیانی ئاژەڵەکان. چی لێ ئەکەی؟ ئەبێ یەکیکت هەبێ پەنای بۆ ببەی؟ لەو بابەتەش زۆرکەم دەس ئەکەوێ. مەگەر ئەوەی دانی بۆ دابکەی. دانی ئێمەش چییە؟ ئەو دوو قەران، پێنج قەرانە زیادەی پێی ئەدەین. زۆر قسەم کرد. چاکەت سارد بۆوە، بیخۆرەوە.

بەگمحەمەد پیاڵەی چاکەی هەڵگرت و وتی:

ــ ئەی کچەکەمان؟ شێرۆشیان بە بۆنەی ئەو چوار بنە گەنمەوە یەخسیر کردووە؟ بۆ نایەت بۆ ئێرە چوار قوم شیر لە گوانی ئەو مەڕانە بدۆشێ؟ خۆ کاری ژنەکانیشم پێناکرێ! هەم بیلەوەڕێنم و هەمیش بیاندۆشم؟ هەیقۆش لەکاری خۆیان زیاتری پێناکرێ!

دەماری نێوچەوانی گوڵمحەمەد زریکاندی:

ــ ناوی لە نێو ناوان هەڵبگیرێ. شوێنەواری نەمایەت باشتر بوو!

ــ بۆ؟ دیسانەوە چ پەنگێکی داوە؟

گوڵمحەمەد وەڵامی براکەی نەدایەوە؛ هەڵسا و لە ڕەشماڵەکە چووە دەرەوە. بەگمحەمەد واقی وڕما. چاکەی دانایەوە و وا پێ ئەچوو بەرچاوی تاریک بوو. بەڵام خەیاڵی بەتاڵی وەڵامی پێ نەئەدایەوە. سەری هەڵهێنا و چاوەکانی وەکوو دوو دانە گوڵمێخ چەقاندە ناوچاوی زیوەر. ژنە، کە خۆی سووڕاند بوو بەفڕکەیەکی نهێنی لە ڕەشماڵەکە

بچێتەدەرەوە، لە شوێنی خۆیدا وشک بوو و سەری داخست. نیگای بەگمحەمەد درێ بوو. چاوەکانی ئەتوت بە خێرایی هەناسە ئەدەن. ڕەنگە واش نەبووبێ، بەڵام زیوەر وای هەست ئەکرد. هەستی ئەکرد کالانەی چاوی هێوەرەکەی هەڵمی لێ هەڵئەسێ. بۆچ گوڵمحەمەد ئەوی لە لای برایەک بەو خووەوە بەجێ هێشت؟ زۆر سەیر نەبوو. گوڵمحەمەد توانای ئەوەی نەبوو زەق بڕوانێتە ناوچاوانی برا بچووکەکەی و پێی بڵێ:

«شێرۆ هەڵات، بەشەو ڕەدووی ماهدەرۆیش کەوت و هەڵات.»

بۆیە ئەو ئەرکەی خستە ئەستۆی زیوەر و لە ڕەشماڵەکە چووە دەرەوە. ئەو ژەهرە ئەبوا زیوەر بیکاتە گیانی بەگمحەمەد.

ــ ئا؟ بۆ بێدەنگی؟ دەمتیان دادووریوە؟ چی ڕووی داوە؟ کەوتۆتە ناو بیر؟

ــ نەء!

ــ ئەی چی؟ بۆ لە منی ئەشارنەوە؟

زیوەر نیگای داگرت و وتی:

ــ ڕۆیشت... هەڵات، ڕۆیشت!

ــ لەگەڵ کێ؟

ــ ماهدەرۆیش، پێم وابێ.

ــ هەمان ناسەیدەکە؟

ــ وا ئەڵێن.

بەگمحەمەد دامرکایەوە. پاش ساتێک پرسی:

ــ کەس پەیشوێنی نەگرت؟

ــ گوڵمحەمەد چوو. بەڵام کاتێکە گەیشتە نەیشاپوور ئەوان لێک مارە بڕابوون و لەوێش ڕۆیشتبوون.

وس و بێ قسە، بەگمحەمەد چەمایەوە و دانیشت. کەوتنی ئارام و قورسی سپێندارێك. ئانیشکی نایە سەر کەشکەی ئەژنۆ و لە بەین دەنەکانیەوە مڕاندی:

ـ لەگەڵ ئەو سوالّکەرەی سەرخەرمان؟!
و لەپڕ نەڕاندی:
ـ ئا ئەوا ناومان ئەزڕێنن!
زیوەر بە سەر پێوە لەرزی و گوڵمحەمەد پێی نایەوە ژوورەوە وتی:
ـ مەنەڕێنە، لەسەرخۆ بە. نابێ بهێڵین کەس بزانێ. ئەبێ وای دەربخەین شەرعی و خودایی بووە. کچەکەمان بە دڵخوازی خۆمان داوە بە شوو.
بەگمحەمەد لە براکەی مۆڕ بوویەوە و وتی:
ـ کلاّو ئەکەینە سەر کێ کاکە گیان؟ سەر خۆمان؟! کچەکەمان بە کێ داوە بە شوو؟! بە گەدایەکی پاپەتی؟ بێ دەرپێ؟ بێ شیربایی و بێ داوا کردن؟ کێ لێمان وەرئەگرێ؟ کورد بە کەر ئەزانی؟
گوڵمحەمەد، لە بەردەمی براکەیدا دانیشت. پیرانە دانیشت و بە لێزانی وتی:
ـ چارە چییە؟ دەهۆڵ و سووڕنا بانگ بکەین و جارِ بدەین بە هەموو لایەکدا کە خوشکەکەمانیان دزیوە؟!
ـ پێت وایە ئەگەر جارِ نەدەین کەس نازانێ؟
ـ ئەزانن. ئەزانن. تۆ ئەڵێی چی بکەین؟
جێی وەلاّم نەبوو. بەگمحەمەد هەڵسا، شانی نەوی کرد و لە کۆنەکە چووە دەرەوە و شێتانە چوو بۆ لای ئەسپەکە. گوڵمحەمەد و زیوەر بە دوایدا دەرپەڕین و لەم بگرە و بەردەیەدا خانئاپۆش لە ڕەشماڵەکەی هاتەدەرەوە. بە سەری ڕووت و تاقە کراسێکەوە چوو بۆ لای برازاکانی. بەگمحەمەد نیگای لە ڕوخساری مامی وەرگێڕا، پێی خستە ئاوزەنگی و لەغاوی ڕاکێشا. گوڵمحەمەد باوەشی کرد بە ملی ئەسپەکەدا و ئەوەی کە ئەیویست بیڵێ، بە پەلە خستیە سەریەک:
ـ ئەو خۆ شوێنی لە خۆی بەجێ نەهێڵاوە. تۆ ئێستە بۆ

کوێ ئەچی؟ ژنی شەرعی و قانوونیشیەتی. ئەتوانی چی پێ بڵێی؟ ها؟ چی؟

بەگمحەمەد وتی:

ــ شوێن؟ ژنی شەرعی؟ تۆ ئیتر بۆ وەکو پیرەمێردەکان قسە ئەکەی؟ ئەتەوێ داخی ئەم دەردە لە سەر دڵمان بمێنێ؟ شیربایی سەر ئەسپ!

گوڵمحەمەد ئەگەریش یاڵی ئەسپەکەی بەر نەدایەت، بەگمحەمەد سەری ئەسپەکەی ئەگەڕاند، براکەی لا ئەدا و ئەیدایە غار. گوڵمحەمەد ئەوەی لە چاوەکانی براکەیدا خوێندبوویەوە، بۆیە کشایەوە و چاوی بڕییە بازی ئەسپ و هێڵی ئەو تۆز و خۆڵەی بە دوایدا ئەکشا و هەتاوی زوڵاڵی دەمەو بەیانی لە ناو خۆیدا لوول ئەدا:

ــ بۆ کوێ ئەچێ؟ بیاندۆزێتەوە چییان لێ ئەکات؟

بەگمحەمەد بیری لەوە کردبوویەوە لەگەڵ ماهدەرۆیش چی بکات. بەڵام بۆ کام لا بڕوات ئەوەی نەئەزانی. نیشانەی دز لە کێ ئەپرسن؟ لە داروغە. ئەمە تەنها بەگمحەمەد ئەیزانی. لەم ناوەدا کێ داروغە بوو؟ بابقولی بۆندار. هەمان کەس کە گەنمی گەدایی، شڕەی دزراو و پەزی غەوارەی بە نیوەی نیو نرخ لەم و لەو ئەکڕێ. بەم دەست ئەیهێنا و لە هەماری ئەکرد و بەو دەست بە دوو بەرامبەر ئەیفرۆشتەوە.

بەگمحەمەد کاتێک لە بنە دەرکەوت، سێبەرەکەی وەکوو ڕمێکی درێژ کەوتبوویە سەر عەرزەکە و، کاتێک گەیشتە نزیکی قەڵاچیمەن سێبەر ئیتر لە هیچ لایەکیەوە دیار نەبوو، مەگەر لە بن ورگی ئەسپەکەیدا. خۆر بە سەر سەرییەوە وەستابوو و بیابان پڕ بوو لە تاو. پەڵە پەڵەی خاک لە بەرەگەی ڕوانیندا زەردی زێڕین وەکوو پەڵەی گەنم. بەگمحەمەد ئەسپەکەی خاو کردەوە و خۆی شڵکرد. تا ئەم ساتە ڕەگ و دەماری وەکوو قایش کشابوو و ئێستە هەستی ئەکرد توانای ئەوەی پەیدا

کردووە بە سەر کێشەی ڕەگ و دەماریدا زاڵ ببێ، هێمن و لەسەرخۆ نیگای بە دەوروبەردا بسووڕێنێ؛ بڕوا بەخۆ و بە کارەکەی. ئەیویست ماهدەرۆیش بدۆزێتەوە و ئەشی زانی ئەیدۆزێتەوە. ئێستەکانێ ئەگەر ماهدەرۆیش لە بەردەمیدا سەری لە خاک دەربهێنایەت، بەگمحەمەد تەنانەت لێوی خۆشی نەئەگەست. بە بێ سەرسووڕمان. چونکە سوور لێی ڕوون بوو کە ماهدەرۆیش لە هەر ێمی خوراسان نەچووەتە دەرەوە و لەم سنووورەشدا مەگەر بچێتە ژێرِ خاک ئەگینا نەی ئەتوانی لە چنگی بەگمحەمەد دەرباز ببێ.

لە قەراخ یەکەم دێمەکاڵ، بەگمحەمەد لەغاوی ڕاکێشا. پیاوێکی وردیلە و چەماوە لەگەڵ کچەکەی خەریکی ڕنینەوەی تەڵە لاوازەکانی گەنم بوون. بەگمحەمەد ماندوو نەبینی لێکرد و پیرەمێرد بە ڕێزی سوارەکەوە پشتی ڕاست کردەوە و سڵاوی کرد. بەگمحەمەد لە ماهدەرۆیشی پرسی کابرا وتی:

ــ ئەو سەیدە بەم لایانەدا نایەت خان. ئەم بەرهەمە باری لە کوێ بوو بەشی ئەوە بکات باوەشێکیش بکەمە تێرکەی دەرۆیشەوە؟! ماهدەرۆیشیش بەم خەوشوخاڵە ڕازی نابێ! ئەو زیاتر بە دەوروبەری بەراوەکاندا خوولەی دێ، نەک لەم ناوە. دەوروبەری دەشتی خانەکان. دەمەو بەیانی بینیم بەملایەدا ئەڕۆیشت. دەستێکی بۆمەش ڕاوەشاند و تێپەڕی.

بەگمحەمەد سپاسی کابرای کرد و کەوتەوە ڕێ. مەیدانێک و، لای شوانێکی مێرمنداڵ کە پۆلە بزنێکی ڕیقنی لە قەراخ جۆگەکەدا ئەلەوەڕاند، لەغاوی کێشایەوە؛ ماندو نەبینی لێکرد و نیشانەی ماهدەرۆیشی لێپرسی. شوانە دەستی کرد بە چەتری چاوی، سەیرێکی قەد و باڵای بەگمحەمەدی کرد و لە ژێر لێوەوە وتی:

ــ سەید ئەڵێی؟ ها! ئەو سەری بە عەشق و عاشقیەوە گەرمە، خان. کچەی فریوداوە، هێناویەتی لە پاشخان

دایشاردەوە و لەگەڵی ڕائەبوێرێ. ئەی سەیدی نادەروێش!

بەگمحەمەد خۆی ڕاگرت و بە یەک برگە و وشە پرسی:

ــ لە کام قەڵات براگیان؟

ــ قەڵاچیمەن. قەرزت لایەتی؟

پرسیاری شوانە وەڵامی نەدرایەوە و کە ئاوڕی دایەوە جگە لەو تۆزەی لە ژێر سمی ئەسپەکەوە ئەچوو بە حەوادا هیچی کەی نەدی. بەگمحەمەد یەکسەر غاریدا بۆ قەڵاچیمەن. تاوێک پاشتر، سوار لە کۆڵانەکانی قەڵاچیمەن بوو. دوو ژن لە قەراخ جۆگەکە خەریکی شیوکردن بوون. بەگمحەمەد ڕووی تێکردن و بە دەنگی بەرز لێیپرسین:

ــ ماڵی ئەم ماهدەروێشە لە کویە خوشکێ؟

ــ لە بەری خوارەوە لەو لاوە، لە ماڵی مەلا باقری کەڵاتەیی دائەنیشێ. گەڕەکی خواروو.

بەگمحەمەد بە خێرایی بە بەر دووکانی بابقولی بوندا ردا تێپەڕی. باشتر وابوو ئەو لەم سەربردەیە ئاگادار نەبێ. بەگمحەمەد نەی ئەویست کەس بکەوێتە نێوانەوە و ناوبژی بکات. ئەبوا بە بێ ڕێگر وەکوو گوێزان بیبڕێت و تێپەڕێ. لای ماڵی مەلا باقرەوە دابەزی، دەسکەوساری ئەسپەکەی بە داربزماری لای دەرگاکەوە گرێدا و ئەڵقەڕێزی دەرگاکەی کوتا. پیرێژنە گولەکەی ژنی مەلا هاتە پشت دەرگاکە. بەگمحەمەد ماهدەروێشی ویست. پیرێژن وتی:

ــ خۆی نیە لە ماڵەوە، چووە بۆ دەشت.

ــ بە ژنەکەی بڵێ با بێت پەیامێکی بۆ مێردەکەی بدەمێ و بڕۆم. کارم زۆرە و بە پەلەم...

پیرێژن ڕۆیشت و پاش تۆزێک شێرۆ لەتی دەرگاکەی کردەوە و لە بەردەمی براکەیدا وشک بوو. ڕوومەتی گەشاوەی لەپڕ ڕەنگی پێوە نەما. خاکی دیوار. لەرزین لە ناخەوە. پێی هێزی ئەوەیان نەبوو ڕای بگرن. دەستی گرت بە چوارچێوەی

دەرگاکەوە. ئیتر نەیتوانی ببزوێ. تەنانەت نەیتوانی نیگای لە نیگای بەگمحەمەد بدزێتەوە. خەریک بوو وشک ئەبوو. باڵندەیەکی ئەفسوونکراوی مارێکی کەون. بەگمحەمەد لەوە زیاتر ڕانەوەستا. ئەم هەلەی هەڵکەوتبوو، نە ئەبوا بە دەمکردنەوەی شێرۆ بشکێ. بەگمحەمەد پێی نایە پێشەوە. شێرۆ پاشە و پاش ڕۆیشت. بەگمحەمەد پێی نایە ناو داڵانەکە، دەرگاکەی لە پشت سەریەوە داخست و نیگا لە نیگا، شێرۆی ڕاماڵی. ترس شێرۆی پاڵپێوە ئەنا. تەتەری مەرگ! لە ناو داڵانەوە بۆ حەوشە، لای چاڵەکە و لەوێوە بۆ ژوورەوە. لە ژورەوە شێرۆ لای دیوارەکە وەستا. لە خۆی بوویەوە. وەک کۆڵەکەیەکی سەهۆڵ لکابوو بە دیوارەکەوە و چاوەکانی بەستبوو. بەگمحەمەد دانەوییەوە، کێردی لە بنی پووزبەندەکەی دەرکێشا و بەرەو خوشکەکەی چوو. شێرۆ لەم کاتەدا چاوی کردەوە، خوایە گیان! لێوە بارگرتووەکانی بە دژواری لێک هەڵبڕان:

ــ ئەتەوێ بمکوژی؟

ــ وەڵام نەبوو. برا ئارام چوو بۆ لای. شێرۆ کشایەوە، بەڵام سووچی دیوارەکە لەوە زیاتر ڕێی نەئەدا. چارە چیە؟ کچە، ئاسکی بەرپل، خۆی هێنایە یەک، گووشای و لکاندی بە دیوارەکەوە. کێرد بەدەستی ڕاستەوە، بەگمحەمەد دەستی بردە پێشەوە و ئەگریجەی کەزیەی خوشکی گرت و بای دا بە دەور دەستیدا و دەمی کێردەکەی نایە سەرملی و داوای لێکرد نووزە نەکات. پاشان وەک بروسکە، لەچاو پێکا نانێکادا ئەگریجەی چەپی کەزیەی بڕی، خستیە باخەڵی، شێرۆی کوتا بەعەرزدا و بە سەر سەرییەوە وەستا. کێردەکەی خستەوە ناو پووز بەندەکەی:

ــ پێت وابوو هەڵاتوویت، ها؟

ــ نەت کوشتم؟ نامکوژی برای شیرینم؟... دەبا پێکانت

ماچ بکەم... کاکە گیان... با دەستەکانت ماچ بکەم!

بەگمحەمەد نەی ئەبیست. شێرۆ بە ڕوودا کەوتبوو، سەر و چاوی بە قاچەکانی براکەیدا ئەساوی و قووڕە قووڕ ئەگریا. ئەتوت جەربەزەی گریانی پەیدا کردبوو. بەگمحەمەد بەنووکی پێی دای بەسنگی خوشکیدا، فرێی دایە دواوە و لەپڕ قەمچی لە بەر پشتێنی دەرهێنا و ڕایوەشاند. شێرۆ وەک مار پۆپکەی کرد و قیژاندی. پیرێژنەی گولەکە لە بەر دەرگا پەیدای بوو. بە بینینی شێرۆ لە ژێر بارانی تووڕەیی قەمچیدا، قریشکاندی و هەڵات بۆ دەرەوە. بەڵام بەگمحەمەد بە بێ گوێدانە شیوەنی پیرێژن، داخی دڵی بە زەبری بەردەوامی قەمچی بە سەر سەر و بەچکی شێرۆدا دابارند. لەشی شەق کراوی خوشکەکەی کە نووزەیەکی لێوە ئەبیسرا لە ناو هۆدەکەدا بەجێ هێشت و هاتە دەرەوە. لە بەر دەرگاکەدا شانی ڕاست کردەوە و ئارەقەی تەوێڵی سڕیەوە. لەم کاتەدا، خەڵک ڕژابوونە حەوشە و بە سەر سووڕمانەوە سەیریان ئەکرد. ژنان و زۆرتر منداڵان. دیار بوو پیاوەکان لە دەشتن. بەگمحەمەد قەمچیەکەی بە دەور دەستیدا ئاڵاند، بە ناو نیگای حەشاماتەکەدا بەرەو دەرەوە ڕۆیشت و ئەوەندەی ئەو پێی نایە ناو کۆڵان؛ ژنەکان خۆیان کرد بە ژووردا بۆ لای شێرۆ و کوڕەکان بە دوای بەگمحەمەددا هاتنە دەرەوە.

لە کۆڵان، بەگمحەمەد دەسکەوسارەکەی کردەوە، دای بە شانیدا و ئارام و بەوەج بەرەو دووکانی بابقولی بوندار چوو. هێشتا لەپێچی کۆڵانەکە بای نەدابوویەوە بابقولی بۆندار بەکراسێکەوە پەیدا بوو. بەرەو ڕووی ئەهات و کە گەیشتە نزیک کوڕی کەلمیشی هێواشی کردەوە، هاتە پێشتر‌ەوە هەوساری ئەسپەکەی گرت و لە سەر باڵی ئەسپەکەوە تەشەریدا لە بەگمحەمەد:

ــ چ هەر ایەکت سازکردووە، میشکاڵی؟ گوندەکەت داوە

بەیەکا! ها؟ چیتە ئەوە؟

بەگمحەمەد وتی:

ــ بۆ پەنات بەو ناسەیدە داوە؟ ئەو هەمووە لەگەڵ میشکاڵیەکان نان و نمەکت خواردووە، ئەوسا...

بابقولی، درێژ و لۆق، بە قژی تەنک و ڕیشی نەتراشراوەوە، سپێنەی چاوەکانی هەر واتر کرد وتی:

ــ گریمان وابێ! کەی ئەوە ڕاستە خۆت بکەی بە ماڵی خەڵکدا و دەس لە ژنەکەی بەرز بکەیتەوە؟ ئەو کچە ژنی شەرعی و قانونی ماهدەرۆیشە.

ــ ئەوخوشکی منیشە، بابقولی! با لەوە بێتامتر نەبێ. کوێخاییش بۆمن مەکە. نەکا پێت وایە غەریبم و ئەتەوێ زەبری دەستم پی پیشان دەی! ها؟

بابقولی، زیرەک و کاتناس، هەوسارەکەی بەردا و وتی:

ــ هیچ شتێ وانییە، خان! من لەگەڵ میشکاڵیەکان مامەڵەم هەیە. ئەگەر ئەڵێم باش نییە بۆخۆتان ئەڵێم. منیش هەر چی چۆن بێ لێرە، ئەرک و ڕاسپاردەیەکم هەیە. خۆ هەر وا نابێ هەر کەس پەلاماری قەڵاچیمەن بدا، هەر کارێکی پێخۆش بێ بیکا و پاشانیش ڕاستەوراست ڕێگەی خۆی بگرێ و بڕوا! من لێرە بەرپرسم. هەم لە لایەن دەوڵەت و هەم لە لایەن ئەرباب **ئالاجاقی**یەوە. گوندییەکانیش مووچە ئەدن بە من کوێخایەتیان بۆ بکەم.

بەگمحەمەد وتی:

ــ ئەگەر بەرپرسی، شوێنی ماهدەرۆیشم پیشان بدە. ئەگەریش ناتەوێ پیشانم بدەی لە سەر ڕێم لاچۆ، تا خۆم بیدۆزمەوە.

بابقولی بوندار لە ژێر خەنجەری چاوەکانی بەگمحەمەددا، کشایەوە. بەگمحەمەد هەر وا هەڵچوو، بەڵام ئارام، بە بێ ئەوەی وتووێژ لەگەڵ بابقولی کار بکاتە سەری، پێی لە

ئاوزەنگی نا و سواری ئەسپەکە بوو و وتی:

ــ بابقولی بوندار! ئێمە پێکەوە مامەڵەمان هەیە، سەیری دەستەنگیی ئەمسااڵمان مەکە. بە قازانجت نییە میشکاڵیەکان لەگەڵ گەدایەک بگۆڕیتەوە. تیرەی میشکاڵی، هەر نەبێ ساڵی سەد هەزار تمەن کڕین و فرۆشی لەگەڵ تۆ هەیە!

وەاڵمی نە ئەویست. لەغاوی ڕاوەشاند و هەڵقەی جەماوەری بینەری شکاند و ڕۆیشت. بەرێکەوت، بەگمحەمەد هێشتا لە خەیاڵی بابقولی دەربازی نەببوو کە لەدوورەوە، دوورتر لەو ژنانەی لە سەر جۆگەکە جلیان ئەشۆرد، بۆ یەک سات شێوەی ماهدەرۆیشی بینی. ماهدەرۆیش دوو باخە گەنمی لە ماینەکە بەستبوو و خۆی لە نێوان دوو باخەکە، لە سەر زین دانیشتبوو و هەر دوو القی بە الیەکدا شۆڕەوە کردبوو. بەاڵم دەرۆیش لە دوورەوە کوڕی کەلمیشیی ناسیەوە و بە دوودڵیەوە لەغاوەکەی کێشایەوە و ئەسپەکەی هەڵوەستەی کرد. ئەتوت نازانێ چی بکات. خەڵکەکە ورد و درشت بە دوای بەگمحەمەددا ئەهاتن. دیاربوو شتێك ڕووئەدا.

ماهدەرۆیش لەوە زیاتر لێی نەوەستا، سەری ئەسپەکەی وەرگێڕا و لەغاوی ڕاوەشاند. بەگمحەمەد پێشبینی ئەمەشی کردبوو. غاریدا بە دوایدا. کۆاڵنی تەنگەبەر و پڕ لە چاڵ و چۆاڵ زۆر بە دژواری شوێنی سواری بەپەلەکانی تیا ئەبوویەوە. پێچی توند و خافڵگیر. سەرسم دانی ئەسپەکان، هەڵسانەوە و غاردانەوە. قەاڵچیمەن، ئەمجارەیان بە ڕاستی شێوا. دەنگی سمی ئەسپەکان و قیژەوقاژی بێکار و منااڵی چەتوون، کە قەت شۆڕ و شینی لەمە خۆشتریان نەبینیبوو، خەڵکەکەی ـهەرچەند هەبوونـ لە ماڵەکان هێنایە دەرەوە و بە تامەزرۆییەوە کەوتنە سەیرکردن. باری گەنمەکەی ماهدەرۆیش لەم غاردانە پڕ لە ترس و خۆفەدا لێک هەڵبڕا و باڵو بوویەوە

و ئەمە دەرفەتێک بوو بۆ منالانی وشیار و ژنانی ئاتاج، بکەونە کۆکردنەوەی گەنمەکان. بەڵام زۆربەی پێشێل بوو.

جارێکی‌تر، ئەسپەکەی ماهدەرۆیش سەرسمی‌دا و سەید لە شیوی کۆڵانەکەدا تلبوویەوە. ماهدەرۆیش بە دوا هێزی خۆی هەڵسایەوە و خۆی کرد بە دالانە کۆنەی هەماراوەکەدا و لە سەر پلیکانە خزەکان پێی خزا و تل بوویەوە بۆ خوارەوە. بەگمحەمەد، ڕاوچی شارەزایش وەهای کرد. لە ئەسپ دابەزی و بە دوای ماهدەرۆیشدا ڕۆیشت. خۆی کرد بە ناو دالانەکەدا. دالانی درێژ، ڕەش بوو وەکوو شەو و لە قووڵاییەکەی‌دا، بیبیلەی چاوەکانی ماهدەرۆیش، وەکوو دوو ئەستێرەی ترساو، پرتەیان ئەکرد. سەید گیر کەوتبوو و بە ترس و شەڵەژاوییەوە هەناسەی ئەکێشا. بەگمحەمەد شانی دانەواندەوە، کێردی لە بن پووزبەندەکەی دەرهێنا و ئارام ئارام چەند پلیکانێکی‌کەش چووە خوارەوە. ماهدەرۆیش لکابوو بە سووچی دیوارەکەوە و مشتێ خاک و خۆڵ و کای لە ناو دەستی‌دا ئەگووشی. ئەمە کۆتایی ڕێگەکە بوو. خاڵی بەرئەنجامی گوڵەستێرە لە بەر تریفەی مانگەشەودا.

ــ لە کوێ نێژران غەمزەی چاوبازیی؟!

بەگمحەمەد نووکی کێردەکەی برد بۆ لای چاوی وتی:

ــ وەرە سەرەوە!

ــ ئەتەوێ بمکوژی؟

ــ سەگی وەکوو تۆ کەی بۆ کوشتن ئەبێ؟ وەرە سەرەوە!

ئەمە خۆی ڕووناکیەک بوو. ماهدەرۆیش گیانی هاتەوە بە بەردا. چوار دەست و پێ چەند پلیکانە هاتە سەر و لەپڕ چی خۆڵ و خاک لە ناو مشتی‌دا بوو کردی بە چڕوچاوی بەگمحەمەددا. بەگمحەمەد چاوی نووقاند، بەڵام پێش ئەوەی ماهدەرۆیش بتوانێ بە لای‌دا تێپەڕێ، پێی خستە بەر پێی و سەید بە سەر شێوی پلیکانە سواوەکان بە دەمدا کەوت.

بەگمحەمەد لە بن ملی سەیدا، یەخەی سەڵتەکەی گرت و لە لێواری داڵانی هەماراوەکە هێنایە دەرێ، بەدەمدا خەواندی و پێی نایە سەر بۆقەتەی ملی.

چاوەکانی کوڕی کەلمیشی بە تۆزوخۆڵ سوور هەڵگەڕابوو. ڕووی لەو خەڵکە کرد کە تازە گەیشتبوون. نیشتە سەر گوردی ماهدەرۆێش و کێردەکەی بۆ جەماوەرەکە ڕاوەشاند. دەمی کێردەکە بەخەڵکی ئەوت نەیەنە پێشەوە. پاشان دەستی برد، نافەکی شەروالّەکەی سەیدی گرت و دەمی کێردەکەی لێنزیک کردەوە. ماهدەرۆێشیش ئارام نەبوو. لە ژێر قەڵافەتی قورسی بەگمحەمەد دا پەلەقاژەی ئەکرد، ئەینالاند و ئەپاڕایەوە:

ــ مەکە. مەکە! تۆ و ئابڕووی جەددم، بێئابڕووم مەکە. من زاواتم!

بەڵام ڕق و خوێن، کەللەی کوڕی کەلمیشیی کوڵاندبوو. گوێی لە پاڕانەوەی ماهدەرۆێش نەبوو. ئەبوا کارەکە تەواو بکات. چاوی بینەر بۆ شایەتی ڕیسواکردنی ماهدەرۆێش بەس بوون. چاوێک ببینێ هەزار چاو دیویەتی. زمانێک بیڵێ هەزار زمان وتوویەتی. بەگمحەمەد پارچەیەک لە نافەکی شەروالّەکەی ماهدەرۆێشی بەکێرد بڕی و لە سەر پشتی هەڵسا. کار تەواو. ئەسپە سووری سەبراو چاوەڕێ بوو. چوو بۆ لای ئەسپەکە، ڕەشمەی لە سەر عەرزەکە هەڵگرتەوە و سوار بوو. چاوی بینەران لەو بوو و چاوی ئەو لە ماهدەرۆێش. هەر وا لە سەر جێی خۆی ڕاکشابوو و تەپیبوو. ئەتوت توانای هەڵسانەوەی نییە. خزا. وەکوو فەردەیەکی کووتراو خۆی ڕاکێش کرد بۆ بن دیوارەکە، ڕووی بە دیوارەکە شاردەوە و وشک بوو.

بەگمحەمەد ئەسپەکەی ئاژووت و بە ئارامی لە ئاپۆرەی بێنەران دوور کەوتەوە. کێیە ئەو کەسەی قەڵافەتی بە دفرەی سەرکەوتن قنج ڕاناگرێ؟ تەماشایی بوو، دوورکەوتنەوەی

بەگمحەمەد. بیری کردەوە شەو ئەبێ لە دەرزیوەر، لای باوکی خۆی بێ. ئەسپەکەی خستە سەر ڕێگە. بلا بە هەر جۆرێک پێیخۆشە، باژوێ. سەما بکات. بەگمحەمەد سەری هێنابوو! مەستانە داژووت. سەرخۆشی ئەوەی کارێکی ڕاپەراندبوو. بە تاقی تەنها هێرشی کردبوویە سەر قەڵاچیمەن، نێچیری خۆی گرتبوو و داخ نیشانەی خۆی نابوو بە لای ڕانیەوە و بەسەلامەتیش گەڕابوویەوە. کاری کارستان. بەڵام ئەم سەرخۆشیە لە نیوەی ڕێ ئەوسا کە ئاوەز، لە پاش ئارامبوونەوە نیشانەی لێ ویست، بوو بە دڕدۆنگی. ئەمکارەی ئەو کردبووی لە لایەک باش بوو و لە لایەک دزێو.

زەبری دەستی پیشان دابوو و دڵێری خۆی بە هەموان سەلماندبوو، کەوا بوو سەرخۆش بوو.

خوشکێکی بەو شێوەیە ڕیسواکردبوو و پیاوێکی بە بەرچاوی سەدانەوە بێ ئابڕوو کردبوو، کەوا بوو زۆر ناڕەحەت بوو...

دڵی ببوو بە دوان، ڕەزا و ناڕەزا. کێشەی دەروون. شەڕ لەگەڵ خۆی و لە ناو خۆیدا. ئەو دیاردە وەرجاوەندەی جارەجارە خۆی دەرئەخات.

قەڵافەتی زەلیل و داماوی ماهدەرۆیش بۆ تاوێکیش لە بەر چاوی بەگمحەمەد دوور نەئەکەوتەوە. هەمووکەس وەکوو یەک نین چاوی بینینی زەلیلبوونی خەڵکیتریان هەبێ. سەرەڕای ئەمەش بەگمحەمەد نەی ئەتوانی ڕێگە بە دڵناسکی خۆی بدات. ئەوەی لەم کاتەدا پێویستی بوو گیانسەختی و دڵڕەقی بوو. ژێوان بوونەوە، بەو مانایە بوو لە نیوەی ڕێ گەڕابێتەوە. پەژیوانی بەکاری نەئەهات. ئەبوا ئەو سۆزە نابەجێیە لە دڵ ڕادا و لە بری غروور دابنێتەوە. سنووری نێوان سۆز و دفرە تاڵەموویەکە؛ ئەم هەڵچوون و داچوونەش لە دەروونی بەگمحەمەددا بەم هۆیەوە شەپۆلی ئەدا.

کۆتاییەکەی دڵسووتان نا، دفرەی سەقامگیر.

ئێوارەکات، لەپشت دیواری ماڵەوە پێی لەئاوزەنگی دەرهێنا، دابەزی و ئەسپەکەی سەبراوی بەرەڵا کرد. تەنوور دووکەڵی ئەکرد و دوو ژن لە سەر تەنوورەکە نانیان ئەکرد. مارااڵی نەناسی. بڵقیس هات بە پیری کوڕەکەیەوە. شانە پانەکانی لە ئامێز گرت و ڕوخساری ماچ کرد. چاوەکانی و تەوێڵێشی. سەری جەوان لە کوێ هەست بە سۆزی دڵی پیرەدایک ئەکات؟ بەگمحەمەد خۆی لە دەستی دایکی ڕزگار کرد. دەسکەوساری ئەسپەکەی دا بە دەستیەوە و چوو بۆ لای باوکی.

کەلمیشی هێشتاش خەریکی کاری ڕۆژانە بوو. ئەو گەنم و کایەی لە سەر عەرزەکە کۆیان کردبۆوە، هەڵیڕژاندبوو پانی کردبۆوە و هێسرەکەی بە سەر گەنمەکانداا ئەگێڕا. پیرەمێرد خۆی لە ناوەڕاستدا وەستابوو و هێسرەکەی بە دەوری خۆیدا ئەگەڕان. دەسکەوسار بە دەستی چەپ و قامچی بەدەستی ڕاستەوە. بەگمحەمەدی دیبوو، سەیری ئەکرد بەڵام هیچی نەئەوت: ئەو ئیتر چی ئەوێ کە ڕانەکەی بە هیوای سەبراو بەرەڵڵا کردووە و هاتووە بۆ ئێرە؟ ئەم کوڕانەی من چییان بە سەر هاتووە؟

بەگمحەمەد سڵاوی کرد و ماندو نەبینی لە باوکی کرد. کەلمیشی لە ژێر دداندوە وەڵامی دایەوە و بە بێ ئەوەی دەس لەکار هەڵبگرێ وتی:

ــ بۆ کوێ ئیشەڵڵا؟ ئۆغر بەخێر!

بەگمحەمەد شانی نا بە دیوارەکەوە و وتی:

ــ لە دەربەندەوە دێم، لە قەڵاچیمەنەوە!

ــ دەربەند؟ ئەوێ بۆ؟ براکەت تۆزێ پێش ئێستە چوو بوو بۆ دەربەند و گەنمی لە بابقولی بۆندار کڕیبوو! تۆ ئیتر بۆ چووی؟

بەگمحەمەد وتی:

ــ من کاری‌ترم هەبوو.

ــ ئا، تۆ چ کارێکت هەبوو؟

ــ ئەم کارە!

بەگمحەمەد لە دیوارەکە دوور کەوتەوە. دەستی‌کرد بە باخەڵی کەواکەی‌دا، چەپکە قژی شێڕۆی لەگەڵ نافەکی شەروالّەکەی ماهدەرۆێشی دەرهێنا و لە بەردەم باوکی‌دا ڕایگرت. بلّقیس پرچی بڕاوی کچەکەی ناسیەوە. هەزاران جار بۆی کردبوو بە پەلکە. هەڵاتە پێشەوە و لە سەر دەستی بەگمحەمەد هەڵیگرت، لە ناو دەستەکانی‌دا شارددیەوە و بەدزیەوە بۆنی کرد و نای بەسینگیەوە:

«ئاخ شێڕۆکەم، قژت بەبڕین چوو؟!»

راست بوو؟ ئەمە ڕاست بوو؟ بەگمحەمەد پرچی شێڕۆی یاخی بڕیبوو و لەگەڵ خۆی هێنابووی؟ نەء، جێگەی بڕوا پێکردن نەبوو! بەڵام بۆچی باوەڕی پێ نەکرێ. کەلمیشی بڕوای پێی بوو. کار بێ کار، بە قەبری بابی کارەوە. پیرەمێرد دەسکەوساری هێسرەکەی هەڵدا و لە ناو پووشەکە هاتە دەرەوە. لۆی هەڵکراوی سەڵتەی کوڕەکەی گرت و چاوی بڕییە ناو چاو و ڕوومەتی کوڕەکەی و لەپڕ سەروسینەی بە قاقایەکی شێتانە کرایەوە. هەموو لەشی ئەلەرییەوە. چنارێکی پیر لە باهۆزێکی سەمەرەدا. فرمێسک بە چاوی‌دا هاتە خوارەوە. قۆڵی کرد بە قۆڵی کوڕەکەی‌دا و بردییە ژوورەوە. بەزمانێکی پەسنئامێز وتی:

ــ چاکت کرد کوڕم. بەجێ! شیرت حەڵاڵ. تەمەنت بەردەوام. تەمەنی منت پێ دامەوە. خوایە، خوای بانی سەر، ژیان لە من وەرگرە و بە بەگمحەمەدی ببەخشە. پشتم ڕاست بوویەوە. سەرم بەرز بوویەوە. سەرفرازت کردم بەگمحەمەد. بەختت یار بێ برارەکەم. ڕێگەتکراوە، چارەنووست ڕوون. لەشت ڕاوەستاو، ڕۆژگارت شیرین!... ئای... پیرێژن، قژی ئەو

ڕەمۆکە پیشانی مارالّیش بدە. با بزانێ لە ناو کێدا ئەژی! چای بۆ سازکە. بۆ کوڕەکەت چا بێنە. چگوورەکەش بهێنە. بەزم و نەوام ئەوێ ئەمشەو، لەم کوختەدا شادی و هەر ایە، مالّیاوا!

بەشی سێیەم

بەندی یەکەم

کەلمیشیەکان لێک کۆوە ببوون.

بڵقیس، گوڵمحەمەد، بەگمحەمەد، کەلمیشی، خانئاپۆ، سەبراو، هەیڤۆ، زیوەر و مارأڵ. بڵقیس و شوەکەی بەیارمەتی مارأڵ دێمەکاڵەکەیان درەوو کردبوو، خەرمانیان کوتابوو، شەن و کەویان کردبوو، هەموو شتێکیان لە شوێنی خۆی پاشەکەوت کردبوو، دەست و بەردەستیان خڕکردبۆوە، دەرگای ماڵەکانیان داخستبوو، ڕوویان لە هەوار کردبوو و دامرکابوونەوە. بەگمحەمەد و سەبراو لە سەر کاری خۆیان بەردەوام بوون و ڕانەکەیان ئەلەوەڕان. هەیڤۆ جاجمی ئەچنی. زیوەر بە ڕەشماڵەکاندا ئەگەڕا و کاری چێشت لێنان و دوورین بوو. بڵقیس خواردنی بۆ پیاوەکان ئامادە ئەکرد. کەلمیشی خوری ئەڕست، سووچی ئەم و ئەو کاری ئەگرت و ئەگەر پێش بهاتایە و پێویست بووایە هاتووچۆی شاری ئەکرد. خانئاپۆ، گورگئاسا، لەڕەشماڵەکەی خۆیدا ئەژیا؛ نانساجی ئەپچڕاند و کتری لە دوای کتری چای ئەخواردەوە.

خانئاپۆ کارێکی دیاریکراوی نەبوو، هێشتاش چاوی لەو چەن سەر مەڕ و بزنە بوو کە پێداویستیی ساڵانەی دابین بکەن. کاری سەرەکی ئەو ئەمە بوو ساڵی یەکجار خوری مەڕەکان ببڕێتەوە. ئەگەر بەقازانجی بزانیایە چەن دانەیانی پەروار

بکردایەت، بۆ ئەوەی دەمەو زستان بیانفرۆشێ بەچێوارەکان. یان ئەگەر ڕێکەوت لە قەراخ گوندێك، وشترێک بدا بەعەرزا، سەری ببڕێ و گۆشتەکەی وردە وردە بفرۆشێ: پارەی چا و تووتن و پێلاو. یان ئەگەر چوارپێیەکی بێ ناونیشانی چنگ بکەوتایە، بە نرخی هەر زان لەمی بکڕێ و بە کڕیارێکی وەکوو بابقولی بونداری بفرۆشێ.

گوڵمحەمەد خەریکی چنینی جاجم و پەت و گوریسی زستان بوو. چەندین کاژێر لە لای ڕەشماڵەکەوە دائەنیشت و ئەیچنی. ئەگەر لە چنین تاقەتی بچوایەت ئەکەوتە خوری ڕستن. دەزوو بۆ شاڵ و پشتوێن و چۆخە، کورتانی وشتر و گوریس. هەندێ جار ئەیدا بە دەشتدا. ئەچوو بۆ سەر ڕان و ڕۆژ و شەوی لە ناو پەزەکان و لەگەڵ بەگمحەمەد و سەبراو تێپەڕ ئەکرد. لەوەڕگەی بۆ ڕانەکە ئەدۆزییەوە و لەم ڕووەوە هەندێ ڕۆژان لەگەڵ خان و بەگ و گزیرەکانیان لە سەر ئاو و زەوی و لەوڕ دەمەقاڵەی بوو. کارەکەی بەجۆرێک ڕێخۆشکردن بوو بۆ ڕەوەند. بە تەنها و، هەندێ جاریش لەگەڵ خانئاپۆ، لەپێش ڕانەکەوە ئەڕۆیشت و لەوەڕگە و سەراوی بۆ دیاری ئەکردن. دڵ ئاسوودە و ئارام نا، بەڵام ئازاد و دەست ئاوەڵە بوو. ئاسمانی سەرسەری دەم بە دەم ڕەنگیان ئەگۆڕێ و زەوی ژێرپێی بە هەموو هەوراز و هەڵدێڕ، چاڵی و بەرزییەکانیەوە ئەوی بە سەر شانی خۆیەوە ئەگواستەوە. نان ساجی ئەخوارد، ئاوی کانی ئەخواردەوە و هەوڵی ئەدا بە دوور لە خەمی ڕۆژگار دڵی خۆش ڕابگرێ. سەرەڕای ئەمەش دڵ لە مشت بوو. گرێیەک لەکاریدا بوو. قفڵێکی نەکراوە. هەوڵدانێک بۆ ئەوەی ڕازەکەی لە بەر چاوان ئاشکرا نەبێ. نەوەکوو پزیسکەی نیگاکانی، غەمی تاو تاوەی سەردڵی، هەڵچوونە کتوپڕییەکەی، شتێک بۆ کەسێک ڕوون بکاتەوە. زمانی دووپێیەکی فرەوێژ و لێکۆڵەر نەکا ڕێی تێببا و ڕازی دەروونی بڕفێنێ. کەس نابێ بزانێ کە

ئەو، گوڵمحەمەد ئاگرێک کەوتۆتە گیانی، با نەبێ، با نەزانێ.

ماراڵ کاروبارێکی دیاری نەبوو. لەوەتەی پێی نابوویە ناو ڕەشماڵ، هەستی ئەکرد چاوی زیاتر سەیری ئەکەن. هەستی ئەکرد بێگانەترە. بێپشتر و بێ هاوڕێترە. درێغ لەو ڕۆژانەی بە بێحەز و بێ دڵخۆشی تێپەڕ ئەبن. درێغ لە بێگانە بوون. بەڵام مرۆڤ مەگەر، بۆی ئەکرێ لە هەر کەس و لە هەر شت دابڕێ؟ ڕەنگە بۆتاوێک؛ یان ڕۆژ و مانگێک بە ئیرادە وابکات. بەڵام سروشتی مرۆڤ وانییە. پەیوەند ئەگرێ و پەیوەند وەرئەگرێ. ڕائەکێشرێ. شەوقی یەکبوون. خۆی لەوێکە موتوربە ئەکا. خۆی ئەسپێرێ بەوێکە. خۆی بۆ ئەو، ئەوی بۆخۆی ئەوێ. ئەیەوێ، کەوابوو خوازیاری هەیە. خوازیاری هەیە، کە وا بوو ئەیەوێ. هەیە، بۆیە وایە. ئەبێ نەبێ بۆ ئەوەی موتوربە نەبێ. مەگەر بمرێ.

بەڵام ماراڵ لە ناخەوە، بڵێی خۆی بەکێ بەخشییێ؟ دڵاوەر؟ ئیتر کێ؟ شۆڕەسواری بنەماڵەی کەلمیشی بەگمحەمەد؟ نەء. دڵی نەیگرتووە. پرچیبڕاوی شێرۆی کە لە ناو دەستەکانیدا بینی، ئیتر نەیتوانی بە حەزی دڵ چاوی لێبکا. بیر لێکردنەوەشی مارالی ئەشەمزاند. ئەی کامیتر؟ زمانم لاڵ، گوڵمحەمەد؟ ئا، ئەویان! بەڵام ئەمکارە هەزار گرفتی هەیە! بڵێ با بیبێ! کوا چاوی بینای مارال تابتوانێ ببینێ! چاوی بینا لە خەرمانەی ئەو ئاگر و دووکەڵەی لەدڵ بەرز ئەبێتەو، ون ئەبێ. چاو ئەو کاتە مەودای بینینی هەیە کە ئاگر و دووکەڵ دامرکابێتەوە؛ ئەوسا کە شێتیەتی نیشتبێتەوە و ئارامی باڵی بە سەر گۆڕە سووتاوەکاندا کێشابێ. چاوی بینا لە ناو دوومانی ڕەشدا کوێرە. دەبا پێڵوەکان بەستراو بن. با ئەم سروشتە ئاگراوییە بخرۆشێ، تەنووڕە بکێشێ، بهەژێ تاکوو بەڵکو لەگەڵ عەشقدا دیدار بکات. تەنانەت ئەگەر چاڵاوێکیش لە بەر دەمیا دەمی کردبێتەوە. کام تیاچوون لەمە

بەشکۆتر؟ چاوی بینا بۆ نابینا جێ بهێڵە!

ماراڵ دارەتی وابوو. مەستانە و غەمگین. بەڵام ئەم بارە نابێ لەوە زیاتر ڕێگا و دەرفەتی پێبدرێ. دەریای بێبن، لەشی مرۆڤ، وەکوو دورگەیەکی بچکۆلانە قووت ئەدات. تیا ئەبات. بۆیە بۆ مانەوە ئەبێ دژی بوەستێ. ئەبێ شوورەیەک بە دەور خۆیدا دروست بکا، ئەبێ خۆی ڕابگرێ، خۆی بۆ ئەو ڕابگرێ. هەر بەم مەبەستەش بوو، ماراڵ، خامۆش و ئارام، لە لای هەیڤووە خۆی بە جاجم چنینەوە خەریک کردبوو. هەموو بەیانیەک ئەچوو بۆ ڕەشماڵەکەی هەیڤۆ و لەگەڵ ئەودا کاری ئەکرد، هەیڤۆش ئێرەیی و بەخێڵی لە کاریدا نەبوو یان ـ لانیکەمـ لەگەڵ ماراڵ وەها نەبوو. خووی پێگرتبوو، خراپیەکانی لە چاوی هەیڤۆدا کەم و چاکەی زۆرتر بوو. لە بەختی بەرز، ماراڵ لە جوانی ئەوەندەی بەرکەوتبوو کە لەچاوی ئەم و ئەودا خوێنشیرین بێ و دڵ بیگرێ. کەم کەس هەبوو لێی بێزار بێ، یان ڕقی لێی بێ. لەمناوەدا، وەکوو پێشتر، تەنها کەسێک کە ماراڵی بە میملڵ ئەزانی و قورسایی ئەوی بە سەر ژیانی خۆیدا هەست پێئەکرد، زیوەر بوو. هەر ئەو بوو. هەر ئەو بوو لە هەموو شەنگی و لەباریی ماراڵ بێزار بوو. بەڵام لەم دەمانەدا ڕقەکەی ئەویش لە پەردەیەکی میهردا ڕووی داشاردبوو. وا دیار بوو هەر گیز مەرگ و تیاچوونی ماراڵی بەئاوات نەخواستبوو.

زیوەر ـ هەر لەم کاتەدا کە ماراڵ و هەیڤۆ شان بە شانی یەک لە بەر دەزگای تەوەنەکەدا دانیشتبوون و پەنجەکانیان خەریکی ڕەنگ و بەن بوو ـ ئارام، وەک ماریکی بێزەر خزایە ژوورەوە، لە لایانەوە چیچکانی کرد و چاوە ڕەش و بە قووڵاچووەکانی بڕیە پەنجەکانی هەر دوو ژنەکە. ماراڵ و هەیڤۆ، نیگایەکی خێرایان کرد. هەیڤۆ پێی وت:

ــ بەخێرهاتی!

زیوەر وتی:

ـ لەکارم نەکردبێتن؟

هەیڤۆ وتی:

ـ گوێ و زمانمان خۆ ناچنێ، بڵێ چ باسە!

زیوەر وتی:

ـ دوو جەندەرمەم بینی بە ناو ڕەوەندا ئەسووڕانەوە.

مارافْ و هەیڤۆ بە بێ ئەوەی سەیری یەکتری بکەن، دڵیان لەرزی؛ بەڵام هیچکام نەیان خستە خۆیان، ئەتوت هیچکامیان نەی ئەویست تاودانەوەی قسەکەی زیوەر لە ڕوخساریدا دەربکەوێ. لە بەر ئەمەش هەر دووک، هەر کامە و بەشێوەی خۆی زیاتر خۆی بەکارەوە خەریک کرد و هەوڵی دا ئەوەی لە دەروونیدا تێئەپەڕێ دەری نەخات. لەجێی خۆیدا زیوەریش نیگەران بوو و ئەیویست ئەو نیگەرانیەی بشارێتەوە. بەڵام نەیتوانیبوو، بۆئەمەش بوو بۆ هاوزمانێک ئەگەڕا هەوافْی جەندەرمەکانی لەگەڵ بەش بکا. لەگەڵ بڵقیس نەئەکرا. جەربەزەی ئەوەی نەبوو. بۆی هەبوو بڵقیس وەکوو پڵنگ پەلاماری بدا و قسەکە بکوتێتەوە بە ناو دەمیا. زیوەر خەسووی خۆی ئەناسێ. دایکی کەلمیشیەکان ڕەفتاری ترسنۆکانە و بەزیوانەی لە چاو و زمانی کەسەکانی قبووڵ نەئەکرد. لەوەی ڕووی دابوو و ڕابردبوو، هەر ژنە و بەجۆرێک دەروونی هەژابوو. بەڵام هیچکەس لەخۆی ڕانەئەبینی ئەوەی لە ناخیدایە بۆ ئەوی‌تری بگێڕێتەوە. چونکە ئەو قسەیە، ئەگەر بە پەرێشانیشەوە دەربڕیبێ، جێگەی گوومان ناهێڵێتەوە کە بوێژەکەی ترسنۆکە. بەڵام هەر چی چۆن بێ زیوەر خۆی پێ ڕانەگیرابوو. خزابووە ناو ڕەشماڵەکە و قسەکەی گێڕابوویەوە. زمانی بۆ ئەوە ئەبوو ببڕدرێ؟! بۆچی نابێ نیگەرانی شووەکەی بێت و ئەگەر هاوزمانێکی دۆزییەوە باسی نیگەرانیەکەی خۆی بکات؟ ئێستەش کە وتبووی ئیتر چ پێویستی بە پارێز و پەلەقاژە هەبوو؟ کە وا بوو باشتر وایە پەیشوێنی قسەکەی

خۆی بگرێ:

ــ پێم وابێ بە دوای مەدیاردا ئەگەڕێن. سەر لە هەموو ڕەشماڵێک ئەدەن و پرسیار ئەکەن بزانن ماڵەکان پیاوی بریندارییان هەیە یان نا؟ تاوێکی‌کەش دیارە ئەگەنە ئێرە. ویستم بزانم ئەگەر بە تەنها گیریان لێهێناین و لێیان پێچاینەوە چی بڵێین؟

مارافْ و هەیڤۆ دەستیان لە کار هەڵگرت. زیوەر سەیری کردن. ئەوانیش گێژ و وڕ چاویان تێبڕی. نەیان ئەزانی چی بە یەکتر بڵێن. مارافْ هەڵسا و لە ڕەشماڵەکە چووە دەرەوە و تۆزێکی‌تر لەگەڵ بڵقیس گەڕایەوە. بڵقیس گوێی لە زیوەر گرت و پاش وچانێکی کورت وتی:

ــ ئێمە پیاوی ونبوو یان بریندارمان نییە، بۆ لە خۆتانەوە تۆقاون؟ خەریکی کارەکەتان بن!

ژنە، بە بێ ئەوەی چاوەڕێی وشە و وەڵامێک بکات، داوێنی کراسەکەی گرت بەدەستیەوە و لە خێوەتەکە چووە دەرەوە. بەڵام بڵقیس هێشتا لە درزی ڕەشماڵەکە دوور نەکەوتبوویەوە بینییان وەستا. بۆ تاوێک، بێدەنگیەکی ئاوێتە بە ترس دایگرتن. هەر لەم کاتەدا دەنگی تێکەڵی سمی دوو ئەسپ کە ئارام ئارام نزیک ئەبوونەوە، بیسرا. پاشتر سێبەرەکانیان کەوتە بەر ڕەشماڵەکە و پاشان خۆشیان گەیشتن و وەستان. دوو جەندەرمەی ئەسپ سوار. یەکیان ڕوخسارێکی پڕ و ڕەقی هەبوو. قژی لاجانگی بۆر بوو. سمێڵی ڕەش و پێستی ڕوومەتی سەوزەی بە خۆر سووتاو. ئارەقەی بنگوێی ئەبریقایەوە. ئەوی دی گەنج و ڕوخساری ساکار و خڕ و زۆرتر چاوی لە باندەستەکەی بوو. بڵقیس لە بەر سینەی ئەسپەکان‌دا وەستا و بە پرسیارێک لە چاوەکانی‌دا ڕوویکردە جەندەرمەکان.

جەندەرمەی بە تەمەن، بە بێ گوێدانە بڵقیس بە سەر زینەکەدا چەمایەوە و بە چاوە تیژەکانی ناو ڕەشماڵەکەی

پشکنی. بڵقیس دەستی بەرز و نەوی کرد و لۆی دەرگای خێوەتەکە کەوتە خوارەوە. جەندرمە چاوی لە سەر دەرگاکە هەڵگرت، خۆی ڕاستکردەوە و لە ڕوخسارە چرچە بە سااڵچووەکەی بڵقیس مۆر بوویەوە:

ــ پیاوەکانتان لە کوێن؟

ــ وان لە دەشت! ئەتویست لە کوێ بن؟

ــ هەموویان؟

ــ ئەوە نیە خۆت ئەبینی! بەڵێ هەموویان؟

ــ هەموویان بە جارێ؟

ــ ئەی چی؟ خۆ کیژۆڵە نین لە ناو خێوەت خۆیان حەشار دەن. دیارە هەموویان.

جەندەرمە ئاوزەنگی بەتاڵ کرد و دابەزی، پاڵیدا بە شانی ئەسپە خەنەییەکەیەوە کە تفەنگێکی پیا هەڵواسرابوو و وتی:

ــ زەرکێک ئاومان پێ ئەدەی بیخۆینەوە؟

ــ بۆ پێتان نادەم؟ خۆ کافر نیم. وەرن لە بەر سێبەرەکە دابنیشن با چاتان بۆساز بکەم.

ــ ئاو بێنە.

بڵقیس چووە ژوورەوە و دەسبەجێ بە زەرکێک ئاوەوە هاتە دەرەوە و دای بە دەستی کابراوە. سواریک لە دوورەوە بە تاو ئەهات. خوا بکات خۆیی نەبێ. بڵقیس نەی ئەویست پیاوی بنەماڵە لەپڕ تووشی ببێ بە تووشی جەندەرمەوە. کابرا وتی:

ــ ئەوە لەگەڵ مەیە!

پاشان یەکبین ئاوەکەی خواردەوە و زەرکە بەتاڵەکەی دایەوە دەست بڵقیس. سوار گەیشت، لەغاوی ڕاکێشا و لە لای سەردەستەکەوە وەستا. بڵقیس سەیری کرد. گەنج بوو، بە سەری تازە تاشراو و ڕوخساریکەوە دیار بوو هێشتا ڕەنگی هەتاوی لێنەنیشتووە. نادەلی. سەردەستە بە ئەماژەی

دەست گەنجەکەی پیشانی بڵقیس دا و وتی:

ــ کوڕی حاجی حسێنی چوارگوێشلیە. بە دوای خوێنی باوکیدا ئەگەڕێ.

بڵقیس بەدڵی لەرزۆک و بە زمانی بوێر وتی:

ــ باشە بۆچی لێرە؟

سەردەستە وتی:

ــ شوێنەکەی تائێرە هێناوە. تا ئەم ڕەوەندە.

ــ زۆر چاکە، فەرموون بگەڕێن، بپشکنن. هەر کارێکتان پێخۆشە بیکەن.

سەردەستە خۆی ڕاکێش کرد بۆ بەر سێبەرەکە و لە لای ئەستووندکی ڕەشماڵەکە، لە سەر عەرز دانیشت و پاکەتی جگەرەکەی لە گیرفانی دەرهێنا، جگەرەیەکی داگیراند و پاشان، بە ئارامی پرسیاری کرد:

ــ ئێوە لەم ڕەشماڵانەدا چەند پیاوتان هەیە؟

بڵقیس لە نزیک جەندرمەکەوە دانیشت و وتی:

ــ پێنج شەشێک.

ــ هەموویان ساخ و لە سەر پێن؟

ــ هەموویان، شوکر بۆ خوا.

ــ کێن؟

ـ کوڕەکانم، مێردەکەم، هێوەرەکەم، زاواکەی...

ــ هەموویان هەر لێرە، لەم ڕەوەندەن؟

ــ خۆ پێم وتی! هەر هەموویان وان لە دەشت.

ــ کە وا بوو لێرەن؟

ــ بەڵێ لێرەن. بەس براکەم و یەکێک لە کوڕەکانم وان لە حەپس. یەکیان لە مەشهەد و یەکیش لە سەبزەوار.

ــ ئەوانەی حەپسن ناویان چییە؟

ــ براکەم عەبدۆس، کوڕەکەم خانمحەمەد. براکەم لە سەر قڕەی لەوەڕگە زیندانی کراوە و کوڕەکەشم لە سەر

ئاڵووێری پەز تۆمەتیان داوەتە پاڵی و ناوی دزیان لە سەر داناوە.

ــ لەم مانگ و ڕۆژەدا هیچ هەواڵێکی خراپتان پێ نەگەشتووە؟ هیچ ڕوداوێکی ناخۆش نەهاتوەتە پێشتان؟

بڵقیس سەری نا بەگوێی جەندەرمەکەوە و چیرۆکی شێرۆی بە دوو وشە بە گوێیدا چرپاند.

پاشان داوای لێکرد ئەو ڕازە لە لای خۆی بپارێزێ:

ــ خۆت ئەزانی ئێمەش ئابڕوومان هەیە بڕام، کچمان سەرەڕۆ و کابراش بەرەڵڵا.

سەردەستە پرسی:

ــ لە کوڕ و براکانت کەسیان ئەویندارى کچێک نەبووە و شەوێک بۆ دزینی کچە چووبێ؟

ــ نەء. نەء براگیان. ئەو کچە کێ و لە کوێ بووە؟

ــ لە کوێوە بزانم لە ژێر زمانتدا شتێکیتر نییە؟

بڵقیس وتی:

ــ لە ناو ئێمەدا ئەمکارە شوورەیی نییە براگیان. ئەگەر هەبوایە ترسم نەبوو و یەکسەر پێم ئەوتن. عاشقەکە ناوی چی بووە؟

سەردەستە وتی:

ــ ئا ئەمەیان! ئێمەش ئەمانەوێ بیزانین.

بڵقیس لە دڵەوە بوو بە شێر و شوێن قسەکەی گرت:

ــ خۆ کچە ئەبێ عاشقەکەی خۆی بناسێ! پێت وانییە؟

سەردەستە سەیری نادعەلی کرد وتی:

ــ کچە قسە ناکا، قسە ناکا و لێو نابزێوێ.

کوڕی حاجی حسێن سەری داخست و ڕووی وەرگێڕا. شەرمی ئەکرد، هەم لە ڕەفتاری خۆی لە بەرامبەر سەوقیدا و هەم لە داماویی خۆی لە بەرامبەر سەوقیدا. نەرمەی گوێی خوێنیان تێزا. ئەمە تۆزێ بڵقیسی ئارام کرد. کە وابێ سەوقی

کۆڵی نەدابوو. میهری سەوقی -هەر کەس هەبوو- لە دڵی بڵقیس نیشت. کاری پرس و جۆ لای ئەو تەواو بوو. گرێ هەر وا کوێرە. سەردەستە لەجێ ڕابوو و پانتۆڵەکەی تەکاند. قنچکە جگەرەکەی فڕێدا. دەسکەوسار بەدەستیەوە و دەستی لە سەر کەللەی زین، پێ لە ئاوزەنگی لە سەر زینەکە دانیشت. کلاوەکەی ڕێک کرد، ڕووی لە نادعەلی کرد وتی:

ــ کلیلی ئەمکارە لای خۆتە. لە ماڵی خۆت. لای کچەکەیە. ئێمەش لە خۆڕا لە ژێر ئەم خۆرەتاوە لەم بیابانە ئەخولینەوە. تا تۆ ناوی خەنیم لە زاری کچە دەرنەهێنی، ئێمە هیچ بەڵگەیەکمان بە دەستەوە نییە و ناتوانین شوێنی هەڵگرین.

سەردەستە ڕووی ئەسپەکەی وەرگێڕا و درێژەی بە قسەکەی دا:

ــ تۆش پووڕە بێمزەڕەت! جارێکی دی کە ئێمەت دی دەری خێوەتەکە مەگرە، خۆ ئێمە مرۆڤخۆر نین!

لێی نەوەستا. ئاوزەنگی ڕاوەشاند و پشت بە ڕەشماڵ لێخوڕی. هاوڕێکانی، جەندەرمەی گەنج و نادعەلیش بە دوایدا ڕۆشتن. بڵقیس تا نیشتنەوەی تۆزوخۆڵی پاش سوارەکان و ونبوونیان لە پشت گردەکە، سەیری کردن و پاشان چووە ناو ڕەشماڵەکە و وەکوو داماوی گیری ئەو مەنگەنەی تا ئەم کاتە ئەوی گوشیبوو، لە لایەکەوە دانیشت. چاوی لێکنا و ناڵەیەکی ماندوو لە گەرووی‌دا شکا:

ــ ئاگر لە قەبرت بباڕێ حاجی حسێنی چوارگوێشلی! ئاگر بە گۆڕت. ببی بە هاوکاسەی شەیتانی دۆزەخ. ئەو پارانەی لە بری ئاو و لەوەڕە لە ئێمەت وەرگرت ئیشەڵڵا ئەبێ بە خوێن و لە سەر پەنجەکانتەوە دڵۆپ دڵۆپ ئەتکێتە خوارەوە. جەرگت سووتانم، ئەتەوێ گیانیشم بکێشی!

زیوەر باڵی خێوەتەکەی لادا. تیشک هاتە ژوورەوە. هەناسەیەکی بە ئاسوودەیی هەڵکێشا و لای ئەستوندەکی

ڕەشماڵەکە دانیشت. ماراڵ و هەیڤۆ دەستیان کردەوە بە چنین و بڵقیس پاشماوەی ئاوی زەرکەکەی هەڵدایە بەر خێوەتەکە. ملی مەشکەکەی گرت بۆ ئەوەی ئاو بۆ خۆی تێبکات. بتەوێ و نەتەوێ گەرووی وشک ببوو و غەم و دڵەتەپێ لە دەروونیدا ئەجۆشا و ئاو شەفا بوو: زەرکەکەی نا بە سەرەوە.

لە دەرەوەی بنە، لە سەر هێڵی بیابان، شەڵاڵی تۆزی ڕێگە و ئارەقەی لەش ئەسپی داژووت. غەم و تووڕەیی ئەیهەژاند. مڕومۆچ و ناوچاو ترشاو، چاوە تیژەکانی بڕبوویە بەردەمی و لەپەسا لێوی بنەوەی بە ددان ئەکرۆشت و ڕیشی بن لێوی هەڵئەکەند و تفی ئەکردەوە. بە دەستێکی هەوسارەکە و بە دەستەکەی دی تووکی کورتی ئەو مەڕەی گرتبوو لە پێش زینەکە داینابوو. مەڕی سپی، لە پێش ڕانە ئەستوورەکانی خانئاپۆ، بەڕووا درابوو بە سەر زینەکەدا، ئەی فیشاند و زمانی دەرکشابوو. ئەسپەکەی خانئاپۆ بەتاو ئەڕۆیشت و هەوڵی ئەدا مەڕەکە بگەیەنێتە بەر ڕەشماڵەکان پێش ئەوەی سەقەت ببێ. کابرا، سەرەڕای لێزانیەکەی خۆی قیت ڕاگرتبوو دەربایسی بینی ئەسپەکەی نەبوو، داژووت و ئەهات.

زیوەر، لە دوورەوە، لە ناو ئەو تۆزوخۆڵەی لە بن سمەکانی ئەسپەکەوە ئەچوو بە حەوادا، سوارەکەی خستە بن چاودێری؛ دەرپەڕی و بە شێرزەیی سەری کرد بە ناو خێوەتەکەدا:

ــ یەکێک لەوانەی خۆمان دێ. وابزانم شتێک بووە!

بڵقیس و بە دوایدا ماراڵ و هەیڤۆ دەستیان لە چنین هەڵگرت و هەڵاتنە دەرەوە و هەر چواریان چاوەڕێیان کرد. هەیڤۆ باوکی ناسیەوە و بە بێئیرادە بەرەوپیری چوو. بڵقیس هەر وا چاو لەڕێ بوو و ماراڵ بیری لەم کێشەیە ئەکردەوە وا بەڕێوەبوو. زیوەریش ددانەکانی لە چیرەوە ئەهێنا و لە ناخەوە خۆی ئەخواردەوە.

خانئاپۆ هێواشی کردەوە، لە بەردەم ژنەکاندا لەغاوی

ڕاکێشا و خۆی لە سەر ئەسپەکەوە هەڵدایە خوارەوە، مەڕەکەی داگرت و دەسبەجێ، بە بێ ئەوەی سەیری کەس بکات، قۆڵی هەڵکرد و کێردی لە بەر پشتێنەکەی دەرهێنا و نەڕاندی:

ــ زەرکێ ئاو! با حەڵاڵی بکەم. ئاو!

هەیڤۆ مەسینەکەی هێنا و خانئاپۆ دانە قفڵ بووەکانی مەڕەکەی بە زۆر هەڵپچڕی و وتی:

ــ پیاکە!

هەیڤۆ لوولەی مەسینەکەی خستە ناو دەمی مەڕەکە و بە قومێک ئاو زمانی مەڕەکەی تەڕ کرد. کابرا دەستی کچەکەی دایە دواوە، پێی خستە سەر مەڕەکە و دەم و لمۆزی گرت، کێردەکەی نایە سەر قورقوراچکەی و بەیەک تەکان بڕی. شەمر! خوێنی تۆخ، خوێنی نەخۆش، لە دەمی کێردەکەوە فیشقەی کرد و ڕژایە سەر عەرزەکە. خانئاپۆ چنگیکرد بەقژی مەڕەکەدا، سەریبرد بۆ پشتەوە و ئەوی‌تریشی بڕی. سەری لە لەشی مەڕەکە جیاکردەوە و هەڵیدایە بەر ڕەشماڵەکە. پاشان پشتی ڕاست کردەوە و لە لایەکەوە وەستا. دەمی کێردەکە خوێنی لێ ئەتکا. چاوەکانی مەڕەکە مردبوون. تینی نیگای ئاژەڵ پێش ئەوەی کێردەکەی پێبگا، نیشتبۆوە و دامرکابوو. خانئاپۆ غەمخۆر و تووڕە، سەیری مەڕەکەی ئەکرد کە هێشتاش گیانی تیامابوو و بە لاوازیی دەست و پێی ڕائەشەکاند. خوێنی خەست و تۆخ تەوژمی زۆر نەبوو. نەرم نەرم، وەکوو زاروو بە سەر عەرزەکەدا ئەجما. خانئاپۆ غەمی تووڕدا، بە ڕقەوە چۆکی دادا و کێردەکەی تابن چەڵەمەی سینگی مەڕەکە چاقاند و بۆ خوارەوە دایدڕاند. پاشان کێردەکەی لە ورگی ئاژەڵەکە دەرهێنا و تا ئانیشکی دەستی کرد بە ناو سکی مەڕەکەدا و بەیەک تەکان دڵ و جگەری هێنایە دەرێ. لە بەر ڕووناکی خۆر ڕایگرت. دڵ و جگەرەکەی بڕی و خستیەوە ناو وورگی ئاژەڵەکە

و سییەکانی بە دەستیەوە ڕاگرت.

تا ئەم کاتە ژنەکان لای ئەستوندەکی خێوەتەکە، لەتەک یەکەوە بە حەپەساوی سەیری کردارە سەمەرەکەی خانئاپۆیان ئەکرد. کابرا چی بە سەر هاتووە؟ خانئاپۆ سەری هەڵێنا و سەیری کردن. زیاتر لەوانیتر بڵقیس لەگەڵی هاو نیگابوو. زمانی کرداری خانئاپۆ ئەو باشتر ئەیزانی. خانئاپۆ ئەژنۆی ڕاست کردەوە، جگەرە سپیەکەی لە بەر چاوی بڵقیس ڕاگرت وتی:

ــ ڕەش لە سەرکە بڵقیس. ئاژەڵ کرم داویە لە جگەریان، فەرموو سەیریکە!

ئەمەی وت و سییەکەی خستە ناو پەنجە درێژ و بۆرەکانی بڵقیس. خۆی چووە لایەکەوە و لە سێبەری ڕەشماڵەکەدا دانیشت. سەری داخست و ئانیشکەکانی نایە سەر چۆکی بۆ ئەوەی خوێن لە پەنجەکان و دەمی کێردەکەی بتکێ. هەیقۆ چووە ژوورەوە. مەسینەی پڕکرد، هاتە دەرەوە و بە ترسەوە لە باوکی نزیک کەوتەوە. دانەوییەوە کە ئاو بکات بە دەستە خوێناوییەکانیدا. خانئاپۆ خێسەیەکی لە کچەکەی کرد و مەسینەکەی دایە دواوەوە. کێردەکەی لە عەرز چەقاند و سەیری بڵقیسی کرد.

بڵقیس هات و دانیشت:

ــ ئێستە چی؟ ئەبێ چی بکەین؟

خانئاپۆ وتی:

ــ گۆشتەکەی بۆ خواردن نابێ. ئەبێ بیخەینە بەر سەگەکان! داد. داد لەم بێ ئاوییە! هەموویان کرم لە جەرگیان نەدات باشە. بەڵام بۆ تووش نەبن؟ باراناوی گەنیوو، ئاوی پیسی بنڕێ، ڕووت و قوتی بیابان، بێ لەوەڕی! هەموشت ئامادەیە بۆ ئەوەی ئاژەڵ بمرێ. سەیر ئەکەی جەرگی مەڕەکە چۆن کوون بووە؟ بێژنگ! چاو بنێی بەیەکدا ڕانەکە هەموو

تیاچووە.

پەنجە کشاوەکانی بڵقیس لەجگەرە سپیەکە چەقیبوو، ئەتوت لە ناو کەفاودایە. غەم و ڕقی ژنە خەریک بوو لە دەروونەوە قوڵپی ئەدا. بەڵا لە سەر بەڵا و غەم لە سەر غەم. ئەگەر ئەم چوار سەرە مەڕ و بزنەش لنگیان بچێ بە حەوادا ئەوسا چی؟ لەم ناوەدا شتێکی وا نەبوو بڵقیس نەیزانێ و لە خانئاپۆ بپرسێ. هەر چی بوو ڕوون و ئاشکرا بوو. لە بەر چاو بوو. وەک هێڵی ناو دەست. سەیری کەلاکی مەڕەکەی کرد. تەرمەکە بێدەنگ لە سەر خاک کەوتبوو، ئەتوت داوای گۆڕ ئەکا.

خانئاپۆ، لەپڕ هەڵسا. ئاخێزی کرد و لای کەلاکی مەڕەکە چۆکی دادا و کەوتە کەوڵکردنی ئاژەڵەکە. بڵقیس وتی:

ــ با سێپایە بهێنم، هەڵیواسە.

خانئاپۆ بە دەم کارکردنەوە، پچڕ پچڕ وتی:

ــ نرخی هەڵواسینی نییە، هەر وا شوانی کەوڵی ئەکەم.

بڵقیس ئیتر هیچی نەوت. هەر وا بێدەنگ وەستا و کەوتە سەیرکردنی بزووتنی نەرم و مارئاسای دەستەکانی هێوەرەکەی و گوێ لە خرتەخرتی کێردەکە لە سەر پێستی مەڕەکە گرت. سەگە ڕەش و یەک چاوەکەی ڕەوەند بۆنی لاشەی کردبوو. لە خێوەتەکە نزیک ببویەوە و خەریکی موشە موش بوو. خانئاپۆ چغەی لە سەگەکە کرد. سەگ کشایەوە و تۆزێک دوورتر بە تاقە چاوەکەیەوە کەوتە سەیرکردن. خانئاپۆ لە بەر خۆیەوە مڕاندی:

ــ بۆن ئەکا توخمی زۆڵ، پێی وایە کەلاکم هەڵداوەتە بەری!

بڵقیس سییەکەی بۆ سەگە هەڵدا، سەگ خۆی هەڵدایە سەر گۆشتەکە. بە کەڵپەکانی گرتی و بەچنگ هەڵیدڕی. خانئاپۆ کە لەپڕ سییەکەی لە بن کەڵپەکانی سەگەکەدا

دی، پەلاماریدا و پێش ئەوەی سەگەکە هەڵێت، پارچەیەکی سییەکەی لە بن چنگ و کەڵبەی سەگەکە دەرکێشا، دای بەدەستی بلّقیسەوە وتی:

ــ بۆ ئەیخەیتە بەرسەگ؟! ئەمە بۆ خواردن ئەشێ. بیخەرە ناو تاوە با بزانم چۆنە؟

بلّقیس سییەکەی بردە ژوورەوە و خانئاپۆ کێردەکەی خستەوە کار و کەوتە کەولّکردن و تا لا بکەیتەوە پێستی مەڕەکەی داماڵی و هاواری کرد:

ــ تەشتێک بێنن بۆ گۆشتەکە!

بلّقیس تەشتی هێنا و لای دەستی خانئاپۆوە داینا. خانئاپۆ دەست و لنگی مەڕەکەی گرت، لە سەر سفرەکە هەڵیگرت وخستیە ناو تەشتەکە و وتی:

ــ سەیر ئەکەی؟ نەخۆشی ئێسکەکانی پووکاندۆتەوە! نیومەن گۆشت بە هەموو لەشیەوە نییە! ئێسکی پووک. ئێسکی پووک و بەتاڵ!

بلّقیس پەرۆیەکیدا بە سەر گۆشتەدا و وتی:

ــ ئێستە چی لێ بکەین؟ خۆ بۆ دیاری ڕای ناگرین؟ ئەم گۆشتە ناخووڕێ، بۆ ڕای بگرین؟

خانئاپۆ ڕیخۆڵەکانی خڕ کردەوە. لۆکانی پێستەکەی دایەوە بە سەریا. هەڵسا و لە کاتێکا بەرەو خێوەتەکە ئەچوو وتی:

ــ خۆ نەم وتووە ئەبێ هەر بیخۆین! با ئەوانی تریش بێن، سەرمان کە بوو بەیەک، کارێکی لەگەڵ ئەکەین.

پێست و ڕیخۆڵەکەی لە قەراخ خێوەتەکە دانا و لە بەر دەرگا گورگئاسا دانیشت. دەستەکانی هێشتا خوێناوی بوون و پەڵەی خوێنی تۆخ بە مەچەکی دەستیەوە وشکەڵاتبوون:

ــ ئێستە ئاو بێنە کچێ!

هەیقۆ ئاوی هێنا و پیاوەکە دەست و مەچەک و کێردەکەی لە بەر لوولەی مەسینەکە گرت و شۆردی. هەڵسا، چووە

ژوورەوە و بڵقیسی بانگکرد. بڵقیس کە تەشتی گۆشتەکەی بردبوویە ژوورەوە هات. خانئاپۆ بە نیگایەک لە بن بڕۆ ئەستووڕەکانیەوە، هەیقۆی کردە دەرەوە، پاشان جگەرەیەکی سەر سووتاوی لە قووتوە جگەرەکەی دەرهێنا. دایگرساند و بە چەند مژێکی قوڵ دووکەڵەکەی دایە دەرەوە و پاشان بەنیگەرانیەوە وتی:

ــ ئەو هەتیوە لەگەڵ جەندرمەکان خەریک بوون لێرەوە ئەڕۆیشتن؟

بڵقیس سەری ڕاوەشاند. خانئاپۆ پرسی:

ــ قسەیان چی بوو؟ چییان ئەویست؟

بڵقیس وتی:

ــ هەندێ شتیان وت و هەندێکیشیان بیست.

ــ دواییەکەی چی؟ خۆ شوێنیان هەڵنەگرتووە؟

ــ هەتا ئێستە نەء. بەو جۆرەی کە دیارە، کچە هێشتاش سەرسەختی ئەکا. ناوی مەدیاری نەهێناوە.

ــ ئافەرین کچ، تۆزێکی مابوو سینگی کون کون بکەم! شوکر. نازانی، وەکو ئاسک بە دوامانداا ئەهات.

ــ پێم وابێ شێرە کچێکە بۆ خۆی. پێم وابێ نرخی ئەوەی هەبووە مەدیار خۆی بۆ بەخت بکات.

خانئاپۆ وتی:

ــ ترسم لەوەیە خۆی پێ ڕانەگیرێ. ئەو کوڕەی چوارگوێشلی کە من دیومە سەرێکی لەخۆ بایی هەیە. ئەترسم هەر جۆر بووە، زمانی کچەکە هەڵپچڕێت.

دەنگی کەلمیشی هات:

ــ لە کوێ خۆت شاردۆتەوە بڵقیس؟

هێسری پیرەمێرد لێوی لە عەرزەکە ئەخشاند و دەسکەوسارەکەی بە سەر عەرزەکەدا ئەخشا و کەلمیشی دیار نەبوو. مارانڵ لە بڵقیس نزیک بوویەوە و لە بن گوێیدا

وتی:

ـ خاڵۆ کەلمیشی تووڕەیە! پێستی بزنێک بەدەستیەوە بوو. ئەوا لە ناو ڕەشماڵەکەیە.

لە بەر دەرگای خێوەتەکە، بڵقیس سینگی تەقا بە سینگی زیوەرەوە کە خەریک بوو ئەهاتە دەرەوە. بڵقیس لێوی گەست و چووە ژوورەوە. کابرا غەم لە چاویا، پشتی دابوو بە لێفە و جاجمەکانەوە و مۆر ببۆوە لە بەردەمی خۆی. لە بەردەمیدا پێستی ڕەش و کوڵکنی بزنێک، وەکوو پشیلەیەکی بێگیان کەوتبوو. بڵقیس بە مشتی نووقاوەوە هاتەپێشەوە و چاوی بڕییە پێستی بزنەکە و ڕووبەڕووی پیاوەکەی وەستا. ویستی شتێک بڵێ، بەڵام زمانی نەئەگەڕا، قسەش نەبوو، چی بووتایەت؟ بۆیە خامۆش و وشک چووە لایەکەوە، تا کەلمیشی لێو ببزێوێ. تاوێکی‌تر، کەلمیشی سەری هەڵێنا و سەیری ژنەکەی کرد و وتی:

ـ سەر و ماڵمان خەریکە تیا ئەچێ! خەریک بووم ئەمهێنا بۆ ئێرە، لە ناو ڕێگا کەوتە لاقە فرتێ و خەریک بوو گیانی دەرچێ. منیش لەهێسرەکە دابەزیم و حەڵاڵم کرد. سییەکانی وەکو بێژنگ کونکون ببوو!

بڵقیس پرسی:

ـ ئەی گۆشتەکەی کوا؟

ـ کام گۆشت؟ چوار پارچە ئێسقان لە ناو پێستەکەیدا مابوو، ئەویشم لە سەر ڕێگا فڕێدا. سەگێک، گورگێک، سیسارکێک قەپاڵی لێدا. ئەو گۆشتە مرۆڤ ناتوانێ بیخوا!

بڵقیس لە سەر عەرزەکە دانیشت و وتی:

ـ پێش تۆش خانئاپۆ یەکێکی هێنایەوە و هەر لێرە سەری بڕی. مەڕێک. خوێنە ڕژاوەکەی هێشتا نەمەییوە.

کەلمیشی وتی:

ـ خۆم هەڵمدایە سەر ئەسپەکەی. پێمان وابوو ئەمێنێ

تا بگاتە شار. زۆریش پەکی نەکەوتبوو!

بڵقیس وتی:

ــ کە گەیشتە ئێرە دەمی داچاقابوو، چاوەکانی وەرگەڕابوو و زمانی دەرکشابوو. فیشکەی ئەکرد. بە تەمەنی خۆم کەم مەڕم دیوە بەو جۆرە فیشکە بکات. سەگی تینوو لە گەرمای هاوین‌دا.

کەلمیشی وتی:

ــ کۆتایی تەموز ئاخرەکەی لە دوای خستین! وتم ئەمسااڵیش دەرباز بووین، بەاڵم نەیهێشت بەدکردار! ئەگەر پێمان بنایەتە پایز ئەم دەردەمان تێپەڕاندبوو. بەاڵم ئەوەتا لە دواوە قاپوولەی گرتووین و بەمزووانەش بەرمان نادات. تافرمێسک لە چاومان دانەباڕێنێ، بەرۆکمان بەرنادات. ئەمسااڵ سااڵی نەگبەتیە! سااڵی ستەمە.

خانئاپۆ، برای کەلمیشی، شانی دانەواند و هاتە ژوورەوە؛ لە پێستی بزنەکە نزیک بوویەوە. چنگی لێدا، بەرزی کردەوە و کوتای بەعەرزا:

ــ چەند کارەکەی خۆی خۆش ئەویست، هەژارە! کاتی شیردانی کاژیلەکەی وەکوو ژن ئەگریا و بە دوای کارەکەی‌دا ئەگەڕا. ڕاست وەکوو مرۆڤ ئەم الو ئەو الی بۆ ئەگەڕا. چ چاوێکی هەبوو! ئەتوت چاوی مرۆڤە. داخەکەم نەیتوانی ئەمسااڵ بباتە سەر! تەمەنی بەشی نەکرد. لە کوێ سەرت بڕی؟

کەلمیشی لەوەاڵمی براکەیدا وتی:

ــ لە هەورازەکەی الی دەرەوەزان. نەخۆشینی بەدکردار وەها تینی بۆ هێنابوو، هەر نەمزانی چۆن کێردم نایە سەر ملی. ڕەبەنە بە چاوەکانی ئەپاڕایەوە زووتر بیکوژم. تەنگی پێ هەڵچنرابوو. جارس ببوو. منیش دامگرت و بەیەک چەقۆ قورقوڕاچکەیم بڕی و ئەمەش سییەکەیەتی. وتم ڕەنگە

پێویست بکا بیبەین بۆ شار پیشانی بدەین. ئەتەوێ سەیری بکە. وەکوو جگەری زڵێخا، پارچە پارچە بووە. لە بەر خۆردا ڕای بگری تیشک لە کونەکانیەوە دەرئەچێ!

خانئاپۆ سییەکەی لە نێوان پێستی بزنەکە دەرهێنا، بردیە دەرەوە، سەیری کرد و گەڕایەوە. خستیەوە سەرجێگای خۆی وتی:

ــ نەخۆشین لە ڕۆژیش ڕوونترە. بۆ چارەسەر، مەگەر بچین بۆ شار ئەگینا بۆ ناسین ئەوا خۆمان ناسیومانە، ئێستە ئەبێ چی بکەین؟

کەلمیشی وتی:

ــ با گوڵمحەمەد دەرکەوێ. بە یەکەوە بیرێکی لێ ئەکەینەوە و ڕێگایەک ئەدۆزینەوە.

زیوەر بەکتری چا و پیاڵەی شۆراوەوە هاتە ژوورەوە. لای دەستی بڵقیسەوە دانا و خۆی ڕۆیشتە دەرەوە. براکان لە ناو بیردا بوون. بڵقیس هیچی لە دەست نەئەهات. چاکەی خزاندە بەردەمی خانئاپۆ، خۆی هەڵسا و بەئارامی چووە دەرەوە.

ژنانی میشکاڵی، لە بەر ڕەشماڵەکەی خانئاپۆدا خڕببونەوە. ئەژنۆ بە ئەژنۆ دانیشتبوون و لە سەر شتێک مشتومڕیان بوو. بڵقیسیش لە لایان دانیشتبوو و ئەژنۆی گرتبوو بە باوەشیەوە و بەغەمگینی چەناگەی نابووە سەر ئەژنۆ و سەیری بەردەمی خۆی ئەکرد. قسەیەکی نەواز لە قوڵایی چاوەکانیدا سەرگەردان بوو. شتێک کە نەئەوترا. گرێیەکیش لە گیانیدا. ڕوخسارێکی پڕ ئەندێشە. ئەو ئەندێشانەی شکۆمەندییان لەوەدایە کە ناگوترێن. بیر و هزری سەرانسەر ژان لە ناخەوە و لە ناو جەغزی شکۆیەکی جەخاراوی. بە شێوەیەک کە لە لای ئەوی دی هەستی سپاس بەدی دێنێ و بێدەنگی ئەکات. مەگەر ئەوەی نەزانێکی هەڵەوەڕ بیهەژێنێ.

بڵقیس هەر چەند نە هەموو جیهان، بەڵام سەرانسەری

دەقەر و دەوربەری خۆی دیبوو و تامی ڕۆژگاری چێشتبوو. ئەو و ڕەنج دەستەخوشک بوون. لەگەڵ هەموو لایەن و شێوازەکانی سروشت و ژیانی خێڵاتی و مەڕداریی ئاشنا بوو. لەگەڵ میهرەبانی و تووڕەیی، ڕژدی و دەست ئاوەڵەیی و هەندێ جار فرەمەندییەکانی. هەم لەگەڵ تەنگسالّی و گوشارەکانی. سەرەڕای ئەوانەش، سەبارەت بەوەی تازە ڕووی دابوو نەی ئەتوانی ئارامیی خۆی بپارێزێ. بزەباقە. بۆ ژنی خێڵاتی، بەڵێ چ بەر بێتە گیانی پەز و چ بکەوێتە گیانی خۆی، جیاوازییەکەی ئەوەندە نییە. کە وا بوو سەیر کردنی جەرگی کونکونی مەڕ جەرگی ئەسوتێنێ و نیگای حەپەساوی پیاوەکان زیاتریش ڕەنج ئەڕژێنێتە چاوانیەوە.

بلّقیس نایەوێ ودمی‌خراپ لێبدات. بەڵام ناتوانێ لە خەیاڵە ڕەش و گوماناویەکەشی خۆی دەرباز بکات. بەڵێ بە دوای بەڵادا دێت. ئەو ئەمە ئەبینێ، وەک زریزەی زنجیر. هەڵقەی پەیوەستی ئازار و پێی بەد. نەخۆشی و بێبەختی. مەرگ و نەگبەت. ئەنجامەکەی بە کوێ ئەگات؟ بلّقیس گوێی بە مەترسی ئەزرنگێتەوە. هەستی پێئەکا. ماینی وشیار، شەپۆلی بوومەلەرزە پێش ڕوودانی هەست پێ ئەکا. ڕەشەبا خەریکە هەڵ ئەکا!

بلّقیس زیوەری دایە بەر ڕێژنەی تەشەر:

ــ تۆ بۆ وەکوو مریشک کر کەوتووی؟!

زیوەر دەستی لە ژێر چەنەی هەڵگرت و وتی:

ــ چی‌بکەم؟ هەڵسم سەما بکەم؟

ــ نامەوێ سەما بکەی! بەڵام بۆچی ماتەمنیت گرتووە؟ نان و ئاوت بڕاوە؟

زیوەر وەڵامی نەدایەوە. سەری داخست و بێدەنگ بوو. ئەتوت باش تێگەشتبوو کە بلّقیس ئەیویست بە هەڵڕژاندنی ئەو قسانە خۆی ڕابگرێ. ئەیویست خۆی لە ڕووخان بپارێزێ.

لە ڕاستیدا ئەو قسانە ئەبوا بە خۆی بڵێ نەک بە زیوەر. واتە خۆی لە زیوەردا گیرخستووە و چنگ لەو وەر ئەدا، زللەی لێئەدا، لێی تووڕە ئەبێ، تا لە سەر پێ ڕای بگرێ. ئەوەی نایەوێ لە خۆیدا باوەڕی پێبکا، بە زیوەریەوە ئەبەستێ؛ لەودا باوەڕی پێ ئەکا، خۆی لە ناو ئەودا فەلاقە ئەکات.

زیوەر هەڵسا و خۆی لە چاوی بڵقیس ونکرد. لە پشت ڕەشماڵەکە لە سەر خۆڵە پووتەکە دانیشت؛ چاوەڕوانی هاتنی شەو.

خۆر ڕۆیشتبوو و زەردەی خوێناوی خۆی لەدەم ئاسۆ جێهێڵابوو. پەڵە هەوری پۆ، لە ڕەنگبازیی ئێوارەدا ڕەنگ ئەکران و بەری بەرۆژ تاوتاو ڕەنگی ئەگۆڕا. تاریکایی تانی ئاسمان بە هەموو لادا پان ئەبووەوە و کەنارە ڕوونەکانی هەڵئەمژی. پاشەرۆکی ڕووناکیش لە باریکەی بن ئاسمان هەڵئەگیرا و تیا ئەچوو. شێوان ئەیخواردەوە، ئەیخواردەوە. دواین وزە.

شەو، ئارام و بەپێز بە هەموو ئاسمانداً بلاو بوویەوە و ئەستێرە، تاک وتەرا، پەڕاگەندە و دوور لە یەکتر. پارەی خەنجەر، سەریان لە پەردە دەرهێنا. لەوەدوا، ڕەشماڵەکان، لە ژێر پێستی شەودا، وەکوو گشت شەو، وەک هێلانەی ڕەشیان لێهات. هێلانەی ڕەش و بچووک و ترسێنەر.

لەگەڵ شەودا، گوڵمحەمەد هات. باڵابەرز، ڕەشی دێوئاسا -لەگەڵ بادی ببوو بە یەک- تێکەڵ بە شەو، لە سەر ملی هەورازەکە دەرکەوت. زیوەر چوو بە پیرییەوە:

ــ ماندوو نەبی!

ــ بێوەی بی!

لە سەر وشترەکە، گوڵمحەمەد یەکبەر دانیشتبوو. دارەکەی لە بن دارەبەنەکەدا دانابوو و کلاوەکەی تا سەر بروی داکێشابوو. بادی، خۆی بۆ لای ڕەشماڵەکان ڕاکێش ئەکرد و کابرا لە سەر پشتی وشترەکە وەک کەژاوە ئەلەرییەوە. زیوەر لە

تەنیشت وشترەکەوە ئەڕۆیشت و قۆڵی لە پووزی گوڵمحەمەد ئەخشا. گوڵمحەمەد لە سەر وەشترەکەوە، تەپڵی سەر و لەچکەکەی زیوەری ئەبینی و تەنها کاتێکە زیوەر بۆ قسەکردن سەری هەڵئەبڕی گوڵمحەمەد ئەیتوانی ڕوخساری داتکاوی ئەو لە بوولێڵی شەودا سەیر بکات و پزیسکەی چاوەکانی ببینێ. لای ڕەشماڵەکان، گوڵمحەمەد خۆی لە بادی هەڵدایە خوار و ڕەشمەکەی دایە دەست زیوەر. زیوەر وشتری برد بۆ مەیدانەکە، بۆ ئەوەی بیخەوێنێ و سفرەی بۆ ڕاخات. گوڵمحەمەد سەروملی بردە ناو ڕەشماڵەکە و پێش سڵاو کردن، وتی:

ــ ئەوە بۆ خۆتان تەپاندۆتەوە ئەم بنە، هەوای بەم خۆشیە؟ گوڵ ئارەق ئەکات!

باوکی کە سەری نابوو بەچۆکیەوە و خۆی لە باوەش گرتبوو، سەری هەڵێنا و چاوە خرەکانی تێبڕی و سەری داخستەوە. خانئاپۆ بە لای شاندا لە گوڵمحەمەد وەرگەڕاو وتی:

ــ بۆ وا درنگ کەوتی؟!

گوڵمحەمەد پێی شکاندەوە و هاتە ژوورەوە:

ــ چی بووە؟ دیسان شتێک قەوماوە؟

خانئاپۆ سەیری براکەی کرد. کەلمیشی هیچی نەوت. خانئاپۆ پێستەی بزنەکەی هەڵگرت و هەڵیدایە پێش پێی گوڵمحەمەد. گوڵمحەمەد چۆکی دادا، پێستەکەی کردەوە وسییەکەی هەڵگرت، لە بەر ڕووناکی چراکە سەیری کرد، خستیەوە سەرجێی و بێدەنگ بوو. پاش تاوێک پرسی:

ــ لەکەیەوە؟

ــ لە ئەمڕۆوە.

ــ چەند سەر؟

ــ تا ئێمە لە ناو ڕان بووین دوان. مەڕی مرینۆسەکەش خۆم سەرم بڕی.

کەلمیشی ڕووی کردە گوڵمحەمەد وتی:

ـ ئێستاکانێ تۆ ئەڵێی چی؟ سەری گەنج و قاچی بڕەوت هەیە. چی ئەبێ بکەین؟

گوڵمحەمەد پرسی:

ـ پەتاکە بەس داویەتی لە ڕانەکەی ئێمە یان هینیتریش؟

ـ هەر کەس ئاگای لە خۆیەتی. ئێمە چووزانین. ڕەنگە خەڵکێک هەبن زستانی پێشوو زۆر دەستەنگ نەبوون. هەیانبووە خواردنیان داوە بە ئاژەڵەکەیان. ئەمە زگورتێتیە پەز ئەکوژێ. نەخۆشی لە ناو ئاژەڵی لەڕ و ولاوازدا جێخۆش ئەکات.

گوڵمحەمەد، سەری داخراو و ژاکاوی هیوابڕان وتی:

ـ ئومێدم وابوو ئەمساڵ تێپەڕ بکەین!

باوک وتی:

ـ ئێمەش هیوادار بووین، بەڵام خافەڵگیری کردین!

خانئاپۆ لە گوڵمحەمەدی پرسی:

ـ تۆ ڕێگەیەکت پێ شکدێ؟

ـ دیارە پێم شکدێ. هەر گرفتێک چارەسەری خۆی هەیە. بەڵام... ئەبێ... چۆنی بڵێم؟ ئەگەر نەمانەوێ مەڕەکان یەکە یەکە لە بەر چاومان بکەون و مردار ببنەوە، ئەبێ سەرانە پارە کۆبکەینەوە، بیخەینە سەریەک و بچین لە شار دکتۆر بهێنین. سەرانە؛ هەر کەسە و بەقەد مەڕەکانی خۆی.

کەلمیشی وتی:

ـ چارەی تریش نییە. نەخۆشی درمی و تەشەنە ئەکا. ئەبێ دەسوبرد بکەین.

خانئاپۆ لە پڕ مۆڕ بوویەوە و وتی:

ـ باشە بەکام پارە؟ لە کوێ؟ تۆ خۆت چەند لە بن جزدانەکەتدا هەیە؟

کەلمیشی وتی:

ـ ئەیفرۆشم. هەر چیم هەیە ئەیفرۆشم. من ئەبێ

بتوانم پێش بە مردنی پەزەکانم بگرم!

ـ چی ئەفرۆشی؟ پەزی نەخۆش کێ ئەیکڕێ؟ ئەوەنییە بیابانەکەش پڕە لە گژوگیا!

کەلمیشی وتی:

ـ هێشتا دوو قالیچەم لە بن دیوارەکەدا هەیە. قالیچەکان ئەفرۆشم. بەشی دکتۆر خۆ ئەکات! هەر سبەینێ قالیچەکان ئەبەم بۆ شار و ئەیانفرۆشم. هەوڵی خۆم ئەدەم. تۆ ئەڵێی چی گوڵمحەمەد؟

گوڵمحەمەد وتی:

ـ ڕێگای تڕێش مەگەر هەیە؟ ئەبێ وا بکرێ. جگە لەوە پارەی تریشمان پێویستە. من لە دوێنێوە سەردانی "چلقەڵام" کردووە و ئەوەندەی بۆم کرا، هەوڵم داوە جارِ گیر بخەم و بەکرێی بگرم. ئێمە هێشتا مانگێک مانگ و نیوێکی‌تر ئەبێ بتوانین مەڕەکان لەم ناوە ڕابگرین. پەز لەوەڕی ئەوێ. چل پەنجا جووت زەوی خانەکان هەتا بەیانی نیوەڕۆ درەویان تەواو ئەبێ. ئێمە سبەی ئێوارە ئەتوانین ڕانەکە بکەینە ناو جارِە گەنمەکان. پێشەکیشم پێداون. ئەمشەو ئەبێ ڕانەکە ڕادەین بۆ ئەو لایە. یەکمان ئەبێ بچێ بۆ ناو پەز و سەبراو ئاگادار بکاتەوە و بیانخاتە ڕێ. ئەگینا ڕانەکە تا سبەی ئێوارە ناگاتە جێ، جارِەکە وا لە نزیکی "جوین".

خانئاپۆ وتی:

ـ من ئەچم بۆ بردنی ڕانەکە، بەڵام ئەگەر ڕێیان نەداین چی؟ تۆ خۆت ئەبێ لەوێ بی، وانییە؟

گوڵمحەمەد وتی:

ـ ئێستەجارێ وای لێهاتووە. منئیتر ناتوانم لەگەڵ ڕانەکە بێم، ئەبێ بچم بۆ شار. بە گزیرەکە، کە ناوێکی خۆشیشی هەبوو، ڕامسپاردووە و نیشانەکانم پێداوە کە ئەگەر خۆیشم لەگەڵ ڕانەکە نەبووم، ئەو بزانێ کێ و کێی لەگەڵە و چی و

چین. کاغەزیشم هەیە. گوندەکە هی حاجی‌ئاغەی جوغتاییە. لە سەر ڕێی قۆچان. لای سەرووی عەولاگیو. چەند فرسەقی ئەمێنێ بۆ ئەسفەراین. گوندەکە ناوی قەڵاتە ڕەشە. جارەکەش وا لەبەری خوارەوەی گوندەکە، بەری ڕۆژئاوا. ئاوەکەشم لە سەر جارەکە وەرگرتووە. هاتەوەبیرم سەرکارەکە ناوی حەمەیە، حەمە وشتر! ئەو خۆشی لە هەمان قەڵات ئەژی، نیشانەکانی پێبڵێن و ڕانەکە بکەنە ناو جارەکە.

خان‌ئاپۆ پرسی:

ــ تۆچی؟ ئەتەوێ چی بکەی؟

ــ من بەیانی زوو ڕێ ئەکەوم بەرەو سەبزەوار. باوکیشم لە ناو ڕەوەند ئەبێ. ئەبێ بۆمان دەرکەوێ بۆ چ ماوەیەک ئەتوانین ڕانەکە لە قەڵاتەڕەش بلەوەڕێنین. ڕەنگە ڕەشماڵەکان ببەین بۆ ئەوێ. قالیچەکانیش خۆم ئەیانبەم بۆ شار و بە نرخی خۆی ئەیانفرۆشم. بازاڕی کڕین و فرۆشی سەبزەوار لە بازاڕی نەیشاپوور بە ڕەواجترە.

خان‌ئاپۆ وتی:

ــ ئێمە دامانابوو مەڕەکان بشۆرین، مەلەیان دەین. ئەمە چی لێدێ؟

گوڵمحەمەد وتی:

ــ هەر لەوێ ئەوکارەش ئەکەین. کارێزەکەی کەم ئاو نییە. ئەستێڵێکیشی هەیە. من پسپۆڕێک لەگەڵ خۆم سوارئەکەم و یەکسەر ئەیهێنم بۆ ئەوێ. هۆی... زیوەر، وەرە ئەم کتری چایە گەرم بکەرەوە.

زیوەر هاتە ژوورەوە و کتریەکەی برد. گوڵمحەمەد بە دوایدا وتی:

ــ هەر لەوێ، لە دەرەوە بەڕەیەک ڕاخە دێم بۆ ئەوێ.

زیوەر وتی:

ــ ڕام خستووە.

گوڵمحەمەد خۆی ڕاستەوە کرد و چووە دەرەوە و لە ژێر ئاسمان وەستا.

چ باڕێک لە سەر ئەستۆی کابرا بوو؟ دەستەکانی نایە بەر پشتێنە و سینگ و شانی خست بە دوادا، قرتەی لە ناو پشتی هێنا و ماندووێتیەکەی شکاند. پاشان لە بن تاقە سپێنداری ئەو ناوە، لە سەر بەرەکە دانیشت. پشتی‌نا بە قەدی وشکەڵاتووی دارەکەوە. قاچی خست بە سەر قاچی‌دا، کڵاوەکەی هێنایە سەر بڕۆی و لە بەر خۆیەوە کەوتە گۆرانی وتن بە کوردی. ئەم ماندوێتیە هاتووە بابێ. هەر وەها ئەمکارە، هەر وەها ئەم گیروگرفتانەی بە دوای یەکدا، بلا بابێن. بلا بابێن. مەگەر ئەتوانرێ بە باران بوترێ: مەبارە؟ پیاوە و کارە، ئەستۆی پیاوە و بار. ودمی چاکە بێ ئەم ڕەنج و هەوڵدانە. مرۆڤ ئەبێ دڵی بەهێز بێ!

لە بن لێواری کڵاوەکەیەوە، لە تاریکی نەرمی شەودا، گوڵمحەمەد ژنەکانی ئەبینی لە بەر ڕەشماڵەکەی سەبراودا دانیشتبوون و چپەچپیان بوو. لە بێدەنگی بەربڵاوی شەودا، دەنگی ددانەکانی بادی ئەبیست خەریکی کاوێژ بوو. جارجارەش گوڵمحەمەد قسەکانی باوکی و خانئاپۆی بەر گوێ ئەکەوت و بیری لەوە ئەکردەوە باسیان ئەکرد. پچڕ پچڕ بوو. گێڕانەوەی ئەوەی ڕووی دابوو زۆر قسەی نەئەویست. هەر چەن دوو براش فرە وێژییان نەئەکرد. بۆیە گوڵمحەمەد خەریک بوو لە مێشکی خۆی‌دا پلانی بۆ بەیانی دائەنا، بۆ کوێ بچێ و چی بکات؟

ــ ئەم شێوە هەر ساز نەبوو؟

کەلمیشی بوو لە خێوەتەکە هاتبوویە دەرەوە و پرسیاری ئەکرد، بڵقیس وەڵامی دایەوە.

ــ شێوی چی؟ بڕۆ لەوێ دانیشە با سفرەکە بهێنم.

کەلمیشی وتی:

ــ خۆت زەحمەت ئەدەی سفرەی نانی وشک ئەهێنێ؟ گەدا بازیت دەستی پێکردەوە؟ لانیکەم دۆکوڵیوێکی سەر بە ڕۆنمان

بۆ بهێنه کوڵ، نانی وشک خۆ له گەروو ناچێته خوارەوە!

بلّقیس دەرەقەتی ئیشتیای کراوەی مێردەکەی نەئەهات. بۆیە بەباشی زانی نەیخاتە خۆی. بەڵام خانئاپۆ بۆچوونێکیتری هەبوو، پێی لە خێوەتەکە نایە دەرەوە و کچەی بانگکرد:

ــ دا وەرە هەیڤۆ، وەرە ئاگر سازکە. هەر ئێستە بۆنی کەباب ئەنێرم بەرەو ئاسمان!

ــ چی؟ کەباب؟

ــ کەبابی مەڕە گیانەکەم. من ناهێڵم گۆشتەکەی بەر سیسارک بکەوێ. هەر چی نەبێ بەشی ئەمشەومان ئەکات. بجوڵێ کچێ!

هەیڤۆ هەڵسابوو و ئامادە بوو، بەڵام نەئەجووڵا. ئەیویست بزانێ ئەوانیتر چی ئەڵێن؟ خانئاپۆ تەشەری تێگرت:

ــ بۆچی حەپەساوی؟ خەریکی ددانەکانی من ئەژمێری؟

هەیڤۆ سەیری بلّقیسی کرد. بلّقیس سفرەی نانەکەی دا بە کچە و ئاوڕی لە خانئاپۆ دایەوە:

ــ کامە مەڕ؟ ئەو گۆشتە خۆ ناخوریّ!

ــ ناخوریّ؟ ئەم قسانە لە خۆتەوە دەرئەهێنی. گۆشتی بەو جوانییە چییەتی؟! ها؟

بلّقیس وتی:

ــ پڕە لە نەخۆشی! مرۆڤ ناتوانێ بیخوا!

خانئاپۆ وتی:

ــ من ئەیخۆم بۆ ئەوەی بزانی چۆن ئەخوریّ!

خانئاپۆ لەوە زیاتر مشتومڕی نەکرد، خۆی کرد بە خێوەتەکەدا. بلّقیس لە بەر نیگای نیگەرانی ژنەکاندا، لێوی خۆی گەست و چاوەڕێی کرد تا خانئاپۆ بێتەدەرەوە. کابرا، وەک هەمبانەیەکی تووڕەیی و نیگەرانی هاتە دەرەوە و هەر لەوێ، لە بەر دەرگای خێوەتەکە وەستا و نەڕاندی:

ــ کوانێ؟ مەڕەکەم کوا؟

هەموو تاوێک بە بێدەنگی سەیریان کرد. ئەمە زیاتر خانئاپۆی تووڕەکرد. نەڕاندی و هێرشی برد بۆ هەیقۆ. هەیقۆ هەڵات و خۆی لە پشتی کەلمیشیەوە شاردەوە. خانئاپۆ لە ناو ژن و پیاوە سەرگەردانەکەدا ڕاوەستا و بە سکی برسی کەوتە سەیر کردنیان:

ــ مەڕەکەتان چیلێکردم، ها؟! چیتان لێکرد؟

بڵقیس لە هەموانبوێرتر، خۆگرتر و بڕوا بە ڕێز و نرخی خۆی، هاتە پێشەوە و بە نەرمی وتی:

ــ ئەو گۆشتە بۆ خواردن نە ئەبوو، نەخۆشی ڕزاندبووی، منیش خستمە بەر سەگ!

ــ سەگ؟! چی؟ سەگ؟!

تووڕەیی لە دڵانەکانی کابرا ئەڕژایە دەرەوە، لێوەکانی بەستبوو و مشتەکانی نووقاندبوو، چاوی لە چاوی بڵقیس هەڵنەئەگرت. هاواری کرد:

ــ ئاخر بۆچی وات کرد بڵقیس؟ من چی بە تۆ بڵێم؟ ئەو مەڕە هینی من بوو، ئاخر... ئاخر... ئەو گۆڵە یەکچاوە لە کوێیە ورگی هەڵدڕم!

ئێسک لە ژێر کەڵبەی سەگەکەدا... خرمەی ئەهات. خرم خرم.

خانئاپۆ، داری لە بن دارەبەنی وشترەکە دەرهێنا و هەڵات بۆ ناو تاریکیەکە. سەگەڕەشی یەکچاو تەنها نەبوو، هەڤاڵیشی پەیداکردبوو. قرووسکەی سەگەکان بەرز بوویەوە. دار لە سەری ئەم و قەپۆزی ئەو. هەڵاتن. پاش تاوێک خانئاپۆ بە لاشەی لەتوکوت و کوونکوونەوە هاتەوە بەر ڕووناکیەکە. دارەکەی حەوادا و بە بێ ئەوەی سەیری کەس بکات، دەم بەجنێو، چوو بۆ لای کوانووە بەردەکە، شەمچەی نا بە پووشەوە و ئاگری داگیرساند.

بەندی دووەم

قێتەرنەر پیاوێکی باش بوو. خۆشبین و دەم بەخەندە، زۆریش خەڵک خۆشەویست. پزیشکی کوشتارگەی شاری سەبزەوار بوو. بە ڕووی خۆشەوە گوڵمحەمەدی وەرگرت و بە جیبێکی کرێ، لە جیبە جەنگیەکان کەوتبوویە ڕێ. گوڵمحەمەد بە سواری ئەسپ و دکتۆر بە سواری جیب، گەیشتبوون.

دکتۆری ئاژەڵ یەک دوو سەر مەڕ و بزنی پشکنی بوو و ئەوا لە سەر باریکە جۆگەکە دەستی ئەشۆرد و ئەیویست بگەڕێتەوە. جەخار لە ڕوخساری دوور نەئەکەوتەوە. دەنگیشی نیشانەی هاوەردی پێوە دیاربوو. غەمی بۆ ئەخواردن کە نەیتوانیوە دەشتەکیە ناچارەکان یاریدە بدات. لە هەموو سەردەمێکدا مرۆڤی‌چاک پەیدا ئەبێ. بەڵام لەو سالانەدا، ئەو ڕۆژگارەی سەربردەکەی ئێمە ڕوو ئەدا، لەو خەڵکە باشە زیاتریش پەیدا ئەبوو. چاوی چاودێر دەرفەتی چاکە کردنی خەڵکی لەگەڵ خۆی هێشتا لێوەرنەگرتبوون. هەر وەها چاکەش تاوان نەبوو. کرداری نیک، جەربەزەی ئەوێ. ئەو سەردەمە هێشتا ئەم بوێرییە پیرۆزە تێک نەشکابوو؛ هەر چەندە زۆر پابەرجایش نەبوو. کە وا بوو پزیشکەکەی ئێمەش ئەیتوانی بە ئەندازەی توانا و زانایی خۆی لەگەڵ خەڵکیدا

قسەبکا و یارمەتیان بدات.

توانای ئەو پیاوە دڵسۆزە کە بەهەموو دڵیەوە ئەژیا، لەمەدابوو، مەڕەکان بپشکنێ و مزی کارەکەی لە کابرای نەدار وەرنەگرێ. زانایەکەشی لەوەدا بوو درۆی لەگەڵ نەکا. وریای بکاتەوە لە بەرامبەر نسکۆکەدا خۆی ڕابگرێ و بەپێی توانا ڕێگە و شوێنی پیشان بدات. دەستی شۆرد و لە سەر جۆگەکە هەڵسا. کەمەری پانتۆڵە هەر اوەکەی کە زۆرجار دائەکەوت، هەڵکێشا، قژە نەرم و خزەکەی لە ناوچاوی لادا و وتی:

ــ برام، قسەی سەرەتا و کۆتایی ئەمەیە کە پەزەکانی ئێوە ئەبێ دەرزییان لێبدرێ. هەر هەموویان، سەرجەم. ساخ و نەخۆش. هەندێ لە مەڕەکان تۆزێ باشترن. درەنگتر تیا ئەچن. بەڵام هەر چی چۆن بێ نەخۆشی ئەوانیش بەچۆکا ئەهێنێ. نەخۆشیەکە زۆر درە. زۆر بە هێزە. بە زووترین کات ئەبێ دەست پێ بکەن. کارێک لەدەس من بێ ئەوەیە کە پێتان بڵێم، چارەی ئەمەیە. کارێکیترم لەدەس نایەت. من یەک کەسم و ئەزانم پەزەکان دەردیانچییە. بەڵام هیچ کارێک کە پەزەکەتان چاک بکاتەوە لە دەس من نایەت. دەرزی و دەرزی وەشێنی ئەوێ. ئێوە ئەبێ داوای یارمەتی لە حکوومەت بکەن. ئەبێ زووتر بچن بە دوای ئەمکارەدا. درەنگ ئەبێ ها! ڕەنگە پێویست بکات بچن بۆ مەشهەد. چونکە سەبزەوار و نەیشاپوور و ئەسفەراین، لە ڕوانگەی دەرمان و پزیشکەوە وەکوو یەکن. کێماسیان هەیە. چەندە زووتر، چەندە زووتر باشتر. ئەگینا سەر و ماڵتان تیائەچێ! چارەکەی ئەمەیە و من ئەڕۆم!

ئەمەی وت و جانتا گەورە کۆنەکەی لە سەبراو وەرگرت. جارێکیتر قژەکەی لە ناوچاوی لادا و چوو بۆ لای جیبەکە. کەلمیشیەکان ئەتوت هێشتا باوەڕیان نەکردووە. بە حەپەساوی چاویان بڕبوویە دوکتۆرەکە و بە بێ ئەڤان بە دوایدا ئەڕۆیشتن. گوڵمحەمەد، لەپێش ئەوانیترەوە و شان

بە شانی دوکتۆر ئەڕۆیشت. گەیشتنە لای ترۆمبێلەکە. دوکتۆر دەرگاکەی کردەوە و پێش ئەوەی سوار ببێ، جانتاکەی لە پشت کووشنەکە دانا و گەڕایەوە بۆ ماڵاوایی دەستی بۆ درێژکردن. گوڵمحەمەد دەستی دوکتۆری لە ناو هەر دوو دەستیدا گرت، تووند گوشای و سەر و شانی تۆزێ چەماندەوە بە سەر دەستیدا. پەنجەی ئاماژەی برد بۆ لای لێو و برۆی و کشایەوە بۆ ئەوەی جیبەکە بکەوێتەڕێ. ماشین نەڕاندی و گوڵمحەمەد جارێکیتریش کلاوەکەی بۆ دوکتۆر ڕاوەشاند و لە ناو تۆزی پاش ترۆمبێلەکەدا بەتەنها مایەوە. ترۆمبێل دوور کەوتەوە و گوڵمحەمەد گەڕایەوە بەرەو لای پیاوەکان کە هێشتا لە سەر بەرزاییەکە ڕاوەستابوون. بە ئارامی و سەری داخراوەوە چوو بۆ لایان.

روخساری پیاوانی میشکاڵی پەرێشان بوو. گرێیەکی کوێر بە ناوچاوی هەر کامیانەوە. شەقاری لۆچەکان قوڵتر ببوو و چاوەکانیان ترسێکی مەزنی تێخزابوو. کەمتر سەیری یەکدیان ئەکرد. ئەوەی ئەبوا لەوی تڕەوە تێبگەن، لە خۆیاندا ئەبینی، لەخۆیاندا تێئەگەیشتن. ئاڵۆزییەکی یەکگر لە کاریان کەوتبوو. بارانی بەڵا. گوڵمحەمەد گەیشتە لایان. بێدەنگی هەموویانی داگرتبوو. هیچکەس هیچی نەبوو بیڵێ. دەردەکەت کە زانی، قسە ئیتر بەکاری چیت دێ؟ کار بەکارە. ڕێگە ڕوونە و ڕۆیشتنی ئەوێ. باشتر وایە دەم نەیەتە دوو. ئارام. بەڵام لە دەمی ئەم گازە چۆن خۆیان دەرباز بکەن؟ گیانی خۆیان لەم بەندە ئەبێ ڕزگار بکەن. ئاڵۆز بوو. ونبوونێکی ئاڵۆسکاو. هەر کامە بە گوێرەی تێگەیشتنی خۆی، ڕوداوەکە و خۆیان و ئەنجامەکەی هەڵئەسەنگاند و؛ هەر کامە و بەجۆرێک پەرێشانی و پەشێوی و هەوڵی لە خۆیدا ئەبینی.

سەبراو، باڵا بەرز و کشاو، ئارام و بێدەنگ، لە لایەکەوە وەستابوو و خۆی دابوو بە سەر دارەستەکەیدا و سەیری خاکی

ماندووی نیوەڕۆی ئەکرد. کەمتر لەوانیدی پڕێشانبوو. ڕەنگە ـنەء، بە دڵنیاییەوە- لە بەر ئەوەی کە لە هەموان نادارتر بوو. چەند سەر بزن و مەڕ و داڕێکی شوانی. سەیری لاقەکانی خۆی کە ئەکرد وای لێک ئەدایەوە هێشتاش هێزێکی بەردەوامیان تێدایە و ئەتوانن چاڵ و چەوێڵی ئەو عەرزە تێپەڕێنن. سەیری دەمی خۆی و ژنەکەی ئەکرد و بیری ئەکردەوە ڕۆژی چوار پاروو نانیان بەسە. بیری لە داراییەکەی کە ئەکردەوە، کۆڵێک زیاتر نەبوو و هەتا مردن ئەیتوانی بە کۆڵیەوە بێ و بیگێڕێ. ئەوەی کە بانی نەبێ، بەفریش لە بانی نانیشێ. بەڵام ئەوەش هەیە کە ڕووخانی ماڵی دراوسێ هێلانەی تۆش ئەلەرزێنێ. بۆیە تۆش هەر پەڕێشانی. بەڵام نەک بەو ئەندازەیەی لە بن خشت وخۆڵی ماڵەکەتدا، لە ژێر دار و پەردووی ڕووخاودا لە تەنگانە کەوتبێتی. تۆ بانت نییە سەبراو، ترسیشت نەبێ.

خانئاپۆ، وەک کۆتەدار، لە سەر عەرزەکە دانیشتبوو و ڕەگی گیایەکی لە بن ددانە تۆکمە و سپیەکانیدا ئەجاوی. ئەیجاوی و تفی ئەکردەوە. چاوەکانی دوو جامی خوێن. چی ئەبێ؟ چی ڕوو ئەدا؟ هەر چی بێ و هەر چی بوایەت، خانئاپۆ باوەڕی بە خۆی هەبوو کە بەرگەی مایەپووچبون ناگرێ. لاوازیی ئەبوا هەزار جار لە بەر پێدا کرنۆش بەرێ. بێ توانایی لەوە بێ بایەختر بوو بتوانێ چنگ لە گیانی بەردینیخانئاپۆ وەردا: بڵێ با ون بێ ئەم دڵشکاوییە! جێی تۆ نییە گیانی من، ئەی نالێنی ژنانە. دوور بە لە من! دوور لە من ڕاوەستە. خەنجەرێکت ئەگەر پێیە لە چاومی دە؛ بەڵام ئەگەر سێبەرێکی ژاکاوی ون بە و بچۆ بۆ گۆڕستان. خانەی دڵی خانئاپۆ مەیدانی تاودانی خوێنە. کوفارە ئەکا هاوار لەناخمەوە. دەبا خاک ژێرە و ژوور بێ. باهۆز با هەڵسێ. لە هەر چاوێکمدا خەنجەرێکم هەیە، ئاخ... دنیام گاوە!

تووڕەیی، گیانی کابرای قەپچڕ ئەکرد. ددانی لە چیڕەوە

ئەهێنا و ئەی نەڕاند. ئەم تووڵە مارەی سەر خاکی سووتاو. بروسکەی خەنجەرێک بیری ئەهەژاند لە جێرابی، کێرد لە بەر پشتێنی دەرکێشی و بکەوێتە گیانی پەزەکان ـجەللاد، جەللاد!ـ هەموو ئەو مەڕ و بزنانەی داخی خانئاپۆیان بە گوێوەیە، بکوتێ بە عەرزا، سەریان ببڕێ و کەوڵیان بکات. خوێن! جۆگەلەی خوێن بخاتە ڕێ. کوفارەی خوێن لە چاوی هەتاودا. دەشت با یەکسەر خوێن هەڵیگرێ. دەرووی کەلیدەر خوێنی لێ ئەتکێ.

چاوەکانی پیاو تەڕ ببوون. دووکەڵی غەمی پەنگخواردووی دەروون. نیگای پەزەکان. نیگای خامۆشی پەزەکان. نیگای بێتاوان:

«شیرم پێدای.»

ــ شیرت پێدام.

«خوری و بەرگم پێدای.»

ــ خوری و بەرگت پێ دام.

«نان و کەرەم پێ دای.»

ــ نان و کەرەت پێدام. پێت دام. پێت دام. بۆچی وا سەیرم ئەکەی گوڵەکەم؟ ئەتەوێ بم سووتێنی؟ ئاخ... زمان بەسراو چیت بۆ بکەم؟

«مەمکوژە، باوکم. مەمکوژە!»

ــ ناتکوژم سۆمای چاوم، نات کوژم. بەس نیگام مەکە. نیگام مەکە، گریان ئەمگرێ. گریان ئەمگرێ. سەیرم مەکە!

«هەموو ڕۆیشتن، ڕابە!»

هەموو ڕۆیشتبوون. ڕابوو. برژانگە تەڕەکانی بە لەپی دەس وەکو پارچە گوونیەیەکی کۆن، سڕی. ڕۆیشتبوون. پیاوەکانی میشکاڵی چوو بوون بۆ لای ئەو کوتە خێوەتەی هەڵیاندابوو.

دوور لە یەک و هاموتا ڕۆیشتبوون. دەنگیان بڵێند بوو. باوکی ئەیوت:

ــ ئەمەش پەز، کاکە گوڵمحەمەد! دیسانیش کەللە

ڕەقی بکە و ئەو قسەی بە پێی ئەزموون و ئاوەز بۆتی ئەکەم لە گوێی مەگرە و لە وەڵامدا شان هەڵتەکێنە. بڵێ ناتوانم وەکوو پێرێژن قن بە سەر عەرزا بخشێنم و قژی سەری کەچەڵ برنمەوە. وەرە! سەیرکە، ئەمەش ماڵی با! بەستراوە بە بایەکەوە. ئەگەر نەخۆشی هەموویانی هەڵگرت و بردنی، خۆت بە چییەوە بەند ئەکەی؟ بە بای بیابانەوە؟! ها، کوێت هەیە لە سەری بوەستی؟ هەوا؟ لە سەر هەوا ئەوەستی؟ چی ئەخۆی؟ خۆڵ؟

لە سێبەری ڕەشماڵەکەدا، کەلمیشی لە سەر عەرز دانیشتبوو. سەبراو لە لایەکەوە وەستابوو و سێبەرە درێژەکەی کەوتبوویە سەر عەرز. بەگمحەمەد دەستی برد بۆ کوننەی ئاوەکە و گوڵمحەمەد لای باوکیەوە ماوە. بێ زمان بوو. خامۆش و لە ناو خۆیدا. ئەیتوانی تێبگات کە کەلمیشی، پیاوی پسپۆڕی شاخ و بیابان، گەنجینەی تاقیکردنەوەی پەز و شوانی، چی ئەڵێت و ئاخی لە کوێوە بەرز ئەبێتەوە. کۆتەرەی سووتاوە ئەم دووکەڵەی بەرزەوە بووە و هەر وشەیەکی سەمەندەرێکە لە سەر ئاگری دڵی خۆی. پارچەیەکی جەرگیەتی هەر وشەیەکی. داراییە بێ باییەکەی، مەڕەکان، یەکە یەکە لە بەر چاویا تیا ئەچوون و پیرەمێرد بەس ئەیتوانی سەیریان بکا و ددانەکانی لە کێڕەوە بهێنێ و فرمێسکەکانی لە پەنای چاویەوە بە سەر دڵیا ببارێنێ، با بۆ دەرەوە ڕێ دەرنەکەن.

گوڵمحەمەد ئەوەی ئەزانی، کاتێکە ئاگر ئەکەوێتە ڕەشماڵێکەوە، هەر چەند وردەکان زیاتر شین وگریان ئەکەن، بەڵام خودانی ڕەشماڵەکە، ئەو کەسەی کە تەمەن و گیانی لە تان و پۆی ڕەشماڵەکەدا چنراوە، هەر چەندە خامۆش و بێ خرۆشە، بەڵام دەرد و ژانی بێسنوورە. وردیلەکان ئارام ئەگرن. بەڵام خودانی ڕەشماڵ، ئازارەکەی بە گیانی چەشتوە، بردوویەتە ناخیەوە و لە کونجی دڵیا دادەی داوە؛ کێچووزانێ،

بەڵکوو ڕۆژێک، ڕۆژگارێک بە نەڕەیەک، بە فرمێسکێک، بە خرۆشێکی شادی ئامێز، لە ناو دڵی دەری بکات. گوڵمحەمەد بار و ڕۆژی باوکی ئەزانی. کەلمیشی پیاوێک بوو ئارام ئارام، خەریک بوو لە خۆڵەمێشی خۆی ئەنیشت و لێی ڕۆئەچوو. ئەبێ بە نەرمی لەگەڵی بدوێ. بە میهرەبانی لە لایەوە دابنیشێ و چاوەکانی -ئەگەر بکرێ- دابخات و بۆ کردنەوەی گرێی ئەو گرفتە، پەنجەکانی بخاتە کار. بۆ دڵی سووتاوی، ئەبێ مەڵهەم بێ نەکوو نەشتەر. دژوارترین پیاوەکانیش لە سۆز و میهرەبانی بێنیاز نین. بۆیەشە کە زۆر جاران نابێ شاخ لە شاخیان بگیرێنێ. ئەم گا بریندارانە، پێویستیان بە پەنجەی نەرم و نیان هەیە ناوچەوانیان بخورێنێ و؛ لێوی ئەوێ نەوایەکی نەرم بەبن گوێیاندا بخوێنێ. گوڵمحەمەد لە لای باوکیەوە دانیشت و گوێی لێگرت و پاشان بە ئاشتی وتی:

ــ کێ ئەڵێ قسەکانی تۆ بێ جێیە بابە گیان؟! ئێمەش ئەگەر قسەیەک ئەکەین، هەر ئەوانەیە کە لە تۆمان بیستووە. یان لەو کارانەوە فێربووین کە تۆ کردووتە. کارەکانی ئێمە و قسەکانمان خۆ «خۆ بە خۆ» نین. لە خۆشمان خۆ نەکەوتووین بە ڕەقدا! تۆ ئەڵێی کشتوکاڵ، دەی خۆ ئەمە شتێکی خراپ نییە. بەڵام چۆناوچۆن؟ مەگەر من ڕقم لێیە تۆوێک بچێنم و حەفتا هەڵگرمەوە؟ بەڵام لە کوێ؟ لە کامە زەویی؟ بە کامە ئاو؟ بەڵام پیاوی ژیر خۆ گەنمی -بەرەکەتی خودا- فڕێ ناداتە سەر هەر عەرزێک و پاشانیش وەکوو کوندەبەبوو لە سەر کەلاوەی ماڵەکەی بەکزی دابنیشێ و چاو ببڕێتە هەورە وشک و بەتاڵەکان. ئەوەتانێ خۆت ئەیبینی، ئەو ئاسمانە پەنگی پێ داوین. ئەگەر دوو ساڵان بە دوای یەکدا وشکەساڵی نەبوایە، خۆ ئێمە ئەو مشتومڕەمان پێکەوە نەبوو! ئاسمان ئەگەر ڕژدی نەنواندایە، دەشت و بیابان خۆ بە مجۆرە وشک و بەتاڵ نەئەبوو! دیارە ڕاست بۆ چەپی لەوەڕ و گیا ئەبوو و گوانی

مەڕەکانی ئێمەش پڕ لە شیر ئەبوو و هەر کامەشیان بەقەد بێژەنگێک دونگ بە قنیانەوە شەکەی ئەهات. نەک نەخۆشی بکەوێتە ناویان و یەکەیەکە لە بەر چاومانداو گیانیان دەربچێ! باشە، گیرام لە بری مەڕدار، دێمەکار بوایەتین؛ ئەوسا چی؟ خوا لە ئاسمانەوە گەنمی بۆ دائەباراندین؟ یەکیمان بینی! دە پازدە ڕۆژ لە سەر ئەوخاکە داخە خزاین، کۆتاییەکەی چەن مەن گەنممان دەسکەوت؟ یان ئەو هەمووە دێمەکارانەی‌تر! مەگەر نایان بینی؟ دەرپێ لە پێی هیچیاندا نییە. هەموویان لە ئێمە قن ڕووتترن. زستانی ئەمساڵ ئەبێ کڵۆ قوڕی خانوەکانیان بخۆن. یان -ئەگەر دەستیان بکەوێ- وێنجە بجاون! بۆ ئێمە ئانیکەم هیوای ئەوە هەیە چوار بزنە شەلمان بۆ بمێنێتەوە کە سەریان ببڕین، ئێسکەکانیان بخۆین و خۆمان لە زستان دەرباز بکەین و بگەیەنینە نەورۆز، بەڵام ئەوان چی؟ ئاغەکانیان ئەگەر جۆیان بە دوو بایی پێ نەفرۆشن، یان ئەبێ سەربنێنەوە و بمرن یان... چووزانم؟ بیستم لە ناو شاری سەبزەوار، ئاغایەک بە هەللاجێک، کە دە منااڵی هەیە، وتوویەتی ئەمساڵ لەو ساڵانەیە، لە زستاندا ئەبێ یەکە یەکە منااڵەکانی سەرببڕێ و بیدا بەوانی‌تر بیخۆن. سەیر ئەکەی؟ کاروباری کاسبکارانیش لە ئێمە باشتر نییە. دێمەکارانیش هەر وەها. وای لێهاتووە ئیتر. جا کەوایە ئەبێ چی بکەین؟ نابێ خۆ پرسەخانە بکەینەوە و چۆکی غەم بگرینە باوەش! پێت وایە ئەبێ دیق بە خۆمان بکەین؟ ئەویش پێش لە پەزەکەمان؟ خۆ هەموو ڕێگاکانمان لێ دانەخراوە! تۆ ئەڵێی خۆڵیان کردۆتە کانی ڕسقمانەوە؟ هەر چۆن بووە دەرووبەک بۆ خۆمان هەر ئەکەینەوە! ئەگەر هات و ڕێگەش هەر نەبوو، وشکە درک و گەون ئەخۆین، بەڵام غەمی لێناخۆین!

کەلمیشی ئارام ببوو. بەڵام وشەی لە بەستێنی پەژارەدا ئەلەزرا. زیخ و چەوی بنی ڕووبار. نەرم و بە گلەیی:

ـ کامە دەروو کوڕم؟ قسەی حەکیمەکەت خۆ گوێ لێبوو؟ ئێمە لە کوێ زۆرمان پێ ئەشکێ بچین پیاوی دەوڵەت ڕاکێش کەین بۆ ئەم بیابانە، دەرزی لە مەڕەکانمان بدەن؟ بێکارن مەگەر یان دڵیان بۆ ئێمە مانان سووتاوە؟

گوڵمحەمەد وتی:

ـ بۆچی بە زۆر؟ هەموو کارێک خۆ بە زۆر نابێ! تکا و داوا ئەکەین. ئێمەش هەر چی بێ بەشێکین لەم خاکە. تا ئەو کاتەی کە نەڕۆیشتووین و تکامان لێ نەکردوون، بۆچی وای دابنێین کە ئەوان نایەن؟ من گەنجێتی خۆم خۆ بە خۆڕایی لە سەربازیدا تێپەڕ نەکردووە. سینەم دایە بەر گوللە و لە سەرمای گورگ کوژی ئازەربایجان بە سینگە خشکە ئەڕۆیشتم، بۆ ئەم ڕۆژانە بوو. بۆ گیانی من گەڵاچۆنەر بووە، فڕێی دەمە سەر ڕێ؟ هەزار هەزار گوللە بەبن گوێمدا ویزەی کردووە و ئەگەر تاقە یەکێکیان بیدایە لە ناوچاوم کێ ئەیزانی ئێسکەکانم لە کام قوواڵکە فڕێ درابوو؟ لە ژێر بەفرەکانی ئەوپەڕی وڵاتدا! کێ قەرانێک خوێنبایی منی ئەدا بە تۆ؟ هیچکەس. پێویستیش نەبوو! چونکە هی ئەم وڵاتە بووم و خوێنیشم لەم وڵاتە ڕژابوو. ئێستەش کە زیندووم مافی خۆمە بچم بۆ بەردەمی بەڕێوەبەری فلاّنە فەرمانگە، سینگم دەرپەڕێنم و بڵێم: «ئەزبەنی، ئەو ڕۆژانە من بووم سینەم نا بە سینەی گوللەوە و ئێستەش هەر منم سینەم ناوە بە سینەی تۆوە و داوای مافی خۆم ئەکەم. پەزەکەمان خەریکە لە دەستمان دەرئەچێ، لە ناو ئەچێ. ئێستەش نۆرەی ئێوەیە -بەڕێزان- دەستمان بگرن. ئێمە سەرمان لە ڕێی ئێوەدا داناوە.» تۆ پێت وایە چ وڵامێکم ئەدەنەوە؟ «من بۆ ئەوەی ئێوە بتوانن بە ئاسوودەیی بخەون، پۆل پۆل مرۆڤم کوشتوە. نیشانە پێکی نمرە یەک بووم. عەدەد ڕەشاشتان بووم. لەو کێوانە، لە ناو بەفر و سەهۆڵ، گۆشتی هێسترم خواردووە و

ئێستەش ئێوە ئەڵێن: نا؟»

پیرەمێرد بێدەنگ بوو و بەگوێ بوو. نەی ئەویست خەیاڵی هومێدەوار و خرۆشاوی جگەرگۆشەکەی تێک بڕێژێ. ئەوانیکەش هەر وا بوون. خانئاپۆ، لەسەرعەرزەکە دانیشتبوو و بە ستایشەوە چاوی لە دەمی برازاکەی بڕیبوو. ئەتوت گوڵ لە لێوی ئەوەرێ. بەگمحەمەد و سەبراویش هەر وا سەیری گوڵمحەمەدیان ئەکرد، هەموو بە ستایشەوە. بوێری و جەنگ. ئەمەیە لووتکەی بەرز بوونەوەی پیاو، لە چاوی پیاودا. پیاوەکانمان ویژدانێکی شەڕاژۆیان هەبوو و باوی دڵیان: دڵاوەریی لە جەنگدا. بۆ ئەبێ ستایشی گوڵمحەمەد نەکەن؟

کەلمیشی درێژەی بە قسەکانی کوڕەکەی‌دا:

ــ نەک تۆ. ئێمەش ئەمکارەمان کردووە. باوباپیریشمان ئەو کارەیان کردووە. هەر کەس لە جێی‌خۆی و بەپێی توانای. تۆ پێت وایە ئێمە بۆ چی لەم ناوە ئەژین؟ تەرەیان کردووین و بۆ شەڕ لە دژی ئەوغان و تورکمان و تەتەر ناردوومانیانە بۆ ئەمسەری وڵات. ئێمە هەمیشە شمشێر و سپەری ئەم سەرزەمینە بووین. سینگمان ئاشنای گوللە بووە، بەڵام تا ئەوکاتەی، کە بە کاریان هاتووین و ئامادە بووین گیانمان بدەین و خوێنمان بکەین بە فیدایان. پاشانیش کە حکومەت سوار بووە، ئێمەیان لە بیر چۆتەوە و گەڕاوینەتەوە بۆ شەڕ لەگەڵ خۆمان و گیر و گرفتەکانمان. کاری ئەمڕۆ و دوێنێ نییە. ئێمە لەگەڵ نادرشا جەنگمان کردووە، هاوپێی ئەو تا هیند ئەسپمان ئاژووتووە. چووزانم، چەند سەد ساڵ لەمەوبەر کە شا عەباس ئێمەی ئاواڕە کرد و هێنامانی بۆ ئێرە یەکیشی بۆ ئەوە بوو بە سینەی پیاوانی مە لە بەردەم تەتەرەکان دیوار بکێشێ. ئێمەی لە بەر گوللە تۆپی عوسمانیەکان هەڵگرت و لێرە لە بەر نووکی شمشێری تەتەرەکان دامانی نا. فیدایی بووین ئێمە هەمیشە. شمشێری هێرش یەکەمجار سینەی ئێمەی شەقار کردووە.

بەڵام باریش کە ئەبوو بە بار، هەر کەسە لە سەر تەختی خۆی دائەنیشت و ئێمە ئەماینەوە بەم چوار بزن و بیابانە وشک و برینگانەوە. هەوری بۆش و ئەو خانانەی هەر کامەیان وەک ئەژدیها خۆی داوە بە سەر زەوییە دزراوەکاندا و بە نرخی خوێنی باوکیان پارەی ئاو و لەوەڕگەمان لێ وەربگرن. بەڵام تۆ هێشتا گەنجی و خاوی و ناتەوێ گوێ بگری کە ئێمە هەمیشە بار بووین بە سەر ورگی ئەم وڵاتەوە. ئازووقە! خوراوین ئێمە. وەک ئەو قۆزاخەی زستانان ئەیکەنە بەر پەز بۆ ئەوەی لە وشکەسااڵی دەربازی بکەن. قۆزاخە! هەر کات و ساڵەی تەنگ بووە، ئێمەیان ڕژاندوەتە ئاخوڕەکان. پاشان بووین بە چی؟ خەوش و خاڵ! بۆیە ئەڵێم ئەبێ خۆمان بدەین بە سەر عەرزدا و ڕیشە لە خاک بچەقێنین و بەهێزببین. نرخی گەنم و جۆ ساڵ بە ساڵ ئەچێتە سەرەوە. ئێمە ئەبێ کارێک بکەین ئازووقەی خۆمان و ڕانەکەمان لە دڵی زەوی دەربکێشین. ئەگەر جگە لەمە بێ سەرانسەری ساڵ ئەبێ هەڵین، بەروبووم کۆ کەینەوە و کۆتایی ساڵ دووەستی بیدەین بە بازرگان یان چەرچی و سووخۆر، وەکوو ئەم بابقولییەی لەمەڕ خۆمان.

پیرەمێرد ئەتوت لە ڕقا بەو جۆرە قسەکەی کۆتایی پێ هێنا :

ــ لەمڕۆشەوە من خۆم نە بە بەشدار و نە بە کاردار ئەزانم. وەکوو یەکێک لە ئێوە، بەس کار ئەکەم. کارێکم بۆ دیاری بکەن با بیکەم. برای گەورەت وا لە زیندان، کە وا بوو کارەکان بە تۆ ئەسپێرم. خۆت ئەزانی چۆنی ئەکەی!

گوڵمحەمەد هەڵسا، شەروااڵکەی تەکاند و وتی:

ــ منیش هەر چیم هەیە خەرجی ئەکەم بەڵکوو پەزەکان بگەیەنمە نەورۆز. ئەگەر پێویست بکا گیانیشم بخەمە سەری درێخی ناکەم.

کەلمیشی جارێکیتر وتی:

ـ ئەوەیان ئیتر خۆت ئەیزانی!

خانئاپۆ هەر وا دانیشتبوو. گوڵمحەمەد چوو بۆ لای براکەی و هەر دووکیان کەوتنەڕێ. حەزی ئەکرد لە سووچێکا دابنیشێ و خوری بڕێسێ. خەریکە ترسنۆکی لێ دەرئەچێ.

گوڵمحەمەد، بەجۆرێک کە لە بەر براکەی گران نەبێ پێی وت:

ـ قوربانت بم نەکاقسەی وابکەی تووڕە ببێ، ئاگات لە خۆت بێ لە پڕ سەر نەخەیتە سەری! ئەم بنەماڵەیە بەوەوە ڕەشماڵی ڕاوەستاوە. ئەو هەقی خۆیەتی دڵی بۆیان بسووتێ. ئەو دڵی بۆ هەموومان ئەسووتێنێ. ئەو پەژارەی هەموانیەتی، تێگەیشتی؟

بەگمحەمەد وتی:

ـ جا من چیم لێداوە؟ هەر ئەوەندە ئەزانم پەز نەخۆشیش ئەکەوێ. بەڵام هەر هەمووی تیاناچێ. جا خۆ ئەگەر وابێ هەموو پەزەکانی خوراسان ئەمسااڵ ئەبێ تیا بچن. ئەم نەخۆشینە خۆ تازە نییە! لە سەرەتای دنیاوە لەگەڵ پەز بووە، ئێستەش هەیە و پاشانیش هەر ئەبێ. وەک بای چلە دێت و ئەڕوا و سەد پەزیش لەگەڵ خۆی ئەبا. دێویش بێ ناتوانێ هەموویان تەخت بکات. ئەگەر وا بوایە مەڕ و بزن ئەبوا تۆویان ببڕدرایەت. نەء. نەء. بە مێشکی بچکۆلانەی منداا ناچێت چی پەز هەیە لە ناوبچێت. ئەمە خەیاڵە و ئەگەر ئەترسین لە بەر ئەوەیە خۆمان ترسنۆکمان لێدەرچووە.

مەڕێک، لە قەراخ سەرچاوەی کارێزەکە لارەوە ببوو و پەلەقاژەی ئەکرد. شەکی خانئاپۆ. داخ نیشانی ئەو بە گوێیەوە بوو. گوڵمحەمەد لە لای شەکەکە وەستاو وتی:

ـ حەاڵڵی کە.

بەگمحەمەد براکەی سەیرکرد. گوڵمحەمەد وتی:

ـ مەهێڵە ئاژەڵی بێ زمان ئازار بچێژێ، حەاڵڵی کە!

بەگمحەمەد وتی:

ــ با خۆی چەقۆی لێ بنێ. دەستم تێی ناچێ. های... سەبراو؛ بە خانئاپۆ بڵێ بێتە سەر شەکەکەی. بڵێ زۆر پەرێشانە.

سەبراو هەڵات بۆ لای خانئاپۆ و دەسبەجێ هەر دووک بە هەڵاتن و بە پڕتاو گەیشتنە سەر سەری مەڕەکە. کەلمیشیش بە دوایاندا هات. ئەوا هەر پێنجیان، وەک پێنج نێزە، جەغزیان بەستبوو و سەیری ئەو شەکەیان ئەکرد لە بەر چاویاندا خەریک بوو گیانی ئەدا. ئاژەڵ بە ئارامی دەست و قاچی ڕائەوەشاند، سەری ئەدا بەعەرزدا و بە لووشەلووش، کەفی لە لووت و سووچی لێوەکانیەوە ئەچەڕاند. چاوەکانی ببوون بە شووشە و بە سمەکانی عەرزەکەی هەڵئەکۆڵی.

کەلمیشی سەیری پیاوەکانی کرد. هەموو دۆش دامابوون، پیرەمێرد نەڕاندی:

ــ بۆ ڕاوەستاون؟ یەکێکتان سەری ببڕێ. مەگەر نابینن خەریکە تیا ئەچێ؟!

پیاوەکان سەریان هەڵێنا و سەیری یەکدیان کرد. نیگاکان بێ دەوام بوو. شەکەکە هی خانئاپۆ بوو. ڕوویان لەوکرد. خانئاپۆ خۆی پێ ڕانەگیرا، ڕووی وەرگێڕا و پشت لە پیاوەکان و شەکەکە دوور کەوتەوە... کەلمیشی وڕ و گێژ دوورکەوتنەوەی براکەی سەیر کرد. چی ڕووی دابوو؟ پاشان ڕووی کردە کوڕەکانی و سەبراو؛ ئەتوت وەڵامی ئەم ڕازەی لەوان ئەوێ. گەنجەکانیش بێدەنگ و کپ بوون. پیرەمێرد بە دردۆنگیەوە لێی پرسین:

ــ چی بووە مەگەر؟ ڕۆژگار هەڵگەڕاوەتەوە؟ بەراوەژوو؟ ها؟ بۆچی سەری مەڕەکەی خۆی نەبڕی؟ یانی ناتوانێ؟ ئەو برای من بێ جەللادێکە بۆ خۆی کەچی ناتوانێ شەکێک سەر ببڕێ؟ باشە! باشە! بەڵام... ئەی ئێوە؟ وەستاون و سەیرئەکەن، حەپەساون؟ ها؟

بەگمحەمەدیش ڕووی وەرگێڕا و چوو بۆ لای مامی. کەلمیشی زیز و دەنگ شکاو وتی:

ــ خوایە! چی ڕووی داوە؟ پیاوانی میشکاڵی خەریکە لە بەڵا ئەترسن! چیان بە سەر هاتووە؟ زەلیل بوون، داد و بێداد! ئەو کێردەم بەنێ! بمدەنێ ئەو کێردە! بابێ وتم!

کێردەکە گوڵمحەمەد لە کالانی دەرهێنا و خستیە دەستی باوکیەوە. پیرەمێرد ئەلەرزی و دەم و لێوی ئەجوڵایەوە. نە ئەگریا، بەڵام لە سووچی چاوەکانیدا دڵۆپی ساردی فرمێسک قەتیسمابوو. قۆڵی هەڵکرد و چۆکی لە سەر عەرز دادا. قورقوراچکەی مەڕەکەی گرت و سەری لە خاک هەڵهێنا. لەم کاتەدا، جەستەی مەڕەکە کە جووڵەی لێبڕابوو موچرکەیەکی پیاهات و گیانی دەر چوو. کەلمیشی شارەزای کار، ئەمەی هەست پێکرد، سەری بەرزەوە کرد. گوڵمحەمەد وەستابوو و چاوی بڕبوویە باوکی. لەوڵاتر سەبراو لە سەر تەپۆڵکە خۆڵێک دانیشتبوو و چاوی لە شەکە مردووەکە بوو. کەلمیشی ئەیدی و ئەرخایەن بوو کوڕەکەی و سەبراو زانیویانە کە شەکەکە گیانی دەرچووە. سەرەڕای ئەمەش خۆ نابێ پێست و ڕیخۆڵەکەی تیا بچێ. بۆیە کێردی خستە سەر ملی شەکەکە و سەری بڕی. خوێنێکی ماندوو و بێهێز لە گەرووی مەڕەکەوە ڕژایە سەر عەرز. کەلمیشی هەڵسا. دەمی کێردەکەی بە لەپی دەستی سڕی و بەرەو سەرچاوەی کارێزەکە کەوتە ڕێ. لە سەر ئاوەکە دەستەکانی شۆرد و لە بەر خۆیەوە بۆڵاندی:

ــ خۆزگە قومێک ئاوم بکردایەت بەگەروی ئەو ئاژەڵەدا، لانیکەم!

بەندی سێیەم

لە گوندی عەولاگیو، لە دەم کۆلانی زالگە، نادعەلی خواحافیزی لەو دوو جەندەرمەیە کرد کە دوو ڕۆژ و دوو شەو لەگەڵیان گەڕابوو و بەرەو چوارگوێشلی کەوتە ڕێ. شەو و دەشت و گرد و تەپە، دەستکەند و بڵیندی، هەموو تێکەڵ بەیەک ببوون. چاوچرای شەو بەس ئەستێرەکان بوون. شەوەزەنگ. بەڵام ئەوەی کە دەشت و کێو و ڕێگە و لاڕێی وەکوو کۆلانی خۆیان ئەناسێ، باکی لە تاریکی شەو نییە. بە چاوی بەستراویشەوە ڕێگەی ماڵی خۆی ئەدۆزێتەوە. ئەگەر ئەوەی بە سەری هاتووە گێژ و حۆلی کردبێ و ئەگەر وڕ بێ؛ دیسانەوەش چ غەم نییە؛ چوارپێی ژێر ڕان، خاوەنی خۆی تابن ئاخوڕەکە ئەباتەوە. نادعەلی بەڵام، نە ووڕ بوو و نە گێژوحۆل. هەڵچووبوو. گڕی ڕق بوو. تووڕە و ماندوو و ئەتککراو. بێتاقەت و خوێن لەچاو بوو. سەرتاپێی ئەتوت لە هاڵاوێکی داخراوە هەڵژەنراوە. هاڵاوی تەنووری بە گڕ. ملۆزم و دڵگیر و بێ بەزەیی. خۆی پێڕانەئەگیرا. لە جلەکانیا جێگەی نەئەبوویەوە. ئەسپەندەری سەر ئاگر بوو. ناو بە ناو پزیسکەیەک لە دەروونیەوە ئەهات و ئەوە زیاتر تووڕەی ئەکرد. بیری لە هەر کەس و هەر شت ئەکردەوە؛ بەس نەفرەت و ڕق و بێزاری بوو. هەموو کەس دوژمنی بوو! هەموو شت درکی چاوی. درکی بن

پێی. درکی دڵی.

قامچی ئەدا لە هەموو ئەو شتانەی لە خەیاڵیدا ئەڕوێن. مارئاگری بە دەستەوە، بەرگێکی سوور، قۆڵی هەڵکردووە، ئەسووڕێتەوە و ئەخرۆشێ و ڕائەوەشێنێ. قەمچیەک لە مار. لە مارئاگر. جەللادێک لە کوشتارگە. خوێن لە نووکی قەمچیەوە، لە نووکی پەنجەکانییەوە، لە نووکی مژۆڵەکانیەوە ئەتکێ و ئەتکێ، خوێنێکی گەش. پێستی جەستە، پێستی ڕوومەت، پێستی پۆستاڵەکانی سوورن. سووری سوور؛ گوڵی پۆپەکەڵەشێر. هەڵمێکی خەست، بە ڕەنگ و بۆنی گۆگرد لە دەمیەوە ئەهاتەدەرەوە. گرکانێک لە سەر لووتکەی شاخێکی زەبەلاح. ددانەکانی سەربە سەر خوێناوییە و تاڵە گۆشتی کاڵ و جیر لە بەینیدا گیری کردووە. ئەوەتانێ هەر ئێستاکە لە خواردنی گۆشتی مرۆڤ ئاسوودە بووە، چێژی گۆشتی کاڵ هێشتاش لە سەر زمان و بن ددانیدا ماوە. ئەمە چ تامێکە؟ کێ نادەلی خواردووە؟ نادەلی کێی خواردووە؟

نەی ئەزانی، خۆشی هێشتا نەی ئەزانی؟ دەستەکانی هێشتا وشک و شین بوون؟ تۆزیک شینتر لە پێستی شان و قۆڵی. چ کراسێکی لە بەر نەبوو؛ چۆخەش هەر وا، چی بوون ئەو خەیاڵانەی بە تەنهایی گیریان لێهێنابوو و دەوریان گرتبوو؟ ئەم خەون و مۆتەکەیە چی بوو؟ ئەو هێشتا هیچی لێ بە سەر نەهاتووە. نابێ هیچیشی لێ هاتبێ؟ تووڕە بوو. بەس تووڕە. قەڵسی و خەفەت. بەڵام نەکا شتێکی لێهاتبێ؟ ترسێکی کپ لە دەروونیدا سەری هەڵهێنابوو. بۆچی ترس؟ ترس لە کێ؟ پەرێشان بوو. هەستی بە داماویی ئەکرد، بۆچی؟ بۆچی نەی ئەتوانی قیت و قنج لە سەر ئەسپەکەی دابنیشێ؟ ئەم نارەواییە بۆچی شان و پشتێنی لەق کردبوو؟ تەنانەت نەی ئەتوانی لەغاوی ئەسپەکە بە باشی بگرێ بەدەستیەوە؛ دەسکەوسار لە دەستی نادەلی بەرەڵا ببوو و لە کەللەی

زینەکە گیری کردبوو و ئەسپی تەمەڵ و بێزار شڵپ شڵپ پێی هەڵئەگرت و جەستەی سواری وەکوو جەنگاوەرێکی بریندار لە کۆڵ نابوو. نادعەلی بە سستی خۆی چەماندەوە. تەوێڵی نایە سەرکەللەی زینەکە. پێڵوەکانی نایە سەر یەک و لە دەریایەکی تاریکی دەروون‌دا نوقم بوو. هەنگاوی تەپی ئەسپەکە، لەشە نووشتاوەکەی نادعەلی وەکوو تێڕی دانەوێڵە ڕائەشەکاند و نادعەلی هەستی ئەکرد لە لانکە یان کەژاوەیەک‌دا نووستووە و بەرەو شوێنێک ئەچێ، خۆشی نازانێ. ئایە یاوی کردبوو؟ بە ئێسکی عارەقاویەوە، خۆ هەڵژەندن لە ئاوی زەمهەریری کوێستان؛ ئەمە ئایە تووشی تای نەکردبوو؟!

ئەسپەکەی نادعەلی ڕێگەی بڕی. بەرز و نەوی تێپەڕاند. بە لێژاییەکەدا شۆڕ بوویەوە. لە بەر سکی قەڵای چوارگوێشلی، لە لای جۆگەلە بێ ئاوەکە لە سەر پردە ڕووخاو، لە پشت دەرگای ماڵەوە وەستا و بە قەپۆزی زنجیری دەرگاکەی ڕاوەشاند. زنجیر زڕایەوە و نادعەلی دەنگی بەمی زنجیرەکەی بیست و توانی هەست بەوە بکا گەیشتوەتە ماڵەوە. بەڵام جەوان وزەی ئەوەی نەبوو سەر لە سەر زینەکە بەرزکاتەوە و خۆی ڕاستەوەکا.

دایە! دەنگی تەپەی پێی دایکی ئەهات. لە پشت دەرگاکەدا وەستا و پرسی کێیە و چی ئەوێ؟ نادعەلی نالاندی و شتێکی وت. ئەسپەش لووشاندی. لەتی دەرگاکە کرایەوە. ئەسپ سەری کرد بە ناو دەرگاکەدا بچێتە ژوورەوە. دایکی نادعەلی دەسبەجێ قەپۆزی ئەسپەکەی لە باوەش‌گرت، پاڵی پێوە نا بۆ پاشەوە. دەرگاکەی بە دوای خۆی‌دا داخست و بە پەشۆکاوی چوو بۆ لای کوڕەکەی کە هێشتاش بە سەر زینەکەدا نووشتابۆوە. یەک تۆز خافڵ بوایە ئەسپەکە ئەچووە ژوورەوە و ناوچەوانی نادعەلی ئەیدا بە لای سەرەوەی چوارچێوەی دەرگاکەدا و ئەدرا بە سەر بەردچنی حەوشەکەدا و کێ چووزانێ دەست یان شانی

نەشکایەت. بە دژواری کورەکەی داگرت. ئەسپەکەش بە سەر دەرگاکەی کردەوە و چووە ژوورەوە. دایکی نادعەلی کورەکەی لە سەر سەکۆی لای دەرگاکە دانا، ئارەقەی نێوچەوانی بە لۆی لەچکەکەی سڕیەوە و لە بەر پێیدا دانیشت.

دایک نیگەرانی ئەوە بوو برین یان زەبرێک کورەکەی پەکخستبێ. بەڵام وانەبوو. نادعەلی دەستی گرت بە دیوارەکەوە، خۆی ڕاست کردەوە و چووە ناو حەوشە. بە تۆزێک لەرزین و خزین، خۆی گەیاندە بن بانیجەی پێش خانووەکە و لەوێ پاڵی دا بە کۆڵەکەی هەیوانەکەوە، ئانیشکی نایە سەر ئەژنۆی و داوای ئاوی کرد. دایکی بە کراسی ڕەشی ماتەمینیەوە ئاوی بۆ هێنا.

نادعەلی زەرکی ئاوەکەی نا بە سەرەوە و لە وڵامی پرسیارە بەردەوامەکانی دایکیدا وتی:

ــ هیچم پێ نەکرا. دوو ڕۆژ و دوو شەوە لە ئەسپ دانەبەزیوم. لەرز و تامە. وابزانم گرانەتام تووش بووە. لە ناوەوە لەرزم لێهاتووە. ئیسقانەکانم ئەزریکێنن. سەرم گڕی گرتووە، هەموو جەستەم سستە، چاوەکانم ئێشێ. کوتراوم. دارەتی سەگم هەیە. گیانم بە تەواوەتی خاو بۆتەوە. جێگەم بۆ ڕاخە تا سەری مەرگم بنێمەوە. چ ساڵێکی کرێت بوو ئەمساڵ! ئەم جەندەرمانەش... هەه... حەی... حەی... دڵی کێ بۆ مرۆڤ ئەسووتێ؟ هەموو چاویان لە دەستە کەی ئەچێ بە گیرفانتدا!

دایک، جێی بۆ نادعەلی ڕاخست. نادعەلی بە بێ ئەوەی خۆی ڕووت بکاتەوە، خزایە بن لێفەکە و لە کاتێکا ددانەکانی وردە وردە ئەدرا لەیک، وتی:

ــ ئەم گەڕانەی دوێنێ کۆڵەی کوتام! شەڵاڵی ئارەقە بووم و خۆم هاوێشتە ئاوە ساردەکەی ئەو بەندەنە. سەرما چەقییە ئێسقانەکانم، ڕەگ و ڕیشەم لەپڕ ڕچا.

دایکی نادعەلی ئەیدی کوڕەکەی وەکوو شەقشەقە ئەلەرزێ و ئەیتوانی تێبگا چی بە سەر هاتووە. لێفەکەی دا بە سەریدا و چوو بۆ پاشخان بەڵکو داودەرمانێکی بۆ پێک بێنێ. پاش تاوێک بە کتریيەک گیای کوڵێنراو و پیاڵەیەک و چەند پارچە نەباتەوە هاتەوە و لای سەری نادعەلیەوە دانیشت. ئارەقەی بن گوێچکە و ملی کوڕەکەی سڕییەوە و چرپاندی بە گوێیدا:

ـ ئەم خوێنەی ڕژا بەسمانە کوڕم. جگە لە تۆ کەس شک نابەم. باوکیشت تەنها تۆی بۆ بەجێ هێشتم و ڕۆیشت. زمانم لاڵ، حەوت قورئان لە بەینا بێ، ئەگەر شەوێک، نیوەشەوێک گوللەیەک لە تاریکیەوە بێت و بچزێ بە سینەتدا و ئەسپەکەت بە بێ تۆ بگەڕێتەوە، من چ قوڕێک بکەم بە سەرمدا؟ مااڵمان کاول و منیش ڕۆژە ڕەش ئەبم. ئیتر هیچکەس و هیچ شتێکم بۆ نامێنێتەوە. ئەبێ دار و نەدارم بەخۆڕایی بفرۆشم و ڕەش لە بەر بکەم. لە سەر گۆڕەکەت ئەژنۆم بشکێت و هەتا ماوم ئەسرین بڕێژم. بەزەیت بە منـدا بێتەوە نادعەلی! ئەوەی باوکتی کوشت، خۆشی لەم دنیایە خۆشی نابینێ. جوانەمەرگ ئەبێ. ڕۆژێک بە سزای خۆی ئەگات. من و تۆ کەسمان نیە. خاڵت بابقولیش لە خۆی زیاتر فریای کەس ناکەوێ. کەی توانیویەتی لە ئێمە بپرسێ! لەگەڵ باوکت کێرد و پەنیر بوون. ئەوەتا تۆ ماویت و من. تۆ ئەبێ بیر لە کشتوکاڵ و کار بکەیتەوە. وەرزی چاندن ئەوەتا دوو ڕۆژی ماوە. ئەبێ زەوی بکێڵی. ئەبێ لە بیری تۆو دابیت. ئەمانە کاریان ئەوێ. پەز. ئەبێ لە بیری پەزەکاندا بی. باوکت تەمەنێکی لە پێناویاندا بڕاندەوە. خۆ هەمووی بە میراتی پێی نەبڕابوو! ئەڵێن نەخۆشی کەوتوەتە ناو پەزەکان. گیا نەماوە و کەوتوونەتە وشکەخواردن. نەخۆشینیش بەهێز بووە. ئەبێ بیرێکی لێ بکەیتەوە. ئەبێ خۆت بچی بۆ ڕان. ئەبێ ئاگات لە کارەکانت بێ. ناتوانی بەس پشت بە شوان ببستی!

هەموو ساڵێک ئەم کاتانە ئازووخەی پەزەکان لە هەمار بوو. سمی ئاژەڵ خاوێن بوو؛ بەڵام ئەمساڵ تۆ کارەکانت جێ هێشتووە و بە ڕێگەیەکدا ئەڕۆیت، ئەنجامەکەی لەوەی هەیە خراپتر ئەبێ. بۆچی تاوێک لای خۆت بیر ناکەیتەوە؟ کوڕەکەم، نادەلی گیانم مەگەر ئاوەزت لە دەس داوە؟... هەڵسە... هەڵسە ئەم پیاڵە گیا کوڵیوە بخۆرەوە بەڵکوو ئێسکەکانت ئارام بگرن. تامی چای هەیە، هەڵسە!

نادەلی تۆزێ بەرز بوویەوە. ئانیشکی نایە سەر بالیفەکە و پیاڵە دەرمانەکەی هەڵقووڕاند. ڕوخساری تێک چوو، چاوەکانی تەنگ بوونەوە و مووچرکەیک بە لەشیدا هات؛ شانی ڕاوەشاند و پاشماوەی ناخۆشی دەرمانەکەی تفکردەوە، تەڕایی سووچی چاوەکانی بە سەردەستی کراسەکەی سڕییەوە. ئانیشکی هەڵگرت و درا بە سەر بالیفەکەدا و وتی:

ــ ئەم بێگارییە خوو و ڕەوشتی منی گۆڕیوە: بووم بە ناسکۆڵە خاتوون؛ ئەگینا پێشتر کەی بە مەلە کردن لە ئاوی ساردا وام لێ بە سەر ئەهات؟ ڕەوشتی خۆمم لە بیر چووەتەوە. نازانم چۆن بژیم؟ تەنها شتێکە سەربازی فێری کردم، نەک فێرم بکات شارەزاتری کردم تیایدا، هەر ئەم تەقە کردنە بوو. بەڵام دەستم بشکێ کە نەمتوانی چواریان لە سەر ئەسپەوە هەڵدەمە خوارەوە. یەکم خست، ئەویش نیوە ناتەواو. شەو بوو. هەوا تاریک بوو. بەڵام منی کوێربوو ئەبوا بمتوانیبا بە دەنگی سمی ئەسپەکاندا شوێنیان دیاری بکەم و نیشانەیان لێبگرم. ئەم دەستانەم بشکایەت باشتر بوو! کوێر بوونایە ئەم چاوانەم!

ئەم قسانە، نادەلی بە سرتە، پەڕێشان و یاوکردوو قڵپی ئەکردەوە؛ دایکی بە سۆز و ئازارەوە ئەی بیست و لە پشت چاوەکانیدا فرمێسکی ئەڕشت. تازە ئەیزانی ئەوەی بە گوێی کوڕەکەیدا داوە، نادەلی نەی بیستووە. یان ئەگەر

بیستووشیەتی دڵی پێنەداوە. ژنە، تازە بۆی دەرکەوت کە هەر کەسە و چەمێکە خۆی ئەدا بە دار و بەرد دا و بە ڕێی خۆیدا ئەڕوات؛ هەر ا و هۆریا و دەنگی چەمەکانیتر ناتوانن لە ڕێ هەڵیگەڕێنەوە. بەڵکوو تەنها تۆزێ ڕۆیشتنەکەی تووندتر یان خاوتر ئەکەنەوە. خەریک بوو تێ ئەگەیشت هەر چەند ئەو و کوڕەکەی لە سەر خاکێک و لە ژێر بنمیچێکدا ئەژین. ژیاون. بەڵام هەر کامە و لە دەروونی خۆیدا دنیایەکی جیاوازیان بۆ خۆیان هەیە. ویستی هەر کامیان، ڕێگەی هەر کامیان پێکەوە، لە یەکەوە و هەر وەها دوور لە یەکدیشن. بەر و دوایە، کەنار بە کەنارە، ئەمبەر و ئەوبەرە و هەندێ جار دژ بەیەک و ڕوو بە ڕووشە. هەندێ جار تەنانەت ڕقەبەرانەشە. دوژمنکارانەیە. بنبڕکردنی یەکترییە. هەر چی چۆن بێ خەریک بوو بۆی ئەسەلما هەر مرۆڤە و چەمێکی خۆڕەوە و بەو لایەدا ئەڕوا کە ووزە و ویستی ڕای ئەکێشێ؛ کە هەر مرۆڤە ڕووبارێکە، جیهانێکە. ئەوەنییە هەر مرۆڤە و گیانێک لە جەستەیدا ئەجۆشێ؟ گیان چییە لە جەستەدا؟ تاودانەوەی هاوارێک لە دالانێکی هەزار پێچدا. ون. دوور. نالان. خرۆشان. لێڵ. پێوار. نەناسراو. خامۆش. قوواڵ. بەراوەژوو. بەقەڵبەزە و بێبەزەیی. لە کێشە و چەم و خەمێکی وەرجاوەنددا. ئاخنراوی شڵەژان و هەژان.

ژنە، بێدەنگ بوو، تا گەنجەکەی خەوی لێ بکەوێ. ئارام بگرێ و بەڵکوو شەکەتی ڕێگە و لەرزوتاکەی لە لەش دەرکا. حەزی ئەکرد نەخۆشی و ماندوێتی وەکوو هەڵمی مەنجەڵێکی لە سەر ئاگر، لە جەستەی کوڕەکەی بەرزبێتەوە و بچێ بە حەوادا. ساخ و تەندروست:

ــ خوایە گیان، بیپارێزە بۆم!

ــ ئەو لە کوێیە؟

ــ کێ؟

ـ سەوقی.

ئاخ لەو و لە گیانی. ئاخ لەم ناکەسی جەڵەبە! ئەم دڵۆپە ژەهرەی ژیانی بنەماڵەیەکی تاڵ کردووە. وێرانی کردووە و ئەیویست بیدا بە بادا. دایک چ وەڵامێکی بۆ نادعەلی هەبوو؟ ئایە پێی بڵێ سەوقی لەم دوو شەو و ڕۆژەدا دەرگای لە خۆی داخستووە و لێوی لە خواردن و خۆراک نەداوە؟ ئایە بڵێ گیانی بە دەست سەوقییەوە دەرچووە؟ نەء. ئەم قسانە، بێگومان نادعەلی ئەهەژێنێ. پەرێشانتر. ئێزنگی وشک نابێ بنێ بەم ئاگرەوە. دایک، ئەمەی نەئەویست، بۆیە وتی:

ـ خەوتووە. خەوی لێکەوتووە. تۆیش بۆ خۆت بخەوە. بخەوە لە دەورت گەڕێم. بخەوە دایکت بە قوربانی سەرت بێ. بخەوە کوڕم.

نادعەلی بێدەنگ بوو. دایکی لێفەکەی دا بە سەریدا، بەڵکوو گەرما بچێتە جەستەی. ئارەقە بکات و ڕەگ و کۆلنجەکانی نەرم ببێ. هەڵسا. چوو بۆ لای ئەسپەکەی نادعەلی. زین و سەرجلی لێداگرت. کا و جۆی کردە ئاخورەکەی و هاتە ژێربانی بەر هەیوانەکە. پڵیتەی فانۆسەکەی داکێشا و لای سەری کوڕەکەیەوە لە سەر جێگاکەی ڕاکشا و چاوە داماو و نیگەرانەکەی بڕییە جێگەیەک لە دڵی شەوی کەلیدەردا.

شەو خامۆش و ئاسمان تەماوی بوو. ئەستێرەکان، دەمی ڕووت و بە بریسکەی خەنجەرانی هەڵواسراوی شەو، بە سەرەڕۆیی ئەدرەوشانەوە. پاک و بە ورشە و بلوورین، بەڵام ترسێنەر.

دڵ عاشق ئەگەر بوایەتی، ئەتتوانی لە سەر گومەزی بانێک بوەستیت و هەر کامیانت کە ئەوێ، وەک گوڵە پەمووی دەشتی لۆکە لێی بکەیتەوە. ئەستێرەی ناودەست. لەم جۆرە شەوانەدا بێهوودە نییە ئەگەر پڵنگان بچنە سەر یاڵی بەرزترین لووتکە و بە دفرەوە چنگ لە ئاسمان وەردەن،

بۆ ئەوەی گەورەترین ئەستێرە لە دڵی ئاسمان داگرنە خوارەوە. دوور نییە لەم شاڵاو بردنەدا لە لووتکەوە هەڵدێرێن و وەک تەلەبەرد بەربنەوە و بکەونە قووڵایی ناو دۆڵەکە. بشکێن و بمرن بە لوورانەوەی وەک شیوەنی پیرەژنان. بێهوودە نییە ڕازی خۆبادانی ئەم کیژۆڵە سپی ڕووانە؛ شەنگ و شۆخی سەرسوورهێنەری شەوی پڕ ئەستێرە.

بەڵام ئەمەش سەیرنییە چاوە پەرێشانەکانی ژنەی مێرد مردوو، گیرۆدەی ئازاری ڕۆڵەکەی، بەو غەمە مەزنەیەوە لە ڕازی شەنگ و شۆخی شەو تێنەگات. شەوی ئەویندارانە ئەمە و پەنای دلێران؛ نەک شەوی مەهوسوڵتان. مەهوسوڵتان لە هەموو شتێکدا مەرگی شووەکەی و ژیانی خۆی ئەبینێ. پەیوەندەکانی خۆی و ماڵ و خێزانی ئەبینێ. هەر بۆیەشە لە چاوی هەر ئەستێرەیەکەوە دڵۆپە فرمێسکێک دائەبارێ بە سەر گۆناىدا، شەو بۆی ئەگری و سێبەرەکانی خۆف لە دڵیدا ئەچێنن. سەرگەردانە و گوزەری ناکەوێتە کۆڵانی خەو، هەر چەند برژانگەکانی تینووی تۆزێ خەو، بوون بە دڕک، دڕکی وشک و دڕ. ئەو دڕکانەی تەنوور گڕ ئەدەن. دڕکی چاو. بۆیە نیگای مەهوسوڵتان هەر وا نائارام و پڕە لەخۆف و نیگەرانی. تاو بە تاو سەری لە سەر سەرین هەڵئەگڕێ و سەیری جەستەی خەوتووی نادعەلی ئەکا و بێ پسانەوە و ترساو گوێ لە شەو ئەگرێ و پێڕۆکەی کاتە کپەکانی شەو ئەژمێرێ. لە دڵیدا ترسێکی قورس جێی کردۆتەوە و ئەم نائارامیە ئەڵێی خەیاڵی نییە لە کۆڵی ببێتەوە.

مەهوسوڵتان، لە دڵەخورپە نهێنیەکەیدا ئەسووتا کە لە سەر پێستی لێفەکەی نادعەلی بزووتنێکی بینی. لێفەکە وەکوو لەشی گایەک لەرییەوە و پاش تۆزێک نادعەلی لێفەکەی لادا و دانیشت. زەرکی ئاوەکەی لای دەستیەوە هەڵگرت. قومێکی خواردەوە و دایناىەوە. خۆشی نەی ئەزانی چیەتی!

سەرتاپێی بە ئارەقەیەکی لینج خووسابوو. کەللەی هەڵمی لێ هەڵئەسا. چاوەکانی ئەیانویست لە کالانە بێنەدەرەوە. هەستی ئەکرد چاوەکانی هەر کامە و بەقەد هێلکەیەکی لێهاتووە. سەری ژانی ئەکرد و ئێسکەکانی ئەکشان. ئەتوت بە جلشۆری دە ژن کوتراوە. بە هۆی ئازاری ڕەگ و ماسۆلکەکانیەوە ئەینالاند. گەرم و دەردەدار، لە ناو هەڵمی مەنجەڵی شێلەمدا، هەستیتوانەوە، ڕۆنی مۆخی ئێسکەکانی ئەتوت دڵۆپ دڵۆپ لە کونەکانی پێستیەوە دێنەدەرەوە.

دایکی هات بە یارمەتیەوە. نادعەلی ئەبێ کارێکی پێویستی هەبێ. ڕەنگە بچێتە ئاودەس. بەڵام نادعەلی دەستەکانی دایکی لە شان و قۆڵی خۆی لادا و لە خۆی نەوی. هەڵسا و هەوڵیدا خۆی بە سەر پێوە ڕابگرێ. دژوار، دژوار بوو. سەری ئەسووڕایەوە و چاوەکانی لە ڕەشەوە ئەهات. هەستی ئەکرد شەو بە دەوری سەریدا ئەسووڕێ. ئەستێرەکان ئەسووڕێنەوە و ئەکشێن. سەرەڕای هەموو ئەمانەش نادعەلی، بە هەوڵێکی زۆر هەر دوو قاچی وەکوو دوو گوڵمێخ لە عەرز چەقاند و لەشی خۆی ڕاست ڕاگرت. دژواربوو، دژوار. نەی ئەتوانی. قاچەکانی لە ناوەوە ئەلەرزین و پەیکەری سست و لەق بوو. هەستی ئەکرد کەواکەی قورسە لەبەریدا. دایکەند و هەڵیدایە لایەکەوە. کراسە سپیە ئەفغانیەکەی، خووساوی ئارەقە، لکابوو بە تەختی ناوشانیەوە، ڕاشەکاند و باڵەکانی ڕاوەشاند تاکوو سروەیەک پێستی فێنک بکاتەوە. شەروالەکەی هەڵکێشا و دەستی گرت بە کۆڵەکەی هەیوانەکەوە خۆی پێوە بەندکرد و شانی پێوەنا. هەستی ئەکرد خوێنێکی داخ لە چاوەکانیەوە ئەتکێ. لووتی دەنگی سەمەرەی وەکوو پرخەی لێوە ئەهات و بەینی پەنجەکانی و بەری دەستی ئارەقەیەکی لینجی لێنیشتبوو.

مەهسوڵتان لە پشت سەری کوڕەکەیەوە وەستابوو.

نەی ئەزانی ئەبێ چی بکات؟ بڕست و دڵی هیچ کارێکی لە خۆیدا نەئەبینی. چاوەڕێی ئەوە بوو بزانێ نادعەلی چی ئەکات! جەوان لەپڕ لە کۆڵەکەکە دوور کەوتەوە و لە پلیکانەکان هەڵاتە خوارەوە و چوو بۆ لای بیرەکە. دۆڵچەکە پڕ بوو لە ئاو. نادعەلی قۆپچەکانی کراسەکەی کردەوە، لای دۆڵچەکەوە چۆکیدادا و سەر و ملی تا بن شانی کرد بە ناو ئاوەکەدا. نەجارێک، چەندجار. پاشان لە لایەکەوە دانیشت و دەستی هێنا بە قژی کورت و پێستی سەریدا. قژە کورت و زبرەکەی بەری دەستیان خوراند.

نادعەلی ڕانەوەستا ئاوەکە لە سەر و ڕووی بتکێ. هەڵسا و هەڵات بۆ لای زینی ئەسپەکە. قەمچی لە پەڕی زینەکە دەرکێشا و لەکاتێکدا ئاو بە نەرمەی گوێ و نووکی لووت و سووچی بڕۆکانیدا ئەتکایە سەر شان و یەخەی کراسە سپیەکەی، بە سەرسەم دان چوو بەرەو پلیکانەکان. دەستی بە کۆڵەکەکەوە گرت و خۆی کشاندە بن هەیوانەکە و لەوێش بە هەنگاوی لاروڵەوێر -بەو شێوەی کە قاچ فەرمان نابات- خۆی گەیاندە بەردەرگای ژوورەکە و دەستی گرت بەدیوارەکەوە. لە پشت دەرگاکە تاوێک وەستا. ئەڵقەڕێزی دەرگاکەی گرت و ڕایکێشا. دەرگاکە لە ژوورەوە داخرابوو. نادعەلی بە هێز و گەرمای یاو لە لەشیدا، دەرگاکەی ڕاشەکاند؛ بەڵام بۆی نەکرایەوە. چۆکیدادا و شانی نا بە دەرگاکەوە و لەتێکی دەرگاکەی لە گرێجەنە دەرهێنا. پاڵی پێوەنا بە لایەکدا و پێی نایە ناو هۆدەکە. قەڵافەتی سپی کراس، ڕەشایی ناو دەرگاکەی پڕکردەوە. دیوە دڕێژ و تاریکەکە بە تیشکی کزی لامپایەک ڕوون ئەبوویەوە.

لە سووچی هۆدەکە، سەوقی کڕ ببوو و سەری خستبوویە ناو کۆشیەوە. چاوەکانی لە تاریک و ڕوونی ژوورەکەدا بەخێرایی بریسکایەوە. کچە، نادعەلی لە ناودەرگاکەدا بینی و -هەروا-

بە خێسەوە لێی ڕوانی. خامۆش و گرمۆڵە. ئەتوت پێشەکی هەموو شتێکی بینیوە. بۆیە چاوەڕوانی ئەوە بوو کە ئەیبینی. قەڵافەتی تێکشکاوی نادەلی هەموو نیگای داگرتبوو. لە پشت نادەلییەوە، دایکی ئەو سەرتاپێ ڕەش -مارێک لە ناو دەرگاکەدا- وەستابوو و لۆی لەچکەکەی بە ددان ئەگەست. نادەلی چوو بۆ لای کچە. سەوقی هەر وا سەیری ئەکرد. سینە و شانەکانی کابرا بە کراسە سپیەکەیەوە وەکوو سپەرێک ئەهاتە پێشەوە و سەوقی هەستی ئەکرد لە ژێر هەیبەتی ئەودا تاو لەگەڵ تاو زیاتر کۆ ئەبێتەوە و ئەچێتە یەک. ئەیبینی دەست و قاچی زیاتر گرمۆڵە ئەبن. کەشکەی ئەژنۆی زیاتر ئەچەقێتە سینگی و نینۆکەکانی زیاتر لە گۆشتی قۆڵی ڕۆ ئەچێ. لێوەکانی ئەلەرزین و ددانەکانی ئەدران بەیەکدا. دەنگی ددانەکانی خۆی ئەبیست، سەوقی.

نادەلی بە هەنگاوی هەر او و شانی چەماوە -لەکاتێکا هێشتاش جارەجارە دڵۆپە ئاوێک لە لووت و چەناگەی ئەتکا- چاو داچەقاو و تووڕە، وەکوو شێت، بە سەر سەری سەوقییەوە وەستا و نیگای -نێزەی ژەهراوی- تێبڕی. نەء، ئەمە ئەو نادەلییە نەبوو؛ بە ئاشکرا دیار بوو. سەرەڕای ئەوەش نەی ئەویست ببزوێ و چاوەڕیی کرد تا بزانێ نادەلی چی ئەکا و چی ئەڵێ. لەم کاتەدا بوو کە جەستەی نادەلی تێکشکا، بە دەم خۆ ڕاوەشاندن و تلدانەوە، قەمچیەکی تاریکی شەق کرد و دای بە سەر و پشتی کچەدا. قیژەیەک لە ناخی سەوقیەوە هات و وەکوو کۆترێک باڵی ڕاوەشاند و تلیدا و چەن قەمچیتریشی وەرگرت. قیژەکانی لە ناو ژوورەکەدا دەنگی دایەوە و نووکەی بڕا.

مەهسوڵتان نەی ئەوێرا لە نادەلی نزیک ببێتەوە و دەستی بگرێ. بەڵام بۆ ئەوەی شیوەنی کچە نەچێتە دەرەوە، تای دەرگاکەی خستەوە سەر گرێجەنە و کەوتە زمان بادان

بەڵکوو تووڕەیی کوڕەکەی دامرکێتەوە. بەڵام نادەلی گوێی لە قسەی دایکی نەبوو. بیری لێکردبۆوە کە چی ئەکات و بەرئەنجامی کردارەکەی خۆی پێشتر هەڵسەنگاندبوو. ئەیویست ئەمشەو کاری خۆی لەگەڵ کچە یەکلایی بکاتەوە. بۆیە، جەستە ناسازەکەی نا بە دیوارەکەوە، بە پشتی دەست ئارەقەی ناوچەوانی سڕی. تەڕیی چاوەکانی بە تروکاندنی پێڵوو و برژانگ لادا و بە دەم هەناسەبڕکێ و لەرینەوەی شانەکانیەوە، دەستیکرد بە جنێودان:

ــ چ خەیاڵێکت هەیە، سۆزانی؟ ئەتەوێ ماڵم کاول بکەی؟ ئەتەوێ دار و نەدارم بسووتێنی و بەربادم بکەی. تۆی سپڵە بە نانی سفرەی باوکی من گەورە بوویت. بەند بە بەندی ئێسکەکانت لەنان و ڕۆنی حاجی حسێنی چوارگوێشلی هێزیان وەرگرتووە و ئێستە کە پێگەیشتوویت ئەتەوێ بڕۆیت لە ژێر لنگی بێگانەدا بخەوی؟! پێت وایە ئەهێڵم گۆشت بە لەشتەوە بمێنێ تا بەدیاریی بیبەی بۆ سەر جێگەی خەڵکی؟ ئەترەتێنم، هەڵت ئەپڕووکێنم و گیانت دەرئەکەم. تۆ، ژیانی مەت تێکدا! ئاگرت بەردایە سەر و ماڵمان. باوکمت بەکوشتندا. دایکمت ڕەشپۆش کرد. منت شێت کردوە. شەو و ڕۆژی خۆم نازانم، لە خواردن و خۆراک کەوتووم. کار و ژیانی خۆم بەجێ هێشتووە و وەکوو کەری بەرەڵا بە دوای بکوژی باوکمدا کەوتوومەتە ڕێ و بەبیابانەدا وێڵ ئەگەڕێم. گێژت کردووم. لە بیرت بردوومەتەوە هیچ کەس بکوژی باوکی من وەکوو تۆ ناناسێ! مەگەر بکوژی باوکم عاشقەکەی تۆ نییە؟ کابرای جەندەرمە ئەمەی پێ وتم. جا ئەگەر گیانی خۆت ئەوێ، ڕاستم پێ بڵێ. ئەو گوللەی جەرگی باوکمی کون کرد، لە تفەنگی کێوە دەرچوو؟ کێ باوکمیکوشت؟ هی کام گوندە؟ هی کام خێڵ و کام ڕەوەندە؟

سەوقی بەکزی وتی:

ــ هەر کەس بوو و هی هەر کوێ بوو، ئێستە ئیتر

نییە. تۆ لە خۆتەوە گەنجێتی خۆت خەسار ئەکەی! ئەو ئیتر نەماوە، تۆ کوشتت!

ـ من نەمکوشت! من بەس بریندارم کرد؛ دەستم بشکێ، من بەس بریندارم کرد. ئەگەر بمکوشتایەت دڵم ئارام ئەبوو. بەڵام دڵنیام ئەو هێشتا زیندووە. ئەگەر بمردایەت هاوڕێکانی گیانی خۆیان لە بەر تەرمەکەی نەئەخستە مەترسیەوە. ئەزانم، ئەزانم ئەو تەنها بریندار بوو. ڕەنگە بریندەکەی کاریگەر بووبێ، بەڵام نەمرد. من ئەزانم!

ــ ئەو مرد، من خۆم بینیم کە ئەو مرد. گوللەی تفەنگەکەی تۆ ناوچەوانی هەڵگرت. کەللەی سەری پەرێشان بوو. دەست و تفەنگی تۆ باشە. تۆ ئەوت کوشت!

ــ کەوایە پێم بڵێ! کێ بوو؟ لە کام تیرە بوو؟

ــ نازانم.

ــ نازانی؟

ــ نەخێر، نازانم.

ــ تۆ نازانی ئەتویست بڕۆی لە ژێر کێدا بخەوی؟

فرمێسک نا، کانیەک بڵێ لە ناخی کێوێکەوە ڕێی دەرباز کردبێ.

سەوقی گریا. ئارام و دەردەدار گریا. کڕووزانەوە، نەک لە بەر ئازاری قەمچی؛ بیرکەوتنەوەی ناوچەوانی پەرێشان و خوێناوی مەدیار جەرگی سووتاند. ئەو لە دڵەوە ئەگریا.

نادعەلی بە تەشەرەوە درێژەی بە قسەکانیدا:

ــ پێم بڵێ بێ ئابڕوو! ئەو کێ بوو؟ ئەمەوێ بیناسم، پێم بڵێ؟

ــ چ سوودێکی بۆ تۆ هەیە؟ ئەو خۆ ئیتر لەم دنیایەدا نەماوە!

ــ خزم و کەسی کێن؟ ئەمەوێ بیانناسم، ئەمەوێ ناویان بزانم، خۆیم بینی. بەڵام ئەمەوێ بیانناسم. کێن و لە کوێن؟

دەم بکەرەوە!

ــ ناتوانم، نەء. ناتوانم ناوی بهێنم. زمانم ناگەڕێ، ناتوانم.

ــ ناتوانی؟ ئێستە کارێک ئەکەم کە بتوانی.

نادعەلی بە سەر کچەدا نووشتایەوە و قەمچیەکەی لەدەوری ملی ئالاند. ڕاست بوویەوە و بەقەمچیەکە سەرومڵی سەوقی ڕاکێشا و دایە بەر شەپازلە. سەوقی دیسانەوە وەڵامی نەدایەوە. شیوەنی ئەکرد، تەشەری لێ ئەدرا و ئەیناڵاند. بەڵام ئەوەی نادعەلی ئەیویست پێی نەئەگووت.

ئەم سەرەڕۆیە، نادعەلی تووشی تووڕەییەکی شێتانە کردبوو. بە دەم پرسیار کردنەوە وەکوو سەگ ئەلووڕایەوە و هەندێ جاریش لە ناچاریدا ئەپاڕایەوە. بەڵام سەوقی دیسانەوەش وەڵامی نەئەدایەوە. هیچی نەئەوت.

نادعەلی ڕەق ئەستوورتر کوتای بە عەرزدا. تێرێکی لە سووچی دیوارەکە هێنا و کچەی تەپاندە ناو تێرەکە. دەرگاکەی بە چاروکەیەک بەست و گوریس پێچیکرد. بۆ هەیوان و پاشان بۆ حەوشەی ڕاکێشی کرد. بەس سەرومڵی سەوقی لە تێرەکە بەدەرەوە بوو. لەشی بە گووریس شەتەک درابوو. بەجۆرێک کە نەی ئەتوانی جووڵە بکات. چی ترس هەبوو لە چاوەکانیا کۆ ببونەوە و چاوەکانی داچەقابوون. بیری لە هەموو شتێک کردبوویەوە جگە لەم ڕەفتارە. قوڵکەیەکی تاریک لە بەردەمیا. نەی ئەزانی چی لێ ئەکەن.

نادعەلی دایکی بانگکرد بۆ یارمەتی. مەهسوڵتان ڕازی و ناڕازیی هات و لە کردنەوەی قولاپی گوریسی جەنجەڕی بیرەکەدا یارمەتی کوڕەکەی دا. نادعەلی قولاپەکەی لە دەستی دایکی وەرگرت. قفڵی کرد لە گوریسی تێرەکە. پاشان چووە پشت جەنجەڕەکە و لە سەر سەکۆکە وەستا. پێی لە پەڕەی چەرخەکە دانا و پاڵی پێوەنا. دەنگێکی وشک لە

جەنجەڕەکەوە هات و سەوقی لە عەرز بڕا وەکوو بوخچەیەک بە سەر کونی بیرەکەوە وەستا. ئیتر هیچی نەئەدی و هیچی نەئەبیست. چاوەکانی لە ڕەشەوە هاتن و هەستی کرد کەوتۆتە ناو گەرووی مەرگەوە.

نادعەلی ئاگای لە خۆی نەبوو. نەی ئەزانی چی ئەکات. دەست و پێ ڕاوەشاندنی دایکیشی سوودی نەبوو. نادعەلی جارێکی‌تر گەرم ببوو. یاو و ئارەقە. دڵۆپی زل و لینجی ئارەقە لە ناوچەوانیەوە ئەتکایە سەرپێڵوەکانی. ئەچووە چاوی و هێڵی ئارەقە لە چەناگەیەوە ئەخزایە ژێر یەخەی کراسەکەی. لێو و ددانی ئەلەرزین و سەر و گیانی هەڵمی لێهەڵئەسا. ڕق و دڵەڕەزێ، ترس و بێزاریی و سۆز، بە جارێک هێرشی بۆ هێنابوو. بە درِدۆنکی هەڵوەستەیەکی‌کرد. بەڵام لە هەموان بە هێزتر، تووڕەیی بوو. بۆیە لەپڕ قاچی لە سەر شەوژەنی جەنجەڕەکە هەڵگرت و ئارام و بەترسەوە تێرەکەی ناردە خوارەوە. جارێکی‌تر پێی هەڵگرت و پلیکانێکی‌تر، دیسان پێی هەڵگرت و تۆزێکی‌تر. نادعەلی چەندە زیاتر تێرەکەی ئەنارەدە خوارەوە، جەربەزە ودڵەخورپەی تێکەڵاو زیاتر و زیاتر لە ناخی‌دا بڵێسەی ئەکێشا. کۆتاییەکەی تۆزێکی بمێنێ بۆ بنی بیرەکە، پەتەکەی لە کۆڵەکەی جەنجەڕەکە ئاڵاند و سەوقی بەحەواوە هەڵواسرا. سووڕێکی‌تر تێرەکە لە ناو بیرەکەدا بوو. نادعەلی وای نەئەویست، ئەو ئەیویست کچە بەحەواوە بێ.

ئەشکەنجەی ئەوە زیاتر بوو. کیلۆنی جەنجەڕەکەی سوارکردەوە. لە سەکۆکە دابەزی و سەری بردە ناو بیرەکە و وتی:

ــ ئێستاش هەر نازانی؟ هەر نازانی، ها؟!

ڕەنگە نادعەلی شتی‌تریش هەبوو ئەیویست بیڵێ، بەڵام دەنگی زنجیری دەرگاکە هات و دایچڵکاند. مەهەسوڵتان واق و بێدەنگ، وەک کوندەببوو وەستابوو و سەیری کوڕەکەی ئەکرد.

بە شلەژاویی لای دۆڵچەکەوە دانیشت و جارێکی‌تر سەری کرد بە ناو ئاوەکەدا و هێنایە دەرەوە:

ــ کێیە بەم شەوە؟

دەنگێکی وشک و گڕ لە پشت دەرگاکەوە وتی:

ــ بیکەرەوە کوڕی حاجی، من لە بەرەکشاییەوە دێم. هەواڵێکم بۆت هێناوە.

نادعەلی بەدایکی وت:

ــ دەرگاکەی لێ بکەرەوە بزانم کێیە! پاشان یەکسەر بیبە ژوورەکە.

مەهسوڵتان دەرگای‌کردەوە، کابرایک هاتە ناو حەوشە. نادعەلی هەر وا لای دۆڵچەکە، لە سەر چۆکێک دانیشتبوو و سەیری غەریبەکەی ئەکرد. کابرا، داڕێکی لاروڵەوێر و تۆڕبینێکی پێبوو و پشتی تۆزێ کۆم بوو. سەڵتەیەکی درێژ و ڕێڕێ، لەوانەی کە زیاتر جوینیەکان لەبەری ئەکەن، لەبەری‌دا بوو و مێزەرێکی سپی و کۆنەی بە سەرەوە بوو. ڕوخساری لە تاریکی شەودا هێشتا ون نەببوو. نادعەلی نەی ئەتوانی لە دوورەوە بە جوانی ببینێ. ڕواڵەتی کابرا وای دەرئەخست دەرۆێشێک بێ. نادعەلی بە نابەدڵی هەڵسا و چوو بۆ لای. چاک و خۆشیەکی سەرزارەکی و کابرای لە تەنیشت نادعەلییەوە چوو بەرەو هەیوان و پێش ئەوەی بگاتە کۆڵەکەکە دانیشت. قاچێکی ڕاکێشا و پاڵی‌دا بە دیوارەکەوە و بە شەکەتی هەناسەیەکی هەڵکێشا، نادعەلی وتی:

ـ بچینە سەر فەرشەکە، ئێرە باش نییە.

کابرا بە بێ خەیاڵ دارەستەکەی دانا و وتی:

ــ هەر ئێرە باشە کوڕی حاجی‌حسێن. هەر ئێرە باشە. هەموو جێیەک زەوی خوایە. ئێمەش لە خاکین و بۆ خاکین. من گۆڕهەڵکەنم. هەمیشە لە ناو خۆڵدا ئەتلێمەوە. خوا سەبرتان بداتێ دایکە. دنیا هەر وایە ئیتر! خوا ڕێز و بەرەکەت

بدا بە گەنجەکەت. لە خوا ئەپاڕێمەوە چەندە خاکی ئەو خوالێخۆشبووەیە، تەمەنی ئێوە بێ.

نادعەلی هێشتاش لە دەروونەوە ئەلەرزی. مەهسوڵتان کەوای بۆ کوڕەکەی هێنا، دای بە شانیا و لە لایەکەوە وەستا. دایک نیگەران بوو و نەی ئەتوانی تێبگا، کابرای هێور و فرەوێژ بۆ چ کارێک دەرگای تەقاندوون؟ نادعەلی پرسی:

ــ وتت هەوالێکت بۆ هێناوم، چییە ئەو هەوالە؟

کابرا بە نەرمی ڕێویەک دەوروبەری خۆی سەیرکرد، ڕیشی خوراند و وتی:

ــ پێش هەموو شتێک، ڕاستەکەی ئەوەیە کە من بە نیازەوە هاتووەتە بەر دەرگاکەت. پاشانیش هەوالێکم هەیە کە بۆتی ئەگێڕمەوە. سەرەتا با بڵێم کە حەوت منالم هەیە، هەشتەمیش ئەم مانگە لەدایک بوو. نیازەکەشم لە بەر ئەمەیە دایکی منالەکان پەکی کەوتووە و هێز لە لەشیدا نەماوە. بە زۆر هەناسەی سەروخوار ئەکات. چاوەکانی چووە بە قوڵا و بیبیلەکانی لە بن کالانەی چاویدا ون بووە. وای لیهاتووە ناناسرێتەوە. گاڵتە نییە هەشت منال. تائێستە باش بوو، بەدۆینە و دۆکوڵیوێک سکی خۆی تێر ئەکرد. بەڵام ئەمساڵ بۆی نەلوا، ژنی زەیسان بەڕۆنی زەرد لە ناو جێگە هەڵئەسێتەوە. ئەگەر نەتوانم ڕۆنی بۆ دەسبخەم و بیکەم بە گەرووی‌دا، ئەبێ قاچی ڕوو بە قیبلە جووت بکەم و چاوەڕێ بم، بزانم کەی سارد ئەبێتەوە! مردنی مسۆگەرە. ئەوسا من چۆن هەشت هەتیو بەخێو بکەم؟ چۆن ئاو و نانیان بۆ پەیدا بکەم؟ ئەوسا ناچارم خشتێک بکوتم بە تەوقی سەری خۆمدا و خۆم لە دەستی ئەم دنیایە ڕزگار بکەم، یان سەر بنێم بە بیابانەوە و خۆم لە گەشت کەس بشارمەوە. بەڵام تۆ پێت وایە خوا پێی خۆشە بنەماڵەیەک پەرش و بڵاو ببێ؟ تۆ کوڕی حاجی‌حسێن؛ ماشەڵای ناوی خوا، مەڕداری، ماڵداری، دەستت

بە دەمت ئەگات، باوکت ئەوەندەی بۆ بەجێ هێشتووی سکت تێر بکات. تۆ، تێرێک گەنم و نیو مەن ڕۆنی زەرد بدە بە من، تا منیش دەستی ئەم جەندەرمانە لە سەرت کورت بکەمەوە! ئەگەر جگە ئەمە نەکەی پڕووزەت با ئەیبا. ئەم و ئەو دیواری ماڵەکەت ئەجوون و بەرەڵات ئەکەن. بەڵام دیسانەوەش سەبارەت بە کوژرانی خوالێخۆشبوو حاجی‌حسێن ـخوا گۆڕەکەی پڕ لە نووربکاتـ ڕێ بۆ هیچ شوێنێک دەرناکەی. بەڵام ئەگەر لە ڕێی خودا، دیسانیش لە ڕێی خودا، نەک لە بەر چاوی خەڵکی خودا، یارمەتیەک بە من بکەیت و منداڵەکانم لەم زستانەی لە بەرمانە ڕزگار بکەی، ڕەنگە منیش لە بەر ئەوە دەستت بگرم و ڕێگەیەکت پیشان بدەم کە لە سەرگەردانی ڕزگار ببێت. وتت چی؟ هیممەت بکەی، بۆ تۆ هیچی تێناچێ. لەگا ـپەرژینی قایم بێـ موویەک کەمتر. بەڵام بە زۆر نییە. خوا بەرەکەت بخاتە ناو ماڵ و منداڵت. خوا ئاو و خاکت بۆ بپارێزێ. تۆ تازە سەرەتای گەنجێتیتە. هەم خێرێکت کردووە و هەم چارەسەرێکت دۆزیوەتەوە. لەمەو دوا ئیتر کلاڤەی ئاڵۆسکاو نیت!

ئارەقە بە لەشی نادەلییەوە ڕچابوو. هەستی کرد سەرمایەتی. ددانەکانی تەقەیان ئەهات. بە قۆڵی کەواکەی ئارەقەی ساردی ناوچەوان و دەوری ملی وشک کردەوە وتی:

ــ باشە بیڵێ، بەڵام بەم ساڵ و مانگەی کە ئەیبینی، تێرێک گەنم زۆرە، کیسەیەک گەنم و نیو مەنیش ڕۆن.

کابرای گۆڕهەڵکەن وتی:

ــ خۆت خۆباشتر ئەزانی، ژن و منداڵم وەکوو جووچکەی چۆلەکە دەمیان داچەقاوە بەڵکو دانێکیان بۆ ببەم. هەر چۆن بووە، ئەمشەو ئەبێ نانێکیان پێبگەیەنم، ئەزانی خۆ؟

ئەزانم پیاو! تۆ بۆ ئەوەندە قیرسیچمەی؟ ئەوا ئەڵێم هەر ئێستە دەبەکەت بۆ ڕۆبکا لە ڕۆن.

کابرای گۆڕهەڵکەن لە ناو تۆربینەکەی دەبەیەکی دەرهێنا، دای بە دایکی نادعەلی و وتی:

ــ خۆم جێگەم هێناوە دایەگیان، پێویست بەزەحمەتی ئێوە ناکا. فەرموو دایەگیان، خوا بەرەکەت بدا بە ماڵت.

دەستی مەهسوڵتان بۆ وەرگرتنی دەبەکە نەئەچووە پێشەوە. نادعەلی دەبەکەی لە کابرا وەرگرت، دای بەدایکی وتی:

ــ ڕۆنی بۆ تێکە و بۆی بێنە، پەلە بکە.

مەهسوڵتان، ڕازیونارازی چوو بۆ پاشخان تا ڕۆن بهێنێ.

نادعەلی و گۆڕهەڵکەنیش لە بەر هەیوان مانەوە، نادعەلی وتی:

ــ باشە، دەمت ئەکەیتەوە مرواریەکانت هەڵڕێژی یان ناء؟

ــ بۆچی نا، کوڕی حاجی گیان؟ بۆچی نا؟ تۆ تازە خەریکە من ئەناسی، بەڵام من تەمەنێکە تۆ و خێڵ و تیرەت ئەناسم. بڕوام بە بەڵێنت هەیە. سەدجار زیاتر لە سەر سفرەی باوکی تۆ سمێڵم چەور کردووە، قسەی ڕاست چۆن بە تۆ نالێم، من خەڵکی بەرکیشاییم. ڕەشاییم و دەستەنگم، نە ناو و زەویم هەیە و نە مەڕ و ماڵات، تاهێز لە ئەژنۆمدا هەبوو لە سەر زەوی ئەم و ئەو کرێکاریم کرد، پێمەڕەم وەشاند، دروێنەم کرد، بە دوای بزن و مەڕی ئەم و ئەودا هەڵاتم، دارمکێشا؛ بەڵام کە هێزم لە بەر بڕا و فێرە تریاک بووم ئیتر نەمتوانی کاری قورس بکەم. ئەوە بوو تووشم بوو بە تووشی مردووەکانەوە. گۆڕستان! بووم بە مردوو شۆر و گۆڕهەڵکەن. ئێستەش هەموو شەو و ڕۆژم لەگەڵ مردوو تێ ئەپەڕێ، قەبر هەڵئەکەنم. بەردی ئەلحەد دائەنێم و بەسایەی سەری مردووەکانەوە ئەژیم. ڕۆژگار ئەمەیە ئیتر! بەڵام نانێک کە لە قەبر و لە ناو کفن بێتە دەرەوە کەی بەدڵەوە ئەنووسێ؟

ئەگەریش نووسا، کوانێ مردوو؟ خەڵکی خۆ لەپەسا نامرن. جاروبارێک، خۆ سااڵی وەبا نییە. هەر چی چۆن بێ... ئەمانەم بۆیە وت تابزانی من لە نزیکی هەمان گۆڕستانی بەرەکشایی کوالنەیەکم هەیە، چوار خشتم ناوەتە سەر یەک و لەگەڵ منااڵەکان سەرمان خستۆتە بنی. گەورە کۆنێک. پەلەمەکە، ئەگەینە سەر باسەکەش. ئەمەوێ باسی ئەو شەوەت بۆ بکەم. ئەو شەوەی بە کاری تۆ دێت، ئەو شەوە دایکی منااڵەکان ژان گرتبووی، خەریک بوو پێسووک بکات؛ ئاخرەکەی خوا کچێکی پێداین. نزیکی بانگی بەیانی بوو منااڵەکە لەدایک بوو. بەاڵم چ جۆرە کچێک؟ ئەڵێی مێردەزمەیە. لووتی بگری گیانی دەرئەچێ. کارم بەمەی نییە، خوا داوێتی. ڕۆژییەکەشی ئیشەاڵ خۆی ئەینێرێ. خەریک بوو ئەمەم ئەوت کەمن تاوی ئازار کێشانی ژنەم نەبوو، نەمئەتوانی قیژەکانی ببیستم. بۆیە دەرگاکەم داخست و چووم لە گوێسوانەی بانەکە دانیشتم و سەبیلەم ئەکێشا و لە بەر خۆمەوە دۆعای تۆبەم ئەخوێند. لەم کەین و بەینەدا بوو کە دوو سوارم بینی بە غار چوون بۆ ناو دێ و پاش نیوکاژێر هەر کامە و یەکێکی لە پشتیەوە سوار کردبوو و لە دەمی دەرکەوتن، مەاڵم بە مێزەرەکەیدا ناسیەوە، بەاڵم ئەوی ترم بۆ نەناسرایەوە. بە خۆمم وت ئەم چیرۆکانە بە من چی؟ بەاڵم نیوکاژێر زیاتری پێ نەچوو بینیم سوارەکان بوون بەچوار پێنجێک و تەپتەپ گەیشتن. ئەمجار نەچوون بۆ ناو دێ، یەکسەر هاتن بۆ گۆڕستان و کۆمەڵ بوون و کەوتنە قەبر هەڵکەندن. من واقم وڕ مابوو و بیرم ئەکردەوە خوایە گیان ئەبێ چ ڕازێک لە ئارادا هەبێ کە منیان بانگ نەکردووە بۆ ئەوەی بچم و کارەکەی خۆم بکەم! کەوتمە گومانەوە، بەاڵم ڕاستت ئەوێ نەموێرا لەسەربان دابەزم و بچم بۆ الیان. هەر لەوێوە سەیرم کردن، قەبرێکیان هەڵکەند. یەکێکیان لە قەبرەکەدا خەواند، خاکیان کرد بە سەریدا و بەغار ڕۆیشتن.

من ئیتر ئاگام لە هیچ نەما، چونکە قیژە و هەر ای ژنە نەیئەهێشت لە شوێنێک ئوقرە بگرم، بەڵام بەیانیەکەی، ڕۆژ بوویەوە کەوتمەڕێ و چوومە سەر قەبرەکە. زۆریان هەوڵ دابوو کە خاکە تازەکە بڵاوبکەنەوە و کۆنی بکەن؛ بەڵام خاک سروشتێکی هەیە کە بەئاسانی ڕەنگ ناگۆڕێ. خۆر ئەبێ لێبدات تا کۆن ببێ. واتە ڕۆژ ئەبێ تێبپەڕێ. ڕێک وەکوو ئینسان وایە. ئەبێ لەقەی بەرکەوێ، لە ئاو و ئاگردا بسووتێ بۆئەوەی ڕەنگ و ڕووی پسپۆڕی لێ بنیشێ. جارێ ئەمەت هەبێ تابەیانی. هەواڵی شەڕە تفەنگەکەی چوارگوێشلی بەیانیەکەی گەیشتە بەرەکشایی و دەسبەجێ بۆنم کرد و وتم ئەی دڵی خافڵ، پێت وانییە بازییەکەی ئەم شەوی گۆڕستان بەجۆرێک پەیوەندی بە تەقە تفەنگەکەی چوارگوێشلییەوە هەیە؟ گوێم قوڵاخ کرد وتیان حاجیحسێن لە شەڕەکەدا کوژراوە و یەکی ئەوانیش بریندار بووە. ئەوە بوو بۆم دەرکەوت ئەوەی کە گوللەی بەرکەوتبوو لە ناو ڕێ گیانی دەرچووە و هاوڕێکانیشی بۆ شوێنە گومکێ تەرمەکەیان هەر بەو شەوە هێناوە بۆ گۆڕستانی بەرەکشایی و شاردوویانەتەوە. بەڵام خوای بانی سەر ئاگای لێیە ئەم قسەیەم هەتا ئێستە بەکەس نەوتووە جگە لە خۆت. ئەمە یەکەم جارە لێو هەڵئەبڕم. ئەویش لە بەر ئەوەی کە بەئەندازەی هەر دوو چاوم بڕوام بە تۆی کوڕی حاجی حسێن و دایکت هەیە. ئەم قسانە بابمێنێ. هەر وا گوێڕایەڵ بووم. هەواڵ گەیشت کە کوڕی حاجی حسێن بە دوای بکوژی باوکیدا ئەگەڕێ، بەڵام چەندە زیاتر هەوڵ ئەدا کەمتری دەست ئەکەوێ. مەردانەگی یەخەی گرتم. وتم من خزمەتێکم پێئەکرێ ئەبێ بیکەم. هەر چی بێ من لە سەر ئەم سفرەیە نان و نمەکم خواردووە. وتم ئێستەش کاتی خزمەتکردنی منە. ئەوە بوو ئەمڕۆ ئێوارە لەپڕ هەستامە سەرپێ، تۆربێنەکەم بەستە پشتم و وتم بە هیوای خوا

ئەچم بۆ ماڵی نادعەلی خان و ئەوەی ئەیزانم موو بە موو بۆی ئەگێڕمەوە و نیازی خۆشمی لێئەسێنم. هەر چەند ئەگەر ئەم ڕووداوە ڕووی نەدایەت دیسانەوەش ڕووم نەبوو بچمە بەر ماڵی غەیر و غەوارە. من نەدارم بێبار و بێپاشەکەوتم، بەڵام کوڕی حاجی حسێن بە خاکی حاجی سوێند بێ بێئابڕوو نیم. ساڵ چاوچنۆکە و دەستم بە دەمم ناگات. ئەگەر ڕێز و ئابڕووی خۆم ئەڕژێنمە بەر پێت لە بەر ئەمەیە. من لەم زستانەی لە پێشمانە پشتم ئەلەرزێ. ئەترسم منالّەکانم یەکدی بخۆن! ئەم دە مەنە بارە پەکی تۆ ناخات، بەڵام یارمەتیەکە بۆ من. ئەزانی خەریکە بڕوام بە هەقانیەتی خوداوەند ئەدۆڕێنم. ئەم هەشت-نۆ سەر خێزانە، من چیان لێبکەم؟ ناشتوانم ددان بە خۆمدا بگرم و قسە نەکەم. خەریکم سەرت ئەهێنمە ئێش. بەڵام چی بکەم؟ هەموو کەس خۆ گوێ لە دەردە دڵی مرۆڤ ناگرێ. دەستت نەڕزێ. ئەو گوللەیەی ئەوی خستووە لە تفەنگەکەی تۆ دەرچووە. دەست خۆش. بەڵام بە خواوەندی خوا ئەگەر ئەم قسەیەم لە شوێنی تر کردبێ. سینەی من قاسەی نهێنیەکانی خەڵکە، نادعەلی خان.

نادعەلی، هەڕەشەی شاراوەی ناو قسەکانی حەمە جومعەی بیست بەڵام گوێی نەدایێ و وتی:

ــ باشە گریمان تەرمێک لە ناو سەرقەبرانەکەی تۆدا شارابێتەوە، چیمان دەستگیر ئەبێ؟ لە کوێوە بزانین کێیە و کێ بووە؟

حەمە جومعە قسەکەی لەدەمی نادعەلی فڕاند و وتی:

ــ وایە، ئەمەش قسەیەکە. بەڵام من بیرم لەمەش کردۆتەوە. تۆ مەگەر ناتەوێ شوێنی هەڵگری. مەگەر ناتەوێ بزانی لەکام خێڵ و گوند و خێزان بووە؟ ئەمە وەکوو ئاو خواردنەوەیە. کاتێکە بیبینی ئەمە ئەزانی ئیتر!

ــ کێ

ـ ئەو کەسەی وا لەوێ نێژراوە.

ـ مەبەستت قەبرەکە هەڵدەینەوە؟

حەمەجومعە وەکوو مشک بۆنی دەوروبەری خۆی کرد. دەنگی دابەزاند و بە کپی وتی:

ـ ئەگەر لە لای خۆت بمێنێ! من ئەزانم، ئەمکارە گوناحە؛ بەڵام گوناحتر ئەمەیە ئەو بێدینانە کردوویانە! پێغەمبەری خوا لە کوێی قورئانەدا بڕیاری داوە تەرم بە بێ نوێژ و وسڵ و کفن بەدزیەوە بنێژن؟ تۆ بیستووتە؟ جگە لە مانەش، پێی ئابڕووی ئێوە لە ئارادایە. گوناحەکەی بە ئەستۆی من. خۆم وەکوو ئاوی ڕەوان ئەمکارەت بۆ ئەکەم.

ـ مەبەستت ئەوەیە مردووەکە لە قەبر دەرئەهێنێ؟ گریمان...

ـ تۆ چیت لەمەی داوە؟ من ڕوخساری تەرمەکەت پیشان ئەدەم. کاتێکە ناسیتەوە لە سەر جێی خۆی ئەیخەوێنمەوە. کێ چووزانێ بە قانوونی شەرع ناشتبێتیان! تازە من خۆم بە گوێرەی شەرع لە ناو گۆڕەکەدا ئەیخەوێنمەوە.

ـ بۆ ساتێک بینیم و نەمناسی؛ کێ ئەڵێ ئێستە ئەینا سمەوە؟

ـ ئومێدی هەیە. هەر کەس بووە، خۆ لەو سەری دنیاوە بە هیوای مەتیەزاکەی تۆ نەهاتووە! هەر نەبێ ڕەنگە جارێکیش بووە ئەوت دیبێ. لە دەشت، لەکێو، یان لە سێ شەممەبازاڕی نەیشاپوور. ڕەنگیشە بازوبەندێک لە قوڵیا بێت ناو و نیشانی تیا نووسرابێ. کێ چووزانێ بە ڕەخت و بەرگەوە نەیان ناشتبێ؟ پلارێکە بۆ تاریکی! ئەگەر نەشناسی لانیکەم شوێنی گوللەکە بە لەشیەوە ئەبینی و دڵت ئارام ئەگرێ. ئیتر خۆت ئەزانی!

نادعەلی وتی:

ـ ئەڕۆین هەر ئێستە ئەڕۆین، تۆ خۆ چوارپێت پێنییە؟

ــ من به پیاده هاتووم.

ــ باشە، تۆ بکەوە ڕێ و لە دەرەوەی گوند، لە سەر ڕێگا چاوەڕێم بکە. یان تۆ وردە وردە بڕۆ من خۆم ئەگەیەنم. ئەبێ ئەسپەکەم زین بکەم.

حەمە جومعە هەڵسا، دەبەی ڕۆنەکەی لە دایکی نادعەلی وەرگرت، خستیە ناو تۆربینەکەی، دۆعای‌کرد و بەرو دەرگای حەوشە ڕۆیشت. نادعەلی ئەسپەکەی زین‌کرد، کێلۆنی دەرگاکەی دادایەوە و هەڵات بۆ لای‌بیرەکە. چووە سەر سەکۆکە و بە هەموو هێزی خۆی پێی لە سەر پەڕەکانی جەنجەڕەکە داناو تێڕەکەی کە سەوقی تیابوو، هەڵی‌کێشایە سەر. مەهسوڵتان هات بەدەمیەوە و تێرەکەی لەدەمی بیرەکە ڕاکێشایە ئەم لایەوە، لای کچەکەوە چۆکی دادا و بەترس و لەرزەوە دەسرەکەی لە دەمی کردەوە. نادعەلی چوست و چالاک گوریسی دەوری تێرەکەی کردەوە و جەستەی نیوەگیانی کیژەکەی هێنایە دەرەوە. مەچەکی دەستی گرت و وەکوو لاشەی مەڕێک ڕایکێشا بۆ ژوورەوە و فڕێی دایە لایەکەوە. کەواکەی لەبەرکرد و بە دایکی وت:

ــ توزێ ئاو بکە بە چڕوچاویا تا ئەگەڕێمەوە.

بە بێ ئەوەی گوێ لە لاڵانەوەی دایکی بگرێ، نادعەلی دەسکەوساری ئەسپەکەی گرت و چووە کۆڵان، پێی لە ئاوەزنگی‌نا و پاژنەی لە بن سکی ئەسپەکە کووتا. حەمە جومعە هێشتا لە دواکۆڵان تێنەپەڕیبوو کە نادعەلی پێی‌گەیشتەوە. سواری پشت تەرکەکەی خۆی‌کرد و غاری‌دا. حەمە جومعە لە ناو ڕێدا نەی ئەوێرا فرەوێژیی بکات. پەنجە درێژو و شکەڵاتووەکانی توند لە قایشەکەی پشتی نادعەلی گیراندبوو و سینەی لکاندبوو بە تەختی پشتیەوە. نادعەلی هێشتا یاو و تای مابوو، بەڵام نەی ئەخستە خۆی و بەرەو بەرەکشایی ئەسپی داڕووت. حەمە جومعە چاوی نووقاندبوو

و چەناگەی لکاندبوو بە ئێسقانی شانی نادەلییەوە و هەوڵی ئەدا ترسی گەرمە غارەکەی نادەلی لەخۆی دوور بکاتەوە. نادەلی بە بێ پارێز ئەسپەکەی داژووت و ترسی لە دەستەکەند و ئاودڕ وجۆگە نەبوو. لەگەڵ قووقەی کەڵەشێر گەیشتنە بەرەکشایی. لای گۆڕستان حەمە جومعە دابەزی و لە کاتێکا پەتی تۆربێنەکەی بە شانیەوە تووندئەکرد، کەوتە پێش سوارەکەوە و بە ناو قەبرەکاندا ڕۆیشت. نادەلی ئەسپەکەی هێورە کردبۆوە و بەئاستەم خۆی بە سەر زینەکەوە ڕاگیرکردبوو. لە تەختی ناوشانیەوە ئارەقە داچۆڕابوو و بنباخەڵی تەڕ ببوو. دەور ملی ئارەقە بوو و بڕۆکانی لە خۆوە ئەفڕین. حەمە جومعە کە بە پشتە کۆمەکەیەوە لە پێشەوە ئەڕۆیشت، لە پڕ گەڕایەوە و وتی:

ــ ئێرەیە خۆت بخە خوارەوە، تا کازیوەی نەداوە ئەبێ کارەکە تەواو بکەین. من بە غار ئەچم قوڵنگ و پێمەڕە ئەهێنم. تۆ دەسکەوساری ئەسپەکە ببەستە بەو دارەوە. من ئەوا دێمەوە.

نادەلی کابرای بینی وەکوو چەقەڵ بە ناو قەبرەکاندا هەڵات بۆ لای ماڵەکەی. حەمەجومعە لە گۆڕستان دەرچوو و لە سێبەری تۆخی دیوارەکەدا ونبوو. نادەلی ئەسپەکەی بردە بن دارەکە، ڕەشمەکەی بە لقە وشکەڵاتووەکەوە گرێدا، دەستی هێنا بە سەر سینە و بنباخەڵێدا و ماسوولکەکانی شان و ڕانی هەڵگڵۆفی. لەشی ئەسپەکە ئارەقاوی بوو، بەڵام نادەلی لە خۆی ڕانەئەبینی ئەسپەکە بە ناو قەبرەکاندا بگێڕێ بۆ ئەوەی ئارەقەکەی ورده وردە وشک ببێتەوە. دەرفەتی ئەو کارەی نەبوو و نەشی ئەوێرا. سام و هەوای ناو گۆڕستان تۆزێ دڵی لەرزاندبوو و ئەگەر خۆی بە ئەسپەکەوە خەریک ئەکرد لە بەر ئەوە بوو خۆی لە خەیاڵی پەرێشان دوور بکاتەوە. جۆرێک خۆفی نهێنی، لەو دۆخانەی هەمیشە لەگەڵ مرۆڤ

هەیە بەڵام خۆیا ناکات، لە نادەلی‌دا پەیدا ببوو:

«ئەمە چ کارێکە؟ مرۆڤ تاکوێ ڕائەکێشرێ؟ بۆچی؟ چی لە ناخی گیانی ئینسان‌دا هەیە کە بۆ هەموو لایەکی ئەبات؟ کەی ڕازیی ئەبێ ئەم ئەژدەهایە؟ ئاخر ئەمە چ کارێکە؟! سەرقەبران! شەو! قەبرهەڵکەن! من خەریکم چی ئەکەم؟ تۆ بڵێی شێت بووبێتم؟»

چ جایە ئەگەر حەمە جومعە تۆزقاڵێک درەنگتر بگەڕایەتەوە، نادەلی ڕەشمەی لە دارەکە ئەکردەوە، خۆی هەڵدایە سەر زینەکە و لە سەرقەبران هەڵئەهات. بەڵام جومعە گەیشت. پیمەڕە و قوڵینگ و فانۆسێکی دانەگیراوی پێ بوو. بە هەڵاتن هات بۆ لای. کە گەیشتە نادەلی پێمەڕەکەی دایە دەستی، فانۆسکەی دانا، تفی کردە بەری دەستی، دەسکی قوڵینگەکەی گرت و وتی:

ــ ڕامەوەستە، خۆڵەکان لادە، بەهیوای خوا نیوکاژێر زیاتری پێناچێ. گورج بە، هەوڵبدە خاکەکەی بکەینە دەرەوە. پڕکردنەوەی لە ئەستۆی من.

جومعەش جەختی لێنەکردایەت، نادەلی کۆششی خۆی‌هەر ئەکرد. یاو و ترس وەها پڕی پیاکردبوو، بە هەموو هێزی خۆیەوە پێمەڕەی لە خۆڵ ئەچەقاند و ئەیکردە دەرەوە، بە بێ پشوو کاری‌ئەکرد. بە بێ ساتێک وەستان، ئارەقاوی و گڕگرتوو. بەس سەرباز ئەتوانن بەو خێراییەی ئەو، سەنگەر هەڵکەنن. نادەلی، سەربازی دوێنێ قەبر هەڵئەکەنێ و بە هەناسەبڕکێ خۆڵی دەرئەدا. لە هەموو ئەو ساتە گرێدراوانەدا، تەنها یەک جار پشتی ڕاست کردەوە و باری دەسکی پێمەڕەکەی دەستاودەست کرد. تیژیی دەمی پێمەڕەکە دای لە بەردی ئەلحەد. حەمە جومعە خۆی هەڵدایە ناو قەبرەکە. نادەلی نارده سەرەوە و داوای فانۆسەکەی لێکرد. نادەلی فانۆسەکەی دایێ و کابرا لە ناو گۆڕەکەدا چۆکی‌دادا و فانۆسەکەی داگیراند.

کونێکی بۆ دروووست کرد و داینا. پاشان خەریکی خشتی ئەلحەد بوو. بەئارامی بەرزی کردەوە و بە نادعەلی وت:

ــ وەرە خوارەوە!

نادعەلی، نەرم خزایە خوارەوە و چاو وگوێی لە جومعە بوو کە چی ئەڵێت. گۆڕهەڵکەن وتی:

ــ فانۆسەکە هەڵگرە، بەڵام بیخە بن باڵت و لۆی کەواکەت بدە بە سەریدا، با ڕووناکی نەچێتە دەرەوە.

نادعەلی وایکرد، گۆڕهەڵکەن وتی:

ئێستە دانیشە! من خشتەکە لائەبەم، تۆ فانۆسەکە هەر لە ژێر باڵتدا بگرە و بیهێنە خوارەوە و لە بەر ڕووناکی سەیری تەرمەکە بکە، بەڵام سەرەتا سێجار بڵێ بیسمیلا و فووبکە بە دەوری خۆتدا. پاشانیش کە چوویتەوە ئەبێ ووسڵی مردوو دەربکەی. وەرە دانیشە! نادعەلی لە لای کابرای گۆڕهەڵکەنەوە دانیشت و فانۆسەکەی داگرت، بەجۆرێک کە ئەیتوانی دەستە شین و خۆڵاوییەکانی گۆڕهەڵکەنەکە ببینێ. کابرا بیسمیلای کرد و بەردی ئەلحەدی بەرز کردەوە و لە لایەکەوە داینا. نادعەلی کە جگە لە بیسمیلا، بیسمیلا بە زاریدا نەئەهات فانۆسەکەی بردەپێشەوە بۆ ئەوەی مردووەکە ببینێ. بینی و دڵی قڵپ بوویەوە. گوللەکە هەر وەکوو ئەو شەوە دیبووی، دابووی لە ناوچەوانی و تەوێڵی بردبوو. چاوەکانی پڕبوون لە خۆڵ و قژی هێشتا بە خوێن شێدار بوو. گۆڕهەڵکەن بە بینینی ڕاشەکا و کشایەوە. نادعەلی چووە پێشەوە. لەو سەیرە! ماریێک لە قژ وملی مەدیار ئاڵا بوو و سەری کردبوو بە کاسەی سەریدا! ترس و مووچرکەی نەگبەتی. بێزار لە ژیان، لە دڵەوە نەڕاندی و خۆی لە قەبرەکە هەڵدایە دەرەوە و فانۆسەکەی کوتا بە سەری گۆڕهەڵکەندا و لە ناو ئاگری گریان و نەڕاندنداء ڕەشمەی ئەسپەکەی لە لقی وشکی دارەکە کردەوە و هەژاو و ماندوو پێی لە ئاوزەنگی نا:

ـ خوا لەوە سووکترت بکا پیاو وا گەنجێتیت لێتاڵ کردم!

ئەمە تەنها سەرەتای کلۆڵ بوونی نادعەلی بوو. پێش ئەوە سەری ئەسپەکە وەرگێڕێ، نەڕەیەک لە بن قەبرەکەوە هات:

ـ سووتام! ئاخ سووتام! ڕەشیکردمەوە! کوڕی حاجی حسێن گەنمی منالّەکانم... خوا جوانە مەرگت نەکات!

نادعەلی نەوەستا. ئەسپەکەی وەکوو با ئاژووت. قەبر و گۆڕستانی جێهێشت و خۆی لە تاریکی شەودا ونکرد. دڵنیا بوو گۆڕکەنەکە، بۆ هەمیشە، لە ناو قەبرەکەدا ئەمینێتەوە. مار گەستبووی.

بەشی چوارەم

بەندی یەکەم

سەوقی بە هەر هەناسەیەک، هەنگاوێک لە قوولایی ترس ڕۆ ئەچوو. خۆفێکی خەفە و ڕازاوی. شەوەزەنگ و خورپەی دڵ. بەڵام ئەو ترسی تووڕ دابوو، سینەی بیابانی ئەدڕی و ئەڕۆیشت، لە ناو گێژەنی پەڕێشانی و شپرزەییدا پێی هەڵئەگرت. داخ لەدڵ، ئاڵۆز و شێتانە؛ دەستەکانی بە گورجی ڕائەوەشاند و ئەڕۆیشت. پیاوانە ڕێی ئەکرد؛ بە بێ ترسی تاپۆ و تارمایی کێو و بەرد و بیابانی شەوی نووتەک. بە بێ هەستکردن بەماندوێتی؛ بێ خۆفی شەکەت بوونی جەستە، بە تووڕەیی هەنگاوی ئەنا. خوێن لە چاو و کەف بەدەم، چەم و خەمی ڕێگە و ناڕێی تێ ئەپەڕاند، درک و داڵی بیابانی ئەشێلا و فڕکەی ئەکرد.

سەمای داوێنی کراس و لفکەی لەچک بە دەم باوە.

پرسان پرسان هەتا ئێرە هاتبوو و، بەقسەی کابرای، کە ژنە نەخۆشەکەی بە سواری کەر ئەبرد بۆ عەولاگیو، تا ڕەوەندی میشکاڵیەکان زۆری نەمابوو. سەوقی پێش کازیوە ئەبوایە خۆی بگەیەنێتە بنەی کەلمیشی. ئەمشەو، دوو شەو بوو سەوقی دەرکەوتبوو. شەوی پێشوو، تاوێک پاش ڕۆیشتنی نادعەلی و گۆڕهەڵکەن بەرەو گۆڕستانی بەرەکشایی، سەوقیش لە ماڵ دەرکەوتبوو و دڵی شەوی شەق کردبوو. مەهسوڵتان ڕێی

لێگرتبوو، بەڵام سەوقی ئەوەندە بریندار و وەڕەز بوو کە پیرێژن لە سەر ڕێی‌دا، زۆر خۆی پێ نەگیرابوو. بەوری مێینە بە نینۆک ڕوومەتی ژنەی ڕووشاندبوو. پاڵی پێوە نابوو و دەرگاکەی لە سەری داخستبوو و دەڕپەڕیبوویە دەرەوە. شەو تا ڕۆژ و ڕۆژ هەتا شەو، ڕێی بڕیبوو. خۆی ڕاکێشی کردبوو تا پێش ئەوەی پشوو لە سینەی دابڕێ و قفڵ ببێ، خۆی بگەیەنێتە بن ڕەشماڵی کەلمیشی.

بۆ دەشتی کەڵاتەڕەش ئیتر زۆری نەمابوو.

ژنانی میشکاڵی بە دەور فانۆسەکەوە دانیشتبوون کە سێبەرێکی لاروڵەوێر سەرنجی ڕاکێشان. سەریان بۆ لای کچێکی بە داوێنی خۆڵاوی و لەچکی گرمۆڵە بووەوە ئەهات بۆ لایان، وەرگەڕا و چاویان تێبڕی. سەوقی هاتە پێشەوە، ڕووبەڕوویان وەستا و مات و حەپەساو سەیری کردن. هەر هەموویان بۆ ساتێک دۆش دامان، میوانەکە، شڵەژاو، ئالۆسکاو و لە ڕادەبەدەر ماندوو خۆیای ئەکرد. تۆزوخۆڵ لە سەروقژی نیشتبوو. پێڵوەکانی ئاوسابوون و گڵێنەی چاوەکانی خوێناوی بوون. لێوی قەتماغەی بەستبوو و ڕیشکەکانی لەچکەکەی لێک ئاڵابوون و ڕوومەتی لەوە ئەچوو کشابێ. سەوقی لەوە زیاتر خۆی لە ژێر سەرنجی ژنەکان‌دا پێ ڕانەگیرا. لێو و چەناگەی لەرزی، سیلەی چاوەکانی تەڕ بوون و وتی:

ــ هیچکامتان پێم ناڵێ دابنیشە؟!

مارااڵ سەیری زیوەری کرد. زیوەر چاوی بڕیبوویە خەسووی. بڵقیس هەر وا بە حەپەساوییەوە، نیوقەد هەڵسا، لە چاوەکانی کچە ورد بوویەوە و وەک بڵێی سەیری ئاشنایەکی لە مێژینە بکات وتی:

ــ تۆ ئیتر کێی دایکەکەم؟ بەم شەوە، لەم بیابانە! خۆیی نیت و دڵنیام غەوارەی! دانیشە. وەرە، وەرە پێشەوە. وەرە بۆ ئێرە. لە بەر ڕووناکیەکە با باشتر بتبینم. تۆکێی ئیتر؟

سەوقی، دەستی بە دەستی بڵقیسەوە، هێنرا بۆ لای فانۆسەکە و دانیشێنرا. خۆشی لایەوە دانیشت و چەپکە قژێک کە لە ژێر لەچکەکەیەوە هاتبوویە دەرەوە و ڕژابویە سەر چاوی، لای‌دا. پاشان بە دەنگێکی پڕ لە دڵنەوایی وتی:

ــ دەی کچی خۆم، بڵێ بزانم چۆن ڕێت کەوتۆتە ئەم ناوە؟ ئەویش بەم شەوە! ڕێت ون کردووە یان بە دوای ونبوویەکدا ئەگەڕێی؟ هەوای زیارەت داویە لە سەرت یان لە ماڵە مێرد ئاوارە بوویت؟ لەکاروان بەجێ ماوی یان...

ــ هیچکامیان. نە ئەم و نە ئەو و نە ئەوی‌تریش. جارێ پێم بڵێن بە هەڵە نەهاتووم؟ ئێرە ڕەوەندی کەلمیشیە؟

ــ ئێرەیە کچم.

ــ ئەی پیاوەکانتان کوان؟

ــ لای ڕانن. کارت بە کامیانە؟ باشتر وایە سەرەتا بڵێی لە کوێوە دێی؟ کارت چییە؟ مەبەست و مرازت چییە؟ ناوت چییە؟ پەیامی شوێنێک، کەسێک یان...

سەوقی نەی هێشت ژنەکان لەوە زیاتر چاوەڕێی بن وتی:

ــ دڵنیام پێشتر ناوتان بیستووم؟ من ناوم سەوقییە. من...

پێویستی بە زۆر گوتن نەبوو. شەو بە یادی مەدیارەوە ڕووشا، ژنەکان چوون بە خۆیان‌دا و بێدەنگ بوون. ئەوا سەوقی، ئەو کیژەی کە لە بوونی مەدیاردا هەر کەسە و بە ڕواڵەتێک نەخشاندبووی، لە بەردەمیان دانیشتبوو. نیلوپەڕێکی سووتاو، غەمبار، پەڕیشان و شێواو. پاشماوەی ئەوینێکی بێ فەرجام. دیداری، یادی مەدیاری سەرزیندووی زیندوو ئەکردەوە. هەر بۆیەش بوو، کچە هەم ئازیز و هەم دڵچزێن بوو. ئارامی گیان و ژەهریش بوو. وروژێنەر و سۆزئەنگێز بوو. بڵقیس ئەوی ئەویست. باشتر بڵێم ئەوەی ویستبوو. زۆرجاران حەزی‌کرد بوو ببینێ.

ئاخۆ کێ بێ ئەو کچەی دڵی مەدیاری فڕاندووە؟ هەزار جار ویستبووی ئەمە بزانێ. بەڵام ئێستە کە ئەیبینی غەمێکی ڕەشی لە سەر دڵی هەست پێ ئەکرد. یادی برا! یادی برا وای لێ ئەکرد هەستێکی سەرکەش خەیاڵی ڕاژەنێ و لەو خەیاڵەدا، ئێسک و پرووسکی کچە لە بن ددانیدا بوو و ئەیجوو و دایئەکرماند. چۆلەکەیەکی بێ پەنا لە بن ددانی کەوەماردا!

ژنەکانی تریش ڕوویان خۆش نەبوو. لای ئەوانیش ئەوە ئەوبوو مەدیاری نابوو بە گوللەوە. سەرەڕای ئەمەش، دوور لەم پەیوەندە، دڵیان بۆ سەوقی ئەسووتا، ئەتوت پەیوەندیی نێوان خۆیان و ئەو هەست پێئەکەن. جۆرێک یەکبوونی ئازار. چونکە هەر کامیان خۆیان بخستایەتە جێگای ئەو نەیان ئەتوانی خراپی بڵێن. ئەو ئازیزێکی ویستبوو و لە زۆریی ویستن لە دەستی دابوو. دۆڕاندبووی و ئێستەکانەش، بە بێگومان غەمی هیچکەس بۆ مەدیار نەئەگەیشتە ڕادەی پەژارەی دڵی سەوقی. ئەوەی لەو هەڵکەنرابوو، هیچ کەسی بە ئەندازەی ئەو ئازار نەدابوو. دڵی سەوقی تەنوور بوو و ئەوانیتر بە دەوری گڕەکەیدا ئاڵقەیان بەستبووبوو و دەستێکیان بۆ گەرماکەی ڕاداشتبوو. ئەگەریش ئیرەییان پێئەبرد، بێهووده بوو، بێمایە. بەرچاوتەنگی ودڵکوێری بوو. نەئەبوا وابێ. سەوقی کەوتەوە قسە:

ــ هاتووم ئاگادارتان بکەم لانیکەم مەهێڵن مردووەکە لە ناو قەوردا ڕاچڵەکێنن. نادەلی وڕکی گرتووە هەر چۆن بووە، بکوژی باوکی بدۆزێتەوە. هەزار بەڵای بە سەرم هێنا بەڵکوو ناوی مەدیار لە ژێر زمانم دەربکێشێ. بەڵام من بە هەر جۆرێک بووە خۆم ڕاگرتووە و زمانم هەڵنەپچڕیوە. لە ناو بیرەکەدا هەڵیواسیم، جنێوی پێدام، بەقامچی شین و مۆری کردمەوە، ناو و ناونێتکەی لێنام، وتی ئەمخنکێنێ، بەڵام من

دیسانەوەش تاوم هێنا و قسەم نەکرد. پیرێ ئێوارە دایان لە دەرگا، گۆڕھەڵکەنەکەی گۆڕستانی بەرەکشایی بوو. هات و وتی شوێنی بکوژەکەی هەڵگرتووە. نادعەلی لەگەڵ خۆی برد بۆ گۆڕستان بۆ ئەوەی قەبرەکە هەڵدەنەوە و تەرمەکە لە خاک دەر بهێنن و پیشانی نادعەلی بدات. پاشانیش نازانم چی ڕووی داوە؟ ئێستەش خۆتان ئەزانن و مردووەکەتان. گۆڕھەڵکەن کابرایەکی برسی و بێدین بوو. کرێی پێ، گەنم و ڕۆنی ئەویست. کاتێ لە ناو بیرەکەدا هەڵواسرابووم ئەمانەم بیست. لەوەی ئەیوت و لە سەری ئەڕۆیشت، لە دەستی ئەهات هەر کارێک بکات. وا سەیرم مەکەن، ئەگەر نەهاتایەتم بۆ ئێرە و ئەم ئازارەم لە سینەمدا حەپس بکردایەت، دڵم ئەتۆقی. ئەخنکام. بەخوا من تاوانم نییە. وتم بێم و پێتان بڵێم، ئەزانم ئێوەش ئەژڵەژێنم، بەڵام چ بکەم؟ نەمتوانی خۆم، ڕاگرم نەمتوانی.

ــ واتە گۆڕھەڵکەنی بەرەکشایی ئەو جەوانەی هەڵگرت و بردی بۆ سەر تەرمەکە؟!

بڵقیس بوو کە سەری سووڕما بوو، لە حەپەسانێکی ئاوێتەی ژان ئەمەی ئەپرسی و ئەتوت وشەکان لە ناخی دڵی هەڵئەکەنرێت. سەوقی وەڵامی دایەوە:

ــ هەر ئەوەی کە وتم، گفتوگۆکەیانم بە گوێی خۆم بیست. چاوم لێبوو کە ڕۆیشتن. واتە نادعەلی سەرەتا گۆڕھەڵکەنەکەی ڕەوانەکرد، پاشان منی لە ناو بیرەکە هێنایە دەرێ، لە ژوورەوە حەپسیکردم، خۆی هەڵدایە سەر ئەسپەکەی و بە دوایدا ڕۆیشت. ئێستەش لێتان ئەپاڕێمەوە. لانیکەم کارێک بکەن تا ڕۆحیانەتی مردووەکە لە ناو گۆڕەکەیدا ئەشکنجە نەکێشێ. من... من تاقەتی ئەو هەموو سووکایەتیەم نییە. قەبری مەدیار زیارەتگای منە!

بڵقیس وتی:

ــ باشە کچەکەم! بەڵام تۆ بەهاتنت بۆ ئێرە کارەکانت

خراپتر کردوە خۆ! بە هاتنی تۆ بۆ ئێرە، بۆیان دەرئەکەوێ هەر چی هەیە لە ڕەشماڵی میشکاڵیەکانەوە سەر چاوە ئەگرێ! تۆ بیر لە ژانە سەری پاشتری ناکەیتەوە؟ ئەویش لەمساڵە تەنگ و نەگبەتەدا. ئەوەی بە سەرمان هاتووە، لێشمان زیادە. ئەگەر بێت و شوێنی تۆ هەڵبگرن و بێنە ئێرە، یەخەی ئێمە ئەگرن. ئەوسا ئێمە چارمان چی ئەبێ؟!

سەوقی وتی:

ــ ئەی من چیبکەم؟ هێشتا نەبوومەتە بیست ساڵان زەلیل بووم! کوڕی خاڵم وەکوو یەخسیر لەگەڵم ئەجووڵێتەوە. خۆزگە ڕێزی کەنیزێکم هەبوایە. هەموو ئەمانە بۆ ئەکێشم؟ بۆ کێ؟ بۆ دڵیخۆم و بۆ مەدیار. نۆشی گیانم بێ، منەتم بەکەس نییە. خۆم ویستوومە، چاوم دەرئەهات، تاو ئەهێنم. بەڵام لانیکەم ئەبێ هەقی ئەوەم هەبێ بۆ ئازیزەکەم شین بگێڕم. وایە یان نا؟! کاتێکە ئەبینم دوو درندە ئەچن بۆ سەر گۆڕەکەی و ئەیانەوێ گۆڕەکەی هەڵدەنەوە، جەرگم ئاگر ئەگرێ. چی بکەم؟ شایی بکەم؟ یان هەر وا دانیشم و سەیریان بکەم؟ ناتوانم! ئەتوانم؟ ئێوە بوونایە چیتان ئەکرد؟

وەڵام نەبوو و کەس هیچی بۆ وتن پێ نەبوو. خامۆش، هەر کەس خەریکی کاری خۆی بوو. مارانْ کە لە ڕووناکیەکە نزیکتر بوو، گۆڕەوی ئەچنی. پەنجەکانی خستەوە کار و چاوی بڕییە سنگ و بەنەکە. هەیقۆ هەڵسا، چووە ناو ڕەشماڵەکە و؛ زیوەر هەر وا کە دەستی هەڵپێکا بوو و چەناگەی نابوویە سەری، ئاخێکی کورتی هەڵکێشا، کشایەوە و چاوی بڕییە تاریکیەکە. ئەتوت غەمی دنیا ڕژاوەتە ناو دڵی؛ غەمێک کە ئەوسەری ناپەیدا بوو. هاتنی سەوقی، قسەکانی و حاڵی شڕی وای لێکردبوو. جووڵانی زمانی درێژ و تفتی ماران، سووتێنەر و پڕووکێنەر. هەڵسا کە دووبکەوێتەوە و خۆی لە تاریکیدا ون بکات، بڵقیسیش هیچی نەوت و لێی گەڕا بڕوات. زیوەر

ڕۆیشت و لە بەرەگەدا نەما.

بلّقیس سەرنجی لە سەر کچە لادا، نالّەیەکی کورت لە نێوان ددان و لووتیەوە هات، هەڵسا و چووە ژوورەوە. پارچە نانێک و تۆزێ ماستی خەستەی هێنا، لەبەردەم کچەدا داینا و وتی:

ــ بخۆ، دیارە هیچت نەخواردووە. بخۆ!

ــ ئاو. تۆزێک ئاوم پێبدە، تینوومە. زمانم لە وشکیدا شەقی بردووە.

مارالّ، پێش ئەوەی بلّقیس بجووڵێ، هەڵسا و زەرکێک ئاوی بۆ کچە هێنا. سەوقی بە یەک پشوو نای بە سەرەوە، زەرگەکەی دانا و وتی:

ــ یەک پشوو هاتووم. نازانم چۆن لە ناوڕێ لەسەرخۆم نەچووم! برسێتیم لە بیر بردبۆوە. ئێستە...

ــ ئێستە بۆ تاوێک ئەم شتانە لە بیر بەرەوە. ئارام بگرە و نانەکەت بخۆ. بخۆ... ئەوا چایشت بۆ ساز ئەکەم.

بلّقیس پارچەی نان و پیالّەی ماستەکەی زیاتر خزاندە بەردەمی و هەڵسا چوو بۆ لای کتریەکە. ئاگری داگیراند و هەر لەوێ لای کوانووەکە دەستی خستە ژێر چەناگەی و چاوی بڕیە دووکەڵی کوانووەکە و نازانم بیری لە کام یەک لە گیر و گرفتەکانی خۆی ئەکردەوە؟

لەم کاتەدا، سەوقی و مارالّ بەتاق کەوتن. مارالّ لە کاتێکا کە خەریکی کاری خۆی بوو، لە ژێر چاوەوە سەیری کچەی ئەکرد، دیار بوو نانە ڕەقە بە دژواریی لە گەرووی ئەچێتە خوارەوە، چونکە لەگەڵ هەر پارووێەک قومقوم ئاوی ئەخواردەوە. مارالّ سەری داخست نەکا کچە پێی وابێ پاروەکانی ئەژمێرێ. ئەگەر بۆچوونێکی وەها پەیدا ببێ، بۆ میوان هۆی زیزبوون و بۆ سفرەدار شوورەییە؛ هەر چەندە جگە لە پارچەیەک نانی ڕەقیش لە سەر سفرەکەی نەبێ.

بۆیەش بوو کە مارانْ زیاتر خۆی بە کارەکەیەوە خەریک کرد. سەوقی، کە جووڵانی شەویلکەکانی خاوبوویەوە، لە پڕ بە شێوەیەکی نەخۆشانە و تروساو چاوی بڕییە مارانْ و بۆ تاوێک هەر وا مایەوە. وەکوو گورگێک کە چاو ئەبڕێتە بەرخێک و ئێستە نا ئێستە پەلاماری دا. نیگای هار و مۆڵەقی سەوقی وای دەر ئەخست؛ بەڵام لە سینەیدا وشەیەکیتر هەبوو. ئەو بەهەمان دڵەڕاوکە ترساوییەی لە چاویدا بوو پرسیاری کرد:

«جێی کەسم خۆ تەنگ نەکردووە؟»

ــ ها؟ چیبکەم؟ پێم بڵێ، خراپم کردووە هاتووم بۆ ڕەشمانْی ئێوە؟

مارانْ ئەیتوانی چی پێ بڵێ؟ چ وەڵامێکی بداتەوە؟ ڕەشمانْی ئێوە؟

ــ خوشکم ئێرەی ڕەشمانْیمە... ڕەشمانْیمە... چیت پێ بڵێم؟ ئێرە ڕەشمانْی کەلمیشیەکانە. منیش وەکوو تۆ غەریبم. لێرە میوانم. نازانم چۆنت بۆ باس بکەم؟ من برازای بڵقیسم یانی منیش لە ناچاریدا هاتووم بۆ ئێرە؟ تۆ نازانم. ناتوانم بڵێم باشت کردووە هاتوویت یان خراپ. نازانم. هاتوویت ئیتر. واتە نەتتوانیوە نەیەیت. هەوەڵ و ئاخر... چیبڵێم؟ خۆت خۆ وتت خۆت پێ نەگیراوە و هاتوویت. ئێستەش خۆ هیچ نەبووە! هاتوویت ئیتر. من لە دەردی تۆ تێئەگەم. پووریشم ژنێکی نەگونجاو نییە. ئەم قسانەش لە ترسی گیانی کوڕەکانی ئەکا. خۆت خۆ ئەزانی. خەڵکی ئەم وڵاتە ئەمسانْ تووشی شووومی و نەهامەتی هاتوون. مەڕەکان پۆلپۆل سەر ئەنێنەوە و ئەمرن. ئەم پێیشهاتەش هەمووانی تووشی ماتەمینی کردووە. هەموو شتێک تێک چڕژاوە. منیش... چووزانم! ڕەنگە باربم لە سەر شانیان! قسەیەکی دژوار ئەگەر ئەکا لە بەر ئەمەیە. ئێستەش...

ــ ئەزانم ئەڵێی چی. ئەزانم. بەڵام پێم خۆش بوو پوورزات

گوڵمحەمەد ببینم. مەدیار هەندێ باسی ئەوی بۆ کردبووم. حەزم ئەکرد ئەم قسانە بەو بڵێم. تۆ ئەڵێی ئەمشەو دێتەوە؟

ــ چی بڵێم پێت؟ ڕەنگە بێتەوە، ڕەنگیشە نەیەتەوە. ئەویش لەگەڵ پیاوەکانی تردا لە لای ڕانە. تازە پەزمان هێناوە بۆ ناو جارەکان. ڕەنگە بگەڕێتەوە، چووزانم؟ لە سەر سەفەر بوو بەڵام!

سەوقی دەستی لە خواردن هەڵگرت، شوکرانەی بژارد، ئەژنۆی گرتە باوەش و چەناگەی نایە سەر کەشکەی ئەژنۆی. مارافڵ نەی ئەزانی ئیتر چی پێ بڵێ؟ حەزی ئەکرد بتوانێ دڵنەوایی بداتەوە، بەڵام بە چ زمانێک؟ نەی ئەزانی.

وادیار بوو بە سانایی نەی ئەتوانی باڕێک لە سەر دڵی کچە هەڵگرێت. ئەو ئارام نییە. تاوتاو ئەلەرزێ، جەستەی ڕائەچڵەکێ و بە بێ ئەقڵان سەری بەم لاو ئەولادا ئەسوڕێنێ. لێوی ئەگەسێ. پەنجە لێک هەڵێکراوەکانی ئەگووشێ. دەستی ئەتەقێنێ و تەوێڵی ئەکوتێ بە سەر ئەژنۆیدا. لە سەر جێی خۆی ئەجووڵێ. چۆکاوچۆک ئەکات. هەناسەی پچڕپچڕ لە سینەی ئەداتە دەرەوە و دیسانەوە خۆی گرمۆڵە ئەکات. نائارامە. وەک ئەو مارەی جووتەکەیان کوشتووە. وادیارە لە دەروونیا ئاژاوەیە. کە سەری هەڵئەهێنا و چاوی ئەبڕێتە جێیەک یان شتێک، مووی لەشی مارافڵ ڕاست ئەبوونەوە. وەکوو ئەوە ژەهر بە دەمارەکانیا بگەڕێ. مارافڵ ئەگەر شتێکی دێتەوە بە بیردا کە پێی بڵێ، ناتوانێ. کچە ڕێ بە وتووێژ نادات. زۆر شڵەژاوە. دیاردەکانی نەخۆشیەکی نەناسراو. ئەڵێی لە دیارێکی ترەوە و بە ڕۆژ و هەوایەکی‌ترەوە هاتووە.

پێشتر وا نەبوو! لەپڕ!

ــ ئەڵێن مافڵی دێوەکان لە بنی بیرە، ها؟ تۆ ئەمەت بیستووە؟ چی ئەکەن لە بنی بیردا دێوەکان؟ ها؟

ــ من... جا من چووزانم... خۆ من تا ئێستە دێوم نەدیوە.

ـ من... من پێم وابێ بینیانم. لە بنی بیرەکەی خۆمان. ئەو شەوە. دەنگیشیانم بیست. لە چوارگوێشلیش کە هاتمە دەرەوە تارمایەکانیان بە شوێنمەوە بوو. پێ بە پێم ئەهاتن. ناو بە ناو بانگیان ئەکردم. دەنگیان لە زەنگۆڵەی وشتر ئەچوو کاتێک لە دوورەوە ئەهات. من نەگەڕامەوە، بەڵام بینیانم. پشتم تێکردن و هەڵاتم. پێیان ووتم وەرە ببە بە بووکی ئێمە. من هەڵاتم. پشتم تێکردن و هەڵاتم. هەڵاتم و لە دەرەوەی چەمە وشکەکە سەرکەوتم و خۆم گەیاندە سەر ڕێگەکە و وتم بیسمیلا. خۆ هیچم لێ نەهاتووە؟ شتێکم لێ هاتووە؟ پێت وایە ئازارێکیان پێگەیاندووم؟ نەگەیاندووم؟ ئێستاکانێ خۆ نەخۆش نیم، هەم؟ ها؟ من شتێکمە؟ پێمەوە دیارە؟ ها؟

مارانْ ترسا، وەک بڵێی زمانی گیرابێ. حەزی ئەکرد هەڵسێ. هەڵێت و بقیژێنێ. دەنگی کچە ئاوازێکی تر و نیگای ڕەنگێکیتری وەرگرتبوو. نەک کتوپڕ، بەڵکوو ئارام ئارام خۆفێکی نەناسراو خزایە گیانی مارانْەوە، ئەتوت لە دەمی مقاشێکدا گیریکردووە. نەی ئەزانی چ هەڵوێستێکی هەبێ. دۆش دامابوو نەی ئەزانی چ دارەتێکی هەیە؟ دەست و پێی خۆی ونکردبوو. ئەیویست هەڵسێ، بەڵام ئەتوت دادووراوە بە عەرزەکەدا. ئەیویست ڕوو بکاتە بڵقیس، بەڵام ئەتوت لە چوارچێوەیەکی تەنگدا بەستوویانەتەوە. ئەیویست قسەیەک بکات، بەڵام ئەتوت ڕێی گەرووی بەستووە. بۆیە هەر وا کاس، شەڵەژاو، گێژ و وڕ و تۆقاو، لەسەرجێ وشکببوو و لەچاوە دەرپەڕیوەکانی سەوقی ئەڕوانی. باشتر وایەبوترێ لە بەندی نیگای کچەدا گیریکردبوو هەستی ئەکرد ئەگەر بێت و جووڵە بکات، چنگی سەوقی گەرووی ئەگرێ. بە ڕاستی خۆف هەڵیگرتبوو. نەیئەتوانی بڕوا بکات ئەمە هەمان ئەو کچەیە تاوێک پێشتر لە ناو تاریکیەوە قوت بوویەوە و، لایانەوە هەڵتروشکا! چۆن بە جارێ ئاوا گۆڕا؟

ــ تۆ ئەڵێی دیسانەوەش دێنەوە؟ هـا؟ تۆ ئەڵێی چی؟ هـا؟ من... من چ وەڵامێکیان بدەمەوە؟ پێت وایە ئەگەر لێیان تووڕە ببم ئەچنە گیانی مەدیار و ئازاری ئەدەن؟ ئەوسا... ئەوسا لە لای خوا من تاوانبارم، ئەرێ؟ تۆ... تۆ فێرم بکە چی بکەم. چیم لەدەس دێ؟ هـا؟ نەکا لە لای خۆت وابزانی تێکچووم، هـا؟ نەء، بەخوای بانی سەر، هۆش و ئاوەزم لە جێی خۆیەتی! بە خوا! بەڵام من سێبەرەکانیانم بینی. وەکوو دایکی نادعەلی وابوون. ڕەشپۆش. من... من ئەترسم نەکا شتێکم بە سەر هاتبێ! بگرە، دەستم بگرە نەکا تام لێهاتبێ؟ هانێ، بزانە!

کچە دەستی خۆی بۆ مارانْ ڕادێرا بوو و لەبەردەمی ڕایگرتبوو؛ بەڵام مارانْ تەنانەت نەی ئەتوانی چاو بتروکێنێ. وشک و مات بوو، ئەتوت گوشار بۆ خۆی ئەهێنێ بەڵکوو بتوانێ دەستی سەوقی بگرێ. بەڵام بۆی نەئەکرا. ئەتوت دەستەکانی لە بنەوە گۆچ بوون، یان کەسێک تووند گرتوونی. لێوی خۆی گەست، هەناسەیەکی قوڵی کێشا، خۆی شڵکرد و جووڵەی ئەندامەکانی خستە بن ئیرادەی خۆی و بە دژواریی توانی پێڵووەکانی بخاتە سەر یەک و بیکاتەوە ونیگای خۆی ئاسایی بکاتەوە. هەر وەها توانی ڕوخساری کچە بەو جۆرەی هەبوو، ببینێ.

ــ پارێز ئەکەیت و لێم ئەکشێیتەوە؟ ئەترسی دەستم بگری؟ ئەترسی بۆنی ئەوان کار بکاتە سەرتۆش؟!

دیار بوو سەوقی بەتەواوەتی ڕەنجاوە. مارانْ دەستی بردە پێشەوە تاکو دەستی بگرێ، بەڵام کچە لە پڕ و بە دڵێشاوی دەستی خۆی کشاندەوە، لە بن باخەڵی شارداییەوە، سەری نووشتاندەوە بە سەر سینگ و بازووی‌دا و وەک کۆترێکی نەخۆش کە سەر ئەکا بە بنباڵی‌دا، وسکوت و بێدەنگ بوو. مارانْ بە دوای قسەیەکدا ئەگەڕا بەڵکوو دڵنەوایی بداتەوە و ئەو دارەتی بیانوو گرتنەی لە بیر بەرێتەوە، بەڵام پێش ئەوەی

گوتەیەکی لەبار بدۆزێتەوە، پووڕە بڵقیس بە چاییەوە هات، دانیشت و چای تێکرد. نایە بەر دەستی کچەو وتی:

ــ بیخۆڕەوە کچەکەم، بیخۆڕەوە کچە بەخت ڕەشەکەم، بیخۆڕەوە با ماندووێتی لە لەشت دەربچێ... ئا! چی بووە؟

تازە بڵقیس تێئەگەیشت لە نەبوونی ئەودا شتێک ڕووی داوە. بەوەدا زانی کە کچە هێشتاش سەری نابووە سەر ئەژنۆی و وادیاربوو قسەکانی ئەو نابیسێ. بڵقیس ڕووی کردە مارانْ، مارانْ سەریداخست و بە سۆزەوە سەری ڕاوەشاند. بڵقیس واق و وڕ بوو و نیگای بە سەرگەردانی لە نێوان سەوقی و مارانْدا ئەگەڕا. چی ڕووی دابوو.

ــ ها؟ چی ڕووی داووە؟

سەوقی سەری بەرز کردەوە، نیگای ئارامی بڕییە ناوچاوی ژنە و بە تێڕادیویەکی سەمەرە وتی:

ــ من لێرە نارۆم. مەدیار لێرە شوێنێکی هەبووە من لێرە نارۆم.

ــ لێرە؟

بڵقیس سەیری مارانْی کرد. وەلامێک لە چاوی مارانْدا نەبوو. کچەی سەیر کرد. ئەو دیسانەوە ڕووی خۆی لە ناو قۆڵ و بەرۆکیدا شاردبۆوە و بێدەنگ ببوو. بڵقیس دیسانەوەش بە بێ ئەڤان سەیری مارانْی کرد. ئەتوت بە هەر جۆر بووە ئەیەوێ بیخاتە قسە. مارانْ، تا ئەو جێگەی بۆیکرا بارودۆخی سەوقی، بە ڕەمز و ئەماژە بۆ بڵقیس باسکرد و تێ گەیاند کە کچە نەخۆشە. پاشان بڵقیس هێوەر بوویەوە، لە کچە نزیک بوویەوە، دەستی نایە سەرقۆڵی، بە ئارامی و دایکانە ڕایوەشاند و بە دڵسۆزییەوە وتی:

ــ هەر چۆن پێت خۆشە، دایکەکەم. هەر لێرە بە. بمێنەرەوە. کەس چ نالێ. ئێستە چاکەت بخۆرەوە. بیخۆرەوە. بۆت باشە. ئەوا جێگەشت بۆ ڕائەخەم کە بخەوی. ئەبێ

بخەوی. ڕێت دژوار بووە، زەبری لێداوی. چاکەت بخۆرەوە دایکەکەم، بیخۆرەوە تا من...

سەوقی جارێکی‌تر، وەکوو مارێکی سڕ سەری لە پۆپکە هەڵێنا، نیگای ئارام و ترسێنەری خۆی خستە سەر بلّقیس و وتی:

ــ من ئەبێ ئەم قسانە بە گولّمحەمەدیش بڵێم، ئەو لە کوێیە؟

ــ وا لە دەشت. جارێ چاکەت بخۆرەوە بۆ ماندووێتی باشە و ئەتحەسێنێتەوە. منیش ئەوا جێگەت بۆ ڕائەخەم.

بلّقیس هەڵسا و چووە ناو ڕەشماڵەکە تاکوو جێگەیەک بۆ کچە داخات. سەوقی پیاڵەی چاکەی هەڵگرت و بردی بۆ لێوی. ماراڵ خۆی کۆکردەوە و چاوەڕێ بوو کچە دیسانەوە گفتی ناساز دەرببڕێ. بەڵام سەوقی هیچ کردارێکی نائاسایی نەبوو. چاکەی خواردەوە و بەر لەوەی بلّقیس بانگی بکات هەڵسا، چوو بۆ لای ڕەشماڵەکە، لە تاریکی‌دا ون بوو و ماراڵی لە تەنهایی و خەیاڵدا بەجێ هێشت. تاوێکی‌تر بلّقیس لە ڕەشماڵەکە هاتەدەرەوە و لای ماراڵەوە دانیشت. هەناسەیەکی هەڵکێشا، چایەکی بۆ خۆی تێکرد و لە بەر خۆیەوە وتی:

ــ لە کوێوە پەیدا بوو ئەمە؟!

ماراڵ بۆی وت:

ــ نەخۆشە! ترساوە. خەیاڵات هەڵیگرتووە. ئەبێ نووشتەیەکی بۆ بنووسرێ. منی بە قسەکانی تۆقاند. وادیارە لە ناو بیرەکەدا تۆقاوە! خۆی پێ ڕانەگیراوە. ئیمام ڕەزا دەستی پێوە بگرێ. جەوانە.

بلّقیس بە خۆی وت:

ــ زەینەبی بەڵاکێشم من، زەینەبی بەڵاکێش! چی لە تەوێڵم نووسراوە؟ چی؟!

ماراڵ پرسی:

ـ خەواندت؟

ـ چووە ژێر جێ. شەکەت و ماندووە. خەوی لێ ئەکەوێ. لە کوێن ئەمانە؟

هەیڤۆ لە ڕەشماڵەکە هاتە دەرەوە، پارچە نانێک و تۆزێ ڕۆنی بە دەستەوە بوو. هات و دانیشت و ڕۆنەکەی بە سەر پەنجەیەوە بوو ساویی بە نانە کەدا، ڕایگرت بۆ ماراڵ و بڵقیس. وتیان نۆش؛ هەیڤۆ نان و ڕۆنەکەی قرتاند. بڵقیس چاکەی خواردەوە و وتی:

ـ خۆزگە ئێمەش پارووێەکمان هەڵئەدا و ئەنووستین. بانگی بکە بزانە بۆ کوێ چوو ئەم زیوەرەش؟ های... لە کوێی کچێ؟ وەرە نان و ئاوەکەت بخۆ.

زیوەر وەکوو سێبەر لە ناو تاریکیەکەوە دەرکەوت، بە ناز و ئارام هات بۆ لایان، سەیری جێگاکەی سەوقی کرد و لەپڕ پرسی:

ـ ڕۆیشت؟

ـ نەء، لێرەیە. تۆ لە کوێ خۆت ون کردبوو؟

ـ چووبووم چارەواکان بهێنمەوە. زۆر دوور کەوتبوونەوە. ئەوەندەت نەزانی ڕێبواریکی خوا نەناس ڕای‌دان و بردیانی. بڵقیس هیچی نەوت، هەڵسا و چوو سفرەکە بێنێ، لە ڕێدا وتی:

ـ یەکێکتان دەستی بشوا و کڵۆیەک ماست لەو خیە دەربهێنێ با بە نانەوە بیخۆین.

ماراڵ هەڵسا و پاش تۆزێک سفرە داخرا و ژنەکان لە دەوری دانیشتن. هەموویان بە زمان خامۆش بوون، بەڵام ئەوەی کە خەیاڵی هەموویانی بە خۆوە خەریک کردبوو، هاتنی کتووپڕی سەوقی بوو و نەهاتنەوەی پیاوەکان بۆ ناو ڕەوەند. لە پەنای ئەم بیانوانەدا، خەیاڵێکی‌تر لە مێشکەکان‌دا هەڵئەقوڵا: مەرگی پەزەکان، ئەو خەیاڵەی کەس نەی ئەوێرا باسی بکات.

خامۆشی و بێدەنگی تەنها دەرمانی دڵە کان بوو. هەیڤۆ بە ئاسپایی ـوەک بڵێی لەگەڵ خۆی ـ وتی:

ــ زۆر نیگەرانم. ژنەکانی شادقولیش ئەیانوت کرم داویە لە ڕیخۆڵەی پەزەکانیان.

گوێکانی بڵقیس تیژبوون و پرسی:

ــ نەیانوت چ چارەیەکیان بۆ دۆزیونەتەوە؟

ــ ئەیانوت پیاوەکانیان کۆ بوونەتەوە بزانن چییان پێ ئەکرێ. وتیشیان سەمسام خان دوکتۆری لە مەشهەدەوە هێناوە و دەرزی داوە لە ڕانەکانی خۆی.

بڵقیس بەزمانێکی بوغزاوی وتی:

ــ سەمسامخان ئەتوانێ. ئەو خێڵخانە. بۆ بهێڵێ مەڕەکانی تیابچن؟ دیارە ئەمکارە ئەکات. ئەو لەگەڵ خەڵکی شار و قەڵەو و دەسڕۆیشتوو بێنە و بەرەی هەیە، لەگەڵ ئەوانەی کە هەموو بەهارێک بە دەهۆڵ و زووڕناوە دێن بۆ کەلیدەر و بەرخی سوورەوەکراو بە شەرابەوە ئەخۆن. ئەبێ دوکتۆر و دەرمانیش بۆ پەزەکانی بنێرن. هەر دانێک وەرگرتنەوەشی هەیە! ئەگەر مەڕەکانی سەمسامخان لە نیوەی ساڵدا چۆک دابدەن و سەقەت ببن، کێ قاڵیچە و کەوڵپۆسی ئەنتیکە بۆ جەنابانیان بە دیاری ئەبات؟ کێ لەبەردەم سەرۆکی جەندەرمەکاندا قۆچ قوربانی ئەکات؟ کێ مەشکە مەشکە کەرە و ماست و قەیماخ، ئەنێرێ بۆ بەردەرگای ماڵەکانیان؟ ئەگەر پەزەکانی سەمسامخان لە ناو بچن ئەوان لە سەر سفرەی کێ ئەو بەرخانە بخۆن کە ناوسکیان بە ناوکە بادەم و پستە و بەڕوو و کشمیش و بەهارات پڕ کرابێ؟ ئۆف... ئاخ... ئـــۆف!

کەس لە سەر قسەکانی بڵقیسدا قسەی نەکرد. وا دیار بوو هەموویان هەموو گوتەکانی بڵقیسیان سەلماند بوو. نان خواردن کە تەواو بوو بڵقیس وتی:

ـ ڕابن، ڕابن، سەر بخەنە بن باڵنج و بخەون، بزانین بەیانی چی ڕوو ئەدات!

ژنەکان سفرەیان خڕکردەوە و هەر یەکە و چوو بۆ لای ڕەشماڵی خۆی. بلّقیس کە وەستابوو و سفرەکەی بە دەستەوە گرتبوو، دەنگی بەرز کردەوە و وتی:

ـ تۆ زیوەر، بڕۆ لە خێوەتی هەیڤۆولای ئەو بخەوە. تۆیش ماراڵ بڕۆ لای ئەو کچە و لەوێ جێ بۆ خۆت ڕاخە. منیش لێرە لەدەرەوە سەرم ئەنێمەوە و چاوم داناخەم، بەڵکوو یەکێک لە پیاوەکان بێتەوە. مسۆگەرە یەکێکیان هەر دێتەوە، ئێوە بڕۆن و ئاسوودە بن. من بەخەبەرم. بڕۆن. چاوەڕانی چین کچێ؟

بلّقیس لەگەڵ ماراڵی بوو. هەیڤۆ و زیوەر چووبوونە ژوورەوە؛ بەڵام ماراڵ هەر وا لای ئەستوندەکی ڕەشماڵەکە وەستابوو و سەری داخستبوو. بلّقیس لێی نزیک بوویەوە و وتی:

ـ ئا؟ بۆچی ئیستیخارە ئەکەی؟ ئەترسی لە ڕەشماڵێکدا لەگەڵی بخەوی؟

ماراڵ دڵ بەگومان، ترساو وئارام سەری هەڵێنا و بە نیو نیگایەک سەیری پووری کرد و ئەیویست بە نیشانەی ئەرێ، سەری ڕاوەشێنێ. بەڵام پێی شەرم بوو و هەستی کرد ئەگەر وا بڵێ لە بەر چاوی بلّقیس ئەشکێ. چ باک؟ مەگەر ئەیویست بچێتە ناو بێشەی پڵینگ یان قەفەسی شێر؟ ئەم کچە خۆ لە کچێک زیاتر نەبوو! هەر پەنجەی ببوایەت بە خەنجەرێک هێشتاش بە ماراڵ نەئەوستا. بەڵام بۆچی؟ بە چ دوژمنیەک؟ مەگەر چی لەو کردبوو؟ هیچ . ئەی چی؟ لە بەر ئەوەی کچە شەڵەژا بوو؟ دەیجا با ببێ! ماراڵ خزایە ژوورەوە و بلّقیس لە بن دارەکە، جاجمێکی لە خۆی ئاڵاند و هەر لەوێ خۆی کزکرد و چاوەکانی وەکوو کوند بڕییە شەو. نیگەران، بە خۆف و دڵ لە مشت. وای ئەزانی پەلەوەری شووم بە دەور سەریدا

ئەفڕن و بە نالەباریی ئەقیژێنن. تووشی جۆرە وڕییەک ببوو. دڵ هەڵکەنراو، ئەتوت بە تەمایە هەواڵێکی شووم ببیسێ. بەیانیەکی ڕەش، ئەتوت چاوەڕێی ئەکات. ترسی بەیانی خۆی و کەسانی هەبوو. ترسێکی نهێنی. ئەوەی تا ئێستە ڕووی دابوو و ڕووی ئەدا، هەموو نالەبار، غەمئەنگێڕ و تۆقێنەر بوون. گیان و دڵی ئەهەژا و پاشان ئەژاکا.

ڕێڕەوی ژیان تێک چووبوو. شەپۆل لە دووی شەپۆل ئەهاتن، ئەدران بە سەر یەکدا و وەکوو کێوێک بە یاڵی یەکدیدا سەرئەکەوتن و لەپڕ دائەڕمان. دڵەراوکێ! دڵەڕاوکێ! نەکا لە خوا بێخەبەرێک نەفرینی کردبێتن؟ نەکا دۆعاکەی گیرا بووبێ. ژیان، نەکا ئەیەوێ لێک هەڵوەشێ؟ داڕووخان؟ هەر هەس؟ ڕۆژی مەرگ ئایە نزیکە؟ بۆکێ دەس دڕێژ بکەن؟ پەنا بۆ کێ ببەن؟ دادی خۆیان بە گوێی کێدا بچرپێنن؟ چنگی تیژیان لە یەخەی کامە زاڵم گیرکەن؟ ددانیان لە گەرووی کامە خوێنخۆر بچەقێنن؟ درێخ سەرلێشێواوی، درێخ کوێری. نابوتی. لەگەڵ مردنی هەر مەڕیکدا مردن. گیاندان لەگەڵ مەرگی بزن و شەک و تەگە و بەران. چار کامەیە، کوا دادڕەسێ؟ داد، ئەی بێداد! بڵقیس، بڵقیس کێ بیر لە تۆ ئەکاتەوە لەم دەشتە پانەی کەلیدەردا؟ لەم هەموو ئەسێرە و ڕەشاییەدا؟ کێ غەمی تۆ بۆ ماڵی خۆی ڕێگە ئەدات؟ کوا نیگایەک ڕووی لە تۆ بێ؟ کوانێ گوێیەک ناڵەکانت ببیسێ؟ تۆ دیار نیت، دایە. شیوەن ئەکەی، لە خەڵوەتی خۆتدا ئەگری، دەردی گیانت زۆر بەسۆیە، غەمی قورسی ڕەوەندی کەلمیشی باری سەردڵی تۆیە؛ سەرەڕای ئەمەش تۆ ونی دایە. تەنها و شاراوە. ڕوانگەت ئەستێرەی تەنهان.

ئەستێرەکانی ئاسمانی کەلیدەر، ئەمشەو چەند بە زریوەن؟ چاوی گورگان، چەند زەڵڵن. شەوێکی سۆڵانە. خوا چراخانی کردووە؛ لە کوێی ئەتۆ، ئەندێشەی داد؟ بڵێی تۆ

بتوانی بڵقیس، ئەم گرێی غەمە، کە لە تەنهایی قوواڵی خۆیدا پۆپکەی داوە ببینی؟ کە لە بن قەدی و شکەڵاتووی دارتوودا هەڵنیشتووە، ببینی؟ بڵقیس بە تەنهایی، غەمی هەزاران ساڵی ژنانی دەشتەکی مەیە. گرێی غەمە، بنەی ڕەنجە، دەستی کارە، مەمکی منااڵە؛ دایکە بڵقیس. بڵقیس ئەو کەسەی ژن بوو و بووە بە بەردەبیرۆ.

بەردێک لە ناخی ئاسمان هەڵکەنرا ـ خەنجەرێک ـ هێڵێکی بە سەر سینەی ڕەشی شەودا کێشا و لەشوێنێک، ڕەنگە لە گۆڕستانێکی کۆنە کەوتە خوارەوە. پێستی شەو بە خەنجەری شکاوی ئەستێرە ڕووشا. بڵقیس ڕووی لە ئاسمان وەرگێڕا و سەری خستە ناو ئەستۆی خۆی. ئەتوت ئەیەوێ دەنگی دڵی خۆی ببیسێ. بەڵام دڵی چی پێئەوت؟ هیچ! خامۆش بوو ئەم دڵە. کوانوویەک بڵێسەکانی دامرکابێ و بووبێ بەخۆڵەمێش. دڵی خۆڵەمێشی بوو. تاڵ و مۆر. پزیسکەیەکیش ئەگەر هەبوو، لە بن خۆڵی خۆڵەمێشدا شاراوە بوو. لە چاو ون بوو. تۆواوەیەک بوو. ئەمە خۆی شایەتی کۆمایەک خۆڵەپووت بوو لە قووڵایی گیانی دایکدا. کانیەکی هەڵقوڵاو لە تینوێتی ئاگر کە لە ژێر زۆریی خۆڵەمێشدا کوێر کرابوو و ئێستەش ڕەنگە بۆ دەروویەک ئەگەڕا تا هەڵقوڵێ و خۆی دەرباز بکا.

بەڵام کەی؟

ئەوەیان نازانم. بەڵام لەرز و تایەک دەروونی بڵقیس ڕائەژەنێ. ئەستوندەکی خیوەتەکان لە بەر چاوی‌دا سست ئەبوون. خۆڕاگرییان لە دەست ئەدا. جۆرێک لێک هەڵپچڕان لە هەموو پەیوەندییەکانی بنەماڵەدا سەری هەڵدابوو. شتێک خەریک بوو لە دەس ئەچوو. خەرمانێک خەریک بوو ئەدرا بە بادا و؛ دەروونی دایک ئاڵۆز بوو. بەیانی ئەگەر هەڵدێرێکی زۆر قووڵ نەبوو، بەڵام سەرزەمینێکی تەماوی و پڕ دوومان بوو. بەیانی خۆی زۆر بەیانی‌تری بە دواوە بوو. زەمانە لە بەردەمیان‌دا بوو.

بۆ پیاوەکان ئەمە ـ ڕەنگە ـ زۆر ترسناک نەبوو. ئەوان ناوچاویان گرژ ئەکرد، تفیان لە خاک ئەکرد و بە شەو ئەچوون بە پیری مەترسیەوە. بۆ هەر لایەک لە جوولّە و جەنگدا بوون و بە دوای نان‌دا بۆ سەمەرقەندیش ئەچوون. بەڵام ئەوەی بە ژنەکان ئەگەیشت، ترس بوو و دڵەلەرزێ بوو و غەم بوو و دڵەڕاوکێ و، لە ناو ژنەکانیش‌دا بڵقیس مەیدانی کارەسات بوو. بۆیە پێشەکی شینی ئەگێڕا. ماتەمینی خامۆش. ماتەمینی ناخ. لەگەڵ خۆیا خەڵوەتی کردبوو و بیری لە هەمووان ئەکردەوە. زەمینەکانی بیرکردنەوەی چەند بە بار بوون؟ بیر لە کامیان بکاتەوە؟ بۆ دڵی خۆی باسی عەبدۆس بکات یان وشکسالّی؟ هی خانمحەمەد یان دێمەکان؟ هی مەدیار یان ئاسمان؟ ترس بۆ گوڵمحەمەد بگێڕێتەوە یان جەرگ سووتاندن بۆ ڕانەکە؟ لە دەستی ڕۆژگار بنالّێنێ یان بۆ کچەی نەساز، ئەو ئاسکەی لە دەس ڕاوچی هەڵهاتبوو، لە بن بالّی ئەو لێی خەوتبوو؟ باسی چی بکا و بیر لە کامیان بکاتەوە؟ بەقەد ئەستێرەی ئاسمان چیرۆک و سەربردە لە سینەی‌دا کۆوە ببوون. کامەیان لێی نزیکتر بوون؟

دایک سەری نا بە قەدی دارەکەوە و هەوڵی‌دا لە لەرزینی لێوەکانی کەم بکاتەوە. بۆ ئەمەش لێوی بە دان گەست و بەلۆی لەچکەکەی ڕووی خۆی داپۆشا. ئەتوت یەکێک سەیری ئەکا و ئەویش نایەوێ هیچکەس، جگە لە چاوانی دەروونی خۆی ڕوخساری کزی ببینێ. ڕوو داپۆشان کاتی ڕق و فرمێسک، خووی ژنانی مەیە. بڵقیس خۆی شاردەوە، لە شەو و لە بیابان. چونکە بێگومان هیچکام لە کچەکان بە ئاگا نەبوو تا لە درزی ڕەشمالّەکە بە دزیەوە سەیری بکات. بڵقیس پێی وابوو هەموو خەوتوون. ئەو پێی وابوو، بەڵام وابوو؟

لە ناو ڕەشمالّەکەی سەبراو، زیوەر و هەیڤۆ لای یەکترەوە ڕاکشابوون و بەئاگا بوون. چاوە وشکەلاتووەکانی زیوەر لە

ڕەشایی خواری ناو ڕەشماڵەکەی ئەڕوانی و بیری لە بچووکترین ڕووداو و ساتەکان ئەکردەوە. خەیاڵی ئەخستە سەر خەیاڵ و ئەندێشەی ئەکرد. بەڵام گوڵ و نەخشی بیرکردنەوەی شووەکەی بوو. گوڵمحەمەد. دنیا تیا بچێ، بەڵام شووەکەی بۆ ئەو ڕاوەستاو بێ. بەڵام ئەمە چ گومان و مەترسیەک بوو لە ناو بیر و هۆشیدا پەیدا ببوو؟ سەبارەت بە گوڵمحەمەد چی ئەگۆڕدرا کە زیوەر نەی ئەتوانی بە ڕۆشنی ببینێ؟ نەی ئەبینین بەڵام تارماییەکانی لە دوورەوە لە ناو شەوێکی ڕەشدا هەست پێ ئەکرد. لەم چەند مانگەدا زیوەر بۆچی جگە لە گوڵمحەمەد بیری لە هیچیتر نەکردبۆوە؟ بۆچی لە هەر کوێ و هەر شتێکەوە دەستی پێئەکرد؛ کۆتاییەکەی ئەهاتەوە سەر گوڵمحەمەد؟ ماینێکی دەستەمۆ کراو کە لە هەر شوێنێک بەرەڵای بکەی، ئەگەڕێتەوە بۆ لەوڕگەی بنە! چی ڕووی دابوو؟ کوێ جما بوو؟

ــ تۆ لە ماراڵ ئەترسی، وانییە؟!

ــ چی؟!

پرسیارە بوێرانەکەی هەیقۆ ڕای شەکاند و وەک هەڵۆیەکی ڕەمیوو کەوتە دڵەڕاوکێ و شەڵەژا، ناخودئاگا و پچڕپچڕ وتی:

ــ نانا، بۆچی؟ بۆ چی لەو؟ مەگەر... بۆچی لەو؟ ها؟ تۆ بۆ وا بیر ئەکەیتەوە؟ بۆچی؟ لە بەر چی؟ لە کوێوە؟

ــ لەوێوە کە تا ئێستە بینیومە. لە وەتەی ئەو هاتۆتە ناو ڕەوەند، گرێی هەنیەی تۆ نەکراوەتەوە! دڵ و دەماخی وتووێژت نییە. کاری شۆردن و خاوێن کردنەوەکەش بە زۆر و نارەزایی ئەکەی! چاوت پێیدا هەڵنایەت. پارێزی لێ ئەکەی. پیاوەکان، ڕەنگە پێ نەزانن بەڵام من لە جۆری خۆتم. ئەم شتانە زوو تێئەگەم. هەر ژنێک تێئەگا. تۆ پێت وایە بڵقیس هەستی پێ نەکردووە؟ ئەویش زانیویەتی. بەڵام نایخاتە خۆی. لە بەر ئەوەی ئەو زیاد لە پێویست سەرئێشە و گرفتاری هەیە، خودی

مارالّیش ئەزانێ و نایخاتە خۆی!

ــ چۆن؟ ئەو چۆن؟

ــ بینیت چۆن گوێت تیژ بوو؟ مرۆڤ خۆ تا قیامەت ناتوانێ شتێک لە چاوی کەسانی خۆی بشارێتەوە! ڕۆژێک ئەو دەمامکە هەر لا ئەچێ. دەرئەکەوێ. من خۆم هەمان سێ چوار ڕۆژی سەرەتا زانیم چی بە چییە! ئێستە تۆ...

زیوەر بێ پەردە وتی:

ــ ئا؟! ئەو چی وت؟ چی ئەڵێ؟ خەیاڵی چییە؟ چی لەسەردایە، ها؟ بە مووی سەبراو سوێندت ئەدەم ڕاسم پێ بڵێ. ئەمەوێ بزانم.

ــ هیچ ناڵێ ئەویش. من لە هەڵسوکەوتی وا تێئەگەم. لە نیگاکردنی. چاوەکانی مارالّ لەو جۆرەن کە هەمووشت ئێژن. وەکوو ئاوێنە. ئەتوانی هەموو شتێکی تیا ببینێ. بەدخوازی تۆ نییە، بەڵام...

ــ بەڵام چی؟ خەیاڵێکی لە سەردایە؟ نەء! نا، پێم وانییە. تۆ هیچ ئەزانی دەزگیرانەکەی لە حەپسە؟ ئەمە ئەزانی؟

ــ چۆن نازانم.

ــ دەی، دیسانەوەش؟!

ــ ئەمەیان نازانم.

ــ من ئەمەوێ بزانم. تۆ ڕاست و درۆکەیم بۆ دەرخە. توو گیانی سەبراو، تووکاکۆڵی عەلیئەکبەری حسێن ئەمکارەم بۆ بکە. هەمیشە لە لەرزین و دڵەڕاوکێ دام. هیچ شەوێک خەوم نییە. وام لێهاتووە خوار سەیری هەموو شتێک بکەم. ئەترسم نەخۆش بکەوم. خوشکێکی باش بە هەیڤۆ، گەورەیی بکە! هەتا ماوم کەنیزیت ئەکەم. پێڵاوت بۆ جووت ئەکەم. منەتت هەڵئەگرم. هەیڤۆ بەکێ سوێندت بدەم؟

ــ باشە ئیتر! بیستم. ئەوەندە دەنگت بەرز مەکەرەوە؛ هەموو کەس تێ مەگەیەنە. باشە، من قسەی لەگەڵ

ئەکەم. ڕەنگە بتوانم هەندێ شت لە ژێر زمانی بکێشمەوە. ڕەنگە لە تامی دەمی تێبگەم. ئەبم بە لێکۆڵەر بۆت! لەو کارانەی هەتا ئێستە نەمکردووە. هەھ! ژێر پێی ئەدەمەوە، ڕەنگە سەری دڵی بخزێتە خوارەوە. بەڵام ئەگەر هات و وابوو کە تۆ بیرت لێکردۆتەوە، ئەوساچی؟

ــ نەء. وانییە. نابێ. ئەزانم و جارێکیان خۆشی پێیوتم کە نایەوێ شووەکەم لە دەس دەربهێنێ. بە خۆمی وت... بەڵام نازانم بۆ چی دیسانەوەش دڵم ئارامی نەگرت. بۆ چی دڵم ئوقرە ناگرێ؟ خەیاڵ هەڵیگرتووم! خەیاڵاویی بووم! نازانم، نازانم.

ــ ئێستە جارێ ئارام بگرە. پێڵووەکانت بنێرە سەریەک بەڵکوو بخەوی!

ــ ناتوانم. ناتوانم.

ــ باشە بۆچی هەڵساویت ئیتر؟ ڕاکشێ ئەڵێم. جارێ ڕاکشێ.

ــ ناتوانم. ناتوانم. خۆزگە زەرکێک ئاو ئەبوو و ئەمنا بە سەرمەوە.

ــ هەر لەوێ جەڕەیەک وا لە بن بەردەکە. دەست بەرە هەڵیگرە.

زیوەر جەڕەی ئاوەکەی لە بن بەردەکە هەڵگرت، نای بە سەریەوە و لە سەر جێی خۆی دانیشتەوە. خەوی نەئەهات. لە شتێک ئەترسا. ئەو ترسەی پەیوەندی بە مارانەوە هەبوو لەو یەکەمجارەوە کە پێی نایە ناو دەرزیوەر؛ ئەوا مارانێ خەریک بوو لە ناو بنەماڵەی کەلمیشیدا جێگەی خۆی ئەکردەوە. مارانێ وەکوو کاڵەکێک لە ناو سەبەتەی میوەدا، جێی خۆی کردبۆوە. ئیستە چی لەگەڵ ئەکرا؟ چ کارێک؟ تا مانگێکیتر ڕەنگە شوێن خەوەکەشی لە زیوەر داگیر ئەکرد! ڕەنگە لێشی داگیرکرد بوو، ئەگەر گوڵمحەمەد گرفتاری دژواریی کاری ڕۆژانە

نەبوایەت! بۆ؟ بەس لە بەر ئەوەی نەزۆکە؟ نەء. نابێ بەس لە بەر ئەوە بێ!

ــ ئەرێ؟ بەس لە بەر ئەمە؟

هەیڤۆ وتی:

ــ نازانم. خۆت ئەبێ باشتر بزانی.

ــ من چووزانم؟ گوڵمحەمەد خۆ لەم ڕووەوە هیچی بە من نەوتووە! نالێ! ڕەنگە لە بەر ئەمەیە ئیتر؟ ها؟

هەیڤۆ زیرەکانە وتی:

ــ ڕەنگە تەنها لە بەر ئەمە نەبێ! ڕەنگە بۆ شتی تریش بێ. ئاخر ماراڵ شتی تریش...

ــ چی هەیە کە من نیم؟ چی بۆ وێنە؟ ئەتەوێ بڵێ ئەو چوار مەمکی هەیە و من دوو دانە؟

ــ نەء، ئەویش لە دووان زیاتری نییە. بەڵام هێشتا دەستیان لێ نەدراوە. تازە بەی! تورت و تۆکمە! بچووک و وشکەڵاتوو نین. پڕ بەدەستن! بزوێنەرن. سەیری نیگات نەکردووە؟ غەزاڵی مەستە. شیرینە. دڵی پیاو ئەلەرزێنێ. لێوی، ڕووی، بڕۆی، کەزیەی! کامیان نالەبارە؟ ڕوخساری ئەلێی نیگارە. خوا هەموو شتێکی لەودا تەواو کردووە، بەڵام تۆ چی؟ من چی؟ تۆش ڕەنگە ڕۆژێک ژێر پێت خوێنی تیابووە. بەڵام ئێستە خۆ نییە! لە بەر غەم و پەژارە بووی بە قاڵۆرە. سەیری خۆت ناکەی؟ وشکەڵاتووێت. پێستی ڕوومەتت گرنج بووە، پیر بووە. چاوەکانت کەوتوونەتە ناو قوواڵکە و بەس چزوو بۆ مرۆڤ ئەهاون! لووتت کشاوە. ناو شانت بەس دوو پارچە ئێسکە. لێوت لە بەر وشکی تڕەکاوە. تاڵی سپی لە ناو قژتا پەیدا بووە. بەهارت تێپەڕیوە. خۆت تەواوت کردووە. بەردەوام خەفەت ئەخۆی. بووی بە جگەر خۆری خۆت. بەردەوام خۆت ئەشکنجە ئەدەی. خواردن و خۆراک دەسناکەوێ؛ ئەگەر هەشبێ پێت ناکەوێ. پێستێک و ئێسقانەکەت ماوەتەوە. منیش هەر

وا. بەڵام حەسابی شووی من لەگەڵ گوڵمحەمەد جیاوازە. گوڵمحەمەد هێشتا دەستوبردی گەنجێتی خۆی لە دەس نە داوە. دڵی خەفە نییە. بەردەوام لە هاتوچۆ دایە. پایتەخت گەڕاوە، خزمەتی دەوڵەتی تەواو کردووە، لە شەڕدابووە، دنیای دیوە. ئەو لە گەڵ سەبرخان جیاوازە. یەکێش ئەوەی کە تۆ لە خۆیان نیت. میشکاڵی نیت. واتە لە ئێمە نیت. بەڵام ماراڵ لە خۆیانە، لە خۆمانە. ڕووی لێرە کردووە، لێرەش ئەبێ دااڵدەی بدەن و ئاگایان لێبێ.

زیوەر لەوە زیاتر تاوی تانە و تەشەری شاراوەی ناو قسەکانی کچی خانئاپۆی نەهێنا. نەشی ئەویست بێدەنگ بێت و چزووی گوتەکانی لەشی بچزێنێ. چزە و گوتەی ڕەق. ژن باش ئەزانن سەروبنی یەکدی تێبگەن و پشت و بەری نیگای یەکتر هەست پێ بکەن و بێدەنگ بن یان نەیخەنە خۆ. مێشکی ژن لە هەندێ بابەتدا نەرمەتاوە وەک چزووی مار. بە هەر لایەکدا ئەچەمێتەوە، ئەخزێ و ڕەهۆڵ لێئەدا. بیری زیوەر بۆ ڕیشەی قسە و تەشەرەکانی هەیڤۆ ئەگەڕا. ئەوندە بێباک، تۆزێک قیناوی؛ هەیڤۆ بۆچی ڕەنجاندبووی؟ دژوێنی پێچراوە. ئایە لە بەر ئەمە نەبوو کە هەیڤۆ ویستبووی خۆی ببێ بە ژنی ئامۆزا؟ کێ چووزانێ هەر ئەم ویستە نهێنیە، زمانی ئەوێ لە قسەکردن لەگەڵ زیوەردا ژەهراوی نەکردبێ؟ ئەوەی کە شاراوەتەوە، خۆ نەمردووە. بۆیە شاراوەتەوە ڕۆژێک دەرکەوێ. ئایە هەر ئێستە، ئیستە کە هەیڤۆ هەستی بە لاوازیی زیوەر کردبوو، ئەو یادە کۆنە نهێنیەی ئاشکرا نەئەکرد؟ هەر ئەمەبوو و جگە لەمە نەبوو. ئەگینا بۆچی ئەبێ ئەو هەمووە سەرکوتانەوە و تفت و تاڵییە لە گوتەکانیدا هەبێ؟! هەر ئێستە ئەبێ دەمکوت بکرێتەوە. نابێ لە مەیدان دەربچێ. نەء، هێشتاش نووزەیەکی تیاماوە. زیوەر بە بێ ئەوەی هەژانی دەروونی بشارێتەوە، وتی:

ـ قسەی خۆت لە زمانی یەکێکی ترەوە ئەکەی؟! دالّدەی بدەن؟! دەیجا فەرموون دالّدەی بدەن! بەلّام لە کوێ؟ لە سەر جێگەی من؟ لە ژێر لێفەی من؟ دوو ئامۆزای تریش هەیە و هەر کامێکیان فیلە تەنێکن. بابێ بە ژنی بەگمحەمەد. با چاوەڕێ بکات تا خانمحەمەد لە حەپس دەرئەچێ، لەگەلّی بچێتە ژێر خێوتێک. ئەبێ هەر مێردەکەی من لە باخەلّم دەربکێشن؟ کێ ئەمەی وتووە؟

هەیڤۆ، گورج و بوێر ڕووی کردە زیوەر و لە بن گەروەوە، بە کپی وتی:

ـ بەم قسە جوانانەت ئەتەوێ هەموو دنیا تێ بگەیەنی و ڕایانکێشی بۆ ئێرە؟ ئارام بە ئیتر! نازانم ئەم قسانە بە من چی! خۆ تۆ ڕووی حەسابت لەگەلّ من نییە! بۆ خەریکە لەگەلّ من تەشەر و تشوور ئەکەی؟ مەگەر من زامنی ژیانی تۆم؟ چ پەیوەندی بە منەوە هەیە؟ هیچ ئاگات لە خۆت هەیە؟

زیوەر بیدەنگ بوو، ئارامی گرت و سەری نایەوە سەر ئەژنۆی. بەلّام کچی خانئاپۆ بینی کە شانەکانی ژنە ئەلەرزن. زانی زیوەر خەریکە ئەگری. بۆیە هەیڤۆ لە سەر جێگەی خۆی ئارامی گرت و بۆ دلّنەوایی وتی:

ـ باشە ئیتر! پێویست ناکا خۆت بهەژێنی. من خۆ هیچی خراپم پێ نەوتووێت. من ڕاستیەکەیم پێوتی. ئەگەر بمزانیبا وا لە خۆت دەرئەچی ئەمەشم نەئەوت. من خۆ دوژمنایەتیم لەگەلّ تۆ نییە!

تاوێک هەر دووکیان بێدەنگ بوون. پاشان، زیوەر سەری خۆی بەرز کردەوە، لە ناو تاریکیەکەوە هەیڤۆی سەیر کرد و بەکزی وتی:

ـ من نەخۆش کەوتووم هەیڤۆ. ئاگام لە خۆم نییە. لە خۆڕا لە تۆ تووڕە بووم. مەبەستێکی خراپم نەبوو. دلّم گیراوە. واهەست ئەکەم خەریکم ئەتوێمەوە. خەریکم

وەکوو مۆم ئەتوێمەوە. هیواش هێواش. ئەترسم تەمەنم گەیشتبێتە کۆتایی. دڵم تەنگە هەیڤۆ. تۆ ئیتر نابێ لایەنی من بەردەی. من چەند ساڵ تەمەنی ئازیزی خۆمم لە ناو ئەم بنەماڵەدا بردۆتە سەر. ئێستە نابێ دەربکرێم. نابێ لە سەر ئەو تاوانەی نەمکردووە سزا بدرێم. لە ڕۆژی یەکەمەوە سەر لەڕێی شووەکەم بووم. من شووەکەم خۆش ئەوێ هەیڤۆ. غەمم هەیە، ئەوینیم هەیە. دڵم لایەتی. بەڵام چی بکەم؟ ئەوا ئەبینم ڕۆژم ڕەش ئەبێ؟ خۆ ناتوانم شەڕی خوا بکەم! ئەی ئەبێ چی‌بکەم؟ چۆنی پێخۆشە، باوا بکات. پیاو، ئەوە. من ژنم. بەڵام تۆ ئیتر نەشتەر لە دڵم مەدە هەیڤۆ. من بە ئەندازەی خۆم داخ لە سەر دڵم هەیە. گوڵمحەمەد لێم سارد بۆتەوە. لە نێوان دڵماندا دیواری کێشاوە. تەنها ئەم خەفەتەم بەسە. تۆ ئیتر خوێ بە برینەدا مەکە. من خراپەی کەسم نەویستووە.

دڵی هەیڤۆش شکا. لەگەڵ لەرزەیەک کە کەوتبوویە دەنگیەوە وتی:

ــ سوێند بە مووی سەبراو هیچ مەبەستێکم نەبوو. من خووی دووپشکم نییە. هەم تۆ، هەم ئەو چ ڕازێکتان لە لای من درکاندووە؟ چ جیاوازییەکی هەیە بۆ من؟ وەڵڵاهی هیچ ! ڕەنگە خاتری تۆم زیاتر بوێت هەتاکوو ئەو. خۆ پێشم وتی. ڕەنگە بتوانم لە ژێر زمانی دەربکێشم خەیاڵی چی هەیە. بەڵکوو سازی بکەم بۆ بەگمحەمەد. تۆش لە خۆتەوە ئەوەندە ژەهر مەڕێژە. خۆت تیا ئەچی. مرۆڤ مەگەر چییە؟ ئەڵێن لە بەرد سەختترە و لە گوڵیش ناسکترە. تۆ خۆت تیابردووە! بووی بە بڕبەنی تەمەنی خۆت. بۆچی؟ گریمان گوڵمحەمەد ئەویشی هێنا، خۆ تۆ ئاوارەی بیابان ناکات!

ــ مەڵێ. مەڵێ هەیڤۆ. ئەگەر ئەو کاری وا بکات من خۆم شێت ئەبم و ئەدەم بە بیابان‌دا!

ــ لەبەر چی؟ مەگەر نموونەیت کەم بینیوە؟ یەکەمجارە؟ نەء. لە خۆشتەوە خۆت مەڕەنجێنە. وەرە بخەوە؛ خەیاڵ لە مێشکت بکەرە دەرەوە.

زیوەر هەڵسا. بەڵام نەک بچێ بخەوێ. چووە لای هەیڤۆوە، وەک منااڵێک سەری خستە سەر ئەژنۆی و بە ئارامی گریا.

لە کوێ بوو گوڵمحەمەد؟ چیئەکرد و بیری بەچییەوە خەریک بوو؟ ماراڵ چی؟ چی ئەکات و لە خەیاڵی ئەودا چی تێئەپەڕێ؟ بەئاگایە یان خەوتووە؟ ئەگەر بەئاگایە، بیری لای کێیە؟ ئەگەر خەوتووە، خەو بە چ کەسێکەوە ئەبینێ؟ کام پیاوی؟ دڵاوەر یان گوڵمحەمەد؟

لە ناو کۆنەکەی بڵقیس، ماراڵ لە لای کچە نەخۆشەکەی چارگویشلیەوە لە سەر جێگەکەی دانیشتبوو. چۆکی لە باوەش گرتبوو، چەناگەی خستبوویە سەر ئاوێنەی ئەژنۆ و لە ناو ئەو تاریکیە، چاوی لە سەوقی بڕیبوو. ئەو، سەوقیش بە ئاسوودەیی ڕانەکشابوو. لێفەکەی لە خۆی ئاڵاندبوو و لە سووچێکدا قنچکانی کردبوو. وەکوو شتێک گرێ درابێ. ماراڵ نەی ئەتوانی باوەڕ بکات ئەو خەوتبێ. دڵی ئارامی نەئەگرت. بێهوودە ئەترسا و خەو لە چاوی نەئەچوو. حاڵی باش نەبوو. لە خەوتن خۆی ئەپاراست. نەی ئەزانی بۆچی سەوقی ئەو ئەترسێنێ. چ خۆفێک دایگرتبوو؟ نەی ئەزانی. بەس ئەمەی ئەزانی سینگی، دڵی تاریک بووە و تاوێکیتر ئەگەر لە ناو خێوەتەکەدا بمێنێتەوە لەوانەیە خەفە ببێ. لەوە ئەترسا نەکا بە دەم قیژەیەکی کتوپڕەوە خۆی لە ڕەشماڵەکە هەڵداتە دەرەوە و ببێتە هۆی ڕسوایی. بۆیە تا هێزی لە بەردا مابوو هەڵسا، سەری لە درزی خێوەتەکە بردە دەرەوە. پووڕە بڵقیسی سەیر کرد. دڵنیا بوو پیرێژن لە بن دارەکەدا ئارامی گرتووە و خەوی لێکەوتووە. لێفەکەی گرت بەدەستیەوە. بەنووکی پێی

چووە دەرەوە. خزایە پەنای ڕەشماڵەکە و لەوێ، خاکەکەی بە ئەندازەی جێخەوێک ڕێکیکرد. قنچکانیکرد و چاوەڕێی کرد خەو بیباتەوە.

هەموو شوێنێکی شەو، ئەوا خامۆش بوو. جموجۆڵی ژنانی کەلمیشی دامرکابوویەوە. ئەستێرەکانی کەلیدەر بریقە و باقی خۆیان هەبوو. لە دووری خێوەتەکان، ڕەنگە لە بنەی سەفدەرخانەوە، دەنگی حەپە و لووڕەی سەگەکان ئەهات؛ لێرە لە ڕەوەندی کەلمیشیەکان سەگە یەک چاوەکە لە سووچێکدا نووستبوو و قەپۆزی نابوویە سەر دەستە تووکنەکانی و بە تاقە چاوە کراوە و نیگا تیژەکەی تێکڕای تاریکیەکەی سەیر ئەکرد و بە بچووکترین جووڵە لە هەر لایەکەوە سەری هەڵئەهێنا و ئەیڕوانیە فەراگەردی خیوەتەکان. جار جار هەڵئەسا، سووڕێک، گەشتێکی بە دەور ڕەوەندەکەدا لێئەدا و پاشان لە سەر پاشەڵی دائەنیشت. دەستەکانی ئەکرد بە ستوونی سینە و سەری، قەپۆزی ئەبرد بەحەوادا، لووڕەیەکی ئەکێشا و دیسانەوە ئارام ئەبوو و چاوەڕوانی تێپەڕینی سات و کات؛ شەو بۆ سپێدیەهنا، خۆی مەڵاس ئەدا.

بە دوا لووڕەی سەگەکە، بڵقیس هاتەوە بە خۆیدا. وەنەوزی شکا و پێڵووەکانی لێک هەڵپچڕان. باوێشکێکی کورت و سەری بەملاولادا سووڕاند و گوێی لە بێدەنگی شەو ڕاگرت. هەڵسا، چوو بۆ لای کوننەی ئاوەکە و جامی پڕکرد. تینوێتی دەم و زمانی شکاند. جامەکەی نایەوە بن مەشکەکە و گەڕایەوە سەر جێگاکەی. هێشتا دانەنیشتبوو کە هەستی بە هاتنی تارماییەک کرد. ترس و خەیاڵ هەڵیگرت؛ هێشتا نەنووشتابوویەوە، پشتی ڕاست کردەوە و نیگا کەم بڕشتەکەی بە دژواریی هاوێشتە ئەو بەری ڕەشماڵەکان. تارماییەکی زەبەلاح ئەهات. هێواش و بە لەرەلەر. زەبەلاح ڕەش و شەو ڕەش. بەس جووڵانەوەکەی لە شەو جیای ئەکردەوە. بڵقیس

بێئەقڵان کشا بۆ لای ئەوەی بەرەو لایان ئەهات. سەگ بەر لە ئەو چووبوو بۆ پێشوازیی ڕەشاییەکە. بڵقیس‌یش ناسیەوە. گوڵمحەمەد بوو. بە سواری وشتر، بە شەو ئەهات. کە گەیشتە مەیدانگەی ڕەوەند خۆی لە سەر ملی باداییەوە هەڵدایە خوارەوە و یەکسەر چوو بۆ لای دارتووە وشکەکە و داوای ئاوی کرد. بڵقیس وشترەکەی بەچۆکا هێنا، جەوەننە و زەرکی ئاو خواردنەوەکەی دا بە دەست کوڕەکەیەوە:

ــ ترساندمت کوڕم. کاتێک کە ناکات دێیتەوە، لانیکەم گۆرانیەک شتێک بڵێ. بلا پێش ئەوەی خۆت دەرکەوی دەنگت ببیسین. سەرەتا وام ئەزانی دێو هێرشی بۆ هێناوین!

گوڵمحەمەد تێراو، دەمی لە جەوننەکە هەڵگرت، دایناییەوە و وتی:

ــ مەگەر دڵ و دەماخی گۆرانی خوێندنم بۆ ماوە؟ وەکوو ئەسپەکانی وشکەسااڵیەکە پەکم کەوتووە. دڵانەکانم پێکا لکاون و ئەڵێی قفڵ کراون. ئەو لێوانەی بە خەفەت وشکەاڵتبێتن، کەی هەوای گۆرانی وتنیان هەیە؟ بەیانی تا ئێستە زیاتر لە ژمارەی پەنجەکانم مەڕ لە بەر چاوم‌دا گیانیان دەرچووە. بە دوای یەکدا ئەمرن! وەکوو گەاڵی پایز، دائەوەرن و ئەمرن. ئاژەڵی نەگبەت لە بەردەمتدا ئاو ئەخواتەوە، ئاو ئەخواتەوە، ئەوەندە ئاو ئەخواتەوە هەتا با ئەکا. ورگی ئەبێ بە تەپڵی ئەسکەندەر، پاشان دێتە ئەملاترەوە. بە دەور خۆی‌دا ئەخولێتەوە. ئەخولێتەوە، حۆل ئەبێ، ئەدرێ بە عەرزا، لنگە فرتێ ئەکا، خۆڵ فڕێ ئەدا و پاش تاوێک هەناسەی ئەبڕێ و چاوەکانی ئەبن بە شووشە. لە بەیانیەوە زیاتر لە بیست دانەمان کەوڵ کردووە. وا لە ناو تێرەکەدا. بیبەم بۆ شار، ڕەنگە کڕییان. پەککەوتە. هەموومان پەکمان کەوتووە. خانئاپۆ کە بە هیچ کلۆجێ دەس بۆ کێرد نابا. گاڵتە نییە! مرۆڤ بە چاوی خۆی ئەبینێ خەریکە تیائەچێ و ناتوانێ هیچ بکات. نازانم

کۆتاییەکەی بە کوێ ئەگا، نازانم!

بڵقیس کە ئەتوت دەنگەکە لە گەرووی‌دا وشک بووە، وتی:

ــ واتە هیچ کارێک؟ هیچ کارێکمان پێ ناکرێ؟

ــ نازانم، نازانم. ڕەنگە توانیشمان؟ بەیانی ئەکەومە ڕێ ئەچم بۆ مەشهەد. ڕەنگە بتوانم لە لایەکەوە یارمەتیک بهێنم. نازانم.

گوڵمحەمەد دیسانەوەش دەستی برد بۆ ملی جەوەننەکە، هەڵیگرت و نایەوە بە سەریەوە. بڵقیس مەشکەی لە دەمی کوڕەکەی کردەوە و وتی:

ــ ئارەقەت کردووە، هەر وا ئاو ئەکەیتە ناو سکت! مەگەر چیت خواردووە؟

ــ هیچ ، هیچم نەخواردووە.

ــ کە وا بوو با جارێ پارووێک نانت بۆ بهێنم.

ــ نەء، ئیشتیام نابات.

ــ نەکا تۆش نەخۆش کەوتبێتی؟

ــ نا، هیچم نییە. تۆ بڕۆ بخەوە. من لە جێکەی تۆ ئەنووم.

بڵقیس تاوێک ئەم دەست و ئەو دەستی کرد، خۆی خافلاند و لە ئەنجامدا بە دوودڵیەوە وتی:

ــ شتێکی تریش هەیە. ئەتەوێ ئێستە بۆتی بڵێم یان داینێم بۆ بەیانی؟

ــ ئیتر چی بووە؟ خێر بێ... ئەی بۆ وەستاویت و ئیستیخارە ئەکەی؟ دە بیلێ ئیتر؟

ــ زۆر شەڕ نییە. بەڵام... سەری شەو، ئەو کچە، ناوی چییە؟ سەوقی، هاتووە بۆ ئێرە...

ــ دەی؟!

ــ وتی گۆڕهەڵکەنەکەی گوندی بەرەکشایی هاتووە

نادعەلی کوڕی حاجی حسێنی چوارگوێشلی بردووە بۆ سەر گۆڕی خاڵۆت بۆ ئەوەی تەرمەکەی پیشان بدات:

ــ یانی گۆڕەکەی هەڵدەنەوە؟ ئەی بزن مارانە! ئەو سەگبابە ئیتر لە کوێوە بەوەی زانیوە؟! تف لە شەرەفتان! دەی، ئیتر؟

ــ ئیتر ئەوەی کە کچە بەدەست نادعەلییەوە وەزاڵە هاتووە. ئەڵێ لە ناو بیرەکەدا هەڵیواسیوە و بە قەمچی فەلاقەی کردووە. پاشانیش ئەڵێ: من هەر لێرە ئەمێنمەوە و بۆ هیچکوێ ناچم!

ــ چی؟ لیرە؟ ئەیەوێ هەموو کەسمان لێ تێبگەیەنێ؟ مەگەر ئێمە تووشمان بە تووشی چەند شێتەوە بووە؟ نا، نا ئەو ناتوانێ لێرە بمێنێتەوە! ئێمە ناتوانین لە لای خۆمان ڕایگرین. ئەگەر ئەو لێرە بمێنێتەوە، هەموو ئەزانن چی بە چی بووە. ئەم کچە خۆ خزم و کەسی ئێمە نییە! تا ئێستە خۆمان کردووە بە کونی هەزار دەرزیدا تا توانیومانە ئەو شەوە شوومە بشارینەوە! ئینجا ئەو ئەیەوێ لێرە بمێنێتەوە؟! نا، نا، لە کوێیە ئێستە؟ لە کام ڕەشماڵە؟

ــ ڕەشماڵی من!

گوڵمحەمەد کلاشەکانی داکەند، خستیە لایەکەوە و وتی:

ــ نەء. نابێ. ئەمە نابێ. هەر چۆن بووە ئەبێ بیخەیتە ڕێ بڕوات. پێش ڕۆژ بوونەوە. تێی بگەیەنە ئێستە کاتی نییە؛ با دەنگوباسەکە تۆزێ کۆن ببێ ئەیهێنین بۆ لای خۆمان. ڕەنگیشە هێنامان، بەڵام ئێستە نا. تێی بگەیەنە ئەگەر ئێمەی ئەوێ ئەبێ لێرە بڕوات. ئێمە تا ئێستە شوێنی خۆمان ونکردووە. بەڵام ئێستە... تۆ هەڵسە بڕۆ. بەڵام... نا، ڕاوەستە. پێویست ناکات بەو شەوە ئاوارەی بکەی. دایبنێ بۆ بەیانی. پێی بڵێ خۆم پەیام بۆ کوڕی حاجیحسێن ئەنێرم دەستی لە کۆڵ بکاتەوە!

بڵێ خۆم لە دووڕەوە ئاگام لێی ئەبێ. بەڵام ئەمسااڵ ئەبێ بتوانێ هەر لەوێ، لە چوارگۆێشلی خۆی ڕابگرێ. بڕۆ. بڕۆ بخەوە. سەرینێکیش بۆ من بهێنە.

دایک، باڵنجێکی بۆ گوڵمحەمەد هێنا. گوڵمحەمەد باڵنجەکەی خستە بن سەری، ڕاکشا و وتی:

ــ پێستەکان لە تێرەکە دەربهێنە با هەوا لێیان بدات. بەیانی ئەکەومە ڕێ بۆ مەشهەد. دوو نانم بۆ بخەرە ناو دەسڕێک و لە بەر دەستدا داینێ.

ــ بۆت ئەپێچمەوە، ئاسوودە بە.

بڵقیس ئەمەی وت و خزایە ناو ڕەشماڵەکەی. گوڵمحەمەد قایشەکەی کردەوە و ڵای دەستیەوە داینا؛ کێردی لە بنی پووزبەندەکەی دەرهێنا و خستیە ژێر باڵنجەکە و خۆی بەردایەوە. خەوی ماندوێتی پێشاوپێش هاتبوو.

بڵقیس‌یش هەر چەند هەزار خەیاڵ هوروژمی بۆ هێنابوو، بەڵام خەواڵوو ببوو ئەوەندەی پێ نەچوو خەوی لێکەوت. لە ڕەشماڵەکەی زیوەر و هەیڤۆشەوە هیچ دەنگێک نەئەهات. هەر وەها لەو خێوەتەشەوە کچەی چوارگۆێشلی تیا خەوتبوو. تەنها ـ پێ‌ئەچوو ـ ماراڵ بە ئاگا بێت و لە پەنای خێوەتەکەوە، هاتن و گوتن و دانیشتن و خەوتنی گوڵمحەمەدی سەیر کردبێ و ئێستەش ئەوا ئەندامە کشاو و ئارامەکەی ئەوی کە لە تاریکی شەودا ون ئەبوو، سەیر ئەکرد و نەی ئەزانی چ ترس و خۆشیەکی لە دڵدایە و چی ڕێگەی خەوتنی لێگرتووە؟ حەزی ئەکرد توانیبای «ماندوو نەبی»یەکی وتبا و لە زمانی گوڵمحەمەد «بێوەی بی»یەکی بیستبا؛ کە ئەمە ڕووی نە دابوو و تازەودواش ڕووی نەئەدا. بەڵام بەیانی، پێش کازیوە ئەبێ هەڵسێ و پێش ئەوەی گوڵمحەمەد دوور بکەوێتەوە، ڕووی ببینێ. چاوەکانی سەیر بکات و لە پەنایەک خۆی ون بکات. بۆیە ئەگەر تا بەیانیش بەئاگا بی، تەنها دیقت کردۆتە

دڵی خۆت. بەڵام مەگەر خەو بە هەر زانی ئەگات؟ نەء. خەو نەئەهات بۆ لای مارۆ. داوایەکی هەڵە، کێشە، لە هەر لاوە گرێیەک ئەکشا. چ سوودێک لەم کێشەیە؟ چ سوودێک؟

سەوقی هەڵسا. لێفەکەی لادا و لە ڕەشماڵەکە دەرکەوت. نەء، ئێرەش نا. تا ئەم دەستە ـکام دەست؟ـ بۆ کوێ بەرێ؟ شەو لەپێش بوو. سەوقی پێی نایە دەروونی شەو. مارۆ هەستیکرد سەوقی بەئاگا بووە و قسەکانی گوڵمحەمەدی سەبارەت بە خۆی بیستووە. هەر واش بوو. بیستبووی. مارۆ بیستی کە سەوقی بە خۆی وت:

ــ «بیستم. قسەکانتم بیست گوڵمحەمەد!»

پاشان بینی کچە چوو بۆ لای گوڵمحەمەد؛ تاوێک وەستا، چاوی لێکرد کە خەوتبوو و ئینجا ڕابرد. دوور کەوتەوە؛ شەو قوتی‌دا و مارۆ سەری نایەوە.

بەندی دووەم

نادعەلی گیانی ئەلەرزا. لەرزێکی نهێنی لە تۆڕی دەمارەکانیدا. هێشتاش ئارام نەببوو. نەیتوانیبوو ئارام بگرێ. غاری دابوویەوە بەرەو چوارگوێشلی. ئەسپی لە سەر ئاخوڕ بەستبۆوە و خزابوویە ژێر پێخەفەکەی. پەنای بۆ بردبوو. هێشتاش وەڵامی دایکی نەداوەتەوە. دوو ڕۆژ و دوو شەو. ڕەنگە زیاتریش. زمانی ون کردبوو. خامۆش و بێ هۆش. گۆڕستان لە ناخی نادعەلیدا قوواڵکەیەکی هەڵکەندووە. مەدیار، ئیتر نە لە گۆڕدا بەڵکوو لە ڕۆحی ئەودا نووستووە. مەدیار و قەبر و قەبرهەڵکەن، بە جارێک لە دەروونی ئەودا نێژراون. یەکەمین کوشتن. ئەزموونی کوشتاری زۆر کردبوو. بەڵام خودی کوشتن؟ ئەمە یەکەمین بوو و بە گوومانم دوایەمینیش بێ. سەر خەریکە شەق ئەبا، پەرێشان ئەبێ. چاو لە کالانە جێی نابێتەوە. دەستەکان ئەلەرزن. گفتوگۆ لەگەڵ خۆی کۆتایی نایەت. هەر وشەیەکی بێدەنگ نەشتەرێکە و لە دڵی ئەچەقێ. مۆتەکە:

«خوایە گیان! خوایە، پیاوێکم کوشتووە. گەنجێکم کوشتووە. ئەو ئیتر نییە. زیندوو نییە، ئەمە؟! بۆ؟ من کوشتوومە. من قەبرکەنەکەشم کوشت، ئەو ڕۆژەڕەشە من کوشتم.»

«نا، نا، گۆڕهەڵکەنەکە من نەمکوشتووە. گۆڕهەڵکەن خۆی خۆی کوشت. خۆی، خۆی.»

«ئەویش من کوشتم.»

«من نەمکوشتووە. منالّەکانی کوشتیان، ژنەکەی، دەستکوورتی ئەوی کوشت.»

«وانییە. وانییە. من ئەگەر بە ڕەوام نەزانیبا، نەئەڕۆیشتم. خۆپەرستی من ئەوی کوشت. دڵی من، دفرەی من، خۆپەسەندی من ئەوی کوشت.»

«خۆی ئەگەر بۆ مزگێنی وەرگرتن نەهاتبا، نەشئەکوژرا.»

«بەڵام ئەوە منبووم مزگێنیم دایێ. ئەمتوانی ڕووی نەدەمێ. بیکەمە دەرەوە. دەری بکەم. ئەمتوانی بەشوێنی ئەم یاریەوە نەچم. ئەمتوانی ڕووی بسووتێنم.»

«نەمئەتوانی. نەمئەتوانی. چۆن ئەمتوانی؟ ئەو منی هەڵخڕاند، منی تووشی تاوان کرد. تاوان کرا!»

«نا، نا! ناتوانم تاوانەکە بخەمە ئەستۆی ئەو. من بوومە هۆی مردنی. من کوشتم.»

«پێم وایە!»

«نەء! زۆریش ڕاستە.»

«هەمووی هەر ئەوەندە؟»

«هەر ئەمە و بەس؟»

«باشە.، باشە، هەر ئەمە. بەڵام ئەمە زمانی منە، دڵم وا نالّێت.»

«چەند سالّ؟»

«ناگاتە سالّ، بە مانگ، بە حەفتەش ناگات. پێرێ شەو بوو. پێش پێرێ شەوو.»

«نەء، پێرێ شەوو.»

«پێرێ شەو نا، دوێشەو بوو.»

«دوێشەویش نەبوو، هەر ئێستە بووە.»

«هەر ئێستەیە.»
«ئێستەکانێ.»
«فانۆسەکە ئەبینم.»
«گۆڕەکە ئەبینم»
«مار! مارەکە ئەبینم.»
«ناوچەوانی.»
«پرچی.»
«ئەستێرەکان!»
«دەبەی ڕۆن، ڕۆن!»
«زەیستان!»
«ڕانێک زاروک!»
«شەو! هەر ئێستە، شەو.»
«شەو، گۆڕ، مار، ئەمانە، هەر ئەمانە، ئەسپەکە ئەبینم.»
«خۆف! خۆف!»
«چ باس نییە؟»
«هێشتاش چ باس نییە؟»
«تەرمەکان هێشتا دانەڕزاون!»
«خەڵکی بەرەکشایی، ئاگادار نەبوون؟»
«ئەبێ بووبێتن!»
«ئای... ئای... کە وێرانم.»
«بەسکە ئیتر. بەسکە. بەس! دڵم خەریکە هەڵئەکەندرێ. سینەم خەریکە ئەتەقێ. بەسە!»
دایک، چایی بۆ هێنا. چایی و شیری گەرم، لەگەڵ لەتێک نانی برژاو. نادەلی پیاڵەی شیرەکەی هەڵگرت و هەر بە پێوە نای بە سەریەوە. نان و چاکەی دایە دواوەوە. مەهسوڵتان، سینیەکەی لەگەڵ خۆیدا بردە ژوورەوە. نادەلی جارێکیتر لە ژێر تاقی هەیوانەکەدا کەوتە پیاسە. هەنگاوی بڵێند و بێ

ئوقره. لە تیرێژی خۆرەوە هەتا ئێستاکە پەڵاسی خۆر بە سەر هەموو لایەکدا کشابوو، نادەلی پیاسەی ئەکرد. نەخۆشی جەستە و گیان، لە شەڕی خۆیدا، لەمسەری هەیوانەوە بۆ ئەوسەری ئەهات و ئەچوو. تاوێک، هەڵوەستەیەک، لای کۆڵەکەکەوە ئەوەستا، بێئاگا بە دەور خۆیدا ئەسووڕا و ئەکەوتەوە ڕێ. کلاڤەی ئالۆسکاو. گیانی ڕچابوو. ددانەکانی چیرەیان ئەهات. نیگای مۆڕەوە بووی بۆ گیانی و ئەوەی لە دەروونیدا تێئەپەڕی. گیان مەڵێ، زستانێک بە با شەکێنراو. ئێسکەکانی بۆ ئەزریکێنن؟

مەهسوڵتان، هیوا بڕاو لە وەڵام وەرگرتن، لە کوڕەکەی گەڕابوو. کاری بە سەریەوە نەبوو. هەر ئەو شەوەی گەڕایەوە، مەهسوڵتان هەواڵی هەڵاتنەکەی سەوقی پێ ڕاگەیاندبوو. بەڵام نادەلی -زۆر سەیر بوو- هیچی نەوتبوو. یەک شتیشی نەوتبوو. بەس خزابوویە ژێر جێگە و لێفەکەی کێشابوو بە سەریدا. ئەمە زیاتر مەهسوڵتانی تۆقاندبوو. ژنەی کۆست کەوتوو، بە دوای ئەم هەواڵەدا، چاوەڕوانی تووڕە بوونی نادەلی کردبوو. بەڵام نەء! نادەلی هیچی نەوتبوو. جەوانەکەی. جوانەکەی بەراوەژوو ببوو. چی ڕووی دابوو؟ چی ڕووی دابوو کە مەهسوڵتان نەی ئەتوانی تێبگات؟ دایک ڕێی دەر نەئەکرد. تەنها ڕۆچنەی بەردەمی دایک، لەوە ئەچوو داخرا بێ. نادەلی ببوو بە بەرد. دیوار دەنگی لێوە ئەهات، ئەو نا. وەها چووبوویە ناو خۆیەوە ئەتوت ئاگای لە دەرەوە نەماوە. مەهسوڵتان، تەنها کارێک کە ئەیتوانی بیکات ئەوە بوو سەر نەخاتە سەر کوڕەکەی و بە نهێنی ئاگای لێی بێ. ئێستەش ئەوا لە پەنجەرەکەوە چاوی لێی بوو. چاوی لێی بوو و هەوڵی ئەدا لە ڕووی هەڵسوکەوتیەوە شتێک تێبگا. بەڵام ئەوەی کە نادەلی هەتا ئێستە دەری خستبوو جگە لە گرێ کوێرەیەک نەبوو. ئەمەش نەک هەر دایکی، بەڵکو هەر بینەرێکی تریش

ئەیتوانی بە ئاسانی تێبگات. لە بەر نیگای شاراوەی دایکدا، نادعەلی هیلاک و ماندوو. پەنای بردە بەر سووچی هەیوانەکە، دانیشت و چۆخەکەی دا بە سەریا. ئیتر هیچی لێدیار نەبوو. نە چاو نە ڕوخساری، نە ڕێ ڕۆیشتن و شان ڕاوەشاندنە لەپڕەکانی کە ئەتوت بە هەر کامیان -لەرزاندنی شان، سەر، لێوەکانی- شەڕێک لە خۆی دوور ئەکاتەوە. خامۆش. بەردی بن چەم. مەهسوڵتان هات بۆ هەیوان، خامۆش و بێدەنگ. وەکوو سێبەر، وەستا. تاوێک بە سەر چوو. دایان لە دەرگا. دایک سەیری چۆخەکەی کرد بە سەر نادعەلییەوە، جووڵەی لێوە نەئەهات. دایک چووە پشت دەرگاکە، شوانەکەیان بوو. تەتۆ. مەهسوڵتان دەرگاکەی کردەوە و تەتۆی سەر داخستوو، ڕەشمەی کەرەکەی ڕاکێشا و لەگەڵ خۆی هێنایە حەوشە. ماکەرەکەی تەتۆ باری پێبوو و بە چارشێوەیکی کۆنە، بارەکەی داپۆشرابوو. تەتۆ. باڵا بەرز و ڕەقەڵە، بە چاوە بەچاڵە چووەکانیەوە، ڕەشمەی کەرەکەی بە دەستەوە بوو و سەیری هەموو لایەکی ئەکرد. دیار بوو بۆ نادعەلی ئەگەڕێ. کۆتایی، بە دژواریی لێوەکانی خستەکار:

ــ لـ ـ ـ ـه لـ ـ ـ ـه کـکـک و یه خ خ خان؟

مەهسوڵتان چوو بۆ بەرهەیوان و چۆخەکەی لە سەر نادعەلی لادا. نادعەلی خۆی گرمۆڵە کردبوو. تەتۆ چوو بۆ لای خودانەکەی و لای کۆڵەکەکە وەستا. نادعەلی چاوی تێبڕی. تەتۆ نەیتوانی زیاتر بچێتە پێشەوە. دەستی گرت بە کۆڵەکەکەوە و بە لاڵەپەتی سلاوی کرد. نادعەلی هەر وا بێدەنگ بوو. تەتۆ وتی:

ــ هـ هـ هـ ێنام، خـ خـ خـ ـا ا ان.

نادعەلی نیگای لە شوانە وەرگێڕا و سەری داخست. تەتۆ سەرە زلەکەی وەڕگێڕا بۆ لای مەهسوڵتان. مەهسوڵتان دەستی کوتا بە سەر دەستیدا و ددانەکانی لە چیڕەوە هێنا.

ژنە، لەم چەند ڕۆژەدا ئەوەندە تێکشکابوو. ئێسکی گۆناکانی دەرپەڕیبوون. لە وەڵامی تەتۆدا هیچی نەوت. چ سوود لە قسە؟ تەتۆ نەی ئەزانی ئەبێ چی بکات؟ لە ئەنجامدا وتی:

ــ بـ بـ بـ ز ز زە باقە خـ خـ خـ ا ا ان!

خامۆشییەکەی نادەلی لەوە قورستربوو بەو ئاسانیانە تێک بشکێت. تەتۆ وتی:

ــ کـ کـ کـ چـ چـ ـە کـ کـ کـ ـەیشم د د دۆزیەوە!

نادەلی سەیری تەتۆی کرد. بەڵام نەک بەو تامەزرۆییەوە کە دایکی چاوەڕێ بوو. تەتۆ هەڵات بۆ لای کەرەکەی کە سەری کردبوو بە ئاخورەکەدا. ملی کەرەکەی خستە بن باخەڵی، هێنای بۆ لای هەیوانەکە و چارشێوی لە سەر بارەکە هەڵگرت. سەوقی دەست و پێ بەستراو بە سکەوە درابوو بە سەر کەرەکەدا. پێی لە گیرفانێکی تێرەکە و دەستەکانیشی لە گیرفانەکەی ئەوبەری. تەتۆ، بۆ قایمەکاری دەسڕێکیشی بەستبوو بە دەمی کچەوە. مەهسوڵتان چوو بۆ یارمەتیکردنی تەتۆ و، کچەکەیان داگرت. کچە لەوە ئەچوو بچووکتر بۆتەوە. نەک هەر بە ئەندام، ئەتوت بە ئاوەزیش.

تەتۆ دەسرەکەی لە سەر دەمی لابرد و لێگەڕا. چاوەکانی سەوقی پەرێشانتر خولیای ئەکرد. لێوی وشک و قژی درکی بیابان. لەچکەکەی لە دەور ملی ئالابوو. لە بری گشت شت خۆفی پێبوو. بەس سەیری ئەکرد. بە خامۆشی سەیری ئەکرد. ئەتوت هیچ گلەییەکی نییە. نادەلی وتی بیکەنەوە. تەتۆ دەست و پێی کچەی کردەوە. سەوقی نەجووڵا و لە دارەتی خۆیدا مایەوە. دانیشتوو. مەهسوڵتان بن باڵی گرت و هەڵیساند. سەوقی دەستی گرت بە کۆڵەکەکەوە و خۆی بە پێوە ڕاگرت. تەتۆ وتی:

ــ لـ لـ لـ ـە نـاو چـ چـ چـ الێک د د دۆزیمەوە خـ خـ خـ ـا ا ان. نـ نـ نەی ئە و و ویست بـ بـ بـ ـێ! بـ بـ بـ بە سـ تمەوە و هـێـ

هـێ هـێـنام.

نادعـەلـی هیچـی نـەوت. سـەیری سـەوقی ئەکـرد. سـەوقی دەستی لە کۆڵەکە دارەکە بەردا. خۆی حەوا دا و یەکسـەر ڕاست بـەرەو نادعـەلـی چـوو و سـەری خسـت بـە سـەر پێـیدا. نادعـەلـی هەڵسـا. سـەوقی قاچەکانـی کـوڕی خاڵـۆی بەرنـەدا و قووڕەقـووڕ کەوتـە گـریان. گـریانـی پەنـگ خـواردوو. شـانەکانـی هەڵئەتـەکا. دایکـی و تەتـۆ، سـەیری نادعـەلـیـان ئەکـرد. سـەوقی زەلیـل و دامـاو پاڕایەوە:

ــ ئـازادم بکـە خاڵـۆزا گـیان! ئـازادم بکـە ببـم بـە قوربانـت. ئـازادم بکـە! سـوێندت ئـەدەم بـە جەوانیـت، ئـازادم بکـە. لێـرەش ئەگـەر ڕامبگـری خـۆم دەرمانخـوارد ئەکـەم.

نادعـەلـی هـەر وا بێدەنـگ بـوو. نیـگای دایکـی و تەتـۆ نیشـتبوویە سـەری. سـەرەنجام نادعـەلـی سـەیری دایکـی کـرد و بـە شـێوەیەکـی پچـڕپچـڕ وتـی:

ــ شـتێکـی بخـە تـەک و لێـیگـەڕێ با بـڕوات. خـەرجـی ڕێگـەش ببـەسـتـە بـە لـۆی لـەچکەکـەیـەوە و لێـیگـەڕێ بـا بـڕوات! ئـەمـەی وت و چـووە نـاو ژوورەکـە. سـەوقی هـەر وا ڕامابـوو. ئـازادی! ئـازاد بـوو! بـەڵام ئایـە دیسـانـەوەش ئەیویسـت ئـازاد بـێ؟ ئـەوە ئـارەزووی ئـەو بـوو، بـەڵام ئێسـتـەکانـێ کـە ئـەمـەی پێدرابـوو، دیسـانـەوەش ئەیویسـت؟

مسـۆگـەر ئەیویسـت. بـەڵام ئـەوەی ئـەو ئەیویسـت هـەر لێـرە بـوو، لێـرە! شـوێن ئەیتوانـی چ پەیوەندییەکـی بـەم ویسـتـە بەدەسـت هاتـووەوە هـەبـێ؟ ئیـتـر چـی؟ کاتێکـە بزانـی ئـازادی، ئایـە دیسـانـەوەش لـەو ویسـتـە دووری؟ ئـازادیـی مـەگـەر شـمـەکـە کـە هـەتـا دەسـتـی لـێ نـەدەی ناتوانـی باوەڕی پـێ بکـەی؟ چـەنـدە سـاکـار و چـەنـدەش دژوار!

وتـرا بـوو: ئـازادی بکـە. ئەگـەر وابـوو، ڕۆیشـتـن ئیـتـر بـۆ؟ ئـازاد بـوون مـەگـەر واتـای ئـەوە نییـە کـە ئینسـان، کـە سـەوقی، ئەگـەر

حەز بکا بتوانێ نەڕوات؟ بڕوات یان نەڕوات! ئازادە ئیتر. ئەی بۆ ئەبێ بڕوات لە کاتێکا ئەتوانێ نەشڕوات؟ ئایە سەوقی ئەوەندە هۆشی لە سەر خۆی بوو کە بتوانێ بیر بکاتەوە؟ یان، ئەگەر بیری لێکردبۆوە، ئایە بیری لە هەموو لایەنە نهێنیەکانی داواکەی خۆی کردبۆوە؟ بۆچی نا. پێ ئەچوو بیری لێ نەکردبێتەوە. بۆیەش بوو لە یەک ساتدا ئەژنۆکانی سست بوون. لێکەوتن. تاوێک لە بۆشایی خەیاڵی خۆیدا سەرگەردان بوو. بۆشایی!

لە شەڕی دوو بەراندا، ئەگەر یەکیان جێ خاڵی بکات، ئەوی هێرشکەر پڕ بەپڕی هەموو هێزی بە بۆشاییدا ئەڕوات. سەوقی لە بۆشاییدا ئەڕۆیشت. نادەلی جێخاڵی پێدابوو. سەوقی چۆکی شکابوو، بەچۆکا هاتبوو. ئەمە بوو کە ئازادیی بۆ ئەو، لەم بێنە و بەرەیەدا، جگە لە ڕۆیشتن واتایەکی دیکەی نەبوو. ڕۆیشتن. لەو سەروبەندەدا، مانەوە، بە مانای خۆ بە دەستەوەدان بوو، ئەبوا بڕوات. بۆ سەر و شاخی خۆی دیوارێکی کەی ئەبوا دروست بکردایەت. سەر دانەواندن لە بەرامبەر کۆڵدانەدا، خۆی جۆرێک کۆڵدان بوو. لە قەڵایەکیتر ئەبوایە بگەڕایەت. ئەبوا دیوارێکی هەبێ تا بتوانێ شاخی تێبکوتێ. شاخ لە وێرانیەکەی. ئەوەتا ژیان ئەوە بوو. قەڵا بە قەڵا. ئەم ڕێیە ئەبێ بباتە مەنزڵ! نان و قەیماخ ئامادە. پارەی ڕێگەش. دەرگا کراوە و ڕێگە درێژ. سەوقی ئەبوا هەڵسێ. هەڵسا. مەهسوڵتان دەرگای بە دوادا داخست و گەڕایەوە. نادەلی لە پشت پەنجەرەکە وەستابوو سەیری ئەکرد. دیاربوو سەیری ڕۆیشتنەکەی سەوقی کردبوو. مەهسوڵتان چووە ناو هۆدەکە. تەتۆ لای نادەلی وەستابوو. جەرگی مەڕێک لە ناو دەستیدا بوو و ئەپاڕایەوە. نادەلی وەڵامی شوانەکەی نەئەدایەوە. تەتۆ ڕووی لە مەهسوڵتان کرد:

ــ بی بی ... بی بی ... ئ ئ ئ ــەم جـ جـ جـ جەرگە بای کـ

کـ کـردووه... سـ سـ سـ سـەیرکە پـ پـ پەزەکان خـ خـ خـ خەریکن تـ تـ تـیا ئەچـن ئەبـێ بـ بـ بـ بیرێک بـ بـ بـ کیەنەوە.

نادعەلـی چۆخـەی لـە بـەر کـرد و لـە ژووڕەکـە چـووە دەرەوە. تەتـۆش بـە دوای‌دا دەرکـەوت. جەرگـە ئاوسـاو و پەڵـە لێـدارەوەکـە هـەر وا لـە نـاو دەسـتیا بـوو. نادعەلـی لـە پلیکانـەکان چـووە خـوارەوە. شـوان و مـەهسـوڵتانیش بـە دوای‌دا. نادعەلـی چـوو بـەرەو دەرگای حـەوشـە. شـوانەکـە بـەری پێگـرت و پاڕایـەوە. نادعەلـی دانەوییـەوە پاژنـەی گیـوەکانـی هـەڵبکێشـێ. شـوانـە، تێـڕەی لـە سـەر کـەرەکـە خسـتـە خـوارەوە و دوو مـەڕی لـە گیـرفانـەکانـی کێشـایـە دەرەوە. مـەڕە مـردووەکان سـەریان پێـوە بـوو، بـەڵام ورگیـان هـەڵدڕابـوو، تەتـۆ ورگـی دڕیبـوون بـۆ ئـەوەی جگـەرەکان دەربکێشـێ. نادعەلـی گـرت و جارێکـی‌تـر لێـی‌پاڕایـەوە:

ـــ خـ خـ خـ خـان! مـ مـ مـەڕەکان ئـ ئـ ئـ ئەمـرن! کـ کـ کـ اارێـک بـ بـ بـکـە!...

نادعەلـی شـاقەلـی چۆخەکـەی لـە دەسـتی شـوانـە دەرکێشـا و لـە دەرگاکـە چـووە دەرەوە. مـەهسـوڵتان بـەدیـار مـەڕی مـردووەوە واق مابـوو. بـەڵام تەتـۆ بـە پاڕانـەوە بـە دوای نادعەلـی‌دا ڕۆیشـت. نادعەلـی لـە پردەڕووخـاو پەڕیـەوە و بـەرەو بیابـان بوویـەوە. هـەر کـەس نەزانـێ وای بـۆ ئەچـێ بـە دوای سـەوقی‌دا ڕۆیشـت. بـەڵام وا نەبـوو. نادعەلـی ئەڕۆیشـت بـە بـێ ئـەوەی خـۆشـی بزانـێ بـۆ کـوێ ئەچـێ.

دەمێکـی دی، تەتـۆ گـەڕایـەوە مـاڵـەوە. لـە لێـواری بـەرهـەیوانەکـە دانیشـت و خامـۆش بـوو. جێگـەی قسـە نەبـوو. مـەهسـوڵتان، لـە سـەر سـەری مـەڕەکان چۆکـی دادابـوو. ماتەمـین!

بەندی سێیەم

ئەمەش بوو بە کار، ماهدەرۆیش؟ ئەمەش بوو بە ڕۆژگار؟ بزانە بووی بە چی، پیاو! بزانە بووی بە چی؟ چ زوو ماهدەرۆیش، چ زوو؟ پێشتریش هیچی وا نەبووی؛ بەڵام واش نەبووی! بێمایە بووی، بەڵام بێئابڕوو نەبووی. لەو بێ مایەییەدا، ئابڕوویەکت هەر هەبوو. ڕێز و ئابڕوویەک کە شاڵە سەوزەکەت لە لای جووتیار و شوانی دەشتەکی پێکی هێنابوو. ئەمە سەرەتای کارە هێشتا. ڕاوەستە و ببینە بەیانی چیت بە سەر دێ!

چۆن بوو بەو جۆرە تووش بووی ماهدەرۆیش؟ هیچ بیرت لێکردۆتەوە؟ گەدایی! لەو کەوشەنە بێ سنوورەی ئازادی دابڕایت و سەرت نایە ڕێی کێ و کامەکەس، دەرۆیش! بە سەوزی و ڕسکاو لە خۆتدا بوویت. دەشتەکانت بێسنوور بوون. ماینەکەت لە چاوی جووتیاردا بەرەکەتی پێوەبوو. دەست و بازووی دروێنەوان بە ودمی گەرمت بەهێز ئەبوو. لە سەر هەموو سفرەیەک شوێنێکت هەبوو. بەشی تۆ لە هەر کیلەیەکی کەموون و گەنمدا -جووتیارێک و مشتێک- پارێزراو بوو. دەسمایەت ئەو یاهوو یاهەقە بوو لە دڵەوە هەڵت ئەکێشا. ئەو دەنگە گەرمە، ئەو پیاهەڵدان و ستایشەی ئەتخوێند. نیگاری پێنج تەن کە ئەتگەڕان. نیگارێک بە سینگتەوە، بە بەرگێکی تۆڕی سەوزەوە. دەنگت گەرم و

سەروروت خۆش بوو. میهرت لە دڵی ئەم و ئەودا بوو. لە زینی ماینەکەت، لە بن هەر دیوارێک، لە بەر دەرگای هەر ماڵێک دابەزیایەتی، لە سەر هەر سفرەیەک دابنیشتایەتی؛ ئەوێ گوندی تۆ بوو؛ ماڵ ماڵت بوو و سفرە سفرەی تۆ بوو دەرۆیش! جگە لە سی ساڵ تەمەن، ئیتر چیت هەبوو؟ ئازادی و هەژاری. ئێستەش لە ناو ددانەکانی تەڵەیەکی ئاسنیندا گیرت کردووە، ئەی مەلی زیرەک! ئەم داوەت چۆن بۆ نرایەوە؟ نەداریت بەرچاو و ڕزگاریت دۆڕاوە. فڕیو. کۆترێک، هومایەک کە تۆ نرخت نەزانی، وا هەڵاتووە. لە شەقەی باڵی داوە و ڕۆیشتووە. نرخی ئازاد بوونت نەبوو، دەرۆیش. بەهای لۆمەی مشەخۆریت، هەمان ئازادییەکەت بوو بە دەستەوە.

لەم جیهانە هێڵ و هەراوەدا، کەم کەس هەیە ئازاد بێ. ڕزگار بێ. کەس و ناکەس گرفتار دەرگرفتارن. خەڵکی ئەڵێی لە تۆڕێکی جاڵجاڵۆکەی بێ کۆتایی‌دا وەگیر کەوتوون. هەر تەن بەندی تەنێکی‌تر. شانەکانیان بەستراوە. دەستەکانیان بەستراوە. مێشکیان، زمانیان بەستراوە. وەک سەد ساڵەکان، لە ناو ئەو چواردیوارەی کە پێیان ناوەتە سەر خشتی، سەر لە سەر خشتی ئەکەن، بەندەی خشتی دیوارن. چما ئەوانەش کە هەموو تەمەنیان لە هەڵگەڕان بە دیواری دەوروبەریان‌دا، ڕۆژگار تێ ئەپەڕێنن؛ یەخسیری دیواری بڵیندترن. چما ئەو کەسانەی تۆ ئەیاننناسی لە سەر قاسەی زێڕەکانیان، وەک ئەژدیها پۆپکەیان داوە؛ یەخسیرانی خوێنی ناچارانن. چما گرفتارن. گیرۆدەترن. یەک لە کولانەی خۆی، یەک لە کەنووی خۆی. یەک لە دەشت و یەک لە کێڵگە. یەک لە ڕان و یەک بە دارەدەستی لای ڕانەوە. خانەکان بە تاڵانکردن و ئەوانی دیش بە تاڵانچوون. جووتیار بە خاکەکۆنی ئەم خاکە، نانی شەو و قەرز و دەسکی پێمەڕەکەیەوە بەستراوە. شوان بە شەوی درێژ و ئەستێرەوە. چێوار بە پێست و خوریەوە. وردەواڵەفڕۆش

بە هەمووانەوە. بە هەر لایەک. بە هەزار لاوە. هەموو بە هەموانەوە. وەکوو درک و دەوەن و دار و گوڵ و قارچک بە عەرز و هەتاو و هەواوە بەستراون.

تۆڕێکی چنراوی تێکچڕژاوە ئەم ژیانە، دەروێش!

بەڵام تۆ بەچی و بە کێوە بەستراوی؟ دیلی چی بووی جگە لە ڕزگاریی خۆت، جگە لە ماینەکەت کە ڕێ نوێنت بوو بۆ ئازادیی فراوانتر؟ دەسمایەت چیبوو، دەروێش؟ ڕزگارییەکەت! بە تاڵان چوو ئەو دەسمایە و جێگەی خۆی دا بە یەخسیری. دیلی بێ ناو و بێ نیشانی تۆ. قەراخ ئاو و ڕەشمەی ماین بە لقەوە، زۆرێک نابا لە بیرت بچێتەوە! بوویت بە نۆکەر، ماهدەروێش. نۆکەری بێ مز. ڕێزت نەماوە. ڕێزت لە قوماڕێکی ناپیرۆزدا دۆڕاندووە. هەوسارت لە ملە. لای ئاوەکە هەڵوەستە بکە و تێی بڕوانە. بزنێکی کەڵەوە لە مل. سەیری خۆت بکە ماهدەروێش. یاڵت چەماوەتەوە. چەند زوو! چاوەکانت تەمی لێ نیشتووە. دەستت ئیتر ئازاد نین. بەڵام تۆ ئەترسی پیاو! لەم ڕواڵەتەی خۆت ئەترسی. لە بەری هەڵدێی. لە خۆت هەڵدێی. سەرشۆڕی و شکست. ئەمەیە «تۆ»، سەرجەمی تۆ. تێک شکاوە!

«وایە، وایە. نافەکیان لە بەرچاوی ئەم خەڵکەدا بڕی!»

باوانیی شێرۆ! لەگەڵ خۆی ئەمەی بۆ هێنای. ماندوو. ماندووی دەروێش. جارسی. پێشێلکراوی. تۆ لە تۆ وەرگیراوە. تۆ قاپووڕی خۆتی. ڤاڵای بێ مایە. بۆیەشە قاچەکانت، بە بێ ویستی تۆ بۆ تاریکخانەکەی "سەنەما"ت ئەبات. تاڵیی دەمت، ئەفسونی گیانت بەرەو ئەو تاریکخانە پڕ لە دووکەڵ و گەپ و دووە ڕات ئەکشێ. تۆ دۆڕاوی ماهدەروێش. بەڵام لەم ناوەدا کێ براوەیە؟ تۆ نازانی. خەنیمیخۆت ناناسی. ئەبێ نەشی ناسی. خۆ تۆ لە ناو تان و پۆی ژیاندا نەبووی! خەنیمت لە کوێ بوو، گەدای بیابانگەڕ؟ لە تۆ دا سەرەڕای هەموو کەموکووڕییەکان

بەهرەیک بە ئەمانەت دانرابوو و تۆ لێی خافڵ بووی. نەتناسی و هەڵات. فیز و دەعیەت تێدا نەبوو. بەرچاو تەنگی و بەخیلیت کەم بوو. قینت ڕووی لە گورگی بیابان بوو. گەدای نان بووی بەڵام دیلی نان نەبوویت. لە دەروونتدا بڕوات بە شتێک هەبوو. نالەی یاهووت ئەکێشا. بەڵام دەروێش، مەل هەڵفڕی و تۆ گیرۆدەی کەین و بەینی پەیوندییە خاکیەکان. نرخی قەلەندەریی خۆت ئەزانی، ئەی ماهدەروێش؟ گێرۆدەی داوی خاکی. بەڵام تۆ خاکی نیت ماهدەروێش. نانی خۆتت بە یاریدەی ئاسمان لە زەمینیەکان وەرئەگرت و تێ ئەپەڕێت.

ئاگات لە چەم و خەمی کێڵان و چاندن و گەنم و ئاش و تەنوور نەبوو. نانی تۆ، نانی هەموان بوو. ئیتر لە قەراخی ژیاندا ڕەوان نیت. درێخ! لە بەرزایی گردەکان، لە بەرایی ئێوارانی سروە خۆشی نەیشاپووردا بە سواری ماینی لە مێژینەت ڕۆینە ناکەیت. ڕێت ناکەوێتە ڕێڕەوی ژیان. بزانی یان نەزانی؛ باوەڕبکەی و باوەڕنەکەی، تۆ کەوتوویتەتە ناو قوواڵایی بەند و پەیوەندەکانەوە. ئێستەش ئەگەر دەست و پێت نەشکاون، ئەم دەست و پێیە یاریدەت ئەگەر ئەدەن، خۆت کۆکەرەوە و ڕابە. لە عەرز دراوی تۆ، هەڵسە سەر پێ! ئەم بەند بەندە تەون لە تەونی ژیانە. چاوەکانی خۆت هەڵبڕە.

ــ پەرێشانی دەروێش!؟ لە سەر سفرەیان دەریانکردووین؟

بەبیستنی دەنگ، ماهدەروێش وەستا و سەری هەڵێنا. قەدیر بوو. لای دیوارەکە وەستابوو و ددانە سپی و ڕێکەکانی لە ڕەشایی‌دا ئەبریسکانەوە. ماهدەروێش خۆی کرد بە کەڕ و نەبیس و بە بێ وەڵام ڕێگەی خۆی گرت. قەدیر نەی خستەخۆی. پشتی لە دیوارەکە کردەوە و کەوتە دوای:

ــ تاجەلیم بینی بەدار و چراوە لە ماڵ هاتە دەرەوە و بەرە و دەشت چوو. بەرەو خەرمان! چی بووە مەگەر؟

ماهدەروێش ئاوڕی لە قەدیر دایەوە و وتی:

ـ لە کۆڵم بەرەوە مەشەدی قەدیر. لێمگەڕێ. بۆ ئەوەندە سەر ئەخەیتە سەرم؟

قەدیر وتی:

ـ چەندە خۆت دۆڕاندووە سەید؟ ئەترسی یەک دوو سیخوڕ لە ژێر کلاوەکەم خۆیان داشاردبێ و هەواڵەکە ببن بۆ ئاغەت کە تۆ خەریکی لەگەڵ من قسە ئەکەی؟

ـ مەسەلەی سیخوڕ نییە، مەشەدی قەدیر. خۆم تاقەتی گفت و گەپم نییە.

ـ دەم خۆش برام. منیش وەکوو تۆم. ئێستە کە دەرکەوتوویت، خەیاڵی کوێت هەیە؟ شێرۆت خۆ ناردەوە بۆ ماڵەوە! خۆشت دیارە ئەچی بۆ ماڵی «سەنەما»؟

ـ نە برام، حەزیم نییە. ئەمەوێ بچمەوە بۆ ماڵی خۆم و بخەوم.

ـ ئەزانم ناخی دڵت حەزی لێیە و بۆ ماڵی سەنەمات ڕائەکێشێ، دەروێش. ئیتر بۆچی لە منی ئەشارێتەوە.

ـ نەء، مەشەدی قەدیر، حەز ناکەم بێم. خەڵکی زۆر لێیە، هەست بە غەریبی ئەکەم.

ـ غەریبی ناکەی زیرەک! خۆت لە چاوان ئەشاریەوە. خۆت پێت وایە تاوانت کردووە، کە بوویت بە گەدەی بەردەرگای بابقولی بوندار. بەڵام سووچی تۆ چییە؟ هەر چی چۆن بێ ڕسق و ڕۆزی هەر کەسە و بە شوێنێکەوە بەندە. تۆیش بڕیارە لە سفرەکەی بابقولی بوندار پارووێەکت بەرکەوێ. ئەمە چ عەیبێکی تێدایە؟

ماهدەرویش وتی:

ـ ئەی ئیتر ئەڵێی چی؟ خۆت خۆ زمان نەزان نیت! وادیارە ڕسقی ئێمە وا لە دەرگانەی ئەودا.

ـ بەڵام خەڵکی حەزیان لە بابقولی بوندار نییە، ئەزانی خۆ؟ دڵیان لێی خۆش نییە. هەر چەند بە ڕای من کابرایەکی

خێرخوازیشە!

ــ خەریکی مەتەڵۆک ئەڵێی، مەشەدی قەدیر؟

ــ نە بە جەدت! مەگەر تۆ خۆت پێت وانییە؟ ئەگەر خێرخواز نەبوایە خۆ پەنای بە تۆ نەئەدا؟ تۆش و ژنەکەشتی بە جارێک نەئەخستە سەر کار! واتە کاتێکە تۆش و ژنەکەشتی خستۆتە ژێر باڵی خۆیەوە دیارە خێری خەڵکی ئەوێ.

ماهەرۆیش وتی:

ــ ڕاستی مەشەدی قەدیر پاش ئەوەی وشترەکانت فرۆشتن، چۆنە هێشتاش لە قەڵاچیمەن ماویتەوە؟

لە تاریکی شەودا، قەدیر زیرەکانە لە نیوڕۆخی ماهەرۆیشی ڕوانی و وتی:

ــ ئەی زرەنگ! دیت خەریکی سیخوڕی بۆ بابقولی بۆندار ئەکەی! بووی بە سەگێکی بە وەفا بۆی!

ــ نا، بە جەددم. نەء. من بۆ دڵی خۆم پرسیم. بە جەددم قەسەم بە ڕاستمە.

قەدیر تاوێک بێدەنگ بوو و پاشان وتی:

ــ من وشترەکانم نەفرۆشتووە سەیدگیان. باوکم ئەوانەی فرۆشتووە. ڕاستت ئەوێ وشترەکانیان بە دەم و زمان لە دەستمان دەرهێنا. خۆشت یەکێک لە دەڵاڵەکانی بووی. بەڵام من هێشتاش وشترەکانم نەفرۆشتووە باوکم فرۆشتوونی و ئەویش ئاوەزی لە سەر جێی خۆی نییە. ئەزانی خۆ، دێوانەیەکی بێ ئازارە. ئێستەش هەموو بیر و هۆشی بە ڕاگرتنی ئەو چەند قەرانەوە خەریکە کە چوزانم لە حەوت کون شاردوویەتەوە! براکەم، عەباسجانیش کە بار و ڕۆژی ڕوونە. بە دوای کەری مردوودا ئەگەڕێ ناڵی بکات. مشتێک پارەی پێ بگا، جا لە هەر کوێوە بێ. بەس لە بیری خۆیدایەتی، پارەکە هەڵبگرێ و بچێ بۆ مەشهەد. بە چوار ڕۆژ بیدات بە عارەق و فایتوون سواری و خانمبازی. لە هەموو لایەکیش

قاوی داخستووە لە مەشهەد ژنی هەیە. بەڵام ژنی لە کوێ بوو؟ من ئەزانم لە کۆتایی کار و ناسالارییەکەیدا، کاتێکە هێشتا وشترەکان لە برەو نە کەوتبوون، عەباسجان کچی دالاندارەکەی کاروانسەرای بێبن کرد و پاشانیش ناچاربوو ناوی خۆی لە سەر دابنێ. ئێستەش بە بیانووی ئەو کچەوە تاو نە تاو فرکە ئەکا و ئەچێ بۆ مەشهەد. منیش باسی چی بۆ تۆ ئەکەم؟! نازانم چۆن بوو! دەی ماهدەرۆیش، تۆ بڵێ. بیستوومە بابقولی بوندار ئەیەوێ کچی عەلیئەکبەری حاجی پەسەند بۆ کورە گەورەکەی، ئەسڵان بخوازێ؟ ئەرێ، ئەمە ڕاستە؟

ماهدەرۆیش وتی:

ــ منیش بیستوومە. بەڵام هێشتا دیار نییە. خوا ئەیزانێ. من بە تەواوی ئاگام لێی نییە.

ــ باشە ئیتر! ئەیەوێ ببێ بە خاوەنی قەڵاتی خوێنالێش، ئەرێ؟ قەڵاچیمەنی پێ کەمە! ئەوەندەی خۆی ئاو و زەوی هەیە، ئەوا هەیەتی. مەزرا و ئاوی خانیشی دەسبە سەرا گرتووە و ئەوا هەموو قەڵاچیمەن وەکوو ئەنگوستیلە لە ئەنگوستیدا ئەسوڕێ. کێ ئەتوانێ قسە لە بان قسەی بکات؟ ئەوەتا بووە بە کوێخاش. لەوە باشتر هەر نابێ. پشتی داوە بە کێوەوە. ئەرباب ئالاجاقی لە مل ئەستوورەکانی سەبزەوارە. کەسێکە پشتیوانیکی وەهای هەبێ ئەتوانێ خوێنی هەمووکەس بکاتە شووشەوە. سەیر ئەکەی سەید؟ هەموو شتێک چۆن بە پەتێک بەستراوە بە یەکەوە. تۆیش ئێستاکە لە سەرێکی ئەم پەتە گرێ دراوی. تۆش پشتت کێوە و خۆت ئاگات لێ نییە چۆن بەستراوی بە کلکی ئەم پەتەوە! ئەوەندەت نەزانی بووی بە گزیری بابقولی بۆندار! دنیات چۆن دیوە؟ بەو جۆرەی ئەو خشتەکانی یەکەمی داناوە تا پێنج سالێتر ئاو و زەوییەکانی ئالاجاقیش لە چنگی دەرئەهێنێ و ئەبێ بە ئاغای هەمووان. ئەم سێ چوار وردەمالیکەش خۆی لەبەردا ڕاناگرن. کارێکی نییە.

چوارجار کارێزەکە دۆڵەساو ناکا. کە وا بوو ئاو ناگاتە زەویوزاری وردەماڵیکەکان و دان ئەسووتێ. چوار جار وابکات وردەماڵیک ناچار ئەبێ ئەو چۆڕە ئاوە بەو نرخەی ئەو ئەیقرسێنێ، بفرۆشێت و ئاوارە ببێ. ئەمەیە کرۆکی باسەکە سەید گیان. ئاغەکەی تۆ خۆی لە بزماری ماڵی خەڵکیش مات داوە. باشە، تا چی ڕوو بدات. ئەگەر لەم دنیایەدا نەشلەوەڕین، لانیکەم با سەیری بکەین. دەروێشەکانی ئێوە پەندێکیان هەیە: «دنیا بینین لە دنیا خواردن چاکترە.» ڕەنگە خۆشت هەزار جار ئەمەت وتبێت و بیستبێت، وانییە؟

ئەوا هەر دووک ـماهدەرویش و قەدیرـ لە سەر ئاوەکە دانیشتبوون. قەدیر مشت مشت ئاوی ئەپژاند بە ڕووی خۆیدا و ماهدەرویش سەیری ئەکرد:

ــ چ بایەکە! دەی بڵێ دەرویش لە چ خەیاڵی؟

ماهدەرویش وتی:

ــ قسەی ڕێکوپێک ئەکەی قەدیرخان، بەڵام پێ ئەچێ دڵت زۆر پڕ بێ. نازانم بەم هەلومەرجەی بۆت ڕووی داوە چۆن لەگەڵ خۆت ڕێ ئەکەوێ؟ لە من ئەبیسی پارەیەک دەسبخە و ڕێ بکەوە بەرەو شار. تۆ کابرایەکی دەستوپێ سپیلکە نیت. ئەتوانی نانی خۆت دەسبخەی.

ــ شار!؟ چەندە سادەی سەید گیان! حەیف ناکەی؟ ئەم ئاوە ڕەوانە، ئەم شەوە ڤاڵایە، ئەم دیوارانە، ئەم سەگە بەرەڵانە، ئەم وشترانە، من لە ناو ئەم شتانەدا گەورە بووم. نزیکەی سی ساڵە! ئێرە بنە و بارگەی منە، گوندی باوباپیرانمە. جا بێم نیوەکارە هەموو ئەمانە جێ بهێڵم و بچم بۆ شار؟ تاق و تەنها لە شار چۆن هەڵبکەم؟ چی بکەم؟ مرۆڤ خۆ تەنها بە نان ناژی. جگە لەمانەش، باوکم چی لێ بکەم؟ ئەوەتا خانەنشین بووە. پەکی کەوتووە. من ئەگەر نەبم کێ پێی ڕابگات؟ پیرەمێردی زمان بەسراو دیق ئەکات. نۆرەی ئەوەیە

نفرینیشم بکات. تۆ بیت باوکی خۆت بەو نەخۆشیە بەجێ ئەهێڵی و بۆ خۆت بچی بۆ شار؟

ماهدەرۆیش بە بزەیەکی تەوساوییەوە وتی:

ــ من لەم قسانەی تۆ هیچ تێناگەم. قەت باوکی خۆشم نەدیووە. باوک واتە چی؟ بەس ناوی ئەزانم. هەڵبەت دایکیشم نەبووە. بەڵام شتێکی زۆر کەمی ئەوم لە بیرە. پیرەژنێکی فێدار بوو و بۆ ئەم ماڵ و ئەو ماڵ نانی ئەکرد. جارێکیش گوایە لە سەر تەنوورەکە فێی لێدێ و ئەکەوێتە ناو تەنووری گەرم. پاش چەند ڕۆژێکیش ئەمرێ. من زۆر کەم ئەوم لە بیرە. بێچارە وەکوو تۆپەلێک گۆشتی سووروەوکراو لە سووچی دیوارەکەدا کەوتبوو و وەکوو مێشێک ووزە ووزی ئەکرد. هەتا شەوێک، کاتێکە من لە خەوی حەوتەمدا بووم، گیانی دەرچوو. ئەمە بەیانی دراوسێکەمان وتی. ئەگینا من نەمزانیبوو ئەو مردووە. چونکە مردوو و زیندووی وەکوو یەک بوو. پاشانیش چیرۆکەکەی درێژە. بەس ئەوەندە بڵێم کە شانسی ئەوەم هەبوو، بە یاریی جەددم ئیمامی هەشتەم، خوای گەورە تۆزە دەنگێکی پێدابووم. ئەمەیە کە ئەڵێم نازانم دایک و باوک چ جۆرە شتێکن و لە بەر ئەمەش خۆم ئەخەمە جێی تۆ و ئەڵێم ڕوو بکەرە شار. چونکە شار هەر چی بێ قەرەبالّخە، پاش مانگ و ساڵێک مرۆڤ لەگەڵ ئەم و ئەو ئاشنا ئەبێ؛ دەستی لە ناو عەرەب و عەجەمدا ئەکرێتەوە و ئەوندەت نەزانی بەختت یار بوو دەستت لە کارێک گیربوو.

قەدیر وتی:

ــ ودمت هەقە دەرۆیش گیان. بەڵام پێی من لێرە گیرە. لە مریشکێک ئەچم پەتیان بە قاچیەوە بەستبێ. بۆیەشە بەردەوام بە دەوری خۆمدا ئەگەڕم، بە دەوری ئەم کۆڵان و ئەو کەلاوەدا ئەگەڕێم. بووم بە جووتی کوندەکان. ڕەنگیشە بووم بە خۆیان. کوندەبەبوو.

ـ نەکا عاشق بووبێتی، ها؟

قەدیر نەی ئەویست خافڵگیر کرابێ. هەڵسا و وتی:

ـ چی ئەڵێی سەید! من خۆ ئیتر هەژدە بیست ساڵان نیم، دەورەی من تێپەڕیوە. هەڵسە ئەگەر حەزت لێبێ بچین بۆ ماڵی سەنەما خۆت نەشە بکە و پاشانیش بڕۆڕەوە. هەڵسە!

ماهیدەرویش هەڵسا، ئاوی دەستی داتەکاند بە سەر عەرزدا و پرسی:

ـ تۆ چی؟

ـ ڕەنگە منیش بەستێکم کێشا. بەڵام من زیاتر بە هەوای قومار دێم. تۆ خۆ حەزت لێ نییە، وایە؟

ـ نە برام گیان، خوا ئەم تاقە کارەم پێ ڕەوا نەبینێ.

ـ هەروایە کە ئەیڵێی. تا بۆت ئەکرێ قەرەی مەکەوە. ئەگەر دەستی بە دامێنت بگا، بەتەمای سەرت مەبە. هەر چەند ئەم شەوانە کەس لە ماڵی سەنەما بەند نابێ. چونکە زۆربەیان لە دەشت، لە ناو کێڵگە و لە سەر خەرمان ئەخەون. بەڵام ڕەنگە یەک دوانێکی لێبێ. ئێستەش ئەچین تا بزانین چۆن ئەبێ.

ماڵی سەنەما لە قووڵایی‌دا بوو. دوو پلیکان هەتا حەوشە و دوو پلیکانیش لە حەوشەوە تا ژوورەوە. قومار لە ژوورەکەی ئەو دیوو و، دەرگایەکی نزم، دوو ژوورەکەی ئەبەستەوە بەیەکەوە. چرای شیرە لە ژووری یەکەمدا بەرپا کرابوو. میمکە سەنەما بە ڕوومەتی درێژ و وشکەڵاتوو، قژی نەرم و لە خەنەگیراو بەر تەوێڵی، لاشەویلکەی دەرپەڕیو و چاوی قەڵەوەوە، لای چراکە دانیشتبوو و یەکبەند بەستی شیرەی ئەلکاند.

بە گوتەی خەڵکی قەڵاچیمەن، میمکە سەنەما «ژنی پاک و خاوێنی ڕۆژگار» بوو. سەرەڕای ئەوەی کە ماڵە بچووکەکەی هەمیشە پڕ بوو لە مشتەری جۆراوجۆر، بەڵام لە سەر بەڕەکەی تەنها شوێن پێیەکی خۆڵاویش نەئەبینرا. شیرەییەکان

بۆ ڕاکشان لە لای چرای شیرەوە، ئەبوایە گیوەکانیان دابکەنن و قومار بازەکان بۆ ڕۆیشتن بۆ ژوورەکەی پشتەوە ئەبوایە بە قەراخ دیوارەکە، ئەو شوێنەی بەڕەکە نەیگرتبۆوە، تێپەڕن. سەر و شانیان دانەوێنن و لە کونەکەوە خۆیان بکەن بەو دیودا و بچنە تاریک و ڕوونی ژوورەکەی‌ترەوە.

قومارخانە، براکەی میمکە سەنەما ئەیبرد بەڕێوە. عەبدولە ڕەش. پیاوێک بە ڕیشی زبر و بڕۆی خەنجەری، چاوی قاوەییەکی تەماویی، لێوی ئەستوور و شین، تەوێڵی کورت و قژی پڕ. کەمدوو و کەمبیس و بە بڕوبیانوو و ـهەرکاتەش حەزی لێ بوایەت ـ قسە خۆش و نوکتەزان و نوکتەبێژ. هەمیشە لە ناو خۆیدا بوو. سەری داخستبوو و سەد بەیەک وەڵامی گفت و گەپە بێ کۆتاییەکەی شەوانەی ئەدایەوە. جگە لەمەش نەئەکرا. چونکە عەبدولە ڕەش ئەگەر بیویستایەت خۆی لە هەر بابەتێک هەڵقورتێنێ، ئەبوایە بەردەوام وەڵامی ئەم و ئەو بداتەوە و شتێکیش ببیسێت. ئەوسا ئەبوو بە حەوزێکی بێ ئاو کە هەموو دەمدرێژێک سەری پیا بکا و دەنگێکی تێ بخات و عەبدولە ڕەشیش وەڵامی دەنگەکە تاوبداتەوە. عەبدولە ڕەش بە سەر قومارەکەوە ئەوستا، سەیری دەست و کارتەکانی ئەکرد و هەموو خولێک لووتیشی ئەسڕی. کاتی بێکاریش لای دیوارەکەوە، بە خواری شانێکی ئەنا بە دیوارەکەوە و چۆلەکە دەستەمۆکەی ئەخستە سەر پەنجەی و یاریی لەگەڵ ئەکرد.

ئێستەش لەو دارەتەدا بوو. چۆلەکە تریاکیەکەی خستبوویە سەر پشتی دەستی و مووچ مووچی بۆ ئەکرد. چۆلەکەکە دەمی ئەکردەوە و عەبدولە ڕەش نەرمە قەندێکی تەڕکراوی ئەخستە نێوان دەنووکی چۆلەکەکە و پێئەکەنی و چاوەکانی لە خۆشیان ئەبریقانەوە.

لەتە بچووکەکانی دەرگای حەوشە پێکا درا. عەبدول سەری هەڵهێنا و لە درزی دەرگاکەوە سەیری ڕەشایی ناو

حەوشەی کرد. ماهدەرۆێش و قەدیر هاتن و پێیان نایە ناو دەریزانە و هاتنە ژوورەوە. ماهدەرۆێش سڵاوی کرد. بەڵام قەدیر هەڵوەستەیەکی کرد و کشایەوە. عەبدول تێگەیشت قەدیر بۆچی کشایەوە. خاڵی قەدیر لە بن چراکەدا ڕاکشابوو و ئەوەی لە نێوان خاڵۆژن و قەدیردا ڕووی دابوو، عەبدولە ڕەش باشتر ئەیزانی؛ موو بە موو. ئەو ڕووداوە هەر لێرەوە، لەم ماڵەوە سەری هەڵدابوو، نەک ئێستە، سێ یان چوار ساڵ پێش.

خاڵی قەدیر لە لای چراکە هەڵسا و ماهدەرۆێش لە سەر جێگەکەی ڕاکشا. خاڵۆ لای دیوارەکە دانیشت، پاڵی دایەوە و نیوە جگەرەیەکی داگیراند. پێڵوەکانی بە نەشەی شیرە قوورس ببوون. نیگای بۆ خوارەوە بوو. ئەمە، ئیتر بۆی ببوو بە خوو. نیگای هەمیشە بۆ خوارەوە بوو. بە یەک واتا سەری شۆڕ ببوو. جار جارە فوویەکی لە ئاگری جگرەکەی ئەکرد کە لار داگیرابوو و دیسانەوە پێڵوەکانی ئەخستەوە سەر یەک.

عەبدولە ڕەش سەیری پاڵەوان بەڵخی کرد، پاشان لە بنەوە سەیری خاڵۆی کرد و چاوێکی لە پاڵەوان بەڵخی داگرت. بەڵخی لای دیوارەکە، نیوکێشی ڕاکشابوو و تەسبیحە دەنک درشتە کارەبایەکەی ئەگەڕاند. شانی چەپ و پانیەی سەری نابوو بە دیوارەکەوە، ئانیشکی کردبوو بە کۆڵەکەی بن سەری و ئەژنۆی ڕاستی هەڵێنابوو. تەقیلە دەزووەکەی تا ناوچاوی هاتبوویە خوارەوە و لە پشت برۆ بڵند و ڕوونەکەی وەستا بوو. بزەیەکی تەوساوی بە سەر لێویەوە بوو. بەڵخی هێشتا گرفتاری شیرەی تریاک نەببوو، هەر چەند گیرۆدەی شیرەخانە بوو. بێکارییەکانی ئەهێنا بۆ ماڵی سەنەما. لەوێ ڕائەکشا، ناسی ئەخستە ژێر زمانی، جار جارە چایەکی ئەخواردەوە و دەربارەی ئەوەی لە قەڵاچیمەن و دەوروبەری ڕووی دابوو قسەی ئەکرد. زمانی هەر چەند شیرین و دڵنشین بوو، بەڵام بە بێ تەوس و تەشەر نەبوو. مایەیەکی ساتیر و تەوسی تاڵ بە

بەردەوامی چاشنی گووتەکانی بوو. چزووی زمانی جەستەی یەک یەکی خەڵکی قەڵاچیمەنی گەستبوو. ئەمە بەدەستی ئەو یان بەدەستی خەڵکی تر نەبوو. سروشتی بەڵخی وابوو. ئەو لە ڕیزی ئەو پیاوانە بوو هەموو تەمەنیان لە گوند و دەشت ئەژین و هەر گیز پێمەڕەی جووتیاری نانێن بە شانەوە. یان ڕاستتر وایە بگوترێ، خانی واش پەیدا نابێ کار بە پیاوی وەکوو بەڵخی بدات. چونکە کارا بوون و مل بەکوێنی، بێ زمانی و بێوەی بوون، ئەو ڕەوشتانەن هەموو خاوەن کارێک بەدڵیەتی و بەڵخی ـهەڵبەتـ لەو ڕەوشتە باشانە بێبەهرە بوو! لەم کابرایەدا کە لە بەرزەفڕیش بێ بەهرە نەبوو، دفرەیەکی شیاو شاردرابوویەوە. دفرەێکی ئاوێتەی خودپەسەندیی. ئەوەی کە خەڵکیتری زیز ئەکرد زۆرتر، ئەم تایبەتمەندییەی ئەو بوو.

بەڵخی تاڵ و نەگونجاو بوو. چونکە لەو دوو-سێ چوارچێوەیەی بۆ مرۆڤی قەڵاچیمەن دیاریی کرابوو، جیاواز بوو. باندەستەکان حەزیان لیێ نەبوو، چونکە ڕەفتاری لەگەڵ ئەوان ناپەسند بوو. سەری ڕاست و نیگای تیژی ئازاردەر بوو. بندەستەکان ـهەڵبەت نە لە ڕیزی بەڵخیدا ـ دووڕە پەرێزییان لێ ئەکرد، چونکە بەڵخی بەسووک چاوی لێ ئەکردن. قەشمەریی بە ملبەکوێنی و بێزمانی و بێوەی بوونەکەیان ئەکرد. گاڵتەی بە جووتێر بوون و جووتێر خوویەکەیان ئەکرد. دڵی پێیان نەئەسووتا و زمانی ڕێنموونی کردنی نەبوو. بەس سووکایەتی پێ ئەکردن. بە نیگا، بە تەوس و تەشەر و بە کردار و ڕەفتار. بۆیە بندەستەکانیش خۆیان لێ ئەپاراست. تەنها دەستەیەک لەگەڵ بەڵخی نێوانیان هەبوو و لەگەڵی ئەگونجان، ئەوانیش لە تیپی خۆی بوون. هەر چەند نە بەڕەوشت و خوو، بەڵام بە هۆیترەوە. ئەوانەی کە لەیەک شتدا، چوون یەک بوون: نەبوونی و نەداریی. ئەوانەی کە دەستیان لە کشتوکاڵ کورت بوو. کە پێمەڕەی وەرزێرییان بە

شانەوە نەبوو. کە بەهیچ شێوەیەک بەکاری ڕاستەوخۆوە، گرێ نەدرابوون. ئەو حەشاماتەی نێوانی ماڵی خان و زەویوزار پڕ ئەکەنەوە، بە بێ ئەوەی پەیوەست و پەیوەندییەک لە نێوان خۆیان و ئەو دوو بەرەدا هەست پێبکەن. پاڵە و گرێگرتەی ڕۆژکار.

بەڵام بەڵخی ئێمە، نەچووبوویە ژێر باری ئەم وردە کارییەش. نەشی ئەویست بیکات. لە وەرزی دەسکەنەدا کە ڕەشایی و کرێکار کاریان ئەدرێتێ، کەس نەی دیبوو بەڵخی لە مووچەی سالارێک نافەکی لە عەرز بخشێنێ. بەس دروێنەی ئەکرد. دروێنەش ڕۆژمز بوو. بەڵام بەڵخی دروێنەی بەکاری پیاو ئەزانی و خۆی لە باشترین دروێنەوانەکانی قەڵاچیمەن بوو. جگە لە کاری کاتی درەوو، تێکەڵ بە کاری کڕین و فرۆشی قاچاخیش ببوو. هەر چەند کاری قاچاخگەرییەکەی بەنهێنی ئەکرد، بەڵام هەر ئاشکرا ببوو و ببوو بە ڕۆژی ڕوون. بۆیە بابقولی بوندار هەوساری کارەکەی لە دەس دەرهێنابوو و بۆماوەیەک خستبوویە زیندانەوە و بەڵخی ئەوا بە کۆڵانەکانی قەڵاچیمەندا ئەگەڕا و لە بەر خۆیەوە ئەی بۆڵاند و بە دوای کارێک، پیشەیەکی ترەوە بوو. لەم ڕۆژانەی دواییدا، بە بیریدا ڕابردبوو بچێ بۆ ماڵی کەلایی خواداد و داوای لێ بکات وشترەکانی بە شەریکی پەروەردە بکات و دەمەو زستان سەریان ببڕێ. ڕۆیشتبووش. بەڵام لە کەلایی خوادادی بیستبوو بابقولی بوندار دەسپێشخەری کردووە و وشترەکانی کڕیوە و نانەکەی لەدەس دەرهێنا وە. ئەویش لە سووچێک دانیشتبوو و لێوی خۆی کرۆشتبوو.

عەبدولە ڕەش سەیری بەڵخی کرد و بە دەم چاوداگرتنەوە ئەماژەی بۆ دەرەوە کرد:

ــ چۆن بوو قەدیر نەهات؟

بەڵخی نیونیگایەکی هاوێشتە خاڵۆ و وتی:

ــ چووزانم! ها، ماهدەرۆیش، قەدیری ئاشنات چوو بۆ کوێ وا نەگەڕایەوە؟

ماهدەرۆیش تۆزێ لە بەری هەڵسا و وتی:

ــ چی بڵێم قوربان؟ لێرەکانێ بوو. پێکەوە بووین.

بەڵخی هەڵسا، دەستی برد بۆ چوارچێوەی دەرگاکە، سەری بردە دەرەوە و وتی:

ــ لە کوێ خۆت شاردۆتەوە فلانی؟! ناتەوێ لەوێ بێیتە دەرەوە؟

دەنگی قەدیر هات:

ــ هاتم باوە ئێوەش خۆ قەرزتان بە لامەوە نییە! قەرزارتانم؟

بەڵخی سەری کێشاوە ژوورەوە و وتی:

ــ دەستم وشک بووە لە ئێوارەوە! وەرە لانیکەم پاسوورێک بکەین با بتوانین بچین بخەوین! ئەو شەوەی کە مرۆڤ هیچ ناکات خەویشی لێ ناکەوێ.

عەبدولە ڕەش وتی:

ــ ئەمساڵ لە سەر دۆڕانە هەژارە! لە سەرەتای ساڵەوە نەمدیوە یەکجاریش بردبێتیەوە. شانسی وا لە برجی جیقنە.

ماهدەرۆیش، حەزی لەوە بوو خۆی تێکەڵ بکات، وتی:

ــ ئەگەر کەسێکیش لە قوماردا پاشکەوت، زۆر دژوارە بگاتەوە و پێش بکەوێتەوە. قومار وەکوو کاروانی وشترە، ئەگەر توانیت هەمیشە لە پێش کاروانەوە بڕۆیت، ئەوا ڕۆیشتوویت و لەپێشی؛ بەڵام ئەگەر یەک دوو بنە دواکەوتی، تا بە کاروانەکە بگەیتەوە، ئەبێ دە وچان بە تەنها بڕۆیت.

ــ ئافەرین لە ئاغا سەید؛ ئاغا سەیدیش لەم کارانەدا سەر ڕشتەی باشی هەیە. وایە؟

ئەمە پاڵەوان بەڵخی وتی و بەنەرمی پێکەنی. عەبدولە ڕەش بە ڕاوەشاندنی سەر بۆی سەندەوە و میمکە سەنەما بە دەنگێکی وەکوو جووکە جووکی چۆلەکە وتی:

ـ بۆ سەرپشتەی نەبێ؟ مەگەر ئەو مرۆڤ نییە! یان لە ناو مرۆڤدا نەژیاوە کە سەرپشتەی نەبێ؟

بەڵخی وتی:

ـ هەر ئەمە ئەڵێم منیش! ئەگەر وانەبوایە خۆ خۆی لەبەری بەری کاروانەوە هەڵنە ئەهات! خۆتان مەگەر چاوتان نییە ببینن چۆن وەکوو تانجی ڕۆژی چل جار جووتەی ئەخست و ئەچوو بۆ ماڵی کەلایی خواداد بۆ ئەوەی مامەڵەکە جۆر بکات؟! ئەم سەیدە لە خودی بابقولی بوندار زیاتر هەوڵی ئەدا تا وشترەکان لە دەس ئەو دێوانەی خوا دەربهێنێ! پێی وا بوو بابقولی بوندار کێری یەکێک لە وشترەکان ئەدا بەدەستی ئەوەوە بیبڕێ... لائیلاهە ئیلەڵڵا!

میمکە سەنەما وتی:

ـ تۆ دیسانەوە لەغاوت لە دەمت دەرهێنا بەڵخی؟ ئەم سەیدی ئالی ڕەسووڵە چ تاوانێکی کردووە؟ ئەم بەندەی خواش وەکوو هەموو بەندەیەکی‌تر بە دوای ڕسقی خۆی‌دا ئەگەڕێ! ئەگەر تۆ وشترەکانی کەلایی خودادات بکڕیایەت چوار دانە پێنج قەرانیت ئەخستە ناو مشتی کە خورشتێک ساز بکات و لەگەڵ ژنەکەی بیخوا؟ نەت ئەخست ئیتر! ئەی بۆچی ئەوەندە تەوس و تەشەری لێ ئەدەی ئەو بێچارەیە؟

بەڵخی وتی:

ـ من لە ئێوە ئەپرسم. بۆچی بابقولی بوندار لەم قەڵاتە، ئەم هەمووە خەڵکەی نەدیوە و چووە کابرایەکی غەوارەی هێناوە و کردوویەتی بە پاکاری خۆی؟ مەگەر لەم قەڵاتە پیاو قات بووە؟ بۆچی؟ لە بەر ئەوەی سەر لە کارەکانی ئەو و خەڵکی قەڵاچیمەن دەرنەهێنێ. سەیرکە کێی بە دەوروبەری خۆیەوە ڕاگرتووە! یەکیان ماهدەرۆیش، یەکیان ژنەکەی ماهدەرۆیش، یەک قوربان بەلووچ، یەکیش مووسای تەونکەر کە ئەویش خەڵکی ئێرە نییە. یەکیش ژنەکەی خۆی کە ئەویش نازانم لە

دووڕەگەکانی کوێیە، بە دوو کوڕەکەیەوە. کوڕە گەورەکەی کە لەو زیرەک و زۆڵەکانەی ڕۆژگارە، شەیداش خۆ...

ــ لێرە لە ماڵی من بە خەڵکدا هەڵمەڵێ گۆدەرز خان!

سەنەما بۆ ئەوەی قسەکەی خۆی باش لە گۆدەرزی بەڵخی بگەیەنێ، سەرە وشک و بێتووک و بچووکەکەی لە سەر باڵنجەکە بەرزکردەوە، چاوی بڕییە ناوچاوی بەڵخی و لێوی خوارەوەی بەددان گەست. بەڵام بەڵخی گوێی نەدایە و وتی:

ـمن خۆ ترسم لە کەس نییە. هەر کەس ئەیەوێ هەواڵەکەی ببات بۆ بابقولی بوندار، با زووتر ببات. تۆیش میمکە سەنەما چاو و بڕۆی بابقولی بوندارت خۆش ناوێ. من ئەزانم. لە بەر کڕین و فرۆشی ئەو تریاکەی لەگەڵ بوندار هەتە، ئەتەوێ ئاگات لە خۆت بێ. بەڵام لەخۆوە ئەترسی. چونکە ئەو بە هیوای کەسانی وەکوو تۆ خۆی خستۆتە ناو کاری قاچاخەوە. پێویستی پێتانە. سەیری سەر و قەپۆزی مەکە. ئەگەر ئێوە مانان نەبن ئەو تریاکەکەی بەکێ بفرۆشێ؟!

سەنەما وتی:

ــ تۆش براگیان دڵت بۆ خۆت بووە بە کەباب!

ــ ئەی ئەتەوێ بۆ کێ ببێ بە کەباب؟ بۆ بوندار؟

میمکە سەنەما هیچی نەوت. عەبدولە ڕەش سەر و سینەی بەرز کردەوە وتی:

ــ بیبڕنەوە بابە ئێوەش. بیبڕنەوە!

قەدیر هات. دانەوییەوە، پێی نایە ژووڕەوە و بە بێ ئەوەی سەیری خاڵۆی بکات، سڵاوی کرد و یەکڕاست چوو بۆ ژووڕەکەی‌تر. بەڵخی ناجسنانە پێکەنی و لە ژێر چاوەوە سەیرێکی خاڵۆی کرد. خاڵۆ سیگارەکەی کوژاندەوە و خۆی کۆ کردەوە و هەڵسا. عەبدولە ڕەش وتی:

ـئەمشەو کەسی لێ نییە، قەدیر.

ناچار، قەدیر سەری لە کۆنەکەوە دەرهێنا و وێستی بڕوات. بەڵام خاڵۆ، بەر لەو هەڵسابوو و کەوتبوویە ڕێ. قەدیر مایەوە و خاڵۆ پێی نایە دەرەوە و بە دەم ڕۆیشتنەوە وتی:

ــ ئاخرەکەی ئەو سێ وشترەشتان تیابرد! تیاتان برد و بەگونتانەوە! چش، با وابێ. ئەمەش مارەیی خوشکەکەی من!

لە ژووڕە قوواڵەکەدا، قەدیر بێدەنگ مایەوە. خاڵۆ پێی نایە کۆڵان و دەرگاکەی بە دوای خۆیدا داخست و دەنگی پێی لە کۆڵانەوە هات. بەڵخی وتی:

ــ ئێستە وەرە ئاسوودە دابنیشە، قەدیر. وەرە دانیشە.

ماهیدەرۆیش سەری لە سەر سەرینەکە بەرزکردەوە، دووکەڵی ناو سینەی دایە دەرەوە و لە لایەکەوە دانیشت. دەستێکی هێنا بە دەم و لەوسێدا وتی:

ــ من میوانی ئێوەم جەنابی بەڵخی! میوانی ئەم گوندەم. لە ڕەوشتی دەرۆیشاندا، میوان خۆشەویستی خوایە. تەوس بۆ میوان ناهاوێژین. من خۆ دستێکم نییە درێژی بکەم. زمانێکم نییە ژەهرتان بۆ بڕێژم. من پەنام بۆ ئێرە هێناوە. جگە لەوەش کەسی وا نەبوو، یان توانای ئەوەی نەبوو من بباتە سەر سفرەکەی؛ بوندار کردی ئیتر. ئەو منی وەکوو کۆیلە کڕی. وەکوو عەزیزی میسر کە یووسفی لە بازاڕ کڕی. منیش چارم ناچار بوو. ئاتاجی شوێنێک بووم سەری لێ بنێمەوە. ئەویش پەنای دام. من خۆ نەهاتووم دوژمنی لەگەڵ خەڵکەکە بکەم خۆ! حەزیشم لە نۆکەری نییە، بە جەددم فاتمەی زەهرای پاکیزە. ئەگەر ئێوەش بە دوژمنم دابنێن ئەوە ئیتر خۆتان ئەزانن. بەڵام من، بە هەموو ئیمامەکان سوێند بێ دوژمنی کەس نیم. من فەرمانبەرێکم و بەس. لە خوام ئەوێ خۆی دیسانەوە ئازادم بکا، بۆ خاتری جەددم عەلی.

بەڵخی بە تانەوە وتی:

ــ مەگەر خودی عەلی بتپارێزێ. خوا کە خراپ تووشی

کردوویت. بەڵام ئەگەر لە من ئەبیسی زۆر خۆش خزمەتی مەکە. خەڵکی ئاوایی پێیان خۆش نییە. بۆ خۆشت بە گران تەواو ئەبێ... ئەی تۆ چی قەدیرخان، پاسوورێکمان لەگەڵ ئەکەی؟ نایکەی ها؟

قەدیر وتی:

ــ لەگەڵ تۆ نەبێ لەگەڵ کێ بیکەم؟

ــ لەگەڵ کوڕەکانی بابقولی بوندار! تۆ ئیتر هاوشانی ئەوانی. هاوشانی ئەوانەی کە مامەڵەیان لەگەڵ ئەکەی. ڕاستی قەدیرخان چی ئەبوو ئەگەر ئێمەشتان بکردایەت بە شەریک؟ ها؟ وشترەکانمان قەڵەو ئەکرد، زستان کێردمان لە ملیان ئەنا و گۆشتەکەمان ئەفرۆشتن. هەم لێرە و هەم لە گوندەکانی دەوروبەر ئەمانفرۆشت و پاروو نانێکمان پەیدا ئەکرد. ها؟ من خۆ نەم ئەویست بە خۆڕایی وشترەکانتان لە دەس دەربهێنم؟ ڕەنگە لەوەی بابقولی بونداریش بە زیاتر لێم بکڕیبایەتن.

قەدیر وتی:

ــ خانی بەڵخ! تۆ ڕاهاتوویت بۆ خۆت هەر قسە بکەیت و مەتەڵ هەڵبێنی. سەیری بەر و دوای قسەکانیشت ناکەی. عاشقی گوتەکانی خۆتی. حەزت لە شیرینزمانی خۆتە. ئەگینا تا ئێستە ئەوەت زانیبوو کە من وشترم نەفرۆشتووە. وشتر بە دەست من نەبووە. ئەگەر بوایەت زەنگۆڵەیانم بەدەس کەسەوە نەئەدا. ئەمویست ئەمساڵ داربکێشم. ئەچووم بۆ لێڕی شۆراو، هێزمم، بار ئەکرد و ئەمبرد بۆ سەبزەوار، ئەمفرۆشت بە نانەواکان. من ناتوانم ئەو ڕۆژە ببینم کەس چەقۆ بدا لە سینەی وشترەکانم. باوکم ئەوکارەی کرد. ئەویش خۆی مێشکی نییە. ئاوەزی با بردوویەتی. ئەگەر تۆش قسەیەکت هەیە بچۆ بەوی بڵێ. بەو بە عەباسجانەی کە بۆ دەسڕێک، قەیسەریەک ئاگر ئەدا! ئەو گەڕی لە پیرەمێرد

ئاڵان، تا وشتره‌كان له به‌ر بێ ئازووقه‌یی تیا نه‌چوون، له كۆڵیان بكاته‌وه. ئێسته‌ش به چه‌ن گه‌ڵای پشت سووره‌وه كه به زۆر له چنگی پیره‌مێردی ده‌رهێنا، له بن شه‌قامی مه‌شهه‌ددا خه‌ریكی خانم بازییه و لای زابۆلیه‌كان شیره ئه‌كێشێ.

قه‌دیر وه‌ڵامه‌كه‌ی به‌ڵخی ته‌واو كرد و به ماهده‌رۆیشتی وت:

ــ ده‌ی سه‌ید، ئه‌مێنی یان ئه‌ڕۆین؟

سه‌ید پاره‌ی شیره‌كه‌ی خسته بن چراكه‌ی سه‌نه‌ما، هه‌ڵسا و وتی:

ــ ئه‌ڕۆین، كات دره‌نگه.

قه‌دیر ئاماده بوو بۆ ڕۆیشتن. پاڵه‌وان به‌ڵخی پێی وت:

ــ پاسووریكمان نه‌كرد؟

ــ نه به خوا. پێی تری لێ نییه و قوماری دوو كه‌سه‌ش خۆش نییه.

به‌ڵخی وتی:

ــ گشتی سووچی ئه‌م خاڵۆیه. كاره‌كان به پێچه‌وانه‌یه. ئه‌گه‌ر ئه‌و لێره نه‌بوایه‌ت، تۆ تێك نه‌ئه‌چووییت. بابه ئه‌و ڕووداوه كۆنبوو و به سه‌ر چوو. قه‌بری باوكی "لالا" بۆچی هه‌موو جارێك خۆڵی ئه‌و شه‌وه هه‌ڵئه‌ده‌نه‌وه و تازه‌ی ئه‌كه‌نه‌وه؟ جگه له‌مه‌ش، لالا خۆ ئیتر ژنی ئه‌و نییه!

قه‌دیر ته‌وسه‌كه‌ی به‌ڵخی گرت، به‌ڵام هه‌ڵنه‌چوو. له ده‌رگاكه چووه ده‌ره‌وه و وتی:

ــ چه‌ند پێت خۆشه شه‌كر بخۆ!

له كۆڵان، ماهده‌رۆیش له قه‌دیر جیا بوویه‌وه و به‌ره‌و ماڵه‌وه بوویه‌وه. به‌ڵام قه‌دیر هه‌ر وا له كۆڵان بوو. هیچ شه‌وێك نه‌ی ئه‌توانی وه‌كوو ئه‌وانی‌تر بچێته‌وه بۆ ماڵه‌وه. ئه‌م له خه‌و و خه‌و له‌م پێ به‌ڕه‌و بوون. بایدایه‌وه بۆ كۆڵانی خواره‌وه بۆ ئه‌وه‌ی به لای ماڵی لالادا تێپه‌ڕێت. لالا! ناوی لالا،

بۆنی لالا، هێشتاش قەدیری ڕاپەکێشا. چی بە سەر قەدیر هێنابوو ئەم ژنە؟

ــ لەمناوە هەر خوولەت دێ، ها؟!

شەیدا بوو. هەر دووک ـقەدیر و شەیداـ لای دیواری ماڵی لالا، سینەیان تەقی بە سینەی یەکەوە. خامۆش. هیچکامیان هیچی بۆ ئەوی‌تر پێ نەبوو. خەدەنگ و مار! بە لای شانی یەکا تێئەپەڕین. شەو خەریک بوو ئەگەیشتە نیوە.

بەشی پێنجەم

بەندی یەکەم

ــ بڕۆ دەرەوە کابرای دەشتەکی! بۆ ئێمە بووی بە مرۆڤ؟

لە پاش چەندین ڕۆژ سەرگەردانی لە کاروانسەراکان، کۆڵان و شەقامەکانی مەشهەددا، گوڵمحەمەد ڕێگای بیابانی گرتبوویە بەر و لەو بایەدا کە سینەی خاکی هەڵئەدایەوە، ئەهات. سەری لە ئەستۆی خنیبوو و لە "بادی" گەڕا بوو بۆ خۆی بڕوات.

بە پێچەوانەی بۆچوونی گوڵمحەمەد کەس حەسابی بۆ نەکردبوو. سەری بە هەر شوێنێکدا کردبوو، دەستیان نابوو لە ڕوویەوە. ئێستە خۆی بەناچار ئەزانی گومان لە پێشداوەرییەکانی خۆی بکات. دردۆنگیش ببوو. ئەوەی ئەو لە مێشکی خۆیدا ڕستبووی و جێجێش چنیبووی، لە ڕووبەڕوو بوونەوە لەگەڵ ڕۆژەڤدا، ببوویەوە بە خوری. گوڵمحەمەد پێشتر خۆی لەوە بە بەرجەستەتر ئەزانی کە نەبینرێ. هێشتاش باوەڕی نەئەکرد ئەوەندە ون و بێ بایەخ خۆیا بکات، ئەوەندە ون و بێ بایەخ کە خۆیای کردبوو!

ــ بڕۆ دەرەوە کابرای دەشتەکی! بۆ ئێمە بووی بە مرۆڤ؟

ئەی ئاکام! ئەمە دواین وشە بوو لە گوێ گوڵمحەمەد دا مابوو. دڵنشینترین گوتەش بوو. نەک بۆ شیرینی، بەڵکوو بۆ تاڵی. تەنها گوتەیەک لە گیانی گوڵمحەمەد چەقیبوو.

شیلەی هەموو قسەکان. ئەمە ڕاست ماک و کاکڵی هەموو هاتوچۆکان، گفتوگۆکان، هەوڵدانەکان، هەڵسە و دانیشتەکان بوو. بەرەنجامی هەموو وازییەکان، سەرگەردانیەکان. لە کۆتایی‌دا چووبوو بۆ سەردانی براکەی لە زیندان. خانمحەمەد. ئەو وتبووی بچۆ بۆ لای عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند و ئەماژە بەو مەڕانە بکە لە ڕانەکەی عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند زیاد ببوو. ئەماژە بەو ڕۆژانەی خانمحەمەد لە پێناوی ڕفاندنی ئەو مەڕانەدا تێی پەڕاندبوو و هێشتاش بەردەوام بوو:

ــ ناهاوڕێ و نامەردە ئەو. من لە عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند خۆش نابم. ڕۆژێک دێت بەردەکانمان پێکەوە هاوسەنگ بکەین. پوورزاین، بابیین. ئێستەش، تۆ هەر بچۆ بۆ قەڵاتی خۆنیاڵ، ڕەنگە تۆزێ شەرم و شوورەیی بەر چاوی بگرێ. بڕۆ!

کە وا بوو گوڵمحەمەد تیشکێکی هیوای بەدی کردبوو و بەرەو قەڵات وشتری تاو دابوو. قەڵاتی خۆنیاڵ، ئەوا لە بەردەمی بوو. لە پشت تۆزی باوە، باڵەخانەکەی عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند دیار بوو. لە بن دیواری باڵەخانە، ڕانەکەی کوڕی حاجی پەسەند مۆڵ درابوو. ئاوگە، قەراخ جۆگە و ئەستێر. پاش ئاو خواردنەوە، پەز قورس ئەبێ و حەزی لە نووستنە. ڕان خەوتبوو و کوڕی گوڵخانم، شوانەکەی عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەندیش، لە سەر بەرزایی قەراخ جۆگەکە ڕاکشابوو. گوڵمحەمەد بە لای ڕانەکەدا تێپەڕی و لە ژێر هەیوانی باڵەخانە، لەپشت دەرگاکە وەستا. لە سەر یاڵی بادی خۆی هەڵدایە خوارەوە و ئەڵقەریزی دەرگاکەی ڕاوەشاند. کوڕی گوڵخانم، پیاوێکی وردیلەی تەمەن چل‌ساڵە تیژ و چالاک ڕابوو و هات بۆ لای گوڵمحەمەد:

ـ ماندوو نەبی، خان!

گوڵمحەمەد وتی:

ـ کوڕە پوورم ئەوێ، عەلی‌ئەکبەر خان.
کوڕی گوڵ خانم وتی:
ــ خان خەوتووە. ماستی نیوەڕۆ قورسی کردووە و خەوتووە.
ــ هەڵیسێنە!
ــ ئاخر، خەوتووە خان! چۆن خەبەری بکەمەوە؟
گوڵمحەمەد وتی:
ــ مرۆڤ چۆن لە خەو خەبەر ئەکەنەوە؟
کوڕی گوڵخانم نقەنقێکی کرد و وتی:
ــ ئاخر... ئاخر... عەلی‌ئەکبەر خان خووی دێوی هەیە. کاتی بگات خۆی هەڵئەسێ. تۆش ئەگەر برسیتە وەرە با تۆزێ شیرت بۆ بدۆشم. گوانی هەندێ لە پەزەکان هێشتاش شیری تیا ماوە. هەر لێرە تۆراخێکت بۆ دروست ئەکەم، دائەنیشین و پێکەوە دوو قسە ئەکەین تا خان لە خەو هەڵئەسێ.

گوڵمحەمەد، بەر لەوەی وەڵامی شوانەکەی عەلی‌ئەکبەر بداتەوە، زنجیرەی دەرگاکەی جارێکی‌تریش کوتا و داخوڕی بە سەر کوڕی گوڵخانم‌دا.

ــ گاڵتە بە منااڵ ئەکەی مەیموون؟ من برسی نیم و تۆش بڕۆ ون بە لە بەر چاوم چونکە تاقەتی تۆم نییە. ون بە ئیتر، ئەوەندە کلکەسووتێ مەکە! ون بە وتم!

لەم مشتوومڕە خێرایەدا، پووری گوڵمحەمەد، گوڵئەندام خۆی گەیاندبووە پشت دەرگاکە. گوڵئەندام، گەورەترین خوشکی مەدیار و عەبدۆس و بڵقیس. وردە وردە خەریک بوو بینایی خۆی لە دەس ئەدا و، لەوەش زیاتر چەمابۆوە و سیس هەڵاتبوو. سەرەڕای ئەمانەش، کەللەڕەقی خۆی پاراستبوو. سەررەقیەکی پەسەندیدە لە ڕەفتاری‌دا بوو. ئەگەر وا نەبوایەت، ئەبوایە سااڵەها لەمەوبەر مردبایەت. لە ڕوخساری‌دا کە تاودەرەوەی زمانی چاوەکانیشی بوو، سەررەقیەکی نەمرچ خۆیای ئەکرد. ئەتوت ئەم ژنە هەموو تەمەنی خۆی سەری

کوتاوە بە بەردا. ئەو نە لەو ژنە گوندییانە بوو کە جێ پێی خۆبە دەستەوەدان و مل کەچکردن بۆ چارەنووس ـ بەتایبەت لە کۆتایی تەمەنیان‌داـ لە هەموو هەڵسوکەوتیان‌دا ئەبینرێ.

گوڵئەندام، گوندی نەبوو، دەشتەکی بوو، پەروەردەی سروشتی دژ و تووش بوو. هەموو تەمەنی سەری نەنابوویە سەر بەرماڵ. قژی کازیوەی بەیان. ڕوخساری چەرمی بەرهەتاو. دەستەکانی نیووسوتی وشک. لێوەکانی قەراخی چەمی شۆراو؛ وا پێ ئەچوو جگە بۆ جنێودان نەکراونەتەوە. دەرگاکەی کردەوە و چەند جار برژانگی لێکدان. ئاخرەکەی خوشکەزا بە شان و باهۆکەی ناسیەوە. زیز و ڕەنجاو هێنایە ژوورەوە.

گوڵئەندام لەوانە نەبوو بە مەرایی کردنەوە خۆی ماندوو بکات. دڵگیر بوو لە هەموو کەلمیشیەکان، بە تایبەت لە بڵقیس و باکی لەوەش نەبوو ئەو دڵگیرییە ئاشکرا بکات. بە هەمان ساردی کە گوڵمحەمەدی ڕێگە دابوو، دەرگاکەشی داخست. ئەم ڕەفتارە لە گوڵمحەمەد گران هات؛ بەڵام ڕێگەی ئەوەی لێ نەگرت چاوێکی کڕیارانە لە مەیدانی ناو گوند و ماڵەکانی دەوراندەور، ئاخوڕ و پەزی داشتی سەر لە ناو ئاخوڕ بکات. هەم نەشی ئەتوانی لە ناخیدا هەست بە درێخ و ئەفسوس نەکات. گوڵئەندام خوشکەزاکەی بە پلیکانە تەنگەبەرەکەدا بردە سەر. لە دالانێکی باریکەوە تێپەڕین و فەرمووی لێکرد بۆ ژوورەوە.

لە پەنجەرەی باڵەخانەکەوە، گوڵمحەمەد ئەیتوانی ڕانە مۆڵدراوەکەی عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند، کوڕی گوڵخانم، جۆگەی ئاو و سۆنەی مێلاو لە ناو ئەستێرەکەدا ببینێ. هەر وەها سەر و بەچکی شۆڕە بیەکە و ئاڵقەی سپێندارەکانی دەور گوڵاوەکە، کە بەهۆی باوە ڕائەشەکان و شانیان لە شانی یەکدی ئەدا، تەماشا بکات. ئەم هەمووە، هەر چەند بە دەم باوە لێڵ و شێواو خۆیایان ئەکرد؛ بەڵام لە جوانیەکەیان کەم

نەئەبوویەوە.

با خولیدا و لەتی دەرگاکەی کوتا بە دیوارەکەدا. گوڵئەندام چووە دەرەوە و گوڵمحەمەدی بەجێ هێشت. لە ڕۆژ ڕوونتر بوو کە پیرێژن تاقەتی لێپرسین و گفتوگۆی نییە. گوڵمحەمەد داردەستەکەی نا بە دیوارەوە و دانیشت. ددان لە سەر جگەر. لەم ماوەیەدا زۆر بێ ڕێزی بە گوڵمحەمەد کرابوو. ئەمەش یەکیدی. هەموو کەس با قسەی قۆڕی خۆی بکات. نیازە ئیتر. پیاو ئەبێ دەست باڵا نەگرێ.

پاش تاوێک، کچەکەی عەلیئەکبەری حاجی پەسەند، تەنها منالی پوورزا، سفرەی هێنا. جووڕەیەک بوو، شەرمن، کاڵ و تازە پێگەشتوو. خۆ پارێزی گشت چاوێک. نە شووخواز، بەڵام ئەوەندەش هەبوو وەڵامی پیاوێکی پێ بدرێتەوە. بە بێ ئەوەی سەری هەڵێنێ، سفرەکەی لە بەردەمی گوڵمحەمەددا دانا و چووە دەرەوە. بە ڕۆیشتنی ئەو گوڵئەندام بە قەندان و سینی و پیاڵەوە هاتە ژوورەوە. سینیەکەی بە پارێزەوە لە بن دیوارەکە دانا و خۆی، لە سەر پێ، گورکانە دانیشت و کەوتە گلەیی کردن:

ــ چۆن بوو ڕێت کەوتەوە ئەم لایە؟ بە دوای چیدا ئەگەڕی؟!

گوڵمحەمەد وتی:

ــ هەروا، هاتووم هەواڵێک بپرسم.

گوڵئەندام، تینووی تەوس و پلار، بێ سڵەمنیەوە وتی:

ــ هیچکەس لە خۆوە بەو جۆرە پێ ناخاتە ماڵی کەس. دڵم ئەڵێ شتێک بووە!

ــ نا هیچ نەبووە، ئەمویست پوورزا ببینم.

گوڵئەندام، بە بێ ئەوەی دەرفەتی ئەوە بە گوڵمحەمەد بدات کە بیری خۆی کۆبکاتەوە، وتی:

ــ پوورزام! پوورزام؟! لە کەیەوە ئێوە کوڕی حاجی پەسەند بە پوورزای خۆتان ئەزانن؟!

ـ پوورزای ئێمەیە و هەمیشەش بووە. خزمایەتی خۆ ون نابێ پووڕە گیان!

ـ زمانتان زۆر نەرم بووە! نەء، نەبووە پووڕێ گیان. ئەگەر عەلی‌ئەکبەر پوورزای ئێوە بوایە بڵقیس ئەیکرد بە زاوای خۆی! شێرۆش زۆر لە کوڕەکەی من سەرنەبوو کە بەو جۆرە قن بە عەرزدا بکوتێ و دایکیشت دڵ بدا بە دڵی. هەر کەس نەزانێ، پێی وا ئەبێ چل گەنجی یەکە یەکە، هەر کامە و بە هەزار پەزەوە بوون بە داواکاری! ئاخرەکەشمان بینی!

دڵ هەڵدانەوەی ژنانە! ئەو شتەی نەک هەر گوڵمحەمەد، بەڵکوو زۆربەی پیاوەکان جارس ئەکا. گوڵمحەمەد لە کاتێکا هەوڵی ئەدا نەرم بێ، وتی:

ـ من بخەرە لاوە پووڕە گوڵئەندام. من لەم گفتووگۆیانە دوورم.

بەڵام گوڵئەندام دەستی هەڵنەئەگرت. ئەتوت بە ساڵ و مانگ بە دوای ئەو دەرفەتەدا گەڕاوە و چاوەڕێ بووە یەکێک لە کلمیشیەکان ببینێ و ئەوەی لە دڵی‌دا کەڵەکە بووە، هەمووی هەڵڕێژێ. پەیامەکەی بۆ داواکاریی شێرۆ، بڵقیس ناردبوویەوە و ئەو هەر گیز نەیتوانیبوو ئەوە لە بیر بباتەوە. هەستی ئەکرد بێڕێزی پێکراوە. بریندار بووە. ڕقی پیریی دەرمانی نییە. بۆیە گوڵئەندام ڕووتتر گلەیی زمانی کرد بە درک و بە ئازارتر لە پێش، نینۆکی لە گیانی گوڵمحەمەد وەردا و وتی:

ـ شێرۆ؟ شێرۆی باڵانشین، ئاخرەکەشی چ نیشانێکی لەباری نا بە ناوچاوی کەلمیشیەکانەوە. ناوبانگی دەرهێنا! هەر ئەمەی ئەویست بڵقیس. شیاوی ئەوەش بوو. دڵی سەرشۆڕیی ئەویست. پێی حەیف بوو کچەکەی لە ماڵی پیاوێکی بەئابڕوودا نان بخوا! مسۆگەر ئەبوایە ئابڕووڕێژی دروست بکات. چ شاکارێک؟! بیستوومە لەگەڵ گەدایەکی سەرخەرمان هەڵاتووە؟! ڕاستە، وانییە؟ ئەڵێن هەر

دووکیشیان بوون بە گەدە لە ماڵی بابقولی بوندار... خوشکت وەکوو شتێک کارەکەریانە و جل و بەرگیان بۆ ئەشوا و مەڕ و مانگایان بۆ ئەدۆشێ! بابقولیش دوو کوڕی نێرەکەری لە ماڵدا هەیە کە زۆریش بە شەرم و شۆ نین! لەم ناوە ئەڵێن لەو دووانە چاوحیزتر کەسی لێ نییە؟! ها... ئەم قسانە ڕاستە؟ ئەرێ؟ هیچ ناڵێیت؟ ئەو شتانە شوانەکەمان لە قەڵاچیمەن بینیوێتی. ڕەنگە ئەتەوێ بڵێی ئاگات لێ نییە، ها؟ چۆن ئەبێ برا ئاگای لە خوشکی خۆی نەبێ؟! گەنجتر بووی گوێت تیژتر بوو! سەرت سلامەت بێ!

گوڵمحەمەد ئالۆز و تێکچڕژاو، لەو بابەتەی کە پیاو بە دژواریی خۆی لە بەر زەبری شمشێردا پێ ڕائەگیرێ، ددانی لێک گیراند و وتی:

ــ پووڕێ گیان من بۆ کارێکیتر هاتووم. ئەمەوێ پوورزا ببینم. کەی من کارم بەم کارانە هەبووە؟!

گوڵئەندام چزووەکەی زیاتر تێچەقاند و بە بزەیەکی تەوساوییەوە وتی:

ــ یانی چی؟ ئەتەوێ بڵێی تەواو بێغیرەت بوویت؟ لە ناوچاوتا وام نەبینیبوو!

گوڵمحەمەد وتی:

ــ بە خۆییشم نەزانی، من میوانم. هەتا ئێستەش لە ناو کورددا ڕەسم نەبووە بەم جۆرە تەوس و تەشەر لە میوان بگرن! بۆ کوێت ئەبات ئەم قسانە؟ ئەوەتا لەپەسا جنێو بە من ئەدەی! بۆچی تۆزێ زمانت ڕاناگری؟ ئاخر شەرم و...

گوڵئەندام بەوەی بۆی ئەگەڕا، گەیشتبوو. گوڵمحەمەدی شەڵەژاندبوو. وەکوو منالێکی چەتوون، چیلکەی لە هێلانەی زەرگەتە ژەندبوو. با پێوە دەن. نابێ لەوە زیاتر لە بەر هێلانەی زەردەوالەدا بوەستێ. چیلکەکە ئەبێ فڕێ بدا و تێیتەقێنێ. گوڵئەندام هەڵساو وتی:

ـ ئەوەی هەق بە هەقە، گلەییشی نییە پووریّ گیان! منیش تالّە موویەکی کورِەزاکەم پیشانی برات نادەم. بەگمحەمەدی برات ئەگەر پشت گویّ خۆی بینی، ڕووی کچی ئێمەش ئەبینیّ! با بلّقیس بۆ خۆی بسووتیّ. خۆی ئەزانیّ ئەم کچە لە سەر چەندە مالّ دانیشتووە. ئەیتوانی میشکالّیەکان بەداڕییەکەی ئاوەدان بکاتەوە. جا با خوشکەکەم گڕ بگریّ. ئەچم دۆ کولێرەت بۆ دروست ئەکەم. برسیتە پێم وابیّ.

با بڕوات! ئەو ئەبوا ئەم قسانە بکات ئەگینا دلّی گڕی ئەگرت. باشە، باوابیّ. ڕەنگە ڕۆژگار هەر واش نەمێنیّ.

خەجۆ، سەماوەری هێنا. لای دیوارەکە داینا و ڕۆیشت. سەماوەری برنجی. کاری عەشقاباد. شتێکی بە بەها بوو. ئەم شتانە لەو سالّانەدا لە مالّی هەر کەسدا نەئەبینرا. زۆر چاکە، عەلیئەکبەری حاجی پەسەند نیشتەجیّ ببوو و خەریک بوو بۆ خۆی جیّ پێی پتەو ئەکرد و، وردە وردە خەریک بوو ئەبوو بە ئاغە! مسۆگەر زەوییەکانی دەوروبەری گوندیش هینی ئەو بوو. ئەوە نەبوو گوندەکەی کڕیبوو؟ دیار بوو بە ئاوی ئەم گوندەش زەوییەکان ئاودێری ئەکران. خانووەکانی دەوروبەری گوند خانووی ڕەشایی و جووتیار و شوان بوو. بە دزیکەوە دامو دەزگایەکی بۆ خۆی پێکەوە نابوو. خەوی پاش نیوەڕۆش خوویەکی تازە بوو و پەیوەندی بەم شتانەوە هەبوو. سەماوەر قولّتەقولّت ئەکولّا و ڕاستەکەی هەلّمێکی ژیکەلّە لە کونی شانەکانیەوە بەرز ئەبوویەوە. سینی ژێر سەماوەرەکەش برنجی بوو.

خەجۆ قۆری چینی هێنا و لە بن شێری سەماوەرەکە، لای سینیەکە داینا و ئاوی بەردایەوە ناو قۆرییەکە و چووە دەرەوە. مانای ئەوە بوو کاتێکە قۆرییەکە پڕ بوو، گولّمحەمەد ئەبیّ شێرەکە بگرێتەوە. چارە چییە؟ گولّمحەمەد شێری سەماوەرەکەی بەست، سەری قۆرییەکەی نایەوە و بە پارێزەوە

نایە سەر سەماوەرەکە.

گوڵمحەمەد سەرگەرمی کاری سەماوەر بوو کە عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند بە کۆکەیەک لە ناو دەرگاکەدا دەرکەوت، پان و پۆڕ و تێکچڕژاو. پشتێن لە پشتی‌دا و چۆخەیەکی دابوو بە شانی‌دا. کڵاوی لە سەر نەبوو و کاکۆڵی پەڕیشان بوون. ژێر چاوی تۆزێ هەڵماسابوو. شۆینەواری خەو. ڕووی کراوە نەبوو. دانیشت و گوڵمحەمەد بێ‌ئەقان بزوا و تۆزێ لە بەری هەڵسا. چاک و خۆشیەکی ڕەمەکی. کورت و پچڕ پچڕ. گوڵمحەمەد وەک ئەسپەندەری سەر ئاگر، بەڵام خامۆش بوو. عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند لە کاتێکا پشتی بە جیوبانەکەوە بوو، خۆی هەڵکێشا، سەر و شانی لە پەنجەرەی باڵە خانەکەوە بردە دەرەوە و هاواری لە کوڕی گوڵخانم کرد:

ــ هۆی مەڕەزا! ئەوا ئێوارەیە و تۆ هێشتاش قنت لکاندووە بە خاکەوە؟! خەوت لێکەوتووە؟ ڕابە ئیتر! ناتەوێ پەزەکان ببەی چوار چڵ گیا بخۆن؟

عەلی‌ئەکبەر ڕووی وەرگێڕا، لە سەر دۆشکلە هەورێشمەکە جێی خۆش کرد و پاش تۆزێک زڕەی زەنگی زەنگۆڵەی ڕان گەیشتە باڵەخانە. گوڵمحەمەد هەر وا لە لای سەماوەرەکەوە دانیشتبوو و دەستی لە سەر ئەژنۆی نابوویە سەریەک. عەلی‌ئەکبەری حاجی پەسەند، بە جۆرێک کە نێوانی خۆی و پوورزاکەی پاراستبێ، گەرووی پاک کردەوە وتی:

ــ هەواڵێک هەیە؟

شەوی چوارگوێشلی، هێشتاش یەکەم یادێک بوو کە بە بینینی گوڵمحەمەد تێی‌دا ژیابۆوە. گوڵمحەمەد وتی:

ــ نا، نا، شتێکی وانییە! هێشتاش شۆێنیان هەڵنەگرتووە. بەڵام زۆریش بێ هەواڵ نین.

ــ لە چ بابەتێکەوە؟

ـ لەو بابەتەوە کە نادعەلی بە دوای بکوژی باوکیدا خۆی ئەکا بە هەموو کون و کەلەبەرێکدا. شوێنەکەی تا گۆڕستانی بەرەکشاییش هەڵگرتووە.

ـ دەی؟ پاشان؟

ـ پاشان ئاگام لێنییە. پاشان من چووم بۆ مەشهەد و لە گەڕانەوەدا هێشتا نەچوومەتەوە لای ڕەوەند. لە سەر ڕێ هاتم بۆ ئێرە.

مەشهەد، خانمحەمەدی خستەوە بیری عەلیئەکبەری حاجی پەسەند. پاشان دەسبەجێ پرسی:

ـ بۆ سەردانی خانمحەمەد چووبووی؟

گوڵمحەمەد وتی:

ـ بۆ سەردانی ئەویش چووم.

ـ دەی؟ چۆن بوو؟

گوڵمحەمەد وتی:

ـ بەس بۆ سەردانی ئەو نەچووبووم!

ـ ئەی بۆ چ کارێک؟

گوڵمحەمەد لێوی گەست و لە پاش بێدەنگیەکی ئاڵۆز، وتی:

ـ نەخۆشی نەکەوتووەتە ناو مەڕەکانی ئێوە؟

عەلیئەکبەر وتی:

ـ بیستوومە لە کێوی شاجیهان نەخۆشی کەوتۆتە ناو ئاژەڵ. بەڵام مەڕەکانی ئێمە هێشتا نا. چونکە من هاوینیش ژەمێک خواردنی وشکەم ئەدا بە ئاژەڵ و پاتاڵەکانم.

گوڵمحەمەد وتی:

ـ ئەمەیە ئیتر، بزەباقە بەهۆی وشکە بەهارەوە سەرهەڵئەدا. لە بەر ئەوەی کە مەڕ لە بری گیا ددان لە عەرز وەرئەدا! پەزی ئێمە تووش بووە و زۆر خراپیش تووش بووە. بۆ ئەمە چووبووم بۆ مەشهەد.

ــ کەچی ببێ.

ــ بەڵکوو یارمەتیەک لە لایەکەوە وەربگرم. ئەڵێن دەرزی هەیە ئەگەر بدرێ لە پەز، نەخۆشیەکەی لە کۆڵ ئەکاتەوە. منیش بۆ ئەمە چوو بووم.

ــ دەی؟ چیت کرد؟

ــ هیچ. هیچ. لەم لا بۆ ئەو لا. لە ولا بۆ ئەم لا. سێ چوار ڕۆژ سەرگەردانیان کردم و پاشانیش هیچ. ئەوا گەڕاومەتەوە، دەست لە پێ درێژ تر. یەکێک لە قاڵیچەکانم فرۆشت. کردم بەخەرجی خۆم و وشترەکەم و گەڕامەوە. کێ لە قسەی مرۆڤ تێ ئەگا؟ گوێیەکیان دەرگایە و یەکیان دەروازە. چی بڵێی لەم گوێوە ئەڕوات و لەو گوێیانەوە ئەچێتە دەرەوە. ئێستە کە بیری لێ ئەکەمەوە بۆ خۆم ئەڵێم ڕەنگە من نەمتوانیوە قسەکانم لەو کەرمێشکانە تێبگەیەنم. بەڵام قسەی حەسابی ئەبێ چۆن بگوترێ؟ پەزەکانم خەریکن ئەمرن و منیش چووم بۆ ناوەندی پارێزگای خۆراسان و داوای یارمەتیم لێکردوون. نیشان بەو نیشانەی سەرم بە هەموو فەرمانگەیەکدا کرد. هەموو کون و کەلەبەرێک هیوای لێ ئەکرا، سەرم پیاکرد. بۆ لای جەندەرمە، سەربازخانە، پارێزگاریش چووم. تووشی قرە و دەمەقاڵەش بووم. وای لێهات دەریانکردمە دەرەوە. چوار قسەی نابەجێشیان پێوتم و فڕێیان دامە دەرەوە. لەوێوە یەکڕاست چووم بۆ زیندان، بۆ لای خانمحەمەد. ئەو وتی بێم بۆ ئێرە. منیش چووم بۆ کاروانسەرا، وشترەکەم هەڵگرت و ڕووم لێرە کرد. پێش کازیوە کەوتمە ڕێ و یەکبەند هاتووم. خوا بادیم بۆ بپارێزێ!

عەلیئەکبەری حاجی پەسەند، نووکی سمێڵی جاوی، تۆزی بێدەنگ بوو و پاشان پرسی:

ــ پەیامێک، قسەیەکت لە لایەن خانمحەمەدەوە پێیە؟

گوڵمحەمەد وتی:

ـ سلاّوی لێ ئەکردی و پاشانیش وتی ئەتوانم داوای یارمەتی لە تۆ بکەم.

ـ کە چی؟

ـ وتی بڕێ حەسابتان پێکەوە هەیە.

ـ کامە حەساب؟! نەء. نەء. هیچ حەسابێک...

ـ ئێستە ئەوە لە جێی خۆی. ئەگەر لەوەش بگەڕێین ئێمە خزم و کەسین. من و تۆ میشکاڵین. سااڵ تەنگە. من پێویستیم پەیدا کردووە. مەڕەکانمان خەریکە لە دەستمان دەرئەچێ. بە هەر شێوەیەک کە ئەتەوێ یارمەتیم بدە بەڵکوو بگەینە نەورۆز. گەیشتینە بەهار کارم ڕەوا و قەرزم لەجێ. ملم لە موو باریکتر، قەرزەکەم ئەدەمەوە.

عەلیئەکبەری حاجی پەسەند وتی:

ـ ئەگەر ئەتەوێ لەمە شەرمەندەتر نەبم قسەش مەکە. تۆ خۆت ئاژەڵداری. دەمەو زستان کێ ئەتوانێ داوای قەرز لە پەزدار بکات؟ چیم هەبوو و نەبوو داومە بە ئازووقە و پاشە کەوتم کردووە بۆ زستانی پەزەکان. بەو ئیمام ڕەزایە دەستم بەتاڵە.

خەجۆ نێرگەلەی تەماکۆی هێنا و لە بەردەمی باوکیا داینا. عەلیئەکبەر بە دەستە پانەکەی ملی قلیانەکەی گرت و مژی لێدا. گوڵئەندام قاپی دۆ کوڵێوەکەی هێنا و لە بەر دەستی گوڵمحەمەد داینا و باڵەکانی سفرەکەی کردەوە. گوڵمحەمەد ئەژنۆی ڕاستکردەوە، هەڵسا وتی:

ـ قەیناکا باوابێ. هیچ قەیناکا!

دەرکەوت، کاڵشی لە پێ کرد.

ـ چا و نانەکت نەخوارد!

ـ گریمان خواردم!

بەندی دووەم

یەکێک، وەکوو سێبەرێکی درێژ، لە بەر دەرگای دوکانەکەی بابقولیدا وەستا. پاش تاوێک، سەری دانەواند و بە جەستەیەکی داهێزراو و، سلاوێکی بێدەنگ پێی نایە ناو دووکانەکە. بابقولی وەڵامی دایەوە. قەدیر بوو، لای سەکۆکە دانیشت و دەستی برد بۆ گیرفانی، جگەرەیەکی دەرهێنا و دایگیراند. گرتی بە لێوە باریک و شینەکەیەوە و پاش تۆزێک سەری کرد بە دووکەڵی زۆر و خەستی جگەرەدا. بابقولی بە سەرنجی پرسێنەرەوە چاوەڕێ بوو، بەڵام قەدیر گوێی لەو نەبوو. نیو ڕۆخی قەدیر لە نیگای بابقولیدا بوو و چاوەکانی لە کەنوە بچوکەکە بوو کە گەنمە بەردەستەکانی تێئەکرا. پێڵوەکانی قەدیر نیشتبوون و نیگا خامۆشەکەی بەشتێک و جێیەکەوە پەیوەند درابوو. ئەگەر بابقولی وشیارانە تێی بڕوانیایەت، دژوار نەبوو بۆی دەرکەوێ ئەو نیگا ئارام و ئەو سەرنجە وردە، لە پەنای کۆمەڵێک ئاڵۆسکاوی دەروونیەوە سەرچاوە ئەگرێ. مۆڕ، وڕ و لە ترسێکی خامۆشدا. وەکوو ماریک لە ترسی ئەو بێڵەی نیوەی کلکی لێ دزیوە، سەر لە کونی دەربهێنێ. بە پەرێزەوە. چاوەڕوانی زەبرێکیتر.

لەم بێدەنگیە کە قورساییەکەی گیانی وەڕەز ئەکرد، بابقولی وەزاڵە هاتبوو. ئەیویست قەدیر دەم بکاتەوە. بەڵام ئەو

ئەوەندە داگیراو، داخراو و کپ بوو. بابقولی دەروویەکی بۆ چوونە ژوورەوە نەئەبینی. قەدیر، مژی لە سیگارەکەی ئەدا و چاوی لە شوێنێک بڕیبوو. ترسی ئەوەی قسە بە حەوادا بلاو ببێتەوە و بە بەر خێسەی خواری قەدیردا بکەوێتە خوارەوە، ڕێگەی بە بابقولی نەئەدا دەم بکاتەوە. کوانێک بوو قەدیر و بابقولی لەوە زیرەکتر بوو پەنجە بخاتە سەر دمەڵی نەگەیشتوو و گووشاری بدات. بابقولی ئەیبینی قەدیر لە ناوەوە هەڵماساوە، بەڵام نەی ئەویست ئەو مشت لەو دەهۆڵە بدات. ئەیزانی ڕۆژێک ئەم کوانە ئەگا و خۆی ئەتەقێ. هەر گا وایە بۆچی چڵک و کێمەکەی بچێتە چاوی ئەو؟ ئازار نابێ پەرەی پێ بدرێ.

بە ئارامی لە دەربیجەکەوە خۆی کرد بە ماڵدا و ئەسلانی ناردە شوێنی خۆی. ئەسلان لە پشت پێشخانەکە وەستا. قەدیر سەیری کرد. پێکەنینێکی تاڵ، نیگای ڕەنگێکیتری هەبوو. ئەسلان وتی:

ــ ئەمەوێ دایخەم.

قەدیر هەڵسا، شانی دانەواند و چووە دەرەوە. لە کۆڵان لە سەر سەکۆی بەر دووکانەکە دانیشت و دەستی بە دەور ئەژنۆیدا هەڵپێکا. ئێوارە و کوندەبەبوو. ئەسلان دەرگاکەی لە پشتەوە داخست. پشت دەرگاکەی بە تەختەیەکی ئەستوور دابەست و لە دەربیجەکەوە چووە حەوشە و لەوێوە بۆ کۆڵان. قفڵی دا لە دەرگای دووکانەکە و هەوڵی ئەدا وای دەربخات قەدیر نابینێ. بە بەردەمیدا تێپەڕی و چووەوە حەوشە، ئەڵقەڕێزی دەرگاکەی داخست و یەکسەر چوو بۆ دیوەخان بۆ لای باوکی و وتی:

ــ هێشتا لەوێ دانیشتووە!

ــ چی ئەوی؟

ــ هیچی بە من نەوتووە. ئەوندە نەبێ لە بەیانییەوە دووسێ جار هاتووە بۆ دووکان، دانیشتووە و پاشانیش ڕۆیشتووە.

ــ بە بێ هیچ قسە و گەپێک؟
ــ هیچ . قوڕوقەپ.
بابقولی وتی:
ــ شەیدا لە کوێیە؟
ــ وشترەکانی بردووە بۆ دەشت. ئەوەندەی نەماوە بێتەوە.
بابقولی وتی:
ــ مەنگەڵەکە سازکە، بیهێنە و بچۆ بە پیریەوە.
ئەسڵان ئەیویست بڕوات، بەڵام بابقولی ڕایگرت:
ــ دایکت لە کوێیە؟ بەو بڵێ مەنگەڵ و قۆریەکە ئامادە بکات. خۆت هەر ئێستە بڕۆ.
ئەسڵان وتی:
ــ قاچی زۆر ئازاری هەیە. ڕەنگیشە خەوتبێ. خۆم بە پەلە ئەیهێنم.
ئەسڵان چوو بۆ ئاگرکردنەوە.
بابقولی دەنگی هەڵێنا:
ــ لەسەر ڕێ بە ماهدەرۆیشیش بڵێ بێت بۆ ئێرە.
ــ بەڵێ، بە سەر چاو.
ئەسڵان، تاوێکی‌تر مەنگەڵی ئاگر، قۆری چای و وافووری تریاک کێشانی پێکەوە هێنا بۆ باوکی. دارەدەستەکەی هەڵگرت و چووە دەرەوە. نەی ئەویست سەیری سەکۆی لای دەرگاکە بکات، بەڵام نەکرا. بە بێ سەیرکردن نەت ئەتوانی تێپەڕی. نیگای کرد و نیگای دزیەوە. تێپەڕی و پێش ئەوەی لە قەڵات دەرکەوێ، دای لەدەرگای ماڵی ماهدەرۆیش. شێرۆ هاتە پشت دەرگا. ئەسڵان پەیامەکەی گەیاند و کەوتە ڕێ.
شەو خامۆش و کۆڵان خامۆش و ماڵ خامۆش بوون. خەڵکی پەنایان بۆ ژوورەوە بردبوو و لێی نووستبوون. کۆتایی مانگ بوو و دەمەوبەیان مانگ خۆی دەرئەخست و لە پەنای دیوارە ڕووخاوەوە سەری دەرئەهێنا. بەڵام خاک و کڵۆی کۆڵانەکان،

چاڵ و چۆڵیەکانی بۆ ئەسلاّن وەکوو بەری دەستی ناسراو بوو. لە کۆتایی کۆڵانەکە دەرچوو و چاوی بڕییە دەشت و گوێی ڕادێڕا بەڵکوو دەنگی زەنگۆڵەی وشترەکان ببیسێ. بەڵام نە دەنگ هەبوو و نەتارماییەک خۆیای ئەکرد. ئەسلاّن زیاتر نەڕۆیشت. پشتی دابە دیوارە کۆنەی باخەکەوە و داردەستەکەی کرد بە کۆڵەکەی سینەی. بڕێک هەر وا مایەوە. وردە وردە خزایە خوارەوە. پشت بە دیوارەوە و پانیەی سەری نا بەخشتێکەوە، پێڵووی لێک نا و دارەتێکی نێوان ماندوێتی و خەیاڵ بردییەوە.

ڕێی قەڵاتی خۆنیاڵ لە بەر دەمیدا بوو. ئەوە ڕێگەکە بوو. یەکسەر بۆ قەڵاتی خۆنیاڵ ئەچوو. ئەو شوێنەی دڵی ئەسلاّن بە کۆنگرەی دیوارەکەیەوە بەند بوو. ئێستەش هەر چەند لە دڵەوە نیگەرانی دواکەوتنی براکەی بوو، بەڵام خەیاڵی لە قەڵاتی خوێناڵ بوو. لە لای خەجۆی کچی عەلیئەکبەری حاجی پەسەند، چەند ڕۆژ لەمەوبەر بوو کە جەندەرمەیەک بە ئەسپەکەی عەلیئەکبەری حاجی پەسەند لە قەڵاتەوە هاتبوو بۆ قەڵاچیمەن و ئەسلاّن ئەسپەکەی بۆ بردبوونەوە. تاوێک گێڕابووی بۆ ئەوەی ئارەقەکەی وشک ببێتەوە و پاشان سوار ببوو و غاری دابوو بەرەو قەڵات. ئێوارە درەنگان گەیشتبوویە قەڵات. لە بەر دەروازەی ماڵی عەلیئەکبەر دابەزیبوو و بە دەنگێک کە لە سینەیدا ئەلەرزا، عەلیئەکبەری حاجی پەسەندی قاو کردبوو. گوڵئەندام، دایکی عەلیئەکبەر، دەربیجەی لێکردبۆوە. ئەسلاّن هەوالّی عەلیئەکبەری پرسیبوو و پیرەژن ڕێی خەرمانی پیشان دابوو. ئەسلاّن وتبووی ئەسپەکەم هێناوەتەوە، خەجۆ هاتبوویە شوێنی پیرەژن لە ناو دەربیجەی دەرگاکەدا. بەس بۆ ساتێک. ئەوەندەی کلاّوەکەت بسووڕێنی کچە ڕۆیشتبوو. هەڵاتبوو و، دیارە لە پەنا پەسێرکدا خۆی حەشار دابوو و گوێی هەڵخستبوو. ئەسلاّن چاوی لە دەربیجەکە بوو و گوڵئەندامیش دۆعای خێری بۆ کردبوو:

ــ خێر لە جەوانیت ببینی کوڕم. تەمەنت درێژ بێ.
ــ ڕەخشە ماشەڵڵا! لە چاوی پیس بە دوور بێ.
ــ نان و چا چی؟ ناخۆی؟
ئەسڵان هیوادار بوو دایکی عەلی‌ئەکبەر خۆڵکی بکات بۆ ژووڕەوە و بۆ شێو ڕایبگرێ. بەڵام گوڵئەندام ڕووی خۆشی پیشان نەدابوو. ئەسڵان داوای زەرکێک ئاوی کردبوو. گوڵئەندام هێنابووی:
ــ ژنی بابقولی چۆنە؟ قاچەکانی هێشتاش هەر ئازاری هەیە؟
ــ باشترە. دۆعا گۆیە. سڵاوی من بە عەلی‌ئەکبەر خان بگەیەنە.
ــ هەواڵی سڵامەتیتی پێ ئەگەیەنم.
ئەسڵان زەرکی ئاوەکەی دابۆوە دەستی پیرێژن و پشت لە قەڵات، لە پیرێژن دوور کەوتبۆوە. مەیدانێک لەولاترەوە ئاوڕی دابوویەوە و جارێکی‌تر سەیری باڵەخانەکەی کردبوو. خەجۆ جارێکی‌تر لە ناو دەرگاکەدا وەستابوو. ئەسڵان دڵی پێوە بوو وا خەیاڵ بکات کچە سەیری ڕۆیشتنەکەی ئەوی کردووە. واشی بیرکردەوە. هات دەست بەرێ و کلاوەکەی بۆ ڕاوەشێنێ، بەڵام جەربەزەی ئەو کارەی لە خۆیدا نەبینی. بۆیە بن گوێ خۆی خواند. جارێکی‌تر بەدزیەکەوە ئاوڕی دایەوە، کچە نەبوو. سەری داخستبوو و پێی هەڵگرتبوو.
پێشتر بە ئەسڵانیان وتبوو خەجۆ هێشتا پێنەگەشتووە، لە شوو ئەترسێ. بەڵام ئەسڵان نەی ئەویست بڕوا بکات. خەجۆ پێی نابووە ناو سێزدەوە. ئەی بۆ وتوویانە مێینە لە نۆ سالانەوە بووکە و ئەتوانێ بار هەڵگرێ؟ واتە کاتێکە بە کلاو ڕاتکێشا بە سمتی کچەدا و کچە بە زەبری ئەو کلاوە نەکەوت و توانی خۆی ڕابگرێ، ئەوە بووکە و ئەتوانێ بچێتە پەردەوە. کلاوی پیاو نیشانەی پیاوە. ئەی خەجۆ بۆ لە شوو ئەترسێ؟ مسۆگەر

ئەبێ نەخشەیەک لە کاردا هەبێ! ڕەنگە عەلیئەکبەری حاجی پەسەند یەکێکیتری بۆ کچەکەی لەبەرچاو گرتووە ڕەنگە مەڕدارێکی کورد، لە خێڵەکانی خۆیان؟ ڕەنگیشە کوڕە خانێکی بە ناو و نیشان؟ ئاخر کچێکی تاقانەی بێ دایک کە پاش مردنی باوکی لە سەر هەموو داراییەکەی دائەنیشێ، زۆر هەن خۆیان لێمەڵاس دابێ و پرسوجۆی بکەن. کێ هەیە پێی ناخۆش بێ لەو باڵەخانەیە دابنیشێ. پاڵ بدا بە جێوبانەوە، ئاوی فێنک بخواتەوە، نێرگەلەی تەماکۆ بکێشێ و بۆ خۆی ئاغەیی بکات؟ ئەلوا ئەو کەسە ئەسڵان بێ؟ ئایە ئەتوانێ کچەکەی عەلیئەکبەری حاجی پەسەند داگیر بکات؟ تۆ بڵێی بتوانی پێ بخاتە جێ پێی عەلیئەکبەری حاجی پەسەند و لە سەر داراییەکەی وەکوو گۆرمار لە سەر گەنج پۆپکە بکات؟ ئەمە ئیتر وەستابوویە سەر هیممەتی بابقولی بوندار. ئەگەر بوندار دەستی هەڵهێنایە و بە جۆرێک عەلیئەکبەری ڕازیی بکردایەت، پاداشتێکی گەورەی پێشکەش بە کوڕەکەی کردبوو. خەجۆ، قەڵاتی خۆنیاڵی هەبوو و قەڵاتیش، زەوی و ئاو و پەز و شوان و جووتیاری هەبوو. جا لە سەر قاڵیچە دابنیشە و ئاغایی بکە. کەنووی پڕ لە گەنم، هەماری پڕ لە ئازووخە، ڕەسیدی زۆر وزەبەندی ناو بازاڕ. خەجۆ، ئەم نێچیرە وردیلانە و پڕ بەرەکەتە نەئەبوا بە دەنووکی بازێکیتر ڕاوبکرێ. ئەسڵان لە بۆسەدا بوو. وردە وردە ئەبوا سەر و قژی دەق بکات. یەخەی تازە بکاتەوە. پێڵاوی نوێ لەپێ بکات. لانیکەم حەفتەی جارێک ڕیش بتاشێ و نووکی سمێڵەکانی با بدات. ئەبێ بیر لە لەچکێکی هەورێشمیش بکاتەوە و ئەگەر بکرێ بە نهێنی بۆ خەجۆی بنێرێ. کوری حاجی پەسەندیش ئەبێ بە جۆرێک ڕازیی بکرێ. ئەبێ کارێ بکرێ. نەخشەیەک دابڕێژرێ بۆ ئەوەی کوڕی حاجی پەسەند، زاواکەی پەسەند بکات. ئەگەر عەلیئەکبەری حاجی پەسەند ئەسڵانی قبووڵ بکردایەت، بەشی زۆری کارەکە تەواو

بوو. گوڵئەندام ڕازیی ئەکرا. هەڵبەت ئەگەر بابقولی لە سەر شەپکە نەکشایەتەوە.

خەیاڵ وا ئەسلاّنی هەڵگرتبوو، شەیدای لە بیر بردبۆوە. شەیدا و وشترەکانی بلّێی نەڵێی لە خەیاڵی ئەودا شوێنیان ون کردبوو. ئەسلاّن لەپڕ سێبەرێکی لە بەردەمیدا هەست پێکرد. پێڵوەکانی زیاتر هەڵپچڕی، قەدیر بوو. بەرامبەری لە پانتایی بەرینی شەودا، گوڵی بچکۆلانەی ئاگری سیگارکەی ئەسووتا. ناخودئاگا، دەستی ئەسلاّن چوو بۆ دارەکەی.

بەڵام هەڵنەسا. نە بزوا و هەوڵیدا قەدیر بە نەبوو دابنێ. دووریی پەتی بیرێک قەدیر وەستابوو. خامۆش بوو. ئەسلاّنیش خامۆش و لەسەرپێ. ئامادەی خۆ هەڵدان. بیریش لێک پچڕابوو و هاتبۆوە بە خۆیدا. لە ژێر نیگای قەدیردا پێستی تەزووی پیا ئەهات. ئەتوت چاوە ڕەشە بە قووڵاچووەکانی قەدیر کە لە قووڵایی تاریکیەوە ئەخزانە دەرەوە، بە تەوێڵی خۆیەوە هەست پێ ئەکات. زمانی مار. ئەیتوانی تێبگا قەدیر دەردی چییە و چی ئەوێ؛ بەڵام نەی ئەتوانی تێبگا خامۆشیبوونی ترسی خستۆتە دڵیەوە. ترسێکی بەردەوام. دەستەکانی قەدیر بەتاڵ بوون و لەشی بێ جووڵە. دەستەکانی ئەسلاّن بە دار و لەشی بە جووڵە. بۆچی وەها بوو؟ مەگەر قەدیر ئەیویست ئەو بخوات؟ مەگەر ئەمە قەدیری برای عەباس مەلەنگ نییە؟ کوڕانی کەلایی خواداد؟ قەدیر هاوباڵ و هاوتای ئەسلاّن. ڕەنگە بە تەمەن یەک دوو ساڵیان بە سەر یەکەوە هەبوو. هەمان قەدیری هێزم کێشان، تورنابازی، قەلەمناڕێ و قوماربازی. ئەی ئەم ڕۆژانە چ جادوویەکی بە ملیدا هەڵواسیبوو کە ئەوەندە ترسێنەر خۆیای ئەکرد؟ چ ئەفسوونێک لە نیگایدا هەبوو و چ ڕازێک لە ڕەفتاریدا کە بەو جۆرە ترسناک و بەسام بوو؟

ــ بە تەنها دانیشتووی ئەسلاّن خان؟ ئەڵێی هاتووی بە پێشوازی وشترەکانەوە؟ ... ها؟

دەنگی، دەنگدانەوەیەکی تیژی هەبوو. لە خەنجەرێک ئەچوو کە شەوی کون ئەکرد. دەنگەکە، گوماناوی، درِدۆنگ و ئاوێتەی تەوس و رِقێکی قوولْ بوو. هەر وشەیەکی باری هەزار وشەی پێوە بوو. هەر وشەیەکی قورس و زبر بوو. پارچە ئاسنێکی ژەنگاوی. هەم سووتێنەر بوو. ئەسلاّن، لەوە زیاتر خۆی پێ رِانەگیرا و وتی:

ــ تۆ بۆ کوێ... وا بە تەنها ئەرِۆیت؟

ــ ئەگەرِێم. لە ناو شەوی خوادا!

قەدیر ئەمەی وتوو ون بوو. وەک ماریّک خزایە دەروونی تاریکیەکە و چووە ناو شەوەوە. ئەسلاّن نەیتوانی ئاگری سیگارەکەشی شوێن بگرێ. ئەتوت قەدیر فرِێی داوە یان لە ژێر پێ پانی کردبۆوە. چۆن هات و چۆن رِۆیشت، ئەو؟ وەکوو کەسێک کە دێتە خەوی مرۆڤ. رِاستی، ئەسلاّن خەونی نەئەبینی؟ نەکا سەری ناوە بە دیوارەکەوە و خەوی لێکەوتووە؟ چاوەکانی بە پشتی دستی هەلّگلۆفی و چەند جار پێلّووی لێکدا. پاشان داردەستەکەی لە ناو دەستیدا گووشی و لە شوێنی خۆی مایەوە. پشت بە دیوار. شەیدا، ئەوا سەرنجی بردبوو بۆ خۆی. تەنهاییەکەی برای ئەویست. جۆرێک ترسی نهێنی لە پشت ئەم ویستە دابوو. بیری بە دوای برادا ئەگەرِا. ئەی بۆ نەهاتەوە؟ ئەم شەیدایە بۆ نەهاتەوە؟ ئاخر... ئەم جەوانەش چەندە هەوا لە بن باخەلّی دایە؟ لەگەلّ ترسدا بێگانەیە و وا ئەزانێ مەترسی پێشتر مرۆڤ ئاگادار ئەکاتەوە؟ کێ چووزانێ قەدیر نەچووە بە پێشوازی شەیداوە؟ قەدیر لە شەیدا بەهێزتر بوو. ئەمە، بۆ ساتێک ئەسلاّنی لەرزاند. پشتی لە دیوارەکە کردەوە و چەند هەنگاو لە تاریکیدا رِۆیشت. بەلاّم هەلّوەستەی کرد. ترس، وەستاندی. لە دەوروبەری خۆی رِوانی و سەرکەوتە سەر دیوارەکە. لە سەر لێواری دیوارەکە وەستا و بە مایەیەک لە دلّەخورپێ شەیدای بانگکرد:

ـ شەیدا های... های ... های... شەیدا هۆی... هۆی... هۆی...

ـ هۆی... هۆی... هۆی... ئەبیسم ئەسلان. های... های... های... دەنگت ئەبیسم.

ـ لەم لاوە وەرە های... های... های... لەم لاوە!

ـ وا دێم هۆی... هۆی... هۆی... وا خەریکم دێم.

هەرای براکان خەوت. ئەسلان خۆی لە دیوارەکە هەڵدایە خوارەوە و چوو بەرەوپیری براکەیەوە. لە پشت پەموجارەکە، لای رێگەکە پێکگەیشتن. ئەسلان لە براکەی تووڕە بوو:

ـ لە کوێیت وا خۆت ونکردووە؟ دڵی هەموانت خستۆتە مەترسیەوە!

شەیدا کە کلکی وشترە پیرەکەی بە دەور دەستیدا ئاڵاندبوو و پێ بە پێی پاتاڵەکە ئەڕۆیشت، وتی:

ـ لە بیابانی خوا. پێت وایە لە کوێ بووم؟ وشتر خۆ پەز نییە پێکەوە بلەوەڕن! هەر کامەیان ئەچن بە لایەکدا. ئێوارە کە داهات ئەبێ یەکیان لە ڕۆژاوا بهێنیتەوە و ئەوی تریان لە ڕۆژهەڵات.

ـ چیت بار کردووە؟

ـ گەون. خۆ نەئەکرا بە دەستی بەتاڵ لە بیابان بگەڕێمەوە. جگە لەوەش ئەم وشترانە شتێکیان ئەوێ تا بەیانی خۆیانی پێوە خەریک کەن! خۆ نابێ لەپەسا نواڵە و قاپووڕە پەموو بکەینە سەر سفرەکەیان؟

ئەسلان بە تەوسەوە وتی:

ـ ئەوەندە خۆت ماندوو مەکە. لای باوکت زیاتر خۆشەویست ئەبی، ئەوەش باش نییە. هەر چەند ئێستەکانیش زۆر خۆشەویستی!

شەیدا تەشەری براکەی بیست و وتی:

ـ کارە ئاسانەکەی داوە بە تۆ. ئەوسا من ئازیزەکەم؟

بەیانی هەتا ئێوارە لە بەر سێبەر بە ئاسوودەیی دانیشتوویت و قەران و پەنابات ئەژمێری! لەو لاشەوە من لە ژێر تیشکی هەتاودا ئارەق ئەڕێژم. درەو، خەرمان، ئێزنگ، لەوەڕاندنی کار و بزن و، ئەوەتا وشتر لەوەڕاندنیشی لێ زیاد بووە! هەر کارێک کە دێتە پێشەوە، من ئەبێ شان بدەمە بەری. کەچی تۆ مانگێک، سااڵێک سواری هێسر ئەبی، ئەچی بۆ شار، دەمەن قەند و برنج و چوار کااڤە گشتەک و دەزوو لەگەڵ خۆت ئەهێنی و دیسانەوە لە پشت دەخڵەکە ئەوەستی. خوا ئەیزانێ لەو هەموو قەران و پەناباتە چەندێکیشت بۆ خۆت لاداوە و شاردۆتەوە!

ئەم جۆرە گاڵتەیە کە ڕەگێکی ڕاستیی تیا بوو و هەر کاتەی ڕێی بکەوتایەت لە نێوان براکاندا ئاڵوگۆڕ ئەبوو. لە بەر ئەمەش بوو قسەکانی شەیدا هەر چەند تاڵ بوو، بەاڵم ئەسااڵنی تووڕە نەکرد. لە درێژەی گاڵتەکەدا وتی:

ــ بەڵێنت پێ ئەدەم یەک پەنابەتییش لە بن نینۆکی بابقولی بوندار دەرناهێنرێ. ئەو حەسابی یەک شایی پارەشی هەیە! بەو کوێرە خوێندەواریەی ئاگای لە هەموو شتێک هەیە. تۆ ئیتر پێویست ناکا ئەم قسانە بخەیتە سەر زمانی و گەزکەسکی خۆڕایی بدەی بە دەستیەوە.

ــ ترس هەڵت نەگرێ! گاڵتەم کرد. لە وەاڵمی خۆتدا وتم کە پێت وایە من تاقانەی ئەوم.

ئەسااڵن بە قازانجی زانی قسەکە وەربگێرێ:

ــ هیچ بیستووتە پوورزاکەمان داویە لە سەری و خول بووە؟

ــ نادعەلی؟ بۆچی؟

ــ بەمزووانە بیستم. پاش مەرگی باوکی. پووڕە سوڵتان پەیامی ناردووە باوکم بچێ بۆ چوارگوێشلی. ئەمیش خۆ دەرفەتی سەر خوراندنی نییە.

ـ مەبەستت ئەوەیە بەجارێک تێکچووە؟

ـ تەواوی تەواویش نا! بەڵام مێشکی تۆزێ تەکانی خواردووە. ئەڵێن بە ئاو و کێڵگەکەشی ڕاناگات. پەزەکانی خەریکن تیا ئەچن. کەمدووی لێ دەرچووە. لەگەڵ خەڵکی تێکەڵ نابێ. لەگەڵ دایکی نادوێ. بە ڕۆژ لە ماڵەوە دا ئەنیشێ و دەرگا لە سەر خۆی دا ئەخا! بەشەو لە ماڵ دەرئەکەوێ، لە چوارگۆێشلی دەرئەکەوێ و بۆ خۆی ئەخولێتەوە. پووڕە سوڵتانی نەگبەت! بیستوومە لە جێدا کەوتووە. ئەم باوکەشم دەرفەت نادا یەکمان بچێ و هەواڵێکیان بپرسێ. بووین بە کۆتری دەستەمۆ لەم دووکانەدا؛ سەرەتای جەوانی!

ـ نادعەلی! حەیف! بکوژەکە چی؟ نەدۆزراوەتەوە؟

ـ ئەڵێن نادعەلی دەستی لێ هەڵگرتووە! ئیتر بیر لەوە ناکاتەوە.

گەیشتنە ناو کۆڵان. وشترەکان بە خووی هەمیشەیان بەرەو ماڵی قەدیر چوون. بەرەو ماڵی کەلایخواداد. بەڵام براکان بە دار و بە هەیهەی وەریانگێڕان. ماڵی بابقولی بوندار. پێش ئەوەی با بدەنەوە جۆگەی ئاوەکە بوو. وشترەکان دەمیان لە ئاو نا. تاک و تەرا، قسەیەک لە نێوان براکاندا ئەوترا. ورگی وشترەکان بەرزەوە بوو. بەرەو ماڵیان بردن. سێبەر! قەدیر، لە بەر دەمیاندا وەستا بوو. بڵێند و تۆزێک چەماوە. جگەرەی نەئەکێشا. خامۆش بوو. لە ژێر لێو و ددانەوە، ئەسڵان ناوی قەدیری جاویەوە:

ـ دیسانەوەش لێرە ڕاوەستاوە.

ـ کێ؟ قەدیر؟

ئەسڵان وەڵامی براکەی نەدایەوە. داری سەردەروازەکەی لابرد و وشترەکانی کردە ژوورەوە. شەیدا پێی نە خستبوویە ژوورەوە سینەی تەقی بە سینەی قەدیرەوە:

ـ خێر هاتی قەدیر.

ــ ئەیانبەی بۆ بیابان، ئاگات لەو پیرە لۆکە بێت. نابێ گیای شۆڕ زۆر بخوات. شۆڕی پێ ناکەوێ. ئەوەندەت نەزانی تەقی، حەیفە.

شەیدا نەی ئەزانی چی بڵێت. سەری سووڕمابوو. قەدیر ڕۆیشت و دوور کەوتەوە. شەیدا گێژ و وڕ تێڕوانی. ئەسڵان مەچەکی دەستی براکەی گرت و ڕایکێشا ژوورەوە:

ــ لە خۆیەوە ئەڵێ. وەرە بڕۆ بارەکەت داگرە. خواردنی وشتر گەون و شۆرە، کەریش ئەمە ئەزانێ. بڕۆ ئیتر!

حەپەساو و لە ناو بیردا، شەیدا چوو بۆ لای وشترەکان. وشترەکانی لە ناو حەوشەدا یخ دا. بارێ گەونەکەی داگرت و بە یارمەتی شەنە ئاسنەکە درکە کانی برد بۆ بن دیوارەکە و هاتەوە لای بیرەکە. مەسینەی ئاو ئامادە بوو. دەست و دەموچاوی شۆرد و بە ئەسڵانی وت:

ــ پێویست ناکا سفرەیان بۆ ڕاخەی. تێرن. داینێ بۆ پاشتر. بەس دارە بەنەکە لە پشت نێرە ڕەشەکە لابەرە. لە هەوسار و قەمتەرەکەشی بگەڕێ.

ئەسڵان وایکرد کە براکەی وتبووی. کارەکەی ئەویش لەگەڵ دەموچاو شۆردنەکەی شەیدا تەواو بوو. براکان، شان بە شان لە پلیکان سەرکەوتن، بۆ دیوەخان. بابقولی لای سینیەکە دانیشتبوو و خەریکی تریاک کێشان بوو. ماهدەرۆیشیش لای سەماوەرەکە دانیشتبوو و چای بۆ بوندار تێئەکرد.

بابقولی تریاک کێشبوو، بەڵام لێوی بە سەبیلەی دووکەڵی شیرەوە نەئەنا. لەوانە نەبوو شان دائەدەن و لە لای چرای شیرەوە ڕائەکشێن و چەندین کاژێر وەکوو تەرم ئەکەون و حەز ناکەن سەر لە سەر سەرینە چڵکنەکەی شیرەخانە بەرز بکەنەوە. سەرەڕای ئەوەی لە هەموو مەڵبەندی خوراسان و سیستان و سنووری کەویردا، هەموو عەمەڵیەکان فێری شیرە کێشانن، بەڵام بابقولی بوندار بە شیاوی شانی خۆی

نەئەزانی لای چرای شیرەوە شان دابدات. کەوتنی حەز لێنەبوو، پان بوونەوە و ڕاکشانی لا پەسەند نەبوو. ئەمەی بە تەمەڵی، سستی و داماویی ئەزانی. تریاک هەر چی بوو بە دانیشتنەوە ئەکێشرا و پێویستی بەوە نەبوو وەکوو لاشە لە سەر دۆشەکە نەشۆراوەکەی شیرەکێشخانە پان ببێتەوە. هەم ئەوەی لە ماڵیشدا ئەکرا. پێویست نەبوو لە ناو کۆمەڵێک نەگبەتی سپێون، لە ژێر بنمیچە ڕەش داگەڕاوەکەی شیرەکێشخانە دابنێشێ و لە سەرەدا بووەستێ. لای دیوارەکە دابنیشی و هەناسەی لە هەناسەی هەر کەس و ناکەسێک بگیرێنێ. شیرەکێشخانە ئەو شوێنە نەبوو بابقولی بوندار بتوانێ والایی خۆی لەوێدا بپارێزێ. لەوێ، هەموو کەوتبوون. نیوەگیان و کەلەلا. هیچکەس لە هیچکەس سەر نییە. جیهانێکە، شا و گەدا ناناسێ. ئەوێ ئارمانجی سستیە و؛ لە سستیدا خۆ ڕاوەشاندن و نەڕاندن و گەردن گرتن، لێوی بێ خوێنی مردووەکان بزەی پێیان دێ! لەوێ بالاترین، سستترین و خەوالووترینە! بۆیەش بوو بابقولی بوندار زۆر کەم هاتووچۆی شیرەکێشخانەی ئەکرد. لە ماڵەوە تریاکی ئەکێشا. بە پێی بەرنامە. شەو بۆ شەو. هەر شەوەش بە ئەندازەی شەوی پێشوو. نە کەمتر و نە زیاتر. کەمێ خوماری بە دواوە بوو و زۆری بێخەوی. بەیەک ئەندازە. ئەوەشی لە بیر نەئەکرد کە نەهێڵێ کوڕەکانی، لەو ژوورەدا کە ئەو تریاک ئەکێشێ، دابنیشن. بەم پێیە بوو شەیدا و ئەسڵان چوون بۆ ژوورەکەی تر تا ئەو کاتەی ماهدەرۆیش مەنگەڵەکەی برد و لە بانیجە داینا و بانگیانی کرد.

کوڕەکان دانیشتن. بابقولی بوندار نەشەبوو. گۆناکانی گەرم داگیرابوون و هێڵی ناوچەوانی هەڵسابوو. چاوەکانی گڕاوی و لێوەکانی وشک بوون. بە لەپی دەست جار جارە لووتی ئەلەقاند و سەری پەنجەی ئەهێنا بە لا لەغاوەیدا. خووی

نەشەیی. چای خەست و بە ڕەنگیش، ماهەڕوێش لە بەر دەستی دانابوو. بابقولی بوندار کڵۆ قەندەکەی هەڵگرت، لە چاکەی هەڵژەند، دەمی وەکوو دەمی قەڵ کردەوە و قەندە تەڕەکەی خستە سەر زمانە وشکەکەی. بە حەزەوە مژی و پیاڵەی چاکەی برد بۆ لێوە شین هەڵگەڕاوکانی و هەڵیلووشی. ئیستکانەکەی خستەوە سەر نالبەکیەکە و ڕوانییە شەیدا.

ــ ئا؟ لەگەڵ وشترەکان چۆنی؟ خۆ ماندوویان نەکردووێت؟

شەیدا ئەوەی کە ئەیویست بیڵێ، لە بەر خۆیەوە وتی و پاشان وتیەوە:

ــ کەمن. وشتر ئەبێ ڕانێک بێ، ئەوسا لەوەڕاندیان کەیفی مرۆڤ ساز ئەکا. سێ دانە وشتر لە بیابانی قاقڕدا ون ئەبێ. هەر کامەیان بە لایەکدا ئەڕۆن. لا ئەکەیتەوە هەر یەکە و فرسەقێک دوور کەوتۆتەوە! بەڵام ئەگەر ڕانێک بن پێکەوە ئەگەڕێن. پیاو لە سەر پشتی یەکیان سوار ئەبێ و کۆیان ئەکاتەوە.

ماهەڕوێش کارەکەی پێی سپێردرابوو تەواوی کرد و هاتەوە ژوورەوە. لە سەر چۆکێک لای سەماوەرەکە دانیشت و پیاڵەکانی بردە بەر شێری سەماوەرکە بۆ ئەسڵان و شەیدا چا تێبکات. بابقولی لە وەڵامی شەیدا وتی:

ــ ئەو سەردەمە خەریکە کۆتایی پێدێ بابە گیان. ئیتر تەواو بوو، خوا لێی خۆش بێ. ئەم پاتاڵانەش سەردەمیان بە سەر چووە. ئێستە ئیتر تەنها بۆ سەربڕین ڕایان ئەگرن. کەڵکیتریان نەماوە ئیتر. سەردەمێک هەبوو ئەم چوار پێیانە نرخ و ڕێزێکیان هەبوو. هەمیشە بە ڕێوە بوون. بێ و بڕۆ، لە ئێرانەوە باریان بۆ عەشقابادی ڕووس ئەبرد و باریان ئەهێنا. کشمیش و پێستە و ئاڵوویان لەم سەرەوە ئەبرد، قەند و کووتاڵ و نەوت و فەخفووریان لەو سەرەوە ئەهێنا. بۆ ڕەی و کرمان و قەزوێن و یەزدیش ئەچوون. لە سەرانسەری ئەم وڵاتەدا

لـه هاتوچـۆدا بـوون. دەنگـی زەنگۆڵـەی کاروانـەکان بـۆ سـاتێکیش خامـۆش نەئەبـوو. کاری ماشـێنیان ئەکـرد. کاروانسـالاریش ڕێـز و شـکۆیەکی هەبـوو. خەڵکـی کچیـان بـه جووتیـار نەئـەدا، بـەڵام بـه کاروانسـالاریان ئـەدا کـه سـاڵ بـه دوازه مانـگ لـه سـەفەردا بـوون. بـەڵام ئێسـتە وشـتر کـەی بـرەوی هەیـە. مەگـەر کوردێـک یـان بەلووچێـک، یـەک، دوو دانـه یـان ئەوپـەڕی پێنـج وشـتری بـۆ خـۆی هەبـێ و لـه قاقـڕ و بیابانـی بـێ ئـاو و گیـادا هێـزم بکێشـێ و نانـی منـاڵەکانـی تێگووشـێتە نـاو شـیری وشـترەکە. جـا بۆیـە ئەبـێ پـەروار بکـرێن و کێـردیان لـێ بـدرێ. زینـدوو بوونیـان کەڵکـی نەمـاوە. ئـەوەی بـه کار بـێ گۆشـت و پێسـتیانە. چـار چییـە؟ هـەر بۆیەشـە لـەم نـاوەدا مـرۆڤ ڕانـی پەنجـا سـەریی وشـتر نابینـێ پێکـەوە بلـەوەڕن. تـاک و تەرایـەک. ئەوانیـش تەمـەنیان کورتـە زمـان بەسـتراوانە. ڕۆژگـارە ئیتـر. هـەر شـتێک خولێکـی هەیـە. سـەختی تـۆش تـا زسـتانە. ئەوەنـدەی بەفـر کەوتـەوە، هـەر کامیـان بـه مـاوەی مانگێـک سـەرئەبڕێن و گۆشـتەکەشـیان ئەفرۆشـین بـه خەڵکەکـه. تـۆش تـا کاتێـک تـۆزێ شـارەزایی پەیـدا ئەکـەی، ئەگـەر بـۆت سـەختە بـه هەوسـارەوە بیانلەوەڕێنـە.

بەر لـه شـەیدا ئەسـڵان کەوتـه قسـه:

ــ ئەگـەر ئـەم قەدیـرەی کـوڕی کەلایـی خـودادا ئـاوا خـۆی لـه وشـترەکان هەڵقورتێنـێ، لـەوەڕاندنیان دژوارتریـش ئەبـێ! نابـێ شـەیدا ئیتـر بـه تەنهـا بچـێ بـۆ بیابـان.

بابقـولی ڕوو بـه ڕووی ئەسـڵان وەسـتا:

ــ چـی ئەڵێـی؟ دیسـانەوەش؟

ــ ئـەرێ ئیتـر. لـەو کاتـەوە مـن پێـم نایـە دەرەوە وەکـوو مـردوو بـه دوامـدا هاتووە. هـەر ئێسـتەش ئەوەتـا لـه بەردەرگـا وەسـتاوە.

شـەیدا وتـی:

ــ نەوەسـتاوە. ڕۆیشـت!

بابقـولی وتـی:

ـ ئەو چی ئەوێ، ماهدەرۆیش؟

ماهدەرۆیش چۆکی دادا و بە مایەیەک لە هاودەروییەوە وتی:

ـ دڵی سووتاوە بوندار. دڵی سووتاوە. کەلایی خواداد پارەی وشترەکانی وەرگرتووە و بۆ خۆی شاردوویەتەوە و کورەکانیش پادەرحەوا ماونەتەوە. عەباسجان، براگەورەی قەدیر، توانی بە چەند ئەسکەناسی پشت سوور دەستی خۆی سوور بکات، بەڵام قەدیر نا. دەستی لە هیچ کوێ بەند نەبووە. باوکی هیچی ندایێ. پیرەمێرد هیچ نادا بە دەستەوە. قوڕوقپ، وەڵامی هیچکەس ناداتەوە. پارەکانیش کەس نازانێ لە کوێی شاردۆتەوە. سەری خستۆتە ناو یەخەی و چاوی لە هەمووان قوچاندووە. ڕۆژ تا ڕۆژ دەرگای ماڵەکەی ناکاتەوە. قەدیر داوای هەموو پارەکەی لێکردووە. وتوویەتی ئەیەوێ بە دوای کار و کاسبیدا بگەڕێ. بەڵام باوکە بڕوای بە چاوی خۆشی نییە. حەز ناکا قەدیریش لە لای بڕوات. ئەگەر قەدیر بڕوات کەس نییە پێی ڕابگات. وتوویەتی ڕۆژانە پارەی جگەرەکەت پێ ئەدەم لێرە بمێنەوە. کەوتووە هەژارە. بەڵام عەباسجان لێیداوە چووە بۆ مەشهەد بۆ لای ئەو ژنەی کە هەیبووە. من خۆ نازانم، بەڵام ئەڵێن کچی دالاندارێک بووە. لە ڕێی مەشهەد لە کاروانسەرایەک گیری لێ هێنابوو. قەدیریش ئێستە ئەوا دڵگیرە. دەست وپێی بەستراوە. وەک بزنمژە بۆ خۆی هەر تێر ئەهاوێژێ. منیش لە کۆڵان بینیم بۆ خۆی پیاسەی ئەکرد.

بابقولی لە وەڵامی دەرۆیشدا هیچی نەوت. خامۆش بوو و لە بیردا. بۆنی ئەوە ئەهات قەدیر ئەیەوێ خۆی بکا بە ئاوێنەی دڵتۆقاندنی کورەکانی بوندار. ئەبوا کارێکی بۆ بکرێ. بیری چالاکی بابقولی بۆ ڕێگەیەک ئەگەڕا. سەربازیی! بەم جۆرە ئەیتوانی لە کۆڵی بکاتەوە. تا ئەو بێ ئیتر شەوانە بە ناو کۆڵانەکاندا نەگەڕێ! بۆچی ئەگەڕێ؟ دیارە ئیتر. خەریکە

جێ پێ بۆ دزی خۆش ئەکات. ئەیەوێ ئارامی قەڵاچیمەن تێک بدات. بەو باڵا لۆقەیەوە، خەڵک ئەتۆقێنێ. چوار شەوی‌تر ڕەنگە- ئەچێتە سەر ناموسی خەڵکیش. ئەبێ دەستی بگیرێ و بنرێتە ناو دەستی سەرباز بگرەکان. بەڵام باوکی، کەلایی خواداد پەککەوتەیە، زەمینگیرە. ئەگەر ببێ بە کەفیلی باوکی چی؟ ئەبێ. ئەبێ. ئەوسا ڕەنگە بکرێ کارێکی بۆ جۆر بکرێ: کەرکاری دارکێشان. چاودێر. ئەمانە لەو کارانەن بۆ ئەو ئەشێن. بەڵام نەء، ئەم جۆرە کارانە ڕامی ناکات. ئەبێ فێری قاچاخی تریاکی بکات. وا باشترە. ئەگەر وابێ، هەوسارەکەی بەدەس خودی بابقولیەوە ئەبێ. هەر کات بیەوێ ئەتوانێ هەڵیداتە ئاوە قوولەکە. گلەیش نییە. چاوی دەرئەهات با بە دوای کار و پیشەی نا قانونی‌دا نەڕوات و تووش نەبێ.

ــ بۆ منیش چا تێکە.

ماهدەرۆیش چایی بۆ هەمووان تێکرد و بۆی دانان. بوندار لێی پرسی:

ــ خەرمان کەی پاک ئەبێ؟

ــ تا سەری مانگ.

ــ ئێستە کێ لە سەر خەرمان ئەخەوێ؟

ــ هچکەس.

ــ هیچکەس؟

ــ هێشتا گەنم لە کا جیا نەبوەتەوە بوندار. دز خۆ نایەت چەڵتووک بدزێ! سەد مەن چەڵتووک دە مەن گەنمی تیا نییە!

بابقولی لە پڕدا وتی:

ــ دز بێ یان نەیەت، خەرمان نابێ بێ مرۆڤ بێ. هەر ئێستە بڕۆ بۆ ماڵی تاجعەلی کۆڵکێش و پێی بڵێ چرا و بوخچەی هەڵگرێ و بچێتە سەر خەرمانەکەی. پێی بڵێ مەگەر ئەیەوێ شەقانەکەی بدۆڕێنێ؟ یان ئەیانەوێ گەنمەکە

ئەوەندە لە دەشت دابنێن مار و مێروو هەموو کێشی بکەن و بیبەن؟ ویژدانیان چی لێهاتووە؟!

ماهدەرۆیش کە لە ناو قسەکانی بابقولی بونداردا هەڵسا بوو و وەستا بوو، پرسی:

ــ لەوێوە بگەڕێمەوە بۆ ئێرە، یان بڕۆمەوە بۆ ماڵەوە؛ کارتان هەیە؟

بابقولی وتی:

ــ جارێ نازانم. بگەڕێوە با بزانم چۆن ئەبێ؟

وەک پشیلە، ماهدەرۆیش چووە دەرەوە و بە بێ ئەوەی دەنگی پێی بێ لە پلیکانەکان چووە خوارەوە. بابقولی بە کوڕەکانی وت:

ــ ئێوە نیازتان نییە شێو بخۆن؟ بۆ سفرەکە ناهێنن؟

ئەسلان وتی:

ــ دایکم نەخۆشە وا بزانم!

ــ جار بە جەحەنم نەخۆشە. خۆتان سفرەکە بهێنن. خۆ گۆچ نەبوون!

براکان بە جووتە هەڵسان. بابقولی شەیدای بانگ کرد:

ــ تۆ بۆ کوێ؟ وەرە دانیشە، تۆ ماندووی. سفرە یەکێکی بەسە.

شەیدا نەیوت ئەیەوێ بچێ بۆ لای دایکی. گەڕایەوە و لە سەر جێگەی خۆی دانیشت. بابقولی بوندار جگەرەیەکی کرد بە دارجگەرەکەیەوە، دایگیراند و تۆپەڵ تۆپەڵ دووکەڵەکەی دایە دەرەوە:

ــ تا چاویان کوێر بێ. سەگبابانەی بەرچاوتەنگانە. چاویان نییە مرۆڤ ببینن بە پێی خۆی بە سەر عەرزی خوادا ڕێ بکات! ناتوانن ببینن. من ئەزانم کێ پڕی کردۆتەوە و بەرەڵڵای کردۆتە ناو کۆڵانەکانی قەڵاچیمەن. بەڵخی! لە هەر لایەکەوە دەستی بگات، نەقیزەیەک ئەوەشێنێ. ئاگر خۆش ئەکا. ئەمە

سروشتیەتی. ئاگرخۆشکەرە! ئەڕواحی باوکی! پێی وایە بەو کارانەی ئەتوانێ من بخاتە گیروگازەوە، لێ بگەڕێم بە ئیشتیای خۆی لەم ناوچەدا قاچاخفرۆشی بکات. هێشتاش تامی حەپس لە ژێر زمانیەتی! جا با هەر لە شێرەکێشخانە بکەوێ و ئەوەندە مەتەڵ دابهێنێ هەتا دەمی کەف ئەکات. سەگی دەم دڕێژ. کارێک ئەکەم ئەو چوار پارچە مس و بەڕەیەش بار بکات و لەم قەڵاتە بڕوات. پێی وایە لەگەڵ کێ تێکەوتووە! زۆڵی دەم هەر اش!

پاش شێو، پێش ئەوەی بابقولی بوندار ئەنگوستە دڕێژەکانی بلێسێتەوە، ڕووی کردە ئەسڵان و وتی:

ــ دەرگای دووکانەکەت باش داخست؟

ــ بەڵێ.

ــ لە بەر و دواوە؟

ــ بەڵێ

ــ کاتی خەوتنیش باش سەیری قفڵ و کیلۆنەکە بکەرەوە.

ــ خۆم لە دووکان ئەخەوم.

ــ گیرام لەوێش بخەوێ! لە دووکان ئەگەر بخەوی نابێ ئاگات لە دەر و بان هەبێ؟ چ قسەیەک ئەکەیت! بەچاوی بەسراو مەگەر ئەڕۆن بەڕێدا؟ نابینی وشکەسالییە؟ مرۆڤی برسی دینی نییە. پێت وایە کاتێکە دەرگای کردەوە و هاتە ناو دووکان بەزەیی بە گەنجێتی تۆدا دێتەوە؟ مرۆڤی خاو! ئەی تۆ لەگەڵ وشترەکانت چیئەکەی شەیدا؟

ــ هیچ، عەگاڵیان لە چۆک ئەبەستم و خۆشم وریا ئەخەوم.

ــ لەبەر دەربیجەی دوکاندا جێگەکەت ڕاخە. لە شوێنێک گوێتان لە هەناسەی یەکدی بێ. دار و چەقۆیەکیش لە ژوور سەرتان دابنێن زەردی نییە.

شەیدا لە بەر خۆیەوە وتی:

ــ کێردی من هەمیشە لە بنی پووزبەندەکەمە.

بابقولی بە ئەسلّانی وت:

ــ تۆیش وردە وردە قەمەکەت لە پشت کەنوەکە دەربهێنە و بیخەرە ژێر سەرت. پارێزکردن زەردی نییە. ئەو قەمەیەش پێم نەداویت لە ناو کالانەکەیدا ژەنگ بهێنێ! خۆ نامەوێ ئەنتیک ڕابگری! ناشمەوەێ بتانترسێنم، بەڵام ئەبێ سەرتان بلەقێنم بۆ ئەوەی بێنە ناو حەسابەوە. دەنگۆ هەیە چێوارێکیان لە سەر ڕێی شەشتەمەد خنکاندووە. شەوی ڕوون، وەکوو ڕۆژ. ڕەبەن مەڕی داشتی هەبووە. بردوویەتی بۆ شار و فرۆشتوویەتی. لە بەر نانەواخانە نانێکی کڕیوە و کەوتۆتە ڕێ بەرەو گوندەکانی لای سەرەوە. لە دامێنی کێوی بەران. نامەردانە ئەکەونە تەکی و لە ناو ڕێش ئەیخنکێنن. ئەڵێن مرۆڤی برسی ئیمانی نییە، هەر ئەمەیە! ڕێگر ڕۆژ بە ڕۆژ زیاتر ئەبن. لەم ڕۆژانەدا، هەر کەس گوشاری بۆ دێ، هەڵئەسێ و ئەبێ بە چەتە! ترس هەڵتان نەگرێ. تا بگاتە ماڵ و دووکانان، هێشتا زۆری ماوە.

ئەسلّان ناوچاوی تێک نابوو و زۆر بە خاوی قاپەکانی لە سەر سفرەکە خڕ ئەکردەوە. شەیدا، براکەی سەیر کرد، بزەیەکی هاتێ و چوو بە یارمەتیەوە. قاپە بەتاڵ و لەتە نانەکانیان کۆکردەوە و بردیانە دەرەوە. دەنگی بابقولی کەوتە شۆڕن کورەکانی.

ــ ماهدەرۆیش هاتەوە، پێی بڵێن بڕواتەوە. کارم پێی نییە تا بەیانی.

ــ بە سەر چاو.

ئەسلّان قەراخە نانەکانی کردە ناو ناندێنەکە و لە پلیکانەکان‌دا چووە خوارەوە. شەیدا، هەر وا لە بانیجە ڕاوەستابوو. پرسی:

ــ ئەڕۆی بخەوی؟

ــ ئەرێ ئیتر. خۆ نامەوێ شەو زیندەداری بکەم.

تاوێکیتر، شەیدا دەنگی کردنەوە و داخستنەوەی دەربیجەکەی بیست. گەڕایەوە و سەیری باڵەخانەی کرد. چرا تۆڕییەکە خەریک بوو ئەکوژایەوە. شەیدا هەر لە سەر جێی خۆی وەستابوو کە بابقولی بوندار بە دەم کۆکەیەکی قورسەوە هاتە دەرەوە:

ــ بۆ لەوێ وەستاوی؟ نیگابانی ئەدی؟

بە بزەیەکی هێورەوە، شەیدا وتی:

ــ وەستاوم، هەر وا.

بابقولی لە کاتێکا پێی ئەنایە سەر پلیکانەکە بە تەوسێکی نەرمەوە وتی:

ــ بێخەوی داویە لە سەرت؟ هێشتا زووە کوڕم! جارێ با دەستی ئەوی کە بەند بکەم، ئەوسا نۆرەی تۆش دێ.

خوێنی شەرم تا بنا گوێی شەیدا خوشی. ئەگەر شتێکیش بۆ وتن هەبوو، توانای وتنی نەبوو. بۆیە هەر وا، شەرمن و گرمۆڵە لە شوێنی خۆی ڕاوەستا. بیری کردەوە، بابقولی خەریکە ئەچێ بۆ ژوورەکەی خوارەوە، ئەو شوێنەی دایکی شەیدای لێبوو. بەڵام وا نەبوو. بابقولی ئەچوو بۆ ئاودەس:

ــ مرۆڤ کە زانی میزی کەفی کردووە، باشتر وایە بێخەویی نەدا لە سەری!

بابقولی ئەمەی وت و لە پشت دیوارە کورتەکە لە چاوی شەیدا ون بوو. شەیدا، ڕووی وەرگێڕا و هاتە هەیوان و لە سەر لێواری تەختەی مەشکەکە دانیشت. حەزی ئەکرد بچێ بۆ سەردانی دایکی، بەڵام نەی ئەویست بە بەرچاوی بابقولیەوە ئەو کارە بکات. چەند کاتێکی درێژ و کشاو هەر لەوێ دانیشت، تا باوکی گەڕایەوە. لە وشترەکان نزیک بوویەوە، دەستی هێنا بە سەر و یاڵیاندا و دەنگی هەڵێنا:

ــ بۆچی سفرەتان بۆ ئەم پاتاڵانە ڕانەخستووە هێشتا؟

شەیدا لە سەر تەختەی مەشکەکە هەڵسا، لە پلیکانەکان چووە خوارەوە، لای باوکیەوە وەستا و وتی:

ــ پێش ئەوەی بخەوم ڕای ئەخەم. هێشتا تێرن. کا و پەمووەکە چەپەڵ ئەکەن. لێوی لێ ئەدەن و نایخۆن. کاکە بۆن ئەگرێ. بۆنی هەناسە. کۆن ئەبێت و ئەوانیش بە ئیشتیا نایخۆن. ئازووخەکە بەد بۆن ئەکەن. هەموو ماڵێک وایە. خۆت خۆ باشتر ئەزانی!

«زۆر چاکە. شارەزا بووە. باشە!»

بابقولی، بە بێ ئەوەی بیری خۆی دەربڕێ، وتی:

ــ خۆت چۆنت پێ باشە وابکە. وشتر هی خۆتە و تۆ ئەبێ پەرواریان بکەی. من پێم وا بوو برسین.

چاوەڕێی وەڵامی کوڕەکەی نەکرد و بە گۆرانی وتن چوو بەرەو ناو داڵانەکە.

شەیدا، ئەوەندەی باوکی لە داڵانە تاریکەکەدا ون ببی، بە شادییەوە سەیری ڕۆیشتنەکەی کرد؛ پاشان سفرەی وشترەکانی ڕاخست. قۆڵی هەڵکرد، چۆکی نایە ناو کاکە و، پەمووەکانی لەگەڵ کادا تێکەڵ کرد. پەموو و کا و ئاردی جۆ ئەبوایە پێکەوە تێکەڵ بکرێن. پاشان ئەبوا دەستی هەتا ئانیشک بکات بە ناو کاکەدا، سەروبنی بکا بۆ ئەوەی تێکەڵ ببن. پاشان بەو جۆرەی ژنان هەویر ئەشێلن، ئەبێ بیشێلێ تا خۆشە ئەبێ.

بە هەوڵێکی زۆر شەیدا خواردنەکەی لێکدا، هەڵسا. دەستی تەکاند و پوشە کایەک نووسابوو بە برژانگیەوە لێیکردەوە. لای دۆڵچەی ئاوەکەوە چیچکانی کرد و دەست و ڕووی شۆرد. هەڵسا و چوو بۆ لای ئەو ژوورەی دایکی لەوێ نووستبوو. ئەو ژوورە بە تەک کارگەی تەونەکەوە بوو. هۆدەیەکی تەنگەبەر. دایکی شەیدا، شەوانە لەتێکی دەرگاکەی دانەئەخست. سەری ئەنایە ناو دەرگاکە و ئەنووست.

شەیدا زانی دایکی لە ئەنجامی نەخۆشی و ماندوێتیدا خەوی لێکەوتووە. بۆیە هەر لەوێ لە دەرەوە دانیشت و پاڵی

دا بە دیوارەکەوە. دڵی نەئەهات خەبەری بکاتەوە. جەڕەی ئاو و زەرکە مسەکە لە بەر دەستی دایکی دابوو. زەرکەکەی هەڵگرت و لە ناو دەستیا ڕایگرت. هێشتا تۆزێ ئاوی تیا بوو کە بریسکەی ئەستێرەکانی ئەنواندەوە. ئەستێرە نەئەبینران. ئاوەکەش. ڕەنگە هەستی بە زەرکەکەش نەئەکرد. بیری لە لایەکی‌تر بوو. نە لای وشترەکان و نە تەنانەت لای دایکیشی. ویستی هەڵسێ. زەرکەکەی نایەوە شوێنی خۆی و ویستی ڕاستەوە بێ، بەڵام نەکرا. دایکی سەری هەڵێنا و لەچکە سپیەکەی لە سەر ڕوخساری لابرد. نیو قەد دانیشت و دەستی برد بۆ خشتی ناو دەرگاکە، پێڵووە وشکەڵاتووەکانی بە پشتی دەستی هەڵگڵۆفی و وتی:

ــ دایکەکەم ئەو بۆ هێشتا نەنووستووی؟

ــ ئەخەوم. تۆ بخەوە. ئێستە چۆنی؟ هێشتاش وەک خۆتی؟ هەر نەخۆشی؟

ــ نەء. نە زۆر. کاتێک هاتی بینیتم. بەڵام نەمویست بێمە سەر.

ــ بۆ نەهاتی؟ ئێوە تاکەی ئەتانەوێ لە ماڵێکدا وەکوو دوو بێگانە بژین؟

ــ نامەوێ ڕووە شوومەکەی ببینم. پێویستیشم بەو نییە. مەگەر لە سەر تەوەنەکە لە بەیانیەوە هەتا ئێوارە وەکوو بێگانەیەک کار ناکەم؟

شەیدا لە بەر خۆیەوە مڕاندی:

ــ تۆ خۆشت حەزت لێیە وەکوو کارەکەر کار بکەی.

دایکی کە ئەتوت دڵێکی پڕ لە خۆڵەمێشی تەنووری ئێواران لە سینەی دایە -ژیلەمۆی بن خۆڵە مێش- بە ئارامی وتی:

ــ بەشم ئەمە بووە کوڕم، بەشی منیش ئەمە بووە. بۆچی ناڕۆی بخەوی تۆ؟ وشتر لەوەڕاندن ماندووت ناکات؟

ــ ئەخەوم. شەو درێژە. قاچت چۆنە؟
ــ باشە. باشترە. باشترە. شوکری خوا!
ــ باشە، یان لە بەر دڵی من وا ئەڵێی؟
ــ لێمگەڕێ کورِم. بچۆ بخەوە.
ورِ و بە ئازارێکی کاڵەوە، شەیدا هەڵسا؛ باڵی کراسەکەی ڕێک کرد و چوو بۆ لای دەربیجەی دووکانەکە. دایکی وتی:
ــ هەر لەوێ، لە ژێر هەیوان ئەخەوی؟ لێفەکەت لێرەیە. ئەوا بۆتی ئەهێنم.
شەیدا بە بێ وەڵامدانەوەی دایکی، لە بن دەربیجەکە دانیشت، تەوێڵی پێوە ناو و لە درزی دەرگاکەوە سەیری ناو دووکانەکەی کرد. ئەوەی کە براکان چاویان لە یەکدی بێ و بە درِدۆنگیەوە سەیری یەکتری بکەن، تایبەتمەندییەک بوو لە منااڵیەوە لەگەڵیان بوو. خۆیان لە کاری یەکدی هەڵئەقورتاند و ئەمەش تا ڕادەیەک لە ئێرەییەوە سەرچاوەی ئەگرت. بەخێلیەکی نە زۆر تیژ و ژەهراوی. مایەیەک بوو بۆ ئەوەی سروشتێکی دووڵایەنە بە هەر کامیان ببەخشێ. ئێرەییەکی شاراوە لە ناو توێژی سۆزدا کە لە پێکەوەبوون و لە برایەتیەکەیانەوە سەرچاوەی ئەگرت.
ئەو برایانەی لە پشتتێک و لە دوو سک زابوون، هەمیشە هەستیان بە دیوارێک لە نێوان خۆیاندا ئەکرد. دیوارێک کە بە عاشقانەترین سۆزیش لە ناو ناچێ. نزیکترین براکان، تەنها تا پێستەی ئەم دیوارە ئەتوانن لێک نزیک ببنەوە. بەاڵم ئەم دیوارە کە لە ناخیاندا داڕێژراوە، لە ناو ناچێ. هەر کاتەی بیر لە یەکدی ئەکەنەوە، لەوپەڕی ئەوینی برایانەشدا، بڵێسەی ملۆزمی دووانە بوون، سەر هەڵئەدا و عاشقانەترین داوەرییەکانیش تووشی هەڵە ئەکات. براکان تەنها لە ڕووبەڕوو بوونەوەی دوژمن دایە کە ئەبن بە یەک. یەکگرتوو. چونکە گیانی ڕقاوی، بڵێسەکانی بەخێڵێ و ڕق ڕووی لە دەرەوە و لە

خەنیمێکی دەرەکیە. بارانی تووڕەیی لەوەی کە خۆیی نییە. براکان ئەمێستاکە بران. عاشقترین براکان.

لەبەر تیشکی کزی ناو دووکانەکەدا، ئەسڵان لای دیوارەکەوە، لە سەر سەکۆکە جێی ڕاخستبوو. لە سەر جێگەکەی پشت لە دەربیجەکە دانیشتبوو و سەری بە سەر سینەیدا چەماندبوو. دەستەکانی لە بەر ناوکیدا ڕاگرتبوو و خەریکی کارێک بوو. شەیدا، دەسبەجێ بیریکردەوە:

«پارەکانی ئەژمێرێ. پارەپیس! خەریکە ئەیانشارێتەوە، زۆڵە... بەڵام، ڕەنگیشە خەریکە پزووی شەروالّەکەی ئەدۆزێ. سپێ کوشتن. ئاخر زستان خەریکە ئەگات!»

دایکی شەیدا، لێفەکەی بۆ کوڕەکەی هێنا. شەیدا ئاوڕی لە دایکی دایەوە و لە بن دەربیجەکە هەڵسا. لێفە و دۆشەکەکەی لە سەر شانی دایکی داگرت و حەوای دایە لای دیواری بن هەیوانەکە.

ــ خۆم ئەیهێنم ئیتر!

دایکی، هەر وا وەستا بوو. شەیداش وەستا. دایکی چاوی لە شەیدا نەئەتروکاند. ئیتر ئەیەوێ بڵێ چی؟

ــ بگرە بخەوە ئیتر! دیسانەوەش ئەتەوێ لە درزی دەرگاکەوە بۆی دەربچێت و بچێ بۆ کۆڵانگەڕیی؟

شەیدا، بەرامبەر دایکیدا بێدەنگ وەستا. دایکی زۆر دەوامی نەهێنا. وەرگەڕا و چوویەوە بەرەو کولانەکەی.

شەیدا، ئەمجارەش و بۆ هەزارەمین جار ڕۆیشتنەکەی دایکی سەیر کرد. ژنە بە بێ ئەوەی پیر بووبێ، پەکی کەوتبوو. کۆمابۆوە و ئەتوت قاچی ڕاکێش ئەکات. گەیشتە لای دەرگاکە، دەستیگرت بە لێواری دیوارەکەوە و بە ئەسپایی چووە ژوورەوە و شەیدا بینی لە سەر جێگەکەی دانیشت.

بینینی دایکی، هەر جارە خوێیەک بوو ئەکرا بە سەر برینی شەیدادا. ژانی پووزەکانی، ئەژنۆکانی و نەرمەی ڕانی،

خەریک بوو ئەم ژنەی پیر ئەکرد. سەرەڕای ئەمانەش بابقولی بوندار ئەتوت بە چاوی بەستراوە و سەیری ژنەکەی ئەکات. ئەتوت نوورجیهان هەر ژنیش نییە. ئەو شەیدایەش -کە بابقولی ئەوەندە خۆشی ئەویست- ئەتوت هەر لەویش نەبووە. گورگیش لەمە باشتر لەگەڵ مێی خۆیان هەڵسوکەوت ئەکەن. ئەمە یەکەمجار نەبوو شەیدا بیری ئەکردەوە:

«دڵی ژنەکەی یەکەمی، دایکی ئەسڵانیش ڕەنگە هەر بەو جۆرە تۆقاندووە.»

بێزار و ماندوو، شەیدا خۆی هەڵدایە سەر دۆشەکەکە، پێی خست بە سەر پێیدا و پانیەی سەری نا بە دیوارەکەوە و بۆ تاوێک چاوی بەست. دڵی پێوە بوو ئارام بێ. بەڵام مەگەر ئەکرا؟ تاڵانی ئەندێشە. چۆن ئەیتوانی بیر لە دایکی، دوو هەنگاو لەوڵاترە، نەکاتەوە؟ هەر وەها چۆن ئەیتوانی بیرنەکاتەوە لەو دیوی ئەم دەربیجە؛ لە ئەسڵان کە لە پیاوی چل سااڵن ئەچوو؛ دوورئەندێش و لە ناو خۆیدا و، حەسابگەر و ئاگاداری هەموو دیاردەیەکی دەوروبەری؛ وریا! یان بیر لە باڵەخانە نەکاتەوە؛ ئەو شوێنەی بابقولی بوندار، پیری ناو سەنگەر، لە سەر مجریەکانی ئەخەوت؛ کابرایەک، هەم دڵخواز؛ هەم بێزارکەر. میهرەبانیەکانی وەکوو دەمی شمشێرێک بوو خوێنی لێ ئەتکا و لە سەروو دەمە تیژ و خوێناوییەکەی، ڕوخساری تاڵی ئەو بە بزەیەکی تەوساوییەوە هەڵواسرا بوو. ئەو ڕوخسارەی هەر گیز لە پێش چاوی شەیدا دوور نەئەکەوتەوە. سمێڵەکانی زبر و پڕ لە تاڵی سپی. چەناگەی چاڵ. لێوی مۆر. ددانی زەرد. چاوی زیتەڵە و ملۆزم. ڕەگی ناوچەوانی. تاڵە قژە ڕیشاڵ ڕیشاڵەکانی بەر سەری و، کاڵوە لبادە چڵکنەکەی. ملی درێژ، قوراچکەی تیژ کە شەیدا هەستی ئەکرد هەموو ساتێک ئەیەوێ پێستەکە کون بکات و بکەوێتە خوارەوە.

چۆن ئەیتوانی شەیدا بیر لە کەسوکاری نەکاتەوە؟

«کێیە ئەم کابرا؟»

دەنگی زنجیری دەرگاکە بیری شەیدای پچڕاند. هەڵسا و چووە پشت دەرگاکە و لەتێکی تا نیوە کردەوە. شان بە شان، ماهدەرۆیش و مووسا وەستابوون. مووسا، وەستاکاری قاڵیچنین، چاوەڕوان بوو شەیدا دەرگاکەی لێ بکاتەوە. بەڵام شەیدا بە بێ ئەوەی سەیری ئەو بکات، بە ماهدەرۆیشی وت:

ــ بوندار خەوت؟!

مووسا بەرەو دەرگاکە هات. شەیدا خۆی لادا بێتە ژوورەوە. وەستا کاری جەوان بە لای شەیدادا تێپەڕی و بەرەو ئەو دەرگای گەورەی پەزەکان چوو. شەیدا، لێی وەرگەڕا و وتی:

ــ پێ لە وشترەکان نەنێی؟!

مووسا تەشەرەکەی وەرگرت، بەڵام نەوەستا. ڕێی خۆی درێژە دا تا بچێ سەر بنێتەوە و خەوی لێبکەوێ. جارێکیتر بەیانی و دەمی ئاوەڵەی کارگە و جارێکیتر کار. بەیانی وزەی ئەویست. زمانی کوڕی بوندار، چۆن ئەبێ با ببێ. دەنگی باوێشکە ماندوو و درێژەکەی مووسا لای دیواری گەورەکەوە بیسرا. ماهدەرۆیش وتی:

ــ بە بوندار بڵێ پەیامەکەم گەیاند. تاجعەلیم بەڕێ کرد. کارتان نییە؟

شەیدا وتی:

ــ بەیانی زوو وەرە.

ــ شەو باش.

بێ کار و بێ مەبەست، شەیدا لە نێوان دوو تاکی دەرگا کەدا هەر وا وەستا بوو. دڵی بەرایی نەئەدا سەر بخاتە سەر سەرین؛ دەنگی نەرمی با! کۆڵان، چ کێشەرێکی هەیە!

شەیدا، پێی شەوگەردیی هەڵێنایەوە. لاویەتی!

بەندی سییەم

لە نێوان شەپۆلە بەردەوامەکەی باوە، دیوارەکانی قەڵاچیمەن دەرکەوتن. وشترەکەی بە فیتوویەک خاو کردەوە، گوڵمحەمەد. لە پەنای شەو و تۆزدا، پەڵەی تۆزاوی تیشک، لە پەنجەرەکانەوە کەوتنە پرتە پرت: نیگای چاوانی ماندوو. گوڵمحەمەد گەیشتبوویە قەڵاچیمەن. سەری بردبووە ناو یەخەی و ئارام بوو. بە بێ ئەوەی سەیری ئەو ڕەقەڵە پیاوە بکات بە لای دیوارەکەدا تێ ئەپەڕی، بە قەراخ جۆگەکەدا، بەرەو ماڵی بابقولی بوندار چوو و نزیک دەرگاکە لە ملی بادی خزایە خوارەوە و ڕەشمەکەی دا بە شانیدا.

شەیدا هێشتاش لە نێوان دوو تای دەرگاکەدا وەستا بوو.

ــ ماندوو نەبی گوڵمحەمەدخان! سەفەر بەخێر! بۆ کوێ بەم بایە؟... بۆ وا وشک بوویت؟ وەرە ژوورەوە. با تەختەی سەر دەرگاکە لابەم. کاتی هێنان و بردنی وشترەکانی خۆم ئەم تەختەیە لا ئەبەم.

شەیدا تەختەکەی لابرد و گوڵمحەمەد وشترەکەی هێنایە حەوشەی ماڵی بابقولی بوندار. حەوشەی چۆڵ و گەورە.

ئاشنای نیگای گوڵمحەمەد. بارە هێزم ـ گەون و کاوێر و تەنگز، هێشتا لای دیوارەکە هەڵ نەچنرابوون. بەر لە زستان، کوڕەکانی بابقولی بوندار لای دیوارەکانی حەوشە تا

سەر هێزمیان هەڵئەچنی، لە زستاندا، نمی باران کە ئەدا لە هێزمەکە چوارپێ پێیان خۆش ئەبێ.

گوڵمحەمەد وشترەکەی بردە سووچی حەوشە و دوور لە وشترەکانی شەیدا یخیدا. هەوسار و سەرکەللەکەی لێکردەوە و خەریکی کردنەوەی تەنگەی دارەبەنەکەی بوو کە شەیدا، گەنج و کەنجێتی بابقولی، چارشێوێکی کا و تووڕەکەیەک پەمووی هێنا و وتی:

ــ من خواردنی ئەدەمێ گوڵمحەمەدخان، تۆ بڕۆ بۆ دیوخان. بوندار لەوێیە.

ــ با تەنگەی شل بکەمەوە، ڕەبەنە زۆری غار کردووە.

ــ خۆم شارەزام خان، تۆ بڕۆ سەر ئاسوودە بە، ماندوویت.

هاتنی ناوەختی گوڵمحەمەد خەوی ماڵەکەی زڕاندبوو. ئەسڵان لە دەربیجەکەوە هاتە دەرەوە و بابقولی سەری لە دەرگای دیوەخانەوە هێنایە دەرەوە و وتی:

ــ تۆ وەرە سەر گوڵمحەمەد، شەیدا ئاگای لێی ئەبێ. وەرە سەر.

گوڵمحەمەد بەرەو داڵان، کە لە سووچی حەوشەوە ڕێ هەبوو بۆ بانیجە و دیوەخانە کەوتە ڕێ و بابقولی بوندار دەرگاکەی داخست. با هێشتا نەکەوتبوو. داڵان تاریک و تەمکردوو بوو. ئەتوت با، هەوا ماندوو و خەفەکەی تیا حەپس کردووە. لە پێچی پلیکانەکاندا، ئەسڵان خەریکی هەڵکردنی چرا پڵیتە بوو.

گوڵمحەمەد لە پلیکانەکان سەرکەوت، چووە بانیجە و لەوێوە چووە باڵەخانە. بابقولی بوندار هێشتاش خەریکی داگیرساندنی چرا تۆرەکە بوو:

ــ بێوەخت گوڵمحەمەد؟! دانیشە!

گوڵمحەمەد کلاوەکەی هەڵگرت، خۆڵی لە سەر و قژی تەکاند و لە سەر فەرشەکە دانیشت:

ــ چ تەپ و تۆزێکە وەستا! چ گەردەلوولێکە!

گوڵمحەمەد وای دەرئەخست لەو خاک و خۆڵەی بە سەڵتە و پووزەوانەکەیەوە هێناویەتە ژوورەوە شەرمەندەیە. بابقولی، بە دڵفراوانیەوە وتی کە، ماڵ مااڵی خۆیەتی. گوڵمحەمەد ئاسوودەتر دانیشت و پاش تاوێک هەستی کرد دەست و باڵی خەریکن ئەکرێنەوە و ئەو ئەمەندە جێگەی کە پێویستێتی بۆ دانیشتن وا لە بەر دەستیدا. بابقولی بوندار هێشتاش گورگانە لە سەر چۆکی دانیشتبوو و سەیری ئەو گڕە دووکەڵاوییەی ئەکرد لە کڵاوی چراکەوە بەرز ئەبوویەوە. چرا تۆڕەکە، ساز نەبوو. یەکدست نەئەسووتا و پرتەپرتی ئەکرد. تا گەرم ببێ و گڕەکەی خۆش ببێ هێشتاش کاری ئەویست. بابقولیش سەرگەرمی چراکە، کاتی تێ ئەپەڕاند و بیری لە هاتنەکەی گوڵمحەمەد ئەکردەوە. گوزەری بە ڕێکەوت نەبوو. نەی ئەتوانی وابێ. چونکە بابقولی ئەیزانی ڕەوەندەکان هێشتاش بەرەو هاوینەهەوار نەکەوتوونەتە ڕێ. ئەی گوڵمحەمەد بە چ مەبەستێک هاتووە. باشە، چ مەبەستێک؟ ئایە جارێکی تریش هاتبوو پارەی لێ قەرز بکات؟ یان هاتبوو پێست و خوری پێش فرۆش بکات؟ هەر دووکیان بۆی هەبوو. ڕەنگە. ڕەنگیشە بە هەوای ماهەرۆیش هاتبوو. هەر چی هەیە ویستێکی تێدا هەیە. هەر چی چۆن بێ ویستێکی هەیە کە هاتووە بۆ قەاڵچیمەن!

ــ دەی، باس و هەواڵ کوڕی کەلمیشی؟

ــ خەبەری خۆش، بوندار. جەنابت چۆنی؟ ئیتر یادی ئێمە کوردی فەقیر و هەژار ناکەیتەوە؟ مەگەر دیسانەوەش نیاز بمان هێنێ بۆ ماڵەکەت. سااڵنی پێشتر جار جارە لە ناو ڕەوەند دەرئەکەوتی. هاتوچۆت هیوایەک بوو، تۆمان ئەبینی دڵمان گەرم ئەبوو و ئەمانوت زۆریش بێکەس نین. بەاڵم ئێستە...

ــ گرفتاریی گوڵمحەمەد. گرفتاریی. دەرفەت ناکەم سەرم

بخورێنم. لە نوێژی بەیانیەوە تا نوێژی خەوتنان پەنابات پێنج شایی لای یەکەوە دائەنێم و ئەنجام ئەبینم زەردەکەی لە قازانجی زیاتر بووە. دیسانەوەش خوا بەرەکەت بدات بە پەز. نان و ڕۆنێک هێشتاش لە گوانی مەڕەکان پەیدا ئەبێ.

ــ تۆ لە دووڕەوە سەیرمان ئەکەی بوندار! دیسانیش شوکر. هێشتاش هەر ئەبێ شوکرانەبژێر بین. بەڵام بابقولی، ئەم وشکە بەهارە لە پێی خستووین. ئەوەتا خۆت ئەبینی ئەم بایە، ئەم با بێپیرە چی ئەکات؟ ئەڵێی نایەوێ تەواو ببێ! وادیارە ئەمسااڵ سوێندی لە بەختی وردەپەزدار خواردووە. بۆیەشە بەیانی ئەبێ کۆی بکەینەوە و بچین بۆ گەرمێن. بەڵام وا پێ ئەچێ ئەم بایە هێزم و وشکە گیا بۆ پەزەکان نا هێڵێتەوە؟ هەیهات کە ئێمەی خێڵاتی بەم باو بارانە بەندین. ئەوەتا تاوانی پاشەڕۆکی وشکەی بەهار ئێستە ئەدەینەوە!

ــ یارمەتی ماڵەکانی ئێمەش نادا ئەم بایە، گوڵمحەمەد.

لەبەر ئەو تیشکە ڕەمۆکەی لە ژێر کاڵاوی چرا تۆڕەکەوە سەرئەکەوت، گوڵمحەمەد ئەیتوانی نیوڕوخی بوندار ببینێ. ئەشی ویست سەیری بکات. ڕەنگە ئەیویست نهێنیەکەی چاوە شین و زیرەکەکەی بابقولی بخوێێنێتەوە. هەر وەها تێبگات لە پشت هێڵە ئەستوورەکانی تەوێڵێدا چ بیرێک گوزەر ئەکات. بەڵام ئەمە نەگونجاو بوو. ڕوخساری بابقولی بوندار وشیارانەتر لەوە ڕەنگی ئەگۆڕی کە نیگا بتوانێ هیچی لێ وەخوێنێ. نەرمی و جۆراوجۆری ڕوخساری بابقولی نیگای لێکۆڵەری ئەخزاند و ڕێگەی لە کۆڵینەوەی چاوی پشکنەر ئەگرت. بەڵام دڕدۆنگی، وردە وردە لە شێوەی قسەکردنی بابقولیدا خۆی ئەنواند. ئارەقچنەکەی بە سەرییەوە ڕێک کرد، نەرمەی گوێی بە سەری پەنجە خوراند و سەیری گوڵمحەمەدی کرد؛ نیگای بوندار لە ڕووناکی لەرزۆکی چرا پڵیتە ئەچوو. چەندە نەرم و بەردەوام، ئەوەندە لەرزۆک و بێئوقرە. ئەیویست

بیری گوڵمحەمەد بەتیشکی خۆی هەڵکۆڵێ. بە پرسیارێکی شارەوەوە، بوندار پرسی:

ــ خراپ نەبێ ئیشەڵڵا. خراب نەبێ. هەر چی هەیە خێربێ... ئێمەش، بە ئەندازەی خۆمان بە سەرەوەیە گوڵمحەمەد. هەر کەس بە ئەندازەی بانەکەی بەفر ئەماڵێ. ئەم ڕۆژانە حاجی ئاڵاجاقیش هەموو کارەکانی خۆی خستۆتە ئەستۆی من. مەڕی خۆمان و کشتوکاڵی خۆشمان کە هەیە. شەو و ڕۆژێک ئاو بۆ ئێمە و نۆ شەونیو ڕۆژیش بۆ ئەو. سەرکاریی کارێکی ئاسان نییە. دێمەکاڵیشمان هەیە. قاڵەقاڵ کردن لەگەڵ جووتیار و پاڵە و شوان. ئەمانە هەمووی کارە. سەر و زمانی ئەوێ. برشتی ئەوێ. پسپۆڕیی. دووکانیش کە هەیە، کۆڵێک قەرز و پارەمان لە لای خەڵکە. چووزانم. هەزار و یەک جۆر سەرئێشە. ئیتر کەی دەرفەتی ئەوەم بۆ ئەمێنێ شمەک و کەلوپەل باری هێسر بکەم و بکەومە ڕێ بۆ ناو ڕەشماڵەکان؟ بەم کارانەدا ڕابگەم خۆی زۆرە، ئەمەوێ دووکانەکە بە تەواوەتی بدەم بە ئەسلاّن. کاری شەو و ڕۆژێک ئاویش بدەم بە شەیدا. ئەم سێ وشترەش ئەو خەریکە قەڵەویان ئەکات. خۆیشم بە کارەکانی ئالاجاقی ڕائەگەم.

گوڵمحەمەد وتی:

ــ باشە، شوکری خوا هەر دوو کوڕەکەت پێگەیشتوون. هەر کامیان ماشەڵڵا پیاوێکن بۆ خۆیان. تا هەبێ ئەمجۆرە سەر ئێشەش هەر ئەبێ بابقولی خان. بتەوێ نەتەوێ مرۆڤ بۆ کار و ڕەنجکێشان خوڵقاوە. بەڵام بە مەرجێک ئەو ماندوو بوونەشخۆینی دڵی لەگەڵ نەبێ. دڵی بریندار نەکات. کاتێک بە دڵ بریندارییی بێ ئەم زەحمەت کێشانە تاوهێنانی زۆر دژوار ئەبێ. شوکری خوا ئێوە بە جارێ نەبەستراونەتەوە بە ئاژەڵەوە. ئاو و زەوییەکەتان هەیە. ڕۆزیشتان تەنها بە پەزی دەم باوە نەبستراوە. کێڵانێک، تۆوێک، چاندنێک، کارێک.

کەموزۆر شتێک لە زەوی بەراو هەڵئەگرنەوە. سااڵ چەندە وشک و تەنگیش بێ، بۆ پێنج مەن گەنم لەنگ نابن! بەڵام ئێمە چی؟ مەڕ هەبێ ئێمەش هەین؛ نەبێ ئێمەش نین. ماڵی با! بوون و نەبوونمان بە باوە بەستراوە.

بابقولی وتی:

ــ بیستوومە لە دەرزیوەر دێمت کردبوو تۆش؟

ــ چ دێمێک بوندار؟ ئەزانیت و ئەپرسی؟ ئەگەر ئەم کشتوکاڵە بەروبوومی هەبوایە، خۆ نەئەهاتم بۆ لای تۆ گەنمت بە قەرز لێ بکڕم! ئاخر لەو زەوییەدا خۆ گەنم نایەتە بەرهەم؟! ئەویش لەم سااڵ و مانگەدا! بەم بایە و بەم ئاسمانەوە کە ئەڵێی وشک بووە بە جارێک! وایە تۆ بیستووتە و ڕاستە، زەویمان کێاڵبوو. منیش بۆ ماوەیەک لە کوێستان دابەزیبووم بەڵکوو لە گوند درەو بکەم. بەڵام گەنم؟ ئاخ! وەکوو تاڵە دەزوو! دەستی ئەبڕی، بەڵام هەڵنەئەکەنرا. بە ماڵەغانەوە نەئەهات هیچ، داسیش لێی گیر نەئەبوو. بۆیە ئەبوایە وەکوو گەون لە عەرز هەڵیکێشین. هەڵکێشانی گەنمیش خۆت ئەزانی چەند دژوارە. چونکە زەوی وشک و ڕەقە. زەوی کشتوکاڵ نەبوو خۆ. فراز و بەیار. لە سەر گردەکە. بێ ئاو. بە هیوای خوا! خواش لێمان بە ڕقا چووە. تەنها دڵۆپێکیش ئاومان بۆ نانێرێتە خوارەوە. بەڵام خۆڵ! هەتا حەزەکەی خۆڵ ئەبارێ.

بابقولی، بە شێوەی ئەوکەسانەی لە سەر عەرزی ڕەق وەستاون و لە ئامۆژگاری کردنەکەیاندا سەرکۆنەکردنێکی باوکانە حەشار ئەدەن، نیگای لێوەرگیراو وتی:

ــ کفر مەکە ئیتر! کفر مەکە. وا هەست ئەکەم جارِس بوویت. ئارام بگرە با پیاڵەیەک چا بخۆینەوە. چاکە بهێنە کورە! شەو خۆ ئەمێنیتەوە؟ کفرکردن؟ نەء، نەء. زۆر کەس خۆیان تووش کردووە. بە خوا نابێ قسەی بێمانا بکرێ. کفرکردن

گوڵمحەمەدخان، یەکەم بەرهەمی ئەوەیە کە ڕستقی مرۆڤ کوێرئەکاتەوە. پاشانیش نەگبەتی بە دواوەیە. دڵی مرۆڤیش ڕەش ئەکات. دەی، بینیم وشترەکەشت لەگەڵە!

ــ بە بێ ئەو خۆ ناتوانم بۆ هیچ کوێ بچم.

ــ وشترێکی یەکەمە ماشەڵڵا.

ــ بێ چاوپۆشی بێ، چوارپێیەکی زۆر تایبەتە.

بابقولی بوندار، هەر وا کە بە چراتۆڕەکەوە خەریک بوو، لەقسەش نەئەکەوت. ئەیوت و ئەی بیست. جەفەنگی ئەوت. نوکتە و سەربردەی ئەگێڕایەوە. تەوس و تەشەری ئەهاوێشت و سۆزی دەرئەبڕی.

گوڵمحەمەدیش جارجارە و بەجێ شتێکی ئەوت. بەڵام هەموو هۆشی لە لای ئەو داوایە بوو ئەبوا بیکا و ئەو وەڵامەی بابقولی پێی ئەداتەوە. وەڵام بۆ تکایەکی دژوار. هیچیتر لە مێشکی گوڵمحەمەددا نەبوو. کارێکی نەبوو. بە هەر شیوە و بە هەر نرخێک، گوڵمحەمەد ئەیویست پەزی میشکاڵیەکان ڕزگار بکات. کێ چی ئەڵێ با بیڵێ. داواکارییەکەی ڕوون بوو. لەگەڵ هی وەکوو بابقولی هەڵسوکەوتی زۆرکردبوو. چەرچی زۆری لە ناو ڕەوەند دیبوون. هەر وەها زۆریش بۆ کڕین و فرۆش هاتوچۆی دووکانەکانی ئەوانی کردبوو. سەردەمێک بوو بابقولی بوندار، هێسرەکەی لە کووتاڵ و چیت و قەند ودەرزی و هێل و چوارگیا و فانۆس و هەزار وردەواڵەیتر بارئەکرد و ئەهات بۆ ناو ڕەشماڵەکانیان. شمەکەکانی بڵاو ئەکردەوە و لە بری خوری و پێستە و ڕۆن و بەڕە و جاجمی بە نیوەبایی ئەکڕی و ئەگەڕایەوە. چەندەها جار کە بابقولی لە ناو ڕەشماڵی میشکاڵیەکاندا مابوویەوە و ڕۆژی کردبۆوە. خەڵکی دەشتەکی، بابقولیان بەو جۆرەی کە بوو، قبوڵ کردبوو و مامەڵەیان لەگەڵی هەبوو. نیازی دوولایەنە وای لێ ئەکردن لە چاکە و خراپەی یەکدیدا سازشێکی لاری کەرەوە و مەیڕێژەیان هەبێ.

زۆربەی خەڵکی ئێمە دروێکانی یەکدی ئەبینن و لە پۆشتی پێکەنینێکدا -دروێیەکیتر- لە یەکدی ئەشارنەوە. کرداری حەسابکراو یان ئەگەر بشێ بوترێ ژیرانە، لە کڕین و فرۆشدا مایەیەکی دروێ تێدایە کە لە لوێ سوێز و هەستی کاتیدا ئەشاردرێتەوە. ئەڵێی نیازەکانی ژیان دروێ دووڵایەنە بە ڕەوا ئەزانێ:

«ئەم هەلە با تێپەڕێ. ئەم کارە با سەر بگرێ. ئەم نیازە با جێ بەجێ ببێ. ئەم گرێ کوێرە با بکرێتەوە و کۆتاییەکەی؛ ئەم دروێ بابوترێ، با بکرێ، ڕۆژگار ڕۆژێک هەر کۆتایی دێ. کە وابوو گرفتی ئەمڕۆمان ڕاست و دروێ، ئەبێ چارەسەر بکرێ. بەیانی خۆ هێشتا نەهاتووە!»

بۆیەش بوو ڕەفتاری دوو لایەنەی بابقولی بوندار بۆ گوڵمحەمەد دیاردەیەکی بێگانە نەبوو. خەڵکی کاسپ، ئەویش چەرچی و وردەواڵە فرۆش، خوو و ڕەوشتی خۆیان هەیە. هەر وەها شێوەی هەڵسوکەوتی گوڵمحەمەدیش لەو شاراوە نەبوو. گوڵمحەمەدیش لە لایەکیترەوە، ڕەفتارێکی دوو لایەنەی هەبوو. ئەو، ئەوکەسەی کە کاتی تێری بچووکترین سووکایەتی لە لایەن بەتواناترین کەسانەوە قبوڵ ناکات؛ کە دفرە ڕەقاویەکەی لە هەڵسوکەوت لەگەڵ کەسوکاریدا ئاشکرا بوو؛ کە لە کاتی دارابوونیدا لە سەر ئاو و لەوەڕ -زۆر جار- شەڕی کردووە؛ کە جێگری چێشتخانەی لە بەردەمی ڕیزی سەربازەکانیدا بەرز کردبۆوە و بە سەرەوە خستبوویە ناو مەنجەڵی چێشتەکە، ئەوا لە بەردەم بابقولی بوندارەدا، بچووکی و سەرکزیی خۆی ئاشکرا ئەکرد و؛ هەر ئەمەش تا ڕادەی -تەنانەت- خۆشامایی پێکردن بردبووی. دژوار بوو. گەلێک دژوار. بەڵام گوڵمحەمەد خۆی بەناچار ئەزانی مل بەم دژوارییە، بەم ملکەچییە دژوارە بدات. ناڕەوایی بە گیان ئەکڕی. چی ئەتوانی و چی ئەبوایە بکات؟ لە سەر بەڕەی بابقولی بوندار

بـوو و، دەسـتی بـۆ ئـەو ڕاداشـتبوو. بۆیـە ئەبوایە دەسـتی خوارەوە بگـرێ و ئەگـەر پێویسـت بوایـە درۆش بـکا و تەنانـەت شـیرین زمانیـش بنوێنـێ:

ــ کـوڕەکانـت ماشـەڵڵا هـەر کامیـان پیاوێکـن بـۆ خۆیان؛ وردە وردە ئەبـێ بیرێکیـان بـۆ بکەیتـەوە. ئـەوا کاتـی ژن هێنانیانە.

هـەرچـەنـد ئـەم خۆشـزمانیە ڕێـی دەرنەکـرد و لـە سـاردی نیـگای ڕووتـی بابقولـی بونـداردا کـەوتـە عـەرز، وەکـوو خـڕە بـەردێک بـە سـەر شـەختە سـەهۆڵی گۆڵاوێکـدا بخـزێ؛ لـە بـەرامبـەر ئـەم جـۆرە بریانـەدا گیـان ئەبـێ خـۆی ڕابگـرێ. چونکـە بابقولـی بونـدار، وەک نـەی بیسـتبێ چـرا تۆڕەکـەی نایـە تاقەکـە، لای جێوبانەکـەوە دانیشـت و گـوڵمحـەمـەدی خسـتـە بـەر پرسـیار. وەکـوو بڵـێ گفتوگـۆ دەربـارەی کـوڕەکانـی من لـە دەمـی تۆ زیادەیـە:

ــ لـەو لایـە، لـە چوارگـوێشـلی بیسـتم کـەسـێ کـوژراوە؟!

ئـەمـەش، خـۆی بـۆ ئـەوە بـوو گـوڵمحـەمـەد پێـی لـە سـەر دابنـێ و خـۆی ڕابگـرێ. هـەر چـەنـد گفتوگـۆ دەربـارەی کـوشـتنێک کـە خـۆی تیایـدا بەشـدار بـووە، بابەتێکـی گونجـاو نەبـوو. بـەڵام ئەوەنـدەی کـە تۆزێکـی ئەکـرد بـە سـەر شـەرمەکـەیدا، بـە سـەر خـۆ سـووککردنەکـەیدا، گـوڵمحـەمـەد زۆری پێخـۆش بـوو. پاشـان وەڵامـی دایـەوە:

ــ منیش هـەندێ شـتم بیستووە.

بابقولـی وتـی:

ــ لایەکـی شـەڕەکـەش گـوایـە زاواکـەی مـن بـووە. حاجـی حسـێنی چوارگـوێشـلی. هیچـت دەربـارەی ئـەو نەبیسـتووە؟

ــ ڕاسـتیەکـەی نازانـم. ئەوەنـدە نەبـێ ئەزانـم یەکێـک کـوژراوە، بـەڵام کـێ؟ نازانـم.

بابقولـی دەسـتی هێنـا بـە ڕوومەتـیدا، گـۆشـەی سـمێڵی خوراند و وتـی:

ــ بەڵـێ... بەڵـێ... ئـەو وشـتـرە بـووە. شـووی خوشـکم

مەهسوڵتان، کوژراوە. پیاوی ڕەبەن! منیش دەرفەتم نەکردووە سەرێکیان لێبدەم. خوشکەزایەکیشم هەیە مژی تەواوی لە سەردا نییە. نادعەلی ئەڵێم. بیستوومە وڕکی گرتووە و کەوتۆتە ڕێ دەربەدەر بە دوای بکوژی باوکیدا ئەگەڕێ!

گوڵمحەمەد وتی:

ــ جەوانیە ئیتر!

خۆی هێشتا گەنج بوو. بەڵام وەکوو پیران قسەی ئەکرد. بە زمانی بابقولی قسەی ئەکرد. بابقولیش بۆی سەندەوە:

ــ ئەوەیە کە ئەیڵێ! جەوانی! ئاگات لە خوشکت شێرۆ هەیە؟

لە وەڵامی ئەو ژەهرەی لە زمانی بابقولیدا بوو، گوڵمحەمەد تەنها توانی یارمەتی لە بەگمحەمەد لە یادی خۆیدا وەربگرێ. وەڵامی دانشکێن، گێڕانەوەی کردەوەکەی بەگمحەمەد بوو و بەس. گوڵمحەمەد وەکوو ستایشگەری کاری براکەی وتی:

ــ پرچە بڕاوەکەی بۆ هێنام بەگمحەمەد. دەستی نەڕزێ!

بابقولی سەری داخستوو و دڵگیر، بە گلەیی و بە مایەیەکی سەرکۆنە کردنەوە وتی:

ــ برایەکی بێباکت هەیە! چاکە. بەڵام نامەوێ منەت بکەم بە سەرتا. خاترت لەلام زۆر ئازیزە کە لێم هەڵنەپێچا. لە ڕاستیدا هەق و ڕێزی نان و نمەک بوو. خۆت ئەزانی من چی ئەڵێم. قەبری باوکی ماهدەرۆیش. سینەم ناکەم بە سپەری گەدایەی سەرخەرمان. بەڵام قەڵاچیمەنە و من. لەو کاتەی حاجی ئالاجاقی پێی لە قەڵا ناوەتە دەرەوە، خەڵکی من ئەناسن، چاویان لە منە. بەڵام من ئەو ڕۆژە نەمدا بە ڕووی بەگمحەمەددا. لە بەر ئەو سەلاموعەلەیکەی لەگەڵ میشکاڵیەکان هەمە لە ئابڕووی خۆم بوردم. خۆ ئەزانی چی ئەڵێم؟!

ـ بەڵێ چاک، بەڵێ.

ـ ئەگەر لە بەر ئەم تێبینیانە نەبوایەت، ڕێگەم نەئەدا براکەی تۆ هێرش بکاتە سەر قەڵاچیمەن و هەژارکۆژی بکات. لە بەر چاوی من نافەکی ببڕێ و ڕاستەوڕاست ڕێی خۆی بگرێ و بگەڕێتەوە! حاجی ئالاجاقی منی کردووە بە گەورەی ئێرە و خۆی چووە بۆ شار. منیش هەم حوکمی شەرعیم هەیە و هەم حوکمی قانوونی. خودی حاجی ئالاجاقی بڕیارەکەی لە پارێزگار وەرگرتووە و لەم ڕۆژانەدا ئەیدا بەدەستمەوە! ئاو و ملکەکەشی یەکجێ داوەتە دەستم و مافی سەرکاری پێداوم. خۆشم کە لە ناوچەکە -بە خۆهەڵدان نەبێ- ناو و ناوبانگ و ڕێزێکم هەیە. کە وا بوو بابقولی بوندار خەوش و خاڵی ناو تەڕەکاڵ نییە بە لاوێکی بیابانگەرد نەوەستێ. بەڵام من لە بەر ئەوەی کە چوار کراسم لە خەڵکی زیاتر دڕاندووە و تێبینی ئەکەم؛ گوزەشت ئەکەم. چونکە کار و هەڵسوکەوت لەگەڵ خەڵکی کاری ڕۆژێک و دوان نییە. هەر چی چۆن بێ ئێمە چاومان بە چاوی یەک ئەکەوێ. نەموبست ئەو کەربازاڕییەی بەگمحەمەد نێوانی من و میشکاڵیەکان تێک بدات. ئەو چاییە بهێنە کوڕە!

سەماوەرەکە ئەسڵان، کوڕە گەورەی بابقولی هێنایە ژوورەوە و ڕۆیشت تا سینی و پیاڵە و قۆری و قەندان بهێنێ. یەکەم چا. دابی هەموو ماڵە گوندییەکی خوراسانی لە پەزێڕایی کردنی میواندا.

جارێکیتر ئەسڵان هاتەوە. بابقولی هەواڵی شەیدای پرسی. ئەسڵان وتی براکەی خەریکی لێکدانی کا و پەموو بۆ وشترەکەی گوڵمحەمەد بوو و پاشانیش چووە دەرەوە. بابقولی وتی لە بیری شێودا بن:

ـ چەند دانە هێلکە بدە بە دایکت بیکاتە ڕۆن. با تۆزێ دۆکوڵیویش بخاتە سەر. بڵێ با تاوێک دەس لە ناڵەناڵە

هەڵبگرێ... دەی گوڵمحەمەد، بڵێ بزانم، ئێستە ئەتەوێ خوشکت ببینی؟

گوڵمحەمەد وتی:

ــ لە بیریدا نەبووم. من بۆ کارێکیتر هاتووم.

بابقولی وتی:

ــ بەڕای من پێی ناخۆش نییە لە لای تۆ لە ڕووڕەشی بێتە دەرەوە!

گوڵمحەمەد وتی:

ــ من شتی وام ناوێ. کارم بە تۆ هەیە.

بابقولی وتی:

ــ هەر جۆر خۆت بە فەڕی ئەزانی. لەوە زیاتر لە سەر کاری خەڵکی ڕۆیشتن ئەبێ بە خۆ تێهەڵقورتاندن. دەی، گوێم لێتە.

گوڵمحەمەد وتی:

ــ کارەکەم بچووک نییە بوندار. ڕاستەکەی ئەوەیە کە ئەمجارە، جیاوازی هەموو جارێک هاتووم بۆ ماڵەکەت. ئەگەر یارمەتیمان نەدەی دار و نەدارمان تیائەچێ. بەڵێ. بەڵێ کەوتۆتە گیانی پەزەکەمان، بوندار. دەستم لە هەموو لایەک بڕاوە بۆیە ڕووم لە تۆ خستووە. ئارەقەی شەرم ئەڕێژم. ڕووم مەخەرە عەرز. کارێکم بۆ بکە بوندار. ئێمە خەریکە ماڵوێران ئەبین.

بابقولی بوندار وتی:

ــ زمانت زۆر شکاوە، گوڵمحەمەد!

ــ لەبەر ئەوەیە کە دڵم شکاوە، بوندار.

ــ چی ڕووی داوە مەگەر؟

ــ نافەتە قوولە ئەکات!

ــ من چیم لە دەس دێ؟

ــ جگە لە تۆ کەسمان نییە ئێمە. هەر کارێک کە پێت ئەکرێ. تەنها تەختەیەک قاڵیچەمان بۆ ماوەتەوە. ئەوەشت

لە لا دائەنێم بە بارمتە. یەکیانم لە مەشهەد فرۆشت. پارەکەی چوو بە حەوادا. دڵم نایە بیفرۆشم. بەم وردە پارانە دەردمان دەرمان نابێ.

بابقولی وتی:

ــ سەفەری بەرێ خۆ پارەم پێدای.

ــ بوندار، مەڕەکانمان! وەکوو گەڵای دار دائەوەرێن و ئەمرن. کارێک بکە. پارەیەکی بەرچاوم ئەوێ. چۆنت ئەوێ. بە هەر نرخێک. خوری بەهارت پێ ئەفرۆشم، بە پێشەکی. بەرخی نێرت پێ ئەفرۆشم، بە پێشەکی. ڕۆنت پێ ئەفرۆشم بە پێشەکی. بە هەر نرخێک ویژدانت ڕازی ئەبێ. بە هەر باییەک. پێستەشت پێئەفرۆشم. خۆت، خوا لە بەیندا بێ. پێستەکانم لە سەر دەس هەڵبگرە. خوری و بەرخ و ڕۆنمان لێبکڕە، یەکجێ. با لانیکەم نیوەی پەزەکەمان بگاتە نەورۆز.

بابقولی وتی:

ــ ئەڵێی پەز ئەمرن و ئەوسا خوری و پێستە و بەرخی ئەو مەڕەم پێ ئەفرۆشی وا خەریکە ئەمرێ؟

ــ هەموویان خۆ نامرن پیاو! ویژدان و بەزەیت چی لێهاتووە؟، وەرە پێکەوە ئەچینە سەر ڕانەکە، خۆت سەیریان بکە. ئەوانەیان ئەمرن داویە لە جەرگیان. من بیر لەوانیتر ئەکەمەوە. ئەوان ئەبێ لە بەڵا ڕزگار بکەم.

بابقولی وتی:

ــ ئەوە داوای چی ئەکەی کوڕی کەلمیشی؟! من دەرفەت ناکەم سەرم بخورێنم، لە کوێ ئەتوانم لەگەڵ تۆ بێم بۆ بیابانگەردی!

ــ مەڕەکان وان لە قەڵاتەڕەش، بوندار. لە جارِ ئەلەوەڕن. هەر چۆن بووە وەرە با بڕۆین. تکات لێ ئەکەم بابقولی خان. کەسی کەمان نییە دەستمان بگرێ. هەر چۆن بووە لەگەڵم وەرە. بەیانی زوو بکەوینە ڕێ، پاش نیوەڕۆ ئەگەینە ناو ڕان.

دەی؟ دێی؟ بەڵێن بدە بوندار. ڕۆژێکیشت بۆ ئێمە خەسار بکە. لە بیری ناکەم بوندار. ئا؟ بڵێ لەگەڵم دێی!

بابقولی قوتوی جگەرەکەی لە گیرفانی جلیسقەکەی دەرهێنا، لە بەر پێی داینا، گیرفانەکانی گەڕا بۆ شەمچە و وتی:

ــ جارێ با بزانم چی ئەبێ. تا بەیانی هێشتا...

ــ تا بەیانی هێشتا چی؟ ها؟

ــ تا بەیانی هێشتا زۆری ماوە!

شەیدا هاتە ژوورەوە و وتی:

ــ شێرۆ پەیامی داوە ئەیەوێ کاکی ببینێ. ئەیەوێ لە ڕووڕەشی بێتە دەرەوە.

بابقولی سەیری گوڵمحەمەدی کرد. دەماری ناو چەوانی گوڵمحەمەد هەڵماسابوو و دەرپەڕیبوو. ڕوومەتی بە گەرمای هەوڵدانی خۆی گرێ گرتبوو. بە بێ ئەوەی سەری بەرزەوە بکات، وتی:

ــ دڵی دیتنی کەسم نییە براکەم. پاشتر ئەگەر کرا ئەچم بۆ سەردانی.

شەیدا دەرکەوت تا وەڵامەکەی گوڵمحەمەد بۆ ماهەڕوێش ببات کە لە دەرەوە وەستا بوو. ئەسڵان شێوی هێنا.

با خەوتبوو. دەنگی پێکادانی دەرگاکان، ئیتر شەوی نەئەشکاند. کۆتایی با، نەرمەبا بوو. گوڵمحەمەد پاش کۆکردنەوەی سفرە -کە ئەو بەکام و ناکام پارچەنانێکی قرتاندبوو و پارووپەکی خواردبوو- هەڵسا و بە بیانوی سەردانی ماڵی خوشکی خەریک بوو ئەچووە دەرەوە. لە پلیکانەکان چووە خوارەوە و لە دالانەکە تێپەڕی. کوێرە تیشکێک لە دەربیجەکەوە ئەیدا لە ناو هەیوان. ژووری ژیانی ژنەکەی بابقولی. گوڵمحەمەد بەرەو دەرگاکە چوو. تایەکی دەرگاکە هەر وا ئاوەڵە بوو. شەیدا لەتەک گوڵمحەمەد بوو:

ــ ماڵەکەیانت پیشان ئەدەم. خۆ نایزانی؟

لەتەک شەیدا، گوڵمحەمەد بە کۆڵان و دااڵن و چاڵ و چۆڵیەکانی قەڵاتدا تێپەڕی. لە پشت دەرگایەک کە ماهدەرۆیش لەوێ نیشتە جێ ببوو هەر دووک وەستان. گوڵمحەمەد سەیری شەیدای کرد. شەیدا گەڕایەوە و لە تاریکی دااڵنە کۆنەی قەڵاتدا ون بوو.

گوڵمحەمەد تاوێک لە پشت دەرگاکە وەستا. دەستی نەئەچوو بۆ ئەڵقەڕێزی دەرگاکە. بەو مەبەستە لە ماڵی بابقولی نەهاتبوویە دەرەوە. ئەمەی کردبوو بە بیانوو. هەر ئەوەندە. ئێستەش ئەوا لە پشت دەرگای ماڵێک وەستا بوو کە نەی ئەزانی ئەگەر بچێتە ژوورەوە چی ڕوو ئەدات. ئەو لە بابقولی بوندار هەڵاتبوو و لە تەڵەیەکی پێشبینی نەکراو کەوتبوو. وەڕەز لە خۆ بە زلگرتنی بابقولی، بە پێچەوانەی دابی میوان، دەرکەوتبوو لە سووچێکدا بە تەنها بێ. بەڵام ئەم مێردمندااڵە هێنابووی بۆ پشت دەرگای ماڵی ماهدەرۆیش بە بێ ئەوەی ویستبێتی. لە بەر ئەوەی نەی ئەتوانی لە شوێنێک ئوقرە بگرێ و نەی ئەتوانی دابنیشێ و بمێنێتەوە، بڵێت و ببیسێ، دابووی بە کۆڵاندا؛ کەچی ئەوا... لەحنەت لە دڵی کوێر و ڕەش! گوڵمحەمەد، سەرەنجام دڵی کرد بەیەک، ڕووی وەرگێڕا و گەڕایەوە. دااڵنە کۆنە و مەیدانەکەی بەر گەرماو و پاشان بەستێنی جۆگەکە. لای خوارەوەی قەڵاچیمەن، لە سووچێکی چۆڵ و خامۆش، لای جۆگەکە دانیشت و پاڵی‌دا بە تەلەسەنگێکەوە. ئاو بە لای‌دا ئەڕۆیشت و لە سەر بەردەکەوە ئەڕژا خوارەوە و بەرەو دەشت ئەڕۆیی. ئاوی زەاڵڵ و ڕوون. با بڕوات. خوڕەی ئاوەکە گوڵمحەمەدی ئەبرد. بینینی ئەوەی ڕەوانە و ئەڕوات، بیری ئاڵۆز ئارام ئەکات. گوزەری ئاو. هەر چی هەیە با بڕوات. گرێی مێشک و قاڵنگەی گیان ئەتوت ئەکرێتەوە. ئاو ئەڵێی لە تۆدا ڕەوانە و تۆیش لە ئاودا. ئەوەی

لە دڵت دایە گرێی ئەکرێتەوە و ڕەوان ئەبێ. ئەشۆردرێ. ئاو! گوڵمحەمەد دەستی خستە ناو ئاوەکە.

ــ خان؟... خان؟

ئەمە ئیتر کێیە؟ کێیە بەو دەنگە نەرم و لەرزۆکە، وەکوو دەنگی خەو؟ بۆ ناتوانێ تۆزێک لە ناو خۆیا بێ؟ گوڵمحەمەد، بەناچار ئاوڕی دایەوە. چەند هەنگاو لەوڵاتر، سێبەرێک، سێبەری پیاوێکی بەرچاو کەوت. تارمایی، باریک و کشاو بوو. هەر وا لە تاریکیەکەدا وەستابوو و با، باڵی سەڵتە و لفکەی مێزەرەکەی ئەبرد.

ــ ئا، بەڵێ؟

سێبەر هاتە پێشەوە. پێشتر. نەرم و بە پارێزەوە ئەهات. شتێکی بە دەستەوە بوو. نان.

ــ ئەمە خوشکت بۆی ناردی، خان، نانەچەورەیە.

گوڵمحەمەد، بە خامۆشی سەیری کرد. پیاو، لە بەر دەمیا دانیشت و وتی:

ــ خوشکت ئەم نانەی ناردو وتی: بەم بەرەکەتەی خوا سوێندت بدەم لە تاوانمان، هی منیش و ئەویش خۆش ببێ. ئەپارڕایەوە تۆزقاڵێک لەم نانە بخۆی. منیش تکات لێئەکەم. ئەمانەوێ تۆ نمەکی ئێمەت کردبێ. سوێندت ئەدەم بەگیانی براکانت پارچەیەک لەم نانە بخۆی. منیش تکات لێ ئەکەم. ئەمانەوێ تۆ نمەکی ئێمەت کردبێ. من سەیدم. ڕۆڵەی پێغەمبەرم. نمەکی من بخۆ. دەستم مەدەرە دواوە، ڕووم مەدە بە ئاگردا. پارووێەک بخەرە دەمت. کاتێکە بینیم بەرەو ماڵی ئێمە دێی، هەستم کرد خوا ئەم دنیامان پێئەدا. من پێ بە پێ بە دواتدا هاتم. ئەگەر دەستت بۆ زنجیری دەرگاکە ببردایەت هەر لەوێ خۆم ئەخست بە سەر پێتدا. بەڵام تۆ گەڕایتەوە. گەڕایتەوە و دڵی ئێمەت شکاند. وەرە گەورەیی بکە و پارووێەک لەم نانە بخۆ، ئەگەر لەم نانە نەخۆی خوشکت دیق ئەکا. بەم

بەرەکەتە سوێندت ئەدەم ڕووی ئەم دەروێشە مەخەرە زەوی!

گوڵمحەمەد دەستی بۆ نانەکە برد. پەڕێکی لێکردەوە و خستیە دەمی. شوێنی مانەوە نەبوو. هەڵسا، ماهدەروێش نان بە بن باڵەوە بە دوایدا کەوتە ڕێ و پاڕایەوە:

ــ خوشکت ئارەزووی هەیە چاوی پێت بکەوێ گوڵمحەمەد. بلا بێت و سەیرت بکات. جوامێری بکە گوڵمحەمەد. جوامێری.

گوڵمحەمەد، وەڵامی ماهدەروێشی نەدایەوە و ڕۆیشت. ماهدەروێش بە درێخەوە ڕۆیشتنەکەی سەیر کرد. گوڵمحەمەد لە تاریکیدا ون بوو.

ماهدەروێش نائومێد چووە پەنای دیوارەکە و لای شێرۆوە وەستا. شێرۆ، شەیدای برا، هەر وا چاوی لە تاریکییەکە، لە شوێن پێی گوڵمحەمەد بڕیبوو. بەڵام ئەتوت نیگای ئەو لە نیگای ماهدەروێش تیژتر بوو. ئەو ویستی شتێک بڵێ، بەڵام شێرۆ دەستی نا بەدەمی شووەکەیدا و بە دوای براکەیدا کەوتەڕێ:

ــ لێمگەڕێ با بیبینم. لانیکەم لە دوورەوە بیبینم. لە دەورت گەڕێم کاکە گیان.

بەندی چوارم

بای کەویر، هێز و گرژیەکی زیاتری پەیدا کردبوو. ڕیشە وشکەڵاتووەکانی گڕاڵک و قنەلاشک کە لە لێو و ددانی ئاژەڵ، دەربازیان ببوو، بە دەم باوە کەوتبوونە ناڵە. پەنجەی با، خۆڵەکەی هەڵئەدا، لوولیئەدا، ئەی تلاند و وەکوو لبادێکی لوولەکراو خۆی ئەدا بە بەستێنی بیابانی سووتاودا و ڕیشە هەڵکەنراوەکانی گەونی ڕائەدا و دوور ئەکەوتەوە و لە سووڕانێکی کتوپڕدا، شەپۆلی خاک ئەنیشتەوە. دیسان خۆی ئەکوتا بە زەوی تینوودا و چنگی لە خۆڵی وشک وەرئەدا و لوولە ئەبوویەوە و سەرئەکەوت. بە دەور خۆیدا خولی ئەخوارد، هەڵئەمسا، ڕەنگە مەزنتر ئەبوو و تاریکی تارتر ئەکرد. ئەتوت بیابان تەنگ ئەکاتەوە، ڕێ کوێر ئەکا و ڕۆژ ئەکا بە شەو؛ بە جۆرێ کە با و بیابان و شەو، ڕێگە و پیاو و وشتر، هەور و خۆڵ و بیابان ئەبوون بە یەک؛ وەکوو یەک تەن.

بۆ ئەوانەی لە کەوشەنی کەویردا ژیابێتن، با، هاوڕێیەکی ئاشنایە. چاو، خووی پێگرتووە و پێستی ڕوومەت و دەستەکان پێی پەروەردە بوون. وتراوە مووەکانی ناو لووتیش بۆیە وا لە نزیک یەکەوە ڕواون؛ بۆ بەڕگری با و خۆڵ. لە بادا، سمێڵی پیاو بە توێژێکی خۆڵی سپی دائەپۆشرێ. مژۆڵەکان ڕەنگی خۆیان ون ئەکەن و هێڵەکانی ناوچەوان، لۆچەکانی ناو گوێکان،

گنجی سیلەی چاو و بن ددانەکان پڕ ئەبن لە خاک. گۆشەی لێوەکان ئەقەڵیشێن. دەمارەکانی سەر سپێنە سوور ئەبن و پێڵوەکان هەڵئەمسێن.

ئاوەها بوو گوڵمحەمەدی ئێمە بە سەر وشترە کەیەوە.

کلاوی لە سەری توند کردبوو و سەری بۆ لای سینەی دانەواندبوو . چاوەکانی تەنگ کردبوو. خۆی دابوو بە سەر وشترەکەدا و لە پەنای گوێ تیژەکانی بادییەوە، لە دڵی باوە، ڕێی بەرەو قەڵاتەڕەش دەر ئەکرد. لەم بیابانە کۆنەیەدا، ئەتوت هیچ گیاندارێکی لێ نییە جگە لە بابقولی بوندار و هێسترەکەی، گوڵمحەمەد و وشترەکەی، کە بێباک و لە ڕێ، پێ لە خاک و سینە لە با ئەکوتێ و ئەڕوا. لە گەردەلوولی بادا، سوار و وشتر لە زەبەلاح ئەچوون. لێک گرێدراو و ترسناک، بادی، شارەزای بیابان بوو. لە گێژڵووکەی لەمە تاریکتریشدا، بارەکەی، سوارەکەی گەیاندبوویە شوێنی مەبەست. بەڵام گوڵمحەمەد پێی خۆش بوو لە کاتی خۆیدا بگاتە لای ڕەشماڵەکەی. بۆیە داری لە ملی ڕاژەند، لە دڵەوە نەڕاندی و سەری بە سەر پشتی وشترەکەدا خەواند و لاقەکانی لکاند بە سمتی وشترەکەوە. بادی ئاشنای ویستی خاوەنەکەی، هەڵکەنرا. هەنگاوێک و دە گەز. وەک خەرمانێک لە بادا بڕوات. بە بێ ئەوەی پێویست بە دەنگدانی گوڵمحەمەد بکات، بادی، با بوو لە ناو بادا.

بەڵام بابقولی بوندار؟

ناڕازی و بەناچار ڕێی ئەکرد. لەو تووڕەییەی گوڵمحەمەد لە دڵیدا چاندبوو، هێشتاش لە ناوەوە ئەسووتا. ئەڕۆیشت و دڵی لە چیرەوە ئەهێنا. گوڵمحەمەد ئەم کورە دەشتەکییە، ئەوی ڕازی کردبوو پارەشی بداتێ و پێستەی مەڕە مردووشی لێبکرێ. بابقولی بە کارێک ناچار کردبوو کە نەی ئەویست بیکا. زمانی بابقولی بوندار لەپڕ قفڵ ببوو. نەیتوانیبوو لێو بترازێنێ. گێژ و وڕ. کۆڵدانی بە زۆر. لە نیگا و لە وشەی گوڵمحەمەددا

گـۆڕ و تەوژمێـک هەبـوو کـە بابقـولـی بونـدار، نەیتوانیبـوو بڵـێ «نـا». خـۆف! تـرس لـەو پیاوەی کێـرد گـەیشـتبوویە سـەر ئێسـکـی و لـە چاوەکانـیدا جگـە لـە خـوێـن، ڕەنگێـک نییـە. ئەو نیگایەی لە دڵـی خـوێنـەوە بڵـێسـە ئەکێشـێ، پیـاوی وەکـوو بونـدار ئەڕمێـنـێ. بـەڵام ئەمـەش بـەو مانایـە نییـە بابقـولـی بونـدار ئەو سـتـەمـەی بـە خـۆی ڕەوا بینیـوە، لـە بیـری بـکـات. نـەء، ئـەو ڕقـئەسـتـووڕە، دڵـی ئاگـری گـرتـووە، خـۆی لـۆمـە ئەکـا. کـفـر ئەکـات. خـۆی هـەڵـئەگـڵـۆفـێ. ڕەنجـاوە و تـاو نـە تـاوێـک چـزوو لـە خـۆی ئـەدا. هـێـشـتـا و هـەمـیشـە، بابقـولـی بونـدار لـە بیـری ئـەو مامـەڵـە بـەقـەڕزە دایـە ئـەنجـامـی داوە. ناتوانـێ خـۆی لـە گـیـڕوگـازی دەڕبـاز بـکـات. مامـەڵـە ئـەبـێ بـە ڕەزامـەنـدی هـەر دوو لا بـکـرێ. ئـەمـە فـتـوای هـەمـوو عـالـمـێـکـە. بـەڵام بابقـولـی ڕەزای لـێ نـەبـووە. گـوڵـمحـەمـەد ویسـتـی خـۆی بـە سـەریدا سـەپاندووە. ئـەمـە، خـۆی زۆر بـوو. هـەمـان ئـەو شـتـەی کـە بابقـولـی بونـدار حـەزی لـێنـەبـوو؛ لـە لایـەن یـەکـێکـیتـرەوەبـە سـەریدا بسـەپـێنرێ. تـەنـهـا مانـدوو بوونـەکـەی بـۆ بابقـولـی ئـەمایـەوە. بابقـولـی ئـەبـوا شـوێنـێک بـۆ تۆڵـەکـردنـەوە بـدۆزێـتـەوە. ئـەبوا تۆڵـە بکـاتـەوە. ئـەمـە بـەجـێی خـۆی. بـەڵام بابقـولـی هـێـشـتـاش سـەری سـووڕمابوو کـە چـۆن نـەیتوانیـوە قسـە لـە نـاو قسـەی کـوڕی کـەلـمیشـیدا بـکـات؟ بـۆ لـە گـەڵـی بـەڕێ کـەوتبـوو؟ مـەگـەر ئـەو کـاتـە گـوڵـمحـەمـەد شـمشـێری لـێ ئـەکـێشـا؟ نـەء! ئـەی چ شـتـێکـی گـوڵـمحـەمـەد، جـادووی لـە بونـداری کـردبوو؟ تـرس؟ بـەڵـێ تـرس! تـرس لـە گـوڵـمحـەمـەد. بابقـولـی لـە لای خـۆی بـاوەڕی بـەمـە هـەبـوو. سـەرەڕای ئـەمـەش خـۆ بـە دەسـتـەوە دانـێکـی بـەو جـۆرە بـە خـۆوە خـەریکـی کـردبـوو. ئـەبوایـە بـەجـۆرێـک ئـەم گـرفـتـە لـە لای خـۆی چارەسـەر بـکـات. نـەوەک ئێسـتـە، هـەر کـات کـە بلـوێ. زەمـەن درێـژە و کـاتـیـش زۆر. بـا بمـێـنـێ بـۆ کـاتـی خـۆی!

لـە لابـەلای شـەپۆلـی بـاوە، دیـوارەکـانـی قـەڵـاتـەڕەش دەرکـەوتـن. گـوڵـمحـەمـەد بـە فیکـەیـەک وشـتـرەکـەی هـێـوور کـردەوە. هـەر

وەها بابقولیش هێسرەکەی. ئەوا ڕان لە بەردەمیاندا بوو. ڕان و خاوەنی ڕان. بەڵام لە ناو ڕان ئەتوت ماتەمینیک بەر پایە. هەمووان بە داماوی وەستا بوون. حەپەساو!

کەس نەئەگریا. ئیتر شۆڕنێک بۆ گریان نەمابوو. غەم مابوو لە ناو گەروودا. دڵەکان وەڕەز، دڕدۆنگ، بێ ئومێد. دەستیان شۆڕ، لەشیان بێکار، لێویان خاموۆش، قفڵ و گرێدراو. نیگاکان وڕ. داماو، تێکشکاو. بیابان، مردووی ناو تراویلکە. ڕان، شەکەت. بنەماڵەی کەلمیشی، پیاو و ژن، پەڕاگەندە و دوور لەیەک، لە ناوخۆدا و بێزار لە خۆ، هەر یەکە و لە کونجێکدا وەستابوو، دانیشتبوون. لە نەبوونی گوڵمحەمەددا، ڕەوەند بۆ قەراخی قەڵاتە ڕەش، بۆ ناو ڕان کۆچی پێکرابوو. ڕان، بێواز و تەپیوو، لەمڵا و لەولا، لە قەراخ ڕەشماڵەکان، لای جۆگەلە باریکەکە ڕاکشابوون. لای ڕەشماڵەکان، کۆمەڵێک پێستەی مەڕ و بزن، درابوون بە سەر یەکدا. قەڵاقوچکە. پاشماوەی بای دوێشەو ئەیدا لە هەتاوی سەرەتای پایز. تێری گۆشت و ئیسقان، سەگەکان بە لای لاشەکانەوە ڕاکشابوون و بێخەیاڵ سەریان نابوویەوە.

نزیک سەگەکان، کەلمیشی لای کڵۆ گڵەکان، بە کڵۆڵی، لە سەر عەرز دانیشتبوو. لە ناو ڕانەکە، بڵقیس، لەپێ نەکەوتوو، ئەگەڕا و مەڕە پەککەوتەکانی دەسنیشان ئەکرد. پێ بەمەرگی لە ڕان جیا ئەکردەوە، کێردیان لێبدات. کاری پیاوان، کە ئیتر بە بێزاریەوە دەستیان لە کوشتار هەڵگرتبوو. ماراڵ واق و وڕ وەستابوو و سەیری ئەکرد. زیوەرە ڕەنجدیدەتر لە ژنانی دی یارمەتی بڵقیسی ئەدا. هەیڤۆ، پشت لە ڕەوەند، لای ئاوەکە لە سەر بەردێک دانیشتبوو. سەبراو، ئارام و خۆگر، سەرەڕای ئەمەش ناباوەڕ و حەپەساو پاڵی دابوو بە دارەستی شوانیەکەیەوە و لە سەر جێی خۆی، ئەتوت وشک بووە. بەگمحەمەد، دەستی لە کەوڵکردنی پەز هەڵگرتبوو،

بێ ئوقرە و بێ سوود بە هەموو لایەکدا ئەهات و ئەچوو. خانئاپۆ -خەرمانی ژەهر- لە سەر جۆگەکە دانیشتبوو و کێردی لە عەرز ئەکوتا. بێدادی خامۆشی. زۆر و زەبەندی غەم، هەموویانی کردبوو بە بەرد.

پێش ئەوەی بابقولی بوندار لە هێسرەکەی دابەزێ، گوڵمحەمەد لە وشترەکەی پەڕیبوویە خوارەوە. بابقولی بوندار سەیری گوڵمحەمەدی کرد. گوڵمحەمەد لە شوێنی خۆی وشک بوو. بە جۆرێک کە نەی ئەتوانی پێ ببزێوێ. یەک یەک، هامووتا و بێواز هاتن بۆ لای. بنەماڵە لە دەوری پیاو ئەڵقەیان بەست. هیوایەک ئەگەر مابوو، ئەو بوو. بەرهەمی ڕۆیشتن و هاتنەوەکەی ئەبوا بگێڕێتەوە. نیگاکان داوای وەڵامیان لێ ئەکرد. ئەو ڕەوەزە خوێندنانە، ئەو هات و هاوارەی ئێلیە و بێلیە؟! لە ڕانەکە چ نەمابوو! خەرمانی پێستە سەیر ناکەی؟ ڕان تیاچووە! بابقولی نامێنێتەوە. سواری هێسرەکەی ئەبێتەوە. نەء. هیوایەک نەماوە. ئەڕوا کە بڕوات، ئەی ئەنجامی هەوڵدانەکەی تۆ کوانێ، گوڵمحەمەد؟ گوڵمحەمەد چاوەکانی خوێنی تێزابوو، دەماری ناوچەوانی دەرپەڕیبوون. بێهوودە هەوڵی ئەدا لە فڕینی لێو و گۆنا و پێڵوەکانی بەرگری بکات.

«خوا، لە ئاسمانەوە بۆچی خوێن ناباڕێنێ؟!»

دانەویەوە، کێردی لە پووزبەند دەرکێشا و ئیتر نەیتوانی بڕوانێتە ناوچاوی کەسوکاری، نەڕاندی:

ــ بکوژن. بکوژن. کێرد، کێرد!

کوشتار! پیاوان لە ناو ڕاندا، بەربوونە ڕان. شێتیتی نا ئومێدی. خوێن لە گەرووی پەز و ڕق لە گەرووی پیاوەکاندا. پڵینگان ددانیان لە خوێن وەرئەدا. داد و بێداد! دادی بڵقیس بەرزەوە بوو. کچان گریان. شیوەن و لێو گەستن. گریان و پرچ ڕنینەوە. شەپۆڕ و خرۆش.

هاواری بڵقیس، فەرمانی بڵقیس:

ــ کێرد لەدەس پیاوەکان دەربهێنن!

شاڵاوی ژنان. دایان بە ناو ڕاندا، پەلامار و کێشە لە هەموو لایەکەوە. ئامباز بوون.

خانئاپۆ، ڕووی دڕترین گورگی سپی کردووە! بێداد، ئەو کە لە سەرەتاوە هەتا ئێستە پەنجەی لە خۆێن وەرنەدابوو، ئێستە ئەیویست قەرەبووی بکاتەوە. کام دەست ئەتوانێ ڕێی کوشتاری لێبگرێ؟

بڵقیس، مەگەر بڵقیس. ئامبازی بوو. دوو دێوی ڕق و تووڕەیی. دوو گیانی لە سەر ئاگر. تەپوتۆزی کێشەی ئەوان، خۆێنی سەرخاکەکەی تۆختر ئەکرد. گوڵمحەمەد نە لە خانئاپۆ دڵ بەسۆزتر بوو. ئەتوت سەر تا پێ بەرگی خۆێنی لە بەر کردووە. زیوەر، بەگریانەوە، ئامێزی بۆ شووەکەی کردەوە. هەیڤۆ پەلاماری بەگمحەمەدی دا و ماراڵ بە سستی کێردی لە ناو دەستی کەلمیشی دەرهێنا. شەڕی خۆێناویی خۆ لەگەڵ خۆ. ئەوە چی ئەکەن ئەی شێتانە؟ سەبراو چوو بۆ یارمەتی بڵقیس. دوور نەبوو هەر ساتە و بڵقیس لە ژێر دەست و پێی خانئاپۆدا لە بری مەڕێک، ببێ بە قوربانی. سەبراو خانئاپۆی لە بڵقیسکردەوە و بە جووتە، پیاوەکەیان ڕاگرت. خانئاپۆ وەکوو بەرازێکی تووڕە ئەی نەڕاند:

ــ بەرمدەن ئەی چەقەڵانە!

بەڵام نەء، هەموو هێزی گیانی بەجارێک وەگەڕ کەوتبوو. ژنەکان بە یارمەتی سەبراو، سێ پیاویان لە پێ خست. بەرەنجامی کار! کەلمیشی بە دەم گریانەوە لە سەر خاک دانیشت، ئەوانی تریش لە ناو ڕانەکە. نەڕە و جنێودان کز بوو. دامرکایەوە. شێتیتی هێور بوویەوە. حەپەسان! کڕووزانەوەی هەیڤۆ، خامۆشیە کتوپڕەکەی ئەڕووشاند. تۆز و خۆڵی بێنەوبەرە هێشتاش بە سەر سەریانەوە ئەسووڕا. کوژراوەکان هێشتاش دڵیان لێئەدا. خوێن لە سەر خاک ئەمەیی. خەڵکی

قەڵات تاک و تەرا لە سەر بانەکان سەیریان ئەکرد و سەریان سووڕمابوو.

هێور!

جیهان ئەتوت لە سووڕان کەوت. بێدەنگی. پشتی بیابان بە بێدەنگی ئەیزریکاند. خاک لە خوێن خۆی تێر ئەکرد. دەست و کراس، باڵ و ڕوخسار هەمووی خوێن بوو. خوێن. خوێن. خوێن. خوێن! ئاوێتەی خوێن، میشکالیەکان چییان ئەدی خوێناوی بوو!

بەستێنی جۆگەکە ئاخۆ خوێنی پیا ناڕوا؟!

بابقولی بوندار، تۆقاو و حەپەساو، هێسرەکەی دەنگ دا و بە لاڵەپەتی وتی:

ــ پێستەکان بهێنن بۆ سەبزەوار، بۆ کاروانسەرای حاجی نووەڵڵا. لەوێ... لەوێ... نرخیان لە سەر دائەنێین!

کۆتایی بەرگی یەکەمی کەلیدەر